නාමලිඞ්ගානුශාසනය.

ආචාර්‍ය්‍යාමරසිංහයන් විසින් කළහෙයින්

අමරකොෂය- අමරසිංහයයිද

ව්‍යවහාරයි.

ශ්‍රී බුද්ධවර්‍ෂයෙන් දෙදහස්සාරසිය තෙවිස්සෙන්

මතුහවුරුදුයෙහි

ආචාර්‍ය්‍යදෙවරක්‍ෂිතයන් විසින්

සකස්කොට්න්

ශාස්ත්‍රාධාර යන්ත්‍රයෙහි

මුද්‍රිත යි.

1880

...WELLE SIDDHARTHA STHAVIRA
030676
306..5

දැන්වීමයි.

ලක්දිව්හි "අමරසිංහ" යයිද ගෞඩාදියෙහි "අමරකොෂ" යයිද මෙම ආචාර්යින් විසින් "නාමලිඞ්ගානුශාසන" යයිද ව්‍යවහාරකරණලද්දාවූ මේ ප්‍රකරණය ස්වර්ගකාණ්ඩ භූකාණ්ඩ සාමාන්‍යකාණ්ඩයයි යන කාණ්ඩත්‍රයෙන් උපලක්‍ෂිතයි.

තවද මෙම ප්‍රකරණය කෝල්බෲක් නම් ඉංග්‍රීසි මහතෙකුවිසින් කල්කාතාදියෙහි බ්‍රාහ්මණ පණ්ඩිතාදීන් සමග ශුද්ධකොට ක්‍රිස්තු 1807. අච්චුගස්වනලද්. භට්ටෝජිදීක්‍ෂිතආචාර්යින්ගෙ පුත්‍ර භානුදීක්‍ෂිතාචාර්යින් විසින් තැනූ ටීකාව වික්‍රමාදිත්‍ය 1926 යේදී බරණැස අච්චුගසනලදී. එසේම මහෙශ්වරනාම් ආචාර්යින්ගේ ටීකාව ශක 1783 තේදී මහාරාෂ්ට්‍ර ජනපදයෙහි මුම්බාඃනාම් නුවර අච්චුගසනලදී. මූලකී පොත්තුනත් ලඞ්කාද්වීපයෙහි පැවති පුරාණසන්නයත් බලා බටුවන්තුඩාවේ පණ්ඩිතුමා විසින් සැහැල්ලු අධොලිපියෙන් හා නානාර්ථවර්ගයපටන් පොත අවසානයතෙක් සන්න ආදියෙන් යුක්තකරණලද්දත් අච්චුගසා නිමියේය.

මිල රුපියල් දෙකයි.

PROF. REV: RAMBUKWELLE SIDDHARTHA STHAVIRA.
KANDY.
(CEYLON.)

නාමලිඞ්ගානුශාසනම්.

——00——

සනාශ්‍රියෙ ස භවතුවඃ ශ්‍රියාසනො
මුනිර්ම්මහාන් මිහිරකුලාබ්ධිසම්භවඃ.
උපාස්‍ය යං ත්‍රිජගති භක්තිභාග්ජනො
ලභෙච්ඡ්‍රියනබ්ධතිරුචිරාං සමුක්තිකාම්.

ආචාර්ය්‍යාමරසිංහෙන නාමලිඞ්ගසමාහෘතිඃ
කෘතා ගීර්ව්වාණවාග්ඥෙන සදුපායොපදර්ශිනී. ෧
උත්තංසායන්ති විද්වාංසො ව්‍යාකෘතෞ සංස්කෘතස්‍ය යාම්
ආද්‍රියන්තෙච භාරත්‍යා දෙව්‍යා යත්‍ර සුශික්ෂිතාඃ.
ව්‍යාඛ්‍යෙයං ලිඛ්‍යතෙ ලඞ්කී තස්‍යාඃ සිංහලභාෂයා
සම්‍යගාලොච්‍ය ටීකෙ ච මාහෙශීං භානුදෙක්ෂිතිම්.
කොල්බෲක ඉංගලිශො ව්‍යාඛ්‍යාං පෞරාණීං සෛංහලීං තථා
ජිඥාසූනාමියං ශාස්ත්‍රවිශෙෂානත්‍ර සිද්ධයෙ.
ස්ඛලනං විද්‍යතෙ'ස්මාකමත්‍ර මනාක් ප්‍රමාදතඃ
භ්‍රාන්ත්‍යාවා විබුධාබුද්ධ්වා කෘපයා පරිශොධ්‍යතාම්.

පුරාතනයන් විසින්

මේ ශාස්ත්‍රයෙහිලා ත්‍රිභුවනය කියයුත්තේය; එහිදු සර්ව්වශ්‍රෙෂ්ඨහෙයින් පළමුකොට ස්වර්ග්ගය කියයුත්තේය, ඉක්බිති සාමාන්‍යයෙන් තදාශ්‍රිතදෙවතාවන්ද විශෙෂයෙන්නුදු ප්‍රාධාන්‍ය පරිද්දෙන් බුද්ධය බ්‍රහ්මය විෂ්ණුය රුද්‍රය යන මොවුන් කියා ශක්‍රයා කියනලද— හෙද ප්‍රාචීදික්පතිකයි, තත් තත් ක්‍රමයෙන් දික්පතීන්ගේ පිළිවෙළවූපරිද්දෙන් කුවෙරපර්ය්‍යන්ත අගස්ත්‍යාදිවූ දික්පතීහුද දිග්ප්‍රස්තාවයෙන් ඌර්ද්ධවදික්වූ ආකාශයද තදධිපතිවූ නක්ෂත්‍රරාජවූ චන්ද්‍රද ඔහුගේ ප්‍රස්තාවයෙන් නක්ෂත්‍රයෝද ග්‍රහයෝද වෘහස්පතිවූ සූර්ය්‍යාද ඔහුගේ ප්‍රසඞ්ගයෙන් ආවාවූ ප්‍රත්‍යූෂාදිකාලයෝද ප්‍රස්තාවයෙන් ආවාවූ ප්‍රලයද කියනලද— ප්‍රලයට ඉක්බිතිකොට උදය කියයුත්තේයි; එහි ප්‍රධානානන්තර කොට ධර්ම්මාධිරණකලාද කියයුත්තාහ, ශරීරබුද්ධිවිෂයෙන්ද්‍රිය ලක්ෂණවූ කාර්ය්‍යකලාද කියනලද— ඒ ඉක්බිති විෂය ප්‍රපඤ්චනායෙහිලා ශබ්දප්‍රස්තාවයෙන් ශිදන්තප්‍රස්තාවයෙන් වාද්‍යතාණ්ඩවද කියයුත්තෝනුයි— මෙසේ ප්‍රසඞ්ගයෙන් ආවාවූ දෙය ප්‍රථමවර්ග්ගයෙන් නිමවා අවසරප්‍රස්තාවවූ දික්ප්‍රස්තාවයෙන් ආවාවූ අධරදික්වූ පාතාලයද තදධිපතිවූ නාගරාජද කියයුත්තෙනුයි. ප්‍රථමකාණ්ඩයෙහිම දෙවනුවූ භූකාණ්ඩය පළමුකොට පාතාලය කියන ලද.

ඉක්බිති දෙවනකාණ්ඩයෙහි පෘථිවියද තත් ප්‍රසඞ්ගාවයෙන් පුරද ප්‍රසඞ්ගාවවූයෙන් ග්‍රාමනිගමද ග්‍රාමවිශෙෂවූ ශබරාලයද කියයුත්තේය—හෙද ගිරිවනාශ්‍රිතහුයි, ඊට ඉක්බිති කොට පර්වතයෝද වනද වනාශ්‍රිත සිංහාදීහුද කියයුත්තාහ—ඊට ඉක්බිතිකොට අවසරසාමාන්‍යයෙන් මනුෂ්‍යයෝද විශෙෂයෙනුදු බ්‍රාහ්මණක්ෂත්‍රියවෛශ්‍යශූද්‍රය යන මොහු කියයුත්තාහ—තුන්වන කාණ්ඩයෙහි වනාහි පූර්වෝක්තකාණ්ඩයාශ්‍රිතවූ වෝම කියයුත්තාහ; එහෙයින් අමරාදින් කෙරෙහිලා විශෙෂනිඝ්නත්වයෙන් සම්බන්ධ සුකෘතිප්‍රභෘතිවූ ශබ්දයෝද තදපරත්වයෙන් සම්බන්ධවූ ක්‍රමාදීහුද අනෙකාර්ථත්ව හෙතුකොටගෙණ වාචකත්වයෙන්ම සම්බන්ධවූ නාකාදීහුද අව්‍යයවිධිද භාවද්‍යෝතකත්වයෙන් සම්බන්ධවූ ආඩාදීහුද ලිඞ්ග ප්‍රතිපාදකත්වයෙන් සම්බන්ධවූ ලිඞ්ගසඞ්ග්‍රහ වර්ගයද කියනලද; යනු ශාස්ත්‍රසඞ්ක්ෂෙපාර්ථයි.

මේ ප්‍රකරණය උද්ග්‍රහණ ධාරණාදියෙන් ලැබෙන ඵල ශාස්ත්‍රවනතයෝ බොහෝ දෙන දනිති, එහෙත් නොදන්නා බාලජනයා සඳහා කිඤ්චිද්ගුණයක් කියයුත්තාහ. මෙහිම "යස්‍යඥාන" යනාදිශ්ලෝකයන්ට අර්ථකියන සන්නකාරයින් විසින්ද ඒ දක්වනලදි. මේ ප්‍රකරණයනම් සංස්කෘත ශාස්ත්‍රය පවත්නා සියලුරටවල මුදුන්මල් කඩක්සේ ආශ්‍රයකරති. විශ්වප්‍රකාශාදි තවත් බොහෝ කොෂ ඇතත් මෙය වැඩිහරකොට ගණිති.

"යදි හරිස්මරණෙ සරසං මනො
යදි විලාසකලාසු කුතූහලම්
මධුරකොමලකාන්තපදාවලිං
ශෘණු තදා ජයදෙවසරස්වතීම්"

ඉදින් වෙණු මෙනෙහි කිරීමෙහි, මනස සළුත්සාහවත්වේද නෘත්‍යගීතාදි කලාහි දක්කැටිබවෙක් වේද එකල මිහිරමොලොක් චිත්තප්‍රිය පදපාළි ඇති ජයදෙවභාරතිය ශ්‍රවණය කරව—ජයදෙවාචාරීන්ගේ මේ කියමන පරිද්දෙන්ම යම්කිසිවෙක් අතිරෙකයක්සහිත ශ්ලොක එක්දහස්හසියක් ඇති මෙම අමරකොෂය පඨන පාඨන ග්‍රහණ ධාරණ චින්තන වශයෙන් භාවිතාකෙරේනම් ඔහුට සංස්කෘතභාෂාවෙහි නිපුණබවද ඉතිහාස පුරාණකාව්‍යනාටකාදි ශාස්ත්‍රයෙහි එඩිද ස්වරවර්ණ ව්‍යක්තිකොට උච්චාරණ ශක්තියද අවශ්‍යයෙන් ලැබෙමැයි.

කෘතො යෙ යත්‍ර විහිතාස්තත්‍ර නූනං භවන්ති තෙ,
කෘඩොඃ කහාව ඉත්‍යුක්තෙරන්‍යත්‍රාප් ප්‍රයොගතඃ.
කෘත්තද්ධිත සමාසානාමභිධානං නියාමකම්,
ලක්ෂණනත්වනභිඥනාං තදභිඥනසූචකම්.

යෙකෘතඃ, යම්කිතකයක්; යත්‍රවිහිතාඃ, කර්මාදියම් අර්ථයෙක්හි කියනලදනම්; තත්‍ර, එහි; තෙ, ඒ කිතකයෝ; නූනංභවන්ති, නිශ්චයෙන්

ශ වෙත්; ප්‍රයොගතඃ, මහාකවිප්‍රයෝගාදියෙන්; කෘදොඃ කහාව ඉත්‍යුක්තාඃ, කෘතකප්‍රත්‍යයෝ ධාතූන්කෙරෙන් කාරකභාවයන්හි වෙතැයි යන මේ කථනයෙන්; අන්‍යත්‍රාපි, කිවෘසින් පිටතැන්හිද වෙති; අභිධානං, ප්‍රාචීන ශබ්දකොෂවර්ගය; කෘත්තද්ධිතසමාසානාං, කෘතක තද්ධිත සමාසයන්ගේ; නියාමකං, නිශ්චයකරයි; තු, වැලි; ලක්‍ෂණං අනභිඥානාං; ව්‍යාකරණලක්‍ෂණ නොදන්නාවුන්ගේ; තදභිඥාන සූචකම්, ඒ ව්‍යාකරණ දැන්මද ප්‍රකාශකෙරෙයි.

වොපදෙව ආචාරීන් විසින් විරචිත ව්‍යාකරණ ශාස්ත්‍රයෙහි අවසන්හි දක්වනලද මේ ශ්ලොකවයෙන්ද කොෂශාස්ත්‍රයන්හැදෑරීම ව්‍යාකරණයටද අවශ්‍යොපකාර බැව්පෙනේණයි—එහෙයින් මෙහි ආදර කටයුතු.

මේ ආචාර්ය්‍යවරයා වික්‍රමාදිත්‍ය රජ්ජුරුවන් කාලයෙහි එම රජ්ජුරුවන්ගේ සභායෙහි අවයවයක්වූ කෙනෙකැයි බොහෝ දෙනාගේ කල්පනායි.

ධන්වන්තරිඃක්‍ෂපණකාමරසිංහශඞ්කු,
වෙතාලභට්ට ඝටකර්පරකාලිදාසාඃ.
ඛ්‍යාතොවරාහමිහිරො නෘපතෙඃ සභායාං,
රත්නානි වෛ වරරුචිර්නව වික්‍රමස්‍ය.

මේ ශ්ලොකය සාරකොටගෙණ යටකී පරිදි සිතති-භොජප්‍රබන්ධාදියෙහි එක්තලෙක නොවිසූ බොහෝ පඬිවරුන් එක්ව කථාකලාක්මෙන් සාමර්ත්‍යනානත්වදර්ශනය පිණිස ලියනලද වාක්‍ය දැක ඒ එසේම එක කාලයෙහි වාසයකළෝයයි බොහෝදෙනා අදහත්.

ශෞද්ධොදනෙර්විරමුනෙ රුපශාන්තවර්ෂාත්
ලොකශ්‍රවාබ්ධිනයනෙ තරණෞ හරිසෙ
ශ්‍රීදෙවරක්‍ෂිත ඉති ගුරුදත්තනාමා
ව්‍යාඛ්‍යාම්මාමකෘත ශිෂ්‍යජනස්‍ය තුෂ්ට්‍යෛ.

CEYLON

නමස් සර්වඥාය.

1 යස්‍ය ඥානදයාසින්ධො රගාධස්‍යානඝාගුණාඃ
සෙව්‍යතාමක්‍ෂයොධීරාඃ ස ශ්‍රියෙචාමෘතායච

හෙ ධීරාඃ (සුෂමාභිඃ) අක්‍ෂයඃ සඃ ශ්‍රියෙච අමෘතායච සෙව්‍යතාම්, යනු මෙහි ක්‍රියාකාරක පදසම්බන්ධයි; පණ්ඩිතවරිණි තොපවිසින් ක්‍ෂයභාවයකට නොයන්නාවූ හේතෙමේ ත්‍රිවර්ගසම්පත් පිණිසත් නිවන් පිණිසත් සෙව්නා ලැබේවා යනු අර්ථයි.

අගාධස්‍ය, පාතාලතල රහිතහෝ ඉතාගැඹුරු; ඥානදයාසින්ධොඃ, නැණකුළුණුසයුරුබඳු; යස්‍ය, යම් උතුමෙකුගේ; ගුණාඃ, ප්‍රඥා කෘපාදිගුණයෝ; අනඝාඃ, පව්රහිතහෝ නිර්දෝෂද; අක්‍ෂයඃ සඃ, නිර්විකාරවූ හේතෙම; ශ්‍රියෙච, ත්‍රිවර්ගසම්පත් පිණිසද; අමෘතායච, නිවන් පිණිසද; ධීරාඃ, පණ්ඩිතවරිණි තොපවිසින්; සෙව්‍යතාම්, සෙව්නා ලැබේවා.

මේ ශ්ලොකය බුදුන්ගේ නෛර්ගිකගුණානුස්මරණයෙන් බුඬසේවාව කරණුලැබේවයි යන අභිප්‍රායෙන් කියන ලද්දයි මේ නාමලිංගානුශාසනයෙහි අර්ථකියන වැඩිතර ආචාරීන්ගේ සම්මතයි—බ්‍රහ්මවිෂ්ණුමහෙශාදි සෙවා කියනලද්දයි සමහර ආචාරීන්ගේ මතයි—භට්ටොජිදීක්‍ෂිතාචාර්‍ය්‍යාත්මජ භානුදීක්‍ෂිතාචාරීන් විසින් ගුරුසෙවා දක්වන බවක් මුත් බුඬසේවා නොවෙයි අමරාචාරීන් සෞගතවීමෙහි හෙතුනැතැයි දැඩියේ කියති—මෙම ආචාරීන්ගේ දෘෂ්ටිවිරොධහෙයින් කියන පමණක් විනා භාරතීතොමෝ ගුරුසෙවා අර්ථය ස්ඵුට නොකරන්නීය—මහෙශ්වරනම් ආචාරීන් විසින් විරචිතවූ අමරකොෂ විවෙකනාම් ව්‍යාඛ්‍යානයෙහි මේ බුඬාදි කිසිවෙක් නොදක්වා ශ්ලොකාර්ථ පමණක් කියති.

පූරාතන සන්නය.

ශාස්ත්‍රාරම්භයෙහි සර්වඥයන්ට පූජාවිධානකළ කල්හි පරහිතානුශාසනයෙන් විඝ්නොපශමය කරන්නාවූ පුණ්‍යසම්පත්තිය රැස්කරනෙනා; "යස්‍යඥානදයාසින්ධොඃ" යනාදී මේ සොලෝවක් දැක්වූහු—ඥාන, සමස්තාවස්තුවිෂයවූ පරිඥානයෙන්හා; දයා, දුඃඛයෙන් සමුඬරණවාඤ්ඡාලක්‍ෂණවූ කරුණායෙන්; සින්ධොඃ, සාගරයක්වැනිවූ නොහොත් උක්තලක්‍ෂණවූ ඥානදයාදෙදෙනාට විපුලාධාරහෙයින් සාගරයක්වැනිවූ; අගාධස්‍ය, අනුන් විසින් පාතාලතල නොදක්නාලද ඥානදයාදෙදෙනාගේ කෙළවර ඇතිහෙයින් පිරිසිඳගත නොහැක්කාවූ ගාම්භීර්‍ය්‍ය ඇති; යස්‍ය, යම්සර්වඥයක්හුගේ; ගුණාඃ, මෛත්‍රීක්‍ෂමොපශමාදි ගුණයෝ; අනඝාඃ, රාගාදිදොෂරහිතයෝ ද; හෙ ධීරාඃ, පඬිතවරිණි; අක්‍ෂයඃ, පරමකරුණාදි ගුණශාලිත්වයෙන් පරහිත සුඛසම්පාදනයෙහිලා ක්‍ෂයක්නැත්තාවූ හෙවත් විරාමයක් නැත්තාවූ නොහොත් සංසාරයෙන් සුඛරක්‍ෂාන්‍යායට ගියබව ගෙහුනොටගෙණ අජරාමරහෙයින් ක්‍ෂයක් නැත්තාවූ;

සඃ, ඒ සර්වඥතෙම; ශ්‍රියෙච, ත්‍රිවර්ගසම්පත්තිය පිණිසද; අමෘතායච, නිවන් පිණිසද; සෙව්‍යතාම්, නොපවිසින් සෙව්නා ලැබේවා.

මේ සොලෝව සර්වඥයන්ගේ සාගරත්වයෙන් රූපණයහෙයින් සර්වඥයන්වහා සාගරයට ශ්ලෙෂයි; මෙහි සමුද්‍රයාගේ අගාධත්වනම් පාතාලතලය නොදක්කහැකි බවය; අනඝවූ ගුණයෝනම් රත්නාකරත්වාදිහුය; අක්‍ෂයත්වනම් පරිපූර්ණබවය; ශ්‍රීනම් ශ්‍රීදෙවතාය අමෘතනම් අමායයි ද තායුතු "යස්‍යඥාන දයාසින්ධොඃ" යනාදියෙන් ඉෂ්ටදෙවතාශීර්වාදදක්වූහු "ශ්‍රියෙච අමෘතායච" යන්නෙන් සකලඥානප්‍රවෘත්තය ඵලප්‍රමාණහෙයින් ප්‍රවෘත්තිඵල දක්වූහු.

මේ සොලෝවෙහි ශ්ලෙෂයෙන් තමන්කරණ ශාස්ත්‍රයාගේද ස්වරූපනිශ හේමෙසේ දතයුතු—ඥානදයා, කවිත්වවක්තෘත්වාදියෙහිහෝ අෂ්ටාදශ විද්‍යාස්ථානයෙහි ඥානදානසම්පත්තිය හෙතුකොට ගෙණ; සින්ධොඃ, සාගරයක්වැනිවූ; අගාධස්‍ය, අනන්තරොක්තවූ ගුණයොගය හෙතුකොට ගෙණ පතුල්නොදක්කහැක්කාවූ; යස්‍ය, යම්ශාස්ත්‍රයක්හුගේ, ගුණාඃ, ලක්‍ෂිත විශෙෂත්වාදිගුණයෝ; අනඝාඃ, ශුද්ධහෙතුහුද; ගම්භීරාඃ, පණ්ඩිතවර්ණී; අක්‍ෂයාඃ, සම්පූර්ණවූ; සඃ, ඒ ඥානදයාසින්ධුවතෙමේ හෙවත් මේ නාමලිඞ්ගානුශාසනයතෙම; ශ්‍රියෙච, ත්‍රිවර්ගසම්පත්තිය පිණිසද නොහොත් වාඞ්මය ශිල්පදනිම ලක්‍ෂණකොට ඇති ස්වාර්ථසම්පත්තිය තද්හෙතුකත්‍රිවර්ගහෙතුවූ පරාර්ථසම්පත්තිය යන මේ ස්වාර්ථසම්පත් පරාර්ථසම්පත් දෙක පිණිස ද; අමෘතායච, ඒ ස්වාර්ථසම්පත්තියෙහුදු පූර්ණ්‍යඥානසම්භාරයෙන් අයත්නයෙන් සිද්ධවන්නාවූ මොක්‍ෂය පිණිසද; සෙව්‍යතාම්, ශ්‍රුතිචින්තාවත්‍යබ්‍යතාදිලක්‍ෂණවූ සේවාව කරණු ලැබේවා.

මේ ශාස්ත්‍රපක්‍ෂයෙහි ඥානදඃ යන වාක්‍යයෙහි ඩුදාඤ් දානෙ යනධාතුහු කෙරෙන් (සම්පදාදිභ්‍යඃ) ක්විප්ච යි ක්විප්කළ කල්හි ද කියා තිබෙයි ඥානස්‍යදඃ තඃෂා ඊ ලක්‍ෂම් ඥානදෙයි වාක්‍යගෙණ ෂෂ්ඨීසමාසකොට ඥානදෙ ශබ්දය සිද්ධකල්හි ඔහුකෙරෙන් තෘතීයා කළකල ඥානදයා යි නිෂ්පන්නරූපයවෙයි දතයුතුයි.

2 සමාහෘත්‍යාන්‍යතන්ත්‍රාණි සඞ්ක්ෂිප්තෛඃ ප්‍රතිසංස්කෘතෛඃ
සම්පූර්ණමුච්‍යතෙ වර්ගෛර්නාමලිඞ්ගානුශාසනම්

අන්‍යතන්ත්‍රාණි, ත්‍රිකාණ්ඩොත්පලිනීආදිවූ සෙසු අභිධානශාස්ත්‍රයන්ද වරරුචිචන්ද්‍රයොමී වාමනාදි ආචාර්‍ය්‍යවරයන්විසින් ප්‍රණීතවූ ලිඞ්ගශාස්ත්‍රයන්ද; සමාහෘත්‍ය, රැස්කොට; සඞ්ක්ෂිප්තෛඃ, පදපූරණාදි නිරර්ථක පදපරිත්‍යාගය කොට මඳපදයකින් බොහෝ අර්ථයන්ගේ අභිධානයහෙයින් සඞ්ක්ෂිප්තගුණවූ; ප්‍රතිසංස්කෘතෛඃ, විශෙෂාභිධානයෙන් හා දුරුක්තිපරිහාරයෙන් ප්‍රතිසංස්කාර කරණලද්දාවූ; වර්ගෛඃ, වර්ගග

යෙන් උපලක්‍ෂිතවූ; සම්පූර්ණං, යම් අර්‍ථයක්හුගේ යම්පමණ නාමකෙනෙක් ඇද්ද යම් නාමයෙකුන්ගේ යම්පමණ ලිඞ්ගකෙනෙක් ඇද්ද සියලු ඒ නාමයන්ද ඒ ලිඞ්ගයන්ද අන්‍යශාස්ත්‍රයෙන් හැද නිඃශෙෂකොට කියනහෙයින් සම්පූර්ණවූ; නාමලිඞ්ගානුශාසනම්, නාමයන්ගේහා ලිඞ්ගයන්ගේ අනුශාසනය කරණහෙයින් නාමලිඞ්ගානුශාසනනම්වූ මේ ශාස්ත්‍රය; උච්‍යතෙ, කියනු ලැබේ.

යම්ශාස්ත්‍රයක්හුගේ සෙවාව සර්‍වඥ සාධනය කෝරේද හේතුවරේද යන්නාහට "නාමලිඞ්ගානුශාසනම්" යනු කීහු; පූර්‍වාචාර්‍ය්‍යවරයන්ගේ නාමලිඞ්ගානුශාසනශාස්ත්‍ර ඇත මේ කුමටද යනු ආශඞ්කාකොට; "සමාගතාන්‍යන්‍යතන්ත්‍රාණි" යනු මේ කියයි දතයුතු; මෙහි සඞ්ක්‍ෂිප්තාදි විශෙෂණයෙන් උත්පලිනාද්‍යාදි ශාස්ත්‍ර අසඞ්ක්‍ෂිප්තය, නාමමාලාදි ලිඞ්ගහීනය, ලිඞ්ගකාරිකාදි නාමහීනය, අමරමාලාදි අසම්පූර්ණය, වොපාලිතාදිශාස්ත්‍ර වර්‍ගහීනයයි කීවානම් වෙත්; මෙහි අන්‍යතන්ත්‍රාණි යන්නෙහි අන්‍යානි තන්ත්‍රාණි යනු මේ කීයයි දතයුතු; අන්‍යෙෂාං වා තන්ත්‍රාණීයි වාක්‍යය ගතයුත්තේය; නාමලිඞ්ගානුශාසනම් යන්නෙහි, "අභ්‍යස්‍යතෙ ආචර්‍ය්‍යතෙ යස්මාත් තන්නාම" යන වාක්‍යයෙහි; ම්නා අභ්‍යාසෙ යන ධාතුහු කෙරෙන් (වෙන්මාදයඃ) මනින්කොට නිපාතනයෙන් ධාතුහුගේ මකාරයහට ලොප්කළකල්හි නාමන් කියාවෙයි, නොහොත් නාමන් ප්‍රහ්වත්වෙ යන ධාතුශබ්දයෙහිද වැටෙනහෙයින් "නම්‍යතෙ'භිධීයතෙ අනෙනාර්‍ථ'නෙන" යි වාක්‍යගෙණ පෙරසේ මනින් කොට ධාතුහුගේ මකාරයහට ග්‍රාහකොට අකාරයහට දීර්ඝකළකල්හි නාමන් කියාවෙයි "ලිඞ්ග්‍යතෙ ඛිඛි ධාබාදිභිර්ව්‍යජ්‍යතෙ යෙනවා ශාස්ත්‍රාදයො ව්‍යජ්‍යන්තෙ තත්ලිඞ්ගම්" යන වාක්‍යයෙහි ලිගිගත්‍යර්‍ථඃ යන ධාතුහුකෙරෙන් සඤ්කළ කල්හි ලිඞ්ගනම් වෙයි "අනුශාස්‍යතෙ උපපාද්‍යතෙ නාමලිඞ්ගෙඃ ශිෂ්‍යනෙන" යන වාක්‍යයෙහි අනුපූර්‍වවූ ශාසු අනුශිෂ්ටෞ යන ධාතුහුකෙරෙන් නයුට් අන් කළ කල්හි අනුශාසනම් කියාවෙයි; නාමච ලිඞ්ගඤ්ච නාමලිඞ්ගෙ, නාමලිඞ්ගයොඃ අනුශාසනම් යි වාක්‍යයගෙණ සමාසකළ කල්හි නාමලිඞ්ගානුශාසනම් යනු වෙයි දතයුතු.

3 ප්‍රායශොරූපභෙදෙන සාහචර්‍ය්‍යාච්ච කුත්‍රචිත්
ස්ත්‍රීපුංනපුංසකං ඥෙයං තද්විශෙෂවිධෙඃ ක්‍වචිත්

නාමයන්ගේ ලිඞ්ගාභිධානයක් කළකල්හි සම්පූර්ණව ගාති පර්ගාරපිණ්ඩ නාමයක් පාසා ලිඞ්ගාභිධානයක් කළ මැනව එසේකල්හි නාමපදයෝ යම්පමණක් වූනම් එපමණමවූ ලිඞ්ගපදයන්ගේ අභිධානයක් කළමනානුසී ශාස්ත්‍රගෞරවය වන්නේ වේද යනු ආශඞ්කාකොට "ප්‍රායශොරූපභෙදෙන" යනාදින් නමත්කරණශාස්ත්‍රයාගේ ව්‍යවස්ථා දැක්වූහු.

ප්‍රායශඃ, බොහෝසේ: රූපභෙදෙන, නාමයන් හා නාමවිශෙෂණයන්ගේ පරාමෂ්ටවූ සර්වනාම ශබ්දයන්ගේ ඩාබ්ඞ්බාදි ස්ත්‍රීප්‍රත්‍යය අම්භාවය යන මේ ආදිකාර්‍ය්‍යයෙන් කරණලද්දාවූ රූපභෙදයෙන්ද; කුත්‍රචිත්, කිසි උදාහරණයක්හිලා: සාහචර්‍ය්‍යාත්, නියත ලිඟශබ්දයන් හා එකොට හැදැරීමෙන්ද; ක්වචිත්, රූපභෙදයක් නැත්තාවූ නොහොත් නිර්ණය නිමිත්තවූ සාහචර්‍ය්‍යයක් නැත්තාවූහෝ නොහොත් සාහචර්‍ය්‍යලිඟාපවාදයහෝ ඉෂ්ටවූ නොහොත් අනෙකලිඟාඛ්‍යානයහෝ අභිමතවූ සමහරතැනෙක්හි; තද්විශෙෂවිධෙඃ, ස්ත්‍රීපුංනපුංසකලිඟයන්ගේ විශෙෂොපාදනයෙන්ද; ස්ත්‍රීපුංනපුංසකම්, ස්ත්‍රීලිඟපුල්ලිඟනපුංසකලිඟ; ඥෙයම්, දතයුත්තේයි:

ඒ නාමයන්ගේ රූපභෙදයෙන් ස්ත්‍රීත්වාදි නිර්දේශයට උදාහරණ 'කෞමොදකී ගදා බඩෙගානාඥකඃ" "සලිලං කමලං ජලං" යනාදිය; මෙහි කෞමොදකී යන්නෙහිලා ඞිප්‍රත්‍යයෙන් කරණලද රූපභෙදයෙන් ස්ත්‍රීත්වය දතයුත්තේය; නාඥකඃ යන තන්හි රුත්ව විසර්ජනීයකඃතවූ රූපභෙදයෙන් පුංසත්වය දතයුත්තේයි; සලිලං කමලං ජලං, යනාදියෙහි අම්භාවයෙන් කරණලද්දාවූ රූපභෙදයෙන් නපුංසකත්වය දතයුත්තේයි; නාමවිශෙෂණයාගේ රූපභෙදයෙන් ස්ත්‍රීත්වාදිනිර්දේශයට උදාහරණ "ගඩෞ කපොලෞ තත්පරා හනූඃ" යනාදිය, මෙහි තත්පරා යන නාම විශෙෂණයාගේ ඩාප්‍රත්‍යයෙන් කරණලද රූපභෙදයෙන් විශෙෂ්‍යව සිටියාවූ හනු ශබ්දයාගේ ස්ත්‍රීත්වය දතයුත්තේය; නාමපරාමෂ්ටවූ සර්වනාමයන්ගේ රූපභෙදයෙන් ස්ත්‍රීත්වාදිනිර්දේශයට උදාහරණ "කුතූඃ කෘත්තිඃ ස්නෙහපාත්‍රං සෛවාල්පා කුතුපඃ පුමාන්" යනාදිය මෙහි නාමපරාමෂ්ටසර්වනාමවූ තත්ශබ්දයාගේ ඩාප්‍රත්‍යයකෘතවූ රූපභෙදයෙන් කුතු ශබ්දස්ත්‍රීලිඟයයි දතයුත්තේයි; සාහචාර්‍ය්‍යයෙනුදු ස්ත්‍රීත්වාදි නිදර්ශනයට උදාහරණ "අශ්වයුගශ්විනී" "භානූඃ කරොමරීචිඃ" "වියද්විෂ්ණුපදම්" යනාදිය අශ්වයුජ් ශබ්දයතෙමේ තුන්ලිඟුයෙහි අභින්නරූපයෙහියින් ලිඟාන්තරයෙහිදු සම්භාවනාකරණුලැබේනුයි ඞීප්‍රත්‍යයෙන් කළාවූ රූපභෙදයෙන් නිශ්චිතවූ ලිඟු ඇති අශ්විනී ශබ්දයාහා සාහචාර්‍ය්‍යයෙන් ස්ත්‍රීලිඟුයෙහිම නිශ්චය කරණුලැබෙයි; එසේවූ තුන්ලිඟුයෙහි අභින්නරූපවූ භානුශබ්ද රූපභෙදයෙන් නිශ්චිතලිඟුවූ කරශබ්දයාහා සාහචර්‍ය්‍යයෙන් පුල්ලිඟුයයි දතයුත්තේය; එසේම ලිඟත්‍රයෙහි අභින්නරූපවූ වියත් ශබ්දයා රූපභෙදයෙන් නිශ්චිතලිඟුවූ විෂ්ණුපදශබ්දයාහා සාහචර්‍ය්‍යයෙන් නපුංසකලිඟුයයි දතයුත්තේය; ස්ත්‍රීපුංනපුංසකයන්ගේ විශෙෂොපාදනයෙන් ස්ත්‍රීත්වාදි නිර්දේශයට උදාහරණ "වල්ලරිම්ජරිඃ ස්ත්‍රියෞ" "ඛනිඃ ස්ත්‍රියාමාකරඃ ස්‍යාත්" "විටඛකා පුංනපුංසකම්" යනාදිය එහි වල්ලරිඃ මජරිඃ යන තන්හි රූපභෙදයෙන්ද නිර්ණය නිමිත්තවූ සාහචර්‍ය්‍යයක් නැතිහෙයින් ස්ත්‍රියෞ යී විශෙෂොපාදනයෙන්

ස්ත්‍රීලිඞ්ගය දතයුත්තේය; ඛනිඃ ස්ත්‍රියාමාකරඃ ස්‍යාත් යන තන්හි ආකර ශබ්දයාගේ සාහචර්‍ය්‍යයෙන් ප්‍රාප්තවූ පුංලිඞ්ගාපවාදය අභිමතහෙයින් ස්ත්‍රියාම් යන විශෙෂොපාදානයෙන් ඛනි ශබ්දස්ත්‍රීලිඞ්ගයයි දතයුතුය; විටඞ්කම් පුංනපුංසකම් යන තන්හි අනෙකලිඞ්ගාඛ්‍යාන ඉෂ්ටහෙයින් පුංනපුංසකම් යි විශෙෂොපාදානය කළහෙයින් විටඞ්ක ශබ්දපුංනපුංසකලිඞ්ගයයි දතයුතු.

4 භෙදාඛ්‍යානාය න ද්වන්ද්වො නෛකශෙෂො න සඞ්කරඃ
කෘතොऽත්‍ර භින්නලිඞ්ගානාමනුක්තානාං ක්‍රමාදෘතෙ

අනුක්තානාම්, ප්‍රදෙශාන්තරයෙහි නොදක්වනලද්දාවූ; භින්නලිඞ්ගානාම්, ඔවුනොවුන්හා භින්නවූ ලිඞ්ගඇති නාමයන්ගේ; භෙදාඛ්‍යානාය, ද්වන්ද්වයෙන්ද එකශෙෂයෙන්ද ලිඞ්ගභෙද කථනයකරනුපිණිස; ද්වන්ද්වඃ, ද්වන්ද්වසමාසය ද; එකශෙෂඃ, එකශෙෂය ද; නකෘතඃ, නොකරණලද භින්නලිඞ්ගයන්ගේ ද්වන්ද්වෛකශෙෂදෙදෙනා නොකරණලදහ යනුභාවයි.

එහි උදාහරණ "ගෘහගෙහොදවසිතං" "ජනුර්ජනනජන්මානි" "නාසත්‍යාවශ්විනෞදස්‍රා වාශ්විනෙයෞචතා වුභෞ" "සාරොමජ්ජා සමෞ" "ජීමූතෞ මෙඝපර්වතෞ" යනාදිය මෙහිලා ගෘහගෙහොදවසිතං යනෙනාහි ගෘහඤ්ච ගෙහඤ්ච උදවසිතඤ්ච=ගෘහගෙහොදවසිතම් යි නපුංසකලිඞ්ගවූම ශබ්දයන්ගේ සමාහාරයෙහි ද්වන්ද්වකරණලද; ජනුර්ජනනජන්මානි යනෙනාහි ජනුශ්ච ජනනඤ්ච ජන්ම ච=ජනුර්ජනනජන්මානි නපුංසකලිඞ්ගවූම ශබ්දයන්ගේ ඉතරේතරයොගද්වන්ද්ව කරණලද; නාසත්‍යශ්ච නාසත්‍යශ්ච තා උභෞ=නාසත්‍යෞ යන තන්හි පුල්ලිඞ්ගවූම ශබ්දයන් දෙදෙනාගේ එකශෙෂයකරණලද; සාරොමජ්ජා සමෞ යන තන්හි, සමශ්ච සමශ්ච සමෞ යි පුල්ලිඞ්ගවූම ශබ්දයන්දෙදෙනාගේ එකශෙෂය කරණලද; එසේම ජීමූතෞ මෙඝපර්වතෞ යනෙනාහිද; ජීමූතශ්ච ජීමූතශ්ච ජීමූතෞ යි පුල්ලිඞ්ගවූම ශබ්දයන්දෙදෙනාගේ එකශෙෂය කරණලද යනුඅර්ථයි. ~~~ ද්වන්ද්වසමාසයෙහිලා සමාහාරද්වන්ද්වයෙහි රූපභෙදයෙන් යම් ලිඞ්ගයෙක් හැයේද එහි "සමාහාරෙ නපුංසකම්" යන සූත්‍රයෙන් සමුදායහටම ලිඞ්ගවිධානය කළහෙයින්ද ඉතරේතර යොගද්වන්ද්වයෙහිද රූපභෙදයෙන් යම් ලිඞ්ගයෙක් හැයේද ඒ ලිඞ්ගය "[පූර්වවද්] අශ්වවඩබෞ" යන සූත්‍රයෙන් පරලිඞ්ගාපවාදවූ පුංස්ත්වවිධානයෙන් පරවත් ලිඞ්ගඛ්‍යාපනය සමුදායහටම කළහෙයින් විවිධවූ මේ ද්වන්ද්වසමාසයෙහි අවයවව සිටි ශබ්දයන්ට රූපභෙදයෙන් අභිමතලිඞ්ගනිර්ණය නොවෙයි.

එකශෙෂයෙහිද දෙවීච දෙවශ්ච=දෙවෞ, කුක්කුටීච කුක්කුටශ්ච=කුක්කුටෞ, ගෞශ්ච ගෞශ්ච ගෞශ්ච=ගාවඃ ඉමාඃ; ශුක්ලා ශාටී ශුක්ලඃ කම්බලඃ ශුක්ලං වස්ත්‍රං තදිදං ශුක්ලං, තානි ඉමානි ශුක්ලානි යනාදියෙ

හි භින්නලිංගවූ පදයන්ගේද එකශේෂසම්භවයහෙයින් සමස්තවූ ප
දයන්ගේ ලිංගනිර්ණයනොවෙයි එහෙයින් චාර්ථසමාස එකශේෂවිෂයෙ
හි රූපභේදයෙන් ලිංගනිර්ණයකෙසේවේද යන ආශඞ්කායෙහි "භේදාඛ්‍යා
නාය" යනාදිය කීහු; මෙහි අනුක්තානාං යන්නෙන් "විද්‍යාධරා 'පස
රොයක්ෂරක්ෂෝගන්ධර්වකින්නරාඃ" යනාදියෙහි ප්‍රදෙශාන්තරයෙහි ද
ක්වනලද්දවූ ලිංග ඇති භින්නලිංගවූ අප්සරස් ශබ්දාදීන්ගේද "ශ්වශ්‍රූශ්ව
ශුරෞ" යනාදියෙහි නිර්දිෂ්ටවූ ලිංග ඇති භින්නලිංගවූ ශ්වශ්‍රූශ්වශුර ශ
බ්දයන්ගේද චෛත්‍රකශෙෂයෝ දෙදෙන ස්වරූපෝක්ති ක්‍රමයෙන්ම
උක්තයන්ගේ ලිංගාවගතිය වනහෙයින් අවිරුද්ධය යනු දක්වූහු; යම් තැ
නෙක්හි රූපභේදයෙන් ලිංගාවගතිය වේනම් එහි අනුක්තවූ භින්නලිංග
යන්ගේද චාර්ථය අවිරුද්ධයි; මෙහි උදාහරණ ස්‍යාත්කාපර්‍ය්‍යායෙහි "ම
රුත්මාලා:" යනු වෙයි; මෙහි මරුත්ශබ්දයාගේ පුංස්ත්වයද මාලා ශබ්ද
යාගේ ස්ත්‍රීත්වයද රූපභේදයෙන් හැඟෙනහෙයින් චාද්‍යෙහි දෙෂනැ
තැයි යනු භාවයි.

විශෙෂවිධිය රූපභෙදය යන මේ ආදිවූ ග්‍රන්ථගෞරවද ප්‍රතිපත්ති
ගෞරවද නොවන පරිද්දෙන් රත්නකොෂාදියෙහි සේ ස්ත්‍රීකාණ්ඩපුංස්ත්වා
දිවිභාගයෙන් නාමයන්ගේ ලිංගභෙදකථනයකොට භින්නලිංගයන්
ගේ සඞ්කර කුමැයි කරණුලැබේද යනු ආශඞ්කාකොට "ක්‍රමාද්‍යතෙ න
සඞ්කරඃ" යනු කීහු; ක්‍රමාත් සෘතෙ, අනුක්‍රමයෙන්වත් ප්‍රස්තාවවසයෙන්
එන ලිංගසාධකත්වයෙන් පිටත; සඞ්කරඃ, ලිංගයන්ගේ සම්මිශ්‍රභාවයෙ
ක්; නක්‍රියතඃ, නොකරණලදි; ක්‍රමානුරොධයෙන් වූකලි ලිංගසාධකත්වි
ය කරණලදද යනු භාවයි; මෙහි ස්වර්ගමදික්කාලාදීන්ගේ පර්‍ය්‍යායන්
හා සම්බන්ධවූ යම්නාමකෙනෙක් ඇද්ද තදභිධානප්‍රස්තාවයෙහි ඒ සිය
ලුනාමයෝද නාමප්‍රස්තාවයෙහිලා තදාශ්‍රිතවූ සුරාදී අර්ථයෝද ස්වස
ම්බන්ධවූ ශබ්දයන් සහිතවූවාහු ප්‍රාධාන්‍යයවූ පරිද්දෙන් එකතන්හි සුව
සේ කුලනාමප්‍රතිපත්ති පිණිසද ස්වරූපප්‍රතිපත්ති පිණිසද නිර්දෙශ්‍ය
යෝනුයි මේ ක්‍රමය ස්වීකෘතනුයි පුංලිංගවූ ස්වර්ගාදිපර්‍ය්‍යායයන් අතුරෙ
හි ද්‍යා ස්ත්‍රීලිංගවූ ද්‍යෞශබ්දාදීහු ද එසේම හරිහරාදීන්ගේ ප්‍රස්තාවයෙහි
ලක්ෂ්මීගෞර්‍ය්‍යාදීහුද් කීයුත්තෝනුයි මෙසේ ක්‍රමානුරොධයෙන් ආවා
වූ ලිංගසාධකත්වය විනා "මූත්‍රප්‍රීතිඃ ප්‍රමදෙහර්ෂඃ ප්‍රමොදාමොද සම්මදාඃ ස්‍යා
දානන්දථුරානන්දශර්මශාතසුඛානිච" යනාදියෙහි පර්‍ය්‍යාය යන්ගේ පුංස්ත්‍රී
ප්‍රකරණාදි ක්‍රමයෙන් සම්භවවූ පරිද්දෙන් කියනලදහෙයින් ලිංගයන්
ගේ සම්මිශ්‍රත්වයෙන් නොකරණලද යනු භාවයි.

5 ත්‍රිලිංගශ්‍යං ත්‍රිෂ්විති පදම් මිථුනෙච චයොරිති
නිෂිද්ධලිංගං ශෙෂාර්ථංත්වන්තාථාදි න පූර්වභාක්

ස්ත්‍රීත්වාදීන්ගේ විශෙෂාභිධානයක් ඇති කල්හිදු ග්‍රන්ථලාඝවය පිණි

ස පරිභාෂා කරන්නෝ "ත්‍රිලිඞ්ගායාම්" යනාදි කීහු; ත්‍රිලිඞ්ගායාම්, තුන්ලිඟු කිවමනාකල්හි; ත්‍රිෂ්විතිපදම්, ත්‍රිෂු යන මේ පදය දතයුත්තේය; එහි උදාහරණ "තටතත්‍රිෂු" යනාදිය, ත්‍රිෂු කීහෙයින් තට ශබ්ද තුන්ලිඟුයයි දතයුත්තේය; මිථුනෙච, ස්ත්‍රී පුලිඟුදෙක කිවමනාකල්හි; චයොරිත්‍ය පදම්, චයොඃ යන පදය දතයුත්තේය; එහි උදාහරණ "අශනිර්ද්වයොඃ" යනාදිය; චයොඃ කීහෙයින් අශනිශබ්ද ස්ත්‍රීපුලිඟයයි දතයුත්තේය; නිෂිද්ධලිඞ්ගම් පදම්, නිෂිද්ධවූ ලිඟු ඇති පදය; ශෙෂාර්ථම්, අවශිෂ්ට ලිඟ යන් අර්ථකොට ඇත්තේය; එහි උදාහරණ "ව්පොඃස්ත්‍රියාම්" යනාදිය, මෙහි අස්ත්‍රියාම් කියා ස්ත්‍රී ලිඟය නිෂෙධවාක්‍යයෙන් අන්‍යලිඟ විධාන කළහෙයින් ව්පශබ්දය පුංනපුංසකලිඟුය යන අර්ථයි; ඉක්බිති ත්‍රිලිඞ්ගායාම් යනාදියෙන් ග්‍රන්ථලාඝවය කොට ප්‍රතිපත්තිලාඝවය පිණිස "ස්‍වනන්‍යා ත්‍යාදිනපූර්වභාක්" යනු කීහු "දූරාඃස්‍යා තතු කුටුම්බිනී" යනාදි තත්හි වනාසි ක්‍රියාපදයෙන් පරකොට ප්‍රයුක්තවූ තුශබ්දතෙමේ දඬාපූපන්‍යායයෙන් ක්‍රියාපදය ආකර්ෂණය කරන්නේ ඔහුහා සම්බන්ධවූ කුටුම්බිනී යන නාමප දයාගේ ආකර්ෂණය කෙරෙයි; මෙසේම "සස්‍රොදිනාගනී වාතු කලිබෙදී වසවාසරෙ" යන මේ ආදී තත්හි තුශබ්දතෙමේ වා ශබ්දයාගේ ආකර්ෂණය කරන්නේ තත්සම්බන්ධවූද කලිබෙ යන ලිඟපදයාගේම ආකර්ෂණය කරන්නේයි—මෙහි ආනන්තර්‍ය්‍යාර්ථවූ අථශබ්දයා සර්වපර්‍ය්‍යායනට උපලක්ෂණහෙයින් අථොශබ්දාදීන්ගේද ග්‍රහණයවෙයි; මෙහි උදාහරණ "අනුක්‍රොශොඃපස්‍යොහසඃ" "පොතාධානමථොක්ෂාඃ" යනාදියි "පුංස්‍ය වානඩූප්‍රහි කූප උදපානනතු පුංසිවා" යන තත්හි තුශබ්දයෙන් උදපාන ශබ්දයාගේ පුලිඟුයෙහි ව්‍යාවෘත්තියවලකනු ලැබෙයි, පරයා අපෙක්ෂා කොට පූර්වත්වයහෙයින් මෙහි ලිඟයාපරනුයි තත්ප්‍රතියොගීහෙයින් පුංස්‍යවයි නිර්දිෂ්ටවූ ලිඟයාගේම පූර්වත්වය දනනා ලැබෙයි; මෙහි උදපාන ශබ්දය රූපභෙදයෙන්ම නිවෘත්තනොවෙනුයි නිෂෙධවිධිය නියම පිණිසය එහෙයින් උදපානශබ්දම මෙහි පූර්වත්වයෙන් සිටි ලිඟයා නොසෙවුනේ කූපශබ්දනොසෙවුනේ නොවෙයි කූපශබ්දයා පුංස්‍යව යනු හැම සම්බන්ධවෙයි පුංසිවා යනු හා සම්බන්ධනොවෙයි යනු නියමඵලයි "ධාතුර්‍ම්මනඃශිලාද්‍යද්‍රෙගෛරිකානතු විශෙෂතඃ" යන තත්හි විශෙෂවර්ගයෙන් ත්‍වන්‍යා පූර්වභාක් නොවෙයි නිර්දිෂ්ටවූ නිෂෙධයට බාධාවන්නේය මෙහි න්‍යායාන්තරයෙකුදු ශෛලවර්ගයෙහි කියනු ලැබේ.

නමශ් ශාක්‍යසිංහාය

1 යස්‍ය ඥානදයාසින්ධො රගාධස්‍යානඝා ගුණාඃ
සෙව්‍යතාමක්‍ෂයො ධීරාඃ ස ශ්‍රියෙචාමෘතාය ච

2 සමාහෘත්‍යාන්‍යතන්ත්‍රාණි සංක්‍ෂිප්තෛඃ ප්‍රතිසංස්කෘතෛඃ
සම්පූර්ණමුච්‍යතෙ වර්ගෛර්නාමලිඞ්ගානුශාසනං

4 ප්‍රායශො රූපභෙදෙන සාහචර්‍ය්‍යාච්ච කුත්‍රචිත්
ස්ත්‍රීපුන්නපුංසකං ඥෙයං තද්විශෙෂවිධෙඃ ක්වචිත්

4 භෙදාඛ්‍යානාය න ද්වන්ද්වො නෛකශෙෂො න සඞ්කරඃ
කෘතො 'ත්‍ර භින්නලිඞ්ගානා මනුක්තානාං ක්‍රමාදෘතෙ

5 ත්‍රිලිඞ්ගයාං ත්‍රිෂ්විති පදං මිථුනෙව ද්වයොරිති
නිෂිද්ධලිඞ්ගං ශෙෂාර්ථං ත්වන්තාථාදි න පූර්වභාක්

THE REV. RAMBUKWELLE SIDDHARTHA
KANDY
(CEYLON)

1 1 ස්වර් (අව්‍යයං) ස්වර්ග නාක ත්‍රිදිව ත්‍රිදශාලයාඃ
සුරලොකො ද්‍යො දිවෞ (ද්වෙ ස්ත්‍රියොක්ලීබෙ) ත්‍රිවිෂ්ටපං
2 2 අමරා නිර්ජරා දෙවාස් ත්‍රිදශා විබුධාඃ සුරාඃ
සුපර්වාණඃ සුමනසස් ත්‍රිදිවෙශා දිවෞකසඃ
3 ආදිතෙයා දිවිෂදො ලෙඛා අදිතිනන්දනාඃ
ආදිත්‍යා ඍභවො 'ස්වප්නා අමර්ත්‍යා අමෘතාන්ධසඃ
4 බර්හිර්මුඛාඃ ක්‍රතුභුජො ගීර්වාණා දානවාරයඃ
වෘන්දාරකා දෛවතානි (පුංසි වා) දෙවතා (ස්ත්‍රියාං)
5 3 ආදිත්‍ය විශ්ව වසවස් තුෂිතාභාස්වරානිලාඃ
මහාරාජික සාධ්‍යාශ් (ච) රුද්‍රාශ් (ච ගණදෙවතාඃ)
6 4 විද්‍යාධරො 'ප්සරො යක්ෂ රක්ෂො ගන්ධර්ව කින්නරාඃ
පිශාචො ගුහ්‍යකඃ සිද්ධො භූතො ('මී දෙවයොනයඃ)
7 5 අසුරා දෛත්‍ය දෛතෙය දනුජෙන්ද්‍රාරි දානවාඃ
ශුක්‍රශිෂ්‍යා දිතිසුතාඃ පූර්වදෙවාඃ සුරද්විෂඃ
8 6 සර්වඥඃ සුගතො බුද්ධො ධර්මරාජස් තථාගතඃ
සමන්තභද්‍රො භගවාන් මාරජිත් ලොකජිත් ජිනඃ
9 ෂඩභිඥො දශබලො 'ද්වයවාදී විනායකඃ
මුනීන්ද්‍රඃ ශ්‍රීඝනඃ ශාස්තා මුනිඃ 7 ශාක්‍යමුනිස් (තු යඃ)
10 (ස) ශාක්‍යසිංහඃ සර්වාර්ථසිද්ධඃ ශෞද්ධොදනිශ් (ච සඃ)
ගෞතමශ් (චා) ර්කබන්ධුශ් (ච) මායාදෙවීසුතශ් (ච සඃ)
11 8 බ්‍රහ්මාත්මභූඃ සුරජ්‍යෙෂ්ඨඃ පරමෙෂ්ඨී පිතාමහඃ
හිරණ්‍යගර්භො ලොකෙශඃ ස්වයම්භූශ් චතුරානනඃ
12 ධාතාබ්ජයොනි ද්‍රුහිණො විරිඤ්චිඃ කමලාසනඃ
ස්‍රෂ්ටා ප්‍රජාපති වෙධා විධාතා විශ්වසෘග් විධිඃ
13 9 විෂ්ණු නාරායණඃ කෘෂ්ණො වෛකුණ්ඨො විෂ්ටරශ්‍රවාඃ
දාමොදරො හෘෂීකෙශඃ කෙශවො මාධවඃ ස්වභූඃ
14 දෛත්‍යාරිඃ පුණ්ඩරීකාක්ෂො ගොවින්දො ගරුඩධ්වජඃ
පීතාම්බරො 'ච්‍යුතඃ ශාර්ඞ්ගී විෂ්වක්සෙනො ජනාර්දනඃ
15 උපෙන්ද්‍ර ඉන්ද්‍රාවරජශ් චක්‍රපාණිශ් චතුර්භුජඃ
පද්මනාභො මධුරිපු වාසුදෙවස් ත්‍රිවික්‍රමඃ
16 දෙවකීනන්දනඃ ශෞරිඃ ශ්‍රීපතිඃ පුරුෂොත්තමඃ
වනමාලී බලිධ්වංසී කංසාරාති රධොක්ෂජඃ
17 * විශ්වම්භරඃ කෛටභජිද් විධුඃ ශ්‍රීවත්සලාඤ්ඡනඃ
10 වසුදෙවො ('ස්‍ය ජනකඃ ස එව) ආනකදුන්දුභිඃ

---

1 දෙව්ලොව. 2 දෙවියෝ. 3 දෙවතාවර්ග. 4 දේවයෝනි. 5 අසුරයෝ.
6 බුදුන්. 7 ගෞතමබුදුන්. 8 බ්‍රහ්මයා. 9 විෂ්ණු. 10 වෙණුපිය.

මහා රාෂ්ට්‍රී * පුරාණපුරුෂො යඥපුරුෂො නරකාන්තකඃ

18 1 †බලභද්‍රඃ ප්‍රලම්බඝ්නො බලදෙවො ‘ච්‍යුතාග්‍රජඃ
රෙවතීරමණො රාමඃ කාමපාලො හලායුධඃ
19 නීලාම්බරො රෞහිණෙයස් තාලාඞ්කො මුෂලී හලී
සඞ්කර්ෂණඃ සීරපාණිඃ කාලින්දීභෙදනො බලඃ
20 2 මදනො මන්මථො මාරඃ ප්‍රද්‍යුම්නො මීනකෙතනඃ
කන්දර්පො දර්පකො ‘නඞ්ගඃ කාමඃ පඤ්චශරඃ ස්මරඃ
21 ශම්බරාරි ර්මනසිජඃ කුසුමෙෂු රනන්‍යජඃ
පුෂ්පධන්වා රතිපති ර්මකරධ්වජ ආත්මභූඃ
22 3 බ්‍රහ්මසූ ර්විශ්වකෙතුඃ (ස්‍යාද) නිරුද්ධ උෂාපතිඃ
4 ලක්ෂ්මීඃ පද්මාලයා පද්මා කමලා ශ්‍රීර්හරිප්‍රියා
23 ඉන්දිරා ලොකමාතා මා ක්ෂීරාබ්ධිතනයා රමා
5 (ශඞ්ඛො ලක්ෂ්මීපතෙඃ)පාඤ්චජන්‍යශ් 6 (චක්‍රං) සුදර්ශනඃ
24 7 *කෞමොදකී(ගදා) 8 (ඛඩ්ගො)නන්දකඃ 9 කෞස්තුභො(මණිඃ)
10 ගරුත්මාන් ගරුඩස් තාර්ක්ෂ්‍ය වෛනතෙයඃ ඛගෙශ්වරඃ
25 නාගාන්තකො විෂ්ණුරථඃ සුපර්ණඃ පන්නගාශනඃ
11 ශම්භු රීශඃ පශුපතිඃ ශිවඃ ශූලී මහෙශ්වරඃ
26 ඊශ්වරඃ සර්ව ඊශානඃ ශඞ්කරශ් චන්ද්‍රශෙඛරඃ
භූතෙශඃ ඛණ්ඩපරශුර් ගිරීශො ගිරිශො මෘඩඃ
27 මෘත්‍යුඤ්ජයඃ කෘත්තිවාසාඃ පිනාකී ප්‍රමථාධිපඃ
උග්‍රඃ කපර්දී ශ්‍රීකණ්ඨඃ ශිතිකණ්ඨඃ කපාලභෘත්
28 වාමදෙවො මහාදෙවො විරූපාක්ෂස් ත්‍රිලොචනඃ
කෘශානුරෙතාඃ සර්වඥො ධූර්ජටි ර්නීලලොහිතඃ
29 හරඃ ස්මරහරො භර්ගස් ත්‍ර්‍යම්බකස් ත්‍රිපුරාන්තකඃ
ගඞ්ගාධරො ‘න්ධකරිපුඃ ක්‍රතුධ්වංසී වෘෂධ්වජඃ
30 ව්‍යොමකෙශො භවො භීමඃ ස්ථාණු රුද්‍ර උමාපතිඃ
12 කපර්දො (‘ස්‍ය ජටාජූටඃ) 13 පිනාකො ‘ජගවං (ධනුඃ)
31 14 ප්‍රමථාඃ (ස්‍යුඃ පාරිෂදා) 15 බ්‍රාහ්මී (ත්‍යාද්‍යාස්තු මාතරඃ)
16 විභූති ර්භූති රෛශ්වර්‍යම් (අණිමාදික මෂ්ටධා)
32 17 උමා කාත්‍යායනී ගෞරී කාලී හෛමවතීශ්වරී
ශිවා භවානී රුද්‍රාණී සර්වාණී සර්වමඞ්ගලා’
33 අපර්ණා පාර්වතී දුර්ගා මෘඩානී චණ්ඩිකාම්බිකා ‡

---

1 බලදෙව්. 2 අනඟයා. 3 ඔහුපුතු. 4 ශ්‍රීකාන්තා. 5 වෙන්සක. 6 චක්‍රායුධය. 7 ඔහුගදාව. 8 කඩුව. 9 මැණික. 10 වාහනය=ගුරුළා. 11 ඊශ්වරයා. 12 ඔහු ජටාව. 13 දුන්න. 14 ඔහුපිරිස. 15 මාතෘදේවතා. 16 ඊශ්වරගුණ. 17 උමයඟන

මහරට † ජලශායී විශ්වරූපො මුකුන්දො මුරමර්දනඃ
* චාපඃ ශාර්ඞ්ගං මුරාරෙස්තු ශ්‍රීවත්සො ලාඤ්ඡනං ස්මෘතං
‡ ආර්‍යා දාක්ෂායණී චෛව ගිරිජා මෙනකාත්මජා

1 විනායකො විඝ්නරාජ ද්වෛමාතුර ගණාධිපාඃ
34 (අප්‍යෙ) කදන්ත හෙරම්බ ලම්බොදර ගජානනාඃ
2 කාර්ත්තිකෙයො මහාසෙනඃ ශරජන්මා ෂඩානනඃ
35 පාර්වතීනන්දනඃ ස්කන්දඃ සෙනානී රග්නිභූ ගුහඃ
බාහුලෙයස් තාරකජිත් විශාඛඃ ශිඛිවාහනඃ
36 ෂාණ්මාතුරඃ ශක්තිධරඃ කුමාරඃ ක්‍රෞඤ්චදාරණඃ
3 ඉන්ද්‍රො මරුත්වාන් මඝවා විඩොජාඃ පාකශාසනඃ
37 වෘද්ධශ්‍රවාඃ සුනාසීරඃ පුරුහූතඃ පුරන්දරඃ
ජිෂ්ණු ලේඛර්ෂභඃ ශක්‍රඃ ශතමන්‍යුර් දිවස්පතිඃ
38 සුත්‍රාමා ගොත්‍රභිද් වජ්‍රී වාසවො වෘත්‍රහා වෘෂා
වාස්තොෂ්පතිඃ සුරපති ර්වලාරාතිඃ ශචීපතිඃ
39 ජම්භභෙදී හරිහයඃ ස්වාරාන් නමුචිසූදනඃ
සඞ්ක්‍රන්දනො දුශ්ච්‍යවනස් තුරාෂාණ් මෙඝවාහනඃ
40 ආඛණ්ඩලඃ සහස්‍රාක්ෂඃ ඍභුක්ෂාස් 4 (තස්‍ය තු ප්‍රියා)
පුලොමජා ශචීන්ද්‍රාණී 5 (නගරී ත්ව) මරාවතී
41 6 (හය) උච්චෛඃශ්‍රවාඃ 7 (සූතො) මාතලිර් 8 නන්දනං (වනං)
9 (ස්‍යාත් ප්‍රාසාදො) වෛජයන්තො 10 ජයන්තඃ පාකශාසනිඃ
42 11 ඓරාවතො 'භ්‍රමාතඞ්ගෛරාවණාභ්‍රමුවල්ලභාඃ
12 හ්‍රාදිනී වජ්‍රම (ස්ත්‍රී ස්‍යාත්) කුලිශං භිදුරං පවිඃ
43 ශතකොටිඃ ස්වරුඃ ශම්බො දම්භොලි රශනිර් (ද්වයොඃ)
13 ව්‍යොමයානං විමානො ('ස්ත්‍රී) 14 (නාරදාද්‍යාඃ) සුරර්ෂයඃ
44 15 (ස්‍යාත්) සුධර්මා දෙවසභා 16 පීයූෂමමෘතං සුධා
17 මන්දාකිනී වියද්ගඞ්ගා ස්වර්ණදී සුරදීර්ඝිකා
45 18 මෙරුඃ සුමෙරු ර්හෙමාද්‍රී රත්නසානුඃ සුරාලයඃ
19 (පඤ්චෛතෙ දෙවතරවො) මන්දාරඃ පාරිජාතකඃ
46 සන්තානඃ කල්පවෘක්ෂශ් (ච පුංසි වා) හරිචන්දනං
20 සනත්කුමාරො වෛධාත්‍රඃ 21 ස්වර්වෛද්‍යාවශ්විනීසුතෞ
47 නාසත්‍යා වශ්විනෞ දස්‍රා වාශ්විනෙයෞ (ච තාවුභෞ)
22 (ස්ත්‍රියාං බහුෂ්ව) ප්සරසඃ ස්වර්වෙශ්‍යා (උර්වශීමුඛාඃ
48 23 (හාහා හූහූශ් චෛවමාද්‍යා) ගන්ධර්වාස් (ත්‍රිදිවෞකසාං)
24 අග්නි වෛශ්වානරො වහ්නිර් වීතිහොත්‍රො ධනඤ්ජයඃ
49 කෘපීටයොනි ජ්වලනො ජාතවෙදාස් තනූනපාත්
බර්හිඃ ශුෂ්මා කෘෂ්ණවර්ත්මා ශොචිෂ්කෙශ උෂර්බුධඃ

---

1 ගණදෙවි. 2 කඳකුමරු. 3 ශක්‍රයා. 4 ඔහුභාර්යා. 5 ඔහුනුවර. 6 ඔහුඅසා. 7 රියදුරා. 8 නඳුනුයන. 9 ඔහුපහය. 10 ඔහුපුතු. 11 ඔහුඇතු. 12 විදුරවිය. 13 දෙව්විමන්. 14 දෙව්රුසි. 15 දෙව්සබා. 16 දිවබොජුන්. 17 අහස්ගඟ. 18 මහමෙර. 19 දෙව්තුරු. 20 බඹපුත්. 21 දෙව්වෙදු. 22 දෙව්වෙසඟුවෝ. 23 දිව ගඳබෝ. 24 ගිනි

50 ආශ්‍රයාශො බෘහද්භානුඃ කෘශානුඃ පාවකො 'නලඃ
රොහිතාශ්වො වායුසඛා ශිඛාවා නාශුශුක්ෂණිඃ
51 හිරණ්‍යරෙතා හුතභුග් දහනො හව්‍යවාහනඃ
සප්තාර්චි දමුනාඃ ශුක්‍රශ් චිත්‍රභානු විභාවසුඃ
52 'ශුචිරප්පිත්තමෞ 1 ර්වස් (තු)වාඩවො වඩවානලඃ
2 (වහ්නෙර්ද්වයො) ජ්වාලකීලා වර්චි හෙතිඃ ශිඛා(ස්ත්‍රියාං)
53 3 (ත්‍රිෂු) ස්ඵුලිඞ්ගො 'ග්නිකණඃ 4 සන්තාපඃ සඤ්ජ්වරඃ (සමෞ)
5 ධර්මරාජඃ පිතෘපතිඃ සමවර්ත්තී පරෙතරාට්
54 කෘතාන්තො යමුනාභ්‍රාතා ශමනො යමරාඩ් යමඃ
කාලො දණ්ඩධරඃ ශ්‍රාද්ධදෙවො වෛවස්වතො 'න්තකඃ
55 6 රාක්ෂසඃ කෞණපඃ ක්‍රව්‍යාත් ක්‍රව්‍යාදො 'ස්‍රප ආශරඃ
රාත්‍රිචරො රාත්‍රිචරඃ කර්බුරො නිකෂාත්මජඃ
56 යාතුධානඃ පුණ්‍යජනො නෛර්ඍතො යාතු රක්ෂසී
7 ප්‍රචෙතා වරුණඃ පාශී යාදසාම්පති රප්පතිඃ
57 8 ශ්වසනඃ ස්පර්ශනො වායු මාතරිශ්වා සදාගතිඃ
පෘෂදශ්වො ගන්ධවහො ගන්ධවාහානිලාශුගාඃ
58 සමීර මාරුත මරුජ් ජගත්ප්‍රාණ සමීරණාඃ
නභස්වද් වාත පවන පවමාන ප්‍රභඤ්ජනාඃ
59 9 ප්‍රාණො 'පානඃ සමානශ් (චො) දාන ව්‍යානො (ච වායවඃ)
(ශරීරස්ථා ඉමෙ) 10 රංහස් තරසී (තු) රයඃ ස්‍යදඃ
60 ජවො 11 ('ථ) ශීඝ්‍රං ත්වරිතං ලඝු ක්ෂිප්‍ර මරං ද්‍රුතං
සත්වරං චපලං තූර්ණ මවිලම්බිත මාශු (ච)
61 12 සතතෙ 'නාරතාශ්‍රාන්ත සන්තතාවිරතානිශං
නිත්‍යානවරතාජස්‍රම 13 (ප්‍යථා) තිශයො භරඃ
62 අතිවෙල භෘශාත්‍යර්ථාතිමාත්‍රොද්ගාඪ නිර්භරං
තීව්‍රෛකාන්ත නිතාන්තානි ගාඪ බාඪ දෘඪානි (ච)
63 (ක්ලීබෙ ශීඝ්‍රාද්‍යසත්වෙ ස්‍යාත් ත්‍රිෂ්වෙෂාං සත්වගාමි යත්)
14 කුවෙරස් ත්‍ර්‍යම්බකසඛො යක්ෂරාඩ් ගුහ්‍යකෙශ්වරඃ
64 මනුෂ්‍යධර්මා ධනදො රාජරාජො ධනාධිපඃ
කින්නරෙශො වෛශ්‍රවණඃ පෞලස්ත්‍ය නරවාහනඃ
65 යක්ෂෛකපිඞ්ගෛලවිල ශ්‍රීද පුණ්‍යජනෙශ්වරාඃ
15 (අස්‍යොද්‍යානං) චෛත්‍රරථං 16 (පුත්‍රස්තු) නලකූබරඃ
66 17 කෛලාසඃ (ස්ථානම්) 18 අලකා (පූර්) 19 (විමානන්තු) පුෂ්පකං
20 (ස්‍යාත්) කින්නරඃ කිම්පුරුෂස් තුරඞ්ගවදනො මයුඃ

---

1 වඩබාග්නිය. 2 ගිනිසිළු. 3 ගිනිපුපුරු. 4 දුක. 5 යමරජ. 6 රාක්ෂසයෝ.
7 වරුණයා. 8 පවන්. 9 ශරීරවායු. 10 ජවය. 11 ඉක්මන්. 12 නිරන්තරාර්ථ.
13 අතිශයාර්ථ. 14 වෙසමුණු. 15 ඔහු උයන. 16 ඔහුපුතු. 17 ඔහු නිවෙස.
18 ඔහු නුවර. 19 ඔහු විමානය. 20 කිංපුරුෂයෝ.

67 1 නිධි (නා)ශෙවධි (භේදාඃ පද්මශඞ්ඛාදයො නිධෙඃ)

2 වර්ගය

1 2 ද්‍යො දිවෞ (ද්වෙ ස්ත්‍රියාම්) භ්‍ර ව්‍යොම පුෂ්කර මම්බරං
නභො 'න්තරීක්ෂං ගගණ මනන්තං සුරවර්ත්ම ඛං
2 වියද් විෂ්ණුපදං (වාතු පුංස්‍යා)කාශ විහායසී
3 දිශස් (තු) කකුභඃ කාෂ්ඨා ආශාශ් (ච) හරිතශ් (ච තාඃ)
3 4 ප්‍රාච්‍යවාචී ප්‍රතීච්‍යස් (තාඃ පූර්වදක්ෂිණපශ්චිමාඃ)
(උත්තරාදිග්) උදීචී (ස්‍යාද්) 5 දිශ්‍යං (තු ත්‍රිෂු දිග්භවෙ)
4 6 ඉන්ද්‍රො වහ්නිඃ පිතෘපති ර්නෛඍතො වරුණො මරුත්
කුවෙර ඊශඃ (පතයඃ පූර්වාදීනාං දිශාං ක්‍රමාත්)
5 7 ඓරාවතඃ පුණ්ඩරීකො වාමනඃ කුමුදො 'ඤ්ජනඃ
පුෂ්පදන්තඃ සාර්වභෞමඃ සුප්‍රතීකශ් (ච දිග්ගජාඃ)
6 8 (කරිණ්‍යො) 'භ්‍රමු කපිලා පිඞ්ගලා'නුපමා (ක්‍රමාත්)
තාම්‍රකර්ණී ශුභ්‍රදන්තී (චා)ඞ්ගනා (චා)ඤ්ජනාවතී
7 9 (ක්ලීබාව්‍යයන්ත්ව)පදිශං (දිශොර්මධ්‍යෙ) විදික් (ස්ත්‍රියාං
අභ්‍යන්තරං (ත්ව) න්තරාලං 10 චක්‍රවාලං (තු) මණ්ඩලං
8 11 අභ්‍රං මෙඝො වාරිවාහඃ ස්තනයිත්නු ර්බලාහකඃ
ධාරාධරො ජලධරස් තඩිත්වාන් වාරිදො 'ම්බුභෘත්
9 ඝන ජීමූත මුදිර ජලමුග් ධූමයොනයඃ
12 කාදම්බිනී මෙඝමාලා 13 (ත්‍රිෂු මෙඝභවෙ) 'භ්‍රියං
10 14 ස්තනිතං ගර්ජිතං මෙඝනිර්ඝොෂෙ රසිතා (දිච)
15 ශම්පා ශතහ්‍රදා හ්‍රාදි න්‍යෛරාවත්‍යඃ ක්ෂණප්‍රභා
11 තඩිත් සෞදාමිනී විද්‍යුත් චඤ්චලා චපලා (අපි)
16 ස්ඵූර්ජථු (ර්වජ්‍රනිර්ඝොෂො) 17 මෙඝජ්‍යොති රිරම්මදඃ
12 16 ඉන්ද්‍රායුධං ශක්‍රධනුස් 19 (තදෙව ඍජු) රොහිතං
20 වෘෂ්ටිර්වර්ෂං 21 (තද්විඝාතෙ) 'වග්‍රාහාවග්‍රහෞ (සමෞ)
13 22 ධාරාසම්පාත ආසාරඃ 23 ශීකරො ('ම්බුකණාඃ ස්මෘතාඃ)
24 වර්ෂොපලස් (තු) කරකා 25 (මෙඝච්ඡන්නෙ 'හ්නි) දුර්දිනං
14 26 අන්තර්ධා ව්‍යවධා (පුංසි ත්ව) න්තර්ධි රපවාරණං
අපිධාන තිරොධාන පිධානාච්ඡාදනානි (ච)
15 27 හිමාංශුශ් චන්ද්‍රමාශ් චන්ද්‍ර ඉන්දුඃ කුමුදබාන්ධවඃ
විධුඃ සුධාංශුඃ ශුභ්‍රාංශු රොෂධීශො නිශාපතිඃ
16 අබ්ජො ජෛවාතෘකඃ සොමො ග්ලෞ ර්මෘගාඞ්කඃ කලානිධිඃ

---

1 නිදන්. 2 අහස. 3 දිසා. 4 පූර්වාදි දිසා. 5 දිසා යෙහිවූ. 6 අටදික් පතිහු.
7 දිගැත් හු. 8 දිගැතිනිහු. 9 විදිසා. 10 සක්වළ. 11 වලා. 12 වලාපෙළ.
13 වලායෙහිවූදෙය. 14 හෙණ. 15 විදුලිය. 16 ගිගුරුම. 17 විදිලිඑලිය.
18 දෙව්දුන්න. 19 එමඇදනැතිවූයේ. 20 වැස්ස. 21 වැසිහඹ. 22 තද වැස්ස.
23 පොද. 24 පාණිවැසි. 25 වැල ළිදින. 26 පියන. 27 සඳ.

ද්විජරාජඃ ශශධරෝ නක්ෂත්‍රේශඃ ක්ෂපාකරඃ
17 1 කලා (තු ෂෝඩශෝ භාගෝ) 2 බිම්බෝ ('ස්ත්‍රී)මණ්ඩලං (ත්‍රිෂු)
3 භිත්තං ශකල ඛණ්ඩේ(වා පුංස්‍ය) 4 ර්ධෝ 'ර්ධං(සමේ'ංශකේ)
18 5 චන්ද්‍රිකා කෞමුදී ජ්‍යෝත්ස්නා 6 ප්‍රසාදස් (තු) ප්‍රසන්නතා
7 කලඞ්කාඞ්කෞ ලාඤ්ඡනං(ච)චිහ්නං ලක්ෂ්ම(ච)ලක්ෂණං
19 8 සුෂමා (පරමා ශෝභා) 9 ශෝභා කාන්ති ර්ද්‍යුතිශ් ඡවිඃ
10 අවශ්‍යායස් (තු) නීහාරස් තුෂාරස් තුහිනං හිමං
20 ප්‍රාලෙයං මිහිකා 11 (චා ථ)හිමානී හිමසංහතිඃ
12 ශීතං (ගුණේ තද්වදර්ථාඃ) 13 සුෂීමඃ ශිශිරෝ ජඩඃ
21 තුෂාරඃ ශීතලඃ ශීතෝ හිමඃ (සප්තාන්‍යලිඞ්ගකාඃ)
14 ධ්‍රැව ඖත්තානපාදිඃ (ස්‍යාද්) 15 අගස්ත්‍යඃ කුම්භසම්භවඃ
22 මෛත්‍රාවරුණිර (ස්‍යෛව) 16 ලෝපාමුද්‍රා (සධර්මිණී
17 නක්ෂත්‍ර මෘක්ෂං භං තාරා තාරකා(ප්‍යු) ඩු(වා ස්ත්‍රියාං)
23 18 දාක්ෂායිණ්‍ය('ශ්විනීත්‍යාදිතාරා) 19 අශ්වයුගශ්විනී
20 රාධා විශාඛා 21 පුෂ්‍යෙ (තු) සිධ්‍ය තිෂ්‍යෞ 22 ශ්‍රවිෂ්ඨයා
24 (සමා) ධනිෂ්ඨා 23 (ස්‍යුඃ) ප්‍රෝෂ්ඨපදා භාද්‍රපදාඃ (ස්ත්‍රියඃ)
24 මෘගශීර්ෂං මෘගශිරස්(තස්මින්නේවා) ග්‍රහායණී
25 25 ඉල්වලාස් (තච්ඡිරෝ දේශෙ තාරකා නිවසන්ති යාඃ)
26 බෘහස්පතිඃ සුරාචාර්‍ය්‍යෝ ගීෂ්පති ර්ධිෂණෝ ගුරුඃ
26 ජීව ආඞ්ගිරසෝ වාචස්පතිශ් චිත්‍රශිඛණ්ඩිජඃ
27 ශුක්‍රෝ දෛත්‍යගුරුඃ කාව්‍ය උශනා භාර්ගවඃ කවිඃ
27 28 අඞ්ගාරකඃ කුජෝ භෞමෝ ලෝහිතාඞ්ගෝ මහීසුතඃ
29 රෞහිණෙයෝ බුධඃ සෞම්‍යඃ 30 (සමෞ)ශෞරි ශනෛශ්චරෞ
28 31 තමස් (තු) රාහුඃ ස්වර්භානුඃ සෛංහිකෙයෝ විධුන්තුදඃ
32 (සප්තර්ෂයෝ මරීච්‍යත්‍රිමුඛාශ්) චිත්‍රශිඛණ්ඩිනඃ
29 33 (රාශීනාමුදයෝ ලග්නං 34 (තෙතු මෙෂවෘෂාදයඃ)
35 සූර සූර්‍ය්‍යාර්‍ය්‍යමාදිත්‍ය ද්වාදශාත්ම දිවාකරාඃ
30 භාස්කරාහස්කර බ්‍රධ්න ප්‍රභාකර විභාකරාඃ
භාස්වද් විවස්වත් සප්තාශ්ව හරිදශ්වොෂ්ණරශ්මයඃ
31 විකර්ත්තනාර්ක්ක මාර්ත්තණ්ඩ මිහිරාරුණ පූෂණඃ
ද්‍යුමණිස් තරණිර් මිත්‍රශ් චිත්‍රභානු විරෝචනාඃ

---

1 සොළසින්අඩ. 2 මඬල. 3 නොසම අඩ. 4 සම අඩ. 5 සඳරැස්. 6 පැහැදීබව. 7 ලපය. 8 උතුම් සෝභා. 9 සොබනාබව. 10 පිනි. 11 හිමරැස. 12 සීතල. 13 සීතලවූ. 14 අගනිසි තරුව. 15 අගනිසි. 16 ඔහුභාර්‍ය්‍යා. 17 තරු. 18 නැකත්හාතරු. 19 අස්විදේ. 20 විසා. 21 පුසේ. 22 දෙනටේ. 23 පුවපුටුප හාඋත්‍රපුටුප. 24 මුවසිරිස. 25 ඊමත තරු. 26 ගුරු. 27 සිකුරා. 28 අඟහරුවා. 29 බුදහු. 30 ශනි. 31 රාහු. 32 සත්සෘෂිහු. 33 රැස්උදය. 34 මේසාදිහු. 35 හිරු.

32 විභාවසු ග්‍රහපතිස් ත්විෂාම්පති රහර්පතිඃ
භානු හංසඃ සහස්‍රාංශුස් තපනඃ සවිතා රවිඃ
33 1 මාඨරඃ පිඞ්ගලො දණ්ඩශ් (චණ්ඩාංශොඃ පාරිපාර්ශ්විකාඃ)
2 සූරසූතො ‘රුණො ‘නූරුඃ කාශ්‍යපි ගරුඩාග්‍රජඃ
34 3 පරිවෙෂස් (තු) පරිධි රුපසූර්‍ය්‍යක මණ්ඩලෙ
4 කිරණො‘ස්‍ර මයූඛාංශු ගභස්ති ඝෘණි ධෘෂ්ණයඃ
35 භානුඃ කරො මරීචිඃ (ස්ත්‍රී පුංසයොර්) දීධිතිඃ (ස්ත්‍රියාම්)
5 (ස්‍යුඃ) ප්‍රභා රුග් රුච් ත්විඞ් භා භාශ් ඡවි ද්‍යුති දීප්තයඃ
36 රොචිඃ ශොචි (රුභෙ ක්ලීබෙ) 6 ප්‍රකාශො ද්‍යොත ආතපඃ
7 කොෂ්ණං කවොෂ්ණං මන්දොෂ්ණං කදුෂ්ණං (ත්‍රිෂු තද්වති)
37 8 තිග්මං තීක්ෂ්ණං ඛරං (තද්වත්) 9 මෘගතෘෂ්ණා මරීචිකා

3 වර්ගය

1 10 කාලො දිෂ්ටො (ප්‍ය) නෙහා (පි) සමයො (ප්‍යථ) 11 පක්ෂතිඃ
ප්‍රතිපද් (ද්වෙ ඉමෙ ස්ත්‍රීත්වෙ) 12 (තදාද්‍යාස්) තිථයො (ද්වයොඃ)
2 13 ඝස්‍රො දිනාහනී (වාතු ක්ලීබෙ) දිවස වාසරෞ
14 ප්‍රත්‍යූෂො‘ හර්මුඛං කල්‍ය මුෂඃ ප්‍රත්‍යූෂසී (අපි)
3 ප්‍රභාතං (ච) 15 (දිනාන්තෙ තු) සායං සන්ධ්‍යා පිතෘප්‍රසූඃ
16 ප්‍රාහ්ණා පරාහ්ණ මධ්‍යාහ්නාස් (ත්‍රිසන්ධ්‍යමථ 17) ශර්වරී
4 නිශා නිශීථිනී රාත්‍රිස් ත්‍රියාමා ක්ෂණදා ක්ෂපා
විභාවරී තමස්වින්‍යෞ රජනී යාමිනී තමී
5 18 තමිස්‍රා-තාමසී (රාත්‍රිඃ) 19 ජ්‍යෞත්ස්නී (චන්ද්‍රිකයාන්විතා)
20 (ආගාමිවර්තමානාහර්යුක්තායාං නිශි) පක්ෂිණී
6 21 ගණරාත්‍රං (නිශාබහ්ව්‍යඃ) 22 ප්‍රදොෂො රජනීමුඛම්
23 අර්ධරාත්‍ර නිශීථෞ (ද්වෞ) 24 (ද්වෞ) යාම ප්‍රහරෞ (සමෞ)
7 25 (ස) පර්වසන්ධිඃ (ප්‍රතිපත්පඤ්චදශ්‍යොර්‍යදන්තරම්)
26 පක්ෂාන්තෞ (පඤ්චදශ්‍යෞ ද්වෙ) 27 පෞර්ණමාසී (තු) පූර්ණිමා
8 28 (කලාහීනෙ සා) නුමතිඃ 29 (පූර්ණෙ) රාකා (නිශාකරෙ)
30 අමාවාස්‍යා (ත්ව) මාවස්‍යා දර්ශඃ සූර්‍ය්‍යෙන්දුසඞ්ගමඃ
9 31 (සා දෘෂ්ටෙන්දුඃ) සිනීවාලී 32 (සා නෂ්ටෙන්දුකලා) කුහූඃ
33 උපරාගො ග්‍රහො 34 (රාහුග්‍රස්තෙ ත්වින්දෞච පූෂ්ණිච)

---

1 මොහුපස පවත්නෝ. 2 රියදුරා අරුණ. 3 රැස්මඩල. 4 හිරුරැස්. 5 එළිය. 6 අව්ව. 7 මදහුණු. 8 ඉතාහුණු. 9 මිරිඟු. 10 කාලය. 11 පෑළවිය. 12 වක්පනිය. 13 දවස. 14 උදය. 15 දිනාන්තය. 16 තුන්සැන්දෑව. 17 රාත්‍රිය. 18 අඳුරුබහුලරැය. 19 සඳකැතින්යුත්රැය. 20 දෙදිනක්යුත්රැය. 21 රැසමූහය. 22 රාත්‍රීමුඛය. 23 මැදිරැය. 24 යාමය. 25 පෑළවියපසළොස්වක්අතර. 26 දෙපසළොස්වක්. 27 පුණුපොහොය. 28 එම අඩුකලාඇත්ති. 29 එම නොඅඩු කලාඇත්ති. 30 අවපසළොස්වක. 31 ඒ මදක්සඳඇත්ති. 32 එම සඳරේඛානැත්ති. 33 ග්‍රහණය. 34 ග්‍රහණලද්දෝ.

10 සොපප්ලවොපරක්තෞ (ද්වෞ) 1 'ග්න්‍යුත්පාත උපාහිතඃ
2 (එකයොක්ත්‍යා) පුෂ්පවන්තෞ (දිවාකර නිශාකරෞ)
11 3 (අෂ්ටාදශ නිමෙෂාස්තු) කාෂ්ඨාඃ 4 (ත්‍රිංශත්තු තාඃ) කලාඃ
5 (තාස්තු ත්‍රිංශත්) ක්ෂණඃ 6 (තෙ තු) මුහූර්තො (ද්වාදශාස්ත්‍රියාම්)
12 7 (තෙතු ත්‍රිංශද) හොරාත්‍රඃ 8 පක්ෂ (ස්තෙ දශ පඤ්ච)
9 (පක්ෂෞ පූර්වාපරෞ) ශුක්ල කෘෂ්ණෞ 10 මාසස්තු (තා වුභෞ)
13 11 (ද්වෞ ද්වෞ මාර්ගාදි මාසෞ ස්‍යාද්) ඍතු 12 (ස්තෛර) යනං (ත්‍රිභිඃ)
13 (අයනෙ ද්වෙ ගති රුදග් දක්ෂිණාර්කස්‍ය) වත්සරඃ
14 14 (සමරාත්‍රින්දිවෙ කාලෙ) විෂුවද් විෂුවං (ච තත්)
15 මාර්ගශීර්ෂෙ සහා මාර්ග ආග්‍රහායණික (ශ්ච සඃ)
15 16 පෞෂෙ තෛෂ සහස්‍යෞ (ද්වෞ) 17 තපා මාඝෙ 18 (අථ) ඵාල්ගුනෙ
(ස්‍යාත්) තපස්‍යඃ ඵාල්ගුනිකඃ 19 (ස්‍යාච්) චෛත්‍රෙ චෛත්‍රිකො මධුඃ
16 20 වෛශාඛෙ මාධවො රාධො 21 ජ්‍යෛෂ්ඨෙ ශුක්‍රඃ 22 ශුචි (ස්ත්වයම්
ආෂාඪෙ) 23 ශ්‍රාවණෙ (තු ස්‍යාන්) නභාඃ ශ්‍රාවණික (ශ්ච සඃ)
17 24 (ස්‍යු) ර්නභස්‍ය ප්‍රෞෂ්ඨපද භාද්‍ර භාද්‍රපදාඃ (සමාඃ)
25 (ස්‍යාද) ශ්වින ඉෂො ('ප්‍යා) ශ්වයුජො ('පි) 26 (ස්‍යාත්තු) කාර්තිකෙ
18 බාහුලොර්ජෞ කාර්තිකිකො 27 හෙමන්තඃ 28 ශිශිරො ('ස්ත්‍රියාම්)
29 වසන්තෙ පුෂ්පසමයඃ සුරභිර් 30 ග්‍රීෂ්ම ඌෂ්මකඃ
19 නිදාඝ උෂ්ණොපගම උෂ්ණ ඌෂ්මාගමස් තපඃ
31 (ස්ත්‍රියාං) ප්‍රාවෘට් (ස්ත්‍රියාං භූම්නි) වර්ෂා 32 (අථ) ශරත් (ස්ත්‍රියාම්)
20 (ෂඩමී ඍතවඃ පුංසි මාර්ගාදීනාං යුගෛඃ ක්‍රමාත්
33 සංවත්සරො වත්සරො 'බ්දො හායනො ('ස්ත්‍රී) ශරත් සමාඃ
21 34 (මාසෙන ස්‍යාද) 'හොරාත්‍රඃ පෛත්‍රො 35 (වර්ෂෙණ) දෛවතඃ
36 (දෛවෙ යුගසහස්‍රෙ ද්වෙ) බ්‍රාහ්මඃ 37 කල්පෞ (තු තෞ නෘණාම්)
22 38 මන්වන්තරං (තු දිව්‍යානාං යුගානාමෙකසප්තතිඃ)
39 සංවර්තඃ ප්‍රලයඃ කල්පඃ ක්ෂයඃ කල්පාන්ත (ඉත්‍යපි)

---

1 උත්පාතය.
2 සඳහිරු.
3 අටළොස්ඇසිපියක්.
4 එම පන්සිය සාළිසක්.
5 ක්ෂණය.
6 මොහොතක්.
7 දිනක්.
8 අඩමසක්
9 පුරඅව.
10 මසක්.
11 ඍතුවක්.
12 අඩවසක්
13 වර්ෂියක්.
14 දිනරෑසමකල.
15 උඳුවප්.
16 දුරුත්ත
17 නවන්මස.
18 මැදින.
19 බක්මස.
20 වෙසක්මස.
21 පොසොන්මස.
22 ඇසළමස.
23 නිකිණිමස.
24 බිනරමස.
25 වප්මස.
26 ඉල්මස.
27 හිමන්.
28 ශිශිර.
29 වසන්ත.
30 ගිම්.
31 වර්ෂාඍතුව
32 ශරත්
33 අවුරුද්ද.
34 පිතෘදිනක්.
35 දෙව්දිනක්.
36 බඹදිනක්.
37 ඒ මිනිස් පමණින්.
38 මන්වන්තරයක්.
39 කප්කෙළ.

1 1 (අස්ත්‍රී) පඞ්කං (පුමාන්) පාප්මා පාපං කිල්බිෂ කල්මෂම්
කලුෂං වෘජිනෛනෝඝම් අංහෝ දුරිත දුෂ්කෘතම්
2 2 (ස්‍යාද්) ධර්මම් (අස්ත්‍රියාං) පුණ්‍ය ශ්‍රේයසී සුකෘතං වෘෂඃ
3 මුත් ප්‍රීතිඃ ප්‍රමදෝ හර්ෂඃ ප්‍රමෝදාමෝද සම්මදාඃ
3 (ස්‍යාද්) ආනන්දථු රානන්දඃ ශර්ම සාත සුඛානි (ච)
4 ශ්වඃශ්‍රේයසං ශිවං භද්‍රං කල්‍යාණං මඞ්ගලං ශුභම්
4 භාවුකං භවිකං භව්‍යං කුශලං ක්ෂේමම් (අස්ත්‍රියාම්)
ශස්තං (චාථ ත්‍රිෂු ද්‍රව්‍යෙ පාපපුණ්‍යසුඛාදි ච)
5 5 මතල්ලිකා මචර්චිකා ප්‍රකාණ්ඩ මුද්ධ තල්ලජෞ
(ප්‍රශස්තවාචකාන්‍යමූන්‍ය) 6 ‘යඃ (ශුභාවහෝ විධිඃ)
6 7 දෛවං දිෂ්ටං භාගධෙයං භාග්‍යං (ස්ත්‍රී) නියතිර් විධිඃ
8 හේතුර් (නා) කාරණං බීජං 9 (නිදානං ත්වා) දිකාරණං
7 10 ක්ෂේත්‍රඥ ආත්මා පුරුෂඃ 11 ප්‍රධානං ප්‍රකෘතිඃ (ස්ත්‍රියාම්)
12 (විශේෂඃ කාලිකෝ) ‘වස්ථා 13 (ගුණාඃ) සත්ත්වං රජස් තමඃ
8 14 ජනුර් ජනන ජන්මානි ජනිර් උත්පත්තිර් උද්භවඃ
15 ප්‍රාණී (තු) චේතනෝ ජන්මී ජන්තු ජන්‍යු ශරීරිණඃ
9 16 ජාතිර් ජාතං (ච) සාමාන්‍යං 17 ව්‍යක්තිස් (තු) * පෘථගාත්මතා
18 චිත්තං (තු) චේතෝ හෘදයං ස්වාන්තං හෘන් මානසං මනඃ
10 19 බුද්ධිර් මනීෂා ධිෂණා ධීඃ ප්‍රඥා ශේමුෂී මතිඃ
ප්‍රේක්ෂෝපලබ්ධිශ් චිත් සංවිත් ප්‍රතිපජ් ඥප්ති චේතනාඃ
11 20 (ධීර්ධාරණාවතී) මේධා 21 සංකල්පඃ (කර්මමානසම්)
22 චිත්තාභෝගෝ මනස්කාරශ් 23 චර්චා සංඛ්‍යා විචාරණා
12 24 අධ්‍යාහාරස් තර්ක ඌහෝ 25 විචිකිත්සා (තු) සංශයඃ
සන්දේහ ද්වාපරෞ (ච) 26 (‘ථ සමෞ) නිර්ණය නිශ්චයෞ
13 27 මිථ්‍යා දෘෂ්ටිර් නාස්තිකතා 28 ව්‍යාපාදෝ ද්‍රෝහචින්තනම්
29 (සමෞ) සිද්ධාන්ත රාද්ධාන්තෞ 30 භ්‍රාන්තිර් මිථ්‍යාමතිර් භ්‍රමඃ

---

1 පව්.	9 මුල්කාරණය.	17 ව්‍යක්තිය.	25 සැකය.
2 පින්.	10 ආත්මය	18 සිත.	26 නිශ්චය.
3 ප්‍රීතිය.	11 ස්වභාවස්ථිතිය	19 හැඟීම ප්‍රඥාව.	27 මිසදිටු.
4 ශුභය.	12 අවස්ථාව.	20 ධාරණප්‍රඥාව.	28 ව්‍යාපාදය.
5 ප්‍රශස්තය.	13 ස්වභාවගුණ.	21 චිත්තක්‍රියාව.	29 සත්‍යයයි අදහනලද්ද.
6 පෙරපින්.	14 උපදීම.	22 සිත්විල්ල.	
7 භාග්‍යය	15 සත්වයා.	23 සැලකීම.	30 පෙරලාසිතනලද්ද.
8 කාරණය.	16 ජාතිය.	24 එකතුකොටසිතීම.	

---

* "පෘථගාත්මිකා" ශබ්දයද මෙහි ඇත්සී.

14 1 සංවිදාගූඃ ප්‍රතිඥානං නියමාශ්‍රවසංශ්‍රවාඃ
අඞ්ගීකාරාභ්‍යුපගම ප්‍රතිශ්‍රව සමාධයඃ
15 2 (මොක්ෂෙ ධී) ර්ඥානම් 3 (අන්‍යත්‍ර) විඥානං (ශිල්පශාස්ත්‍රයොඃ)
4 මුක්තිඃ කෛවල්‍ය නිර්වාණ ශ්‍රෙයො නිඃශ්‍රෙයසාමෘතම්
16 මොක්ෂො 'පවර්ගො 5 ('ථා)ඥාන මවිද්‍යාහම්මතිඃ (ස්ත්‍රියාම්)
6 රූපං ශබ්දො ගන්ධ රස ස්පර්ශාශ් (ච) 7 විෂයා (අමී)
17 ගොචරා ඉන්ද්‍රියාර්ථාශ් (ච) 8 හෘෂීකං විෂයීන්ද්‍රියම්
9 කර්මේන්ද්‍රියං (තු පායවාදි) 10 (මනොනෙත්‍රාදි) ධීන්ද්‍රියම්
18 11 තුවරස් (තු) කෂායො ('ස්ත්‍රී) 12 මධුරො ලවණඃ කටුඃ
තික්තො 'ම්ලශ් (ච) රසාඃ (පුංසි) (තද්වත්සු ෂඩමී ත්‍රිෂු)
19 13 (විමර්දොත්ථෙ) පරිමලො (ගන්ධෙ ජනමනොහරෙ)
14 ආමොදඃ (සො 'තිනිර්හාරී වාච්‍යලිඞ්ගත්වමාගුණාත්)
20 15 සමාකර්ෂී (තු) නිර්හාරී 16 සුරභි ඝ්‍රාණතර්පණඃ
ඉෂ්ටගන්ධඃ සුගන්ධිඃ (ස්‍යාද්) 17 ආමොදී මුඛවාසනඃ
21 18 පූතිගන්ධිස් (තු) දුර්ගන්ධො 19 විස්‍රං (ස්‍යාදා) මගන්ධි (යත්)
22 20 ශුක්ල ශුභ්‍ර ශුචි ශ්වෙත විශද ශ්‍යෙත පාණ්ඩරාඃ
අවදාතඃ සිතො ගෞරො බලක්ෂො ධවලො 'ර්ජුනඃ
23 21 හරිණඃ පාණ්ඩුරඃ පාණ්ඩුර් 22 (ඊෂත්පාණ්ඩුස්තු) ධූසරඃ
23 කෘෂ්ණෙ නීලාසිත ශ්‍යාම කාල ශ්‍යාමල මෙචකාඃ
24 24 පීතො ගෞරො හරිද්‍රාභඃ 25 පලාශො හරිතො හරිත්
26 රොහිතො ලොහිතො රක්තඃ 27 ශොණඃ කොකනදච්ඡවිඃ
25 28 (අව්‍යක්තරාගස්ත්ව) 'රුණඃ 29 (ශ්වෙතරක්තස්තු) පාටලඃ
30 ශ්‍යාවඃ (ස්‍යාත්) කපිශො 31 ධූම්‍ර ධූමලෞ කෘෂ්ණලොහිතෙ
32 කඩාරඃ කපිලඃ පිඞ්ග පිශඞ්ගෞ කද්‍රු පිඞ්ගලෞ
26 33 චිත්‍රං කිර්මීර කල්මාෂ ශබලෛතාශ් (ච) කර්බුරෙ
(ගුණෙ ශුක්ලාදයඃ පුංසි ගුණිලිඞ්ගාස්තු තද්වති)

5 වර්ගය

1 34 බ්‍රාහ්මී (තු) භාරතී භාෂා ගීර්වාග් වාණී සරස්වතී
35 ව්‍යාහාර උක්තිර් ලපිතං භාෂිතං වචනං වචඃ

---

1 පොරොන්දු ව ගිවිසුම.
2 නිවන්දැන්ම.
3 සිප්සතරදැන්ම
4 නිවන.
5 නුනුවන.
6 රූපාදිපස.
7 විෂය.
8 ඉඳුරෝ.
9 කර්මේන්ද්‍රිය.
10 ධීන්ද්‍රිය.
11 කසට.
12 ඉතිරිරස.
13 පෙම්කරු සුවඳ
14 ඒ ඉතාවි හිඳුනේ.
15 විහිදෙන සුවඳ.
16 සුවඳ.
17 මත්සුනුසුවඳ.
18 දුගඳ.
19 අමුගඳ.
20 සුදු.
21 පඬුපැහැ.
22 මඳක්පඬුපැහැ
23 කළුහෝ අඳුරු නිල්.
24 කසාපැහැ.
25 පලාවන්පැහැ
26 රත.
27 රඳපුලම බඳුපැහැ.
28 අරුණුපැහැ
29 පළොල්පැහැ.
30 කිඹුල්පැහැ
31 දුම්පැහැ
32 පිඟුවන්පැහැ
33 කබුරුවන්පැහැ
34 සරස්වතිය.
35 බිණීම.

2 1 අපභ්‍රංශො ’පශබ්දඃ (ස්‍යාච්) 2 (ශාස්ත්‍රෙ) ශබ්ද (ස්තු) වාචකඃ
3 3 (තිඞ්සුබන්තචයො) වාක්‍යං (ක්‍රියාවා කාරකාන්විතා)
4 ශ්‍රුතිඃ (ස්ත්‍රී) වෙද ආම්නායස් 5 ත්‍රයීධර්ම් (ස්තු තද්විධඃ)
4 6 (ස්ත්‍රියාම්) ඍක් සාම යජුෂී (ඉති වෙදාස්ත්‍රයඃ) ත්‍රයී
7 (ශික්ෂෙත්‍යාදි ශ්‍රුතෙර) ඞ්ගම් 8 ඔඞ්කාර ප්‍රණවෞ (සමෞ)
5 9 ඉතිහාසඃ පුරාවෘත්තම් 10 (උදාත්තාද්‍යාස්ත්‍රයඃ) ස්වරාඃ
11 ආන්වීක්ෂිකී දණ්ඩනීති (ස්තර්කවිද්‍යාර්ථශාස්ත්‍රයොඃ)
6 12 ආඛ්‍යායිකො (පලබ්ධාර්ථා) 13 පුරාණං පඤ්චලක්ෂණං
14 (ප්‍රබන්ධකල්පනා) කථා 15 ප්‍රවල්හිකා ප්‍රහෙලිකා
7 16 ස්මෘති (ස්තු) ධර්මසංහිතා 17 සමාහෘති (ස්තු) සඞ්ග්‍රහඃ
18 සමස්‍යා (තු) සමාසාර්ථා 19 කිංවදන්තී ජනශ්‍රුතිඃ
8 20 වාර්තා ප්‍රවෘත්ති වෘත්තාන්ත උදන්තඃ (ස්‍යාද්) 21 (අථා)හ්වයඃ
ආඛ්‍යාහ්වෙ (චා) භිධානං (ච) නාමධෙයං (ච) නාම (ච)
9 22 හූති රාකාරණාහ්වානං 23 සංහූති (ර්බහුභිඃ කෘතා)
24 විවාදො ව්‍යවහාරඃ (ස්‍යාද්) 25 උපන්‍යාස (ස්තු) වාඞ්මුඛම්
10 26 උපොද්ඝාත උදාහාරඃ 27 ශපනං ශපථඃ (පුමාන්)
28 ප්‍රශ්නො ’නුයොගඃ පෘච්ඡා (ච) 29 ප්‍රතිවාක්‍යොත්තරෙ (සමෙ)
11 30 මිථ්‍යාභියොගො ’භ්‍යාඛ්‍යානම් 31 (අථ) මිථ්‍යාභිශංසනම්
අභිශාපඃ 32 ප්‍රණාද (ස්තු ශබ්දඃ ස්‍යාදනුරාගජඃ)
12 33 යශඃ කීර්ත්තිඃ සමාඥා (ච) 34 ස්තවඃ ස්තොත්‍රං ස්තුතිර් නුතිඃ
35 ආම්‍රෙඩිතං (ද්විස්ත්‍රිරුක්තම් 36 උච්චෛර්ඝුෂ්ටං (තු) ඝොෂණා
13 37 කාකුඃ (ස්ත්‍රියාං විකාරො යඃ ශොකභීත්‍යාදිභිර්ධ්වනෙඃ)
38 අවර්ණාක්ෂෙප නිර්වාද පරීවාදාපවාද (වත්)

---

1 අව්‍යාකරණීය බස්.
2 අර්ථාන්විත වචන.
3 වාක්‍යය.
4 වේදය.
5 වේදධර්මය.
6 ත්‍රිවේද.
7 වේදාඞ්ග.
8 වේදාරම්භය.
9 පූර්වකථා.
10 ස්වරවෙසෙසෙක්.
11 තර්කහා අර්ත්සතර.
12 පවත්දත්කථා.
13 පුරාණ
14 ප්‍රබන්ධකථාව.
15 දුරවබොධකථාව.
16 ස්මෘතිශාස්ත්‍රය.
17 සඞ්ග්‍රහ.
18 හකුළුවා බිණුම්ලදද.
19 ආරංචිය.
20 ආරම්කථාව.
21 නම.
22 කැඳවීම.
23 බොහෝදෙනෙක්විසින් කැඳවීම.
24 විවාදය.
25 කථාරම්භය.
26 උදාහරණය.
27 දිවිරීම.
28 ප්‍රශ්නය.
29 උත්තර.
30 බොරුබැණීම.
31 බොරුඅපවාදය.
32 අනුරාගශබ්දය.
33 කීර්තිය.
34 ස්තුතිය.
35 දෙතුන්වර කීම
36 උද්ඝෝෂණය.
37 සෝකාදීන්විකාරවූශබ්දය.
38 නුගුණකීම.

14 උපක්‍රොශො ජුගුප්සා (ච) කුත්සා නින්දා (ච) ගර්හණෙ
1 පාරුෂ්‍ය මතිවාදඃ (ස්‍යාත්) 2 භර්ත්සනං (ත්ව) පකාරගීඃ
15 3 (යඃ සනින්ද උපාලම්භස්තත්‍ර ස්‍යාත්) පරිභාෂණම්
4 (තත්‍ර ත්වා) ක්ෂාරණා (යඃ ස්‍යාදාක්‍රොශො මෛථුනංප්‍රති)
16 5 (ස්‍යාද්) ආභාෂණ මාලාපඃ 6 ප්‍රලාපො ('නර්ථකං වචඃ)
7 අනුලාපො මුහුර්භාෂා 8 විලාපඃ පරිදෙවනම්
17 9 විප්‍රලාපො විරොධොක්තිඃ 10 සංලාපො (භාෂණං මිථඃ)
11 සුප්‍රලාපඃ සුවචනම් 12 අපලාප (ස්තු) නිහ්නවඃ
18 13 සන්දෙශවාග් වාචිකං (ස්‍යාද් වාග්භෙදාස්තු ත්‍රිෂූත්තරෙ)
14 රුශතී (වාගකල්‍යාණී) 15 (ස්‍යාත්) කල්‍යා (තු ශුභාත්මිකා)
19 16 (අත්‍යර්ථමධුරං) සාන්ත්වං 17 සඞ්ගතං හෘදයඞ්ගමම්
18 නිෂ්ඨුරං පරුෂං 19 ග්‍රාම්‍ය මශ්ලීලං 20 සූනෘතං (ප්‍රියෙ)
20 සත්‍යෙ 21 ('ථ) සඞ්කුලඃ ක්ලිෂ්ටෙ පරස්පරපරාහතෙ
22 (ලුප්තවර්ණපදං) ග්‍රස්තං 23 නිරස්තං ත්වරිතොදිතම්
21 24 (අම්බූකෘතං) සනිෂ්ඨීවම් 25 අබද්ධං (ස්‍යාද) නර්ථකම්
26 අනක්ෂර මවාච්‍යං (ස්‍යාද්) 27 ආහතං (තු) මෘෂාර්ථකම්
22 28 (අථ) ම්ලිෂ්ට මවිස්පෂ්ටං 29 විතථං (ත්ව) නෘතං (වචඃ)
30 සත්‍යං තථ්‍ය මෘතං සම්‍යග් (අමූනි ත්‍රිෂු තද්වති)

6 වර්ගය

1 31 ශබ්දෙ නිනාද නිනද ධ්වනි ධ්වාන රව ස්වනාඃ
ස්වාන නිර්ඝොෂ නිර්හ්‍රාද නාද නිස්වාන නිස්වනාඃ
2 ආරවාරාව සංරාව විරාවා 32 (අථ) මර්මරඃ
(ස්වනිතෙ වස්ත්‍රපර්ණානාං) 33 භූෂණානාං (තු) ශිඤ්ජිතම්
3 34 නික්වාණො නික්වණඃ ක්වාණඃ ක්වණඃ ක්වණන (මිත්‍යපි)
35 (වීණායාඃ ක්වණිතෙ ප්‍රාදෙඃ) ප්‍රක්වාණ ප්‍රක්වණ (ආදයඃ)

---

1 පරුසතෙපුල.
2 අවඩ තෙපුල
3 පිරිහෙලා බැණීම.
4 මෙවුන්දම් න්බැණීම.
5 ප්‍රියතෙපුල්.
6 අරුත්නැති තෙපුල.
7 කීතෙපුල්නැවතකීම.
8 වැලපීම.
9 උනුන්වවිරුදුතෙපුල්
10 සමයින්බණනාතෙපුල්
11 මනාතෙපුල්
12 වලහාබිණීම.
13 පසිඳුහෝප ණිවුඩහෝ තෙපුල්.
14 නොකලණ බස්.
15 කලණබස්.
16 අතිමියුරුබස්.
17 යුකතියුකත බස්.
18 සැඩබස්.
19 ගැමිබස්.
20 තුටුසැබැබස්.
21 පෙරපසුවිරිදුබස්.
22 ග්‍රසත බස්.
23 යුහුතෙපුල්.
24 කෙලතොලුබස්
25 අසබඳතෙපුල්
26 බසටනුසුදුසු තෙපුල.
27 නොවූවාක් බිණීම
28 නොපටුබස්.
29 බොරුබස්.
30 සැබැබස්.
31 හඬ.
32 රෙදිකොල හඬ.
33 අබරණ හඬ
34 කින්නාරම්. ආදියෙහිහඬ
35 වීණාහඬ

4 1 කෝලාහලඃ කලකලස් 2 (තිරශ්චාං) වාශිතං රුතං
3 (ස්ත්‍රී) ප්‍රතිශ්‍රුත් ප්‍රතිධ්වානෙ 4 ගීතං ගාන (මිමෙ සමෙ)

7 වර්ගය

1 5 නිෂාදර්ෂභ ගාන්ධාර ෂඩ්ජ මධ්‍යම ධෛවතාඃ
පඤ්චමශ් (චෙත්‍යමී සප්ත තන්ත්‍රීකණ්ඨොත්ථිතාඃ ස්වරාඃ)

2 6 කාකලි (තු කලෙ සූක්ෂ්මෙ) 7 (ධ්වනෞ තු මධුරාස්ඵුටෙ)
කලො 8 මන්ද්‍ර(ස්තු ගම්භීරෙ) 9 තාරො'ත්‍යුච්චෛස් (ත්‍රයස්ත්‍රිෂු)

3 10 (සමන්විතලයස්ත්වෙ) කතාලො 11 වීණා (තු) වල්ලකී
විපඤ්චී 12 (සා තු තන්ත්‍රීභිඃ සප්තභිඃ) පරිවාදිනී

4 13 තතං (වීණාදිකං වාද්‍යම්) 14 ආනද්ධං (මුරජාදිකම්)
15 (වංශාදිකං තු) ශුෂිරං 16 (කාංස්‍යතාලාදිකං) ඝනම්

5 17 (චතුර්විධමිදං) වාද්‍යං වාදිත්‍රාතොද්‍ය (නාමකම්)
18 මෘදඞ්ගා මුරජා 19 (භෙදාස්) ත්වඞ්ක්‍යාලිඞ්ග්‍යොර්ධ්වකා (ස්ත්‍රයඃ)

6 20 (ස්‍යාද්‍ය) ශඃපටහො ඪක්කා 21 භෙරී (ස්ත්‍රී) දුන්දුභිඃ (පුමාන්)
22 ආනකඃ පටහො ('ස්ත්‍රී ස්‍යාත්) 23 කොණො (වීණාදිවාදනම්)

7 24 වීණාදණ්ඩඃ ප්‍රවාලඃ (ස්‍යාත්) 25 කකුභ (ස්තු) ප්‍රසෙවකඃ
26 කොලම්බක(ස්තු) කායො ('ස්‍යා) 27 උපනාහො නිබන්ධනම්

8 28 (වාද්‍යප්‍රභෙදා) ඩමරු මඩ්ඩු ඩිණ්ඩිමඣර්ඣරාඃ
මර්දලඃ පණවො ('න්‍යෙ ච) 29 නර්තකී ලාසිකෙ (සමෙ)

9 30 (විලම්බිතං ද්‍රුතං මධ්‍යං) තත්ව මොඝො ඝනං (ක්‍රමාත්)
31 තාලඃ (කාලක්‍රියාමානං) 32 ලයඃ (සාම්‍යම්) (අථාස්ත්‍රියාම්)

10 33 තාණ්ඩවං නටනං නාට්‍යං ලාස්‍යං නෘත්‍යං (ච) නර්තනෙ
34 තෞර්‍යත්‍රිකං (නෘත්‍යගීතවාද්‍යං) නාට්‍ය (මිදං ත්‍රයම්)

11 35 භ්‍රකුංස (ශ්ච) භ්‍රුකුංස (ශ්ච) භ්‍රූකුංස (ශ්චෙති නර්තකඃ
ස්ත්‍රීවෙෂධාරී පුරුෂො) 36 (නාට්‍යොක්තෞ ගණිකා) 'ජ්ජුකා

---

1 කොලාහලය.
2 තිරිසනුන්හඬ
3 පිළිරැව
4 ගීහඬ.
5 සප්තස්වරය.
6 සියුම්මොළොක් අව්‍යක්තහඬ.
7 මොළොක් අව්‍යක්තහඬ
8 ගැඹුරු හඬ.
9 ඉතාඋස් හඬ.
10 තාලානුවිත හඬ.
11 වීණාව.
12 සත්තතක් ඇති වීණාව.
13 වීණාදිය.
14 මුරජාදිය.
15 වස්නලල් ආදිය
16 කස්තලාදිය.
17 චතුරඞ්ගික තූර්‍ය.
18 මිහිඟුබෙර.
19 ඒකිහෙද.
20 ඩැක්කිය
21 බෙරය.
22 මහඩැක්කිය.
23 කඩිප්පුආදිය.
24 වීණාදඬුව.
25 කරාවිය.
26 වීණාකය
27 තතබඳින ඇණය.
28 වාද්‍යභෙද.
29 නාටන්තිය.
30 විලම්බිතාදිය.
31 තාලය.
32 ගීතාදී න්‍යා නැටීම් සමබව
33 නැටීම.
34 නැටුම්ගී වැයුම්.
35 ගැණුවෙසින් නටන්නා
36 වෙශ්‍යාව.

12 1 (භගිනීපතිරා) වුත්තො 2 භාවො (විද්වාන්) 3 (අථා) වුකඃ
(ජනකො) 4 (යුවරාජස්තු) කුමාරො භර්තෘදාරකඃ

13 5 (රාජා) භට්ටාරකො දෙවස් 6 (තත්සුතා) භර්තෘදාරිකා
7 දෙවී (කෘතාභිෂෙකායාම්) 8 (ඉතරාසුතු) භට්ටිනී

14 9 අබ්‍රහ්මණ්‍ය (මවධ්‍යොක්තෞ) 10 (රාජශ්‍යාලස්තු) රාෂ්ට්‍රියඃ
11 අම්බා (මාතා) 12 ('ථ බාලා ස්‍යාද්) වාසූර් 13 (ආර්‍යස්තු) මාරිෂඃ

15 14 අත්තිකා (භගිනී ජ්‍යෙෂ්ඨා 15 නිෂ්ඨා නිර්වහණෙ (සමෙ)
16 හණ්ඩෙ හඤ්ජෙ හලා (හ්වානං නීචාං චෙටීං සඛීංප්‍රති)

16 17 අඞ්ගහාරො'ඞ්ගවික්ෂෙපො 18 ව්‍යඤ්ජකාභිනයෞ (සමෞ)
19 (නිර්වෘත්තෙ ත්වඞ්ගසත්වාභ්‍යාං ද්වෙ ත්‍රිධා) ගිකා සාත්වකො

17 20 (ශෘඞ්ගාරවීරකරුණාද්භුතහාස්‍යභයානකාඃ
වීභත්සරෞද්‍රෞච) රසාඃ 21 ශෘඞ්ගාරඃ ශුචිරුජ්වලඃ

18 22 උත්සාහවර්ධනො වීරඃ 23 කාරුණ්‍යං කරුණා ඝෘණා
කෘපා දයානුකම්පා (ස්‍යාද) නුක්‍රොශො ('ප්‍ය) 24 ('ථො) හසඃ

19 හාසො හාස්‍යං (ච) 25 බීභත්සං විකෘතං (ත්‍රිෂ්විදං ද්වයම්)
26 විස්මයො 'ද්භුත මාශ්චර්‍ය්‍යං චිත්‍ර (මප්‍ය) 27 ('ථ) භෛරවම්

20 දාරුණං භීෂණං භීෂ්මං ඝොරං භීමං භයානකම්
භයඞ්කරං ප්‍රතිභයං 28 රෞද්‍රං (තූ) ග්‍රම් (අමී ත්‍රිෂු)

21 චතුර්දශ) 29 දර ත්‍රාසෞ භීතිර් භීඃ සාධ්වසං භයම්
30 (විකාරො මානසො) භාවො 31 'නුභාවො (භාවබොධකඃ)

22 32 ගර්වො 'භිමානො 'හඞ්කාරො 33 මානශ්චිත්තසමුන්නතිඃ
34 අනාදරඃ පරිභවඃ පරිභාවස්තිරස්ක්‍රියා

23 රීඪාවමානනාවඥා අවහෙලමසූක්ෂණම්
35 මන්දාක්ෂං හ්‍රීස්ත්‍රපා ව්‍රීඩා ලජ්ජා 36 (සා) 'පත්‍රපා ('න්‍යතඃ)

---

1 බෑනනිය ගෙසැමියා.
2 පණ්ඩිතයා.
3 පියා.
4 යුවරජ.
5 රජ.
6 කුමරී.
7 බිසව්.
8 සෙසුරාජභාර්‍යාහු.
9 දඬුවමට නුසුදුස්ස.
10 රජුසුහුරා.
11 මව.
12 තරුණි.
13 ගරුකටයුත්තෝ.
14 බෑනනී.
15 සන්ධිආදීතිමාව
16 කැදවීම්අර්ථනිපාත
17 විලාසදැක්වීම
18 කොපාදිය හැගවීම.
19 දෙවැදෑරුම්හැගවීම් ලකුණු.
20 නාට්‍යරස
21 ඇලියව්ගුණ.
22 වීරබව්.
23 කරුණාව.
24 සිනාව.
25 පිළිකුල
26 විස්මය.
27 මහාභය.
28 රුදුබව.
29 භය.
30 කාමාදීන්වූ විකාරවිකෘති.
31 එයහැගවීම.
32 අභිමානය.
33 උඩගුබව.
34 අනාදරය.
35 ලජ්ජාව.
36 ඔමඅනුන් ගෙන්වූවා

24 1 ක්‍ෂාන්ති ස්තිතික්‍ෂා 2 'භිධ්‍යා (තු පරස්‍යවිෂයෙ ස්පෘහා)
3 අක්‍ෂාන්ති රීර්ෂ්‍යා 4 'සූයා (තු දොෂාරොපො ගුණෙෂ්වපි)
25 5 වෛරං විරොධො විද්වෙෂො 6 මන්‍යුශොකෞ(තු)ශුක්(ස්ත්‍රියාම්)
7 පශ්චාත්තාපො 'නුතාප (ශ්ච) විප්‍රතීසාර (ඉත්‍යපි)
26 8 කොප ක්‍රොධා මර්ෂ රොෂ ප්‍රතිඝා රුට්ක්‍රුධෞ (ස්ත්‍රියාම්)
9 (ශුචෞතු චරිතෙ) ශීලම් 10 උන්මාද ශ්චිත්තවිභ්‍රමඃ
27 11 ප්‍රෙමා (නා) ප්‍රියතා හාර්දං ප්‍රෙම ස්නෙහො 12 ('ථ) දොහදම්
ඉච්ඡා කාඞ්ක්‍ෂා ස්පෘහෙහා තෘඩ් 'වාඤ්ඡා ලිප්සා මනොරථඃ
28 කාමො 'භිලාෂස්තර්ෂ (ශ්ච) 13 (සො'ත්‍යර්ථං) ලාලසා (ද්වයොඃ)
14 උපාධි (ර්නා) ධර්මචින්තා 15 (පුංස්‍ය) ධි (ර්මානසී ව්‍යථා)
29 16 (ස්‍යාච්) චින්තා ස්මෘති රාධ්‍යානම් 17 උත්කණ්ඨොත්කලිකෙ (සමෙ)
18 උත්සාහො 'ධ්‍යවසායඃ (ස්‍යාත්) 19 (ස) වීර්‍ය (මතිශක්තිභාක්)
30 20 කපටො ('ස්ත්‍රී) ව්‍යාජ දම්භොපධය ශ්ඡද්මකෛතවෙ
21 කුසෘති ර්නිකෘතිඃ ශාඨ්‍යං 22 ප්‍රමාදො 'නවධානතා
31 23 කෞතූහලං කෞතුකං (ච) කුතුකං (ච) කුතූහලම්
24 (ස්ත්‍රීණාං) විලාස විබ්බොක විභ්‍රමා ලලිතං තථා
32 (හෙලාලීලෙත්‍යමී) හාවාඃ (ක්‍රියාඃ ශෘඞ්ගාරභාවජාඃ)
25 ද්‍රව කෙලි පරීහාසාඃ ක්‍රීඩා ලීලා (ච) නර්ම (ච)
33 26 ව්‍යාජො 'පදෙශො ලක්‍ෂ්‍යං (ච) 27 ක්‍රීඩා ඛෙලා (ච) කූර්දනම්
28 ඝර්මො නිදාඝඃ ස්වෙදඃ (ස්‍යාත්) 29 ප්‍රලයො නෂ්ටචෙෂ්ටතා
34 30 අවහිත්ථාකාරගුප්තිඃ 31 (සමෞ) සංවෙග සම්භ්‍රමෞ
32 (ස්‍යාද) ච්ඡුරිතකං (හාසඃ සොත්ප්‍රාසඃ 33 (ස මනාක්) ස්මිතම්
35 34 (මධ්‍යමඃ ස්‍යාද්) විහසිතං 35 රොමාඤ්චො ලොමහර්ෂණම්
36 ක්‍රන්දිතං රුදිතං ක්‍රුෂ්ටං 37 ජෘම්භ (ස්තු ත්‍රිෂු) ජෘම්භණම්

---

1 ක්‍ෂමාව
2 අන්‍යසතුයෙ හිආසාව.
3 ඊර්ෂ්‍යාව.
4 ගුණෙහිදු දොස්නැඟීම
5 වෛරය
6 ශෝකය.
7 පසුතැවිලල.
8 කෝපය.
9 සීලය.
10 උමතුබව
11 ස්නෙහය.
12 ආසාව.
13 මහාතෘෂ්ණාව.
14 දහම්සිතීම.
15 සිත් පෙළීම.
16 මෙනෙහි කිරීම.
17 උකට ලිය.
18 උත්සාහය.
19 වීර්‍ය්‍යය.
20 රැවටිලල.
21 සටබව.
22 ප්‍රමාදය
23 පුදුමදේදකිනු කැමැත්ත
24 භාවයෝ
25 පුරුෂාදීන් ගේපරිහා සය
26 වෙස්පෙරලීම.
27 සෙලලම.
28 ඩානැගීම
29 චෙෂ්ටානාශය.
30 රොමාචාදි වැසීම.
31 ස මභ්‍රමය.
32 මහසිනාව.
33 මදසිනාව.
34 මැදි සිනාව.
35 රොමොද්ගම්ය
36 හැඬීම.
37 ඇනුම.

36 1 විප්‍රලම්භො විසංවාදො 2 රිඞ්ගණං ස්ඛලනෙ (සමෙ)
3 (ස්‍යාත්) නිද්‍රා ශයනං ස්වාපඃ ස්වප්නඃ සංවෙශ (ඉත්‍යපි)
37 4 තන්ද්‍රී ප්‍රමීලා 5 භ්‍රුකුටි භ්‍රූකුටී භෘකුටිඃ (ස්ත්‍රියඃ)
6 අදෘෂ්ටිඃ (ස්‍යාදසෞම්‍යෙ'ක්ෂ්ණි) 7 සංසිද්ධි ප්‍රකෘතී (ත්විමෙ)
38 ස්වරූපං (ච) ස්වභාව (ශ්ච) නිසර්ග (ශ්චාථ) 8 වෙපථුඃ
කම්පො ('ථ) 9 ක්ෂණ උද්ධර්ෂො මහ උද්ධව උත්සවඃ

8 වර්ගය

1 10 අධොභුවන පාතාල බලිසද්ම රසාතලම්
නාගලොකො ('ථ) 11 කුහරං ශුෂිරං විවරං බිලම්
2 ඡිද්‍රං නිර්ව්‍යථනං රොකං රන්ධ්‍රං ශ්වභ්‍රං වපා ශුෂිඃ
12 ගර්තාවටෝ (භුවි ශ්වභ්‍රෙ) 13 (සරන්ධ්‍රෙ) ශුෂිරං (ත්‍රිෂු)
3 14 අන්ධකාරො ('ස්ත්‍රියාං) ධ්වාන්තං තමිස්‍රං තිමිරං තමඃ
15 (ධ්වාන්තෙ ගාඪෙ)'න්ධතමසං 16 (ක්ෂීණෙ)'වතමසං 17 (තමඃ
4 විෂ්වක්) සන්තමසං 18 නාගාඃ කාද්‍රවෙයාස් 19 (තදීශ්වරාඃ)
ශෙෂො 'නන්තො 20 වාසුකි (ස්තු) සර්පරාජෙ 21 ('ථ) ගොනසෙ
5 තිලිත්සඃ (ස්‍යාද්) 22 අජගරෙ ශයුවාහස (ඉත්‍යුභෞ)
23 අලගර්දෝ ජලව්‍යාලඃ 24 (සමෞ) රාජිල ඩුණ්ඩුභෞ
6 25 මාලුධානො මාතුලාහිර් 26 නිර්මුක්තො මුක්තකඤ්චුකඃ
27 සර්පඃ පෘදාකු භුජගො භුජඞ්ගො 'හි භුජඞ්ගමඃ
7 ආශීවිෂො විෂධර චක්‍රී ව්‍යාලඃ සරීසෘපඃ
කුණ්ඩලී ගූඪපාච්චක්ෂුඃශ්‍රවාඃ කාකොදරඃ ඵණී
8 දර්වීකරො දීර්ඝපෘෂ්ඨො දන්දශූකො බිලෙශයඃ
උරගඃ පන්නගො භොගී ජිහ්මගඃ පවනාශනඃ
9 28 (ත්‍රිෂ්වා) හෙයං (විෂාස්ථ්‍යාදි) 29 ස්ඵටායාං (තු) ඵණා (ද්වයොඃ)
30 (සමෞ) කඤ්චුක නිර්මොකෞ 31 ක්ෂ්වෙඩ (ස්තු) ගරලං විෂං
10 32 (පුංසි ක්ලීබෙ ච) කාකොල කාලකූට හලාහලාඃ
සෞරාෂ්ට්‍රිකඃ ශෞක්ලිකෙයො බ්‍රහ්මපුත්‍රඃ ප්‍රදීපනඃ

---

1 රැවටිල්ල.
2 පැකිලීම.
3 නින්ද.
4 මැලිබව.
5 රැවීම.
6 කෝපබැල්ම.
7 ස්වභාව.
8 වෙවුලුම.
9 උත්සවය.
10 නාලොව.
11 බිලය.
12 වළ.
13 සිදුරුසහිතය.
14 අඳුර.
15 දැඩිඅඳුර.
16 ඇඳිරිය.
17 මුළුලෙව්හිඅඳුර.
18 නාගයෝ.
19 එහි ස්වාමිහු.
20 වැසුකීනාරජ.
21 තෙලිස්සා.
23 පිඹුරා.
23 දියනයා.
24 දියබරණා.
25 නාගවර්ගයක්.
26 අලුත්සැවගැලෙව්වෝ.
27 සර්පයා නයා.
28 විසඇට ආදිය.
29 පෙණය.
30 සැවය.
31 විෂ.
32 විෂභේද.

11 දුර්දෙදු ව්‍යසනාභ (ශ්ච විෂහෙදු අම් නව)
1 විෂවෛද්‍යො ජාඞ්ගුලිකො 2 ව්‍යාලග්‍රාහ්‍යාහිතුණ්ඩිකඃ

9 වර්ගය

1 3 (ස්‍යාත්) නාරක (ස්තු) නරකො නිරයො දුර්ගතිඃ (ස්ත්‍රියාම්)
4 (තද්භේදාඃ) තපනාවීචි මහාරෞරව රෞරවාඃ
2 සංඝාතඃ කාලසූත්‍රං (චෙත්‍යාද්‍යාඃ) 5 (සත්ත්වාස්තු) නාරකාඃ
ප්‍රෙතා 6 වෛතරණී (සින්ධුඃ) 7 (ස්‍යාද) ‘ලක්ෂ්මී (ස්තු) නිර්ඍතිඃ
3 8 විෂ්ටි රාජූඃ 9 කාරණා (තු) යාතනා තීව්‍රවෙදනා
10 පීඩා බාධා ව්‍යථා දුඃඛ මමානස්‍යං ප්‍රසූතිජම්
4 11 (ස්‍යාත්) කෂ්ටං කෘච්ඡ්‍ර මාභීලං (ත්‍රිෂ්වෙෂාං භෙද්‍යගාමි යත්)

10 වර්ගය

1 12 සමුද්‍රො ‘බ්ධි රකූපාරඃ පාරාවාරඃ සරිත්පතිඃ
උදන්වානුදධිඃ සින්ධුඃ සරස්වාන් සාගරො ‘ර්ණවඃ
2 රත්නාකරො ජලනිධි ර්යාදඃපති රපාම්පතිඃ
13 (තස්‍ය ප්‍රභෙදාඃ) ක්ෂීරොදො ලවණොද (ස්තථාපරෙ)
3 14 ආපඃ (ස්ත්‍රී භූම්නි) වාර්වාරි සලිලං කමලං ජලම්
පයඃ කීලාලමමෘතං ජීවනං භුවනං වනම්
4 කබන්ධ මුදකං පාථඃ පුෂ්කරං සර්වතොමුඛම්
අම්භො ‘ර්ණස්තොය පානීය නීරක්ෂීරාම්බු ශංවරම්
5 මෙඝපුෂ්පං ඝනරසස් 15 (ත්‍රිෂු ද්වෙ) ආප්‍යම් අම්මයම්
16 භඞ්ගස්තරඞ්ග ඌර්මි (ර්වා ස්ත්‍රියාං) වීචිර 17 (ථෝර්මිෂු)
6 මහත්සු) උල්ලොල කල්ලොලෞ 18 (ස්‍යාද්) ආවර්තො (‘ම්භසාං භ්‍රමඃ)
19 පෘෂන්ති බින්දු පෘෂතාඃ (පුමාංසො) විප්‍රුෂඃ (ස්ත්‍රියාඃ)
7 20 චක්‍රාණි පුටභෙදාඃ (ස්‍යුර්) 21 භ්‍රමා (ශ්ච) ජලනිර්ගමාඃ
22 කූලං රොධ (ශ්ච) තීරං (ච) ප්‍රතීරං (ච) තටං (ත්‍රිෂු)
8 23 පාරාවාරෙ (පරාර්වාචීනෙ) 24 පාත්‍රං (තදන්තරම්)
25 ද්වීපො (‘ස්ත්‍රියාම) න්තරීපං (යදන්තර්වාරිණස්තටම්)
9 26 (තොයොත්ථිතං තත්) පුලිනං 27 සෛකතං සිකතාමයම්
28 නිෂද්වර (ස්තු) ජම්බාලඃ පඞ්කො (‘ස්ත්‍රී) ශාද කර්දමෞ

---

1 විසවෙදා.
2 පාඹටියා.
3 නිරය.
4 එහි භෙද.
5 නිරිසත්තු.
6 වෛතරණිය.
7 කාලකණ්නිය.
8 ජීවිකාවට කරණකම්කටුළු
9 දැඩිදුක.
10 දුක.
11 ශාරීරිකවේදනාව.
12 මුහුද.
13 එහි භෙද.
14 වතුර.
15 ජලවිකෘතිය.
16 රළ.
17 මහරළ.
18 දියසලාව.
19 දියබිඳු.
20 ජ අවක.
21 වාරිමාර්ගය.
22 ඉවුර.
23 දෙතෙර.
24 ඒ අතර.
25 දිවයින.
26 දියෙන් නැගි වැල්ල.
27 වැලිතලාව.
28 මඩ.

10 1 ජලොච්ඡ්වාසාඃ පරීවාහාඃ 2 කූපකා (ස්තු) විදාරකාඃ
3 නාව්‍යං (ත්‍රිලිඞ්ගං නෞතාර්‍ය්‍යෙ) 4 (ස්ත්‍රියාං) නෞස්තරණිස්තරිඃ
11 5 උඩුපං (තු) ප්ලවඃ කොලඃ 6 ස්‍රොතො (’ම්බුසරණං ස්වතඃ)
7 ආතරස්තරපණ්‍යං (ස්‍යාද්) 8 ද්‍රොණී කාෂ්ඨාම්බුවාහිනී
12 9 සාංයාත්‍රිකඃ පොතවණික් 10 කර්ණධාර (ස්තු) නාවිකඃ
11 නියාමකාඃ පොතවාහාඃ 12 කූපකො ගුණවෘක්ෂකඃ
13 13 නෞකාදණ්ඩඃ ක්ෂෙපණී (ස්‍යාද්) 14 අරිත්‍රං කෙනිපාතකඃ
15 අභ්‍රිඃ (ස්ත්‍රී) කාෂ්ඨකුද්දාලඃ 16 සෙකපාත්‍රං (තු) සෙචනම්)
14 17 (ක්ලීබෙ) ’ර්ධනාවං (නාවො’ර්ධෙ ’තීතනෞකෙ) 18 ’තිනු (ත්‍රිෂු)
(ත්‍රිෂ්වාගාධාත්) 19 ප්‍රසන්නො’ච්ඡඃ 20 කලුෂො ’නච්ඡ ආවිලඃ
15 21 නිම්නං ගභීරං ගම්භීරම් 22 උත්තානං (තද්විපර්‍ය්‍යයෙ)
23 අගාධමතලස්පර්ශං 24 කෛවර්තෙ දාශ ධීවරෞ
16 25 ආනායඃ (පුංසි) ජාලං (ස්‍යාත්) 26 ශණසූත්‍රං පවිත්‍රකම්
27 මත්ස්‍යාධානී කුවෙණී (ස්‍යාද්) 28 බඩිශං මත්ස්‍යවෙධනම්
17 29 පෘථුරොමා ඣෂො මත්ස්‍යො මීනො වෛසාරිණො’ණ්ඩජඃ
විසාරඃ ශකුලී (චා ’ථ) 30 ගඩකඃ ශකුලාර්භකඃ
18 31 සහස්‍රදංෂ්ට්‍රඃ පාඨීන 32 උලූපී ශිශුකඃ (සමෞ)
33 නලමීන ශ්චිලිචිමඃ 34 ප්‍රොෂ්ඨී (තු) ශඵරී (ද්වයොඃ)
19 35 ක්ෂුද්‍රාණ්ඩමත්ස්‍යසඞ්ඝාතඃ පොතාධානම් 36 (අථො ඣෂාඃ)
රොහිතො මද්ගුරඃ ශාලො රාජීවඃ ශකුල ස්තිමිඃ
20 තිමිඞ්ගිලා (දයශ්චාථ) 37 යාදාංසි ජලජන්තවඃ
38 (තද්භෙදාඃ) ශිශුමාරොද්‍ර ශඞ්කවො මකරා (දයඃ)
21 39 (ස්‍යාත්) කුලීරඃ කර්කටකඃ 40 කූර්මෙ කමඨ කච්ඡපෞ
41 ග්‍රාහො ’වහාරො 42 නක්‍ර (ස්තු) කුම්භීරො 43 (’ථ) මහීලතා
22 ගණ්ඩූපදඃ කිඤ්චුලුකො 44 නිහාකා ගොධිකා (සමෙ)
45 රක්තපා (තු) ජලෞකායාං (ස්ත්‍රියාං භූම්නි) ජලෞකසඃ

---

1 දියඉතිරීම.
2 වැටිය.
3 නැවින් යා යුත්ත.
4 නැව.
5 පසුර.
6 හෝවැල.
7 තොටකුලී.
8 දෙණ.
9 නැව් වෙළඳා.
10 නැවියා.
11 නියමුවෝ.
12 කුඹය.
13 සුහාඩම.
14 රිට.
15 උළුපත.
16 දියාලුව.
17 අඩනැව.
18 නැවින්පසු කළදෙය
19 පැහැදිබව.
20 නොපැහැදිබව
21 ගැඹුර.
22 නොගැඹුර.
23 ඉතාගැඹුර.
24 මස්මරන්නා.
25 දැල
26 බිලීලනුව.
27 කොමණ හෝපැස
28 බිලීකටුව.
29 මස්.
30 ගඩකනම් මත්ස්‍යයා
31 වළයා.
32 මුඳුඌරා.
33 ඉස්සා.
34 පෙටියා.
35 පිළාව.
36 මත්ස්‍යවිශෙෂ.
37 ජලජසත්ත්‍ව.
38 එහිභෙද.
39 කකුළුවා.
40 ඉදුබ්කැස්බෝ
41 මෝරා.
42 කිඹුලා.
43 ගැඩවිලා.
44 කබරගොයා
45 ජූඩාවා.

23 1 මුක්තාස්ඵොටඃ (ස්ත්‍රියාං) ශුක්තිඃ 2 ශඞ්ඛඃ (ස්‍යාත්) කම්බු (රස්ත්‍රියෞ)
3 ක්ෂුද්‍රශඞ්ඛාඃ ශඞ්ඛනඛාඃ 4 ශම්බූකා ජලශුක්තයඃ
24 5 භෙකෙ මණ්ඩූක වර්ෂාභූ ශාලූර ප්ලව දර්දුරාඃ
6 ශිලී ගණ්ඩූපදී 7 භෙකී වර්ෂාභ්වී 8 කමඨී දුලිඃ
25 9 (මද්ගුරස්‍ය ප්‍රියා) ශෘඞ්ගී 10 දුර්නාමා දීර්ඝකොශිකා
11 ජලාශයා ජලාධාරාස් 12 (තත්‍රාගාධජලො) හ්‍රදඃ
26 13 ආහාව (ස්තු) නිපානං (ස්‍යා දුපකූප ජලාශයෙ)
14 (පුංස්‍යෙවා) න්ධුප්‍රහී කූප උදපානං (තු පුංසි වා)
27 15 නෙමිස්ත්‍රිකා (’ස්‍ය) 16 වීනාහො (මුඛබන්ධනමස්‍ය යත්)
17 පුෂ්කරිණ්‍යාං (තු) ඛාතං (ස්‍යාද්) 18 අඛාතං දෙවඛාතකම්
28 19 පද්මාකරස්තඩාගො (’ස්ත්‍රී) 20 කාසාරඃ සරසී සරඃ
21 වෙශන්තඃ පල්වලං (චා) ල්පසරො 22 වාපී (තු) දීර්ඝිකා
29 23 ඛෙයං (තු) පරිඛා 24 ’ධාරස්ත්ව (ම්භසාං යත්‍ර ධාරණම්)
25 (ස්‍යාද්) ආලවාල මාවාල මාවාපො 26 (’ථ) නදී සරිත්
30 තරඞ්ගිණී ශෛවලිනී තටිනී හ්‍රදිනී ධුනී
ස්‍රොතස්විනී ද්වීපවතී ස්‍රවන්තී නිම්නගාපගා
31 27 ගඞ්ගා විෂ්ණුපදී ජහ්නුතනයා සුරනිම්නගා
භාගීරථී ත්‍රිපථගා ත්‍රිස්‍රොතා භීෂ්මසූ (රපි)
32 28 කාලින්දී සූර්‍ය්‍යතනයා යමුනා ශමනස්වසා
29 රෙවා (තු) නර්මදා සොමොද්භවා මෙකලකන්‍යකා
33 30 කරතොයා සදානීරා 31 බාහුදා සෛතවාහිනී
32 ශිතද්‍රු (ස්තු) ශතද්‍රුඃ (ස්‍යාද්) 33 විපාශා (තු) විපාට් (ස්ත්‍රියාම්)
34 34 ශොණො හිරණ්‍යබාහුඃ (ස්‍යාත්) 35 කුල්‍යා (’ල්පා කෘත්‍රිමා සරිත්)
36 ශරාවතී වෙත්‍රවතී චන්ද්‍රභාගා සරස්වතී
35 කාවෙරී (සරිතො’න්‍යාශ්ච) 37 සම්භෙදඃ සින්ධුසඞ්ගමඃ
38 (ද්වයොඃ) ප්‍රණාලී (පයසඃ පදව්‍යාං) 39 ත්‍රිෂු තූත්තරෙ

---

1 මුතුබෙල්ලා.
2 සක්.
3 සක්බෙල්ලා.
4 බෙල්ලා.
5 මැඩියා
6 ගැඩවිලී.
7 මැඩිය.
8 ඉද්බුව.
9 සූංගිය.
10 තෙලියා.
11 විල්.
12 ගැඹුරුවිල්.
13 වෙතලිඳ.
14 ලිඳ
15 ලින්මුවවිට.
16 ලින්වැස්ම.
17 සිව්කොන් හෝමහත් පොකුණ
18 එමසයජා තවූයේ
19 පියුම්විල
20 විල්විශෙෂය.
21 ආස්දියවළ.
22 වැව.
23 පිරිය.
24 වැව්බැම්ම.
25 තොතැන්න.
26 ගංගෝ.
27 ගඟානම්ගඟ.
28 යමුනාගඟ.
29 නම්දගඟ.
30 කරතෝයාගඟ.
31 බාහුදගඟ.
32 ශිතද්‍රුගඟ.
33 විපාශාගඟ.
34 ශොණහොය.
35 ඇළ.
36 ගඟාවිශෙෂ.
37 නදීමුඛය මෝය.
38 පීල්ල
39 දෙවිකාදිගං හිවූයේ.

36 දෙවිකායාං සරභූයාං ච භවෙ) දීපිකා සාරවො
1 සොගන්ධිකං (තු) කල්හාරං 2 හල්ලකං රත්තසන්ධකම්
37 3 (සියා) උප්පලං කුවලයම් 4 (අථ) නීලාම්බුජන්ම (ච)
ඉන්දීවරං (ච නීලෙ'ස්මින්) 5 (සිතෙ) කුමුද කෙරවෙ
38 6 ශාලූක (මෙසං කන්දො සියා) 7 වාරිපණ්ණී (තු) කුම්භිකා
8 ජලනීලී (තු) සෙවාලං සෙවලො 9 ('ථ) කුමුද්වතී
39 කුමුදිනියං 10 නලිනියං (තු) විසිනී පදුමිනී (ත්ථියං)
11 (වා පුංසි) පදුමං නලිනමරවින්දං මහොප්පලම්
40 සහස්සපත්තං කමලං සතපත්තං කුසෙසයම්
පඞ්කෙරුහං තාමරසං සාරසං සරසීරුහම්
41 විසප්පසූන රාජීව පොක්ඛරාම්භොරුහාණි (ච)
12 පුණ්ඩරීකං සිතාම්භොජම් 13 (අථ) රත්තසරොරුහෙ
42 රත්තුප්පලං කොකනදං 14 නාලොනාලම් 15 (අථා ත්ථියාම්
මුළාලං විසම් 16 (අබ්ජාදි කන්දෙ) ෂණ්ඩ (මිත්ථියාම්)
43 17 කරහාටෝ සිප්ඵාකන්දං 18 කිඤ්ජල්කො කෙසරො ('ත්ථියාම්)
19 සංවත්තිකා නවදලං 20 බීජකොසො වරාටකො
44 (උක්තං) සබ්බෙත්ථමදීනකාලසීහබහූදි සනාටකම්
පාතාලභොගිනරකං වාරිවෙසාච සංගතම්)

11 වර්ගය

1 වර්ගඃ පෘථ්වීපුරක්ෂ්මාභෘද්වනෞෂධිමෘගාදිභිඃ
නෘබ්‍රහ්මක්ෂත්‍රවිට්ශූද්‍රෛඃ සාඞ්ගොපාඞ්ගෛරිහොදිතාඃ
2 21 භූර් භූමි රචලානන්තා රසා විශ්වම්භරා ස්ථිරා
ධරා ධරිත්‍රී ධරණිඃ ක්ෂෝණී ජ්‍යා කාශ්‍යපී ක්ෂිතිඃ
3 සර්වංසහා වසුමතී වසුධෝර්වී වසුන්ධරා
ගොත්‍රා කුඃ පෘථිවී පෘථ්වී ක්ෂ්මා 'වනිර්මේදිනී මහී
4 22 මෘන්මෘත්තිකා 23 (ප්‍රශස්තා තු) මෘත්සා මෘත්ස්නා (ච මෘත්තිකා)
24 උර්වරා (සර්වසස්‍යාඪ්‍යා) 25 (ස්‍යාද්) ඌෂඃ ක්ෂාරමෘත්තිකා
5 26 ඌෂවානූෂරෝ (ද්වාවප්‍යන්‍යලිඞ්ගෞ) 27 ස්ථලං ස්ථලී
28 (සමානෞ) මරුධන්වානෞ 29 (ද්වෙ) ඛිලාප්‍රහතෙ (සමෙ)
6 (ත්‍රිෂ්වථෝ) 30 ජගතී ලොකො විෂ්ටපං භුවනං ජගත්
31 (ලොකො'යං) භාරතං (වර්ෂං) 32 (ශරාවත්‍යාස්තු යො 'වධෙඃ

---

1 හෙල්මැලි.
2 එමරතුවූයේ.
3 උපුල්.
4 නිලුපුල්.
5 කුමුදු.
6 මෙහිමුල් හෝඅල
7 දියපරණලා.
8 සෙවෙල්.
9 කුමුදුවිල්.
10 නෙලුම්විල්.
11 නෙලුම්මල්.
12 හෙලනෙලුම්.
13 රත්නෙලුම්.
14 එහි නටු.
15 නෙලුඹුදලි.
16 පියුම්සමූහය
17 එහිඅල.
18 එහි රේණු.
19 එහි දළු.
20 එහි කෙමියාඇට.
21 පොළොව.
22 මැටි.
23 පසස්නාමැටි.
24 එමසාරවත්වූවා.
25 කරමැටි.
26 කරමැටිබිම.
27 ගොඩබිම.
28 පැන්දුරුපෙදෙස
29 හිස්බිම.
30 ලෝකය.
31 සිනාධුරට.
32 මිටඅයහිදිග.

7 දෙශඃ ප්‍රාග්දක්ෂිණඃ) ප්‍රාච්‍ය 1 උදීච්‍යඃ (පශ්චිමොත්තරඃ
2 ප්‍රත්‍යන්තො ම්ලෙච්ඡදෙශඃ (ස්‍යාත්) 3 මධ්‍යදෙශ(ස්තු) මධ්‍යමඃ
8 4 ආර්‍ය්‍යාවර්තඃ පුණ්‍යභූමි (ර්මධ්‍යං වින්ධ්‍යහිමාගයොඃ)
5 නීවෘජ්ජනපදො 6 දෙශ විෂයෞ(තූ) පවර්තනම්
9 (ත්‍රිෂ්වාගොෂ්ඨාත් නඩප්‍රායෙ) 7 නඩ්වාන් නඩ්වල (ඉත්‍යපි)
8 කුමුද්වාන් (කුමුදප්‍රායෙ) 9 වෙතස්වාන් (බහුවෙතසෙ)
10 10 ශාද්වලඃ (ශාදහරිතෙ සජම්බාලෙතු) 11 පඞ්කිලඃ
12 ජලප්‍රායමනූපං (ස්‍යාත් පුංසි) 13 කච්ඡ (ස්තථාවිධඃ)
11 14 (ස්ත්‍රී) ශර්කරා ශර්කරිලඃ ශාර්කරඃ ශර්කරාවති
(දෙශඑවාදිමාව් එවමුන්නෙයාඃ) 15 සිකතාවති
12 16 (දෙශොනද්‍යම්බු වෘෂ්ට්‍යම්බු සම්පන්නව්‍රීහිපාලිතඃ
ස්‍යාන්) නදීමාතෘකො 17 දෙවමාතෘක (ශ්ච යථාක්‍රමම්)
13 18 (සුරාඥි දෙශෙ) රාජන්වාන් 19 (ස්‍යාත්තතො'න්‍යත්‍ර) රාජවාන්
20 ගොෂ්ඨං ගොස්ථානකං 21 (තත්තු) ගොෂ්ඨීනං (භූතපූර්වකම්
14 22 පර්‍ය්‍යන්තභූඃ පරිසරඃ 23 සෙතුරාලෞ (ස්ත්‍රියාම් පුමාන්)
24 වාමලූර (ශ්ච) නාකු (ශ්ච) වල්මීකං (පුන්නපුංසකම්)
15 25 අයනං වර්ත්ම මාර්ගාධ්ව පන්ථානඃ පදවී සෘතිඃ
සරණිඃ පද්ධතිඃ පද්‍යා වර්තන්‍යෙකපදී(තිච)
16 26 අතිපන්ථාඃ සුපන්ථා (ශ්ච) සත්පථ(ශ්චාර්චිතෙ'ධ්වනි)
27 ව්‍යධ්වො දුරධ්වො විපථඃ කදධ්වා කාපථඃ (සමාඃ)
17 28 අපන්ථා (ස්ත්ව) පථං තුල්‍යෙ 29 ශෘඞ්ගාටක චතුෂ්පථෙ
30 ප්‍රාන්තරං (දූරශූන්‍යො'ධ්වා) 31 කාන්තාරො (වර්ත්ම දුර්ගමම්)
18 32 ගව්‍යූතිඃ (ස්ත්‍රී) ක්‍රොශයුගං 33 නල්වඃ (කිෂ්කුචතුඃශතම්)
34 ඝණ්ටාපථඃ සංසරණං 35 (තත්පුරස්‍යො) පනිෂ්කරම්

12 වර්ගය

1 36 පූඃ (ස්ත්‍රී) පූරීනගර්‍ය්‍යෞ (වා) පත්තනං පුටභෙදනම්
ස්ථානීයං නිගමො 37 ('න්‍යත්තු යන්මූලනගරාත්පුරම්

---

1 වයඹදිග.
2 පිටිසර.
3 මධ්‍යදේශය.
4 වින්ධ්‍යහිම පව්අතර
5 ජනපදය.
6 දේශය.
7 එම බට බෝවූයේ
8 එම කුමුදු බෝවූයේ
9 එමවේවෙ බෝවූයේ
10 එම තෘණ බෝවූයේ
11 මඩසහිතවූයේ
12 වතුරබො හෝවූයේ
13 කැස.
14 බොරළුස හිතවූයේ
15 වැලිබො හෝවූයේ
16 ගඟදියෙන් පැසෙන්නේ
17 වැසිදියෙන් පැසෙන්නේ
18 මනාරජෙක් ඇත්තේ
19 එසේනැත්තේ
20 ගාල
21 එම්අතීතවූයේ
22 වෙතබිම.
23 හෙය.
24 තුඹස.
25 මග.
26 මනාමග.
27 නොමනාමග
28 නොමග.
29 සතරමංසන්ධි.
30 හිස්දුරුමග.
31 කතරමග.
32 ගව්ව.
33 රියන් හාරසීයක්.
34 වේමග.
35 වීථිය.
36 පුරය.
37 අතු නුවර.

2 තච්ඡාඛානගරං 1 වෙශො වෙශ්‍යජනසමාශ්‍රයඃ
2 ආපණස් (තු) නිෂද්‍යායාං 3 විපණිඃ පණ්‍යවීථිකා
3 4 රථ්‍යා ප්‍රතොලී විශිඛා 5 (ස්‍යාච්) චයො වප්‍ර (මස්ත්‍රියාම්)
6 ප්‍රාකාරො වරණඃ ශාලඃ 7 ප්‍රාචීරං (ප්‍රාන්ත,තොවෘතිඃ
4 8 භිත්තිඃ (ස්ත්‍රී) කුඩ්‍යම් 9 එඩූකං (යදන්ත,න්‍යස්තකීකසම්)
10 ගෘහ ගෙහොදවසිතං වෙශ්ම සද්ම නිකෙතනම්
5 නිශාන්ත වස්ත්‍ය සදනං භවනාගාර මන්දිරම්
ගෘහාඃ (පුංසිච භූම්න්‍යෙව) නිකාය්‍ය නිලයාලයාඃ
6 වාසඃ කුටී (ද්වයොඃ) ශාලා සභා 11 සඤ්ජවනං(ත්විදම්)
චතුඃශාලං 12 (මුනීනාංතු) පර්ණශාලොටජො ('ස්ත්‍රියාම්)
7 13 චෛත්‍යමායතනං (තුල්‍යෙ) 14 වාජිශාලා (තු) මන්දුරා
15 ආවෙශනං ශිල්පශාලා 16 ප්‍රපා පානීයශාලිකා
8 17 මඨ (ශ්ඡාත්‍රාදිනිලයො) 18 ගඤ්ජා (තු) මදිරාගෘහම්
19 ගර්භාගාරං වාසගෘහම් 20 අරිෂ්ටං සූතිකාගෘහම්
9 21 වාතායනං ගවාක්ෂඃ (ස්‍යාත්) 22 මණ්ඩපො ('ස්ත්‍රී) ජනාශ්‍රයඃ
23 හර්ම්‍ය (දිධනිනාං වාසඃ) 24 ප්‍රාසාදො (දෙවභූභුජම්)
10 25 සෞධො ('ස්ත්‍රී) රාජසදනම් 26 උපකාර්‍යොපකාරිකා
27 ස්වස්තිකඃ සර්වතොභද්‍රො නන්ද්‍යාවර්තා (දයො'පිච)
11 විච්ඡන්දකඃ (ප්‍රභෙදාහි භවනානීශ්වර සද්මනාම්)
28 (ස්ත්‍ර්‍යගාරං භූභුජාම්) අන්තඃපුරං (ස්‍යාද්) අවරොධනම්
12 ශුද්ධාන්ත (ශ්චා)වරොධ (ශ්ච) 29 (ස්‍යාද්) අට්ටඃ ක්ෂෞම (මස්ත්‍රියාම්
30 ප්‍රඝාණ ප්‍රඝණාලින්දා (බහිර්ද්වාරප්‍රකොෂ්ඨකෙ)
13 31 ගෘහාවග්‍රහණී දෙහල්‍ය 32 'ඞ්ගනං චත්වරාජිරෙ
33 (අධස්තාද්දාරුණි) ශිලා 34 නාසා (දාරූපරිස්ථිතම්)
14 35 ප්‍රච්ඡන්නමන්තර්ද්වාරං (ස්‍යාත්) 36 පක්ෂද්වාරං (තු) පක්ෂකඃ
37 වලීකනීධ්‍රෙ පටලප්‍රාන්තෙ ('ථ) 38 පටලං ඡදිඃ
15 39 ගොපානසී (තු) වලභී (ඡාදනෙ වක්‍රදාරුණි)
40 කපොතපාලිකායාං (තු) විටඞ්කං පුන්නපුංසකම්

---

1 වේසාගෙය.	12 පන්සල.	22 මඩුව.	32 මිදුල.
2 සාප්පුව.	13 දෙවොල.	23 මුඩුසෙවෙනිගෙය	33 කුඩුලිය.
3 වෙළෙන්දහල.	14 අස්හල		34 උඩුකුඩුව.
4 මහවේ.	15 සිප්හලෙහෝ කම්මල	24 පහය.	35 කුරුඹුව.
5 පදනම.		25 රජගෙය.	36 පසෙදොර.
6 පවුර.	16 පැන්හල.	26 එහිවෙසෙසෙක්.	37 පියසිකෙළ.
7 වැට.	17 අතුරුහල.	27 ඉසුරන්ගෙවල්.	38 පියස්ස.
8 භිත්තිය.	18 රාහල.	28 බිසෝගෙය.	
9 වලිත්තිබිත්තිය.	19 ගබඩාගෙය.	29 අටලුව.	39 පරාල.
10 ගෙය.	20 තිඹිරිගෙය.	30 පිල්කඩ.	40 කොබෝගබ්වලල්ල
11 සතරැස්ගෙය.	21 කවුළු.	31 එළිපත.	

16 1 (ස්ත්‍රී) ද්වාර් ද්වාරං ප්‍රතීහාරඃ 2 (ස්‍යාද්) විතර්දි (ස්තු) වේදිකා
3 තොරණෝ ('ස්ත්‍රී) බහිර්ද්වාරම් 4 පුරද්වාරං (තු) ගෝපුරං
17 5 (කූටං පූර්ද්වාරි යද්) හස්තිනඛ (ස්තස්මින්නථ ත්‍රිෂු)
6 කපාටමරරං (තුල්‍යෙ තද්විෂ්කම්භෝ) 7 'ර්ගලං (නනා)
18 8 ආරෝහණං (ස්‍යාත්) සෝපානං නිඃශ්‍රේණි (ස්ත්ව) ධිරෝහිණී
9 සම්මාර්ජනී ශෝධනී (ස්‍යාත්) 10 සඞ්කරෝ'වකර (ස්තථා)
19 (ක්ෂිප්තෙ) 11 මුඛං නිඃසරණං 12 සන්නිවේශෝ නිකර්ෂණං
13 (සමෞ) සංවසථ ග්‍රාමෞ 14 වේශ්මභූර්වාස්තු (රස්ත්‍රියාම්)
20 15 ග්‍රාමාන්ත උපශල්‍යං (ස්‍යාත්) 16 සීම සීමෙ (ස්ත්‍රියාමුභෙ)
17 ඝෝෂ ආභීරපල්ලී (ස්‍යාත්) 18 පක්කණඃ ශබරාලයඃ

13 වර්ගය

1 19 මහීධ්‍රෙ ශිඛරි ක්ෂ්මාභෘදහාර්‍ය්‍ය ධර පර්වතාඃ
අද්‍රි ගොත්‍ර ගිරි ග්‍රාවාචල ශෛල ශිලෝච්චයාඃ
2 20 ලෝකාලෝකශ් චක්‍රවාල 21 ස්ත්‍රිකූටස්ත්‍රිකකුත් (සමෞ)
22 අස්ත (ස්තු) චරමක්ෂ්මාභෘද් 23 උදයඃ පූර්වපර්වතඃ
3 24 හිමවාන්නිෂධෝ වින්ධ්‍ය මාල්‍යවාන් පාරියාත්‍රකඃ
ගන්ධමාදන (මන්‍යෙච) හේමකූටා (දයෝ නගාඃ)
4 25 පාෂාණ ප්‍රස්තරග්‍රාවෝපලාශ්මානඃ ශිලා දෘෂත්
26 කූටෝ ('ස්ත්‍රී) ශිඛරං ශෘඞ්ගං 27 ප්‍රපාත (ස්ත්ව) තටෝ භෘගුඃ
5 28 කටකෝ ('ස්ත්‍රී නිතම්බෝ'ද්‍රේඃ) 29 ස්නුඃ ප්‍රස්ථඃ සානු(රස්ත්‍රියෞ)
30 උත්සඃ ප්‍රස්‍රවණං 31 (වාරිප්‍රවාහෝ) නිර්ඣරෝ ඣරඃ
6 32 දරී (තු) කන්දරෝ (වා ස්ත්‍රී දේවඛාතබිලෙ) 33 ගුහා
ගහ්වරං 34 ගණ්ඩශෛලා (ස්තු ච්‍යුතාඃ ස්ථූලෝපලා ගිරේඃ)
7 35 ඛනිඃ (ස්ත්‍රියාම්) ආකරඃ (ස්‍යාත්) 36 පාදාඃ ප්‍රත්‍යන්තපර්වතාඃ
37 උපත්‍යකා ('ද්‍රේරාසන්නා භූමිර් ඌර්ධ්වම්) 38 අධිත්‍යකා
8 39 ධාතු (ර්මනඃශිලාද්‍යද්‍රේර්) 40 ගෛරිකං (තු විශේෂතඃ)
41 නිකුඤ්ජකුඤ්ජෞ (වා ක්ලීබෙ ලතාදිපිහිතෝදරෙ)

---

1 දොරකඩ.	12 නිවේසය.	23 උදයගිර.	33 ගුහාව.
2 පිල්කඩ.	13 ගම.	24 පර්වතභේද.	34 කන්දෙන්. ලුහුන්ගල්. }
3 තොරණ.	14 ගෙපල.	25 ගලහෝ— අතලගල	35 ආකරය.
4 නුවරදොර.	15 ගම්වෙත.	26 මුදුනහෝකුළ.	36 පිරිවරකඳු.
5 ඇත්නිය.	16 ඉම.	27 ප්‍රපාතය.	37 පව්වෙත බිම,
6 දොර.	17 ගොපලුගම.	28 පර්වතපාර්ශ්වය.	38 ඊමත බිම.
7 අගුල.	18 වැදිගම.	29 මුදුන්න.	39 මනොසිලාදිය
8 පඩිය, හිණ.	19 පර්වතය	30 උල්පත.	40 සිවංගුරු.
9 මුස්න.	20 සක්වළගල	31 ඇල්ල.	41 ලතාදීන්වැ සුනුලෙන }
10 කසලගොඩ.	21 තිකුළ.	32 කඳුර.	
11 ගෘහාදීන් ඉදිරිය.	22 අවරගිර		

1 ₁අටව්‍යරණ්‍යං විපිනං ගහනං කානනං වනම්
₂මහාරණ්‍ය මරණ්‍යානී ₃ගෘහාරාමා (ස්තු) නිෂ්කුටාඃ
2 ₄ආරාමඃ (ස්‍යාද්) උපවනං (කෘත්‍රිමං වනමෙව තත්)
₅(අමාත්‍යගණිකා ගෙහොපවනෙ) වෘක්ෂවාටිකා
3 ₆(පුමාන්) ආක්‍රීඩ උද්‍යානං (රාඥඃ සාධාරණං වනම්)
₇(ස්‍යාදෙතදෙව) ප්‍රමදවන (මන්තඃපුරොචිතම්
4 ₈වීථ්‍යාලි රාවලිඃ පඞ්ක්තිඃ ශ්‍රෙණී ₉ලෙඛා (ස්තු) රාජයඃ
₁₀වන්‍යා වනසමූහෙ (ස්‍යාද්) ₁₁අඞ්කුරො ‘භිනවොද්භිදි
5 ₁₂වෘක්ෂො මහීරුහඃ ශාඛී විටපී පාදප ස්තරුඃ
අනොකහඃ කුඨඃ ශාලඃ පලාශී ද්‍රු ද්‍රුමාගමාඃ
6 ₁₃වානස්පත්‍යඃ (ඵලෛඃ පුෂ්පාත් ₁₄තෛරපුෂ්පාද්) වනස්පතිඃ
₁₅ඔෂධ්‍යඃ (ඵලපාකාන්තාඃ ₁₆(ස්‍යාද්) අවන්ධ්‍යඃ ඵලෙග්‍රහිඃ
7 ₁₇වන්ධ්‍යො ‘ඵලො ‘වකෙශී (ච) ₁₈ඵලවාන් ඵලිනඃ ඵලී
₁₉ප්‍රඵුල්ලොත්ඵුල්ල සම්ඵුල්ල ව්‍යාකොෂ විකච ස්ඵුටාඃ
8 ඵුල්ල (ශ්චෛතෙ) විකසිතෙ (ස්‍යුර වන්ධ්‍යාදයස්ත්‍රිෂු)
₂₀ස්ථාණු (වා නා) ධ්‍රුවඃ ශඞ්කුර් ₂₁(හ්‍රස්වශාඛාශිඵඃ) ක්ෂුපඃ
9 ₂₂(අප්‍රකාණ්ඩෙ) ස්තම්බගුල්මෞ ₂₃වල්ලී (තු) ව්‍රතතිර්ලතා
₂₄(ලතා ප්‍රතානිනී) වීරුද්ගුල්මින්‍යුලප (ඉත්‍යපි)
10 ₂₅(නගාද්‍යාරොහ) උච්ඡ්‍රාය උත්සෙධ (ශ්චො) ච්ඡ්‍රය (ශ්චසඃ)
₂₆(අස්ත්‍රී) ප්‍රකාණ්ඩඃ ස්කන්ධඃ (ස්‍යාන්මූලාච්ඡාඛාවධෙස්තරොඃ)
11 ₂₇(සමෙ) ශාඛා ලතෙ ₂₈ස්කන්ධශාඛා ශාලෙ ₂₉ශිඵා ජටෙ
₃₀(ශාඛා ශිඵා) වරොහඃ (ස්‍යාන්) මූලාච්චාග්‍රං ගතා ලතා
12 ₃₁ශිරො ‘ග්‍රං ශිඛරං (වා නා) ₃₂මූලං බුධ්නො (‘ඞ්ඝ්‍රිනාමකඃ)
₃₃සාරො මජ්ජා (සමෞ) ₃₄ත්වක් (ස්ත්‍රී) වල්කං වල්කල (මස්ත්‍රියාම්)

---

1 වනය.
2 මහවනය.
3 ගෙවතු.
4 අරම.
5 අමාත්‍යාදීන් කොටගත්වතු.
6 උයන.
7 එමඇතොවුරන්ට සුදුසුවූයේ.
8 තුරුපෙළ.
9 වල්රොද.
10 වනසමූහය.
11 අඞ්කුරයපැලය.
12 තුර.
13 ඒමලින්පලගන්නේ
14 නොමලින් පලගන්නේ.
15 ඵලපා කාන්තයෙහි නස්නෝ.
16 ඵලගන්නේ.
17 නොපලගන්නේ.
18 පලගෙණසිටියේ.
19 මල්ගෙණසිටියේ.
20 කණුව.
21 පැලෑටිය.
22 ගුල්පය.
23 වැල.
24 උලපය.
25 වෘක්ෂාදීන්ගේඋස.
26 කඳ.
27 රිකිල්ල.
28 මහඅත්ත.
29 හීන්මුල්.
30 අරළු.
31 රුක්මුදුන.
32 මුල.
33 අරටුව.
34 ලෙල්ල.

13 [1]කාෂ්ඨං දාරු [2]ඉන්ධනං (තෙව) එධ ඉධ්ම මෙධඃ සමිත් (ස්ත්‍රියාම්)
[3]නිෂ්කුහඃ කොටරං (වා නා) [4]වල්ලරි මඤ්ජරීඃ (ස්ත්‍රියෞ)
14 [5]පත්‍රං පලාශං ඡදනං දලං පර්ණං ඡදඃ (පුමාන්
[6]පල්ලවො (’ස්ත්‍රී) කිසලයම් [7]විස්තාරො විටපො (’ස්ත්‍රියාම්)
15 [8](වෘක්ෂාදීනාං) ඵලං ශස්‍යං [9]වෘන්තං ප්‍රසවබන්ධනම්
[10](ආමෙ ඵලෙ) ශලාටුඃ (ස්‍යාච් ශුෂ්කෙ[11]) වානං (උභෙ ත්‍රිෂු)
16 [12]ක්ෂාරකො ජාලකං (ක්ලීබෙ) [13]කලිකා කොරකඃ (පුමාන්)
[14](ස්‍යාද්) ගුච්ඡක (ස්තු) ස්තබකඃ [15]කුඩ්මලො මුකුලො (’ස්ත්‍රියාම්)
17 [16](ස්ත්‍රියඃ) සුමනසඃ පුෂ්පං ප්‍රසූනං කුසුමං (සුමම්)
[17]මකරන්දඃ පුෂ්පරසඃ [18]පරාගඃ සුමනොරජඃ
18 (ද්විහීනං ප්‍රසවෙ සර්වං හරීතක්‍යාදයඃ ස්ත්‍රියාම්)
ආශ්වත්ථ වෛණව ප්ලාක්ෂ නෛයග්‍රොධෛඞ්ගුදං (ඵලෙ)
19 බාර්හතං (ච) (ඵලෙ ජම්බ්වා) ජම්බූඃ (ස්ත්‍රී) ජම්බු ජාම්බවම්
(පුෂ්පෙ ජාතී ප්‍රභෘතයඃ ස්වලිඞ්ගා ව්‍රීහයඃ ඵලෙ
20 විදාර්‍යාද්‍යාස් තු මූලෙ ’පි (පුෂ්පෙ ක්ලීබෙ ’පි) පාටලා

15 වර්ගය

1 [19]බොධිද්‍රුම ශ්චලදලඃ පිප්පලඃ කුඤ්ජරාශනඃ
අශ්වත්ථෙ [20](’ථ) කපිත්ථෙ (ස්‍යුර්) දධිත්ථ ග්‍රාහි මන්මථාඃ
2 (තස්මින්) දධිඵලඃ පුෂ්පඵල දන්තශඨා (වපි)
[21]උදුම්බරෙ ජන්තුඵලො යඥාඞ්ගො හේමදුග්ධකඃ
3 [22]කොවිදාරෙ චමරිකඃ කුද්දාලො යුගපත්‍රකඃ
[23]සප්තපර්ණො විශාලත්වක් ශාරදො විෂමච්ඡදඃ
4 [24]ආරග්වධෙ රාජවෘක්ෂ සම්පාක චතුරඞ්ගුලාඃ
ආරෙවත ව්‍යාධිඝාත කෘතමාල සුවර්ණකාඃ
5 [25](ස්‍යුර්) ජම්බීරෙ දන්තශඨ ජම්භ ජම්භීර ජම්භලාඃ
[26]වරුණෙ වරණඃ සෙතුඃ තික්තශාකඃ කුමාරකඃ
6 [27]පුන්නාගෙ පුරුෂස්තුඞ්ගඃ කෙසරො දෙවවල්ලභඃ

---

1 ලී දඬු.
2 දර.
3 රුක්සිදුර.
4 වල්ල කැන.
5 කොල පත්‍ර.
6 දළුවගෝ තිනිතත.
7 වෙලෙප.
8 තුරුආදියෙහි ඵල.
9 නටුව.
10 අමුඵල.
11 වියලිඵල.
12 ගැටේ කැකුල.
13 මදක්මූකලේ.
14 මල්කැන.
15 මුකුළුකැකුල.
16 මල්.
17 එහිපැනි.
18 එහිරේණු.
19 බෝගස්.
20 ගිවුළු.
21 දිඹුල්.
22 කොබෝලීල.
23 රුක්අත්තන
24 ඇසළ.
25 දෙඩම්
26 ලුනුවරණ
27 දොඹ.

1පාරිභද්‍රෙ නිම්බතරු මන්දාරඃ පාරිජාතකඃ
7 2තිනිශෙ ස්‍යන්දනො නෙමී රථද්‍රු රතිමුක්තකඃ
වඤ්ජුල ශ්චිත්‍රකෘච් (චාථ 3ද්වෞ) පීතන කපීතනෞ
8 ආම්‍රාතකෙ 4මධූකෙ (තු) ගුඩපුෂ්ප මධුද්‍රුමෞ
වානප්‍රස්ථ මධුෂ්ඨීලෞ 5(ජලජෙ ‘ත්‍ර) මධූලකඃ
9 6පීලෞ ගුඩඵලඃ ස්‍රංසී 7(තස්මිංස්තු ගිරිසම්භවෙ)
අක්ෂොඩ කන්දරාලෞ (ද්වෞ) 8අඞ්කොඨෙ (තු) නිකොචකඃ
10 9පලාශෙ කිංශුකඃ පර්ණො වාතපොථො10 (‘ථ) වෙතසෙ
රථා ‘භ්‍රපුෂ්ප විදුල ශීතවානීර වඤ්ජුලාඃ
11 11(ද්වෞ) පරිව්‍යාධ විදුලෞ නාදෙයී (,චා) ම්බුවෙතසෙ
12ශොභාඤ්ජනෙ ශිග්‍රු තීක්ෂ්ණගන්ධකාක්ෂීව මොචකාඃ
12 13(රක්තො ‘සෞ) මධුශිග්‍රුඃ (ස්‍යාද්) 14අරිෂ්ටඃ ඵෙනිලඃ (සමෞ)
15බිල්වෙ ශාණ්ඩිල්‍ය ශෛලූෂෞ මාලූර ශ්‍රීඵලා (වපි)
13 16ප්ලක්ෂො ජටී පර්කටී (ස්‍යාන්) 17න්‍යග්‍රොධො බහුපාද්වටඃ
18ගාලවඃ ශාබරො ලොධ්‍ර ස්තිරීට ස්තිල්ව මාර්ජනෞ
14 19ආම්‍රශ්චූතො රසාලො 20(‘සෞ) සහකාරො (‘ති සෞරභඃ)
21කුම්භොලූඛලකං (ක්ලීබෙ) කෞශිකො ගුග්ගුලුඃ පුරඃ
15 22ශෙලුඃ ශ්ලෙෂ්මාතකඃ ශීත උද්දාලො බහුවාරකඃ
23රාජාදනං පියාල (ස්‍යාත්) සන්නක ද්‍රූර්ධනුඃ පටඃ
16 24ගම්භාරී සර්වතොභද්‍රා කාශ්මරී මධුපර්ණිකා
ශ්‍රීපර්ණී භද්‍රපර්ණී (ච) කාශ්මර්‍ය්‍යශ් (චාප්‍යථ 25ද්වයොඃ)
17 කර්කන්ධූ බදරී කොලිඃ 26කොලං කුවල ඵෙනිලෙ
සෞවීරං බදරං ඝොණ්ටා (ප්‍යථ 27ස්‍යාත්) ස්වාදුකණ්ටකඃ
18 විකඞ්කතඃ ස්‍රුවාවෘක්ෂො ග්‍රන්ථිලො ව්‍යාඝ්‍රපාද (පි)
28ඓරාවතො නාගරඞ්ගො නාදෙයී භූමිජම්බුකා
19 29තින්දුකඃ ස්ඵූර්ජකඃ කාලස්කන්ධ (ශ්ච) ශිතිසාරකෙ
30කාකෙන්දුඃ කුලකඃ කාකතින්දුකඃ කාකපීලුකෙ

---

1 එරබදු.
2 කෝඹු
3 ඇඹිල.
4 මීගස්.
5 ඔමී.
6 මොර.
7 එම වෙනෙහි උපන්නේ
8 රුකඟුනු.
9 පත්කෑල.
10 ගොමුගස්.
11 එමදියෙහිවූයේ.
12 මුරුංගා.
13 වැල්මුරුංගා.
14 රුක්පෙනෙල.
15 බෙලි.
16 පුළිල.
17 නුග.
18 හෙළලොත්.
19 අඹ.
20 මීඅඹ.
21 ගුගුල්ගස්.
22 ලෝළු.
23 පියල්.
24 ඇත්දෙමට.
25 ඉලඬ.
26 එහිගෙඩි.
27 උගුරැස්ස.
28 සීන්නාරං.
29 තිඹිරි.
30 කවුඹුරිඹිරි.

20 [1]ගොලීඪො ඣාටලො ඝණ්ටාපාටලි ර්මොක්ෂමුෂ්කකෞ
[2]තිලකඃ ක්ෂුරකඃ ශ්‍රීමාන් [3](සමෞ) පිචුලඣාවුකෞ
21 [4]ශ්‍රීපර්ණිකා කුමුදිකා කුම්භිකෛටර්‍ය්‍යකට්ඵලෞ
[5]ක්‍රමුකඃ පට්ටිකා (ඛ්‍යඃ ස්‍යාත්)පට්ටී ලාක්ෂාප්‍රසාදනඃ
22 *[6]තූද (ස්තු) පූෂඃ ක්‍රමුකො බ්‍රහ්මණ්‍යො බ්‍රහ්මදාරු (ච)
තූල (ච) [7]නීප ප්‍රියක කදම්බා (ස්තු) හලිප්‍රියෙ
23 [8]වීරවෘක්ෂො ‘රුෂ්කරො ‘ග්නිමුඛී භල්ලාතකී (ත්‍රිෂු)
[9]ගර්දභාණ්ඩෙ කන්දරාල කපීතන සුපාර්ශ්වකාඃ
24 ප්ලක්ෂ (ශ්ච) [10]තින්තිඩී චිඤ්චා ‘ම්ලිකා (ථො[11]) පීතසාලකෙ
සර්ජකා ‘සන බන්ධූකපුෂ්ප ප්‍රියක ජීවකාඃ
25 [12]සාලෙ (තු) සර්ජකාර්ශ්‍ය ශ්වකර්ණකාඃ ශස්‍යසංවරඃ
[13]නදීසර්ජො වීරතරු රින්ද්‍රද්‍රුඃ කකුභො ‘ර්ජුනඃ
26 [14]රාජාදනඵලාධ්‍යක්ෂෞ ක්ෂීරිකායාම් (අථද්වයොඃ)
[15]ඉඞ්ගුදී තාපසතරුර් [16]භූර්ජෙ චර්ම මෘදුත්වචෞ
27 [17]පිච්ඡිලා පූරණී මොචා ස්ථිරායුඃ ශාල්මලි (ර්ද්වයොඃ)
[18]පිච්ඡා (තු) ශාල්මලීවෙෂ්ටෙ [19]රොචනඃ කූටශාල්මලිඃ
28 [20]චිරිවිල්වො නක්තමාලඃ කරජ (ශ්ච) කරජකෙ
[21]ප්‍රකීර්‍ය්‍යඃ පූතිකරජඃ පූතිකඃ කලිමාරකඃ
29 [22](කරජභෙදාඃ) ෂඩ්ග්‍රන්ථො මර්කට්‍යඞ්ගාරවල්ලරී
[23]රොහී රොහිතකඃ ප්ලීහශත්‍රු ර්දාඩිමපුෂ්පකඃ
30 [24]ගායත්‍රී බාලතනයඃ ඛදිරො දන්තධාවනඃ
[25]අරිමෙදො විට්ඛදිරෙ [26]කදරඃ (ඛදිරෙ සිතෙ)
31 සොමවල්කො (ප්‍යථ [27]) ව්‍යාඝ්‍රපුච්ඡ ගන්ධර්වහස්තකෞ
ඒරණ්ඩ උරුබූක (ශ්ච) රුචක ශ්චිත්‍රක (ශ්ච සඃ)
32 චඤ්චුඃ පඤ්චාඞ්ගුලො මණ්ඩ වර්ධමාන ව්‍යඩම්බකාඃ
[28](අල්පා ශමී)ශමීරඃ (ස්‍යාච්) [29]ශමී සක්තුඵලා ශිවා

---

1 තෙලඹු.
2 තෙල්ගස්.
3 පිචුලගස්.
4 කරබෙඹිය.
5 රත්ලොත්.
6 බ්‍රහ්මදාරු.
7 බක්මී.
8 බදුළු
9 තෙලැසටු
10 සියඹලා
11 පියාගස්.
12 සල්ගස.
13 කුඹුක්.
14 කිරිපළු.
15 අඟුණ කරගස්.
16 භූජපත්‍ර.
17 ඉඹුල්.
18 එහිමැලියම්.
19 කටුඉඹුල්.
20 කරඳ.
21 සිරිල.
22 එහිහෙද.
23 වල්එරබදු.
24 කිහිරි.
25 ඉඹුරු ගුරුඳ.
26 එලකිහිරි.
27 එඩරු.
28 සිහින්සෑම.
29 සෑම.

---

*‘තූදස්තුයූපඃ,, මහරට.

33 1පිණ්ඩීතකො මරුවකඃ ශ්වසනඃ කරහාටකඃ
ශල්‍ය (ශ්ච) මදනෙ 2ශක්‍රපාදපඃ පාරිභද්‍රකඃ
34 භද්‍රදාරු ද්‍රුකිලිමං පීතදාරු (ච) දාරු (ච)
පූතිකාෂ්ඨ (ච සර්‍වෙ ස්‍යුර්) දෙවදාරුණ්‍ය 3(‘ථ ද්වයොඃ)
35 පාටලිඃ පාටලා මොඝා කාචස්ථාලී ඵලෙරුහා
කෘෂ්ණවෘන්තා කුබෙරාක්ෂී 4ශ්‍යාමා (තු) මහිලා (හ්වයා)
36 ලතා ගොවන්දනී ගුන්ද්‍රා ප්‍රියඞ්ගුඃ ඵලිනී ඵලී
විෂ්වක්සෙනා ගන්ධඵලී කාරම්භා ප්‍රියක (ශ්ච සා)
37 5මණ්ඩූකපර්ණ පත්‍රොර්ණ නට කට්වඞ්ග ටුණ්ටුකාඃ
ශ්‍යොනාක ශුකනාසර්ක්ෂ දීර්ඝවෘන්ත කුටන්නටාඃ
38 ශොණක (ශ්චා) රලු 6තිෂ්‍යඵලා (ත්වා) මලකී (ත්‍රිෂු)
අමෘතා (ච) වයස්ථා (ච) 7(ත්‍රිලිඞ්ගස්තු) විභීතකඃ
39 අක්ෂ ස්තුෂඃ කර්ෂඵලො භූතාවාසඃ කලිද්‍රුමඃ
8අභයා (ත්ව) ව්‍යථා පථ්‍යා වයස්ථා පූතනාමෘතා
40 හරීතකී හෛමවතී චෙතකී ශ්‍රෙයසී ශිවා
9පීතද්‍රුඃ සරලඃ පූතිකාෂ්ඨං (චා ථ10) ද්‍රුමොත්පලඃ
41 කර්ණිකාරඃ පරිව්‍යාධො 11ලකුචො ලිකුචො ඩහුඃ
12පනසඃ කණ්ටකිඵලො 13නිචුලො ‘ම්බුජ ඉජ්ජලඃ
42 14කාකොඩුම්බරිකා ඵල්ගුර්මලයූ ර්ජඝනෙඵලා
15අරිෂ්ටඃ සර්වතොභද්‍ර හිඞ්ගුනිර්‍ය්‍යාස මාලකාඃ
43 පිචුමන්ද (ශ්ච) නිම්බෙ 16(‘ථ) පිච්ඡිලා ගුරුශිංශපා
කපිලා භස්මගර්භා (සා) 17ශිරීෂ (ස්තු) කපීතනඃ
44 භණ්ඩිලො (‘ප්‍යථ 18) චාම්පෙය ශ්චම්පකො හෙමපුෂ්පකඃ
19(එතස්‍ය කලිකා) ගන්ධඵලී (ස්‍යාදථ 20) කෙසරෙ
45 වකුලො 21වඤ්ජුලො ‘ශොකෙ 22(සමෞ) කරක දාඩිමෞ
23චාම්පෙයඃ කෙසරො නාගකෙසරඃ කාඤ්චනාහ්වයඃ
46 24ජයා ජයන්තී තර්කාරී නාදෙයී වෛජයන්තිකා
25ශ්‍රීපර්ණ මග්නිමන්ථඃ (ස්‍යාත්) කණිකා ගණිකාරිකා
47 ජයො 26(‘ථ) කුටජඃ ශක්‍රො වත්සකො ගිරිමල්ලිකා
27(එතස්‍යෛව) කලිඞ්ගෙන්ද්‍රයව භද්‍රයවං (ඵලෙ)
48 28කෘෂ්ණපාකඵලා විග්න සුෂෙණාඃ කරමර්දකෙ

---

1 කුකුරුමුවන්.
2 දේවදුරු.
3 පළොල්.
4 පුවඟු.
5 තොටිල.
6 ඇඹුලු
7 බුළු.
8 අරළු.
9 හොර.
10 තිණිහිරිය.
11 දෙල්.
12 කොස්.
13 දියමිදෙල්.
14 කොටදිඹුලා
15 කොසඹ.
16 ඇට්ටර.
17 මහරි
18 සපු.
19 මෙහිකැකුළු.
20 මුහුළු
21 හොපළු
22 දෙළුම්.
23 නාකෙසරු
නිවිහ
25 මිදිගස්.
26 කෙළිඳගස්
27 මෙහිඇට.
28 කරඹ

[1]කාලස්කන්ධස්තමාලඃ (ස්‍යාත්) තාපිච්ඡො (ප්‍යථ [2]) සින්දුකඃ
49 සින්දුවාරෙන්ද්‍ර සුරසෞ නිර්ගුණ්ඩීන්ද්‍රාණිකෙ (ත්‍යපි)
[3]වෙණී ඛරාගරී දෙවතාඩො ජීමූත (ඉත්‍යපි)
50 [4]ශ්‍රීහස්තිනී (තු) භූරුණ්ඩී [5]තෘණශූන්‍යං (තු) මල්ලිකා
භූපදී ශීතභීරු (ශ්ච) [6](සෛවා) ස්ඵොතා (වනොද්භවා
51 [7]ශෙඵාලිකා (තු) සුවහා නිර්ගුණ්ඩී නීලිකා (ච සා)
[8](සිතාසෞ) ශ්වෙතසුරසා භූතවෙශ්‍ය [9](’ථ) මාගධී
52 ගණිකා යූථිකා ’ම්බෂ්ඨා (සා. පීතා [10]) හෙමපුෂ්පිකා
[11]අතිමුක්තඃ පුණ්ඩ්‍රකඃ (ස්‍යාද්) වාසන්තී මාධවී ලතා
53 [12]සුමනා මාලතී ජාතිඃ [13]සප්තලා නවමාලිකා
[14]මාධ්‍යං කුන්දං [15]රක්තක (ස්තු) බන්ධූකො බන්ධුජීවකඃ
54 [16]සහා කුමාරී තරණිර් [17]අම්ලාන (ස්තු) මහාසහා
[18](තත්‍ර) ශොණෙ කුරබක [19](ස්තත්‍ර පීතෙ) කුරණ්ටකඃ
55 [20] (නීලී ඣිණ්ටී ද්වයොර්) බාණා දාසී (චා) ’ර්තගල (ශ්ච සා)
[21]සෛරෙයක (ස්තු) ඣිණ්ටී (ස්‍යාත් [22]’තස්මින්) කුරබකො(’රුණෙ)
56 [23](පීතා) කුරණ්ටකො ඣිණ්ටී(තස්මින්) සහචරී (ද්වයොඃ)
[24]ඔඩ්‍රපුෂ්පං ජවා [25]වජ්‍රපුෂ්පං (පුෂ්පං තිලස්‍ය යත්)
57 [26]ප්‍රතිහාස ශතප්‍රාස චණ්ඩාත හයමාරකාඃ
කරවීරෙ [27]කරීරෙ (තු) ක්‍රකර ග්‍රන්ථිලා (වුභෞ)
58 [28]උන්මත්තඃ කිතවො ධූර්තො ධුත්තූරඃ *කනකා (හ්වයඃ)
මාතුලො මදන (ශ්චා ’ස්‍ය [29] ඵලෙ) මාතුලපුත්‍රකඃ
59 [30]ඵලපූරො බීජපූරො රුචකො මාතුලුංගකෙ
[31]සමීරණො මරුවකඃ ප්‍රස්ථපුෂ්පඃ ඵණිජ්ජකඃ
60 ජම්බීරො (ප්‍යථ [32]) පර්ණාසෙ කඨිඤ්ජර කුඨෙරකෞ
[33](සිතෙ) ’ර්ජකො (’ත්‍ර) [34]පාඨී (තු) චිත්‍රකො වහ්නි (සංඥකඃ)

---

1 තමල්.
2 නික.
3 දේවදාලි.
4 දිත්තඩිය.
5 ඉද්ද.
6 වැලිද්ද.
7 නිල්සෙඵාලිකා.
8 හෙලසෙඵාලිකා.
9 යූථිකාගස.
10 කසාවන්වූවා.
11 යොහොඹු.
12 දෑසමන්.
13 සීනිද්ද.
14 කොඳ.
15 බඳුවද.
16 කෝමාරිකා.
17 කටුකරඬු.
16 එමරතුවූයේ.
19 කසාවන්වූවා.
20 නිල්ගිරි නිල්ල.
21 ගිරිනිල්ල.
22 එමරතුවූයේ
23 කසාවන්වූයේ.
24 වද.
25 තලමල්.
26 අලරිය.
27 දළුක්.
28 අත්තන.
29 එහිඵල.
30 ලප්නාරංග.
31 හීන්පණීස.
32 පණීස.
33 හෙලපණීස.
34 රත්නිටුල්.

---

*ධුත්තූරඃ, මහරට

61 1අර්කාහ්ව (ශ්ච) වසුකාස්ඵෝත ගණරූප විකීරණාඃ
මන්දාර (ශ්චා) ර්කපර්ණෝ 2('ත්‍ර ශුක්ලෙ) 'ලර්ක ප්‍රතාපසෞ
62 3ශිවමල්ලී පාශුපත ඒකාෂ්ඨීලො වකො වසුඃ
4වන්දා වෘක්ෂාදනී වෘක්ෂරුහා ජීවන්තිකෙ (ත්‍යපි)

16 වර්ගය

1 5වත්සාදනී ඡින්නරුහා ගුඩූචී තන්ත්‍රිකා මෘතා
ජීවන්තිකා සෝමවල්ලී විශල්‍යා මධුපර්ණ්‍ය (පි)
2 6මූර්වා දෙවී මධුරසා මෝරටා තේජනී ස්‍රුවා
මධූලිකා මධුශ්‍රේණී ගෝකර්ණී පීලුපර්ණ්‍ය (පි)
3 7පාඨා 'ම්බෂ්ඨා විද්ධකර්ණී ස්ථාපනී ශ්‍රේයසී රසා
ඒකාෂ්ඨීලා පාපචේලී ප්‍රාචීනා වනතික්තිකා
4 8කටුඃ කටම්භරා 'ශෝකරෝහිණී කටුරෝහිණී
මත්ස්‍යපිත්තා කෘෂ්ණභේදී චක්‍රාඞ්ගී ශකුලාදනී
5 9ආත්මගුප්තා ජහා 'ව්‍යණ්ඩා කණ්ඩූරා ප්‍රාවෘෂායණී
ඍෂ්‍යප්‍රෝක්තා ශූකශිම්බිඃ කපිකච්ඡු (ශ්ච) මර්කටී
6 10චිත්‍රෝපචිත්‍රා න්‍යග්‍රෝධී ද්‍රවන්තී ශංවරී වෘෂා
ප්‍රත්‍යක්ශ්‍රේණී සුතශ්‍රේණී රණ්ඩා මූෂිකපර්ණ්‍ය (පි)
7 11අපාමාර්ගඃ ශෛඛරිකෝ ධාමාර්ගව මයූරකෞ
ප්‍රත්‍යක්පර්ණී කේශපර්ණී කිණිහී ඛරමඤ්ජරී
8 12හඤ්ජිකා බ්‍රාහ්මණී පද්මා භාර්ගී බ්‍රාහ්මණයෂ්ටිකා
අඞ්ගාරවල්ලී බාලෙයශාක බර්බරවර්ධකාඃ
9 13මඤ්ජිෂ්ඨා විකසා ජිඞ්ගී සමඞ්ගා කාලමේෂිකා
මණ්ඩූකපර්ණී භණ්ඩීරී භණ්ඩී යෝජනවල්ල්‍ය (පි)
10 14යාසෝ යවාසෝ දුඃස්පර්ශෝ ධන්වයාසඃ කුනාශකඃ
රෝදනී කච්ඡුරා 'නන්තා සමුද්‍රාන්තා දුරාලභා
11 15පෘශ්නිපර්ණී පෘථක්පර්ණී චිත්‍රපර්ණ්‍යඞ්ඝ්‍රිවල්ලිකා
ක්‍රෝෂ්ටුවින්නා සිංහපුච්ඡී කලශිර්ධාවනිර්ගුහා
12 16නිදිග්ධිකා ස්පෘශී ව්‍යාඝ්‍රී බෘහතී කණ්ටකාරිකා
ප්‍රචෝදනී කුලී ක්ෂුද්‍රා දුඃස්පර්ශා රාෂ්ට්‍රිකෙත්‍ය (පි)
13 17නීලී කාලා ක්ලිතකිකා ග්‍රාමීණා මධුපර්ණිකා
රඤ්ජනී ශ්‍රීඵලී තුත්ථා ද්‍රෝණී දෝලා (ච) නීලිනී

---

1 වරා.
2 හෙළවරා.
3 වකපුෂ්ප.
4 පූවටා.
5 කිඳිවැල්
6 මූවා.
7 දියමිත්ත.
8 කටුකරොසන.
9 වදුරුමෑ.
10 මීතුඹ.
11 සෑබෝ.
12 දත්දෙවිසුදු.
13 වැල්මදට.
14 ඇල්කාසාඹිලියා
15 පුස්වැන්න.
16 කටුවැල්බටු.
17 බෙරු.

14 [1]අවල්ගුජඃ සොමරාජී සුවල්ලිඃ සොමවල්ලිකා
කාලමෙෂී කෘෂ්ණඵලා වාකුචී පූතිඵලඃ ('පි)
15 [2]කෘෂ්ණොපකුල්‍යා වෛදෙහී මාගධී චපලා කණා
උෂණා පිප්පලී ශෞණ්ඩී කොලා [3](ථ) කරිපිප්පලී
16 කපිවල්ලී කොලවල්ලී ශ්‍රෙයසී වශිරඃ (පුමාන්)
[4]චව්‍යං (තු) චවිකා [5]කාකචිඤ්චී ගුඤ්ජෙ (තු) කෘෂ්ණලා
17 [6]පලඞ්කෂා (ත්වි) ක්ෂුගන්ධා ශ්වදංෂ්ට්‍රා ස්වාදුකණ්ටකඃ
ගොකණ්ටකො ගොක්ෂුරකො වනශෘඞ්ගාට (ඉත්‍යපි)
18 [7]විශ්වා විෂා ප්‍රතිවිෂා තිවිෂොපවිෂා රුණා
ශෘඞ්ගී මහෞෂධං (චාථ [8]) ක්ෂීරාවී දුග්ධිකා (සමෙ)
19 [9]ශතමූලී බහුසුතා 'භීරුරින්දීවරී වරී
ඍෂ්‍යප්‍රොක්තා භීරුපත්‍රී නාරායණ්‍යඃ ශතාවරී
20 අහෙරු (ර ථ[10]) පීතද්‍රු කාලෙයක හරිද්‍රවඃ
දාර්වී පචම්පචා දාරුහරිද්‍රා පර්ජනී (ත්‍යපි)
21 [11]වචොග්‍රගන්ධා ෂඩ්ග්‍රන්ථා ගොලොමී ශතපර්විකා
[12](ශුක්ලා) හෛමවතී [13]වෛද්‍යමාතෘ සිංහ්‍යෞ (තු) වාසිකා
22 වෘෂො 'ටරූෂඃ සිංහාස්‍යො වාසකො වාජිදන්තකඃ
[14]ආස්ඵොතා ගිරිකර්ණී (ස්‍යාද්) විෂ්ණුක්‍රාන්තා 'පරාජිතා
23 [15]ඉක්ෂුගන්ධා (තු) කාණ්ඩෙක්ෂු කොකිලාක්ෂක්ෂුරක්ෂුරාඃ
[16]ශාලෙයඃ (ස්‍යාච්) ජීතශිවශ්ඡත්‍රා මධුරිකා මිසී
24 මිශ්‍රෙයා (ප්‍යථ [17]) සීහුණ්ඩො වජ්‍රද්‍රුඃ ස්නුක් ස්නුහී ගුඩා
සමන්තදුග්ධා [18]('ථො) වෙල්ල මමොඝා චිත්‍රතණ්ඩුලා
25 තණ්ඩුල (ශ්ච) කෘමිඝ්න (ශ්ච) විඩඞ්ගං (පුංනපුංසකම්)
[19]බලා වාට්‍යාලකො [20]ඝණ්ටාරවා (තු) ශණපුෂ්පිකා
26 [21]මෘද්වීකා ගොස්තනී ද්‍රාක්ෂා ස්වාද්වී මධුරසෙ (තිච)
[22]සර්වානුභූතිඃ සරලා ත්‍රිපුටා ත්‍රිවෘතා ත්‍රිවෘත්
27 ත්‍රිභණ්ඩී රොචනී [23]ශ්‍යාමා පාලින්ද්‍යෞ (තු) සුෂෙණිකා
කාලා මසූරවිදලා 'ර්ධචන්ද්‍රා කාලමෙෂිකා
28 [24]මධූකං ක්ලිතකං යෂ්ටිමධුකා මධුයෂ්ටිකා
[25]විදාරී ක්ෂීරශුක්ලෙ ක්ෂුගන්ධා ක්‍රොෂ්ට්‍රී (ච යා සිතා)

---

1 බෝදිගස්.
2 වගපුල්.
3 ඇත්වගපුල්.
4 සිවිය.
5 හූනිද.
6 ගොකටු.
7 ඉවද.
8 කිරිතවෙළු.
9 සාතාවාරිය.
10 වණුවැල්.
11 වදකහ.
12 හෙලවදකහ.
13 වංඇපල.
14 කටරොළු
15 ඉතිරි.
16 පැපිලිය.
17 සිනුක්.
18 වලගසාල්.
19 බැලිල.
20 අඬනහිරිය.
21 මිදිවැල්.
22 තිරස්තවාළු
23 එමකාළුවූවා.
24 වැල්මී
25 කිරිබදු.

29 1 (අනන්ත) ක්ෂීරවිදාරී (ස්‍යාත්) මහාශ්වේත ඍක්ෂගන්ධිකා
2 ලාංගලී ශාරදී තොයපිප්පලී ශකුලාදනී
30 3 ඛරාශ්වා කාරවී දීප්‍යෝ මයූරෝ ලොචමස්තකඃ
4 ගොපී ශ්‍යාමා ශාරිවා (ස්‍යාද) නන්තොත්පලශාරිවා
31 5 යොග්‍යමෘද්ධිඃ සිද්ධි ලක්ෂ්මෞ 6 වෘද්ධෙ (රප්‍යාහ්වයා ඉමෙ)

17 වර්ග.

1 7 කදලී වාරණබුසා* රම්භා මොචාංශුමත්ඵලා
කාෂ්ඨීලා 8 මුද්ගපර්ණී (තු) කාකමුද්ගා සහෙ(ත්‍යපි)
2 9 වාර්තාකී හිඞ්ගුලී සිංහී භඬාකී දුෂ්ප්‍රධර්ෂිණී
10 නාකුලී සුරසා රාස්නා සුගන්ධා ගන්ධනාකුලී
3 නකුලෙෂ්ටා භුජඞ්ගාක්ෂී ඡත්‍රාකී සුවහා (ච සා)
11 විදාරිගන්ධාංශුමතී ශාලපර්ණී ස්ථිරා ධ්‍රුවා
4 12 තුණ්ඩිකෙරී සමුද්‍රාන්තා කාර්පාසී වදරෙ (ති ච)
13 භාරද්වාජී (තු සා වන්‍යා) 14 ශෘඞ්ගී (තු) වෘෂභො වෘෂඃ
5 15 ගාඞ්ගෙරුකී නාගබලා ඣෂා හ්‍රස්වගවෙධුකා
16 ධාමාර්ගවො ඝොෂකඃ (ස්‍යාත්) 17 මහාජාලී (ස පීතකඃ)
6 18 ජ්‍යොත්ස්නී පටොලිකා ජාලී 19 නාදෙයී භූමිජම්බුකා
20 (ස්‍යාල්) ලාඞ්ගලික්‍යග්නිශිඛා 21 කාකාඞ්ගී කාකනාසිකා
7 22 ගොධාපදී (තු) සුවහා 23 මුසලී තාලමූලිකා
24 අජශෘඞ්ගී විෂාණී (ස්‍යාද්) 25 ගොජිහ්වා දාර්විකෙ (සමෙ)
8 26 තාම්බූලවල්ලී තාම්බූලී නාගවල්ල්‍ය (ප්‍යථ) 27 ද්විජා
හරෙණූ රෙණුකා කෞන්තී කපිලා භස්මගන්ධිනී
9 28 එලවාලුක මෛලෙයං සුගන්ධි හරිවාලුකම්
වාලුකං (චා ථ) 29 පාලඞ්ක්‍යාං මුකුන්දඃ කුන්දු කුන්දුරුඃ
10 30 බාලං හ්‍රීවෙර බර්හිෂ්ඨොදීච්‍යං (කෙශාම්බුනාම ච)
31 කාලානුසාර්‍ය වෘද්ධාශ්මපුෂ්ප ශීතශිවානි (තු)

---

1 එමකළුවූවා.
2 කාවඬනක.
3 පවුතල (මොනර කුඩුම්බියද?)
4 හිරමසු.
5 සුළුදඬකළත්.
6 මහදඬකලත්.
7 කෙහෙල්.
8 මුංවැන්න.
9 හෙලබටු.
10 අරත්ත.
11 අස්වැන්න.
12 කපු.
13 වනකපු.
14 ඔසබිය.
15 ගස්කැලිය.
16 මහවැටකොළු.
17 එමරන්වන්දූවා
18 පතෝල.
19 බඳුදඹ.
20 ලියනගලා.
21 කැන්මේරිය.
22 වලාවැන්න.
23 තාලමූලිකා.
24 මැඩහඟු.
25 ගොදිව්.
26 බුලත්.
27 රැහැණිය.
28 එල්වලු.
29 කුන්දුරුක්කම්.
30 ඉරුවේරිය.
31 කප්පර වල්ලියද?.

---

*වාරණවිෂා-මෙරටපොතේ.

11 ගොලොමී ¹ තාලපර්ණී (තු) දෛත්‍යා ගන්ධකුටී මුරා
ගන්ධිනී ² ගජභක්ෂ්‍යා (තු) සුවහා සුරභී රසා
12 මහෙරණා කුන්දුරුකී සල්ලකී හ්ලාදිනී (තිච)
³ අග්නිජ්වාලා සුභික්ෂා (තු) ධාතකී ධාතුපුෂ්පිකා
13 ⁴ පෘථ්වීකා චන්ද්‍රවාලෛලා නිෂ්කුටිර්බහුලා (ථ සා)
⁵ (සූක්ෂ්මොපා) කුඤ්චිකා තුත්ථා කොරඞ්ගී ත්‍රිපුටා ත්‍රුටිඃ
14 ⁶ ව්‍යාධිඃ කුෂ්ඨං පාරිභාව්‍යං ව්‍යාප්‍යං පාකල මුත්පලම්
⁷ ශංඛිනී චොරපුෂ්පී (ස්‍යාත්) කෙශින්‍යා ⁸ (ථ) විතුන්නකඃ
15 ඣටා 'මලා ජ්ඣටා 'තාලී ශිවා තාමලකී (ති ච)
⁹ ප්‍රපෞණ්ඩරීකං පෞණ්ඩර්‍ය්‍යම් (අථ) ¹⁰ තුන්නඃ කුබෙරකඃ
16 කුණිඃ කච්ඡඃ කාන්තලකො නන්දිවෘක්ෂො ¹¹ ('ථ) රාක්ෂසී
චණ්ඩා ධනහරී ක්ෂෙම දුෂ්පත්‍ර ගණහාසකාඃ
17 ¹² ව්‍යාඩායුධං ව්‍යාඝ්‍රනඛං කරජං චක්‍රකාරකම්
¹³ ශුෂිරා විද්‍රුමලතා කපොතාඞ්ඝ්‍රිර්නටී නලී
18 ¹⁴ ධමන්‍යඤ්ජනකෙශී (ච) හනුහට්ටවිලාසිනී
¹⁵ ශුක්තිඃ ශඞ්ඛඃ ඛුරඃ කොලදලං නඛම් ¹⁶ (අථා) ඪකී
19 කාක්ෂී මෘත්ස්නා තුවරිකා මෘත්තාලක සුරාෂ්ට්‍රජෙ
¹⁷ කුටන්නටං දාශපුරං වානෙයං පරිපෙලවම්
20 ප්ලව ගොපුර ගොනර්ද කෛවර්තීමුස්තකානි ච
¹⁸ ග්‍රන්ථිපර්ණං ශුකං බර්හිපුෂ්පං ස්ථෞණෙය කුක්කුරෙ
21 ¹⁹ මරුන්මාලා (තු) පිශුනා ස්පෘක්කා දෙවී ලතා ලඝුඃ
සමුද්‍රාන්තා වධූඃ කොටිවර්ෂා ලඞ්කොපිකෙ (ත්‍යපි)
22 ²⁰ තපස්විනී ජටාමාංසී ජටිලා ලොමශා මිසී
²¹ ත්වක්පත්‍ර මුත්කටං භෘඞ්ගං ත්වචං චොචං වරාඞ්ගකම්
23 ²² කර්චූරකො ද්‍රාවිඩකඃ කල්පකො වෙධමුඛ්‍යකඃ

18 වර්ගය

1 ²³ ඔෂධ්‍යො (ජාතිමාත්‍රෙ ස්‍යුර්) ²⁴ (අජාතෞ සර්වම්) ඖෂධම්
²⁵ ශාකා (ඛ්‍යං පත්‍රපුෂ්පාදි) ²⁶ තණ්ඩුලීයො 'ල්පමාරිෂඃ

---

1 මුරා. තලිස්පතුරු?
2 ඉත්සළු.
3 මලසිත්ත.
4 එන්සාල්.
5 සින්එන්සාල්.
6 උපුල්කොල.
7 වැල්දෙහි.
8 බිම්නෙල්ලි
9 ඉපාඩිරු.
10 නන්දිරුක්.
11 චෝරක.
12 දිවිපසුරු.
13 පබළුපැල.
14 හට්ටවිලාසිනී.
15 නඛය.
16 තුවරී.
17 කොටවියාඹුරු.
18 සන්ටවන්ටි.
19 පික්මල්.
20 ජටාමාංශ.
21 කුරුඳුපොතු.
22 සුවඳකසා.
23 ඵලපාකාන්තයෙහි නස්නෝ.
24 බෙහෙත්ද්‍රව්‍ය.
25 පලාආදිය.
26 සුළුකූර.

2 1 තිපලතගණිපිඩාතනා එළකී ගෙත්‍රුතඃ (පි)
2 (සතද්) සෑකගන්ධාමර්ගලානඳුනාවෙළි වාධ්‍රදන්තා
3 දගො 3 බ්‍රාහ්මි (තු) මත්ස්‍යාක්ෂි වයස්ථා සොමවල්ලරී
4 පටුපර්ණී ගෙහෙපට්ති සුවර්ණක්ෂිරී ශිවාවති
4 5 හයපූර්ගී (තු) කාම්බොජී මාසපර්ණී ප්‍රභාසතා
6 තුණ්ඩිකෙරී රක්තඵලා බිම්බිකා පීලුපර්ණ්‍යපි
5 7 බර්බරා කබරී තුඞ්ගී ඛරපුෂ්පාජගන්ධිකා
8 ඒලාපර්ණී (තු) සුවහා රාස්නා යුක්තරසා (ච සා)
6 9 චාඞ්ගෙරී චුක්‍රිකා දන්තශඨාම්බෂ්ඨාම්ලලොණිකා
10 සහස්‍රවෙධී චුක්‍රො 'ම්ලවෙතසඃ ශතවෙධ්‍යපි
7 11 නමස්කාරී ගණ්ඩකාලී සමඞ්ගා ඛදිරිකාපි
12 ජීවන්ති ජීවනී ජීවා ජීවනීයා මධු (ස්‍රවා සා)
8 13 කූර්චශීර්ෂො මධුරකඃ ශෘඞ්ග හ්‍රස්වාඞ්ග ජීවකාඃ
14 කිරාතතික්තො භූනිම්බො 'නාර්‍යතික්තො ('ථ) 15 සප්තලා
9 විමලා ශාතලා භූරිඵෙනා චර්මකෂා (තථාපි)
16 වායසොලී ස්වාදුරසා වයස්ථා 17 ('ථ) මකූලකඃ
10 නිකුම්භො දන්තිකා ප්‍රත්‍යක්ශ්‍රෙණ්‍යුදුම්බරපර්ණ්‍යපි
18 අජමොදා (තු) ග්‍රගන්ධා 19 බ්‍රහ්මදර්භා යවානිකා
11 20 (මූලෙ) පුෂ්කර කාශ්මීර පද්මපත්‍රාණි (පොෂ්කරෙ)
21 අව්‍යථා 'තිචරා පද්මා චාරටී පද්මචාරිණී
12 22 කාම්පිල්ලඃ කර්කශශ්චන්ද්‍රො රක්තාඞ්ගො රොචනී (තථාපි)
23 ප්‍රපුන්නාඩ (ස්තු) එඩගජො දද්‍රුඝ්නශ්චක්‍රමර්දකඃ
13 පද්මාට උරණාක්ෂශ්ච 24 පලාණ්ඩු (ස්තු) සුකන්දකඃ
25 ලතාර්ක දුද්‍රුමෞ (තත්‍ර හරිතෙ) ('ථ) 26 මහෞෂධම්
14 ලශුනං ගෘඤ්ජනාරිෂ්ට මහාකන්ද රසොනකාඃ
27 පුනර්නවා (තු) ශොථඝ්නී 28 විතුන්නං සුනිෂණ්ණකම්
15 29 (ස්‍යාද්) වාතකඃ ශීතලො 'පරාජිතාශණපර්ණ්‍යපි
30 පාරාවතාඞ්ඝ්‍රිඃ කටභී පණ්‍යා ජ්‍යොතිෂ්මතී ලතා

---

1 තිටුල්ගස්
2 ගෝනකොලද?
3 මුගුනුවැන්න.
4 සවණ්ක්ෂිරී.
5 උඳුපියලි.
6 බිඹුවැල්.
7 වේලාගස්.
8 එලාවනී.
9 ඇඹුලැඹිලිය.
10 ඇඹුල්වේ.
11 තිදිකුඹ.
12 ජීවන්තිකාවැල්
13 ජීවක.
14 බිම්කොහොඹ
15 සපතලා.
16 කවෙළු.
17 දූත්ත.
18 අසමෝදගම්.
19 කොරාසානි.
20 පොකුරැමුල්
21 මැණික්වැන්න.
22 කුඩුමෙලහ.
23 පෙතිතෝර.
24 රතුළූනු.
25 තිල්ලූනු.
26 හෙලලූනු.
27 සුළුබූරුද
28 කිඹුල්වැනහ.
29 අශනපනී.
30 දූදු.

16 1 [illegible] ([illegible]) [illegible]
2 [illegible] ([illegible])
17 3 [illegible] ([illegible]) 4 [illegible] ([illegible]) [illegible]
5 [illegible]
18 [illegible] ([illegible]) 6 [illegible] ([illegible]) [illegible]
([illegible]) [illegible] ([illegible])
19 7 [illegible]
[illegible] 8 ([illegible]) [illegible] ([illegible])
20 [illegible] ([illegible]) [illegible] 9 ([illegible]) [illegible]
[illegible] ([illegible]) 10 [illegible]
21 11 [illegible] ([illegible]) [illegible] 12 [illegible] ([illegible])
13 [illegible] ([illegible]) 14 [illegible] ([illegible])
22 15 [illegible] 16 [illegible] ([illegible]) [illegible]
17 [illegible] 18 [illegible] ([illegible]) [illegible]
23 19 [illegible] ([illegible]) [illegible]
[illegible] ([illegible]) 20 [illegible] ([illegible]) [illegible]
24 [illegible] 21 ([illegible])
[illegible] ([illegible]) [illegible]
25 22 [illegible] ([illegible]) [illegible] ([illegible])
23 ([illegible]) [illegible] 24 [illegible]
26 25 [illegible]
[illegible]
27 26 ([illegible]) [illegible] ([illegible])
27 [illegible] ([illegible]) [illegible] 28 [illegible]
28 29 [illegible] ([illegible]) [illegible] 30 ([illegible]) [illegible] ([illegible])
[illegible] 31 ([illegible]) [illegible]

---

1 තෙමෙනල.
2 ඌරල.
3 කිකිරිඳිය.
4 කෑන්මෙරිය.
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 සිකුරුපියලි.
9 කරවිල.
10 [illegible]
11 කොමඩු පුසුල්.
12 [illegible]
13 [illegible]
14 ලබු.
15 කෑකිරි.
16 ගොන්කෑකිරි.
17 [illegible]
18 [illegible]
19 විල්පලාඳිය.
20 ඊතණ.
21 එලඊතණ.
22 [illegible]
23 [illegible]
24 [illegible]
25 [illegible]
26 [illegible]
27 පුරුක්.
28 බට.
29 බටදඬු.
30 [illegible]
31 [illegible]

29 [illegible]
[illegible]
30 [illegible]
[illegible]
31 [illegible]
[illegible]
32 [illegible]
[illegible]
33 [illegible]
[illegible]
34 [illegible]
[illegible]
35 [illegible]
[illegible]

19 [illegible]

1 [illegible]
[illegible]
2 [illegible]
[illegible]
3 [illegible]
[illegible]
4 [illegible]
[illegible]
5 [illegible]
[illegible]
6 [illegible]
[illegible]

---

1 උක්ගස්.
2 එතිහෙද.
3 සැවැන්දරා.
4 වෙහිමුල්.
5 තෘණ.
6 කුසතණ.
7 සුවඳතෘණ.
8 තෘණවිශේෂයක්.
9 බැලතණ.
10 ලතණ.
11 තණවර්ගයක්
12 තණකොල.
13 තෘණසමූහය
14 බිම්සමූහය.
15 තල්.
16 පොල්.
17 පුවක්.
18 වෙනිවැල.
19 කිතුල්.
20 කොන්දුදි.
21 දුනුකේ.
22 තල.
23 ඉඳි.
24 සිංහයා.
25 දිවියා.
26 [illegible]
27 ලොටා.
28 විලාවිදුරෝ.
29 විලසා.
30 සැලඹිණ.
31 මීවා.
32 සිවලා.
33 බළලා.
34 ගෝබිගෝයා.

7 1 ශ්වාවිත් (තු) ශල්‍යස් 2 (තල්ලෝම්නි) ශලලී ශලලං ශලම්
3 වාතප්‍රමී ර්වාතමෘගඃ 4 කොක ඊහාමෘගො වෘකඃ
8 5 මෘගෙ කුරඞ්ග වාතායු හරිණාජිනයොනයඃ
6 ඓණෙයම් (ඒණ්‍යාශ්චර්මාද්‍යම්) 7 (ඒණස්‍ය) ඓණම් (උභෙ ත්‍රිෂු)
9 8 කදලී කන්දලී චීනශ්චමූරු ප්‍රියකා (වපි)
සමූරු (ශ්චෙති හරිණා අමී අජිනයොනයඃ)
10 9 කෘෂ්ණසාර රුරු න්‍යඞ්කු රඞ්කු ශම්බර රෞහිෂාඃ
ගොකර්ණ පෘෂතෛණර්ශ්‍ය රොහිතා ශ්චමරො (මෘගාඃ)
11 ගන්ධර්වඃ ශරභො රාමඃ සෘමරො ගවයඃ ශශඃ
10 (ඉත්‍යාදයො මෘගෙන්ද්‍රාද්‍යා ගවාද්‍යාඃ) පශු (ජාතයඃ)
12 11 උන්දුරු ර්මූෂිකො (ප්‍ය) ඛුර් 12 ගිරිකා බාලමූෂිකා
13 සරටඃ කෘකලාසඃ (ස්‍යාත්) 14 මුසලී ගෘහගොධිකා
13 15 ලූතා (ස්ත්‍රී) තන්තුවායොර්ණනාභ මර්කටකාඃ (සමාඃ)
16 නීලඞ්ගු (ස්තු) කෘමිඃ 17 කර්ණජලෞකාඃ ශතපද්‍යූ (ඉභ)
14 18 වෘශ්චිකඃ ශූකකීටඃ (ස්‍යාද්) 19 අලිද්‍රුණෞ (තු) වෘශ්චිකෙ
20 පාරාවතඃ කලරවඃ කපොතො 21 (ථ) ශශාදනඃ
15 පත්‍රී ශ්‍යෙන 22 උලූකෙ (තු) වායසාරාති පෙචකෞ
23 ව්‍යාඝ්‍රාටඃ (ස්‍යාද්) භරද්වාජඃ 24 ඛඤ්ජරීට (ස්තු) ඛඤ්ජනඃ
16 25 ලොහපෘෂ්ඨ (ස්තු) කඞ්කඃ (ස්‍යාද්) 26 (අථ) චාෂඃ කිකීදිවිඃ
27 කලිඞ්ග භෘඞ්ග ධූම්‍යාටා 28 (අථ ස්‍යාච්) ඡතපත්‍රකඃ
17 දාර්වාඝාටො 29 (ථ) සාරඞ්ග ස්තොකකශ්චාතකඃ (සමාඃ)
30 කෘකවාකුස් තාම්‍රචූඩඃ කුක්කුටශ් චරණායුධඃ
18 31 චටකඃ කලවිඞ්කඃ (ස්‍යාත්) 32 (තස්‍ය ස්ත්‍රී) චටකා 33 (තයොඃ
පුමපත්‍යෙ) චාටකෛරඃ (ස්ත්‍ර්‍යපත්‍යෙ) චටකෛ (වහි)

---

1 ඉත්තෑවා.
2 එමකුර.
3 වාතමුවා.
4 කොක්නාවා.
5 මුවා.
6 මේදෙනාටඅයිතිදෑ.
7 මුවාට අයිතිවූ දේ.
8 කෙසෙල්මුව ආදිය.
9 නොයෙක්මුවජාතීහු.
10 පශුශබ්දය.
11 මීයා.
12 හික්මීයා.
13 කටුස්සා.
14 හූනා.
15 මකුළුවා.
16 කුඩාප්‍රාණීන්.
17 කන්වෑයා. හෝපත්තෑයා
18 දළඹුවා.
19 ගෝනුස්සා.
20 පරවියා.
21 උකුස්සා.
22 බකමූනා.
23 රාජාලියා.
24 වෙරලවටුවාද?.
25 ලෝතුඹුවා.
26 තලගිරිත්තා.
27 සව්හනාම් පක්ෂියෝ.
28 කැරලා.
29 කෑදැත්තා.
30 කුකුළා.
31 ගේකුරුල්ලා.
32 එම කිරිළි.
33 එම පැටියෝ

19 1 කක්කරෙටුඃ කරෙටුඃ (ස්ත්‍රී) 2 කාකණ ක්‍රුකාරෞ (සමෞ)
3 වනප්‍රියඃ පරභෘතඃ කොකිලඃ පික (ඉත්‍යපි)
20 4 කාකෙ (තු) කරටාරිෂ්ටඃ බලිපුෂ්ට සකෘත්ප්‍රජඃ
ධ්වාඞ්ක්ෂාත්මඝොෂ පරභෘත් බලිභුග් වායසා (අපි)
21 5 ද්‍රොණකාක (ස්තු) කාකොලො දාත්‍යූහඃ කාලකණ්ඨකඃ
7 ආතායි චිල්ලෞ 8 දාක්ෂාය්‍ය ගෘධ්‍රෞ 9 කීර ශුකෞ (සමෞ
22 10 ක්‍රුඞ් ක්‍රෞඤ්චො 11 (ථ) බකඃ කහ්වඃ 12 පුෂ්කරා (ඛ්‍යස්තු) සාරසඃ
13 කොකශ්චක්‍රශ් චක්‍රවාකො රථාඞ්ගා (හ්වයනාමකඃ)
23 14 කාදම්බඃ කලහංසඃ (ස්‍යාද්) 15 උත්ක්‍රොශ කුරරෞ (සමෞ)
16 හංසා (ස්තු) ශ්වෙතගරුතශ් චක්‍රාඞ්ගා මානසෞකසඃ
24 17 රාජහංසා (ස්තු තෙ චඤ්චුචරණෛර්ලොහිතෛඃ සිතාඃ)
18 (මලිනෛ) ර්මල්ලිකා (ක්ෂාස්තෙ) ධාර්තරාෂ්ට්‍රාඃ (සිතෙතරෛඃ)
25 19 ශරාරිරාටිරාඩි (ශ්ච) 20 බලාකා බිසකණ්ඨිකා
21 (හංසස්‍ය යොෂිද්) වරටා 22 (සාරසස්‍යතු) ලක්ෂ්මණා
26 23 ජතුකාජිනපත්‍රා (ස්‍යාත්) 24 පරොෂ්ණී තෛලපායිකා
25 වර්වණා (මක්ෂිකා නීලා) 26 සරඝා මධුමක්ෂිකා
27 27 පතඞ්ගිකා පුත්තිකා (ස්‍යාද්) 28 දංශ (ස්තු) වනමක්ෂිකා
29 දංශී (තජ්ජාතිරල්පා ස්‍යාද්) 30 ගන්ධොලී වරටා (ද්වයොඃ)
28 31 භෘඞ්ගාරී ඣීරුකා චීරී ඣිල්ලිකා (ච සමා ඉමාඃ)
32 (සමෞ) පතඞ්ග ශලභෞ 33 ඛද්‍යොතො ජ්‍යොතිරිඞ්ගණඃ
29 34 මධුව්‍රතො මධුකරො මධුලිණ්මධුපාලිනඃ
ද්විරෙඵ පුෂ්පලිඩ් භෘඞ්ග ෂට්පද භ්‍රමරාලයඃ
30 35 මයූරො බර්හිණො බර්හී නීලකණ්ඨො භුජඞ්ගභුක්
ශිඛාවලඃ ශිඛී කෙකී මෙඝනාදානුලාස්‍ය, (පි)

---

1 පක්ෂිවර්ගයක්.
2 කොරවකා.
3 කොවුලා.
4 කවුඩා.
5 කවුඩුවර්ගයක්.
6 දුතුඩුවා. "ජලකාක"
7 උකුසුවර්ගයක්.
8 ගිජුලිහිණියා.
9 ගිරවා.
10 කොස්ලිහිණියා.
11 කොකා.
12 විල්ලිහිණියා
13 සක්වාලිහිණි.
14 විලිකුකුළා.
15 කිරලා.
16 හංසයා.
17 රාජහංසයා.
18 එහිම වර්ග.
19 කොක්නාලිහිණි.
20 කනකොකා.
21 හංසිය.
23 විල්ලිහිණිය.
23 වවුලා.
24 කැරපොත්තා.
25 නිලමැස්සා.
26 මීමැස්සා.
27 කනාමීමැස්සා.
28 ඇටමැස්සා.
29 හීන්ඇටමැස්සා.
30 දෙබරා.
31 රැහියා.
32 පළඟැටියා.
33 කනාමැදිරියා.
34 බඹරා.
35 මොනරා.

31 1 කෙකා (වාණී මයූරස්‍ය සමෞ) 2 චන්ද්‍රක මෙචකෞ
3 ශිඛා චූඩා 4 ශිඛණ්ඩ (ස්තු) පිච්ඡ බර්හේ (නපුංසකෙ)
32 5 ඛගෙ විහඞ්ග විහග විහඞ්ගම විහායසඃ
ශකුන්ති පක්ෂි ශකුනි ශකුන්ත ශකුන ද්විජාඃ
33 පතත්‍රි පත්‍රි පතග පතත් පත්‍රරථාණ්ඩජාඃ
නගෞකො වාජි විකිර වි විෂ්කිර පතත්‍රයඃ
34 නීඩෝද්භවා ගරුත්මන්තඃ පිත්සන්තො නභසඞ්ගමාඃ
6 (තෙෂාං විශෙෂා) හරිතො මද්ගුඃ කාරණ්ඩවඃ ප්ලවඃ
35 තිත්තිරිඃ කුක්කුභො ලාවො ජීවඤ්ජීවශ් චකොරකඃ
කොයෂ්ටිකෂ්ටිට්ටිභකො වර්තකො වර්තිකා (දයඃ)
36 7 ගරුත් පක්ෂ ච්ඡදාඃ පත්‍රං පතත්‍ර (ච) තනූරුහම්
8 (ස්ත්‍රී) පක්ෂතිඃ පක්ෂමූලං 9 චඤ්චු ස්ත්‍රොටි (රුභෙ ස්ත්‍රියෞ)
37 10 ප්‍රඩීනොඩ්ඩීන සණ්ඩීනා (න්‍යෙතාඃ ඛගගතික්‍රියාඃ)
11 පෙශී කොෂො (ද්විහීනෙ) ‘ණ්ඩං 12 කුලායො නීඩ (මස්ත්‍රියාම්)
38 13 පොතඃ පාකො ‘ර්භකො ඩිම්භඃ පෘථුකඃ ශාවකඃ ශිශුඃ
14 (ස්ත්‍රී පුංසෞ) මිථුනං ද්වන්ද්වං 15 යුග්මං (තු) යුගලං යුගම්
39 16 සමූහ නිවහ ව්‍යූහ සන්දොහ විසර ව්‍රජාඃ
ස්තොමෞඝ නිකර ව්‍රාත වාර සඞ්ඝාත සඤ්චයාඃ
40 සමුදායඃ සමුදයඃ සමවායශ් චයො ගණඃ
(ස්ත්‍රියාං තු) සංහති වෘන්දං නිකුරුම්බං කදම්බකම්
41 17 (වෘන්දභෙදාඃ සමෛර්) වර්ගඃ 18 සඞ්ඝ සාර්ථෞ (තු ජන්තුභිඃ)
19 (සජාතීයෛඃ) කුලං 20 යූථං (තිරශ්චාං පුංනපුංසකම්)
42 21 (පශූනාං) සමජො 22 (‘න්‍යෙෂාං) සමාජො 23 ‘(ථ සධර්මිණාම්
ස්‍යාන්) නිකායඃ 24 පුඤ්ජ රාශී (තූ) ත්කරඃ කූට (මස්ත්‍රියාම්)
43 25 කාපොත ශෞක මායූර තෛත්තිරා (දීනි තද්ගණෙ)
26 (ගෘහාසක්තාඃ පක්ෂිමෘගාශ්) ඡෙකා (ස්තෙ) ගෘහ්‍යකා (ශ්ච තෙ)

---

1 මොනරහඬ.
2 සඳැස්පිල්.
3 කුඩ්ඩිය.
4 පිල්වැටිය.
5 පක්ෂිසාමාන්‍යය.
6 එහිභෙද.
7 පියාපත්.
8 පියාමුල.
9 තුඩ.
10 පියාගැසීම.
11 බිජුවට.
12 කැදිල්ල.
13 පැටියා.
14 මිථුනය.
15 යුගලය.
16 සමූහය.
17 සමයන්ගේසමූහය.
18 ප්‍රාණීසමූහය.
19 සමානජාතිසමූහය
20 තිරිසන් සමූහය.
21 පශු සමූහය.
22 මනුෂ්‍යාදි සමූහය.
23 සධර්මසමූහය.
24 ධාන්‍යාදිරැස.
25 කපොතාදි සමූහය.
26 ඇතිකළ පක්ෂිආදිය

20 වර්ග

1 1 මනුෂ්‍යා මානුෂා මර්ත්‍යා මනුජා මානවා නරාඃ
2 (ස්‍යුඃ) පුමාංසඃ පඤ්චජනාඃ පුරුෂාඃ පූරුෂා නරඃ
2 3 ස්ත්‍රී යොෂිද් අබලා යොෂා නාරී සීමන්තිනී වධූඃ
ප්‍රතීපදර්ශිනී වාමා වනිතා මහිලා (තථා)
3 4 (විශෙෂාස්ත්ව) 'ඞ්ගනා භීරුඃ කාමිනී වාමලොචනා
ප්‍රමදා භාවිනී * කාන්තා ලලනා (ච) නිතම්බිනී
4 සුන්දරී රමණී රාමා 5 කොපනා (සෛව) භාමිනී
6 වරාරොහා මත්තකාශින්‍යුත්තමා වරවර්ණිනී
5 7 (කෘතාභිෂෙකා) මහිෂී 8 භොගින්‍යො ('න්‍යා නෘපස්ත්‍රියඃ)
9 පත්නී පාණිගෘහීතී (ච) ද්විතීයා සහධර්මිණී
6 භාර්‍ය්‍යා ජායා ('ථ පුංභූම්නි) දාරාඃ 10 (ස්‍යාත්තු) කුටුම්බිනී
පුරන්ධ්‍රී 11 සුචරිත්‍රා (තු) සතී සාධ්වී පතිව්‍රතා
7 12 කෘතසාපත්නිකා 'ධ්‍යූඪා 'ධිවින්නා 13 (ථ) ස්වයංවරා
පතිංවරා (ච) වර්‍ය්‍යා 14 (ථ) කුලස්ත්‍රී කුලපාලිකා
8 15 කන්‍යා කුමාරී 16 ගෞරී (තු) නග්නිකා 'නාගතාර්තවා
17 (ස්‍යාන්) මධ්‍යමා දෘෂ්ටරජාස් 18 තරුණී යුවතිඃ (සමෙ)
9 19 (සමාඃ) ස්නුෂා ජනී වධ්වශ් 20 චිරණ්ටී (තු) සුවාසිනී
21 ඉච්ඡාවතී කාමුකා (ස්‍යාද්) 22 වෘෂස්‍යන්තී (තු) කාමුකී
10 23 (කාන්තාර්ථිනී තු යා යාති සඞ්කෙතං සා) 'භිසාරිකා
24 පුංශ්චලී ධර්ෂිණී බන්ධක්‍යසතී කුලටෙත්වරී
11 25 ස්වෛරිණී පාංශුලා (ච ස්‍යාද්) 26 අශිශ්වී (ශිශුනා විනා)
අවීරා (නිෂ්පතිසුතා) 27 විශ්වස්තා විධවෙ (සමෙ)
12 28 ආලිඃ සඛී වයස්‍යා (ථ) 29 පතිවත්නී සභර්තෘකා
30 වෘද්ධා පලික්නී 31 ප්‍රාඥී (තු) ප්‍රාඥා 32 ප්‍රඥා (තු) ධීමතී

---

1 මිනිසා.
2 පිරිමියා.
3 ස්ත්‍රීජාතිය.
4 එහිභෙද
5 කිපෙන්නී.
6 ශ්‍රීක්‍රියාදින්හොබනී
7 මෙහෙසිය.
8 සෙසු රාජස්ත්‍රීහු.
9 භාර්‍ය්‍යාව.
10 දූ පුතුන් ඇත්තී.
11 පතිව්‍රතාස්ත්‍රිය.
12 පළමුහිඳි භාර්‍ය්‍යාව
13 සෙවනිජා වෙත්වලැහ යාවෙන් කොටගන්නී.
14 කුලස්ත්‍රී.
15 කන්‍යාව.
16 අටහැවිරිදිවූවා.
17 දුටුඔසප් ඇත්තී.
18 තරුණී.
19 පුත්‍රාදීන්ගේභාර්‍ය්‍යාවෝ.
20 පියනුගෙහි වසන්නී.
21 ආසා ඇත්තී.
22 කාමුක නැනැත්තී.
23 අභිසාරිකාව.
24 දූශ්ස්ත්‍රී.
25 දරුවන් නැත්තී.
26 සැමිපුත් නැත්තී.
27 වැන්දඹු ස්ත්‍රී.
28 යෙහෙළි.
29 සැමියා ඇත්තී.
30 මැහැලී.
31 වෙසෙස් නැණැත්තී.
32 නැණැත්තී.

---

* මානිනී—මරුචි.

13 1 ශුද්‍රී (ශුද්‍රස්‍ය භාර්‍ය්‍යා සතාච්) 2 ශූද්‍රා (තජ්ජාති රහිතා)
3 ආභීරී (තු) මහාශුද්‍රී (ජාතිපුංයොගයොඃ සමා)
14 4 අර්‍ය්‍යාණී (ස්වයම්) අර්‍ය්‍යා (සතත්) 5 ක්‍ෂත්‍රියා ක්‍ෂත්‍රියාණ්‍ය (පි)
6 උපාධ්‍යායා (ප්‍යු) පාධ්‍යායී 7 (ස්‍යාද්) ආචාර්‍ය්‍යා ('පිච ස්වතඃ)
15 8 ආචාර්‍ය්‍යාණී (තු) පුංයොගෙ 9 (ස්‍යාද්) අර්‍ය්‍යී 10 ක්‍ෂත්‍රියී (තථා)
11 උපාධ්‍යායාන්‍යුපාධ්‍යායී 12 පොටා (ස්ත්‍රීපුංසලක්‍ෂණා
16 13 වීරපත්නී වීරභාර්‍ය්‍යා 14 වීරමාතා (තු) වීරසූඃ
15 ජාතාපත්‍යා ප්‍රජාතා (ච) ප්‍රසූතා (ච) ප්‍රසූතිකා
17 16 (ස්ත්‍රී) නග්නිකා කොටවී (ස්‍යාද්) 17 දූතී සංචාරිකෙ (සමෙ)
18 කාත්‍යායන්‍ය (ර්ධවෘද්ධා යා කාෂායවසනාධවා)
18 සෛරන්ධ්‍රී (පරවෙශ්මස්ථා ස්වවශා ශිල්පකාරිකා)
අසික්නී (ස්‍යාදවෘද්ධා යා ප්‍රෛෂ්‍යාන්තඃ පුරචාරිණී)
19 19 වාරස්ත්‍රී ගණිකා වෙශ්‍යා රූපාජීවා 20 (ථ සා ජනෛඃ
සත්කෘතා) වාරමුඛ්‍යා (සතත්) 21 කුට්ටනී ශම්භලී (සමෙ)
20 22 විප්‍රශ්නිකා (ත්වී) ක්‍ෂණිකා දෛවඥ 23 ('ථ) රජස්වලා
ස්ත්‍රීධර්මිණ්‍යවිරාත්‍රෙයී මලිනී පුෂ්පවත්‍ය ('පි)
21 ඍතුමත්‍ය (ප්‍යු) දක්‍යා ('පි ස්‍යාද්) 24 රජඃ පුෂ්ප මාර්ත්තවං
25 ශ්‍රද්ධාලුදෞර්හදවතී 26 නිෂ්කලා විගතාර්ත්තවා
22 27 ආපන්නසත්ත්වා (ස්‍යාද්) ගුර්විණ්‍යන්තර්වත්නී (ච) ගර්භිණී
28 (ගණිකාදෙස්තු) ගාණික්‍යං 29 ගාර්භිණ්‍යං* 30 යෞවතං (ගණෙ)
23 31 පුනර්භූර්දිධිෂූ (රූඪා විඃ තස්‍යා) 32 දිධිෂුඃ (පතිඃ)
33 (ස තු ද්විජො) 'ග්‍රෙදිධිෂූඃ (සෛව යස්‍ය කුටුම්බිනී)
24 34 කානීනඃ කන්‍යකාජාතඃ (සුතො 'ථ) 35 සුභගාසුතඃ
සෞභාගිනෙයඃ (ස්‍යාත්) 36 පාරස්ත්‍රෛණෙය (ස්තු පරස්ත්‍රියාඃ)

---

1 ශුද්‍ර භාර්‍ය්‍යාව.
2 ශුද්‍රස්ත්‍රී
3 ගොපාලස්ත්‍රී.
4 වෛශ්‍යස්ත්‍රී.
5 ක්‍ෂත්‍රියස්ත්‍රී
6 වේදොපදෙශ දෙන්නී.
7 ව්‍යාඛ්‍යාන කරන්නී.
8 ගුරුභාර්‍ය්‍යාව.
9 වෛශ්‍යභාර්‍ය්‍යාව.
10 ක්‍ෂත්‍රියභාර්‍ය්‍යාව.
11 උපාධ්‍යායභාර්‍ය්‍යාව.
12 දැළිආදිය ඇත්නී.
13 වීරභාර්‍ය්‍යාව.
14 වීරමාතාව.
15 වැදූතැනැත්තී.
16 නග්නස්ත්‍රී.
17 දූතස්ත්‍රී.
18 මැදිවියස්හිවැඳැඹූ වකහපිළි හඳින්.
19 වෙශ්‍යාස්ත්‍රී.
20 ඕම්ප්‍රධානවූවා
21 කුට්ටනිය.
22 ශුභාශුභදන්නී.
23 ඔසප්ඇත්තී.
24 ඔසප්.
25 දොළඇත්තී.
26 ඔසප්කල්ඉකුත්වූවා.
27 ගැබ්ඇත්තී.
28 වෙසඟු සමූහය.
29 ගර්භිණී සමූහය.
30 යුවතී සමූහය.
31 දෙවරක්සරණගියා.
32 ඇගේසැමියා.
33 එම්බමුණුවූයේ.
34 කන්‍යාවගේ පුත්‍රා.
35 ශුභගතැනැත්තී.
36 පරස්ත්‍රියගේ පුත්‍රා.

---

* ගාර්භිණං, පාඨාන්තර

25 1 පෛතෘෂ්වසෙයඃ (ස්‍යාත්) පෛතෘෂ්වස්‍රීය (ශ්ච පිතෘෂ්වසුඃ
සුතො මාතෘෂ්වස්‍රෙයශ්චෛවං) 2 වෛමාත්‍රෙයො විමාතෘජඃ
26 3 (අථ) බාන්ධකිනෙයඃ (ස්‍යාද්) බන්ධුල (ශ්ච) 'සතීසුතඃ
කෞලටෙයඃ කෞලටෙරො 4 (භික්ෂුකී තු සතී යදි
27 තදා) කෞලටිනෙයො ('ස්‍යාඃ) කෞලටෙයො ('ප්‍යාත්මජඃ)
5 ආත්මජස්තනයඃ සූනුඃ සුතඃ පුත්‍රඃ 6 (ස්ත්‍රියාං ත්වමී
28 ආහුර්) දුහිතරං (සර්වේ) 7 'පත්‍යං තොකං (තයොඃ සමෙ)
8 (ස්වජාතෙ ත්වෞ) රසොරසෞ 9 තාත (ස්තු) ජනකඃ පිතා
29 10 ජනයිත්‍රී ප්‍රසූර්මාතා ජනනී 11 භගිනී ස්වසා
12 නනාන්දා (තු ස්වසා පත්‍යු) 13 ර්නප්ත්‍රී පෞත්‍රී සුතාත්මජා
30 14 (භාර්‍ය්‍යාස්තු භ්‍රාතෘවර්ගස්‍ය) යාතරඃ (ස්‍යුඃ පරස්පරම්)
15 ප්‍රජාවතී භ්‍රාතෘජායා 16 මාතුලානී (තු) මාතුලී
31 17 (පතිපත්න්‍යොඃ ප්‍රසූඃ) ශ්වශ්‍රූඃ 18 ශ්වශුර (ස්තු පිතා තයොඃ)
19 (පිතුර්භ්‍රාතා) පිතෘව්‍යඃ (ස්‍යාන් මාතුර්භ්‍රාතා තු) 20 මාතුලඃ
32 21 ශ්‍යාලාඃ (ස්‍යුර්භ්‍රාතරඃ පත්න්‍යාඃ ස්වාමිනො) 22 දෙවෘ දෙවරෞ
23 ස්වස්‍රීයො භාගිනෙයඃ (ස්‍යාජ්) 24 ජාමාතා දුහිතුඃපතිඃ
33 25 පිතාමහඃ පිතෘපිතා 26 (තත්පිතා) ප්‍රපිතාමහඃ
27 (මාතුර්) මාතාමහා (ද්‍යෙවං) 28 සපිණ්ඩා (ස්තු) සනාභයඃ
34 29 සමානොදර්‍ය්‍ය සොදර්‍ය්‍ය සගර්භ්‍ය සහජාඃ (සමාඃ)
30 සගොත්‍ර බාන්ධව ඥාති බන්ධු ස්ව ස්වජනාඃ (සමාඃ)
35 31 ඥාතෙයං 32 බන්ධුතා (තෙෂාං ක්‍රමාද්භාවසමූහයොඃ)
33 ධවඃ ප්‍රියඃ පතිර්භර්තා ජාර (ස්තු) පපතිඃ (සමෞ)

---

1 පියගේසහෝදරිය පුතා.
2 අත්මව්කුසඋපන්නේ.
3 නොපතිනියගේපුතා.
4 සිඟනපතිනියගේපුතා.
5 පුතා.
6 දුව.
7 දරුවෝ.
8 ලෙහිදු දරුවෝ.
9 පියා.
10 මව්.
11 සහෝදරී.
12 පුරුෂයාගේසහෝදරී.
13 මිනිබිරී.
14 සැමියාගේසහෝදරයන්අඹුවෝ.
15 සහෝදරයාගේ භාර්‍ය්‍යාව.
16 මාතුල භාර්‍ය්‍යාව.
17 අඹුසැමියන්ගේ මව්.
18 ඔවුන්ගේ පියෝ.
19 සුළුපිය මහපියෝ.
20 මව්ගේ සහෝදරයා.
21 භාර්‍ය්‍යාවගේ සහෝදරයා.
22 සැමියාගේ සහෝදරයා.
23 සහෝදරියගේ පුතා.
24 දුවගේ සැමියා.
25 මුත්තා.
26 ඔහුගේ පියා.
27 මව්පස මුත්තෝ.
28 පරම්පරාවේ නෑයෝ.
29 සහෝදරයෝ.
30 නෑයෝ.
31 නෑබව.
32 නෑසමූහයා.
33 සැමියා.

36 1 (අමෘතෙ ජාරජඃ) කුණ්ඩො 2 (මෘතෙ භර්තරි) ගොලකඃ
3 භ්‍රාත්‍රීයො භ්‍රාතෘජෙ 4 භ්‍රාතෘභගින්‍යෞ භ්‍රාතරෞ (උභෞ)
37 5 මාතාපිතරෞ පිතරෞ මාතරපිතරෞ (ච තෞ)
6 ශ්වශ්‍රූශ්වශුරෞ ශ්වශුරෞ 7 පුත්‍රෞ (පුත්‍රශ්ච දුහිතා ච)
38 8 දම්පතී ජම්පතී ජායාපතී භාර්‍ය්‍යාපතී (ච තෞ)
9 ගර්භාශයො ජරායුඃ (ස්‍යාද්) උල්වං (ච) කලලො (’ස්ත්‍රියාම්)
39 10 සූතිමාසො වෛජනනො 11 ගර්භො භ්‍රූණ (ඉමෞ සමෞ)
12 තෘතීයාප්‍රකෘතිඃ ෂණ්ඩඃ * ක්ලීබං පණ්ඩො නපුංසකෙ
40 13 ශිශුත්වං ශෛශවං බාල්‍යං 14 තාරුණ්‍යං යෞවනං (සමෙ)
15 (ස්‍යාත්) ස්ථාවිරං (තු) වෘද්ධත්වං 16 වෘද්ධසඞ්ඝෙ (’පි) වාර්ද්ධකම්
41 17 පලිතං (ජරසා ශෞක්ල්‍යං කෙශාදෞ) 18 විස්‍රසා ජරා
19 (ස්‍යාද්) උත්තානශයා ඩිම්භා ස්තනපා (ච) ස්තනන්ධයී
42 20 බාල (ස්තු ස්‍යාන්) මාණවකො 21 වයස්ථස්තරුණො යුවා
22 ප්‍රවයාඃ ස්ථවිරො වෘද්ධො ජීනො ජීර්ණො ජරන්න (’පි)
43 23 වර්ෂීයාන් දශමො ජ්‍යායාන් 24 පූර්වජ (ස්ත්ව) ග්‍රියො ’ග්‍රජඃ
25 ජඝන්‍යජෙ (ස්‍යුඃ) කනිෂ්ඨ යවීයො ’වරජ ’නුජඃ
44 26 අමාංසො දුර්බලශ්ඡාතො 27 බලවාන් මාංසලො ’ංසලඃ
28 තුන්දිලස්තුන්දික † ස්තුන්දී බෘහත්කුක්ෂිඃ පිචණ්ඩිලඃ
45 29 අවටීටො ’වනාට (ශ්චා) ’වභ්‍රටො නතනාසිකෙ
30 කෙශවඃ කෙශිකඃ කෙශී 31 වලිනො වලිභඃ (සමෞ)

---

1 සැමියානොමළකල සොර සැමියාට දුවඋපන්නේ.
2 සැමියාමළකල එසේඋපන්නේ.
3 සහෝදරයාගේ පුතා
4 සහෝදර සහෝදරියෝ.
5 මව්පියෝ.
6 අඹුසැමියන්ගේ මව්පියෝ.
7 දූපුත්තු.
8 අඹුසැමියෝ.
9 කලලය.
10 වදනා මස.
11 කුසහොත් දරුවෝ.
12 නපුංසකයා.
13 බාල බව.
14 තරුණබව.
15 මහළු බව.
16 මහළු සමූහය.
17 කේසාදිය පැසීම.
18 ජරාව.
19 ළදරුවෝ
20 බාලයා.
21 තරුණයා.
22 මහල්ලා.
23 ඉතාමහළුවූයේ.
24 වැඩිමහල්ලා.
25 මල්ලූ.
26 දුර්බලයා.
27 බලඇත්තේ.
28 සැලක්සේ බඩඇත්තේ.
29 නැපලිනාසා ඇත්තේ.
30 බොහෝ කෙසෙඇත්තේ.
31 රැලිඇත්තේ.

---

* ෂණ්ඩ=සණ්ඪ, දවෙති.

† තුන්දිභ, දවේ.

46 1 විකලාංග (ස්තු) පොගණ්ඩඃ 2 ඛර්වො හ්‍රස්ව (ශ්ච) වාමනඃ
3 ඛරණාඃ (ස්‍යාත්) ඛරණසො 4 විග්‍ර (ශ්ච) ගතනාසිකඃ
47 5 ඛුරණාඃ (ස්‍යාත්) ඛුරණසඃ 6 ප්‍රඥුඃ ප්‍රගතජානුකඃ
7 ඌර්ධ්වඥු රූර්ධ්වජානුඃ (ස්‍යාත්) 8 සංඥුඃ සංහතජානුකඃ
48 9 (ස්‍යාද්) එඩෙ බධිරඃ 10 කුබ්ජෙ ගඩුලඃ 11 කුකරෙ කුණිඃ
12 පෘශ්නි රල්පතනෞ 13 ශ්‍රොණඃ පඞ්ගෞ 14 මුණ්ඩ (ස්තු) මුණ්ඩිතෙ
49 15 වලිරඃ කෙකරෙ 16 ඛොඩෙ ඛඤ්ජ (ස්ත්‍රිෂු ජරාවරාඃ)
17 ජටුලඃ කාලකඃ පිප්ලුස් 18 තිලක ස්තිලකාලකඃ

21 වර්ගය.

1 19 අනාමයං (ස්‍යාද්) ආරොග්‍යං 20 චිකිත්සා රුක්ප්‍රතික්‍රියා
21 භෙෂජෞෂධ භෛෂජ්‍යාන්‍යගදො ජායු (රිත්‍යපි)
2 22 (ස්ත්‍රී) රුග්‍රුජා (චො) පතාප රොග ව්‍යාධි ගදාමයාඃ
23 (පුමාන්) යක්ෂ්මා ක්ෂයඃ ශොෂඃ 24 ප්‍රතිශ්‍යාය (ස්තු) පීනසඃ
3 25 (ස්ත්‍රී) ක්ෂුත් ක්ෂුතං ක්ෂවඃ (පුංසි) 26 කාස (ස්තු) ක්ෂවථුඃ පුමාන්)
27 ශොථ (ස්තු) ශ්වයථුඃ ශොථඃ 28 පාදස්ඵොටො විපාදිකා
4 29 කිලාසං සිධ්ම 30 කච්ඡ්වා (න්තු) පාම පාමා විචර්චිකා
31 කණ්ඩූඃ ඛර්ජූ (ශ්ච) කණ්ඩූයා 32 විස්ඵොටඃ පිටක (ස්ත්‍රිෂු)
5 33 ව්‍රණො (ස්ත්‍රියාම්) ඊර්මමරුඃ 34 (ක්ලීබෙ) නාඩිව්‍රණඃ (පුමාන්)
35 කොඨො මණ්ඩලකං 36 කුෂ්ඨං ශ්විත්‍රෙ 37 දුර්නාමකාර්ශසී
6 38 ආනාහ (ස්තු) විබන්ධඃ (ස්‍යාද්) 39 ග්‍රහණී රුක් ප්‍රවාහිකා
40 ප්‍රච්ඡර්දිකා වමි (ශ්ච ස්ත්‍රී පුමාංස්තු) වමථුඃ (සමාඃ)
7 41 (ව්‍යාධිභෙදා) විද්‍රධිඃ (ස්ත්‍රී) ජ්වර මෙහ භගන්දරාඃ
අශ්මරී මූත්‍රකෘච්ඡ්‍රං (ස්‍යාත්) (පූර්වෙ ශුක්‍රාවධෙස්ත්‍රිෂු)

---

1 හීනඅවයවඇත්තේ.
2 මිටිවූයේ.
3 උල්නාසා ඇත්තේ.
4 නාසානැත්තේ.
5 කුරයක්වැනිනාසා ඇත්තේ.
6 බකල ඇත්තේ.
7 දික්දන ඇත්තේ.
8 යැටෙනදනඇත්තේ
9 බිහිරිතැනැත්තේ.
10 කුදු තැනැත්තේ.
11 අත්ආදිය වක්වූයේ.
12 කුරු තැනැත්තේ.
13 පිළා.
14 මුඩුතැනැත්තේ.
15 වපර තැනැත්තේ.
16 කොර තැනැත්තේ
17 ලපහෝ කැලැල්.
18 තලකැලැල්.
19 නිරොගි බව.
20 පිළියම.
21 බෙහෙත.
22 රෝගය.
23 සය.
24 පීනස.
25 කිවිසීම.
26 කැස්ස.
27 ඉදිමුම.
28 පාපොළ
29 කිලාසය.
30 කස්.
31 කැසීම.
32 පොළ.
33 වණය.
34 ඔඩුවණය.
35 මඩලකුෂ්ඨය.
36 කුෂ්ඨය.
37 අරිසස්.
68 මලබඩය.
39 ප්‍රවාහිකාව.
40 වමනය.
41 රෝගභේද.

8 1 රෝගහාර්‍ය්‍යගදඞ්කාරෝ භිෂග්වෛද්‍යෞ චිකිත්සකෙ
2 වාර්ත්තෝ නිරාමයඃ කල්‍ය උල්ලාඝෝ (නිර්ගතෝ ගදාත්)
9 3 ග්ලාන ග්ලාස්නූ 4 ආමයාවී විකෘතෝ ව්‍යාධිතෝ 'පටුඃ
ආතුරෝ 'භ්‍යමිතෝ 'භ්‍යාන්තඃ 5 (සමෞ) පාමන කච්ඡුරෞ
10 6 දද්‍රුඝ්ණෝ දද්‍රුරෝගී (ස්‍යාද්) 7 අර්ශෝරෝගයුතෝ 'ර්ශසඃ
8 වාතකී වාතරෝගී (ස්‍යාත්) 9 සාතිසාරෝ 'තිසාරකී
11 10 (ස්‍යුඃ) ක්ලින්නාක්ෂෙ චුල්ලචිල්ලපිල්ලාඃ (ක්ලින්නෙ 'ක්ෂ්ණි චාප්‍යමී)
11 උන්මත්ත උන්මාදවති 12 ශ්ලෙෂ්මලඃ ශ්ලෙෂ්මණඃ කඵී
12 13 න්‍යුබ්ජෝ (භුග්නෙ රුජා වෘද්ධනාභෞ) 14 තුණ්ඩිල තුණ්ඩිභෞ*
15 කිලාසී සිධ්මලෝ 16 'න්ධෝ 'දෘක් 17 මූර්ච්ඡාලෙ මූර්තමූර්ච්ඡිතෞ
13 18 ශුක්‍රං තෙජෝ රෙතසී (ච) බීජවීර්‍ය්‍යෙන්ද්‍රියාණි (ච)
19 මායුඃ පිත්තං 20 කඵඃ ශ්ලෙෂ්මා 21 (ස්ත්‍රියාං තු) ත්වගසෘග්ධරා
14 22 පිශිතං තරසං මාංසං පලලං ක්‍රව්‍ය මාමිෂම්
23 උත්තප්තං ශුෂ්කමාංසං (ස්‍යාද්) වල්ලූරං (තත්ත්‍රිලිඞ්ගකම්)
15 24 රුධිරෙ 'සෘග්ලොහිතාස්‍ර රක්ත ක්ෂතජ ශෝණිතම්
25 බුක්කා 'ග්‍රමාංසං හෘදයං හෘත් 26 මෙද (ස්තු) වපා වසා
16 27 (පශ්චාද්ග්‍රීවා ශිරා) මන්‍යා 28 නාඩී (තු) ධමනිඃ සිරා
29 තිලකං ක්ලෝම 30 මස්තිෂ්කං ගෝදං †කිට්ටං මලෝ ('ස්ත්‍රියාම්
17 31 අන්ත්‍රං පුරීතද් 32 ගුල්ම (ස්තු) ප්ලීහා (පුංස්‍යථ) 33 වස්නසා
'ස්නායුඃ (ස්ත්‍රියාං) 34 කාලඛණ්ඩ යකෘතී (තු සමෙ ඉමෙ)
18 35 සෘණිකා ස්‍යන්දිනී ලාලා 36 දූෂිකා (නෙත්‍රයෝර්මලම්)
37 මූත්‍රං ප්‍රස්‍රාව 38 උච්චාරාවස්කරෞ ශමලං ශකෘත්
19 ගූථං පුරීෂං වර්ච්චස්ක (මස්ත්‍රී) විෂ්ඨා විෂෞ (ස්ත්‍රියෞ)
39 (ස්‍යාත්) කර්පරඃ කපාලෝ ('ස්ත්‍රී) 40 කීකසං කුල්‍යමස්ථි (ච)

---

1 වෙදා.
2 නිරෝගී තැනැත්තේ
3 ගිලන් තැනැත්තේ.
4 රෝගී තැනැත්තේ
5 කස්ඇත්තේ.
6 දදඇත්තේ.
7 අර්ශස්ඇත්තේ.
8 වාතරෝග ඇත්තේ.
9 අතිසාර ඇත්තේ.
10 කබඇත්තේ.
11 පිස්සුතැනැත්තේ.
12 ශ්ලේෂ්මා ඇත්තේ
13 කුදු තැනැත්තේ.
14 මහත්නැබඇත්තේ.
15 කිලාසඇත්තේ.
16 අඳ තැනැත්තේ.
17 මුර්ඡා ඇත්තේ.
18 බීජධාතුව.
19 පිත.
20 සෙම.
21 සම.
22 මස්.
23 වියළිමස්.
24 ලේ.
25 වකුගඩුවහෝ හදවත.
26 මේදතෙල්.
27 පිටිකරමහනහරය
28 මහනහර.
29 කිලෝමය.
30 හිස්මුල්.
31 අතුනුබහන.
32 පිලාව.
33 මහ නහරය.
34 අක්මාව.
35 කෙල.
36 කබ.
37 මුත්‍ර.
38 මල.
39 ඉස්කබල.
40 ඇට.

---

* මරාටි "තුන්දිල=තුන්දිභෞ"

† මේදෙක—මලයයිද කියති.

20 1 (අථශරීරාස්ථ්නි) කඞ්කාලඃ 2 (පෘෂ්ඨාස්ථ්නිතු) කශෙරුකා
3 ශිරොස්ථ්නි (තු) කරොටිඃ (ස්ත්‍රී) 4 පාර්ශ්වාස්ථ්නි (තු) පර්ශුකා
21 5 අඞ්ගං ප්‍රතීකො 'වයවො 'පඝනො 6 ('ථ) කලෙවරම්
ගාත්‍රං වපුඃ සංහනනං ශරීරං වර්ෂ්ම විග්‍රහඃ
22 කායො දෙහඃ (ක්ලීබපුංසොඃ ස්ත්‍රියාං) මූර්තිස්තනු ස්තනූඃ
7 පාදාග්‍රං ප්‍රපදං 8 පාදඃ පදඞ්ඝ්‍රිශ්චරණො ('ස්ත්‍රියාම්)
23 9 (තද්ග්‍රන්ථී) ඝුටිකෙ ගුල්ඵෞ 10 (පුමාන්) පාර්ෂ්ණි (රධස්තයොඃ)
11 ජඞ්ඝා (තු) ප්‍රසෘතා 12 ජානූරුපර්වා 'ෂ්ඨීවද ('ස්ත්‍රියාම්
24 13 සක්ථි (ක්ලීබෙ පුමාන්) ඌරුස් 14 (තත්සන්ධිඃ පුංසි) වඞ්ක්ෂණඃ
15 ගුදං (ත්ව) පානං පායු (ර්නා) 16 වස්ති (ර්නාභෙරධොද්වයොඃ)
25 17 කටො (නා) ශ්‍රොණිඵලකං කටිඃ ශ්‍රොණි * කකුද්මතී
18 (පශ්චාන්) නිතම්බඃ (ස්ත්‍රීකට්‍යාඃ ක්ලීබෙතු) 19 ජඝනං (පුරඃ)
26 20 (කූපකෞ තු නිතම්බස්ථෞ වංශහීනෙ) කුකුන්දරෙ
21 (ස්ත්‍රියාං) ස්ඵිචෞ කටිප්‍රොථාව් 22 උපස්ථො (වක්ෂ්‍යමාණයොඃ)
27 23 භගං යොනි (ර්ද්වයොඃ) 24 ශිශ්නො මෙඪ්‍රො මෙහනශෙඵසී
25 මුෂ්කො 'ණ්ඩකොශො වෘෂණඃ 26 (පෘෂ්ඨවංශාධරෙ) ත්‍රිකම්
28 27 පිචිණ්ඩ කුක්ෂී ජඨරොදරං තුන්දං 28 ස්තනෞ කුචෞ
29 චූචුකං (තු) කුචාග්‍රං (ස්‍යාන් නනා) 30 ක්‍රොඩං භුජාන්තරම්
29 උරො වත්ස (ච) වක්ෂශ් (ච) 31 පෘෂ්ඨං (තු චරමං තනොඃ)
32 ස්කන්ධො භුජශිරො'ංසො ('ස්ත්‍රී සන්ධී තස්‍යෛව) 33 ජත්‍රුණී
30 34 බාහුමූලෙ (උභෞ) කක්ෂෞ 35 පාර්ශ්ව (මස්ත්‍රී තයොරධඃ)
36 මධ්‍යම (ඤ්චා) 'වලග්න (ඤ්ච) මධ්‍යො ('ස්ත්‍රී) 37 (ද්වෞ පරෞ ද්වයො
31 භුජ බාහූ ප්‍රවෙෂ්ටො දොඃ 38 (ස්‍යාත්) කඵොණි (ස්තු) කූර්පරඃ
39 (අස්‍යොපරි) ප්‍රගණ්ඩඃ (ස්‍යාත්) 40 ප්‍රකොෂ්ඨ (ස්තස්‍යචාප්‍යධඃ)

---

1 ඇටසැකිල්ල.
2 පිටකටුව.
3 හිස්ඇට.
4 ඉලඇට.
5 ශරීරාවයව.
6 ශරීරය.
7 අග්පතුල.
8 පතුල
9 බොලට.
10 විළුඹ.
11 කෙණ්ඩා.
12 දන.
13 කලවය.
14 ඉකිලිය.
15 ගුදය.
16 යටිබඩහෙවත් මුත්‍රා. }
17 උකුලහෝ කටිය.
18 මාගමුන් නිතඹ.
19 ජටඉදිරය.
20 නිතඹකූපයො.
21 පුළුවය.
22 ලිඟුවය.
23 මාගමුන් රහසඟ.
24 පිරිමින් රහසඟ.
25 අඬකොෂය.
26 පිටකටුඅග.
27 බඩ.
28 පයෝධර.
29 පයෝධරඅක්.
30 ලය.
31 පිට.
32 කද.
33 දසරුව.
34 කිසිල්ල
35 ඇලය.
36 මැද.
37 අත.
38 වැලමිට.
39 ඉන්උඩ.
40 අත්කර.

---

* ශ්‍රොණීඃ, ද්වෙ

32 1 (මණිබන්ධාදාකනිෂ්ඨං කරස්‍ය) කරභො (බහිඃ)
2 පඤ්චශාඛඃ ශයඃ පාණිස් 3 තර්ජනී (ස්‍යාත්) ප්‍රදෙශනී
33 4 අඞ්ගුල්‍යඃ කරශාඛාඃ (ස්‍යුඃ පුංස්‍ය) 5 ඞ්ගුෂ්ඨඃ ප්‍රදෙශිනී
මධ්‍යමා නාමිකා (චාපි) කනිෂ්ඨා (චෙති තාඃ ක්‍රමාත්)
34 6 පුනර්භවඃ කරරුහො නඛො ('ස්ත්‍රී) නඛරො ('ස්ත්‍රියාම්)
7 ප්‍රාදෙශ තාල ගොකර්ණා (ස්තර්ජන්‍යාද්‍යුතෙ තතෙ)
35 8 (අඞ්ගුෂ්ඨෙ සකනිෂ්ඨෙ ස්‍යාද්) විතස්ති (ර්ද්වාදශාඞ්ගුලඃ)
9 (පාණෞ) චපෙට ප්‍රතල ප්‍රහස්තා (විස්තෘතාඞ්ගුලෞ)
36 10 (ද්වෞ සංහතෞ) සංහතලඃ (ප්‍රතලෞ වාමදක්ෂිණෞ)
11 (පාණිර්නිකුබ්ජඃ) ප්‍රසෘතිස් 12 (තෞ යුතාව්) අඤ්ජලිඃ (පුමාන්)
37 13 (ප්‍රකොෂ්ඨෙ විස්තෘතකරෙ) හස්තො 14 (මුෂ්ට්‍යා තු බද්ධයා)
සරත්නිඃ (ස්‍යාද්) 15 අරත්නි (ස්තු නිෂ්කනිෂ්ඨෙන මුෂ්ටිනා)
38 16 ව්‍යාමො (බාහ්වොඃ සකරයොස්තතයොස්තිර්‍යගන්තරම්)
17 (ඌර්ධ්වවිස්තෘතදොඃපාණිනෘමානෙ*) පෞරුෂං (ත්‍රිෂු)
39 18 කණ්ඨො ගලො 29 ('ථ) ග්‍රීවායාං ශිරොධිඃ කන්ධරෙ (ත්‍යපි)
20 කම්බුග්‍රීවා (ත්‍රිරෙඛා සා) 21 'වටුර්ඝාටා කෘකාටිකා
40 22 වක්ත්‍රාස්‍යෙ වදනං තුණ්ඩ මානනං ලපනං මුඛම්
23 (ක්ලීබෙ) ඝ්‍රාණං ගන්ධවහා ඝොණා නාසා (ච) නාසිකා
41 24 ඔෂ්ඨාධරෞ (තු) රදනච්ඡදෞ දශනවාසසී
25 (අධඃ ස්‍යාච්) චිබුකං 26 ගණ්ඩෞ කපොලෞ 27 (තත්පරො) හනුඃ
42 28 රදනා දශනා දන්තා රදාස් 29 තාලු (තු) කාකුදම්
30 රසඥා රසනා ජිහ්වා 31 (ප්‍රාන්තාවොෂ්ඨස්‍ය) සෘක්කිණී
43 32 ලලාටමලිකං ගොධිර් 33 (ඌර්ධ්වෙ දෘග්භ්‍යාං) භ්‍රුවෞ (ස්ත්‍රියාම්)
34 කූර්ච (මස්ත්‍රීභ්‍රුවොර්මධ්‍යං) 35 තාරකා (ක්ෂ්ණඃ) කනීනිකා

---

1 කරභය.
2 අත්ල.
3 දබරඇඟිල්ල.
4 ඇඟිලි.
5 මාපට ඇඟිලිආදිය.
6 නිය
7 ප්‍රාදේශාදිය.
8 වියත.
9 විදහූ අතුල්.
10 එසේඑක්කළ දෙඅත්ල.
11 එකතොට දික්කළ ඇඟිලි ආදිය.
12 දෝත.
13 රියන.
14 මිටි රියන.
15 සුළඟිල්ලෙන් ගත්රියන.
16 බඹය.
17 පුරුෂය.
16 උගුර.
29 කර.
20 තුන්හිරි ඇතිකර.
21 උකුනුවල.
22 මූව.
23 නාසය.
24 තොල්.
25 නිකට.
26 දෙකොපුල්.
27 හනුව.
28 දත්.
29 තල්ල.
03 දිව.
31 මුවකෙළන්.
32 නළල.
33 දෙබැම.
34 බැමමැද.
35 ටිහිනිය.

---

* ණෞ!

44 1 ලොචනං නයනං නෙත්‍රමීක්ෂණං චක්ෂු රක්ෂිණී
දෘග්දෘෂ්ටී (චා) 2 ‘ශ්‍රු නෙත්‍රාම්බු රොදනං (චා) ‘ස්‍ර මස්‍රු (ච)
45 3 අපාඞ්ගෞ (නෙත්‍රයොරන්තෞ) 4 කටාක්ෂො (‘පාඞ්ගදර්ශනෙ)
5 කර්ණ ශබ්දග්‍රහෞ ශ්‍රොත්‍රං ශ්‍රුතිඃ (ස්ත්‍රී) ශ්‍රවණං ශ්‍රවඃ
46 6 උත්තමාඞ්ගං ශිරඃ ශීර්ෂං මූර්ධා (නා) මස්තකො (‘ස්ත්‍රියාම්)
7 චිකුරඃ කුන්තලො වාලඃ කචඃ කෙශඃ ශිරොරුහඃ
47 8 (තද්වෘන්දෙ) කෛශිකං කෛශ්‍යම් 9 අලකාශ් චූර්ණකුන්තලාඃ
10 (තෙ ලලාටෙ) භ්‍රමරකාඃ 11 කාකපක්ෂඃ ශිඛණ්ඩිකඃ
48 12 කබරී කෙශවෙශො 13 (‘ථ) ධම්මිල්ලඃ (සංයතාඃ කචාඃ)
14 ශිඛා චූඩා කෙශපාශී 15 (ව්‍රතිනස්තු) ජටාසටා
49 16 වෙණිඃ ප්‍රවෙණිඃ 17 ශීර්ෂණ්‍ය ශිරස්‍යෞ (විශදෙ කචෙ)
18 පාශඃ පක්ෂ (ශ්ච) හස්ත (ශ්ච කලාපාර්ථාඃ කචාත්පරෙ)
50 19 තනූරුහං රොම ලොම 20 (තද්වෘද්ධෞ) ශ්මශ්‍රු (පුම්මුඛෙ)

22 වර්ගය.

1 21 ආකල්ප වෙශෞ නෙපථ්‍යං ප්‍රතිකර්ම ප්‍රසාධනම්
(දශෛතෙ ත්‍රිෂු) 22 ‘ලඞ්කර්තා ‘ලඞ්කරිෂ්ණු (ශ්ච) මණ්ඩිතඃ
2 ප්‍රසාධිතො ‘ලඞ්කෘත (ශ්ච) භූෂිත (ශ්ච) පරිෂ්කෘතඃ
23 විභ්‍රාඩ්භ්‍රාජිෂ්ණු රොචිෂ්ණු 24 භූෂා (තු ස්‍යාද්) අලඞ්ක්‍රියා
3 25 අලඞ්කාර (ස්ත්වා) භරණං පරිෂ්කාරො විභූෂණම්
මණ්ඩනං (චාථ) 26 මුකුටං කිරීටං (පුන්නපුංසකම්)
4 27 චූඩාමණිඃ ශිරොරත්න 28 තරලො (හාරමධ්‍යගඃ)
29 වාලපාශ්‍යා පාරිතථ්‍යා 30 පත්‍රපාශ්‍යා ලලාටිකා
5 31 කර්ණිකා තාලපත්‍රං (ස්‍යාත්) 32 කුණ්ඩලං කර්ණවෙෂ්ටනම්
33 ග්‍රෛවෙයකං කණ්ඨභූෂා 34 ලම්බනං (ස්‍යාල්) ලලන්තිකා

---

1 ඇස.
2 කඳුළු.
3 නුවන්කොළ.
4 එසින් බැල්ම.
5 කණ.
6 ඉස.
7 ඉස කෙස්.
8 හිස කෙස්රැස.
9 කියඹු වැල.
10 එමනලල්හිවූයේ
11 කුඩිඹිය.
12 ගැවසුනුකෙස්.
13 සැරහූ කොණ්ඩය.
14 මුදුන් කුඩිඹිය.
15 ජටාව.
16 රන්ආදින් ගොතා එලූකෙහෙ.
17 පිරූ හිසකෙස්
18 කේසපාසය.
19 රෝමයෝ.
20 රවුල.
21 සැරසීම.
22 සරසනුලද්දේ.
23 දිලිසෙන්නා.
24 සැරසීම.
25 අබරණ.
26 ඔටුන්න.
27 සිළුමිණ.
28 මුතුවැලනායකමිණ.
29 සිරොජාලය.
30 නලල්පට.
31 තෝඩුව
32 කොඬොල.
33 කරපලඳනාව.
34 ඇටවැල්ආදිය.

6 1 (ස්වර්ණෛඃ) ප්‍රාලම්බිකා 2 (’ථෝ) රඃසූත්‍රිකා (මෞක්තිකෛඃ කෘතා)
3 හාරෝ මුක්තාවලී 4 දේවච්ඡන්දෝ (’සෞ) ශතයෂ්ටිකඃ *

7 5 (හාරභේදා යෂ්ටිභේදාත්) ගුච්ඡ ගුච්ඡාර්ධ ගෝස්තනාඃ
අර්ධහාරෝ මාණවක 6 ඒකාවල්‍යේ (කයෂ්ටිකා)

8 7 (සෛව) නක්ෂත්‍රමාලා (ස්‍යාත් සප්තවිංශතිමෞක්තිකෛඃ)
8 ආවාපකඃ පාරිහාර්‍ය්‍යඃ කටකෝ වලයෝ (’ස්ත්‍රියාම්)

9 9 කේයූරමඞ්ගදං (තුල්‍යේ) 10 අඞ්ගුලීයක මූර්මිකා
11 (සාක්ෂරා) ඞ්ගුලිමුද්‍රා (ස්‍යා) 12 කඞ්කණං කරභූෂණම්

10 13 (ස්ත්‍රීකට්‍යාං) මේඛලා කාඤ්චී සප්තකී රශනා (තථා)
(ක්ලීබේ) සාරසනං (චා ථ 14 පුංස්කට්‍යාං) ශෘඞ්ඛලං (ත්‍රිෂු)

11 15 පාදාඞ්ගදං තුලාකෝටිර්මඤ්ජීරෝ නූපුරෝ (’ස්ත්‍රියාම්)
හංසකඃ පාදකටකඃ 16 කිඞ්කිණී ක්ෂුද්‍රඝණ්ටිකා

12 17 (ත්වක්ඵලකෘමිරෝමාණි) වස්ත්‍රයෝනිර් 18 (දශ ත්‍රිෂු)
වාල්කං (ක්ෂෞමාදි) 19 ඵාලං (තු) කාර්පාසං බාදරං (ච තත්)

13 20 කෞශේයං කෘමිකෝශෝත්ථං 21 රාඞ්කවං මෘගරෝමජම්
22 අනාහතං නිෂ්ප්‍රවාණි තන්ත්‍රකං (ච) නවාම්බරේ

14 23 (තත්ස්‍යාද්) උද්ගමනීයං (යද්ධෞතයෝර්වස්ත්‍රයෝර්යුගම්)
24 පත්‍රෝර්ණං ධෞතකෞශේයං 25 බහුමූල්‍යං මහාධනම්

15 26 ක්ෂෞමං දුකූලං (ස්‍යාද්) 27 (ද්වේ තු) නිවීතං ප්‍රාවෘතං (ත්‍රිෂු)
28 (ස්ත්‍රියාං බහුත්වේ වස්ත්‍රස්‍ය) දශාඃ (ස්‍යුර්) වස්තයෝ (ර්ද්වයෝඃ)

16 29 දෛර්ඝ්‍ය මායාම ආරෝහඃ 30 පරිණාහෝ විශාලතා
31 පටච්චරං ජීර්ණවස්ත්‍රං 32 (සමෞ) නක්තක කර්පටෞ

17 33 වස්ත්‍රමාච්ඡාදනං වාසශ්චේලං වසනමංශුකම්
34 සුචේලකඃ පටෝ (’ස්ත්‍රී ස්‍යාද්) 35 වරාශිඃ ස්ථූලශාටකඃ

---

1 එම රනින්කෙළේ.
2 මුතුයෙන්කරණ ලද්දේ.
3 මුතුහර.
4 එමසියක් පටින් කෙළේ.
5 එහිභේද.
6 එකාවැල.
7 සත්විසිඇටක් ඇත්තේ.
8 අත්වලල්ල.
9 බාහුවලය.
10 මුදුව.
11 ඔමඅකුරුසහිතවූවා.
12 හස්තාභරණය.
13 මෙවුල්දම.
14 හවඩිආදිය.
15 පාසලඹ.
16 රසුවැල.
17 වස්ත්‍රකාරණ.
18 කොමුපිළී.
19 කපුපිළී.
20 පටපිළී.
21 රොමුපිළී.
22 නොසේදූ අළුත්පිළී.
23 සේදූ පිළියුගලය.
24 සේදූපටපිළී.
25 මාහැඟිපිළී.
26 දුහුල්පිළී.
27 පෙරවගත්පිළී.
28 දුවලල.
29 දික්බව.
30 පලල්බව.
31 මහලුපිළී.
32 කිලිටිපිළී.
33 පිළී.
34 මනාපිළී
35 දළපිළී.

---

* යෂ්ටිකා—මරාටි.

18 1 නිචොලො පුමේ'ද්දපටෙ 2 (සමෞ) රල්ලක කම්බලෞ
3 අන්තරීයොපසංව්‍යානපරිධානාන්‍යධොංශුකෙ
19 4 (ද්වෞ) ප්‍රාවාරොත්තරාසඞ්ගෞ (සමෞ) වෘහතිකා (තථා)
සංව්‍යානමුත්තරීයං (ච) 5 චොලඃ කූර්පාසකඃ (ස්ත්‍රියාං)
20 6 නීශාරඃ (ස්‍යාත්ප්‍රාවරණෙ හිමානිලනිවාරණෙ)
7 (අර්ධොරුකං වරස්ත්‍රීණාං ස්‍යාච්) චණ්ඩාතක (මංශුකම්)
21 8 (ස්‍යාත්ත්‍රිෂ්වා) ප්‍රපදීනං (තත්ප්‍රාප්නොත්‍යාප්‍රපදං හි යත්)
9 (අස්ත්‍රී) විතාන මුල්ලොචො 10 දූෂ්‍ය (ද්‍යං වස්ත්‍රවෙශ්මනි)
22 11 ප්‍රතිසීරා ජවනිකා (ස්‍යාත්) තිරස්කරිණී (ච සා)
12 පරිකර්මාඞ්ගසංස්කාරඃ 13 (ස්‍යාත්) මාර්ෂ්ටිර්මාර්ජනා මෘජා
23 14 උද්වර්තනොත්සාදනෙ (ද්වෙ සමෙ) 15 ආප්ලාව ආප්ලවඃ
ස්නානං 16 චර්චා (තු) චාර්චික්‍යං ස්ථාසකො 17 ('ථ) ප්‍රබොධනම්
24 අනුබොධඃ 18 පත්‍රලෙඛා පත්‍රාඞ්ගුලි (රිමෙ සමෙ)
19 තමාලපත්‍ර තිලක චිත්‍රකාණි විශෙෂකම්
25 (ද්විතීයංච තුරීයංච න ස්ත්‍රියාම්) 20 (අථ) කුඞ්කුමං
කාශ්මීරජන්මා'ග්නිශිඛං වරං වාහ්ලීක පීතනෙ
26 රක්ත සඞ්කොච පිශුනං ධීර ලොහිතචන්දනං
21 ලාක්ෂා රාක්ෂා ජතු (ක්ලීබෙ) යාවො'ලක්තො ද්‍රුමාමයඃ
27 22 ලවඞ්ගං දෙවකුසුමං ශ්‍රීසංඥම් 23 (අථ) ජායකම්
කාලීයකං (ච) කාලානුසාර්‍ය්‍යං (චාථ 24 සමාර්ථකම්)
28 වංශිකා'ගුරු රාජාර්හ ලොහක්‍රිමිජ ජොඞ්ගකම්
25 කාලාගුර්වගුරුඃ 26 (ස්‍යාත්තත්) මඞ්ගල්‍යා (මල්ලිගන්ධි යත්)
29 27 යක්ෂධූපඃ සර්ජරසො'රාල සර්වරසා (අපි)
28 බහුරූපො ('ප්‍යථ) වෘකධූප කෘත්‍රිමධූපකෞ
30 29 තුරුෂ්කඃ * පිණ්ඩකඃ සිහ්ලො යාවනො ('ප්‍යථ) 30 පායසඃ
ශ්‍රීවාසො වෘකධූපො ('පි) ශ්‍රීවෙෂ්ට සරලද්‍රවෞ

---

1 වහන්තරාව.
2 පලස.
3 යටහඳනාපිළි.
4 මතුහඳනාපිළි.
5 චෝලිය.
6 පොරෝණය.
7 ඔහොරිය.
8 පාඅගදක්වාවැටෙන පිළි.
9 වියන.
10 ඉටිගේ.
11 තිරය.
12 සිරුරපහයනක්‍රියා.
13 උම්ක්‍රියා මාත්‍රය.
14 ඇඟඉළුම
15 නෑම.
16 ඇඟසුවඳගෑම.
17 ගඳශෙෂය නැවතවැඩීම
18 ගෑණුන්කොපුල් ආදියෙහිකස්තුරුඈ ඕන්කළසිතියම.
19 තලළතිලකාව.
20 කොකුම්.
21 ලකඩ.
22 කරාබු.
23 කසාවින්දඹිල්.
24 අගිල්.
25 කළුඅගිල්.
26 සමන්පුප්සේ සුවඳැතිඅගිල්
27 දුම්මල.
28 කල්පිතධූපය
29 තුරුක්තෙල්.
30 සිරිවටු

---

* තුරුෂ්කා—මෙරට පොත්=මරාටි.

31 1 මෘගනාභිර්මෘගමදඃ කස්තූරී (චා ථ) 2 කොලකම්
කක්කොලකං කොශඵලම් 3 (අථ) කර්පූර (මස්ත්‍රියාම්)
32 ඝනසාරශ්චන්ද්‍ර (සංඥඃ) සිතාභ්‍රො හිමවාලුකා
4 ගන්ධසාරො මලයජො භද්‍ර ශ්‍රී ශ්චන්දනො (’ස්ත්‍රියාම්)
33 5 තෛලපර්ණික ගොශීර්ෂෙ හරිචන්දන (මස්ත්‍රියාම්)
6 තිලපර්ණී (තු) පත්‍රාංගං රජනං රක්තචන්දනම්
34 කුචන්දනං (චා ථ) 7 ජාතිකොශ ජාතිඵලෙ (සමෙ)
8 (කර්පූරාගුරුකස්තූරීකක්කොලෛර්) යක්ෂකර්දමඃ
35 9 ගාත්‍රානුලෙපනී වර්තිර්වර්ණකං (ස්‍යාද්) විලෙපනම්
10 චූර්ණානි වාසයොගාඃ (ස්‍යුර්) 11 භාවිතං වාසිතං (ත්‍රිෂු)
36 12 (සංස්කාරො ගන්ධමාල්‍යාද්‍යෛර්යඃ ස්‍යාත්තද්) අධිවාසනම්
13 මාල්‍යං මාලා ස්‍රජෞ (මූර්ධ්නි) 14 (කෙශමධ්‍යෙතු) ගර්භකඃ
37 15 ප්‍රභ්‍රෂ්ටකං (ශිඛාලම්බි) 16 (පුරොන්‍යස්තං) ලලාමකම්
17 ප්‍රාලම්බ (මෘජුලම්බි ස්‍යාත්කණ්ඨාද්) 18 වෛකක්ෂකං (තු තත්)
38 (යත්තිර්‍යක් ක්ෂිප්තමුරසි) 19 (ශිඛාස්වා) පීඩ ශෙඛරෞ
20. රචනා (ස්‍යාත්) පරිස්පන්ද * 21 ආභොගඃ පරිපූර්ණතා
39 22 උපධානං (තූ) පබර්හඃ 23 ශය්‍යායාං ශයනීය (වත්)
ශයනං 24 මඤ්ච පර්‍ය්‍යඞ්ක පල්‍යඞ්කාඃ ඛට්වයා (සමාඃ)
40 25 ගෙණ්ඩුකඃ කන්දුකො 26 දීපඃ ප්‍රදීපඃ 27 පීඨමාසනම්
28 සමුද්ගකඃ සම්පුටකඃ 29 ප්‍රතිග්‍රාහඃ පතද්ග්‍රහඃ
41 30 ප්‍රසාධනී කඞ්කතිකා 31 පිෂ්ටාතඃ පටවාසකඃ
32 දර්පණෙ මුකුරාදර්ශෞ 33 ව්‍යජනං තාලවෘන්තකම්

23 වර්ගය.

1 34 සන්තතිර්ගොත්‍ර ජනනකුලාන්‍යභිජනා ’න්වයෞ
වංශො ’න්වවායඃ සන්තානො 35 වර්ණාඃ (ස්‍යුර්බ්‍රාහ්මණාදයඃ)

1 කස්තූරු.	13 මුදුන්මල් කඩ.	24 ඇඳ.
2 තක්කුල්.	14 කෙස්හි ගැවසූමල්.	25 පන්දුව.
3 කපුරු.	15 සිළුහි එල්ලෙනමල්.	26 පහන.
4 සඳුන්.	16 නළලළබැඳිමල්.	27 අස්න.
5 එහිභෝද.	17 ගෙළින් ඉඳුරා එල්ලෙනමල්.	28 කරඬුව.
6 රත්සඳුන්.		29 කෙලමලාව.
7 වසවාසි සාදික්කා.	18 උරෙහිසරසබැඳිමල්	30 පණාව.
8 සුවඳසුණු.	19 හිසළාබැඳිමල්.	31 වත්සුණු.
9 විලවුන්.	20 පත්‍රාදි වින්‍යාසය.	32 කැඩපත.
10 සුවඳකළ වත්සුණු.	21 රචනාව පිරුණුබව.	33 විජිනිපත.
11 සුවඳකැවූදය.	22 කොට්ටේ.	34 කුලය්=වංශය
12 සුවඳකැවීම.	23 හෝනාදෙය=සයනය.	35 සිවුකුලය.

* පරිස්‍යන්ද—මරාටී.

† විප්‍රක්ෂත්‍රියවිට් ශූද්‍රාශ්චාතුර්වර්ණ්‍යමිති ස්මෘතම්—මරාටී

2 1 රාජවීජී රාජවංශ්‍යො 2 වීජ්‍ය (ස්තු) කුලසම්භවඃ
3 මහාකුල කුලීනාර්‍ය්‍ය සභ්‍ය සජ්ජන සාධවඃ
3 4 බ්‍රහ්මචාරී ගෘහී වානප්‍රස්ථො * භික්ෂු (ශ්චතුෂ්ටයෙ)
ආශ්‍රමො ('ස්ත්‍රී) 5 ද්විජාත්‍යග්‍රජන්ම භූදෙව වාඩවාඃ
4 විප්‍ර (ශ්ච) බ්‍රාහ්මණො. 6 ('සෞ) ෂට්කර්ම්මා (යාගාදිභිර්‍යුතඃ)
7 විද්වාන් විපශ්චිද් දොෂඥඃ සන් සුධීඃ කොවිදො බුධඃ
5 ධීරො මනීෂී ඥඃ ප්‍රාඥඃ සඞ්ඛ්‍යාවාන් පණ්ඩිතඃ කවිඃ
ධීමාන් සූරිඃ කෘතී කෘෂ්ටිර්ලබ්ධවර්ණො විචක්ෂණඃ
6 දූරදර්ශී දීර්ඝදර්ශී 8 ශ්‍රොත්‍රියච්ඡාන්දසෞ (සමෞ)
9 උපාධ්‍යායො 'ධ්‍යාපකො 10 ('ථ සනිෂෙකාදිකෘද්) ගුරුඃ
7 11 (මන්ත්‍රව්‍යාඛ්‍යාකෘද්) ආචාර්‍ය්‍යඃ 12 (ආදෙෂ්ටා ත්වධ්වරෙ) ව්‍රතී
යෂ්ටා (ච) යජමාන (ශ්ච) 13 (ස සොමවති) දීක්ෂිතඃ
8 14 ඉජ්‍යාශීලො යායජූකො 15 යජ්වා (තු විධිනෙෂ්ටවාන්)
16 (ස ගීෂ්පතීෂ්ට්‍යා) ස්ථපතිඃ 17 සොමපීථී (තු) සොමපාඃ
9 18 සර්‍වවෙදාඃ (ස යෙනෙෂ්ටො යාගඃ සර්‍වස්වදක්ෂිණඃ)
19 අනූචානඃ (ප්‍රවචනෙ සාඞ්ගෙ 'ධීතී) 20 (ගුරොස්තු යඃ)
10 ලබ්ධානුඥඃ) සමාවෘත්තඃ 21 සුත්වා (ත්වභිෂවෙ කෘතෙ)
22 ඡාත්‍රාන්තෙවාසිනෞ ශිෂ්‍යෙ 23 ශෛක්ෂාඃ ප්‍රාථමකල්පිකාඃ
11 24 (එකබ්‍රහ්මව්‍රතාචාරා මිථඃ) සබ්‍රහ්මචාරිණඃ
25 සතීර්ථ්‍යා (ස්ත්වෙක) ගුරව 26 (ශ්චින්වානොග්නිම්) අග්නිචිත්
12 27 (පාරම්පර්‍යොපදෙශෙ ස්‍යාද්) ඓතිහ්‍යමිතිහා ('ව්‍යයම්)
28 උපඥා (ඥානමාද්‍යං ස්‍යාජ් 29 ඥාත්වාරම්භ) උපක්‍රමඃ

---

1 රජකුලවූයේ.
2 කුලෙහි උපන්නේ.
3 මහකුලඇත්තේ.
4 අසපුව.
5 බමුණෝ.
6 කම්සයදන්නේ. †
7 පඬිතයෝ.
8 වේදහදුරන්නේ.
9 වේද උගන්වන්නේ.
10 කර්ම්මාචාරී.
11 වේද තෝරන්නේ.
12 යාගස්වාමී.
13 හෙමසෝමපානයෙහි.
14 යාගශීලිවූයේ.
15 ක්‍රමයෙන් යාගකරන්නේ.
16 බෘහස්පති යාගයකරන්නේ.
17 සෝමපානයකරන්නේ.
18 විශ්වජිදාදි යාගකෙළේ.
19 සර්‍වවේද හදෑළේ.
20 ගුරුන්ගෙන් අනුඥලද්දේ.
21 යාගයට සැරහුණේ.
22 ගෝලයා.
23 වේදාරම්භ ඇත්තේ.
24 එක්වවේද උගත්තේ.
25 එකගුරුහු අතවැස්සෝ.
26 ගිනිදෙවියා පුදන්නේ.
27 උපදෙස් පරම්පරාව.
28 පළමු නුවන.
29 උපායවත් ආරම්භය.

---

* වාණප්‍රස්ථ—කලිතාතා.

† යජනං යාජනං දානං ශිෂ්ටතශ්ච ප්‍රතිග්‍රහඃ
අධ්‍යාපනමධ්‍යයනං විප්‍රකර්ම්ම ප්‍රකීර්ත්තිතම්.

13 1 යඥඃ සවො 'ධ්වරො යාගඃ සප්තතන්තුර්මඛඃ ක්‍රතුඃ
2 (පාඨො හොමශ්චාතිථීනාං සපර්‍ය්‍යා තර්පණං බලිඃ
14 එතෙ පඤ්ච) මහායඥා * (බ්‍රහ්මයඥාදිනාමකාඃ)
3 සමජ්‍යා පරිෂද් ගොෂ්ඨී සභා සමිති සංසදඃ
15 ආස්ථානී (ක්ලීබම්) ආස්ථානං (ස්ත්‍රීනපුංසකයොඃ) සදඃ
4 ප්‍රාග්වංශඃ (ප්‍රාග්හවිර්ගේහාත්) 5 සදස්‍යා විධිදර්ශිනඃ
16 6 සභාසදඃ සභාස්තාරාඃ සභ්‍යාඃ සාමාජිකා (ශ්ච තෙ)
7 අධ්වර්‍ය්‍යූද්ගාතෘහොතාරො (යජුඃසාමර්ග්විදඃ ක්‍රමාත්)
17 8 (ආග්නීධ්‍රාද්‍යා ධනෛෂ්ණ්‍යාස්තෙ) ඍත්විජො යාජකා (ශ්ච තෙ)
9 වෙදිඃ (පරිෂ්කෘතා භූමිඃ සමෙ) 10 ස්ථණ්ඩිල චත්වරෙ
18 11 චෂාලො යූපකටකඃ 12 කුම්බා (සුගහනාවෘතිඃ)
13 යූපාග්‍රං තර්ම 14 (නිර්මන්ථ්‍යදාරුණිත්ව) රණි(ර්ද්වයොඃ)
19 15 දක්ෂිණාග්නිර්ගාර්හපත්‍යාහවනීයෞ (ත්‍රයො 'ග්නයඃ
අග්නිත්‍රයමිදං) ත්‍රෙතා 16 ප්‍රණීතඃ (සංස්කෘතො 'නලඃ)
20 17 සමූහ්‍යඃ පරිචාය්‍යොපචාය්‍යාව් (අග්නෞ ප්‍රයොගිණඃ)
18 යො ගාර්හපත්‍යාදානීය දක්ෂිණාග්නිඃ ප්‍රණීයතෙ
21 (තස්මින්න්) ආනාය්‍යො 19 ('ථා) 'ග්නායී ස්වාහා (ච) හුතභුක්ප්‍රියා
20 (ඍක්) සාමිධෙනී ධාය්‍යා (ච යා ස්‍යාදග්නිසමින්ධනෙ)
22 21 (ගායත්‍රීප්‍රමුඛං) ඡන්දො 22 (හව්‍යපාකෙ) චරුඃ (පුමාන්)
23 ආමික්ෂා (සා ශෘතොෂ්ණෙ යා ක්ෂීරෙ ස්‍යාද්දධියොගතඃ)
23 24 ධවිත්‍රං † (ව්‍යජනං තද්‍යද්‍රචිතං මෘගචර්මණා)
25 පෘෂදාජ්‍යං (සදධ්‍යාජ්‍යෙ) 26 පරමාන්නං (තු) පායසඃ
24 27 හව්‍යකව්‍යෙ (දෛවපිත්‍ර්‍යෙ අන්නෙ) 28 පාත්‍රං (ස්‍රුවාදිකම්)
29 ධ්‍රුවොපභෘජ්ජුහූ (ර්නා තු) ස්‍රුවො (භෙදාඃ) ස්‍රුචඃ (ස්ත්‍රියඃ)

---

1 යාගය.
2 මහායාග.
3 සභාව.
4 එහි වෙසෙසක්.
5 යාගවිධි දන්නෝ.
6 සභික ජනයෝ.
7 යජුර්වේදාදිය දන්නෝ.
8 යාගකරුවෝ.
9 යාගයට සෑදූබිම.
10 හෝනාපිණිස සෑදූ බිම.
11 යූපවලය.
12 යාගබිම වැට.
13 යාගටැම් අග.
14 ගිනිගානලිය.
15 තුන්ගින්න
16 පිළියෙළකළගින්න
17 යාගාග්නියෙහි යාගකරන්නේ.
18 දක්ෂිණාග්නි විශෙෂයක්.
19 අග්නිභාර්‍ය්‍යා.
20 ගිනිදල්වන කල නියතවේදය.
21 ගායත්‍ර්‍යාදිය.
22 දෙවියන් පිණිස පිසූ ආහාරාදිය.
23 මිදෙන කිරි.
24 සම්විජිනිය.
25 දීසහිත ගිතෙල්.
26 කිරිබත්.
27 දේවපිතෘන් ගේබත්.
28 භාජනය.
29 එහිභේද.

---

* අධ්‍යාපනම් බ්‍රහ්මයඥඃ පිතෘයඥස්තු තර්පණම්
හොමො දෛවො බලිර්භෞතො නෘයඥො 'තිථිපූජනම්—මනු නීතියි.
† ධවිත්‍රං—මරාවී.

25 1 උපාකෘතඃ (පශුරසෞ යො 'භිමන්ත්‍ර්‍ය ක්‍රතෞ හතඃ)
2 පරම්පරාකං ශමනං ප්‍රොක්ෂණං (ච වධාර්ථකම්)
26 3 (වාච්‍යලිඞ්ගාඃ) ප්‍රමීතොපසම්පන්නප්‍රොක්ෂිතා (හතෙ)
4 සාන්නාය්‍යං හවිර් 5 (අග්නෞ තු හුතං ත්‍රිෂු) වෂට්කෘතම්
27 6 (දීක්ෂාන්තො) 'වභෘථො (යඥෙ තත්කර්මාර්හන්තු) 7 යඥියම්
8 (ත්‍රිෂ්වථ ක්‍රතුකර්මෙ) ෂ්ටං 9 පූර්තං (ඛාතාදිකර්ම යත්)
28 10 අමෘතං විඝසො (යඥශෙෂභොජනශෙෂයොඃ)
11 ත්‍යාගො විහාපිතං දානමුත්සර්ජනවිසර්ජනෙ
29 විශ්‍රාණනං විතරණං ස්පර්ශනං ප්‍රතිපාදනම්
ප්‍රාදෙශනං නිර්වපණමපවර්ජනමංහතිඃ
30 12 (මෘතාර්ථං තද්දහනාදෞ ත්‍රිෂු ස්‍යාද්) ඖර්ධ්වදෙහිකම්
13 පිතෘදානං නිවාපඃ (ස්‍යාච්) 14 ශ්‍රාද්ධං (තත්කර්ම ශාස්ත්‍රතඃ)
31 15 අන්වාහාර්‍ය්‍යං මාසිකෙ 16 ('ංශො'ෂ්ටමො 'හ්නඃ)කුතපො*('ස්ත්‍රියාම්)
17 පර්‍ය්‍යෙෂණා පරිෂ්ටි (ස්ත්ව) න්වෙෂණා (ච) ගවෙෂණා
32 18 සනි (ස්ත්ව) ධ්‍යෙෂණා 19 යාච්ඤා 'භිශස්තිර්‍යාචනා 'ර්ථනා
(ෂට්තු ත්‍රිෂ්ව) 20 'ර්ඝ්‍ය (මර්ඝාර්ථෙ) 21 පාද්‍යං (පාදාය වාරිණි)
33 22 (ක්‍රමාද්) ආතිථ්‍යාතිථෙයෙ (අතිථ්‍යර්ථෙ 'ත්‍ර සාධුනි)
23 (ස්‍යාද්) ආවෙශික ආගන්තු රතිථි (ර්නා ගෘහාගතෙ)
34 24 පූජා නමස්‍යා 'පචිතිඃ සපර්‍ය්‍යා 'ර්චා 'ර්හණාඃ (සමාඃ)
25 වරිවස්‍යා (තු) ශුශ්‍රූෂා පරිචර්‍ය්‍යා (ප්‍යු) පාසනම්
35 26 ව්‍රජ්‍යා 'ටාට්‍යා පර්‍ය්‍යටනං 27 චර්‍ය්‍යා (ත්වීර්‍ය්‍යාපථස්ථිතිඃ)
28 උපස්පර්ශ (ස්ත්වා) චමනම් 29 (අථ) මෞනමභාෂණම්

---

1 මතුරා මැරූ ගොනා.
2 යාගපිණිස පශුඝාතනය.
3 යාගපිණිස මරණ ලද්දෙ.
4 හෝම කටයුතුදෙය.
5 ගින්නෙහි පිදූදෑ.
6 යාගවිශෙෂ.
7 යාගාදියට සුදුස්ස.
8 යාගක්‍රියාව.
9 පුෂ්කරිණ්‍යාදි තැනීම.
10 යාගශෙෂ භුක්තශෙෂය.
11 ත්‍යාගය හෝ දානය.
12 මළවුන්නිසා එ දවසදෙනදෑය.
13 මළපියන්නිසා දෙන්නේ
14 එම ශාස්ත්‍රයෙන් දෙන්නේ
15 මසින්මස දෙනදත්.
16 දිනයාගේ අටවැනිභාගය.
17 සෙවීම.
18 ප්‍රාර්ථනාව.
19 ඉල්වීම.
20 පිදියයුත්ත.
21 පාදෙනා පැන්
22 අමුත්තන්ට සුදුස්ස.
23 අමුත්තා.
24 පිදීම.
25 ගුරුආදින්ට කිංකරබව.
26 භික්ෂාදිය පිණිස ඇවිදීම.
27 ඉරිඅව්.
28 ආචමනය.
29 මුවෙන් නොබිණීම.

---

* මුහූර්ත්තාත් සප්තමාදූර්ධ්වං මුහූර්ත්තාන්‍යවමාදයඃ
ස කාලඃ කුතපො ඥෙයඃ

36 1 ආනුපූර්වී (ස්ත්‍රියාං වා) වෘත් පරිපාටි අනුක්‍රමඃ
පර්‍යාය (ශ්චා) 2 'තිපාත (ස්තු ස්‍යාත්) පර්‍යය උපාත්‍යයඃ
37 3 නියමො ව්‍රත (මස්ත්‍රී තච්චොපවාසාදි) පුණ්‍යකම්
4 ඖපවස්තං (තූ) පවාසො 5 විවෙකඃ පෘථගාත්මතා
38 6 (ස්‍යාද්) බ්‍රහ්මවර්චසං වෘත්තාධ්‍යයනර්ද්ධි 7 (රථාඤ්ජලිඃ
පාඨෙ) බ්‍රහ්මාඤ්ජලිඃ 8 (පාඨෙ විප්‍රුෂො) බ්‍රහ්මබින්දවඃ
39 9 ධ්‍යානයොගාසනෙ බ්‍රහ්මාසනං 10 කල්පෙ විධි ක්‍රමෞ
11 මුඛ්‍යඃ (ස්‍යාත් ප්‍රථමඃ කල්පො) 12 'නුකල්ප (ස්තු තතො'ධමඃ)
40 13 (සංස්කාරපූර්වංග්‍රහණං ස්‍යාද්) උපාකරණං (ශ්‍රුතෙඃ)
14 (සමෙ තු) පාදග්‍රහණ මභිවාදන (මිත්‍යුභෙ)
41 15 භික්ෂුඃ පරිව්‍රාට් කර්මන්දී පාරාශර්‍ය්‍ය (පි) මස්කරී
16 තපස්වී තාපසඃ පාරිකාංක්ෂී 17 වාචංයමො මුනිඃ
42 18 තපඃක්ලෙශසහො දාන්තො 19 වර්ණිනො බ්‍රහ්මචාරිණඃ
20 ඍෂයඃ සත්‍යවචසඃ 21 ස්නාතක (ස්ත්වා) ප්ලුතව්‍රතී
43 22 (යෙ) නිර්ජිතෙන්ද්‍රියග්‍රාමා යතිනො යතය (ශ්ච තෙ)
23 (යඃ ස්ථණ්ඩිලෙ ව්‍රතවශාච්ඡෙතෙ) ස්ථාණ්ඩිලශාය්‍ය (සෞ)
44 ස්ථාණ්ඩිල * (ශ්චාථ) 24 විරජස්තමසඃ (ස්‍යුර්) ද්වයාතිගාඃ
25 පවිත්‍රඃ ප්‍රයතඃ පූතඃ 26 පාෂණ්ඩාඃ † සර්වලිඞ්ගිනඃ
45 27 (පාලාශො දණ්ඩ) ආෂාඪො (ව්‍රතෙ) 28 රම්භ (ස්තු වෛණවඃ)
29 (අස්ත්‍රී) කමණ්ඩලුඃ කුණ්ඩී 30 (ව්‍රතිනාමාසනං) වෘෂී
46 31 අජිනං චර්ම කෘත්ති (ස්ත්‍රී) 32 භෛක්ෂං (භික්ෂාකදම්බකම්)
33 ස්වාධ්‍යායඃ (ස්‍යාජ්) ජපඃ 34 සුත්‍යා'භිෂවඃ සවනං (ච සා)

---

1 පිළිවෙළ.
2 අතපසු කිරීම.
3 ව්‍රතය.
4 උපවාසය.
5 විවේකය.
6 ශුද්ධබව.
7 ඇදිලිහා වේදයන් ගේ මිශ්‍රය.
8 වේද පාඨයෙහි ඉසෙන කෙලබිඳු.
9 බ්‍රහ්මාසනය.
10 වේදවිධිය.
11 ප්‍රධානවිධිය.
12 දෙවන විධිය.
13 විධිවූ ලෙස වේද හැදීරීම.
14 වැඳීම.
15 මහණහු.
16 තවුසා.
17 මෞන ඇත්තෝ.
18 දමුනෝ.
19 බඹසරවස් ඇත්තෝ.
20 ඍසිහු.
21 ව්‍රතපිණිස නෑයේ.
22 ඉඳුරන් දිනුවෝ;
23 ව්‍රතපිණිස පිළහෝනේ
24 රාගාදිරහිතවූයේ.
25 පවිත්‍රවූයේ.
26 සයානූපාෂණ්ඩයෝ.
27 තවුස්සැර යටිය.
28 එමළුණගසින්කෙළේ
29 කමඬලාව.
30 තවුස්අස්න.
31 තෙළිසම්.
32 භික්ෂාසමූහය.
33 වෙදාභ්‍යාසකිරීම.
34 සොමපාකය පානය.

---

* ස්ථණ්ඩිලඃ—කළිකාතා.

† පාඛඬ—මරාටි.

47 1 (සර්වෛනසාමපධ්වංසි ජප්‍යං ත්‍රිෂු) අඝමර්ෂණම්
2 දර්ශ (ශ්ච) පෞර්ණමාස (ශ්ච යාගෞ පක්ෂාන්තයොඃ පෘථක්)
48 3 (ශරීරසාධනාපෙක්ෂං නිත්‍යං යත් කර්ම තද්) යමඃ
4 නියම (ස්තු ස යත් කර්ම * නිත්‍යමාගන්තු සාධනම්)
49 5 උපවීතං (යඥසූත්‍රං ප්‍රොද්ධෘතෙ දක්ෂිණෙ කරෙ)
6 ප්‍රාචීනාවීත (මන්‍යස්මින්) 7 නිවීතං (කණ්ඨලම්බිතම්)
50 8 (අඞ්ගුල්‍යග්‍රෙ තීර්ථං) දෛවං 9 (ස්වල්පාඞ්ගුල්‍යොර්මූලෙ) කායම්
10 (මධ්‍යෙ 'ඞ්ගුෂ්ඨාඞ්ගුල්‍යොඃ) පෛත්‍රං 11 (මූලෙත්වඞ්ගුෂ්ඨස්‍ය) බ්‍රාහ්ම්‍යම්
51 12 (ස්‍යාද්) බ්‍රහ්මභූයං බ්‍රහ්මත්වං බ්‍රහ්මසායුජ්‍ය (මිත්‍යපි)
13 දෙවභූයා (දිකං තවත්) 14 කෘච්ඡ්‍රං (සාන්තපනාදිකම් †)
52 15 (සංන්‍යාසවත්‍යනශනෙ පුමාන්) ප්‍රායො 16 ('ථ) වීරහා
නෂ්ටාග්නිඃ 17 කුහනා (ලොභාන්මිථ්‍යෙර්‍ය්‍යාපථකල්පනා)
53 18 ව්‍රාත්‍යඃ සංස්කාරහීනඃ (ස්‍යාද්) 19 අස්වාධ්‍යායො නිරාකෘතිඃ
20 ධර්මධ්වජී ලිඞ්ගවෘත්තිර් 21 අවකීර්ණී ක්ෂතව්‍රතඃ
54 22 (සුප්තෙ යස්මින්නස්තමෙති සුප්තෙ යස්මින්නුදෙති ච
අංශුමාන්) අභිනිර්මුක්තා 'භ්‍යුදිතෞ (තෞ යථාක්‍රමම්)
55 23 පරිවෙත්තා ('නුජො 'නූඪෙ ජ්‍යෙෂ්ඨෙ දාරපරිග්‍රහාත්)
24 පරිවිත්ති (ස්තු තජ්ජ්‍යායාන්) 25 විවාහොපයමෞ (සමෞ)
56 (තථා) පරිණයොද්වාහොපයාමාඃ පාණිපීඩනම්
26 ව්‍යවායො ග්‍රාම්‍යධර්ම (ශ්ච) රතං නිධුවනං (ච සඃ) ‡

---

1 පව්නසන ජපය.
2 දෙපසළොස්වක්හි යාග.
3 යාවජීවයෙන්කරණ අපෙක්ෂායාදිය.
4 නියමය.
5 දකුණතට යටින්ලූ ජපහුය.
6 එම දකුණුකරලූයේ.
7 ගෙලෙහි ලූයේ
8 ඇඟිලිඅග.
9 සුලඟිලිවෙදඟිලිඅතර
10 මහපටඟිලි දබරඟිලි අතර.
11 මහ ඇඟිලි මුල.
12 බ්‍රහ්මබව.
13 දෙව බව.
14 තපස්විශෙෂ.
15 තපස්පිණිසනොකෑම
16 ගිනිදෙවියා පිදීම හැරගියේ.
17 කුහක බව.
18 සංස්කාර හීනවූයේ.
19 වේදපුහුනු කෙළේ.
20 දිවිපිණිසතපස් රක්නේ.
21 බුන්වත් ඇත්තේ.
22 විසඹාක්‍රියා හීනකෙළේ.
23 බෑයාටපළමුව පරිණයකෙළේ.
24 ඔහුගේ බෑයා.
25 විවාහය
26 ගැමිදම.

---

* කර්ම—කලිකාතා—සිංහල.

† ගොමූත්‍රං ගොමයං ක්ෂීරං දධි සර්පිඃ කුශොදකම්
එකරාත්‍රොපවාසශ්ච කෘච්ඡ්‍රං සාන්තපනං ස්මෘතම්

‡ ව්‍යවායො ග්‍රාම්‍යධර්මො මෛථුනං විධුවනං රතං—මරාටි.

57 1 ත්‍රිවර්ගෝ (ධර්මකාමාර්ථෛඃ) 2 චතුර්වර්ගඃ (සමොක්ෂකෛඃ)
3 (සබලෛස්තෛඃ) චතුර්භද්‍රං 4 ජන්‍යාඃ (ස්නිග්ධා වරස්‍ය යෙ)

24 වර්ගය.

1 5 මූර්ධාභිෂික්තො රාජන්‍යො බාහුජඃ ක්ෂත්‍රියො විරාට්
6 රාජා රාට් පාර්ථිව ක්ෂ්මාභෘන්නෘප භූප මහීක්ෂිතඃ
2 7 (රාජා තු ප්‍රණතාශෙෂසාමන්තඃ ස්‍යාද්) අධීශ්වරඃ
8 චක්‍රවර්තී සාර්වභෞමො 9 (නෘපො 'න්‍යො) මණ්ඩලෙශ්වරඃ
3 10 (යෙනෙෂ්ටං රාජසූයෙන මණ්ඩලස්‍යෙශ්වරශ්ච යඃ
ශාස්ති යශ්චාඥයා රාඥඃ ස) සම්‍රාඩ් 11 (අථ) රාජකම්
4 12 රාජන්‍යකං (ච නෘපතික්ෂත්‍රියාණාං ගණෙ ක්‍රමාත්)
13 මන්ත්‍රී ධීසචිවො 'මාත්‍යො 14 ('න්‍යෙ) කර්ම සචිවාඃ (ස්තතඃ)
5 15 මහාමාත්‍රාඃ ප්‍රධානානි 16 පුරොධාඃ (ස්තු) පුරොහිතඃ
17 (ද්‍රෂ්ටරි ව්‍යවහාරාණාං) ප්‍රාඩ්විවාකො 'ක්ෂදර්ශකඃ
6 18 ප්‍රතීහාරො ද්වාරපාල ද්වාඃස්ථ ද්වාඃස්ථිත දර්ශකාඃ
19 රක්ෂිවර්ගඃ (ස්තු) අනීකස්ථඃ 20 ('ථා) 'ධ්‍යක්ෂා 'ධිකෘතෞ (සමෞ)
7 21 ස්ථායුකො ('ධිකෘතො ග්‍රාමෙ 22 ගොපො (ග්‍රාමෙෂු භූරිෂු)
23 භෞරිකඃ කනකාධ්‍යක්ෂො 24 රූප්‍යාධ්‍යක්ෂ (ස්තු) නෛෂ්කිකඃ
8 25 (අන්තඃ පුරෙ ත්වධිකෘතඃ ස්‍යාද්) අන්තර්වංශිකො * (ජනඃ)
26 සෞවිදල්ලාඃ කඤ්චුකිනඃ ස්ථාපත්‍යාඃ සෞවිදා (ශ්ච තෙ)
9 27 ෂණ්ඪො වර්ෂවර (ස්තුල්‍යෞ) † 28 සෙවකා 'ර්ථ්‍යනුජීවිනඃ
29 (විෂයානන්තරො රාජා ශත්‍රුර්) 30 මිත්‍ර (මතඃපරම්)

---

1 ත්‍රිවර්ග සම්පත්.
2 චතුර්වර්ගසම්පත්.
3 සමානබලඇති එම සතර.
4 බෑනාගේ යහළුවෝ.
5 ක්ෂත්‍රියයෝ.
6 රජදරුවෝ.
7 අගරජ.
8 සක්විතිරජ.
9 මඬලිකරජ.
10 රාජසූයනම්යාගය කෙළේ.
11 රාජසමූහය.
12 ක්ෂත්‍රියසමූහය
13 මහඇමතියෝ.
14 ඇමතියෝ.
15 ප්‍රධානයෝ.
16 පෙරෙවියා.
17 අධිකරණනායකයා.
18 දොරටුපාලයා.
19 රජුන් රක්නෝ.
20 තිලදරන්නෝ.
21 ගම්මුදළියා.
22 මුදළියා.
23 රන්බලන්නා.
24 මුදල්නායකයා.
25 අන්තඃපුරනායකයා.
26 සැටලන ඇමතියෝ.
27 නපුංසකයා.
28 සේවකයා.
29 සතුරු රජ.
30 මිතුරු රජ.

---

* අනන්තවේශික—මරාටි—බාරානසී.

යෙ ත්වල්පසත්වාඃ ප්‍රථමාඃ ක්ලීබාශ්ච ස්ත්‍රීස්වභාවිනඃ
ජාත්‍යා න දුෂ්ටාඃ කාර්යෙෂු තෙ වෛ වර්ෂවරාඃ ස්මෘතාඃ—

10 1 උදාසීනඃ (පරතරඃ) 2 පාෂ්ණිග්‍රාහ (ස්තු පෘෂ්ඨතඃ)
3 රිපෞවෛරි සපත්නාරි ද්විෂද් ද්වෙෂණ දුර්හෘදඃ
11 ද්විඩ් විපක්ෂා'හිතා'මිත්‍ර දස්‍යු ශාත්‍රව ශත්‍රවඃ
අභිඝාති පරා'රාති ප්‍රත්‍යර්ථි පරිපන්ථිනඃ
12 4 වයස්‍යඃ ස්නිග්ධඃ සවයා 5 (අථ) මිත්‍රං සඛා සුහෘත්
6 සඛ්‍යං සාප්තපදීනං (ස්‍යාද්) 7 අනුරොධො'නුවර්ත්තනම්
13 8 යථාර්හවර්ණඃ ප්‍රණිධිරපසර්පශ් චරඃ ස්පශඃ
චාර (ශ්ච) ගූඪපුරුෂශ් 9 (චා) ප්තඃ ප්‍රත්‍යයිත (ස්ත්‍රිෂු)
14 10 සාංවත්සරො ජ්‍යෞතිෂිකො දෛවඥ ගණකා (වපි)
(ස්යුර්) මෞහූර්ත්තික මෞහූර්ත්තඥනිකාර්තාන්තිකා (අපි)
15 11 තාන්ත්‍රිකො ඥාතසිද්ධාන්තඃ 12 සත්‍රී ගෘහපතිඃ (සමෞ)
13 ලිපිකාරො'ක්ෂරචණො'ක්ෂරචුඤ්චු (ශ්ච) ලෙඛකෙ
16 14 ලිඛිතාක්ෂරසංස්ථානෙ ලිපිර්ලිබි (රුභෙ ස්ත්‍රියෞ)
15 (ස්‍යාත්) සන්දෙශහරො දූතො 16 දූත්‍යං (තද්භාවකර්මණී)
17 17 අධ්වනීනො'ධ්වගො'ධ්වන්‍යඃ පාන්ථඃ පථික (ඉත්‍යපි)
18 (ස්වාම්‍යමාත්‍යසුහෘත්කොශ රාෂ්ට්‍රදුර්ගබලානිච)
18 රාජ්‍යාඞ්ගානි ප්‍රකෘතයඃ (පෞරාණාං ශ්‍රෙණයො'පිච)
19 (සන්ධිර්නා විග්‍රහො යානමාසනං ද්වෛධමාශ්‍රයඃ)
19 (ෂඩ්) ගුණාඃ 20 ශක්තය (ස්තිස්‍රඃ ප්‍රභාවොත්සාහමන්ත්‍රජාඃ)
21 (ක්ෂයඃ ස්ථානඤ්ච වෘද්ධිශ්ච) ත්‍රිවර්ගො (නීතිවෙදිනාම්)
20 22 (ස) ප්‍රතාපඃ ප්‍රභාව (ශ්ච යත්තෙජඃ කොශදණ්ඩජම්)
23 (භෙදො දණ්ඩඃ සාමදානමිත්‍යු) පාය (චතුෂ්ටයම්) *
21 24 සාහසං (තු) දමො දණ්ඩඃ 25 සාම සාන්ත්වම් (අථො සමෞ)
26 භෙදොපජාපෞ 27 උපධා (ධර්මාද්‍යෛර්‍යත්පරීක්ෂණම්)

1 උදාසීනවූයේ.
2 සතුරා පිටුබලී.
3 සතුරා.
4 සමවයස්ඇතිමිත්‍රයා.
5 මිත්‍රා.
6 යහළු බව.
7 අනුකූල බව.
8 චරපුරුෂයා.
9 ඇදහියයුතු බස්ඇත්තේ
10 නැකැත්දත්තේ.
11 ශාස්ත්‍රදන්නේ.
12 දානපතියා.
13 ලියන්නා
14 ලියමන.
15 දූතයා.
16 දූතක්‍රියාව.
17 මාර්ගිකයා.
18 රාජ්‍යාඞ්ග සතහෝ්අට.
19 ෂට්ගුණය.
20 ත්‍රිශක්තිය.
21 ත්‍රිවර්ගය.
22 ප්‍රතාපය.
23 චතුරොපාය.
24 දඩනය.
25 සාමය.
26 භෙදය.
27 ධර්මාදියෙන්සෝව්

* සමාදානෙ භෙද දණ්ඩාවිත්‍යුපායචතුෂ්ටයම්—මරාටි.

22 (පඤ්චත්‍රිෂ්ව) 1 'ෂඩක්ෂීණො (යස්තෘතීයාද්‍යගොචරඃ)
2 විවික්ත විජන ච්ඡන්න නිඃශලාකා (ස්තථා) රහඃ
23 රහ (ශ්චො) පාංශු (චාලිඞ්ගෙ) 3 රහස්‍යං (තද්භවෙ ත්‍රිෂු)
4 (සමෞ) විශ්‍රම්භ විශ්වාසෞ 5 භ්‍රෙෂො (භ්‍රංශො යථොචිතාත්)
24 6 අභ්‍රෙෂ න්‍යාය කල්පා (ස්තු) දෙශරූපං සමඤ්ජසම්
7 යුක්තමෞපයිකං ලභ්‍යං භජමානා 'භිනීත (වත්)
25 න්‍යාය්‍යං (ච ත්‍රිෂු ෂට්) 8 සම්ප්‍රධාරණා (තු) සමර්ථනම්
9 අවවාද (ස්තු) නිර්දෙශො නිදෙශඃ ශාසනං (ච සඃ)
26 ශිෂ්ටි (ශ්චා) ඥා (ච) 10 සංස්ථා (තු) මර්‍යාදා ධාරණා ස්ථිතිඃ
11 ආගො 'පරාධො මන්තු (ශ්ච) 12 (සමෞ තූ) ද්දාන බන්ධනෙ
27 13 ද්විපාද්‍යො (ද්විගුණො දණ්ඩො) 14 භාගධෙයඃ කරො බලිඃ
15 (ඝට්ටාදිදෙයං) ශුල්කො ('ස්ත්‍රී) 16 ප්‍රාභෘතං (තු) ප්‍රදෙශනම්
28 උපායනමුපග්‍රාහ්‍ය මුපහාර (ස්තථොපදා)
17 (යෞතකාදිතු යද්දෙයං) සුදායො * හරණං (ච තත්)
29 18 තත්කාල (ස්තු) තදාත්වං (ස්‍යාද්) 19 (උත්තරඃ කාල) ආයතිඃ
20 සාංදෘෂ්ටිකං (ඵලං සද්‍ය) 21 උදර්කඃ (ඵලමුත්තරම්)
30 22 අදෘෂ්ටං (වහ්නිතොයාදි) 23 දෘෂ්ටං (ස්වපරචක්‍රජම්)
24 (මහීභුජාම්) අහිභයං (ස්වපක්ෂප්‍රභවම් භයම්)
31 25 ප්‍රක්‍රියා (ත්ව) ධිකාරඃ (ස්‍යාච්) 26 චාමරං (තු) ප්‍රකීර්ණකම්
27 නෘපාසනං (යත්තද්) භද්‍රාසනං 28 සිංහාසනං (තු තත්)
32 (හෛමං) 29 ඡත්‍රං (ත්වා) තපත්‍රං 30 (රාඥස්තු) නෘපලක්ෂ්ම (තත්)
31 භද්‍රකුම්භඃ පූර්ණකුම්භො 32 භෘඞ්ගාරඃ කනකාලුකා

---

1 සතරකන්මන්ත්‍රණය.
2 විවේකය.
3 රහස.
4 විශ්වාසය.
5 සුදුස්සෙන් පිරිහීම.
6 සුදුසුබව.
7 යුක්ත.
8 යුක්තායුක්තවිභාගය.
9 ආඥාව.
10 සුදුසෙස්හි පැවැත්ම.
11 අපරාධක්‍රියාව.
12 බැම්ම.
13 විගුණදඬුවම්.
14 බලි.
15 සුංකම්.
16 පඬුර.
17 දායාදය
18 එකල.
19 අනාගත කාලය.
20 එකල්වූපල.
21 මතුපල.
22 ගිනිආදීන් භය.
23 සියරටින් පරරටින් උපදනා භය.
24 රජුන්ට සියපසින් වනභය.
25 ව්‍යවස්ථා තැබීම.
26 චාමරය.
27 රජුන්අස්න.
28 එම රණින් කෙළේ.
29 ඡත්‍රය.
30 රාජච්ඡත්‍රය.
31 පුන්කලස.
32 රන්කෙණ්ඩිය;

---

* සුදායඃ—මරාටි

1 1 නිවෙශඃ ශිවිරං (ෂණ්ඩෙ) 2 සජ්ජනං (තු) පරක්ෂණම්
3 (හස්ත්‍යශ්වරථපාදාතං) සෙනාඞ්ගං (ස්‍යාච්චතුෂ්ටයම්)

2 4 දන්තී දන්තාවලො හස්තී ද්විරදො 'නෙකපො ද්විපඃ
මතඞ්ගජො ගජො නාගඃ කුඤ්ජරො වාරණඃ කරී

3 ඉභඃ ස්තම්බෙරමඃ පද්මී 5 යූථනාථ (ස්තු) යූථපඃ
6 මදොත්කටො මදකලඃ 7 කලභඃ කරිශාවකඃ

4 8 ප්‍රභින්නො ගර්ජිතො මත්තඃ 9 (සමාවු) උද්වාන්ත නිර්මදෞ
10 හාස්තිකං ගජතා (වෘන්දෙ) 11 කරිණී ධෙනුකා වශා

5 12 ගණ්ඩඃ කටො 13 මදො දානං 14 වමථුඃ කරශීකරඃ
15 කුම්භෞ (තු පිණ්ඩෞ ශිරසඃ) 16 (තයොර්මධ්‍යෙ) විදුඃ (පුමාන්)

6 17 අවග්‍රහො ලලාටං (ස්‍යාද්) 18 ඊෂිකා (ත්වක්ෂිකූටකම්)
19 (අපාඞ්ගදෙශො) නිර්‍යාණං 20 (කර්ණමූලං තු) චූලිකා

7 21 (අධඃ කුම්භස්‍ය) වාහිත්ථං 22 ප්‍රතිමාන (මධො 'ස්‍ය යත්)
23 ආසනං ස්කන්ධදෙශඃ (ස්‍යාත්) 24 පද්මකං බින්දුජාලකම්

8 25 පක්ෂභාගඃ පාර්ශ්වභාගො 26 දන්තභාග (ස්තු යො 'ග්‍රතඃ)
27 (ද්වෞ පූර්වපශ්චාජ්ජඞ්ඝාදිදෙශෞ) ගාත්‍රා 'වරෙ (ක්‍රමාත්)

9 28 තොත්‍රං වෛණුකම් 29 ආලානං බන්ධස්තම්භෙ 30 ('ථ) ශෘඞ්ඛලෙ
අන්දුකො නිගඩො ('ස්ත්‍රී ස්‍යාද්) 31 අඞ්කුශො ('ස්ත්‍රී) සෘණිඃ (ස්ත්‍රියාම්)

10 32 දූෂ්‍යා * කක්ෂ්‍යා වරත්‍රා (ස්‍යාත්) 33 කල්පනා සජ්ජනා (සමෙ)
34 ප්‍රවෙණ්‍යාස්තරණං වර්ණඃ පරිස්තොමඃ කුථෞ (ද්වයොඃ)

---

1 කඳයුර.
2 සේනාරැක්ම.
3 සිවුරඟ සෙනඟ.
4 ඇතා.
5 රැළට නායකවූයේ.
6 නවොද්ගත මද ඇත්තේ.
7 ඇත්පැටවා.
8 වැගෙන මදඇත්තේ.
9 මදගලිතවූයේ.
10 ඇත්රැළ.
11 ඇතිනී.
12 කොපුල.
13 මද.
14 සොඬින්ඉස්නාපෙණ
15 ඇත්කුඹ.
16 ඒ අතර.
17 නළල.
18 ඇස්ගුළය.
19 නෙත්‍රාන්තය.
20 කන්මුල.
21 යටිකුඹ.
22 ඉන්යට දළඅතර.
23 ඇත්කඳ.
24 බිඳුදැල.
25 ඇලය.
26 ඉදිරිය.
27 ක්‍රමයෙන් පෙර පසුභාගයෝ.
28 පත්කොහොල.
29 බැම්මහා ඇතුන් බඳනාටැඹ.
30 ඇතුන්බඳනායදම.
31 අකුසස.
32 පොරොඳු.
33 සැරසීම.
34 ඇතුන්පිටලන කඹලය.

---

* චූෂ්‍යා—කලිකාතා.

11 1 වීතං (ත්වසාරං හස්ත්‍යශ්වං) 2 වාරී (තු) ගජබන්ධනී
3 ඝොටකෙ පීති තුරග තුරඟාශ්ව තුරඟමාඃ
12 වාජී වාහා'ර්ව ගන්ධර්ව හය සෛන්ධව සප්තයඃ
4 ආජානෙයාඃ කුලීනාඃ (ස්‍යුර්) 5 විනීතාඃ සාධුවාහිනඃ
13 6 වනායුජාඃ පාරසීකාඃ * කාම්බොජ වාහ්ලිකා (හයාඃ)
7 යයුර්(අශ්වො) 'ශ්වමෙධීයො 8 ජවන (ස්තු) ජවාධිකඃ
14 9 පෘෂ්ඨ්‍යඃ ස්ථෞරී 10 (සිතඃ) කර්කො 11 රථ්‍යො (වොඪා රථස්‍ය යඃ)
12 බාලඃ කිශොරො 13 වාම්‍ය ශ්වා වඩවා 14 වාඩවං (ගණෙ)
15 15 (ත්‍රිෂ්වා) ශ්වීනං (යදශ්වෙන දිනෙනෛකෙන ගම්‍යතෙ)
16 කශ්‍යං (තු මධ්‍යමශ්වානාං) 17 හෙෂා හ්‍රෙෂා (ච නිඃස්වනඃ)
16 18 නිගාල (ස්තු) ගලොද්දෙශො 19 (වෘන්දෙ) 'ශ්වීයමාශ්ව (වත්)
20 ආස්කන්දිතං ධෞරිතකං රෙචිතං වල්ගිතං ප්ලුතම්
17 21 (ගතයො 'මූඃ පඤ්ච) ධාරා 22 ඝොණා (තු) ප්‍රොථ (මස්ත්‍රියාම්)
23 කවිකා (තු) ඛලීනො ('ස්ත්‍රී) 24 ශඵං (ක්ලීබෙ) ඛුරඃ (පුමාන්)
18 25 පුච්ඡො ('ස්ත්‍රී) ලූමලාඟූලෙ වාලහස්ත (ශ්ච) වාලධිඃ
26 (ත්‍රිෂූ) පාවෘත්ත ලුඨිතෞ (පරාවෘත්තෙ මුහුර්භුවි)
19 27 (යානෙ චක්‍රිණි යුද්ධාර්ථෙ) ශතාඟඃ ස්‍යන්දනො රථඃ
28 (අසෞ) පුෂ්‍යරථ (ශ්චක්‍රයානං න සමරාය යත්)
20 29 කර්ණීරථඃ ප්‍රවහණං ඩයනං (ච සමං ත්‍රයම්)
30 (ක්ලීබෙ) 'නඃ ශකටො ('ස්ත්‍රීස්‍යාද්) 31 ගන්ත්‍රී (කම්බලිවාහ්‍යකම්)
21 32 ශිබිකා යාප්‍යයානං (ස්‍යාද්) 33 දොලා ප්‍රෙඬ්ඛා (දිකාඃ ස්ත්‍රියාම්)
34 (උභෞතු) ද්වෛප වෛයාඝ්‍රෞ (ද්වීපිචර්මාවෘතෙ රථෙ)

---

1 ආරෝහනයට නුසුදුසුවූයේ.
2 ඇත්හල.
3 අශ්වයා.
4 අජානීය අසු.
5 මනාවඩුසුලන් අසු.
6 අශ්වවිශෙෂ.
7 යාගයට සුදුසුවූයේ.
8 ඇවිමෙහි සුරුවූයේ.
9 බරඅදින්නේ.
10 සුදුවූයේ.
11 රියඅදනේ.
12 අස්පැටවා.
13 වෙළඹ.
14 වෙළඹුන්රැස.
15 අසුපිටින්දිනකින් යාහැකිවූයේ.
16 අස්කඳ.
17 අස්හඬ.
18 අසුන්ගෙල.
19 අස්රැළ.
20 අශ්වගති විශෙෂ.
21 මෙ පස්ගතිම.
22 අසුන්ගේ නාසය.
23 මුඛවලල.
24 අස්කුරය.
25 වාලධිය.
26 බිමපෙරලෙනඇසිල්ලෙහි අස්වා ඇත්ට නම්.
27 යුධපිණිසවූයාන.
28 පුස්රථය.
29 මගුලරථය.
30 ගැල.
31 එම ගොනුන්විසින් ඇදැහැක්කේ.
32 සිවිගෙය.
33 දෝලාදිය.
34 දිවිසම් අතුළ රථය.

---

* වානායුජාඃ පාරශීකාඃ—කලිකාතා.

22 1 (පාණ්ඩුකම්බලසංවීතඃ ස්‍යන්දනඃ) පාණ්ඩුකම්බලී
2 (රථෙ) කාම්බලවාස්ත්‍රා (ද්‍යාඃ කම්බලාදිභිරාවෘතෙ)
23 (ත්‍රිෂු වෛපාදයො) 3 රථ්‍යා රථකඩ්‍යා (රථව්‍රජෙ)
4 ධූඃ (ස්ත්‍රී ක්ලීබෙ) යානමුඛං 5 (ස්‍යාද්) රථාඞ්ග මුපස්කරඃ
24 6 චක්‍රං රථාඞ්ගං 7 (තස්‍යාන්තෙ) නෙමිඃ (ස්ත්‍රී ස්‍යාත්) ප්‍රධිඃ (පුමාන්)
8 පිණ්ඩිකා නාභිර් 9 අක්ෂාග්‍රකීලකෙ (තු ද්වයොර්) අණිඃ
25 10 රථගුප්තිර්වරූථො (නා) 11 කූබර (ස්තු) යුගන්ධරඃ
12 අනුකර්ෂො (දාර්වධඃස්ථං) 13 ප්‍රාසඞ්ගො (නා යුගාද්‍යුගඃ)
26 14 (සර්වං ස්‍යාද්) වාහනං යානං යුග්‍යං පත්‍රං (ච) ධාරණම්
15 (පරම්පරා වාහනං යත්තද්) වෛනීතකම ('ස්ත්‍රියාම්)
27 16 ආධොරණා හස්තිපකා හස්ත්‍යාරොහා නිෂාදිනඃ
17 නියන්තා ප්‍රාජිතා යන්තා සූතඃ ක්ෂත්තා (ච) සාරථිඃ
28 සව්‍යෙෂ්ඨ * දක්ෂිණස්ථෞ (ච සංඥා රථකුටුම්බිනඃ)
18 රථිනඃ ස්‍යන්දනාරොහා 19 අශ්වාරොහා (ස්තු) සාදිනඃ
29 20 භටා යොධා (ශ්ච) යොද්ධාරඃ 21 සෙනාරක්ෂා (ස්තු) සෛනිකාඃ
22 (සෙනායාං සමවෙතා යෙ) සෛන්‍යා (ස්තෙ) සෛනිකා (ශ්ච තෙ
30 23 (බලිනො යෙ සහස්‍රෙණ) සාහස්‍රා (ස්තෙ) සහස්‍රිණඃ
24 පරිධිස්ථඃ පරිචරඃ 25 සෙනානීර්වාහිනීපතිඃ
31 26 කඤ්චුකො වාරබාණො ('ස්ත්‍රී) 27 (යත්තු මධ්‍යෙ ස කඤ්චුකාඃ)
(බධ්නන්ති තත්) සාරසනමධිකාඞ්ගො 28 ('ථ) ශීර්ෂකම්
32 ශීර්ෂණ්‍යං (ච) ශිරස්ත්‍රෙ 29 ('ථ) තනුත්‍රං වර්මදංශනම්
උරශ්ඡදඃ කඞ්කටකො ජගරඃ † කවචො ('ස්ත්‍රියාම්)

---

1 සුදුකම්බලයෙන් වැසූයේ.
2 කම්බලාදීන් වැසූයේ.
3 රථසමූහය.
4 රථාදීන්ගේ පූර්වභාගය
5 රථාවයව.
6 රියසක.
7 නිම්වලල්ල.
8 රියනැබ.
9 රථඇණය.
10 රථාවරණය.
11 තිඹුල්මුව.
12 රියපත්ල.
13 වියෙත්විය.
14 ඇත්අශ්වාදී වාහනය.
15 යානපරම්පරාව.
16 ඇතරුවෝ.
17 රියැදුරෝ.
18 රියනැගෙන්නෝ.
19 අසරුවෝ.
20 යොධයෝ.
21 සේනාරක්නෝ.
22 රැස්වූයොධසෙනා
23 දහසට නායකයා.
24 හාත්පස සිටින්නෙ
25 සෙනෙවියා.
26 චොලකාදී සන්නාහය.
27 උරසත්‍රය.
28 යුධයෙහි ඉසලන තොප්පිය.
29 සන්නාහය.

---

* සව්‍යෙෂ්ඨෙති ස්‍යාදන්ත ඉති කෙචිත්—මරාටීටීකා.
කලිකාතා—සව්‍යෙෂ්ඨඃ.

† ජගර——මරාටී.

33 1 ආමුක්තඃ ප්‍රතිමුක්ත (ශ්ච) පිනද්ධ (ශ්චා) 'පිනද්ධ (වත්)
2 සන්නද්ධො වර්මිතඃ සජ්ජො දංශිතො ව්‍යූඪකඞ්කටඃ

34 (ත්‍රිෂ්වාමුක්තාදයො 3 (වර්මභෘතාං) කාවචිකං (ගණෙ)
4 පදාති පත්ති පදග පාදාතික පදාජයඃ *

35 පද්ග (ශ්ච) පදික (ශ්චා) 5 ('ථ) පාදාතං පත්තිසංහතිඃ
6 ශස්ත්‍රාජීවෙ කාණ්ඩපෘෂ්ඨා † යුධීයා 'යුධිකාඃ (සමාඃ)

36 7 කෘතහස්තඃ සුප්‍රයොගවිශිඛඃ කෘතපුඞ්ඛ (වත්)
8 අපරාද්ධපෘෂත්කො ('සෞ ලක්ෂ්‍යාච්ච්‍යුතසායකඃ)

37 9 ධන්වී ධනුෂ්මාන් ධානුෂ්කො නිෂඞ්ග්‍යස්ත්‍රී ධනුර්ධරඃ
10 (ස්‍යාද්) කාණ්ඩවාං (ස්තු) කාණ්ඩීරඃ 11 ශාක්තීකඃ ශක්තිහෙතිකඃ

38 12 යාෂ්ටීක පාරශ්වධිකෞ (යෂ්ටිපාශ්වධ ‡ හෙතිකෞ)
13 නෛස්ත්‍රිංශිකො 'සිහෙතිඃ (ස්‍යාත්) 14 (සමෞ) ප්‍රාසික කෞන්තිකෞ

39 15 චර්මී ඵලකපාණිඃ (ස්‍යාත්) 16 පතාකී වෛජයන්තිකඃ
17 අනුප්ලවඃ සහාය (ශ්චා) 'නුචරො 'භිසරඃ (සමාඃ)

40 18 පුරොගා'ග්‍රෙසරප්‍රෂ්ඨා'ග්‍රතඃසරපුරඃසරාඃ
පුරොගමඃ පුරොගාමී 19 මන්දගාමී (තු) මන්ථරඃ

41 20 ජඞ්ඝාලො 'තිජවඃ 21 (තුල්‍යෞ) ජඞ්ඝාකරික ජාඞ්ඝිකෞ
22 තරස්වී ත්වරිතො වෙගී ප්‍රජවී ජවනො ජවඃ

---

1 හඳනාලද්දේ.
2 සන්නාහයෙන් සැරසෙන ලද්දේ.
3 මොවුන්ගේ සමූහයා.
4 පදිකයා.
5 පදිකසෙනාව.
6 ආයුධශිල්පයෙන් රැකෙන්නේ.
7 ධනුශිල්පයෙහි දක්ෂවූයේ.
8 ලක් වැරදුනුයේ.
9 දුනු ගත්තේ.
10 හී ගත්තේ.
11 අඩයටිගත්තේ.
12 මුගුරුපොරෝ ආයුධකොට ඇත්තේ.
13 කඩුගත්තේ.
14 කුන්තායුධ ගත්තේ.
15 පළිස්ගත්තේ.
16 කොඩිගත්තේ.
17 අනුචරයා
18 පෙරටුව යන්නා.
19 සෙමින්යන්නා.
20 දිවියහෙන්නා.
21 කැඩපත්ආදිය වහා ගෙණයන්නෝ.
22 වේගවත් තැනැත්තේ.

---

* පදාතයඃ——කලිකාතා.

† කාණ්ඩස්පෘෂ්ඨා——කලිකාතා.

‡ පාරශ්වහෙතිකෞ——කලිකාතා.

42 1 ජය්‍යො (යඃ ශක්‍යතෙ ජෙතුං) 2 ජෙයො (ජෙතව්‍යමාත්‍රකෙ)
3 ජෛත්‍ර (ස්තු) ජෙතා 4 (යො ගච්ඡත්‍යලං විද්විෂතඃ ප්‍රති)
43 (සො) 'භ්‍යමිත්‍ර්‍යො 'භ්‍යමිත්‍රීයො ('පි) 'භ්‍යමිත්‍රීණ (ඉත්‍යපි)
5 ඌර්ජස්වලඃ (ස්‍යාද්) ඌර්ජස්වී (ය ඌර්ජො'තිශයාන්විතඃ)
44 (ස්‍යාද්) උරස්වානුරසිලො 6 රථිකො * රථිරො රථී
7 කාමංගාම්‍යනුකාමීනො (හ්‍ය) 8 'ත්‍යන්තීන (ස්තථා භෘශම්)
45 9 ශූරො වීර (ශ්ච) වික්‍රාන්තො 10 ජෙතා ජිෂ්ණු (ශ්ච) ජිත්වරඃ
11 සාංයුගීනො (රණෙ සාධුඃ) (ශස්ත්‍රාජීවාදයස්ත්‍රිෂු)
46 12 ධ්වජිනී වාහිනී සෙනා පෘතනා 'නීකිනී චමූඃ
වරූථිනී බලං සෛන්‍යං චක්‍රං (චා) 'නීක (මස්ත්‍රියාම්)
47 13 ව්‍යූහ (ස්තු) බලවින්‍යාසො 14 (භෙදා දණ්ඩාදයො යුධි)
15 ප්‍රත්‍යාසාරො ව්‍යූහපාර්ෂ්ණිඃ 16 (සෛන්‍යපෘෂ්ඨෙ) ප්‍රතිග්‍රහඃ
48 17 (එකෙභෛකරථා ත්‍ර්‍යශ්වා) පත්තිඃ (පඤ්චපදාතිකා)
(පත්ත්‍යඞ්ගෛස්ත්‍රිගුණෛඃ සර්වෛඃ ක්‍රමාදාඛ්‍යා යථොත්තරම්)
49 සෙනාමුඛං ගුල්මගණෞ වාහිනී පෘතනා චමූඃ
අනීකිනී (දශානීකින්‍යො) 'ක්ෂෞහිණී 18 ('ථ) සම්පදි
50 සම්පත්තිඃ ශ්‍රී (ශ්ච) ලක්ෂ්මී (ශ්ච) 19 විපත්ත්‍යාං විපදාපදෞ
20 ආයුධං (තු) ප්‍රහරණං ශස්ත්‍රමස්ත්‍රම් (අථාස්ත්‍රියෞ)
51 21 ධනුශ්චාපෞ ධන්ව ශරාසන කොදණ්ඩ කාර්මුකම්
ඉෂ්වාසො ('පි) 22 ('ථ කර්ණස්‍ය) කාලපෘෂ්ඨං (ශරාසනම්)
52 23 (කපිධ්වජස්‍ය) ගාණ්ඩීව ගාණ්ඩිවෞ (පුන්නපුංසකෙ)
24 (කොටිරස්‍ය) 'ටනී ගොධෙ † තලෙ (ජ්‍යාඝාතවාරණෙ)
53 25 ලස්තක (ස්තු) ධනුර්මධ්‍යං 26 මෞර්වී ජ්‍යා ශිඤ්ජිනී ගුණඃ
27 (ස්‍යාත්) ප්‍රත්‍යාලීඪමාලීඪ (මිත්‍යාදිස්ථානපඤ්චකම්)

---

1 දිනිය හැක්කේ.
2 දිනිය යුත්තා.
3 දිනනතා.
4 අත්‍යර්ථයෙන් සතුරා කරායන්නේ.
5 ප්‍රශස්ත ලය ඇත්තේ
6 රථස්වාමියා.
7 සියකැමැත්තෙන් යන්නේ.
8 අත්‍යර්ථයෙන් එසේවූයේ.
9 සූරයා.
10 දිනන සුල්ලා.
11 යුධයෙහි දක්ෂ තැනැත්තේ.
12 සිවුරඟ සෙනඟ.
13 සේනා වින්‍යාසය.
14 එහි භෙද.
15 ව්‍යූහයාගේ පසුභාගය.
16 සේනා පිටුපස.
17 ව්‍යූහ භෙද.
18 සම්පත්තිය.
19 විපත්තිය.
20 ආයුධය.
21 දුන්න
22 කර්ණයාගේ දුන්න.
23 අර්ජුනයාගේ දුන්න
24 දුනුකෙළ.
25 දුනුමැද.
26 දුනුදිය.
27 ස්ථානපඤ්චකය හෙවත් සිටීමෙහි ආකාර පස.

---

* රථිනො—මරාවී. † ගොධා—කලිකානා.

54 1 ලක්ෂ්‍යං ලක්ෂං ශරව්‍ය (ච) 2 ශරාභ්‍යාස උපාසනම්
3 පෘෂත්කා වාණ විශිඛා අජිහ්මග ඛගාශුගාඃ
55 කලම්බ මාර්ගණ ශරාඃ පත්‍රී රොප ඉෂු (ද්වයොඃ)
4 ප්‍රක්ෂ්වෙඩනා (ස්තු) නාරාචාඃ 5 පක්ෂො වාජස් (ත්‍රිෂූත්තරෙ)
56 6 නිරස්තාඃ (ප්‍රහිතෙ වාණෙ) 7 (විෂාක්තෙ) දිග්ධ ලිප්තකෞ
8 තූණොපාසඞ්ග තූණීර නිෂඞ්ගා ඉෂුධි (ර්ද්වයොඃ)
57 තූණ්‍යාං 9 ඛඩ්ග (තු) නිස්ත්‍රිංශ චන්ද්‍රහාසා 'සිරිෂ්ටයඃ
කෞක්ෂෙයකො මණ්ඩලාග්‍රඃ කරපාලඃ * කෘපාණ (වත්)
58 10 ත්සරුඃ (ඛඩ්ගාදි මුෂ්ටෞ ස්‍යාත්) 11 මෙඛලා (තන්නිබන්ධනම්)
12 ඵලකො ('ස්ත්‍රී) ඵලං චර්ම 13 සඞ්ග්‍රාහො (මුෂ්ටිරස්‍ය යඃ)
59 14 ද්‍රුඝණ මුද්ගර ඝනෞ 15 (ස්‍යාද්) ඊලී කරපාලිකා †
16 භින්දිපාලඃ සෘග (ස්තුල්‍යෞ) 17 පරිඝඃ පරිඝාතනඃ
60 18 (ද්වයොඃ) කුඨාරඃ ස්වධිතිඃ පරශු (ශ්ච) පරශ්වධඃ
19 (ස්‍යාච්) ඡස්ත්‍රී (චා) 'සිපුත්‍රී (ච) ඡුරිකා (චා) 'සිධෙනුකා
61 20 (වා පුංසි) ශල්‍යං ශඞ්කු (ර්නා) 21 සර්වලා තොමරො ('ස්ත්‍රියාම්)
22 ප්‍රාස (ස්තු) කුන්තඃ 23 කොණ (ස්තු ස්ත්‍රියඃ) පාල්‍යශ්‍රි කොටයඃ
62 24 සර්වාභිසාරඃ සර්වෞඝඃ සර්වසන්නහනා (ර්ථකඃ)
ලොහාභිහාරො ‡ ('ස්ත්‍රභෘතාං රාඥාං නීරාජනාවිධිඃ)
63 25 (යත්සෙනයාභිගමන මරෞ තද්) අභිෂෙණනම්
26 යාත්‍රා ව්‍රජ්‍යා 'භිනිර්‍යාණං ප්‍රස්ථානං ගමනං ගමඃ
64 27 (ස්‍යාද්) ආසාරඃ ප්‍රසරණං 28 ප්‍රචක්‍රං චලිතා (ර්ථකම්)
29 (අහිතාන්ප්‍රත්‍යභීතස්‍ය රණෙ යානම්) § අභික්‍රමඃ

---

1 ඉලක්කය.
2 දුනුකම් පුරුදුකිරීම.
3 ඊය.
4 යකඩහීය.
5 ඊහි බැඳිපත්.
6 විදි හීය.
7 විෂපෙවූ හීය.
8 හියවුර.
9 කඩුව.
10 කඩුආදියෙහි මිට.
11 කඩුආදින්ගේ බැම්ම.
12 පලඟ.
13 ඊහි මිට.
14 මුගුර.
15 කොට කඩුව.
16 ‖ නාලිකා ශස්ත්‍රය.
17 යකඩ බැඳිමුගුර.
18 පොරොව.
19 සිරිය.
20 සෙල්ලය.
21 තෝමරය.
22 කුන්තායුධය.
23 කඩුතුඩු ආදිය.
24 සිව්රඟ සෙන්සැර සීම රුස්වීමහෝසි.
25 සෙන්හා සතුරා කරා යාම.
26 දිනියට්යු ගමන.
27 සෙන් පැතිරයාම.
28 සේනා චලනය.
29 යුධයෙහි භය නැත්තහුගේ සතුරාකරා යාම.

---

* කරවාලඃ—මරාටි, බාරානසී.

† කරවාලිකා—ටීකා 2.

‡ ලොහාභිසාර—ටීකා 2. § අතික්‍රම—කලිකාතා.

‖ මරාටි—අශ්මප්‍රක්ෂෙපසාධනස්‍ය රජ්ජුමයස්‍ය යන්ත්‍රවිශෙෂස්‍ය —ගල්පටියයි හැයේ.

65 1 වෛතාලිකා බොධකරාශ් 2 චක්‍රිකා ඝණ්ටිකා (ර්ථකාඃ)
3 (ස්‍යුර්) මාගධා (ස්තු) මගධා 4 වන්දිනඃ ස්තුතිපාඨකාඃ
66 5 සංශප්තකා (ස්තු සමයාත්සඞ්ග්‍රාමාදනිවර්ත්තිනඃ)
6 රෙණු (ර්ද්වයොඃ ස්ත්‍රියාං) ධූලිඃ පාංශු (ර්නා නද්වයො) රජඃ
67 චූර්ණෙ ක්ෂොදඃ 7 සමුත්පිඤ්ජ පිඤ්ජලෞ (භෘශමාකුලෙ)
8 පතාකා වෛජයන්තී (ස්‍යාත්) කෙතනං ධ්වජ (මස්ත්‍රියාම්)
68 9 (සා) වීරාශංසනා (යුද්ධභූමිර්‍යාති භයප්‍රදා)
10 (අහං පූර්වමහං පූර්වමිත්‍ය) 'හම්පූර්විකා (ස්ත්‍රියාම්)
69 11 ආහොපුරුෂිකා (දර්පාද්‍යාස්‍යාත්සම්භාවනාත්මනි)
70 12 අහමහමිකා (තු සා ස්‍යාත්පරස්පරං යො භවත්‍යහඞ්කාරඃ)
13 ද්‍රවිණන්තරඃ සහො බල ශෞර්‍ය්‍යාණිස්ථාම ශුෂ්ම (ම්ච)
71 ශක්තිඃ පරාක්‍රම ප්‍රාණෞ 14 වික්‍රම (ස්ත්ව) තිශක්තිතා
15 වීරපාණං (තු යත්පානං වෘත්තෙ භාවිනිවා රණෙ)
72 16 යුද්ධමායොධනං ජන්‍යං ප්‍රධනං ප්‍රවිදාරණම්
මෘධමාස්කන්දනං සඞ්ඛ්‍යං සමීකං සාම්පරායිකම්
73 (අස්ත්‍රියාං) සමරානීක රණාඃ කලහ විග්‍රහෞ
සම්ප්‍රහාරාභිසම්පාත කලි සංස්ඵොට සංයුගාඃ
74 අභ්‍යාමර්ද්ද සමාඝාත සඞ්ග්‍රාමා 'භ්‍යාගමාහවාඃ
සමුදායඃ (ස්ත්‍රියඃ) සංයත්සමිත්‍යාජි සමිද්‍යුධඃ
75 17 නියුද්ධං බාහුයුද්ධෙ 18 ('ථ) තුමුලං රණ සඞ්කුලෙ
19 ක්ෂ්වෙඩා (තු) සිංහනාදඃ (ස්‍යාත්) 20 (කරිණාං) ඝටනා ඝටා
76 21 ක්‍රන්දනං යොධසංරාවො 22 බෘංහිතං කරිගර්ජ්ජිතම්
23 විස්ඵාරො (ධනුෂඃ ස්වානඃ) 24 පටහාඩම්බරෞ (සමෞ)
77 25 ප්‍රසභං (තු) බලාත්කාරො හඨො 26 ('ථ) ස්ඛලිතං ඡලම්
27 අජන්‍යං (ක්ලීබම්) උත්පාත උපසර්ගඃ (සමං ත්‍රයම්)

---

1 වන්දි භට්ටයෝ.
2 වන්දි විශේෂ.
3 රජුන්වෙත වංශක්‍රම කියන්නෝ.
4 රාජාදි ස්තුති කියන්නෝ.
5 යුද්ධයෙහි පලා නොයන්නෝ.
6 දූලි.
7 සෙනාවියවුල් ආදිය.
8 ධජය.
9 ඉතාබිහිසුනු රණබිම.
10 අහම්පූර්විකාව.
11 සමත්බැව් පහළ කිරීම.
12 ඔවුනොවුන් බලා කරණ අභිමානය.
13 ශක්තිය.
14 අතිශක්තිය
15 යුද්ධවූකල්හි හෝ මතුවනකල්හි පානය.
16 යුද්ධය.
17 මල්ලව ඇල්ලීම.
18 යුද්ධ සඞ්ඝට්ටනය.
19 පරසෙන් මඩනා පිණිස කරණ අහං කාර ශබ්ද.
20 එසේම ඇත්නද.
21 යුද්ධයට කැඳවීම් නද
22 හස්ති ගර්ජනාව.
23 දුනුපෙළුම් හඬ.
24 පටා බෙරහඬ.
25 බලාත්කාරය.
26 කූටයුද්ධාදියෙහි සීමාපගමනය.
27 සුභාසුභ සූචක භූතවිකාරය.

78 1 මුර්ඡා (ත්‍රි) කශ්මලං මොහො ('ප්‍ය) 2 චමර්දං (පුං) පීඩනම්
3 අභ්‍යවස්කන්දනං (න) භ්‍යාසාදනං 4 විජයො ජයඃ
79 5 වෛරශුද්ධිඃ ප්‍රතිකාරො වෛරනිර්‍යාතනං (ච සා)
6 ප්‍රද්‍රාවොද්‍රාව සන්ද්‍රාව සන්දාවා විද්‍රවො ද්‍රවඃ
80 අපක්‍රමො 'පයානං (ච) 7 (රණෙ භඞ්ගඃ) පරාජයඃ
8 පරාජිත පරාභූතෞ (ත්‍රිෂු) 9 නෂ්ට තිරොහිතෞ
81 10 ප්‍රමාපණං නිබර්හණං නිකාරණං නිශාරණම්
ප්‍රවාසනං පරාසනං නිෂූදනං නිහිංසනම්
82 නිර්වාසනං සංඥපනං නිග්‍රන්ථන මපාසනම්
නිස්තර්හණං නිහනනං ක්‍ෂණනං පරිවර්ජනම්
83 නිර්වාපණං විශසනං මාරණං ප්‍රතිඝාතනම්
උද්වාසන ප්‍රමථන ක්‍රථනොජ්ජාසනානි (ච)
84 ආලම්භ පිඤ්ජ විශර ඝාතොන්මාථ * බධා (අපි)
11 (ස්‍යාත්) පඤ්චතා කාලධර්මො දිෂ්ටාන්තඃ ප්‍රලයො 'ත්‍යයඃ
85 අන්තො නාශො (ද්වයොර්) මෘත්‍යුර්මරණං නිධනො ('ස්ත්‍රියාම්)
12 පරාසු ප්‍රාප්තපඤ්චත්ව පරෙත ප්‍රෙත සංස්ථිතාඃ
86 මෘතප්‍රමීතෞ (ත්‍රිෂ්වෙතෙ) 13 චිතා චිත්‍යා චිතිඃ (ස්ත්‍රියාම්)
14 කබන්ධො ('ස්ත්‍රී ක්‍රියායුක්තමපමූර්ධකලෙවරම්)
87 15 ශ්මශානං (ස්‍යාත්) පිතෘවනං 16 කුණපඃ ශවම් (අස්ත්‍රියාම්)
17 ප්‍රග්‍රහොපග්‍රහෞ වන්ද්‍යාං 18 කාරා (ස්‍යාද්) බන්ධනාලයෙ
88 19 (පුංසි භූම්න්‍ය) 'සවඃ ප්‍රාණ (ශ්චෛවං) 20 ජීවො 'සුධාරණම්
21 ආයුර්ජීවිතකාලො (නා) 22 ජීවාතුර්ජීවනෞෂධම්

26 වර්ගය.

1 23 ඌරව්‍යා ඌරුජා අර්‍ය්‍යා වෛශ්‍යා භූමිස්පෘශො විශඃ
24 ආජීවො ජීවිකා වාර්තා වෘත්තිර්වර්තන ජීවනෙ

---

1 මුර්ඡාව.
2 ශස්ත්‍රාදි පීඩනය.
3 පහරදීම් ආදියෙන් සතුරන් බලබිඳීම.
4 දිනුම.
5 පළිගැනීම.
6 පලායාමහෝ පසුබැස්ම.
7 යුද්ධයෙන් බිඳීම.
8 පරදනා ලද්දේ.
9 සැඟවී ගියේ.
10 මාරණය.
11 මරණය.
12 මළානු.
13 දරසෑය.
14 කවන්ධය.
15 සොහොන.
16 මළසිරුර.
17 බලයෙන් හසුකොට ගත්තේ.
18 සිරගෙය.
19 පණනල. 20 ජීවය.
21 දිවි පැවැත්ම.
22 මියන්ට හොත්තන් ජීවත්කරණබෙහෙත්.
23 වෛශ්‍යයෝ.
24 ජීවිකාව.

---

* ඝාතොන්මාථ——ටීකා—2.

2 1 (ස්ත්‍රියාං) කෘෂිඃ පාශුපාල්‍යං වාණිජ්‍යං (චෙති වෘත්තයඃ
2 සෙවා ශ්වවෘත්තිර් 3 අනෘතං කෘෂිර් 4 උඤ්ඡශිලං (ත්වෘ) තම්
3 5 (ද්වෙ යාචිතායාචිතයොර්‍යථාසඞ්ඛ්‍යං) මෘතා 'මෘතෙ
6 සත්‍යානෘතං වණික්භාවඃ 7 (ස්‍යාද්) ඍණං පර්‍යුදඤ්චනම්
4 උද්ධාරො 8 'ර්ථප්‍රයොග (ස්තු) කුසීදං වෘද්ධිජීවිකා
9 (යාච්ඤයාප්තං) * යාචිතකං 10 (නිමයාද්) අපමිත්‍යකම්
5 11 උත්තමර්ණා 'ධමර්ණෞ (ද්වෞ ප්‍රයොක්තෘග්‍රාහකෞ ක්‍රමාත්)
12 කුසීදිකො වාර්ධුෂිකො වෘද්ධ්‍යාජීව (ශ්ච) වාර්ධුෂිඃ
6 13 ක්‍ෂෙත්‍රාජීවඃ කර්ෂක (ශ්ච) කෘෂික (ශ්ච) කෘෂීවලඃ
14 (ක්‍ෂෙත්‍රං) වෛහෙය ශාලෙයං (ව්‍රීහිශාල්‍යුද්භවොචිතම්)
7 15 යව්‍යං යවක්‍යං ෂෂ්ටික්‍යං (යවාදි භවනං හි යත්)
16 තිල්‍යං † තෛලීන (වන්මාෂොමාණුභඞ්ගාද්විරූපතා)
8 17 මෞද්ගීනං කෞද්‍රවීණ (ආදිශෙෂධාන්‍යොද්භවොචිතම් ‡
18 බීජාකෘතං (තු) උප්තාකෘෂ්ටං 19 සීත්‍යං කෘෂ්ටං (ච) හල්‍ය (වත්)
9 20 ත්‍රිගුණාකෘතං තෘතීයාකෘතං ත්‍රිහල්‍යං ත්‍රිසීත්‍ය (මපි තස්මින්)
21 ද්විගුණාකෘතෙ (තු සර්වං පූර්වං) ශම්බාකෘත (මපීහ)
10 22 (ද්‍රොණාඪකාදි වාපාදෞ) ද්‍රෞණිකාඪකිකා (දයඃ)
23 (ඛාරී වාපස්තු) ඛාරීක (උත්තමර්ණාදයස්ත්‍රිෂු)
11 24 (පුන්නපුංසකයොර්) වප්‍රඃ කෙදාරඃ ක්‍ෂෙත්‍රම් 25 (අස්‍ය තු)
කෛදාරකං (ස්‍යාත්) කෛදාර්‍යං ක්‍ෂෙත්‍රං කෛදාරිකං (ගණෙ)
12 26 ලොෂ්ටානි ලෙෂ්ටවඃ (පුංසි) 27 කොටිශො ලොෂ්ටභෙදනඃ
28 ප්‍රාජනං තොදනං තොත්ත්‍රං 29 ඛනිත්‍රමවදාරණම්

---

1 ගී,ගවපාලන,වෙළඳාම් 2 රාජාදි සේවනය.
3 සී සෑම.
4 කරල් ආදිය ඇවිලීම.
5 ඉල්ලූ නොඉල්ලූ දෑ.
6 වෙළඳාම.
7 ණය.
8 පොලියෙන් රැකීම.
9 ඉල්ලාගත් දෙය.
10 මාරුකළ දෑ.
11 ණයහිමි ණයකාර දෙන්නා.
12 පොලියෙන් රැකෙන්නේ
13 ගොවියා
14 වීහැල්පැසෙනකෙත්.
15 යවාදියපැසෙන්නේ
16 තලකෙත්.
17 මුංආදි කෙත්
18 වපුට සෑවේ.
19 සෑවේ.
20 තෙවරක් සෑවේ.
21 දෙවරක් සෑවේ.
22 නිඹක් ළහසක් පමණකෙත් ආදිය.
23 සොළොස් ළහස් කෙත් ආදිය.
24 කෙත.
25 කෙත් පන්තිය.
26 මැටි කැට.
27 කැටබිඳින මුගුර.
28 කෙවිට.
29 උදලු ආදිය.

---

* යාච්ඤාප්තං-කලිකාතා. † තිලං-කලිකාතා. ‡ භවක්‍ෂමම්-ටීකා 2.

13 1 දාත්‍රං ලවිත්‍රම් 2 ආබන්ධො යොත්‍රම් යොක්ත්‍රම් 3 (අථො) ඵලම්
නිරීෂං කුටකං 4 ඵාලඃ කෘෂිකො 5 ලාංගලම් හලම්
14 ගොදාරණං (ච) සීරො 6 ('ථ) ශම්‍යා (ස්ත්‍රී) යුගකීලකඃ
7 ඊෂා ලාංගලදණ්ඩඃ (ස්‍යාත්) 8 සීතා ලාංගලපද්ධතිඃ
15 9 (පුංසි) මේධිඃ (ඛලෙ දාරු න්‍යස්තං යත්පශුබන්ධනෙ)
10 ආශු ව්‍රීහිඃ පාටලඃ (ස්‍යාත්) 11 සිතශූක * යවෞ (සමෞ)
16 12 තොක්ම (ස තු තත්‍ර හරිතෙ) 13 කලාය (ස්තු) සතීලකඃ †
හරේණු ඛණ්ඩිකෞ (චාස්මින්) 14 කොරදූෂ (ස්තු) කොද්‍රවඃ
17 15 මංගල්‍යකො මසූරො 16 ('ථ) මකුෂ්ඨක මයුෂ්ඨකෞ
වනමුද්ගෙ 17 සර්ෂපෙ (තු ද්වෞ) තන්තුභ කදම්බකෞ.
18 18 සිද්ධාර්ථ (ස්ත්වෙෂ ධවලො) 19 ගොධූමඃ සුමනඃ (සමෞ)
20 (ස්‍යාද්) යාවක (ස්තු) කුල්මාෂශ් 21 චනකො හරිමන්ථකඃ
19 22 (ද්වෞ තිලෙ) තිලපේජ (ශ්ච) තිලපිඤ්ජ (ශ්ච නිෂ්ඵලෙ)
23 ක්ෂවඃ ක්ෂුධාභිජනනො රාජිකා කෘෂ්ණිකාසුරී
20 24 (ස්ත්‍රියෞ) කංගු ප්‍රියංගූ (ද්වෙ) 25 අතසී (ස්‍යාද්) උමා ක්ෂුමා
26 මාතුලානී (තු) භංගායාං ව්‍රීහිභෙද (ස්ත්ව) 'ණුඃ (පුමාන්)
21 27 කිංශාරුඃ ශස්‍යශූකං (ස්‍යාත්) 28 කණිශං ශස්‍යමඤ්ජරී
29 ධාන්‍යං ව්‍රීහිඃ ස්තම්බකරිඃ 30 ස්තම්බො ගුච්ඡ (ස්තෘණාදිනඃ)
22 31 නාඩී නාලං (ච) කාණ්ඩො ('ස්‍ය) 32 පලාලො ('ස්ත්‍රී ස නිෂ්ඵලඃ)
33 කඩංගරො බුසං (ක්ලීබෙ) 34 (ධාන්‍යත්වචි පුමාං) සතුෂඃ

---

1 දැකැත්ත.
2 විය බැම්ම.
3 වක් අත්ත.
4 හී වැල.
5 නගුල.
6 විය මැය.
7 නගුලිස.
8 හී විට.
9 මක්කානිය.
10 වී
11 යව.
12 තුඹුකල යව.
13 කලම.
14 අමු.
15 වටමුං.
16 වනමුං.
17 අබ.
18 හෙලඅබ.
19 ගොදමු තිරිඟු.
20 කොමු ‡
21 කඩල.
22 තලපරෙරි.
23 කළු අබ.
24 තන.
25 වරා=තන=උමා. §
26 වී වර්ගයක්.
27 නඩු.
28 කරල්.
29 වී ආදිය.
30 පඳුර.
31 මෙහි අඩු.
32 පිදුරු.
33 බොල්.
34 දසෙවිය.

---

* ශිතශූක—ටීකා. 2. † සතීනකඃ-ටීකා. 2.

‡ ස්වාමි ටීකාදියෙහි අඩක්නැමූ යවයයිද රක්ෂිතාදි ටීකාහි බූනැති යවයයිද මාගධී කුම්මාසයන්නට ජාතක සන්නාදියෙහි මෑදු තලප යයි අර්ථපෙණේ.

§ තුනැස්මුංයයි භෛෂජ්‍යමඤ්ජූෂායෙහි පෙණේ—

23 1 ශූකො ('ස්ත්‍රී ශ්ලක්ෂ්ණතීක්ෂ්ණාග්‍රෙ) 2 ශමී සිම්බා (ත්‍රිෂූත්තරෙ)
3 ඍද්ධමාවසිතං (ධාන්‍යං) 4 පූතං (තු) බහුලීකෘතම්
24 5 (මාෂාදයඃ) ශමීධාන්‍යෙ 6 * ශූකධාන්‍යෙ (යවාදයඃ)
7 ශාලයඃ (කලමාද්‍යාශ්ච † ෂෂ්ටිකාද්‍යාශ්ච ‡ පුංස්‍යමී)
25 8 තෘණධාන්‍යානි නීවාරාඃ § 9 (ස්ත්‍රී) ගවෙධුර්ගවෙධුකා
10 අයොග්‍රං මුසලො ('ස්ත්‍රී ස්‍යාද්) 11 උදූඛලමුලූඛලම්
26 12 ප්‍රස්ඵොටනං ශූර්ප මස්ත්‍රී) 13 චාලනී තිතඋඃ (පුමාන්)
14 ස්‍යූත ප්‍රසෙවෞ 15 කාණ්ඩොල පිටෞ 16 කටකිලිඤ්ජකෞ
27 (සමානෞ) 17 රසවත්‍යාන්තු පාකස්ථාන මහානසෙ
18 පෞරොගව(ස්තදධ්‍යක්ෂඃ) 19 සූපකාරා (ස්තු) බල්ලවාඃ
28 ආරාලිකා ආන්ධසිකාඃ සූදා ඖදනිකා ගුණාඃ
20 ආපූපිකඃ කාන්දවිකො භක්ෂ්‍යකාර (ඉමෙ ත්‍රිෂු)
29 21 අශ්මන්ත මුද්ධානමධිශ්‍රයණී චුල්ලි රන්තිකා
22 අඞ්ගාරධානිකා 'ඞ්ගාරශකට්‍ය (පි) හසන්ත්‍ය (පි)
30 හසනො (ප්‍ය) 23 ('ථ නස්ත්‍රී ස්‍යාද්) අඞ්ගාරො ලාතමුල්මුකම්
24 (ක්ලීබෙ) 'ම්බරීෂං භ්‍රාෂ්ට්‍රො (නා) 25 කන්දූ (වා) ස්වෙදනී (ස්ත්‍රියාම්)
31 26 අලිඤ්ජරඃ (ස්‍යාන්) මණිකං 27 කර්කර්‍ය්‍යාලුර්ගලන්තිකා
28 පිඨරඃ ස්ථාල්‍යුඛා කුණ්ඩං 29 කලශ (ස්තු ත්‍රිෂු ද්වයොඃ)

---

1 වී මූව.
2 මුං ආදිකරල්.
3 පිදුරෙන් තොර කළධාන්‍ය.
4 එම කොටුගුළුආදි යෙහි තැබුවේ.
5 උඳු මුං ආදිය.
6 යව.
7 කලමාදිය.
8 බොඩ හමු ආදිය.
9 ඌරු වී.
10 මොහොල.
11 වන.
12 කුල්ල.
13 කොරම රුව =පෙනේරේ.
14 පසුඹය=ගෝණිය.
15 පැස=බිස්ස.
16 කළාල=පැලැල්ල
17 මුළුතැන් ගෙය.
18 මුළුදෙට.
19 අරක්කැමි.
20 පූ කරු.
21 ලිප.
22 ගිනිකබල.
23 පෙනෙහෙල්ල
24 ඇතිලිය.
25 පාක පාත්‍රය.‖
26 මහ සැල.
27 කොතලේ
28 තාලිය.
29 කලය.

---

* මුද්ගො මාෂො රාජමාෂඃ කුලත්ථශ්චණකස් තිලඃ කලායස්තුවරඉති ශමීධාන්‍යගණඃ ස්මෘතඃ—රත්නකොශ.

† වෘහන්නාලො බහුලප්ලොහපණෙනා ව්‍රීහිවිශෙෂඃ කලමඃ.

‡ එතදපෙක්ෂයා කිඤ්චිදපකෘෂ්ටඃ ෂෂ්ටි රාත්‍රෙණ පච්‍යමානඃ ෂෂ්ටිකඃ—

§ කාකාඬශ්වීවර—බාරානසී ටීකා හා සන්නය.

‖ මද්‍යනිර්මාණොපයොගිනො භාවිති ප්‍රසිඩපාත්‍රස්‍ය—මුහුනින්නමාපු ඝටකපාලප්‍රායවූ ලොහමයවූ පාකපාත්‍රයෙහි වැටේ-පූරාණ සන්නයි.

13 1 දාත්‍රං ලවිත්‍රම් 2 ආබන්ධො යොත්‍රම් යොක්ත්‍රම් 3 (අථො) ඵලම්
නිරීෂං කුටකං 4 ඵාලඃ කෘෂිකො 5 ලාංගලම් හලම්
14 ගොදාරණං (ච) සීරො 6 (‘ථ) ශම්‍යා (ස්ත්‍රී) යුගකීලකඃ
7 ඊෂා ලාංගලදණ්ඩඃ (ස්‍යාත්) 8 සීතා ලාංගලපද්ධතිඃ
15 9 (පුංසි) මෙධිඃ (ඛලෙ දාරු න්‍යස්තං යත්පශුබන්ධනෙ)
10 ආශු ව්‍රීහිඃ පාටලඃ (ස්‍යාත්) 11 සිතශූක * යවෞ (සමෞ)
16 12 තොක්ම (ස්තු තත්‍ර හරිතෙ) 13 කලාය (ස්තු) සතීලකඃ †
හරෙණු ඛණ්ඩිකෞ (චාස්මින්) 14 කොරදූෂ (ස්තු) කොද්‍රවඃ
17 15 මඞ්ගල්‍යකො මසූරො 16 (‘ථ) මකුෂ්ඨක මයුෂ්ඨකෞ
වනමුද්ගෙ 17 සර්ෂපෙ (තු ද්වෞ) තන්තුභ කදම්බකෞ.
18 18 සිද්ධාර්ථ (ස්ත්වයං ධවලො) 19 ගොධූමඃ සුමනඃ (සමෞ)
20 (ස්‍යාද්) යාවක (ස්තු) කුල්මාෂශ් 21 චණකො හරිමන්ථකඃ
19 22 (ද්වෞ තිලෙ) තිලපෙජ (ශ්ච) තිලපිඤ්ජ (ශ්ච නිෂ්ඵලෙ)
23 ක්ෂවඃ ක්ෂුධාභිජනනො රාජිකා කෘෂ්ණිකාසුරී
20 24 (ස්ත්‍රියෞ) කඞ්ගු ප්‍රියඞ්ගූ (ද්වෙ) 25 අතසී (ස්‍යාද්) උමා ක්ෂුමා
26 මාතුලානී (තු) භඞ්ගායාං ව්‍රීහිභෙද (ස්ත්ව) ‘ණුඃ (පුමාන්)
21 27 කිංශාරුඃ ශස්‍යශූකං (ස්‍යාත්) 28 කණිශං ශස්‍යමඤ්ජරී
29 ධාන්‍යං ව්‍රීහිඃ ස්තම්බකරිඃ 30 ස්තම්බො ගුච්ඡ (ස්තෘණාදිනඃ)
22 31 නාඩී නාලං (ච) කාණ්ඩො(‘ස්‍ය) 32 පලාලො (‘ස්ත්‍රී ස නිෂ්ඵලඃ)
33 කඩඞ්ගරො බුසං (ක්ලීබෙ) 34 (ධාන්‍යත්වචි පුමාං) ස්තුෂඃ

---

1 දෑකැත්ත.
2 විය බැම්ම.
3 වක් අත්ත.
4 හී වැල.
5 නගුල.
6 විය මැය.
7 නගුලිස.
8 හී විට.
9 මත්කානිය.
10 වී
11 යව.
12 කුඹුකල යව.
13 කලම.
14 අමු.
15 වටමුං.
16 වනමුං.
17 අබ.
18 හෙලඅබ.
19 ගොදමු තිරිඟු.
20 කොමු ‡
21 කඩල.
22 තලපරෙරි.
23 කළු අබ.
24 තන.
25 වරා=තන=උමා. §
26 වී වර්ගයක්.
27 නඩු.
28 කරල්.
29 වී ආදිය.
30 පඳුර.
31 මෙහි දඬු.
32 පිදුරු.
33 බොල්.
34 දැහෙවිය.

---

* ශිතශූක—ටීකා. 2. † සතීනකඃ-ටීකා. 2.

‡ ස්වාමි ටීකාදියෙහි අඩක්තැම්බූ යවයයිද රක්ෂිතාදි ටීකාහි බූනැති යවයයිද මාගයි කුල්මාෂයන් නට ජාතක සන්නාදියෙහි මෑදු තලප යයි අර්ථපෙණේ.

§ තුනැස්මුංයයි භෛෂජ්‍යමඤ්ජූෂායෙහි පෙණේ—

23 1 ශූකො (’ස්ත්‍රී ශ්ලක්ෂ්ණතීක්ෂ්ණාග්‍රෙ) 2 ශමී ශිම්බා (ත්‍රිෂූත්තරෙ)
3 ඍද්ධමාවසිතං (ධාන්‍යං) 4 පූතං (තු) බහුලීකෘතම්
24 5 (මාෂාදයඃ) ශමීධාන්‍යෙ 6 * ශූකධාන්‍යෙ (යවාදයඃ)
7 ශාලයඃ (කලමාද්‍යාශ්ච † ෂෂ්ටිකාද්‍යාශ්ච ‡ පුංස්‍යමී)
25 8 තෘණධාන්‍යානි නීවාරාඃ § 9 (ස්ත්‍රී) ගවෙධුර්ගවෙධුකා
10 අයොග්‍රං මුසලො (’ස්ත්‍රී ස්‍යාද්) 11 උදූඛලමුලූඛලම්
26 12 ප්‍රස්ඵොටනං ශූර්පමස්ත්‍රී) 13 චාලනී තිතඋඃ (පුමාන්)
14 ස්‍යූත ප්‍රසෙවෞ 15 කාඬොල පිටෞ 16 කටකිලිඤ්ජකෞ
27 (සමානෞ) 17 රසවත්‍යාන්තු පාකස්ථාන මහානසෙ
18 පෞරොගව(ස්තදධ්‍යක්ෂඃ) 19 සූපකාරාඃ (ස්තු) බල්ලවාඃ
28 ආරාලිකා ආන්ධසිකාඃ සූදා ඖදනිකා ගුණාඃ
20 ආපූපිකඃ කාන්දවිකො භක්ෂ්‍යකාර (ඉමෙ ත්‍රිෂු)
29 21 අශ්මන්ත මුද්ධානමධිශ්‍රයණී චුල්ලි රන්තිකා
22 අඟාරධානිකා ’ඟාරශකට්‍ය (පි) හසන්ත්‍ය (පි)
30 හසනො (’ප්‍ය) 23 (’ථ නස්ත්‍රී ස්‍යාද්) අඟාරො ලාතමුල්මුකම්
24 (ක්ලීබෙ) ’ම්බරීෂං භ්‍රාෂ්ට්‍රො (නා) 25 කන්දු (ර්වා) ස්වෙදනී (ස්ත්‍රියාම්)
31 26 අලිඤ්ජරඃ (ස්‍යාන්) මණිකං 27 කර්කර්‍ය්‍යාලුර්ගලන්තිකා
28 පිඨරඃ ස්ථාල්‍යුඛා කුණ්ඩං 29 කලශ (ස්තු ත්‍රිෂු ද්වයොඃ)

---

1 වී මූව.
2 මුං ආදිකරල්.
3 පිදුරෙන් තොර කළධාන්‍ය.
4 එම කොටුගුළුආදි යෙහි තැබූවේ.
5 උඳු මුං ආදිය.
6 යව.
7 කලමාදිය.
8 බොඩ හමු ආදිය.
9 උෟරු වී.
10 මොහොල.
11 වන.
12 කුල්ල.
13 කොරම රුව =පෙනේරේ.
14 පසුඹය=ගෝණිය.
15 පැස=බිස්ස.
16 කළාල=පැලැල්ල
17 මුළුතැන් ගෙය.
18 මුළුදෙට.
19 අරක්කැමි.
20 පූ කරු.
21 ලිප.
22 ගිනිකබල.
23 පෙනෙහෙල්ල.
24 ඇතිලිය.
25 පාක පාත්‍රය.||
26 මහ සැල.
27 කොතලේ
28 තාලිය.
29 කලය.

---

* මුද්ගො මාෂො රාජමාෂඃ කුලත්ථශ් චනකස් තිලඃ
කලායස්තුවරඉති ශමීධාන්‍යගණඃ ස්මෘතඃ—රත්නකොශ.

† වෘහන්නාලො බහුලජලොත්පන්නො ව්‍රීහිවිශෙෂඃ කලමඃ.

‡ එතදපෙක්ෂ්‍යා කිඤ්චිදපකෘෂ්ටඃ ෂෂ්ටිරාත්‍රෙණ පච්‍යමානඃ ෂෂ්ටිකඃ—

§ කාකාබශව්වර—බාරානසී ටීකා හා සන්නය.

|| මද්‍යනිර්මාණොපයොගිනො භාටිති ප්‍රසිද්ධපාත්‍රස්‍ය—මූශූනින්නමාපූ
ඝටකපාලප්‍රායවූ ලොහමයවූ පාකපාත්‍රයෙහි වැටේ-පූරාණසන්නයයි.

49 1 භිස්සටා දග්ධිකා 2 (සර්වරසාග්‍රෙ) මණ්ඩ * (මස්ත්‍රියාම්)
3 මාසරාචාම නිස්‍රාවා (මණ්ඩෙ භක්තසමුද්භවෙ)
50 4 යවාගූ රුෂ්ණිකා ශ්‍රාණා විලෙපී තරලා (ච සා)
5 ගව්‍යං (ත්‍රිෂු ගවාං සර්වං) 6 ගොවිඩ්ගොමයම් (අස්ත්‍රියාම්)
51 7 (තත්තු ශුෂ්කං) කරීෂො ('ස්ත්‍රී) 8 දුග්ධං ක්ෂීරං පයඃ (සමම්)
9 පයස්‍ය (මාජ්‍යදධ්‍යාදි) 10 ද්‍රප්සං † (දධි ඝනෙතරත්)
52 11 ඝෘත මාජ්‍යං හවිඃ සර්පිර් 12 නවනීතං නවොද්ධෘතම්
13 (තත්තු) හෛයඞ්ගවීනං (යත් හ්‍යොගොදොහොද්භවං ඝෘතම්)
53 14 දණ්ඩාහතං කාලශෙය ‡ මරිෂ්ට (මපි) ගොරසඃ
15 තක්‍රං (හ්‍යු) දශ්විත්මථිතං (පාදාම්බ්වර්ධාම්බුනිර්ජලම් §)
54 16 (මණ්ඩං දධිභවම්) මස්තු 17 පීයූෂො ('භිනවං පයඃ)
18 අශනායා බුභුක්ෂා ක්ෂුද් 19 ග්‍රාස (ස්තු) කවලා ('පුමාන්)
55 20 සපීතිඃ (ස්ත්‍රී) තුල්‍යපානං 21 සග්ධිඃ (ස්ත්‍රී) සහභොජනම්
22 උදන්‍යා (තු) පිපාසා තෘට් තර්ෂො 23 ජග්ධි (ස්තු) භොජනම්
56 ජෙමනං ලෙප ආහාරො නිඝසො න්‍යාද (ඉත්‍යපි)
24 සෞහිත්‍යං තර්පණං තෘප්තිඃ 25 ඵෙලා භුක්තසමුජ්ඣිතම්

---

1 දඹුබත්.
2 පහන්ගිතෙල් ආදිය
3 බතින්පෙරූ කැඳ.
4 කැඳ
5 ගෙරින් අයත්සියල්ල.
6 ගොම.
7 ගොම වියළි.
8 කිරි.
9 ගිතෙල්දී ආදිය.
10 තුනීදී.
11 ගිතෙල්.
12 වෙඬරු.
ඊයේ දෙවූකිරින් තැනූ වෙඬ.
කාල සුවානය.
ඇලලුදී.**
16 දීපෙරළිය.
17 වැදූ සත්නොනත්දෙනාකිරි.
18 බඩසාය.
19 ග්‍රාසය.
20 සහපානය.
21 සහභොජනය.
22 පිපාසය.
23 අනුභවය.
24 තෘප්තිය.
25 කා ඉතිරිදෙය.

---

* මණ්ඩඃ පඤ්චාඞ්ගුලෙ ශාකභෙදෙ ස්‍යාත්තු මස්තුනි
ආමලක්‍යාං ස්ත්‍රියාං මණ්ඩා ස්ත්‍රියාං 'රපිච්ඡයොඃ—විශ්වකොෂඃ.

† ද්‍රප්ස=ද්‍රප්ස්‍ය—මරාටි

‡ 'කාලසෙය'ද වේ.

§ පාදයක් දිය හෙව ඇලලුයේ තක්‍ර නම—අඩක් දිය හෙව ඇලලු යේ උදශ්විත් නම—දිය නොහෙ ඇලලුයේ මථිත නමි.

** මන්ථනාදිපෘථග්භූතස්නෙහමර්ධොදකංච යත්
නාතිසාන්ද්‍රද්‍රවං තක්‍රං ස්වාද්වම්ලං තුවරං රසෙ
යත්තු සස්නෙහමජලං මථිතං ඝොලමුච්‍යතෙ—සුශ්‍රුතඃ.

57 1 කාමං ප්‍රකාමං පර්‍ය්‍යාප්තං නිකාමෙෂ්ටං යථෙප්සිතම්
2 ගොපෙ ගොපාල ගොසඞ්ඛ්‍ය ගොධුගාභීර වල්ලවාඃ
58 3 (ගොමහිෂ්‍යාදිකං) පාදබන්ධනං * 4 (ද්වෞ) ගවීශ්වරෙ
ගොමාන් ගොමී 5 ගොකුල (න්තු) ගොධනං (ස්‍යාද්) ගවාං ව්‍රජඃ
59 6 (ත්‍රිෂ්වා) ශිතං ගවීනං (තද් ගාවො යත්‍රාශිතාඃ පුරා)
7 උක්‍ෂාභද්‍රො, බලීවර්ද ඍෂභො වෘෂභො වෘෂඃ
60 අනඩ්වාන් සෞරභෙයො ගෞර් 8 (උක්‍ෂ්ණාං සංහතිර්) ඖක්‍ෂකම්
9 ගව්‍යා ගොත්‍රා (ගවාං) 10 (වත්සධෙන්වොර්) වාත්සක ධෛනුකෙ
61 11 (වෘෂො මහාන්) මහොක්‍ෂඃ (ස්‍යාද්) 12 වෘද්ධොක්‍ෂ (ස්තු) ජරද්ගවඃ
13 (උත්පන්නඋක්‍ෂා) ජාතොක්‍ෂඃ 14 (සද්‍යොජාතස්තු) තර්ණකඃ
62 15 ශකෘත්කරි (ස්තු) වත්සඃ (ස්‍යාද්) 16 දම්‍ය වත්සතරෞ (සමෞ)
17 ආර්ෂභ්‍යඃ (ෂණ්ඩතායොග්‍යඃ) 18 ෂණ්ඩො ගොපති රිටචරඃ
63 19 (ස්කන්ධප්‍රදෙශස්තු) වහඃ 20 සාස්නා (තු) ගලකම්බලඃ
21 (ස්‍යාන්) නස්තිත (ස්තු) නස්‍යොතඃ 22 ප්‍රෂ්ඨවාඩ් යුගපාර්ශ්වගඃ
64 23 (යුගාදීනාච වොඪාරො) යුග්‍ය ප්‍රාසඞ්ග්‍ය ශාකටාඃ †
24 (ඛනති තෙන තද්වොඪාස්‍යෙදං) හාලික සෛරිකෞ ‡
65 25 ධූර්වහෙ ධුර්‍ය්‍ය ධෞරෙය ධුරීණාඃ (ස) ධුරන්ධරඃ
26 (උභාව්) එකධුරීණෛකධුරාවෙකධුරාවහෙ

---

1 කැමතිසේ යනාදී.
2 ගොපල්ලා.
3 ගෙරින් ආදිධන.
4 ගෙරින් හිමියා.
5 ගෙරින් රල
6 ගෙරින් විසින් පුරා භුක්තවූයේ.
7 ගොනා.
8 ගොන්රල.
9 ගෙරිරල.
10 වස්සන් දෙනුන්රල.
11 මහගොනා.
12 මහළුගොනා.
13 ප්‍රාප්ත වෘෂභවූ ඇත්තේ.
14 ළමාවස්සා.
15 වස්සා.
16 නාඹා.
17 කරඇඹීමට සුදුස්සේ.
18 පූසි කළ ගොනා.
19 කඳඇට.
20 තැල්ල.
21 නැහැලනු ලූයේ.
22 කරබැඳිපෙලි ආදිය.
23 වියආදිය උසුලන්නෝ
24 සානගොන් ආදිය
25 බරඋසුලන්නේ.
26 එක්ධුරයක් උසුලන්නෝ. §

---

* ගොමහිෂ්‍යාදිකං යාදවං ධනං, හීද කියති.

† වියඋසුලන්නෝ 'යුග්‍ය' නම්--මතකාතිය උසුලන්නෝ 'ප්‍රාසඞ්ග්‍ය' න
ම්—වත්සානාං දමනකාලෙ ස්කන්ධෙ කාෂ්ඨමාසජ්‍යතෙ ස ප්‍රාසඞ්ගඃ
ශකටය උසුලන්නෝ 'ශාකට' නම්.

‡ හලෙන ඛනති-හලස්‍ය වොඪා—හලස්‍ය ඉදංවා=හාලිකඃ-සීරෙර
ඛනති—යනාදියද මෙසේමැයි—හල සීර ශබ්ද එකාර්ථයි.

§ මෙහි එක්ධුරයෙක්නම් සීසෑම ගැල්ඇදීම බරපැටවීම යන මෙ
න්ඵකොනි.

66 1 (සතු) සබ්බධුරීණඃ * (යුගන්ධුරෙච) සබ්බධුරාවහඃ
2 මාහෙය්‍යී සෞරභෙයී ගෝරූපා මාතා (ච) ශෘංගිණී
67 අර්ජුන්‍යඝ්න්‍යා රෝහිණී (ස්‍යාද්) 3 (උත්තමා ගොෂු) නෛචිකී
68 4 (වර්ණාදිභේදාත් සංඥාඃ ස්‍යුඃ) ශබලී ධවලා (දයඃ)
5 ද්විහායනී ද්විවර්ෂා (ගෞර්) 6 ඒකාබ්දා (ත්වෙ) කහායනී
69 7 චතුරබ්දා චතුර්හායණ්‍යා 8 (එවං) ත්‍ර්‍යබ්දා ත්‍රිහායණී
9 වශා වන්ධ්‍යා 10 'වතොකා (තු) ස්‍රවද්ගර්භා 11 ('ථ) සන්ධිනී
70 (ආක්‍රාන්තා වෘෂභේණ) 12 ('ථ) වේහද්ගර්භෝපඝාතිනී
13 කාලෝපසර්යා (ප්‍රජනෙ) 14 ප්‍රෂ්ඨෞහී බාලගර්භිණී
71 15 (ස්‍යාද්) අචණ්ඩී (තු) සුකරා 16 බහුසූතිඃ පරේෂ්ටුකා
17 චිරසූතා වෂ්කයණී † 18 ධේනුඃ (ස්‍යාත්) නවසූතිකා
72 19 සුව්‍රතා සුඛසන්දොහ්‍යා 20 පීනෝධ්නී පීවරස්තනී
21 ද්‍රෝණක්ෂීරා ද්‍රෝණදුඝා 22 ධේනුෂ්‍යා (බන්ධකෙ ස්ථිතා)
73 23 සමාංසමීනා (සා යෛව ප්‍රතිවර්ෂං ප්‍රසූයතෙ)
24 ඌධ (ස්තු ක්ලීබම්) ආපීනං 25 (සමෞ) ශිවක කීලකෞ

---

1 සියලුබුරඋසුලන්නේ
2 දෙන.
3 උතුම්දෙන
4 වර්ණාදිභේදයෙන්
5 දෑවුරුදු වූවා.
6 එක්අවුරුදු වූවා.
7 සිවු අවුරුදුවූවා.
8 තුන්අවුරුදුවූවා.
9 වඳදෙන.
10 ගැප්හෙළනනී.
11 ගොනුන්විසින්පිහිටිවූගැප්ඇතනී
12 වෘෂොපගමයෙන් ගැප්හෙළනනී.
13 ගැප්ගැන්මෙහි යොග්‍යවූවා.
14 බාලකල ගැප්ගත්තා.
15 නීකරු දෙන.
16 බොහෝදරුවන් වදනනී.
17 අවුරුඳකින් ගැප් ගන්නී.
18 අළුතවැදු දෙන.
19 සුවසේ දෙවියහැක්කී.
20 පිරුණුබුරුළු ඇත්තී
21 තිබක්දෙවිය හැක්කී
22 ද්‍රෝණපිණ්ස බඳනාලද්දී.
23 අවුරුදු පතා වදනනී
24 බුරුලලහෝ තනය.
25 ගාලමැදකණුව.

---

* සබ්බධුරීණ නම්—මේ සියල්ලෙහි යොදන ගොනායි.

† වෂ්කයණී=තරුණවත්සඃ, සඃ අස්‍යා අස්ති—වෂ්කයණ්‍යාවකහායනො වත්සඉති ශාකටායනඃ, යන මහාරාජස්‍ෂ ටීකායෙහි මූකළමා දෙන් හැයේ.

COLLEGE CEYLON

74 1 (න පුංසි) දාම සන්දානං 2 * පශුරජ්ජු (ස්තු) දාමනී †
3 වෛශාඛ මන්ථ මන්ථාන මන්ථනො ‡ මන්ථදණ්ඩකෙ
75 4 කුඨරො දණ්ඩවිෂ්කම්භෙ 5 මන්ථනී ගර්ගරී (සමෙ)
6 උෂ්ට්‍රෙ ක්‍රමෙලක මය මහාඞ්ගාඃ 7 කරභඃ ශිශුඃ
76 8 (කරභාඃ ස්‍යුඃ) ශෘඞ්ඛලකා (දාරවෛඃ පාදබන්ධනෛඃ)
9 අජා ඡාගී 10 ස්තුභඃ ඡාග වස්ත ඡගලකා අජෙ
77 11 මෙඪ්‍රොරභ්‍රොරණොර්ණායු මෙෂ වෘෂ්ණය එඩකාඃ
12 (උෂ්ට්‍රොරභ්‍රාජවෘන්දෙ ස්‍යාද්) ඖෂ්ට්‍රකෞරභ්‍රකාජකම්
78 13 චක්‍රීවන්ත (ස්තු) බාලෙයා රාසභා ගර්දභාඃ ඛරාඃ
14 වෛදෙහකඃ සාර්ථවාහො නෛගමො වාණිජො වණික්
79 පණ්‍යාජීවො (හ්‍යා) පණිකඃ ක්‍රයවික්‍රයික (ශ්ච සඃ)
15 වික්‍රෙතා (ස්‍යාද්) වික්‍රයිකඃ 16 ක්‍රායක ක්‍රයිකෞ (සමෞ)
80 17 වාණිජ්‍යං (තු) වණිජ්‍යා (ස්‍යාත්) 18 මූල්‍යං වස්නො ('ප්‍ය) වක්‍රයඃ
19 නීවී පරිපණං මූලධනං 20 ලාභො ('ධිකං) ඵලම්
81 21 පරිදානං පරීවර්තෝ නෛමෙය නිමයා (වපි)
22 (පුමාන්) උපනිධිර්න්‍යාසඃ 23 ප්‍රතිදානං (තදර්පණම්)
82 24 (ක්‍රයෙ ප්‍රසාරිතං) ක්‍රය්‍යං 25 ක්‍රෙය්‍යං ක්‍රෙතව්‍ය (මාත්‍රකෙ)
26 වික්‍රෙය්‍යං පණිතව්‍යං (ච) පණ්‍යං (ක්‍රය්‍යාදයස්ත්‍රිෂු)

---

1 ගෙරින් බඳනාබාන.
2 අශ්වාදීන්ගේ පාබඳනා බාන
3 මත්දඬුව නොහොත් කිරිකොටනදඬ.
4 බඳනා කණුව.
5 දීමොර අලලනකලය.
6 ඔටුවා.
7 එම පැටියා.
8 බඳනාලදඔටු පැටියෝ
9 එළුදෙන.
10 එළුවා.
11 බැටළුවා. §
12 ඕටු තිරළු එළු සමූහ.
13 කොටළුවෝ.
14 වෙළෙන්දා.
15 බඩු විකුණන්නා.
16 බඩු ගන්නා.
17 වෙළඳම.
18 මිළ.
19 මුල්මුදළ.
20 ලාබ මිළ.
21 මාරුකිරීම.
22 උකස.
23 උකස් ගැලවීම.
24 විකුණනුපිණිස තැබූදෑ.
25 මිළයෙන් ගත හැක්කේ.
26 විකිණිය යුත්තා.

---

* දාමන්‍ය සන්දානය යන ශබ්ද බොහෝ ගෙරින් ගැටලන රජ්ජුයයි සනාතයි; දෙනුන් දොනාකල පා බඳනා ලනුවයයි බාරානසී ටීකායි, බඳනා රජ්ජුමාත්‍රයයි මහාරාෂ්ට්‍ර ටීකායි.

† පශුරජ්ජුය දාමනීය යන ශබ්ද දෙක බොහෝ ගෙරින් ගැටලන රජ්ජුයයිද, සමහරු පාබඳනා ලනුවයයිද කියති; මහාරාෂ්ට්‍ර ටීකායි—සාමාන්‍ය පශුබන්ධන රජ්ජුයයි, බාරානසී ටීකායි-ඝොටකාදීන් පාබඳනා ලනුව යයි සනාතයි.

‡ මන්ථානො-හැම නාගර පොත්- § පොරගසන එළුවෝයි සනාතයි.

83 1 (කලිඞ්ගෙ) සත්‍යාපනං සත්‍යඞ්කාරඃ සත්‍යාකෘතිඃ (ස්ත්‍රියාම්)
2 විපණෝ වික්‍රයඃ 3 (සඞ්ඛ්‍යාඃ සඞ්ඛ්‍යෙයෙහ්‍යාදශ ත්‍රිෂු
84 විංශත්‍යාද්‍යාඃ සදෛකත්වෙ සර්වාඃ සඞ්ඛ්‍යෙයසඞ්ඛ්‍යයොඃ
සඞ්ඛ්‍යාර්ථෙ ද්විබහුත්වෙ ස්තඃ තාසු චානවතෙඃ ස්ත්‍රියඃ
85 පඞ්ක්තෙඃ ශතසහස්‍රාදි ක්‍රමාද්දශගුණොත්තරම්)
4 යෞතවං ද්‍රුවයං පාය්‍ය (මිති) මානා (ර්ථකං ත්‍රයම්)
86 5 (මානං) තුලාඞ්ගුලිප්‍රස්ථෛඃ 6 (ගුඤ්ජාඃ පඤ්චා) ද්‍යමාෂකඃ
7 (තෙ ෂොඩශා) 'ක්ෂඃ කර්ෂො ('ස්ත්‍රී) 8 පලං (කර්ෂචතුෂ්ටයම්)
87 9 සුවර්ණ විස්තො (හෙම්නො 'ක්ෂෙ) 10 කුරුවිස්ත (ස්තු තත්පලෙ)
11 තුලා (ස්ත්‍රියාං පලශතං) 12 භාරඃ (ස්‍යාද්විංශතිස්තුලා)
88 13 ආචිතො * (දශභාරාඃ ස්‍යුඃ) 14 (ශාකටො භාර) ආචිතඃ
15 කාර්ෂාපණඃ කාර්ෂිකඃ (ස්‍යාත් 16 කාර්ෂිකෙ තාම්‍රිකෙ) පණඃ
89 17 (අස්ත්‍රියාම්) ආඪක ද්‍රොණෞ ඛාරී වාහො නිකුඤ්චකඃ
කුඩවඃ ප්‍රස්ථ (ඉත්‍යාද්‍යාඃ පරිමාණාර්ථකාඃ පෘථක්)
90 18 පාද (ස්තුරීයො භාගඃ ස්‍යාද්) 19 අංශ භාගෞ (තු) වණ්ටකඃ
20 ද්‍රව්‍යං විත්තං ස්වාපතෙයං රික්ථ මෘක්ථං ධනං වසු
91 හිරණ්‍යං ද්‍රවිණං ද්‍යුම්න මර්ථ රෛ විභවා (අපි)
21 (ස්‍යාත්) කොශ (ශ්ච) හිරණ්‍යං (ච හෙමරූප්‍යෙ කෘතාකෘතෙ)
92 22 (තාභ්‍යාං යදන්‍යත් තත්) කුප්‍යං 23 රූප්‍යං (තද්ද්වයමාහතම්)
24 ගාරුත්මතං මරකත මශ්මගර්භො † හරින්මණිඃ
93 25 ශොණරත්නං ලොහිතකඃ පද්මරාගො 26 ('ථ) මෞක්තිකම්
මුක්තා 27 ('ථ) විද්‍රුමඃ (පුංසි) ප්‍රවාලං (පුංනපුංසකම්)
94 28 රත්නං මණි (ර්ද්වයොරශ්මජාතෞ මුක්තාදිකෙ 'පි ච
29 ස්වර්ණං සුවර්ණං කනකං හිරණ්‍යං හෙම හාටකම්

---

1 පොරොන්දු ඉෂ්ටකිරි මහෝ වීම.
2 පොරොන්දු සහිත වෙළඳම.
3 ගණන්වාචී ශබ්ද.
4 මිනිම්අර්ථ ශබ්ද.
5 තුන්ආකාර මිනිම්.
6 මදටෙක්හෝ අටෙක්
7 කර්ෂයෙක්.
8 පලමෙක්.
9 රන්කර්ෂයෙක්.
10 රන්පලමෙක්.
11 සියක් පලමෙක්.
12 තුලාවිස්සෙක්.
13 භාරදශයෙක්.
14 ගැල්බරක්.
15 රිදීකහවණුව.
16 තඹෙන්කළමස්ස.
17 පරිමාණ ශබ්ද.
18 සතරින් කොටස.
19 භාගයෙක්.
20 ධනය.
21 කළ නොකළ රන්රිදී.
22 තඹ ආදිය.
23 රුනැගුදෑ=මිළ.
24 මරාමිණී.
25 රතු කැට.
26 මුතු.
27 පබළු.
28 රුවන්.
29 රන්.

---

* ආචිතං—කලිඞ්ගාතා=සිංහල.
† මශ්මගර්භො හරින්මණිඃ=ශී පිතා ඝී, කලිඞ්ගාතාගා සිංගල නපුංසකයි.

95 තපනීයං ශාතකුම්භං ගාංගෙයං භර්ම කර්බුරම්
චාමීකරං ජාතරූපං මහාරජත කාංචනෙ
96 රුක්මං කාර්තස්වරං ජාම්බූනද මෂ්ටාපදො ('ස්ත්‍රියාම්)
1 (අලංකාරසුවර්ණං යච්) ශෘංගීකනක (මිත්‍යදඃ)
97 2 දුර්වර්ණං රජතං රූප්‍යං ඛර්ජූරං ශ්වෙත (මිත්‍යපි)
3 රීතිඃ (ස්ත්‍රියාම්) ආරකූටො (න ස්ත්‍රියාම් 4 අථ) තාම්‍රකම්
98 ශුල්බං ම්ලෙච්ඡමුඛං ද්ව්‍යෂ්ටං වරිෂ්ඨොදුම්බරාණි (ච)
5 ලොහො ('ස්ත්‍රී) ශස්ත්‍රකං තීක්ෂ්ණං පිණ්ඩං කාලායසායසී
99 අශ්මසාරො 6 ('ථ) මණ්ඩූරං සිංහාන (මපි තන්මලෙ)
7 (සර්වං ච තෛජසං) 8 ලෞහං (විකාරස්ත්වයසඃ) කුශී
100 9 ක්ෂාරඃ කාචො 10 ('ථ) චපලො රසඃ සූත (ශ්ච) පාරදෙ
11 ගවලං (මාහිෂං ශෘංගම්) 12 අභ්‍රකං ගිරිජා'මලෙ
101 13 ස්‍රොතොඤ්ජන (න්තු) සෞවීරං කාපොතාඤ්ජන යාමුනෙ
14 තුත්ථාඤ්ජනං ශිඛිග්‍රීවං විතුන්නක මයූරකෙ
102 කර්පරී දාර්වීකා (ක්වාථොද්භවං) තුත්ථං 15 රසාඤ්ජනම්
රසගර්භං තාර්ක්ෂ්‍යශෛලං 16 ගන්ධාශ්මනි (තු) ගන්ධිකඃ
103 සෞගන්ධික (ශ්ච) 17 චක්ෂුෂ්‍යා කුලාල්‍යෞ (තු) කුලත්ථිකා
18 රීතිපුෂ්පං පුෂ්පකෙතු පෞෂ්පකං කුසුමාඤ්ජනම්
104 19 පිඤ්ජරං පීතනං * තාලමාලං (ච) හරිතාලකෙ
20 ගෛරෙයමර්ථ්‍යං ගිරිජ මශ්මජ (ච) ශිලාජතු
105 21 බොල ගන්ධරස ප්‍රාණ පිණ්ඩ ගොප රසාඃ (සමාඃ)
22 ඩිණ්ඩීරො 'බ්ධිකඵඃ ඵෙනඃ 23 සින්දූරං නාගසම්භවම්
106 24 නාග සීසක යොගෙෂ්ට වප්‍රාණි 25 ත්‍රපු පිච්චටම්
රංග වංගෙ 26 (අථ) පිචු ස්තූලො 27 ('ථ) කමලොත්තරම්

---

1 අබරණට ගත්තේ.
2 රිදී.
3 පිත්තල.
4 තඹ.
5 යකඩ.
6 යකඩ මල.
7 රන්ආදී ලෝහයිගලල.
8 හිවැල.
9 කාඩ.
10 රසදිය.
11 මීහඟ.
12 මිණිරන්.
13 හොයදුන්.
14 රිදීතුත්තම්.
15 රසඳුන්.
16 ගෙඳගම්.
17 අඳුන් වෙසෙසක්.
18 අජනවිශෙෂයක්.
19 හිරියල්.
20 ගල්සෙවෙල්.
21 යොන්රට උපදින බෙහෙත්විශෙෂයක්
22 මුහුදුපෙන.
23 සිනදූරම්.
24 කළුතුඹ.
25 සුදුතුඹ.
26 හිඹුල් පුළුන්.
27 වණුක්මල්.

---

* පීතකං, [illegible]

107 (ස්‍යාත්) කුසුම්භං වහ්නිශිඛං මහාරජන (මිත්‍යපි)
1 මේෂකම්බල ඌර්ණායුඃ 2 ශශෝර්ණං ශශලෝමනි
108 3 මධු ක්ෂෞද්‍රං මාක්ෂිකා (දි) 4 මධූච්ඡිෂ්ටං (තු) සික්ථකම්
5 මනඃශිලා මනෝගුප්තා මනෝහ්වා නාගජිහ්විකා
109 6 නෛපාලී කුනටී ගෝලා 7 යවක්ෂාරෝ යවාග්‍රජඃ
පාක්‍යො 8 ('ථ) සර්ජිකාක්ෂාරඃ කාපෝතඃ සුඛවර්චකඃ
110 9 සෞවර්චලං (ස්‍යාද්) රුචකං 10 ත්වක්ක්ෂීරං වංශරෝචනා
11 ශිග්‍රුජං ශ්වේතමරිචං 12 මෝරටං (මූලමෛක්ෂවම්)
111 13 ග්‍රන්ථිකං පිප්පලීමූලං චටිකාශිර (ඉත්‍යපි)
14 ගෝලෝමී භූතකේශෝ (නා) 15 පත්‍රාඞ්ගං රක්තචන්දනම්
112 16 ත්‍රිකටු ත්‍ර්‍යූෂණං ව්‍යෝෂං 17 ත්‍රිඵලා (තු) ඵලත්‍රිකම්

27 වර්ගය.

1 18 ශූද්‍රා (ශ්චා)වරවර්ණා (ශ්ච) වෘෂලා (ශ්ච) ජඝන්‍යජාඃ
19 (ආචණ්ඩාලාත්තු) සඞ්කීර්ණා (අම්බෂ්ඨකරණාදයඃ)
2 20 (ශූද්‍රාවිශෝස්තු) කරණෝ 21 'ම්බෂ්ඨෝ (වෛශ්‍යාද්විජන්මනෝඃ
22 ශූද්‍රාක්ෂත්‍රියයෝර්) උග්‍රෝ 23 මාගධඃ (ක්ෂත්‍රියාවිශෝඃ)
3 24 මාහිෂ්‍යෝ ('ර්‍යාක්ෂත්‍රියයෝඃ) 25 ක්ෂත්තා (ර්‍යාශූද්‍රයෝඃ සුතඃ) *
26 (බ්‍රාහ්මණ්‍යාං ක්ෂත්‍රියාත්) සූතඃ 27 (තස්‍යාං) වෛදේහකෝ (විශඃ)

---

1 රොමුපිළී	6 එහි විශෙෂයක්.	11 මුරුංගාඇට.	16 තිකුළු.
2 සා ලොම්.	7 යවකර.	12 උක්මුල්.	17 තිපල්.
3 මී.	8 සර්ජිකාක්ෂාර	13 දළුවමුල්.	18 ශුද්‍රයෝ.
4 මීඉටි.	9 සුවසලුණු.	14 ජටාමාංස.	19 මිශ්‍රයෝ.
5 මනොසිල.	10 හුණමකුළු.	15 පතංගි.	

20 ශූද්‍රබිරිඳහා ගොවිහු පිත් කරණනම්—ශේ ලිපිකාර වෘත්තියි.
21 බමුණෙකු නිසා වෙස්කුලගනපිත් අම්බෂ්ඨ නම්-ශේ චිකිත්සා වෘත්තියි.
22 කැත්තුමරෙකු නිසා සුදුරු අඹුවපිත් උග්‍රනම්—ශේ ආයුධවෘත්තියි.
23 වෙස්කුලහිමිහු නිසා කැත්කතපිත් මාගධ නම්—ශේ ආයුධ වෘත්තියි.
24 කැත්හිමිහු නිසා වෙස්කුලගනපිත්—ජ්‍යොතිෂ ශාකුණස්වර උහු ජීවිකා යි.
25 සුදුරෙකු නිසා කැත්කුලගනපිත්—උහු ජීවිකා චාරපාලනාදියයි.
26 කැතක්හු නිසා බැමිණියපිත්—උහු ජීවිකා ගජබන්ධනාදියයි.
27 වෙසක්හු නිසා බැමිණියපිත්—සිවුසැට කලාදිය උහු ජීවිකායි.

---

* මෙහි ආර්‍ය්‍යා ශබ්දය වෙන තන්හි සෙයින් ගොවි කුලස්ත්‍රියක් නොව ක්ෂත්‍රියාගනායි.

ක්ෂත්තා ශූද්‍රාත් ක්ෂත්‍රියාජෙ ප්‍රතීහාරෙ ච සාරථෞ
භුජිෂ්‍යතනයෙපි ස්‍යාත් නියුක්තා වෙධසොඃ පුමාන්.

4 1 රථකාර (ස්තු මාහිෂ්‍යාත් කරණ්‍යාං යස්‍ය සම්භවඃ)
2 (පුං) චණ්ඩාල (ස්තු ජනිතො බ්‍රාහ්මණ්‍යාං වෘෂලෙන යඃ)
5 3 කාරුඃ ශිල්පී 4 (සංහතෛස්තු ද්වයොඃ) ශ්‍රෙණිඃ (සජාතිභිඃ)
5 කුලකඃ (ස්‍යාත්) කුලශ්‍රෙෂ්ඨී 6 මාලාකාර (ස්තු) මාලිකඃ
6 7 කුම්භකාරඃ කුලාලඃ (ස්‍යාත්) 8 පලගණ්ඩ (ස්තු) ලෙපකඃ
9 තන්තුවායඃ කුවින්දඃ (ස්‍යාත්) 10 තුන්නවාය (ස්තු) සෞචිකඃ
7 11 රඞ්ගාජීව ශ්චිත්‍රකරඃ 13 ශස්ත්‍රමාර්ජො 'සිධාවකඃ
13 පාදූකෘච් චර්මකාරඃ (ස්‍යාද්) 14 ව්‍යොකාරො ලොහකාරකඃ
8 15 නාඩින්ධමඃ ස්වර්ණකාරඃ කලාදො රුක්මකාරකඃ
16 (ස්‍යාච්) ඡාංඛිකඃ කාම්බවිකඃ 17 ශෞල්බිකස්තාම්‍රකුට්ටකඃ
9 18 තක්ෂා (තු) වර්ධකිස් ත්වෂ්ටා රථකාර (ස්තු) කාෂ්ඨතට්
19 (ග්‍රාමාධීනො) ග්‍රාමතක්ෂඃ 20 කෞටතක්ෂො ('නධීනකඃ)
10 21 ක්ෂුරී මුණ්ඩී දිවාකීර්ති නාපිතාන්තාවසායිනඃ
22 නිර්ණෙජකඃ (ස්‍යාද්) රජකඃ 23 ශෞණ්ඩිකො මණ්ඩහාරකඃ
11 24 ජාබාලඃ (ස්‍යාද්) අජාජීවො 25 දෙවාජීව (ස්තු) දෙවලඃ
26 (ස්‍යාන්) මායා ශාම්බරී 27 මායාකාර (ස්තු) ප්‍රාතිහාරිකඃ *
12 28 ශෛලාලින (ස්තු) ශෛලූෂා ජායාජීවාඃ කෘශාශ්විනඃ
භරතා (ඉත්‍යපි) නටාශ් 29 චාරණා (ස්තු) කුශීලවාඃ
13 30 මාර්දඞ්ගිකා මෞරජිකාඃ 31 පාණිවාද (ස්තු) පාණිඝාඃ
33 වෙණුධ්මාඃ (ස්‍යුර්) වෛණවිකා 33 වීණාවාද (ස්තු) වෛණිකාඃ

---

1 මාහිෂ්‍යයෙකු නිසා කරණිය පිත්—රියකම් ආදිය ජීවිකා යි.
2 වසලයෙකු නිසා බැමිණිය පිත්-මිනීපිළී නිසුන මාංස ආදිය ජීවිකා යි.

3 සිප්දන්නෝ. †
4 උන්ගේ සජාතිය සමූහය.
5 උන්ගේ කුලදෙටු.
6 මල්කරු.
7 කුඹල්.
8 සුණු වඩු.
9 පෙහෙරු.
10 සන්නාලි.
11 සිත්තරු.
12 අවි සණගාන්නෝ.
13 සොම්මරු.
14 ලෝකරු.
15 රන්කරු.
16 සක්වළලු තනන්නෝ.
17 තඹකරු.
18 වඩු.
19 ගම ගම්අයත්වූයේ.
20 එසේ නුවූයේ.
21 කරනැවැමියා.
22 රදව්
23 සුරා කරු.
24 එළුපල්.
25 යදෙඳුසෝ.
26 ඉඳුරු දුල.
27 ඉඳුරු දුලි.
28 නැට්ටුවෝ.
29 දිපානන්තරයෙහි සපසක් කියන කථාකාදීහු
30 මිහිඟුබෙරවයන්නෝ
31 අත්ලෙහි නානා ශබ්ද නගාවාදනය කරන්නෝ,
32 වස්කුලල් පිඹින්නෝ.
33 වෙණ වයන්නෝ.

---

* ප්‍රතිහාරක=ප්‍රාතිහාරක, මරාටි
† තක්ෂාච තන්තුවායශ්ච නාපිතො රජකස් තථා
පඤ්චමශ්චර්මකාරශ්ච කාරවඃ ශිල්පිනො මතාඃ.

14 1 ජීවාන්තකඃ ශාකුනිකො 2 (ද්වෞ) වාගුරික ජාලිකෞ
3 වෛතංසිකඃ කෞටික (ශ්ච) මාංසික (ශ්ච සමං ත්‍රයම්)
15 4 භෘතකො භෘතිභුක් කර්මකරො වෛතනිකො ('පි සඃ)
5 වාර්තාවහො වෛවධිකො 6 භාරවාහ (ස්තු) භාරිකඃ
16 7 විවර්ණඃ පාමරො නීචඃ ප්‍රාකෘත (ශ්ච) පෘථග්ජනඃ
නිහීනො 'පසදො ජාල්මඃ ක්ෂුල්ලක (ශ්චෙ) තර (ශ්ච සඃ)
17 8 භෘත්‍යෙ දාසෙර දාසෙය දාස ගොප්‍යක චෙටකාඃ
නියොජ්‍ය කිඞ්කර ප්‍රෙෂ්‍ය * භුජිෂ්‍ය පරිචාරකාඃ
18 9 පරාචිත පරිෂ්කන්ද පරජාත පරෛධිතාඃ
19 10 මන්දස් තුන්දපරිමෘජ ආලස්‍යඃ ශීතකො 'ලසො 'නුෂ්ණඃ
11 දක්ෂෙ (තු) චතුර පෙශල පටවඃ සූත්ථාන උෂ්ණ (ශ්ච)
20 12 චණ්ඩාල ප්ලව මාතඞ්ග දිවාකීර්ති ජනඞ්ගමාඃ
නිෂාද ශ්වපචාවන්තෙවාසි චාණ්ඩාල පුක්කසාඃ
21 13 (භෙදාඃ කිරාත ශබර පුලින්දා) ම්ලෙච්ඡ (ජාතයඃ)
14 ව්‍යාධො මෘගවධාජීවො මෘගයුර් ලුබ්ධකො ('පි සඃ)
22 15 කෞලෙයකඃ සාරමෙයඃ කුක්කුරො මෘගදංශකඃ
ශුනකො භෂකඃ ශ්වා (ස්‍යාද්) 16 අලර්ක (ස්තු සයොගිතඃ)
23 17 (ශ්වා) විශ්වකද්‍රු (ර්මෘගයාකුශලඃ) 18 සරමා ශුනී
19 විට්චරඃ සූකරො ග්‍රාම්‍යො 20 වර්කර (ස්තරුණඃ පශුඃ)
24 21 ආච්ඡොදනං † මෘගව්‍යං (ස්‍යාද්) ආඛෙටො මෘගයා (ස්ත්‍රියාම්)
22 (දක්ෂිණාරුර්ලුබ්ධයොගාද්) දක්ෂිණෙර්මා (කුරඞ්ගකඃ)
25 23 චෞරෛකාගාරික ස්තෙන දස්‍යු තස්කර මොෂකාඃ
ප්‍රතිරොධි පරාස්කන්දි පාටච්චර ‡ මලිම්ලුචාඃ
26 24 චෞරිකා ස්තෛන්‍ය චෞර්‍ය්‍යෙ (ච) ස්තෙයං 25 ලොප්ත්‍රං § (තු තද්ධනම්)
26 වීතංස (ස්තූපකරණං බන්ධනෙ මෘගපක්ෂිණාම්)

---

1 ලිහිණිවැදි.
2 වරද්දල් වැදි.
3 මස්විකුනන්නේ
4 බැළයා.
5 වාර්තාගෙණ යන්නේ.
6 බර උසුලන්නේ.
7 නිචයෝ.
8 ගැත්තෝ.
9 අනුන්විසින් රැකියේ.
10 අලසයා.
11 දක්ෂයා.
12 චණ්ඩාලයෝ.
13 එහිභෙද.
14 වැද්දෝ.
15 බල්ලෝ.
16 වියරු බලු.
17 දඩයම්බලු.
18 බැළි.
19 ගම් ඌරා.
20 තරුණ සිවුපාවා.
21 මුවදඩයම.
22 දකුණැලෙහිවණ ඇත්තේ.
23 සොරු.
24 සොරකම.
25 සොරාගත් බඩු.
26 මුවන් මසුන් ආදීන් මරණ උපකරණ.

---

* ප්‍රෙෂ්‍ය ද වේ.
† ආච්ඡොදනං—මරාවි, සිංහල.
‡ පටච්චර ද යෙත්.
§ ලොප්ත්‍ර ද යෙත්.

27 1 උන්මාථඃ කූටයන්ත්‍රං (ස්‍යාද්) 2 වාගුරා මෘගබන්ධනී
3 ශුල්වං වරාටකඃ * (ස්ත්‍රී තු) රජ්ජු (ස්ත්‍රිෂු) වටී ගුණඃ
28 4 උද්ඝාටනං ඝටීයන්ත්‍රං (සලිලොද්වාහනං ප්‍රහෙඃ)
5 (පුංසි) වෙමා වායදණ්ඩඃ 6 සූත්‍රාණි (නරි) තන්තවඃ
29 7 වාණිර් ව්‍යූතිඃ (ස්ත්‍රියෞ තුල්‍යෙ) 8 පුස්තං † (ලෙප්‍යාදිකර්මණි)
9 පාඤ්චාලිකා පුත්‍රිකා (ස්‍යාද්වස්ත්‍රදන්තාදිභිඃ කෘතා ‡)
30 10 පිටකඃ පෙටකඃ පෙටා මඤ්ජූෂා 11 (‘ථ) විහඞ්ගිකා
භාරයෂ්ටිස් 12 (තදාලම්බි) ශික්‍යං කාචො 13 (‘ථ) පාදුකා
31 පාදූ රුපානත් (ස්ත්‍රී) 14 (සෛවා) නුපදීනා (පදායතා)
15 නද්ධ්‍රී වද්ධ්‍රී § වරත්‍රා (ස්‍යාද්) 16 (අශ්වාදෙස්තාඩනී) කශා
32 17 චාණ්ඩාලිකා (තු) කණ්ඩොලවීණා චණ්ඩාලවල්ලකී
18 නාරාචී (ස්‍යාද්) එෂණිකා 19 ශාණ (ස්තු) නිකෂඃ කෂඃ
33 20 ව්‍රශ්චනඃ පත්‍රපරශුර් 21 ඊෂිකා තූලිකා (සමෙ)
22 තෛජසාවර්තනී මූෂා 23 භස්ත්‍රා චර්මප්‍රසෙවිකා
34 24 ආස්ඵොටනී වෙධනිකා ** 25 කෘපාණී කර්තරී (සමෙ)
26 වෘක්ෂාදනී වෘක්ෂභෙදී 27 ටඞ්කඃ පාෂාණදාරණඃ
35 28 ක්‍රකචො (‘ස්ත්‍රී) කරපත්‍රම් 29 ආරා චර්මප්‍රභෙදිකා
30 සූර්මී ස්ථූණායඃප්‍රතිමා †† 31 ශිල්පං (කර්ම කලාදිකම්)

---

1 උඟුල්මලපත් ආදිය.
2 දඹුදැල.
3 මලබාන.
4 ළිඳ දිය නගණ තුලාදි යන්ත්‍රය.
5 නඩාව.
6 හූ
7 වියමන.
8 සිතියමින් රූ නැඟීම.
9 රුකඩ=පෙනැලි.
10 මලල=පැස.
11 කත්ලිය.
12 සහලල.
13 වඟන.
14 එහිම විශෙෂ.
15 වර මඩු.
16 සැමිටිය.
17 කිනානාරම
18 රන්කරුවන්හාරාදිය
19 උරගල.
20 ලොහො කපන කටුව.
21 හෙලල.
22 කෝව.
23 කැඹුරු සම.
24 මුතු මැණික් ආදිය විදිනා කටුව.
25 රන් ආදිය කපනකතුර.
26 ගස්කපන සැත් වෙසෙ සක්.
27 ගල්කටුව.
28 කියත.
29 සොම්මරුන් සැත් කටුව.
30 ලොහො පිළිරුව.
31 ගීත නෘත්‍යාදිසහ රථකර්මාදිය.

---

* වරාටකං—මරාටි.

† මෘදාවා දාරුණාවාථ වස්ත්‍රෙණාප්‍යථ චර්මණා,
ලොහෛරත්නෛඃ කෘතංවාපි පුස්තමිත්‍යභිධීයතෙ.

‡ ජතුත්‍රපුවිකාරෙතු ජාතුෂං ත්‍රාපුෂං ත්‍රිෂු, මරාටි.

§ නර්ධ්‍රී, බර්ධ්‍රී—කලිකාතා—මරාඨි-බධ්‍රී.

** වෙධනිකා—කලිකාතා.

†† ලොහප්‍රතිමා, කලිකාතා—සිංහල

36 1 ප්‍රතිමානං ප්‍රතිබිම්බං ප්‍රතිමා ප්‍රතියාතනා ප්‍රතිච්ඡායා
ප්‍රතිකෘතිරර්චා (පුංසි) ප්‍රතිනිධිර් 2 උපමොපමානං (ස්‍යාත්)
37 3 (වාච්‍යලිඞ්ගාඃ) සමස්තුල්‍යඃ සදෘක්ෂඃ සදෘශඃ සදෘක්
සාධාරණඃ සමාන (ශ්ච) (ස්‍යුරුත්තරපදෙත්වමී)
38 නිභ සඞ්කාශ නීකාශ ප්‍රතීකාශොපමා (දයඃ)
4 කර්මණ්‍යා (තු) විධා භෘත්‍යා භෘතයො භර්ම වෙතනම්
39 භරණ්‍යං භරණං මූල්‍යං නිර්වේශඃ පණ (ඉත්‍යපි)
5 සුරා හලිප්‍රියා හාලා පරිස්‍රුද් වරුණාත්මජා
40 ගන්ධොත්තමා ප්‍රසන්නෙරා කාදම්බර්‍ය්‍යඃ පරිස්‍රුතා
මදිරා කශ්‍ය මද්‍යෙ (චාප්‍ය) 6 ‘වදංශ (ස්තු භක්ෂණම්)
41 7 ශුණ්ඩාපානං මදස්ථානං 8 මධුවාරා මධුක්‍රමාඃ
9 මධ්වාසවො මාධවකො මධු මාධ්වීක (මද්වයොඃ)
42 10 මෛරෙයමාසවඃ ශීධුර් 11 මෙදකො ජගලඃ (සමෞ)
12 සන්ධානං (ස්‍යාද්) අභිෂවඃ 13 කිණ්වං (පුංසිතු) නග්නහූඃ
43 14 කාරොත්තරඃ සුරාමණ්ඩ 15 ආපානං පානගොෂ්ඨිකා
16 චෂකො (‘ස්ත්‍රී) පානපාත්‍රං සරකො (‘ප්‍ය) නුතර්ෂණම්
44 17 ධූර්තො ‘ක්ෂදෙවී කිතවො ‘ක්ෂධූර්තො ද්‍යූතකෘත් (සමාඃ)
18 (ස්‍යුර්) ලග්නකාඃ ප්‍රතිභුවඃ 19 සභිකා ද්‍යූතකාරකාඃ
45 20 ද්‍යූතො (‘ස්ත්‍රියාම්) අක්ෂවතී කෛතවං පණ (ඉත්‍යපි)
21 පණො (‘ක්ෂෙෂු) ග්ලහො 22 ‘ක්ෂාස් (තු) දෙවනාඃ පාශකා (ශ්ච තෙ)
46 23 පරිණාය (ස්තු ශාරීණාං සමන්තාන්නයනෙ) (‘ස්ත්‍රියාං)
24 අෂ්ටාපදං ශාරිඵලං 25 ප්‍රාණිද්‍යූතං සමාහ්වයඃ

---

1 පිළිරුව.
2 උපමාව.
3 උත්තරපදයෙහි සිටි මොහු සමානතා කියති.
4 කුලිය=පඩිය.
5 සුරා.
6 අවුලු.
7 රා හල.
8 බොන පිළිවෙළ.
9 මධුපුෂ්පයෙන් සෑදුවා එම මීදියෙන් සෑදුවා.
10 මෙර.
11 සුරා කල්කය.
12 සුරා තැනීම
13 සුරා බීජ.
14 සුරා මඩය.
15 රා මැඩිල්ල.
16 ඔඩම=සුරාවිත.
17 දු කෙළනෝ.
18 ඇප කාරයා. *
19 දු කෙළවන්නෝ.
20 දු කෙළිය.
21 පරදු තැබූ දිය.
22 පස ඇට.
23 දු ඉත්තන් මෙහෙයීම.
24 දු පෝරුව.
25 එළු කුකුල් ආදිසුදුව.

---

* වඩිඩිනැබූ උඅකුර යනු සනාගී.

47 (උක්ත භූරිප්‍රයොගත්වාදෙකශෙෂෙණ යෙ'ත්‍ර යෞගිකාඃ
තාද්ධර්ම්‍යදන්‍යතො වෘත්තාවූහ්‍යා ලිඞ්ගාන්තරෙ'පි තෙ)

මේ ශුද්‍රවර්ගයෙහි කිසි ශබ්දකෙනෙකුන්ගේ නානාලිඞ්ගතා නොදක්වී මෙන් ඌනතාඇත්තේතුයි, ඒ පරිහාරපිණිස උක්තා යනාදි කියති—

අත්‍ර, මේ වර්ගයෙහි; යෙ යෞගිකාඃ, යම්අන්වර්ථනාමකෙනෙක්; භූරිප්‍රයොගත්වාත්, (කාව්‍ය පුරාණාදියෙහිලා) භූයොවෘත්තිදර්ශිතයෙන්; එකශෙෂින්, එක්ලිඞ්ගයෙක්හි; උක්තාඃ, කියනලද්දුද; තෙ, ඒ ශබ්දයෝ; තාද්ධර්ම්‍යාත්, විශෙෂ්‍යාධීනධර්මයෙන්; අන්‍යතොවෘත්තෞ, (කීවා හැර) අන් තැන පැවතුම් ඇතිකල්හි; ලිඞ්ගාන්තරෙපි, කී ලිඞ්ගහැර අන්තැන්හිත්; ඌහ්‍යාඃ, තර්කකටයුක්තාහ=දතයුක්තාහු යූ සේයි-උදාහරණ නම්-කුඹල් මාගමක් කිවමනා කල "කුම්භකාරී" යිද එම කුලය කිවමනා කල "කුම්භකාරං" යිද ලිඞ්ගාන්තර දතයුතු—එසේම මාලාකාරී මාලාකාරං යනාදියද ඌහා කටයුතු—සොලෝවෙහි "අපි" ශබ්දයෙන් රූඪශබ්දයෝද අන්තර්ගතයි, එනම්—"කරණී කුලාලී" යනාදියයි—මෙහි යෞගික හෝ අන්වර්ථනාම්—යස්‍යාවයවශක්‍ත්‍යෛව අර්ථො බුධ්‍යතෙ ස යෞගිකඃ—අයෞගික හෝ රූඪ ශබ්දනාම්—යස්‍යාවයවශක්තිමනපෙක්‍ෂ්‍ය සමුදායශක්තිමාත්‍රෙණ අර්ථො බුධ්‍යතෙ ස රූඪඃ.

28 වර්ගය.

විශෙෂ්‍යනිඝ්නෛඃ සඞ්කීර්ණෛර්නානාර්ථෛරව්‍යයෛරපි
ලිඞ්ගාදිසඞ්ග්‍රහෛර්වර්ගාඃ සාමාන්‍යෙ වර්ගසංශ්‍රයාඃ
ස්ත්‍රීදාරාද්‍යෛර්‍යද්විශෙෂ්‍යං යාදෘශෛඃ ප්‍රස්තුතං පදෛඃ
ගුණද්‍රව්‍යක්‍රියාශබ්දාස් තථා ස්‍යුස් තස්‍ය භෙදකාඃ

සාමාන්‍යෙ, මතු කියනුලබනනාවූ සාධාරණ කාණ්ඩයෙහි ලා; විශෙෂ්‍යනිඝ්නෛඃ, විශෙෂ්‍යාධීන ලිඞ්ගවචන ඇති ශබ්දයෙන්ද; සඞ්කීර්ණෛඃ, උනුන්හා විජාතීය කර්මපාරායණාදි ශබ්දයෙන්ද; නානාර්ථෛඃ, නානාර්ථයෙහි වැටෙන නාකාදිශබ්දයෙන්ද; අව්‍යයෛඃඅපි, ආඞාදි අව්‍යයශබ්දයෙන්ද; ලිඞ්ගාදිසඞ්ග්‍රහෛඃ, ලිඞ්ගාදිසඞ්ග්‍රහයෙන්ද (ආදි යනුයෙන් ලක්‍ෂාශෙඵාලිකාදි ශබ්ද ගණිති); වර්ගසංශ්‍රයාඃ, පූර්වොක්තවර්ගයන් ඇසුරුකළාවූ; වර්ගාඃ, වර්ගයෝතුමූ; වක්‍ෂ්‍යන්තෙ යී සම්බන්ධයි.

ප්‍රස්තුතං යත්, ආරබ්ධවූ යමක්; යාදෘශෛඃ, යම් බඳුවූ; ස්ත්‍රීදාරාද්‍යෛඃ පදෛඃ ස්ත්‍රීය දාරාය යනාදි පදයන්විසින්; විශෙෂ්‍යං, වෙසෙසා දක්විය යුතුද; තස්‍ය භෙදකාඃ, ඊට විශෙෂණවූ; ගුණද්‍රව්‍යක්‍රියා ශබ්දාඃ, ගුණ ද්‍රව්‍ය ක්‍රියාවාචක ශබ්දයෝ; තථා ස්‍යුඃ, එසේවෙති හෙවත් විශෙෂ්‍යයා බඳුලිඞ්ගවිභක්තිවචනඇතිවෙති යී සේයි—

පුරුෂස්ත්‍රීධනාදි යම් කිසි වස්තුවක් විශෙෂ්‍ය කොට දක්විය යුතුනම් ඊට විශෙෂණකොට තබනනාවූ ගුණ ද්‍රව්‍ය ක්‍රියා වාචක ශබ්දයෝ එම විශෙෂ්‍යයා බඳුලිඞ්ග විභක්ති ඇත්තාහයි සේයි.

3 1 සුකෘතී පුණ්‍යවාන් ධන්‍යො 2 මහේච්ඡ (ස්තු) මහාශයඃ
3 හෘදයාලුඃ සුහෘදයො 4 මහොත්සාහො මහොද්‍යමඃ
4 5 ප්‍රවීණෙ නිපුණා'භිඥ විඥ නිෂ්ණාත ශික්ෂිතාඃ
වෛඥානිකඃ කෘතමුඛඃ කෘතී කුශල (ඉත්‍යපි)
5 6 පූජ්‍යඃ ප්‍රතීක්ෂ්‍යඃ * 7 සාංශයිකඃ සංශයාපන්නමානසඃ
8 දක්ෂිණීයො දක්ෂිණාර්හ (ස්තත්‍ර) දක්ෂිණ්‍ය † (ඉත්‍යපි)
6 9 (ස්‍යුර්) වදාන්‍ය ස්ථූලලක්ෂ්‍ය දානශෞණ්ඩා බහුප්‍රදෙ
10 ජෛවාතෘකඃ (ස්‍යාද්) ආයුෂ්මාන් 11 අන්තර්වාණි (ස්තු) ශාස්ත්‍රවිත්
7 12 පරීක්ෂකඃ කාරණිකො 13 වරද (ස්තු) සමර්ධකඃ
14 හර්ෂමාණො විකුර්වාණඃ ප්‍රමනා හෘෂ්ටමානසඃ
8 15 දුර්මනා විමනා අන්තර්මනාඃ (ස්‍යාද්) 16 උත්ක උන්මනාඃ
17 දක්ෂිණෙ සරලොදාරෞ 18 සුකලො (දාතෘභොක්තරි)
9 19 (තත්පරෙ) ප්‍රසිතාසක්තාව් 20 ඉෂ්ටාර්ථොද්‍යුක්ත උත්සුකඃ
21 ප්‍රතීතෙ ප්‍රථිත ඛ්‍යාත විත්ත විඥාත විශ්‍රුතාඃ
10 22 (ගුණෛඃ ප්‍රතීතෙ තු) කෘතලක්ෂණාහතලක්ෂණෞ
23 ඉභ්‍ය ආඪ්‍ය ධනී 24 ස්වාමී (ත්වී) ශ්වරඃ පතිරීශිතා
11 අධිභූ නායකො නෙතා ප්‍රභුඃ පරිවෘඪො'ධිපඃ
25 අධිකර්ධිඃ සමෘද්ධඃ (ස්‍යාත්) 26 කුටුම්බව්‍යාපෘත (ස්තු යඃ)
12 (ස්‍යාද්) අභ්‍යාගාරික (ස්තස්මින්) උපාධි (ශ්ච පුමානයම්)
27 (වරාංගරූපොපෙතො යඃ) සිංහසංහනනො (හි සඃ)
13 28 නිර්වාර්යඃ (කාර්‍ය්‍යකර්තා යඃ සම්පන්නඃ සත්ත්වසම්පදා)
29 අවාචි මූකො 30 ('ථ) මනොජවඃ (ස) පිතෘසන්නිභඃ
14 31 (සත්කෘත්‍යාලංකෘතාං කන්‍යාං යො දදාති ස) කූකුදඃ
32 ලක්ෂ්මීවාන් ලක්ෂ්මණඃ ශ්‍රීලඃ ශ්‍රීමාන් 33 ස්නිග්ධ (ස්තු) වත්සලඃ

---

1 පින් ඇත්තේ.
2 උදාර අදහස් ඇත්තේ.
3 පසන්නසිත් ඇත්තේ
4 මහාවෑයම් ඇත්තේ.
5 ක්‍රියායෙහි දක්ෂවූයේ.
6 ගරුකට යුත්තේ.
7 සැකකට යුතුදෑ.
8 දක්ෂිණාර්හයා.
9 දානපති.
10 ආයු ඇත්තේ.
11 ශාස්ත්‍රඥයා.
12 පමණ බලන්නේ.
13 ඉෂ්ට ඵලදායකයා.
14 තුටුසිත් ඇත්තේ.
15 ව්‍යාකුලසිත් ඇත්තේ.
16 උකටලිවූයේ.
17 අවිපරීතයා.
18 දායකදභොගීදවූයේ.
19 නියැලුනේ.
20 උත්සාහ ඇත්තේ.
21 ප්‍රසිද්ධවූයේ.
22 ශෞර්‍ය්‍යාදීන් ප්‍රසිද්ධයා
23 ධනවතා.
24 ඊශ්වරයා=ස්වාමියා.
25 සමෘද්ධයා.
26 කෙළෙඹියා.
27 යහපත් අවයව හාසිරුරු ඇත්තේ.
28 සත්වසම්පද ඇත්තේ.
29 ගොළුවා.
30 පියාවැන්නා.
31 සත්කාසේ සරසා කන්‍යාදානය කරන්නේ.
32 ශ්‍රී ඇත්තේ.
33 සෙනහ ඇත්තේ

---

* කලි කාතා—ප්‍රතීක්ෂ්‍යඃ.

† දක්ෂිණ්‍ය සිද්ධ පාඨයි.

15 1 (ස්‍යාද්) දයාලුඃ කාරුණිකඃ කෘපාලුඃ සූරතඃ (සමාඃ)
2 ස්වතන්ත්‍රො 'පාවෘතඃ ස්වෛරී ස්වච්ඡන්දො නිරවග්‍රහඃ
16 3 පරතන්ත්‍රඃ පරාධීනඃ පරවාන් නාථවාන් (අපි)
4 අධීනො නිඝ්න ආයත්තො 'ස්වච්ඡන්දො ගෘහ්‍යකො ('ප්‍යසෞ)
17 5 ඛලපූඃ (ස්‍යාද්) බහුකරො 6 දීර්ඝසූත්‍රශ්චිරක්‍රියඃ
7 ජාල්මො 'සමීක්ෂ්‍යකාරී (ස්‍යාත්) 8 කුණ්ඨො (මන්දඃ ක්‍රියාසු යඃ)
18 9 කර්මක්ෂමො 'ලඞ්කර්මීණඃ 10 ක්‍රියාවාන් කර්මසූද්‍යතඃ
11 (ස) කාර්මඃ කර්මශීලො (යඃ) 12 කර්මශූර (ස්තු) කර්මඨඃ
19 13 භරණ්‍යභුක් කර්මකරඃ 14 කර්මකාර (ස්තු) තත්ක්‍රියඃ
15 අපස්නාතො මෘතස්නාත 16 ආමිෂාශී (තු) ශෞෂ්කලඃ
20 17 බුභුක්ෂිතඃ (ස්‍යාද්) ක්ෂුධිතො ජිඝත්සුර්‍ශනායිතඃ
18 පරාන්නඃ පරපිණ්ඩාදො 19 භක්ෂකො ඝස්මරො 'ද්මරඃ
21 20 ආද්‍යූනඃ (ස්‍යාද්) ඖදරිකො (විජිගීෂාවිවර්ජිතෙ)
21 (උභෞ) ආත්මම්භරිඃ කුක්ෂිම්භරිඃ (ස්වොදරපූරකෙ)
22 22 සර්වාන්නීන (ස්තු) සර්වාන්නභොජී 23 ගෘධ්නු * (ස්තු) ගර්ධනඃ
24 ලුබ්ධො 'භිලාෂුකස් තෘෂ්ණක් 25 (සමෞ) ලොලුප ලොලුභෞ †
23 26 උන්මද ‡ (ස්තූ) න්මදිෂ්ණුඃ (ස්‍යාද්) 27 අවිනීතඃ සමුද්ධතඃ
28 මත්තෙ ශෞණ්ඩොත්කට ක්ෂීබාඃ 29 කාමුකෙ කමිතා 'නුකඃ
24 කම්‍රඃ කාමයිතාභීකඃ කමනඃ කාමනො 'භිකඃ
30 විධෙයො විනයග්‍රාහී වචනෙස්ථිත ආශ්‍රවඃ

---

1 කරුණාඇත්තේ.
2 ස්වප්‍රධානවූයේ.
3 අනුන්අයත් තැනැත්තේ.
4 අයත්මාත්‍රය.
5 ඇමදීම් ඇකරන්නේ.
6 ක්‍රියාහි පමාඇත්තේ.
7 අපරීක්ෂාකාරීතැනැත්තේ
8 ක්‍රියායෙහි අලසයාහෝ මුග්ධයා.
9 ක්‍රියාහි සමර්ථයා.
10 ක්‍රියාහි උත්සාහ ඇත්තේ.
11 ක්‍රියාහි ව්‍යාවෘතවූයේ.
12 කම්හි සූරතැනැත්තේ.
13 බැළමෙහෙ කරන්නේ.
14 කම්කරු.
15 මළහුනිසා නෑයේ.
16 මස්බුදිනේ.
17 බඩසා ඇත්තේ.
18 අනුන්බත්කා වැඩෙන්නේ
19 කෑයහෙන්නේ.
20 කා වැයම් නොකරන්නේ.
21 බඩරතිනුනා.
22 කුලනොතෝරා කන්නේ.
23 ගිජුතැනැත්තේ.
24 ලොභ ඇත්තේ.
25 ඉතා ආසා ඇත්තේ
26 උඟතමද ඇත්තේ.
27 උඩඟුවූයේ
28 මත්වූයේ.
29 කාමුක තැනැත්තේ.
30 අවවාද ගිවිස්නේ

---

* ගෘධන—මරාටී.

† පචාපි ලුබ්ධසේත්‍ති කෙචිත්, සමහරු පසම ලොභයාට කියති—මරාටී ටීකායි, කලිකාතාපොතෙත් එසේමැයි.

‡ සොන්මාද සූන්මාද සූන්මද යීත් පාඨයි

25 1 වශ්‍යඃ ප්‍රණෙයො 2 නිභෘත විනීත ප්‍රශ්‍රිතා (සමාඃ)
3 ධෘෂ්ටෙ ධෘෂ්ණග් වියාත (ශ්ච) 4 ප්‍රගල්භඃ ප්‍රතිභාන්විතඃ
26 5 (ස්‍යාද්) අධෘෂ්ටෙ (තු) ශාලීනො 6 විලක්‍ෂො විස්මයාන්විතෙ
7 අධීරෙ කාතරස් 8 ත්‍රසෙනෟ * භීරු භීරුක භීලුකාඃ
27 9 ආශංසු රාශංසිතරි 10 ගෘහයාලුග්‍රහීතරි
11 ශ්‍රද්ධාලුඃ (ශ්‍රද්ධයා යුක්තෙ) 12 පතයාලු (ස්තු) පාතුකඃ
28 13 (ලජ්ජාශීලෙ) 'පත්‍රපිෂ්ණුර් 14 වන්දාරු රභිවාදකෙ
15 ශරාරුඝාතුකො හිංස්‍රඃ 16 (ස්‍යාද්) වර්ධිෂ්ණු (ස්තු) වර්ධනඃ
29 17 උත්පතිෂ්ණු(ස්තූ) ත්පතිතා 18 'ලඞ්කරිෂ්ණු (ස්තු) මඬනඃ
19 භූෂ්ණුර්භවිෂ්ණුර්භවිතා 20 වර්තිෂ්ණුර්වර්තනඃ (සමෞ)
30 21 නිරාකරිෂ්ණුඃ ක්‍ෂිප්නුඃ (ස්‍යාත්) 22 සාන්ද්‍රස්නිග්ධ (ස්තු) මෙදුරඃ
23 ඥාතා (තු) විදුරො වින්දුර් 24 විකාසී (තු) විකස්වරඃ
31 25 විසෘත්වරො විසෘමරඃ ප්‍රසාරී (ච) විසාරිණි
26 සහිෂ්ණුඃ සහනඃ ක්‍ෂන්තා තිතික්‍ෂුඃ ක්‍ෂමිතා ක්‍ෂමී
32 27 ක්‍රොධනො 'මර්‍ෂණඃ කොපී 28 චණ්ඩ (ස්ත්ව) 'ත්‍යන්තකොපනඃ
29 ජාගරූකො ජාගරිතා 30 ඝූර්ණිතඃ ප්‍රචලායිතඃ
33 31 ස්වපක් ශයාලුර්නිද්‍රාලුර් 32 නිද්‍රාණ ශයිතෞ (සමෞ)
33 පරාඞ්මුඛඃ පරාචීනඃ 34 (ස්‍යාද්) අවාඞ් (අප්‍ය) 'ධොමුඛඃ
34 35 (දෙවානඤ්චති) දෙවද්‍ර්‍යඞ් 36 විෂ්වද්‍ර්‍යඞ් (විෂ්වගඤ්චති)
37 (යඃ සහාඤ්චති) සධ්‍ර්‍යඞ් (ස) 38 (ස) තිර්‍යඞ් (යස්තිරො 'ඤ්චති)

---

1 වසඟවූයේ.
2 හික්මුණේ.
3 විළිනැත්තේහෝ නොහික්මුණේ.
4 එලඹසිටිමතිඇත්තේ
5 විළිඇත්තේ.
6 විස්මය ඇත්තේ.
7 භය ක්‍ෂුත්පිපාසාදීන් ව්‍යාකුලවූයේ.
8 බානසුලුවූයේ.
9 කිසිවක් පතන්නේ.
10 කිසිවක් ගන්නේ.
11 සැදැහැ ඇත්තේ.
12 ගිලිහෙන වැටෙන සුලුවූයේ.
13 ලජ්ජාසිලීතැනැත්තේ
14 වඳනා සුලුවූයේ.
15 හිංසා සීලීවූයේ.
16 වැඩෙන සුලුවූයේ.
17 උඩපනින සුලුවූයේ.
18 අලඞ්කාර සීලීවූයේ.
19 වනසුලුවූයේ.
20 වැටෙන සුලුවූයේ.
21 බැහැරලන සුලුවූයේ.
22 ගණසිනිඳුවූයේ.
23 දන්නේ.
24 පිපෙන සුලුවූයේ.
25 පැතිරෙනහෝ ගලනසුලුවූයේ
26 සමාවන සුලුවූයේ.
27 කිපෙනසුල්ලේ.
28 ඉතාකිපෙන සුලුවූයේ.
29 නිදිමරණ සුලුවූයේ.
30 නිදිමතින්ඇස්බමන්නේ.
31 නිදන සුල්ලේ.
32 නිදිගත්තේ.
33 මූනඉවත්කරන්නේ
34 පාතබලාලූ මුව ඇත්තේ.
35 දෙවියන්කරායන්නේ
36 සියලු අතයන්නේ
37 කැටිව යන්නේ.
38 සරස යන්නේ.

---

* ත්‍රසෙනා—මරාටි.

35 1 වදො වදාවදො වක්තා 2 වාගීශො වාක්පතිඃ (සමෞ)
3 වාචොයුක්තිපටුර්වාග්මී 4 වාවදූක (ශ්ච) වක්තරි
36 5 (ස්‍යාජ්) ජල්පාක (ස්තු) වාචාලො වාචාටො බහුගර්හ්‍යවාක්
6 දුර්මුඛෙ මුඛරාබද්ධමුඛෞ 7 ශක්ලඃ * ප්‍රියංවදෙ
37 8 ලොහලඃ (ස්‍යාද්) අස්ඵුටවාග් 9 ගර්හ්‍යවාදී (තු) කද්වදඃ
10 (සමෞ) කුවාද කුචරෞ 11 (ස්‍යාද්) අසෞම්‍යස්වරො 'ස්වරඃ
38 12 රවණඃ ශබ්දනො 13 නාන්දීවාදී † නාන්දීකරඃ (සමෞ)
14 ජඩො 'ඥ ‡ 15 එඩමූක (ස්තු වක්තුං ශ්‍රොතුමශික්ෂිතෙ)
39 16 තූෂ්ණීංශීල (ස්තු) තූෂ්ණීකො 17 නග්නො 'වාසා දිගම්බරෙ
18 නිෂ්කාසිතො 'වකෘෂ්ටඃ (ස්‍යාද්) 19 අපධ්වස්ත (ස්තු) ධික්කෘතඃ
40 20 ආත්තගර්වො 'භිභූතඃ (ස්‍යාද්) 21 දාපිතඃ § සාධිතඃ (සමෞ)
22 ප්‍රත්‍යාදිෂ්ටො නිරස්තඃ (ස්‍යාත්) ප්‍රත්‍යාඛ්‍යාතො නිරාකෘතඃ
41 23 නිකෘතඃ ** (ස්‍යාද්) විප්‍රකෘතො 24 විප්‍රලබ්ධ (ස්තු) වඤ්චිතඃ
25 මනොහතඃ ප්‍රතිහතඃ ප්‍රතිබද්ධො හත (ශ්ච සඃ)
42 26 අධික්ෂිප්තඃ ප්‍රතික්ෂිප්තො †† 27 බද්ධෙ කීලිත සංයතෞ
28 ආපන්න ආපත්ප්‍රාප්තඃ (ස්‍යාත්) 29 කාන්දිශීකො භයද්‍රුතඃ

---

1 කියන්නේ.
2 වදන්පතිවූයේ.
3 ව්‍යක්තයා.
4 බොහෝබණනේ.
5 නින්දිතබොහෝ බස්ඇත්තේ.
6 අප්‍රියවාදිවූයේ.
7 ප්‍රියවාදිවූයේ.
8 අව්‍යක්තතෙපුල් ඇත්තේ.
9 නින්දිතව කියන්නේ.
10 දෙස්කියන්නේ.
11 නපුරුස්වරඇත්තේ.
12 ශබ්දසීලිවූයේ
13 ස්තුතිවාදිවූයේ.
14 අත්‍යන්ත මූඪයා.
15 කියන්ටහෝ අසන්ටහෝ නොහැක්කේ.
16 මුවෙන්නොබණනේ
17 නග්නයා.
18 නික්මවූයේ.
19 හරණලද්දේ.
20 දප්බිඳුනේ.
21 දෙවනලද්දේ හෝ දෙනුලැබූ
22 බැහැරලනලද්දේ.
23 විවර්ණකෙළේ.
24 රවටනලද්දේ.
25 සිත්බිඳිනාලදුයේ
26 ක්ෂෙපකෙළේ.
27 රැහැන්ආදියෙන් බඳනාලද්දේ.
28 විපත්ගතවූයේ.
29 බියෙන්පලාගියේ.

---

* ශක්ත, ශක්නු—කලිකාතා.

† ආශීර්වචනසංයුක්තා ස්තුතිර්‍යස්මාත් ප්‍රවර්තතෙ
දෙවද්විජනෘපාදීනාං තස්මාන්නාන්දීති කීර්ත්‍යතෙ, යි භරත ශාස්ත්‍රයි.

‡ ඉෂ්ටංවානිෂ්ටංවා සුඛදුඃඛෙවා නාවෛති යො මොහාත්
විඥ්ති පරවශගඃ ස භවෙදිහ ජඩසංඥකඃ පුරුෂඃ.

§ දාපිත—බාරාණසී ටීකා.

** නිකෘතං විප්‍රලබ්ධෙ ස්‍යාච්ඡඨෙ විප්‍රකෘතෙ ත්‍රිෂු-විශ්වමෙදිනී කොෂයි

†† කස්‍යචිත් ශෞර්‍යාදිකං ප්‍රතිෂිද්ධමානස්‍ය දුර්වචනාදි "අධික්ෂෙපඃ" යි රාජමුකුටයි.

43 1 ආක්ෂාරිතඃ ක්ෂාරිතො 'භිශස්ත 2 සඞ්කසුකො 'ස්ථිරෙ
3 ව්‍යසනාර්ත්තොපරක්තෞ (ද්වෞ) 4 විහස්ත ව්‍යාකුලෞ (සමෞ)
44 5 වික්ලවො විහ්වලඃ 6 (ස්‍යාත්තු) විවශො 'රිෂ්ටදුෂ්ටධීඃ
7 කශ්‍යඃ කශාර්හෙ 8 සන්නද්ධෙ (ත්වා) තතායී * වධොද්‍යතෙ
45 9 ද්වෙෂ්‍ය (ත්ව) 'ක්ෂිගතො 10 වධ්‍යඃ ශීර්ෂච්ඡෙද්‍ය (ඉමෞ සමෞ)
11 විෂ්‍ය (විෂෙණ යො වධ්‍ය) 12 මුසල්‍ය (මුසලෙන යඃ)
46 13 ශිශ්විදානො 'කෘෂ්ණකර්ම්මා 14 චපලශ්චිකුරඃ (සමෞ)
15 දොෂෛකදෘක් පුරොභාගී 16 නිකෘත (ස්ත්ව) 'නෘජුඃ ශඨඃ
47 17 කර්ණෙජපඃ සූචකඃ (ස්‍යාත්) පිශුනො † 18 දුර්ජ්ජනඃ ඛලඃ
19 නෘශංසො ඝාතුකඃ ක්‍රෑරඃ පාපො 20 ධූර්ත්ත (ස්තු) වඤ්චකඃ
48 21 අඥ මූඪ යථාජාත මූර්ඛ වෛධෙය බාලිශාඃ
22 කදර්‍ය්‍යෙ කෘපණ ක්ෂුද්‍ර කිම්පචාන මිතම්පචාඃ
49 23 නිඃස්ව (ස්තු) දුර්විධො දීනො දරිද්‍රො දුර්ගතො ('පි සඃ)
24 වනීයකො යාචනකො මාර්ගණො යාචකාර්ථිනෞ
50 25 අහඞ්කාරවානහංයුඃ 26 ශුභංයු (ස්තු) ශුභාන්විතඃ
27 දිව්‍යොපපාදුකා (දෙවාඃ) 28 (නෘගවාද්‍යා) ජරායුජාඃ
51 92 ස්වෙදජාඃ (කෘමිදංශාද්‍යාඃ) 30 (පක්ෂිසර්පාදයො) 'ණ්ඩජාඃ

---

1 අපවාදයෙන් කෙලසුනේ.
2 අස්ථිර නැනැත්තේ.
3 ව්‍යසනයෙන් පෙළුනේ.
4 වියවුල් ඇත්තේ
5 සොකාදීන් බුන්සිරුරු ඇත්තේ
6 අරිටු ලකුණින් කෙලෙසි පැණ ඇත්තේ.
7 කසයෙන් නැළිය යුත්තේ.
8 වධයට සැරසුනේ.
9 වෙෂයට සුදුස්සේ.
10 වධයට සුදුස්සේ.
11 විසයෙන් නැසියයුත්තේ.
12 මුසලයෙන් පහට යුත්තේ.
13 පව් නොකරන්නේ.
14 නොවිචාරා වධාදිකරන්නේ.
15 වරදපමණක් දක්නේ.
16 වඞ්ක අදහස් ඇත්තේ.
17 අනුන් දොස් කොඳුරා කියන්නේ.
18 උනුන් බිඳුවන්නේ.
19 අනුන් කෙරෙහි ද්‍රොහකරන්නේ.
20 රුවටිල්ලෙන් පරාබැදගන්නේ.
21 මූර්ඛ නැනැත්තේ.
22 මසුරුවූයේ. ‡
23 දිළිනිදු.
24 ඉල්වන්නේ.
25 අහඞ්කාර ඇත්තේ.
26 ශුභයුක්තවූයේ.
27 ඖපපාතිකයෝ.
28 ජලාබුජයෝ.
29 සංසෙදජයෝ.
30 අණ්ඩජයෝ.

---

* අග්නිදො ගරදශ්චෛව ශස්ත්‍රපාණිර්ධනාපහඃ
ක්ෂෙත්‍ර දාරාපහාරීච ෂඩෙතෙ ආතතායිනඃ.

† පිශුනඃ දුර්ජ්ජනපර්‍ය්‍යායො වා සී ටීකානුගමනායි.

‡ ඉධ යඃ ධර්ම්මාත්ම පුත්‍රදාරාදිකං පීඩයන් ලොභාත් අර්ථසඤ්චයං කරොති.

1 1 උද්භිද (තරුගුල්මාද්‍යා) 2 උද්භිදුද්භිජ්ජමුද්භිදම්
3 සුන්දරං රුචිරං චාරු සුෂමං * සාධු ශෝභනම්
2 කාන්තං මනෝරමං රුච්‍යං මනෝඥං මඤ්ජු මඤ්ජුලම්
4 (තද) 'සේචනකං † (තෘප්තේර්නාස්ත්‍යන්තෝ යස්‍ය දර්ශනාත්)
3 5 අභීෂ්ට 'භීප්සිතං ‡ හෘද්‍යං දයිතං වල්ලභං ප්‍රියම්
6 නිකෘෂ්ට ප්‍රතිකෘෂ්ටාර්ව රේඵ යාප්‍යාවමාධමාඃ
4 කුපූය කුත්සිතාවද්‍ය ඛේට ගර්හ්‍යාණකාඃ (සමාඃ)
7 මලීමසං (තු) මලිනං කච්චරං මලදූෂිතම්
5 8 පූතං පවිත්‍රං මේධ්‍යං (ච) 9 වීධ්‍රං (තු) විමලා (ර්ථකම් §)
10 නිර්ණික්තං ශෝධිතං මෘෂ්ටං නිඃශෝධ්‍යමනවස්කරම්
6 11 අසාරං ඵල්ගු 12 ශූන්‍ය (න්තු) වශිකං තුච්ඡ රික්තකේ
13 (ක්ලීබේ) ප්‍රධානං ප්‍රමුඛ ප්‍රවේකානුත්තමෝත්තමාඃ
7 මුඛ්‍ය වර්ය්‍ය වරේණ්‍යා (ශ්ච) ප්‍රවර්හෝ 'නවරාර්ධ්‍ය (වත්)
පරාර්ධ්‍යාග්‍ර ප්‍රාග්‍රහර ප්‍රාග්‍ර්‍යාග්‍ර්‍යාග්‍රීයමග්‍රියම්
8 14 ශ්‍රේයාන් ශ්‍රේෂ්ඨඃ පුෂ්කලඃ (ස්‍යාත්) සත්තම (ශ්චා) තිශෝභනේ
15 (ස්‍යුරුත්තරපදේ) ව්‍යාඝ්‍ර පුංගවර්ෂභ කුඤ්ජරාඃ
9 සිංහ ශාර්දූල නාගා (ද්‍යාඃ පුංසි ශ්‍රේෂ්ඨාර්ථගෝචරාඃ)
16 අප්‍රාග්‍ර්‍යං (ද්වයහීනේ ද්වේ) අප්‍රධානෝපසර්ජනේ
10 17 විශඞ්කටං පෘථු බෘහද් විශාලං පෘථුලං මහත්
වඩ්‍රෝරු විපුලං 18 පීන පීව්නී (තු) ස්ථූල පීවරේ
11 19 ස්තෝකාල්ප ක්ෂුල්ලකාඃ සූක්ෂ්මං ශ්ලක්ෂ්ණං දභ්‍රං කෘශං තනු
(ස්ත්‍රියාං) මාත්‍රා ත්‍රුටී (පුංසි) ලව ලේශ කණාණවඃ

---

1 රුක් වැල්ආදිදෑ.	7 මලයෙන්කිලිටිදෑ.	14 ඉතාසොබනාදෑ.
2 දලුලනදෑ.	8 පවිත්‍රදෑ.	15 ශ්‍රේෂ්ඨාර්ථබද. **
3 සොබනාදෑ.	9 සැබවින් නිමල්දෑ.	16 අප්‍රධානදෑ.
4 තෘප්තිඅවසන්නැතිව බලනදෑ.	10 කිලිටිහළදෑ.	17 විසල්දෑ.
	11 බෙලහීනදෑ.	18 තරදෑ.
5 අභීෂ්ටදෑ. ‡	12 හිස්දෑ.	19 කුඩාදෑ.
6 නින්දිතදෑ.	13 ප්‍රධානදෑ.	

---

* සුසමං—කලිකාතා. † ආසේචනක යි හෝ වේයි.

‡ අභ්‍යාපතුම් ඉෂ්‍යතේස්ම, යි විග්‍රහයි. § විමලාර්ථකම්—මරාටී.

** පුරුෂෝ ව්‍යාඝ්‍ර ඉව, යි වාක්‍යයෙහි 'පුරුෂව්‍යාඝ්‍රඃ' යි "උපමිතං ව්‍යාඝ්‍රාදිභිඃ" යි පාණිනියක්‍රමයෙන් උපමිතසමාස කොට අර්ථදක්කගුතු-පුරුෂශ්‍රේෂ්ඨ යන අර්ථයි—මෙසේ සෙසුතැන්ද දතයුතුයි.

12 1 අත්‍යල්පෙ 'ල්පිෂ්ඨ මල්පීයඃ කනීයො * 'ණීය (ඉත්‍යපි)
2 ප්‍රභූතං ප්‍රචුරං ප්‍රාජ්‍යමදභ්‍රං බහුලං බහු
13 පුරුහං † පුරු භූයිෂ්ඨං ස්ඵිරං ‡ භූය (ශ්ච) භූරි (ච)
3 පරඃශතා (ද්‍යාස්තෙ යෙෂාං පරා සඞ්ඛ්‍යා ශතාදිකාත්)
14 4 ගණනීයෙ (තු) ගණෙයං § 5 සඞ්ඛ්‍යාතෙ ගණිතම් 6 (අථ) සමං සර්වම්
විශ්වමශෙෂං කෘත්ස්නං සමස්ත නිඛිලාඛිලානි නිඃශෙෂම්
15 සමග්‍රං සකලං පූර්ණමඛණ්ඩං (ස්‍යාද්) අනූනකෙ
7 ඝනං නිරන්තරං සාන්ද්‍රං 8 පෙලවං විරලං තනු
16 9 සමීපෙ නිකටාසන්න සන්නිකෘෂ්ට සනීඩ (වත්)
සදෙශාභ්‍යාස සවිධඃ සමර්‍ය්‍යාද සවෙශ (වත්)
17 උපකණ්ඨාන්තිකාභ්‍යර්ණාභ්‍යග්‍රා (අප්‍ය) භිතො ('ව්‍යයම්)
10 සංසක්තෙ (ත්ව) ව්‍යවහිතමපදාන්තර ** (මිත්‍යපි)
18 11 නෙදිෂ්ඨ මන්තිකතමං 12 (ස්‍යාද්) දූරං විප්‍රකෘෂ්ටකම්
13 දවීය (ශ්ච) දවිෂ්ඨං (ච) සුදූරං 14 දීර්ඝමායතම්
19 15 වර්තුලං නිස්තලං වෘත්තං 16 බන්ධුරං †† (තු) නතොන්නතම්
17 උච්ච ප්‍රාංශූන්නතොදග්‍රොච්ඡ්‍රිතාස්තුඞ්ගෙ 18 ('ථ) වාමනෙ
20 න්‍යඞ්නීච ඛර්ව හ්‍රස්වාඃ (ස්‍යුර්) 19 අවාග්‍රෙ 'වනතානතම්
20 අරාලං වෘජිනං ජිහ්මමූර්මිමත්කුඤ්චිතං නතම්
21 ආවිද්ධං කුටිලං භුග්නං වෙල්ලිතං වක්‍ර (මිත්‍යපි)
21 ඍජාවජිහ්ම ප්‍රගුණෞ 22 ව්‍යස්තෙ (ත්ව) ප්‍රගුණාකුලෞ
22 23 ශාශ්වත (ස්තු) ධ්‍රුවො නිත්‍ය සදාතන සනාතනාඃ
24 ස්ථාස්නුඃ ස්ථිරතරඃ ස්ථෙයාන් 25 (එකරූපතයා තු යඃ)

---

1 ඉතා කුඩාදෑ.
2 බොහෝදෑ.
3 ශතාදියෙන් අධිකදෑ.
4 ගිණියයුතුදෑ.
5 ගිණූදෑ.
6 නො අඩුදෑ.
7 ඝනදෑ.
8 තුනීදෑ.
9 සමීපය.
10 ඇළුනුදෑ.
11 ඉතා සමීපදෑ.
12 දුර.
13 ඉතා දුරුදෑ.
14 දික්දෑ.
15 වටදෑ.
16 මදක්නැමි උස්දෑ.
17 උස්දෑ.
18 කුරුදෑ.
19 අගනැමිදෑ.
20 වක්දෑ හෝ නැමිදෑ.
21 උදුදෑ.
22 ආකුලවූහෝ වෙන් වෙන් වූහෝදෑ.
23 සදාකාලිකදෑ.
24 ඉතා තිරදෑ.
25 නිර්විකාරදෑ.

---

* කාණීයස්, කලිකාතා—පාණිනිය-5, 3, 64. මෙහි දන්ත්‍ය පෙණේ. ‡ ස්ඵාරං—මරාටී.
† පුරුහූඃ, මරාටී—පුරහං, කලිකාතා.
§ ගාණෙයං, කලිකාතා. ** මපධාන්තර, කලිකාතා-මපදන්තර, මරාටී
†† බන්ධූරං ඉත්‍යපි පාඨඃ.

23 (කාලව්‍යාපී ස) කූටස්ථඃ 1 ස්ථාවරෝ (ජඞ්ගමේතරඃ)
2 චරිෂ්ණුජඞ්ගම චර ත්‍රස මිඟ චරාචරම්
24 3 චලනං කම්පනං කම්පං 4 චලං ලොලං චලාචලම්
චචලං තරලං (චෛව) පාරිප්ලව පරිප්ලවෙ
25 5 අතිරික්තඃ සමධිකො 6 දෘඪසන්ධි (ස්තු) සංහතඃ
7 කර්කශං * කඨිනං ක්‍රූරං කඨොරං නිෂ්ඨුරං දෘඪම්
26 ජඨරං මූර්තිමන්මූර්තං 8 ප්‍රවෘද්ධං 'ප්‍රෞඪ මෙධිතම්
9 පුරාණෙ ප්‍රතනං ප්‍රත්න පුරාතන චිරන්තනාඃ
27 10 ප්‍රත්‍යග්‍රො 'භිනවො නව්‍ය නවීනො නූතනො නවඃ
නූත්න (ශ්ච) 11 සුකුමාරං (තු) කොමලං මෘදුලං මෘදු
28 12 අන්වගන්වක්ෂ මනුගො 'නුපදං (කලීබ'මව්‍යයම්)
13 ප්‍රත්‍යක්ෂං (ස්‍යාද්) ඓන්ද්‍රියකම් 14 අප්‍රත්‍යක්ෂමතීන්ද්‍රියම්
29 15 එකතානො 'නන්‍යවෘත්ති රෙකාග්‍රෛකායනා (වපි)
(අප්‍ය) කසර්ග එකාග්‍ර්‍ය ('ප්‍ය) කායනගතො ('පිච)
30 16 පුංස්‍යාදිඃ පූර්ව පෞරස්ත්‍ය ප්‍රථමාද්‍යා (අථාස්ත්‍රියාම්)
17 අන්තො ජඝන්‍යං චරමමන්ත්‍ය පාශ්චාත්‍ය පශ්චිමාඃ
31 18 මොඝං නිරර්ථකං 19 ස්පෂ්ටං ස්ඵුටං ප්‍රව්‍යක්තමුල්බණම්
20 සාධාරණං (තු) සාමාන්‍යම් 21 එකාකී (ත්වෙ) ක එකකඃ
32 22 භින්නා (ර්ථකා) අන්‍යතර එකස්ත්වා 'න්‍යෙතරා (වපි)
23 උච්චාවචං නෛකභෙදම් 24 උච්චණ්ඩමවිලම්බිතම්
33 25 අරුන්තුද (ස්තු) මර්මස්පෘග් 26 අබාධං (තු) නිරර්ගලම්
27 ප්‍රසව්‍යං ප්‍රතිකූලං (ස්‍යාද්) අපසව්‍ය මපෂ්ඨු (ච)
34 28 වාමං (ශරීරං) සව්‍යං (ස්‍යාද්) 29 අපසව්‍යං (තු) දක්ෂිණම්
30 සඞ්කටං (නාතු) සම්බාධඃ 31 කලිලං ගහනං (සමෙ)

---

1 නිශ්චලදෑ.
2 චලදෑ.
3 සෙලවෙන සුළුදෑ.
4 සෙලවීම.
5 වැඩිහෝ ඉතිරිදෑ.
6 දැඩියේ ගැළපිදෑ.
7 රළුහෝ කැකුළුදෑ.
8 ඉතාවැඩුනුදෑ.
9 පරණදෑ.
10 අළුත්දෑ.
11 කොමලදෑ=සිව්මැලිදෑ.
12 අනුවයන්නේ.
13 පසක්කටහැකිදෑ.
14 පසක්නොකට හැකිදෑ.
15 එකඟ.
16 ප්‍රථමය.
17 අන්තය.
18 ව්‍යර්ථදෑ.
19 ව්‍යක්තදෑ.
20 සාධාරණදෑ.
21 හුදකලාදෑ.
22 තොරවූදෑ.
23 බහුප්‍රකාරදෑ.
24 ඉක්මන්දෑ.
25 මර්මබිඳිනේ.
26 අනිවාරිතදෑ.
27 විපරීතදෑ.
28 වම්සිරුර.
29 දකුණුසිරුර.
30 අල්පාවකාශය.
31 දුර්විවෙකදෑ.

---

* කක්ඛට, ඛක්ඛට, යීද කියති යනු මරාචි ටීකාසි.

35 1 සඞ්කීර්ණේ සඞ්කුලාකීර්ණේ 2 මුණ්ඩිතං පරිවාපිතම්
3 ග්‍රන්ථිතං සන්දිතං දෘබ්ධං 4 විසෘතං විස්තෘතං තතම්
36 5 අන්තර්ගතං විස්මෘතං (ස්‍යාත්) 6 ප්‍රාප්තප්‍රණිහිතෙ (සමෙ)
7 වෙල්ලිතං ප්‍රෙඞ්ඛිතාධූත චලිතාකම්පිතා ධූතෙ
37 8 නුත්ත නුන්නාස්ත නිෂ්ඨ්‍යූතා * විද්ධක්ෂිප්තෙරිතාඃ (සමාඃ)
9 පරික්ෂිප්තං (තු) නිවෘතං 10 මූෂිතං මුෂිතා (ඵකම්)
38 11 ප්‍රවෘද්ධ ප්‍රසෘතෙ 12 න්‍යස්ත නිසෘෂ්ටෙ 13 ගුණිතාහතෙ
14 නිදිග්ධොපචිතෙ 15 ගූඪ ගුප්තෙ 16 ගුණ්ඨිත † රූෂිතෙ
39 17 ද්‍රුතාවදීර්ණේ 18 උද්ගූර්ණෝද්‍යතෙ 19 කාචිත ශික්‍යිතෙ ‡
20 ඝ්‍රාණ ඝ්‍රාතෙ 21 දිග්ධ ලිප්තෙ 22 සමුදක්තොද්ධෘතෙ (සමෙ)
40 23 වෙෂ්ටිතං (ස්‍යාද්) වලයිතං සංවීතං රුද්ධමාවෘතම්
24 රුග්ණ භුග්නෙ 25 ('ථ) නිශිත ක්ෂ්ණුත ශාතානි තෙජිතෙ
41 26 (ස්‍යාද්) විනාශොන්මුඛං පක්වං 27 හ්‍රීණ හ්‍රීතෞ (තු) ලජ්ජිතෙ
28 වෘතෙ (තු) වෘත්තවා වෘතෞ § 29 සංයොජිත උපාහිතඃ
42 30 ප්‍රාප්‍යං ගම්‍යං සමාසාද්‍යං 31 ස්‍යන්නං රීණං ස්නුතං ස්‍රුතම්
32 සඞ්ගූඪඃ (ස්‍යාත්) සඞ්කලිතො 33 'වගීතඃ ඛ්‍යාතගර්හණඃ
43 34 විවිධඃ (ස්‍යාද්) බහුවිධො නානාරූපඃ පෘථග්විධඃ
35 අවරීණෙ ධික්කෘත (ශ්චාප්‍ය) 36 වධ්වස්තො 'වචූර්ණිතඃ

---

1 සඞ්කීර්ණදෑ.
2 හිසමුඩු කෙළේ.
3 ගෙතූදෑ.
4 විසිරිදෑ.
5 විස්මෘතදෑ.
6 ලදදෑ.
7 මදක්සැලෙනදෑ.
8 මෙහෙයූදෑ.
9 අගල්ආදින් ඛකළදෑ.
10 සොරාගත්දෑ.
11 වෙගවත්දෑ= ගලායනදෑ.
12 තැබූදෑ=දුමුදෑ.
13 පූඩුකළදෑ.
14 රැස්කළදෑ.
15 සැඟවූදෑ.
16 දූලිගැසුනුදෑ. **
17 දියවූදෑ.
18 නගනලදශස්ත්‍රාදිය
19 සහලැක්සේකළදෑ.
20 ආඝ්‍රාණය කරණදෑ.
21 ආලෙප ද්‍රව්‍යය.
22 ලිත් ආදියෙන් නැගුදෑ.
23 වෙළුදැපවිරුගංඇයින්
24 බිඳුනු නැමුනුදෑ
25 තියුණුකළදෑ.
26 විනාසය බලාගියදෑ.
27 ලජ්ජාකෙළේ.
28 වැලකුදෑ ††
29 සංයුක්තකෙළේ.
30 පැමිනියහැක්කේ.
31 වැගුරුනේ.
32 එක්කෙළේ.
33 නින්දිතදෑය.
34 නින්වැදෑරුම්වූවා.
35 නින්දාමාත්‍රය.
36 බැහැරලූවා=සුණු කෙළේ.

---

* නිෂ්ඨ්‍යූත, කලිකාතා—කාව්‍යදශී. † ගුණ්ඨිත—කලිකාතා.

‡ ශික්‍යස්ථාපිතස්‍ය—මරාඨී. ටීකා. § ව්‍යාවෘත්ත—මරාඨී.

** ගල්වනදෑ සී පරණ සනනයි.

†† ස්වයංවරාදෞ ස්වීකෘතස්‍ය වරාදෙඃ.

44 1 අනායාසකෘතං ඵාණ්ටං 2 ස්වනිතං ධ්වනිතං (සමෙ)
3 බද්ධෙ සන්දානිතං මූත මුදිතං * සන්දිතං සිතම්
45 4 නිෂ්පක්වෙ ක්වථිතං 5 (පාකෙ ක්ෂීරාජ්‍යපයසාං) ශෘතම්
6 නිර්වාණො (මුනිවහ්න්‍යාදෞ) 7 නිර්වාත (ස්තු ගතෙ 'නිලෙ)
46 8 පක්වං පරිණතෙ 9 ගූනං හන්නෙ 10 මීඪ (න්තු) මූත්‍රිතෙ
11 පුෂ්ටෙ (තු) පුෂිතං 12 සොඪෙ ක්ෂාන්තම් 13 උද්වාන්ත මුද්ගතෙ
47 14 දාන්ත (ස්තු) දමිතෙ 15 ශාන්තඃ ශමිතෙ 16 ප්‍රාර්ථිතෙ 'ර්දිතඃ
17 ඥප්ත (ස්තු) ඥපිතෙ 18 ඡන්නශ්ඡාදිතෙ 19 පූජිතෙ 'චිතඃ
48 20 පූර්ණ (ස්තු) පූරිතෙ 21 ක්ලිෂ්ටඃ ක්ලිශිතෙ 22 'වසිතෙ සිතඃ
23 ප්‍රුෂ්ට ප්ලුෂ්ටොෂිතා දග්ධෙ 24 තෂ්ට ත්වෂ්ටෞ තනූකෘතෙ
49 25 වෙධිතච්ඡිද්‍රිතෞ විද්ධෙ 26 වින්න විත්තෞ විචාරිතෙ
27 නිඃප්‍රභෙ විගතාරොකෞ 28 විලීනෙ විද්‍රුතද්‍රුතෞ
50 29 සිද්ධෙ නිර්වෘත්ත නිෂ්පන්නෞ 30 දාරිතෙ භින්න භෙදිතෞ
31 ඌතං ස්‍යූතමුතං (චෙති ත්‍රිතයං තන්තුසන්තතෙ)
51 32 (ස්‍යාද්) අර්හිතෙ නමස්‍යිත නමසිත මපචායිතාර්චිතාපචිතම්
33 වරිවසිතෙ වරිවස්‍යිත මුපාසිත (ඤ්චො) පචරිතං (ච)
52 34 සන්තාපිත සන්තප්තෞ ධූපිත ධූපායිතෞ (ච) දූන (ශ්ච)
35 හෘෂ්ට මත්තතෘප්තඃ ප්‍රහ්ලන්නඃ ප්‍රමුදිතඃ ප්‍රීතඃ
53 36 ඡින්නං ඡාතං ලූනං කෘත්තං දාතං දිතං ඡිතං වෘක්ණම්
37 ස්‍රස්තං ධ්වස්තං භ්‍රෂ්ටං ස්කන්නං පන්නං ච්‍යුතං ගලිතම්

---

1 සීතකසාය.
2 ශබ්දකළදෑ.
3 බැන්දු.
4 කකාලා.
5 දියඅඩක්හෙව කකාළකිරිආදිය.
6 නිර්වාණශබ්දය මුනි ගිනිආදියෙහිවැටේ
7 හැමූපවන්.
8 මූකලා=ඉදුනා.
9 පාකළමල.
10 පාකළමූ.
11 පොෂණයකෙළේ.
12 ඉවසූයේ.
13 වමනකෙළේ.
14 දැමුනේ.
15 සැනසුනේ.
16 ඉල්ලූයේ.
17 දැන්වූදෑ.
18 වැසූයේ.
19 පිදූයේ.
20 පිරවූයේ
21 වෙහෙසූයේ=කෙලසූයේ.
22 නිමවූයේ.
23 දැයේ.
24 තුනීකෙළේ.
25 විද්දේ=සිදුරුකෙළේ
26 විචාළේ.
27 දිපතිනැත්තේ.
28 ඉටිගිතෙල් ඈදියවූයේ.
29 සැදූයේ.
30 බින්දේ=පැලූයේ.
31 හූතැනූයේ.
32 පිදූයේ.
33 පුදනලදුයේ,
34 තැවූයේ.
35 පිණායියේ
36 කැඩූයේ=කැපූයේ.
37 ගිලිහුනේ.

---

* උද්ඝිතං—මරාටී.

54 1 ලබ්ධං ප්‍රාප්තං විත්තං භාවිතමාසාදිතං (ච) භූතං (ච)
2 අන්වේෂිතං ගවේෂිතමන්විෂ්ටං මාර්ගිතං මෘගිතම්
55 3 ආර්ද්‍රං සාර්ද්‍රං ක්ලින්නං තිමිතං ස්තිමිතං සමුන්නමුත්තං (ච)
4 ත්‍රාතං ත්‍රාණං රක්ෂිතමවිතං ගොපායිතං (ච) ගුප්ත (ච)
56 5 අවගණිතමවමතාවඥාතෙ ‘වමානිතං (ච) පරිභූතෙ
6 ත්‍යක්තං හීනං විධුතං සමුජ්ඣිතං ධූතමුත්සෘෂ්ටම්
57 7 උක්තං භාෂිතමුදිතං ජල්පිතමාඛ්‍යාතමභිහිතං ලපිතම්
8 බුද්ධං බුධිතං මනිතං විදිතං ප්‍රතිපන්නමවසිතාවගතෙ
58 9 ඌරීකෘත මුරරීකෘත මඞ්ගීකෘත මාශ්‍රුතං ප්‍රතිශ්‍රුතම්
10 සඞ්ගීර්ණං සංවිදිතං සංශ්‍රුත සමාහිතොපශ්‍රුතොපගතම්
59 11 ඊලිත ශස්ත පණායිත පනායිත ප්‍රණුත ප්‍රණීත පනිතානි
අපිගීර්ණ වර්ණිතා ‘භිෂ්ටුතෙඩිතානි ස්තුතා (ර්ථානි)
60 12 භක්ෂිත චර්විත ලිඪ* ප්‍රත්‍යවසිත ගිලිත ඛාදිත ප්සාතම්
අභ්‍යවහෘතා ‘න්න ජග්ධ ග්‍රස්ත ග්ලස්තාශිතං භුක්තම්
61 13 ක්ෂෙපිෂ්ඨ ක්ෂොදිෂ්ඨ ප්‍රෙෂ්ඨ වරිෂ්ඨ ස්ථවිෂ්ඨ බංහිෂ්ඨාඃ
(ක්ෂිප්‍ර ක්ෂුද්‍රාභීප්සිත පෘථු පීව බහුල ප්‍රකර්ෂාර්ථාඃ)
62 සාධිෂ්ඨ ද්‍රාඝිෂ්ඨ ස්ඵෙෂ්ඨ ගරිෂ්ඨ හ්‍රසිෂ්ඨ වෘන්දිෂ්ඨාඃ
(වාඪ ව්‍යායත බහු ගුරු වාමන වෘන්දාරකාතිශයෙ

30 වර්ගය.

1 ප්‍රකෘතිප්‍රත්‍යයාර්ථෛඃ සඞ්කීර්ණෙ ලිඞ්ගමුන්නයෙත්
කර්ම ක්‍රියා (තත්සාතත්‍යෙ ගම්‍යෙ ස්යුර්) අපරස්පරාඃ
2 (සාකල්‍යාසඞ්ගවචනෙ) පාරායණං පරායණං

සඞ්කීර්ණෙ, මේ සඞ්කීර්ණවර්ගයෙහි; ප්‍රකෘතිප්‍රත්‍යයාර්ථෛඃ, ප්‍රකෘතීහු ගේ අර්ථයෙන්හා ප්‍රත්‍යයාගේ අර්ථය යන මේආදියෙන්; ලිඞ්ගං, ලිඞ්ගතුය; උන්නයෙත්, අවබොධකරන්නේය ---කර්මක්‍රියා, කර්මය ක්‍රියාය යනු ක්‍රියාවට නම්-කර්මශබ්දය පුන්නපුං සකයි ක්‍රියාශබ්දය ස්ත්‍රීලිඞ්ගයි.

---

1 ලැබූයේ.
2 සෙවූයේ.
3 තෙමුනේ.
4 රැකියේ.
5 නොසැලකියේ.
6 දමූයේ.
7 කීයේ.
8 අවබොධකෙළේ.
9 ගිවිස්සේ.
10 පිළිගත්තේ.
11 ස්තුතිකෙළේ.
12 කෑයේ.
13 අතිශයාර්ථප්‍රකාශක ප්‍රත්‍යයාන්තශබ්ද

---

* ලිප්ත—කාලිකාතා.

1 ගන්ධර්ව්‍යා ශෞරිකා 2 (හෙතුශූන්‍යාත්වාස්ථා a) විලක්ෂණම්
3 5 ශමථ (ස්තු) ශමඃ ශාන්තිර් 4 දාන්ති (ස්තු) දමථො දමඃ
6 අවදානං b (කර්ම වෘත්තං) 6 කාම්‍යදානං ප්‍රවාරණම්
4 7 වශක්‍රියා සංවනනං c 8 මූලකර්ම (තු) කාර්මණම්
9 විධූනනං විධුවනං 10 තර්පණං ප්‍රීණනාවනම්
5 11 පර්‍යාප්තිඃ (ස්‍යාත්) පරිත්‍රාණං හස්තවාරණ d (මිත්‍යපි)
12 සෙවනං සීවනං ස්‍යූතිර් 13 විදරඃ ස්ඵුටනං භිදා
6 14 ආක්‍රොශනමභීෂඞ්ගඃ 15 සංවෙදෙ වෙදනා (න නා)
16 සම්මූර්ඡනමභිව්‍යාප්තිර් 17 යාච්ඤා භික්ෂාර්ථනාර්දනා
7 18 වර්ධනං ඡෙදනෙ 19 ('ථ ද්වෙ) ආනන්දන සභාජනෙ
ආප්‍රච්ඡනම් 20 (අථා) ම්නායඃ සම්ප්‍රදායඃ 21 ක්ෂයෙ ක්ෂියා
8 22 ග්‍රහෙ ග්‍රාහො 23 වශඃ කාන්තෞ 24 රක්ෂණ ස්ත්‍රාණෙ e 25 රණඃ ක්වණෙ
26 ව්‍යධො වෙධෙ 27 පචා පාකෙ 28 හවො හූතෞ 29 වරෝ වෘතෞ

හත්සාතත්‍යෙ ගම්‍යෙ, ඒ ක්‍රියාවගේහෝ ක්‍රියාවතුන්ගේහෝ නිරන්තරභාවයක් ගැනෙන කල්හි; අපරස්පරාඃ සත්ත්වාඃ, අපරස්පර නම් වෙති—යෙදෙනස් තුන්ලිඟුයි.

පාරායණපරායණෙ, f පාරායණය පරායණය යන ශබ්දයෝදෙදෙනාඃ සාකල්‍යාසඞ්ගවචනෙ, සියල්ලය ආශක්තිය යන අර්ථදෙක ක්‍රමයෙන් කියති.

1 සියකැමතිසේහැසිරීම.
2 කාරණනැතිවිසීම.
3 චිත්තොපශමය.
4 ඉන්ද්‍රියදමනය.
5 පූර්වචරිතය
6 තුලාභාරාදිදානය.
7 මන්ත්‍රාදියෙන් වසඟකිරීම.
8 බෙහෙත්මුලින් කරණ උච්චාටනාදිය.
9 සැලීමහෝ සෙලවීම.
10 පිණයාම.
11 මරණාදින්තොර කිරීම.
12 මැහීම.
13 වස්ත්‍රාදිය පැළීම
14 සාපය.
15 සුවආදිය විඳීම.
16 පැතිරීම.
17 ඉල්ලීම.
18 කැපීම.
19 සංවර්ධනය= g
20 පරම්පරායාත සදුපදෙශය.
21 අපචය=හානිය.
22 ගැනීම.
23 කැමැත්ත.
24 ගුප්තිය.
25 ශබ්දකිරීම.
26 සිදුරුකිරීම.
27 පිසීම.
28 කැඳවීම.
29 වෙළීම=සම්භක්තිය

---

a ත්වාස්ථා, සමහර.
b අපාදානං යිද පාඨයි.
c සංවදනං, සමහර.
ලක්ෂ්මීසං වදනං—අනුරුඛශ.
d හස්තධාරණ යිද—පෙණේ.
e රක්ෂා ද යෙති.
රක්ෂා ගුප්තිඃ පොෂණමවනම්ප්‍රතිපාලනම්ත්‍රාණම්-රත්නකොශයි.
f පාරායණං සමාසඞ්ගකාර්ත්ස්න්‍යපාරගතා අපි-මෙදිනිකොශ.
g සුහෘද්බාන්ධවාදීන්ගේ ගමනාගමනාදී කාලයෙහි ආලිඞ්ගන චුම්බන ප්‍රියවචනාදියෙන් සතුටුකිරීමයි

9 1 ඔෂඃ ප්ලොෂෙ 2 නයො නායෙ 3 ජ්‍යානි ජීර්ණෞ 4 භ්‍රමො භ්‍රමෞ
5 ස්ඵාතිර්වෘද්ධෞ 6 ප්‍රථා ඛ්‍යාතෞ 7 ස්පෘෂ්ටිඃ පෘක්තෞ 8 ස්නවඃ ස්‍රවෙ

10 9 එධා සමෘද්ධෞ 10 ස්ඵුරණෙ ස්ඵුරණා a 11 ප්‍රමිතෞ ප්‍රමා
12 ප්‍රසූතිඃ ප්‍රසවෙ 13 ශ්චොතෙ ප්‍රාඝාරඃ 14 ක්ලමථඃ ක්ලමෙ

11 15 උත්කර්ෂෝ'තිශයෙ 16 සන්ධිඃ ශ්ලෙෂෙ 17 විෂය ආශ්‍රයෙ b
18 ක්ෂිපායාං ක්ෂෙපණං 19 ගීර්ණිර්ගිරෞ 20 ගුරණ c මුද්‍යමෙ

12 21 උන්නාය උන්නයෙ 22 ශ්‍රායඃ ශ්‍රයණෙ 23 ජයනෙ ජයඃ
24 නිගාදො නිගදෙ 25 මාදො මද 26 උද්වෙග උද්භ්‍රමෙ

13 27 විමර්දනං පරිමලෙ 28 'භ්‍යුපපත්ති රනුග්‍රහඃ
29 නිග්‍රහ (ස්තද්විරුද්ධඃ ස්‍යාත්) 30 අභියොග (ස්ත්ව) භිග්‍රහඃ

14 31 මුෂ්ටිබන්ධ (ස්තු) සංග්‍රාහො 32 ඩිම්බෙ ඩමර විප්ලවෞ
33 බන්ධනං ප්‍රසිති ශ්චාරඃ 34 ස්පර්ශඃ ස්ප්‍රෂ්ටොපතප්තරි

15 35 නිකාරො විප්‍රකාරඃ (ස්‍යාද්) 36 ආකාරස්ත්වීඞ්ග ඉඞ්ගිතං d
37 පරිණාමො විකාරො (ද්වෙ සමෙ) 38 විකෘති වික්‍රියෙ

16 39 අපහාර (ස්ත්ව) පචයඃ 40 සමාහාරඃ සමුච්චයඃ
41 ප්‍රත්‍යාහාර උපාදානං 42 විහාර (ස්තු) පරික්‍රමඃ

---

1 දැවිල්ල.
2 නීතිය.
3 ජරාව.
4 බැමීම.
5 වැඩීම.
6 ප්‍රසිද්ධිය.
7 ස්පර්ශය.
8 වැගිරීම.
9 උපචය.
10 සංචලනය.
11 තත්වය දැන්ම.
12 දරුවන් වැදීම.
13 ඉසීම=තෙමාඑළිම.
14 ගිලන්බව.
15 ප්‍රකර්ෂය.
16 සන්ධානය.
17 නිතිසේවනය.
18 මෙහෙයීම. e
19 උද්ගාරය.
20 උත්සාහය.
21 උඩනැගීම.
22 ඇසුරුකිරීම.
23 දිනීම.
24 කථනය.
25 හර්ෂය.
26 චිත්තවිකාරය.
27 ගඳසුණු කිරීම.
28 පිළිගැන්ම.
29 නොපිළිගැන්ම.
30 ඩබරට කැඳවීම.
31 මිටින් පෙළාගැන්ම.
32 කලහවිශෙෂයක්.
33 බැඳුම.
34 උප තාපය.
35 අපකාරය.
36 ඉඟි=අභිප්‍රායානුරූප ශාරීරිකවිකාර.
37 ප්‍රකෘතිවිකාරය මුහුනුරායාම
38 විකෘතිකර්මය.
39 අපහරණය.
40 කැටිකිරීම.
41 ඉන්ද්‍රියාකර්ෂණය.
42 පයින්යාම.

---

a ස්ඵුලනං ස්ඵොරණං ස්ඵූරඃ සිද.

b ආශ්‍රය ද වෙත්.

c ගුරණසිද වේ.

d ඉඞ්ගිතඃ සි පුං—කාලිකාතා.

e ආචාරාතික්‍රමණ සි—සනාතන.

17 ¹ අභිහාරො 'භිග්‍රහණං, ² නිර්හාරො 'භ්‍යවකර්ෂණම්
³ අනුහාරො 'නුකාරඃ (ස්‍යාද්) ⁴ (අර්ථස්‍යාපගමෙ) ව්‍යයඃ

18 ⁵ ප්‍රවාහ (ස්තු) ප්‍රවෘත්තිඃ (ස්‍යාත්) ⁶ ප්‍රවහො (ගමනං බහිඃ)
⁷ වියාමො වියමො යාමො යමඃ සංයාම සංයමෞ

19 ⁸ හිංසාකර්මාභිචාරඃ (ස්‍යාජ්) ⁹ ජාගර්‍ය්‍යා ජාගරා (ද්වයොඃ)
¹⁰ විඝ්නො 'න්තරායඃ ප්‍රත්‍යූහඃ ¹¹ (ස්‍යාද්) උපඝ්නො 'න්තිකාශ්‍රයෙ

20 ¹² නිර්වෙශ උපභොගඃ (ස්‍යාත්) ¹³ පරිසර්පඃ පරික්‍රියා
¹⁴ විධුර (න්තු) ප්‍රවිශ්ලෙෂො ¹⁵ 'භිප්‍රාය ඡන්ද ආශයඃ

21 ¹⁶ සංක්ෂෙපණං සමසනං ¹⁷ පර්‍ය්‍යවස්ථා විරොධනම්
¹⁸ පරිසර්‍ය්‍යා පරීසාරඃ ¹⁹ (ස්‍යාද්) ආස්‍යා (ත්වා) සනා ස්ථිතිඃ

22 ²⁰ විස්තාරො විග්‍රහො ව්‍යාසඃ ²¹ (ස ච ශබ්දස්‍ය) විස්තරඃ
²² සංවාහනං මර්දනං (ස්‍යාද්) ²³ විනාශඃ (ස්‍යාද්) අදර්ශනම්

23 ²⁴ සංස්තවඃ (ස්‍යාත්) පරිචයඃ ²⁵ ප්‍රසර (ස්තු) විසර්පණම්
²⁶ නීවාක (ස්තු) ප්‍රයාමඃ (ස්‍යාත්) ²⁷ සන්නිධිඃ සන්නිකර්ෂණම්

24 ²⁸ ලවො 'භිලාවො ලවනෙ ²⁹ නිෂ්පාවඃ පවනෙ පවඃ
³⁰ ප්‍රස්තාවඃ (ස්‍යාද්) අවසරඃ ³¹ ත්‍රසරඃ සූත්‍රවෙෂ්ටනම්

25 ³² ප්‍රජනඃ (ස්‍යාද්) උපසරඃ ³³ ප්‍රශ්‍රය ප්‍රණයෞ (සමෞ)
³⁴ ධීශක්ති[a] නිෂ්ක්‍රමො ³⁵ ('ස්ත්‍රී තු) සංක්‍රමො † දුර්ගසංචරඃ

---

1 පැහැරගැන්ම.
2 සලෙලුබඩරණය.
3 අනුකරණය= ශබ්දසාදෘශ්‍යය.
4 වියදම.
5 ජලාදීන්ගේ නිරන්තරගතිය.
6 නික්මීම.
7 සංයමනය.
8 මන්ත්‍රාදීන්කට යුතු හිංසාව
9 නිදිමැරීම.
10 අන්තරාය.
11 සමීපාශ්‍රය.
12 උපභොග.
13 පිරිවැරීම.
14 අන්‍යෝන්‍යවියොගය.
15 අභිප්‍රාය.
16 සංග්‍රහය.
17 විරොධය.
18 සිසාරා ඇවිදීම.
19 හිඳීම.
20 විස්තීර්ණය,
21 විස්තරය.
22 හස්තාදීන් මැඩීම.
23 අන්තර්ධානය.
24 පුරුදු.
25 පිළිකාදීන්පැතිරයාම
26 ධාන්‍යාදිදෙති අඳරාකිහස.
27 සමීපබව.
28 ධාන්‍යාසවිසෙනෝ. ධාන්‍යාදිකැපීම.
29 වීදාදීපුදුදුරීම.
30 ප්‍රස්තාව.
31 නාඩාව.
32 යැප්ගැන්ම.
33 ප්‍රේමය
34 බුද්ධිසම්පත්.
35 දුර්ගාදිප්‍රවේශමාර්ගී යනෝ ප්‍රවේශය.

---

[a] ශුශ්‍රූෂා ශ්‍රවණඤ්චෛව ග්‍රහණං ධාරණං තථා
ඌහාපොහො ච විඥානං තත්වඥානඤ්ච ධීගුණාඃ

† සඞ්ක්‍රාමො [illegible]

26 1 ප්‍රත්‍යුත්ක්‍රමඃ ප්‍රයොගාර්ථඃ 2 ප්‍රක්‍රමඃ (ස්‍යාද්) උපක්‍රමඃ
3 (ස්‍යාද්) අභ්‍යාදාන මුද්ඝාත ආරම්භඃ 4 සම්භ්‍රමස්ත්වරා
27 5 ප්‍රතිබන්ධඃ ප්‍රතිෂ්ටම්භො 6 'වනාය (ස්තු) නිපාතනම්
7 උපලම්භ (ස්ත්ව) 'නුභවඃ 8 සමාලම්භො විලෙපනම්
28 9 විප්‍රලම්භො විප්‍රයොගො 10 විලම්භ (ස්ත්ව) තිසර්ජනම්
11 විස්‍රාව (ස්තු) ප්‍රවිඛ්‍යතිර් * 12 අවෙක්ෂා ප්‍රතිජාගරඃ
29 13 නිපාඨ නිපඨෞ පාඨෙ 14 තෙමස්තෙමෞ සමුන්දනෙ
15 ආදීනවාස්‍රවෞ ක්ලෙශෙ 16 මෙලකෙ සඟ සඟමෞ
30 17 සංවීක්ෂණං විචයනං මාර්ගණං මෘගණා මෘගඃ
18 පරිරම්භඃ පරිෂ්වඟඃ සංශ්ලෙෂ උපගූහනම්
31 19 නිර්වර්ණනං (තු) නිධ්‍යානං දර්ශනාලොකනෙක්ෂණම්
20 ප්‍රත්‍යාඛ්‍යානං නිරසනං ප්‍රත්‍යාදෙශො නිරාකෘතිඃ
32 21 උපශායො විශාය (ශ්ච පර්‍ය්‍යායශයනාර්ථකෞ)
22 අර්ත්තනං (ච) ඍතීයා (ච) හෘණීයා (ච) ඝෘණාර්ථකෙ †
33 23 (ස්‍යාද්) ව්‍යත්‍යාසො විපර්‍ය්‍යාසො ව්‍යත්‍යය (ශ්ච) විපර්‍ය්‍යයෙ
24 පර්‍ය්‍යයො ‡ 'තික්‍රම (ස්තස්මින්න) 'තිපාත උපාත්‍යයඃ
34 25 (ප්‍රෙෂණං යත් සමාහූය තත්‍ර ස්‍යාත්) ප්‍රතිශාසනම්
26 (ස) සංස්තාවඃ (ක්‍රතුෂු යා ස්තුතිභූමිර්ද්විජන්මනාම්)
35 27 (නිධාය තක්ෂ්‍යතෙ යත්‍ර කාෂ්ඨෙ කාෂ්ඨං ස) උද්ඝනඃ
28 ස්තම්බඝ්න (ස්තු) ස්තම්බඝනඃ (ස්තම්බො යෙන නිහන්‍යතෙ)
36 29 ආවිධො (විධ්‍යතෙ යෙන තත්‍ර) (විෂ්වක්සමෙ) 30 නීෂඃ
31 උත්කාර (ශ්ච) නිකාර (ශ්ච ද්වෞ ධාන්‍යොත්ක්ෂෙපණාර්ථකෞ)

---

1 සුදයට අතිශය උත්සාහය.
2 මූලාරම්භය.
3 ආරම්භය.
4 සංවේගය.
5 කායප්‍රතිඝාතය.
6 පාතවැටීම.
7 ප්‍රත්‍යක්ෂකරණය.
8 සඳුන් ආදිගැහැම හෝ ගානදෑ.
9 රාගීඋතුන් වියෝගය.
10 අතිදානය.
11 ඉතාපසිද්ධිය.
12 ප්‍රත්‍යවෙක්ෂාව.
13 හැදෑරීම.
24 තෙමීම.
15 ක්ලේශය.
16 සමාගම.
17 අපවත්දෑ තත්පරයෙන්සෙවීම.
18 වැළඳගැන්ම.
19 නිරීක්ෂණය.
20 බැහැරලීම.
21 හුවමාරුනින්ද.
22 පිළිකුල්.
23 විපර්‍ය්‍යාසය.
24 ඉක්මයාම.
25 කැඳවාමෙහෙයීම
26 යාගයෙහි බමුණන්ගේ ස්තුතිභූමිය.
27 කටවකද.
28 පණුණ ඇකැති.
29 බුරුමකටුආදිය.
30 උසභාවිශාලත්වය සම රුක්ආදිය.
31 වීආදි හුලං කිරීම.

---

* ප්‍රඛ්‍යාති සිද.

† කාරුණ්‍යයෙහියසිද—තවත් සමහරු කෘපායෙහියසිද කියති.

‡ පර්‍ය්‍යය—කාලිකාතා.

37 1 නිගාරොද්ගාර වික්ෂාවොද්ග්‍රාහා (ස්තු ගරණාදිෂු a)
38 2 ආරත්‍යවරති විරතය උපරාමෙ 3 ('ථාස්ත්‍රියාං b තු) නිෂ්ඨෙවඃ
නිෂ්ඨ්‍යූති c නිෂ්ඨෙවන d නිෂ්ඨීවන (මිත්‍යභින්නානි)
39 4 ජවනෙ ජූතිඃ 5 සාති (ස්‍යා)'වසානෙ (ස්‍යාද්) 6 (අථ) ජ්වරෙ ජූර්තිඃ
7 උදජ (ස්තු) පශුප්‍රේරණම් 8 අකරණි (රිත්‍යාදයඃ e ශාපෙ)
40 9 (ගොත්‍රාන්තෙභ්‍යස්තස්‍ය වෘන්දම්) ඖපගවක (මාදිකම් f)
10 ආපූපිකං ශාෂ්කුලික (මෙවමාද්‍යමචෙතසාම්)
41 11 (මාණවානාන්තු) මාණව්‍යං 12 (සහායානාං) සහායතා
13 හල්‍යා (හලානාං) 14 බ්‍රාහ්මණ්‍ය වාඩව්‍ය (තු ද්විජන්මනාම්)
42 15 (ද්වෙ පර්ශුකානාං පෘෂ්ඨානාං) පාර්ශ්වං පෘෂ්ඨ්‍ය (මනුක්‍රමාත්)
16 (බලානාං) බලිනී බල්‍යා ('ප්‍යථ) 17 මානුෂ්‍යකං (නෘණාම්)
43 18 ග්‍රාමතා g ජනතා ධූම්‍යා පාශ්‍යා ගල්‍යා h (පෘථක් පෘථක්)
(අපි) සාහස්‍ර කාරීෂ වාර්මණාථර්වණ (මාදිකම්)

---

1 ගරණාදිය.
2 විරතිය.
3 කාරාදැමීම.
4 වේගය.
5 කෙළවර.
6 උණ.
7 ගවාදීන් මෙහෙයීම.
8 ශාපය.
9 අපත්‍යප්‍රත්‍යයවාච්‍ය යන්ගේසමූහයෝ.
10 අප්‍රාණීන්සමූහය'
11 බාලසමූහය.
12 යහලුසමූහය.
13 නගුල්රැස.
14 බමුණුරැස.
15 ඉලඇට,පිටඇටරැස්
16 කලවිටි සමූහය.
17 මිනිස්සමූහය.
18 ග්‍රාමතාදිය.

---

a අභ්‍යවහරණ, කණ්ඨගර්ජනයෝ නැංගීම, කලකල ශබ්ද, උඩ නගානැංවීම, සතානයි—අභ්‍යවහාර, වමන, වික්ෂාවණ ශබ්ද, ඌර්ධ්වග්‍රහණ, යනු මරාඨී ටීකායි.

b වාස්ත්‍රියාං යී—කලිකාතා.

c නිෂ්ඨ්‍යූති—කලිකාතා.

d "නිෂ්ඨෙවනං" යී පොත් සතරෙහිම පැණේ එසේනම් ඒ නපුංසකයි

e අජීවනි, අජනනි, අවග්‍රාහ, නිග්‍රාහ, යනාදිය ආදි ශබ්දාර්ථයි.

f මෙසේයි, උපගොඃ අපත්‍යානි පුමාංසඃ "ඖපගවාඃ" තෙෂාං සමූහඃ ඖපගවකම්—ගාර්ගිකං, දාක්ෂකං, යනාදිය ආදි ශබ්දාර්ථයි.

g ග්‍රාමානාං සමූහඃ, ජනානාං සමූහඃ, ධූමානාං සමූහඃ, පාශානාං සමූහඃ, ගලානාං සමූහඃ—සහස්‍රාණාං සමූහඃ, කරීෂාණාං සමූහඃ, (ගොමර්ට) වර්මණාං සමූහඃ, අථර්වණාං සමූහඃ—චාර්මණ, චාර්මණ, ආගාර,ආදිය ආදි ශබ්දාර්ථයි—යනාදී ක්‍රමයෙන් ග්‍රාමතාදීන්ගේ අර්ථ වෙන්වෙන් කොට බිණියයුතු.

h ගල නම් මහ බටයි.

1 (නානාර්ථාඃ සෝ'පි කාන්තාදිවර්ගේෂ්වෙවාත්‍ර කීර්තිතාඃ
භූරිප්‍රයොගා යෙ යෙෂු පර්‍යායෙෂ්වපි තෙෂු තෙ)
2 1 (ආකාශෙ ත්‍රිදිවෙ) නාකො 2 ලොක (ස්තු භුවනෙ ජනෙ)
3 (පද්‍යෙ යශසිච ශ්ලොකඃ 4 (ශරෙ ඛඩ්ගෙච) සායකඃ
3 5 ජම්බුකෞ (ක්‍රොෂ්ටු වරුණෞ) 6 පෘථුකෞ (චිපිටාර්භකෞ)
7 ආලොකෞ (දර්ශනොද්‍යොතෞ) 8 (භෙරී පටහම්) ආනකෞ
4 9 (උත්සඞ්ග චිහ්නයොර්) අඞ්කඃ 10 කලඞ්කො ('ඞ්කාපවාදයොඃ)
11 තක්ෂකො (නාගවර්ධක්‍යොර්) 12 අර්කඃ (ස්ඵටික සූර්‍යයොඃ)
5 13 (මාරුතෙ වෙධසි බ්‍රධ්නෙ පුංසි) කඃ 14 කං (ශිරො'ම්බුනොඃ)
15 (ස්‍යාත්) පුලාකස් (තුච්ඡධාන්‍යෙ සංක්ෂෙපෙ භක්තසික්ථකෙ)
6 16 (උලූකෙ කරිණඃ පුච්ඡමූලොපාන්තෙච) පෙචකඃ
17 (කමණ්ඩලෞච) කරකඃ a 18 (සුගතෙච) විනායකඃ b

අත්‍ර, මේ අනෙකාර්ථවර්ගයෙහි; සො අපි නානාර්ථාඃ, නානාර්ථඇති කිසි ශබ්දකෙනෙක්; කාන්තාදිවර්ගෙෂු එව, කකාරාන්තාදි වර්ගයන්හිම; කීර්තිතාඃ, කියනලද්දාහ; යෙ, යම්ශබ්දකෙනෙක්; යෙෂු, යම්අර්ථයෙක්හි; භූරිප්‍රයොගාඃ, බොහෝවූ ප්‍රයොගඇත්තාහුද (කාව්‍යාදියෙහි දක්නාලද්දාහුද); තෙ, ඒ ශබ්දයෝ; තෙෂු පර්‍යායෙෂු අපි, තදර්ථවාචී ඒ සමානාර්ථශබ්දයන් අතුරෙහිත්; (එනම් ස්වර්ගවර්ගාදියෙහිත් කියනලද්දාහ).

1 නාක-යනු, අහස, දෙව්ලොව, වැටේ, පුං— 2 ලොක-යනු, ලොකයෙහි, ජනයාකෙරෙහි, පුං— 3 ශ්ලොක—යනු, පද්‍යරචනායෙහි, කීර්තියෙහි, පුං— 4 සායක-යනු, ඊගසෙහි, කඩුවෙහි, පුං— 5 ජම්බුක-යනු සිගාලා, වරුණයා, කියයි, පුං— 6 පෘථුක-යනු, පුළු, පිළවුන්, පුං— 7 ආලොක-යනු, දැකීම, එළිය, පුං— 8 ආනක-යනු, බෙරේ, පටාව, පුං— 9 අඞ්ක-යනු, ඇකයෙහි, ලකුණෙහි, පුං— 10 කලඞ්ක-යනු, කැළැල්හි, අපවාදයෙහි, පුං— 11 තක්ෂක-යනු, නාගවර්ගයෙක්හි, වඩුවන්කෙරෙහි, පුං— 12 අර්ක-යනු, පිළිමිණෙහි, හිරුකෙරෙහි, පුං— 13 ක-යනු, පවන්, මහබඹ, සූර්‍ය, යන අර්ථත්‍රයෙහි, 'කඃ' යි පුල්ලිඞ්ගයි— 14 ඉසෙහි, දියෙහි, වැටෙනකල 'කං' යි නපුංසකයි— 15 පුලාක—යනු, බොල්හි (හෝ ඇශ්ටියෙහිද) සංක්ෂෙපයෙහිද, බත් උලෙහිද, පුං— 16 පෙචක-යනු, බකමූනන් කෙරෙහිද ඇතුන් නගුට්මුල හෝ ගුදයවසාගෙණ සිටිනා මාංසපිඩයෙහිද, පුං—
17 කරක-යනු, ඩබරායෙහිද, පුං, චශබ්දයෙන් ගෙදළුම් ගන්නේයි—
18 විනායක-යනු, බුදුන්කෙරෙහිද, පුං.

---

a කරකස්තු පුමාන් පක්ෂිවිශෙෂෙ දාඩිමෙ'පිච
වයොර් මෙඝොපලෙ නස්ත්‍රී කරකච කමණ්ඩලෞ.
b විනායකස්තු හෙරම්බෙ තාර්ක්ෂ්‍ය විඝ්නෙ ජිනෙ ගුරෞ.

7 1 තිණ්හා (හීනො නිහතෙනා'ච) a 2 (ශුකකීටෙව) එණෙව්කා: b
3 (ප්‍රතිකූලෙ) ප්‍රතීක (ස්ත්‍රීභෙවකදෙශෙච පුංසකයම්) c
8 4 (ස්තා්‍ය) භූතික (නා ගුතිගේ කත්‍යෘණෙ භූසත්‍රණෙ 'පිච)
5 (රජතතනිකායා'ච කොශෙච) කොෂාතකී d 6 (එ කටප්ලෙ
9 ශිගතව බදිරෙ) සොම්වල්කා: (ස්තද එ 7 සිංහලකෙ
තිලකාලෙකෙ) පිණ්‍යාකො e 8 වාහලිකං (රාමඨෙ 'පිච)
10 9 (මහෙන්ද ගුග්ගුලූලූකව්‍යාලග්‍රාහිෂු) කෞශිකඃ
10 (රුක්තාපතාපඬ්කාසවා) තඞ්කඃ 11 (ස්වල්පෙ'පි) කුල්ලක f (ස්ත්‍රිෂු)
11 12 ජෛවාතෘකඃ (ශශාංකෙ'පි) g 13 (ඛුරෙ'පඃක්ෂිසහ) වර්තකඃ h
14 (ව්‍යාඝ්‍රෙ 'පි) පුණ්ඩරීකො (නා) i 15 (ස්වාතන්ත්‍රම්පි) ද්‍රපකඃ k

---

1 තිණ්හු-යනු, රියනෙහි, වියනෙහි, පුං—— 2 ඒණ්ඩික-යනු, දළබූවන් කෙරෙහි, පුං—— 3 ප්‍රතීක-යනු, විලොමයෙහි වැටෙනක්ල්තින්ලිඟුයි-එකදෙශයෙහි, පුං—— 4 භූතික-යනු, බිව්කොසඹ, සුවදතණවෙසෙසෙක්හි, බැලතණෙහි, නපුංසකයි—— 5 කොෂාතකී—යනු, පතොලායෙහිද, වැටකොළුයෙහිද, ස්ත්‍රී—— 6 සොම්වල්ක-යනු, ඇඳෙම්බෙහි, ඉඹුරුයෙහි, පුං—— 7 පිණ්‍යාක-යනු, ඉග්සර්සෙහිද, තලමුරුවටෙහිද, පුං—— 8 වාහලික-යනු, සුහුයෙහිද;නපුංසක, අපිච සංඝයාත් වාහලික දෙශයෙහි, කොකුමෙහි, අශ්වයන් කෙරෙහි. ඩිරසන්කෙරෙහිද, වැනේ-9 කෞශික-යනු, ශක්‍ර, ගුගුල්, මහවත්, පාම්බට්ටි, යන මෙහි, පුං—— 10 ආතඞ්ක—යනු, රෝග, තැවිලි, භය, යන මෙහි, පුං—— 11 කුල්ලක-යනු, මදදෙයෙහි, තුන්ලිඟුයි—— 12 ජෛවාතෘක-යනු, සඳම්බලද, පුං—— 13 වර්තක-යනු, අස්කුරෙහිද, පුං—— 14 පුණ්ඩරීක-යනු, දිවියන් කෙරෙහිද, පුං—— 15 ද්‍රපක-යනු, අදිමොදෙහිද, (කළුදුරු සී සතාසී) පුං.

---

a තිණ්කුව්යෝවීතසෙත'ච සප්‍රකොපෙධ කාරෙ'පිච.
b වෘශ්චිකස්තු ද්‍රණෙ රාශෞ ශූකකීටෞෂධිභිදෙඃ.
c ප්‍රතීකො 'වයවෙ'පි ස්‍යාත් ප්‍රතිකූලවිලොමයොඃ.
d කොෂාතකඃ කවෙ පුංසි පටෝලයාං කොෂකෙ ස්ත්‍රියාම්—මෙදිනී.
e පිණ්‍යාකො 'ස්ත්‍රී තිලකල්කෙ හිඟුවාහලික සිහලකෙ—රුද්‍රකොෂ.
f අපි යනුයෙන් නීච, කනිෂ්ඨ, දරිද්‍ර, යනුදු ගැණේ.
g ජෛවාතෘකඃ පුමාන් සොමෙ දීර්ඝායුඃකුෂයොඃ ත්‍රිෂු.
h වර්තකස්තු ඛුරෙ'ශ්වස්‍ය විහගෙ වර්තිකා වයොඃ.
i පුණ්ඩරීකං සිතාම්භොජෙ සිතච්ඡත්‍රෙච භෙෂජෙ
පුංසි ව්‍යාඝ්‍රෙ'ග්නිදිග්නාගෙ කොශකාරාන්තරෙ'පිච—අජය.
k ද්‍රපකං වාගලබ්ධකාරෙ වාච්‍යවද්දීපිකාරකෙ
ද්‍රපකශ්චාජමොදයාං ශවාතිවහිචූඩයොඃ.

12 1 ශාලාවෘකාඃ (කපික්‍රොෂ්ටුශ්වානඃ) 2 (ස්වර්ණේ 'පි) ගෛරිකම් a
3 (පීඩාර්ථේ 'පි) ව්‍යලීකං b (ස්‍යාත්) 4 අලීකං c (ත්වප්‍රියෙ 'නෘතෙ)
13 5 (ශීලාන්වයා) වනූකෞ (ද්වෞ) d 6 ශල්කෙ (ශකලවල්කලෙ)
7 (සාෂ්ට ශතෙ සුවර්ණානාං හෙම්න්‍යුරොභූෂණෙ පලෙ
14 දීනාරෙ 'පිච) නිෂ්කො ('ස්ත්‍රී) 8 කල්කො e ('ස්ත්‍රී ශමලෛනසොඃ
දම්භෙ 'ප්‍ය) 9 ('ථ) පිනාකො f ('ස්ත්‍රී ශූලශංකරධන්වනොඃ)
15 10 ධෙනුකා (තු කරෙණ්වාංච) 11 (මෙඝජාලෙච) කාලිකා g
12 කාරිකා h (යාතනාවෘත්‍යොඃ) i 13 කර්ණිකා k (කර්ණභූෂණෙ)

---

1 ශාලාවෘක-යනු, වඳුරු, කැනහිල්, බැල්ලන් කියා, පුං~ 2 ගෛරික-යනු, රන්හිද, නපුංසක~ 3 ව්‍යලීක—යනු, පෙළීමෙහිද, නපුංසක~ 4 අලීක-යනු, අප්‍රියෙහිද, අසත්‍යයෙහිද, (නලලෙහිද) නපුංසක~ 5 අනූක-යනු, ස්වභාව, වංශය, නපුංසක~ 6 ශල්ක-යනු, පිලිපොතු, සුඹුළු, පුං නපුංසකයි~ 7 නිෂ්ක—යනු, අටතුරාසියක් රන්පලමෙහිද, රන්හිද, උරොභූෂණයෙහිද, රන්පලමෙහිද, දෙනිස්හුනිදක් බර රන්හිද, වැටේ-පුං නපුංසකයි~ 8 කල්ක—යනු, මලය, පව, නිකෘතිය, පුංනපුංසකයි~ 9 පිනාක-යනු, හුල, ඊශ්වරධනුව යන මෙහි, පුං නපුංසක~ 10 ධෙනුකා—යනු, ඇතින්නන්කෙරෙහිද, අළුත වැදුදෙනුන්කෙරෙහිද, ස්ත්‍රී~ 11 කාලිකා-යනු, මෙඝපන්තියෙහිද, ස්ත්‍රී~ 12 කාරිකා—යනු, තියුණුවෙදනාවෙහිද, වෘත්තියෙහිද, ස්ත්‍රී~ 13 කර්ණිකා—යනු, තෝඩුයෙහි, ඇත්සොඬ අග ඇඟිලියෙහි, පියුම්කෙමියෙහි, ස්ත්‍රී.

---

a කිරියල්හිද වේ.

b ....ව්‍යලීකො නාගරෙ ස්මෘතඃ
ව්‍යලීකමප්‍රියාකාර්‍ය්‍යෙ වෛලක්ෂණ්‍යෙ'පි පීඩනෙ—විශ්වකොෂ.

c අලීකමප්‍රියෙ'පි ස්‍යාදප්‍යසත්‍යෙ නපුංසකම්.

d අනූකස්තු කුලෙ ශීලෙ පුංසි ස්‍යාද් ගතජන්මනි.

e ත්‍රිෂු පාපාශයෙ කල්කො 'ස්ත්‍රී විට්කිට්ටෙහදම්භයොඃ-විශ්ව
කල්කො 'ස්ත්‍රී ස්නෙහතෛලාදිශෙෂෙ දම්භ විභීතකෙ—මෙදිනී.

f පිනාකො 'ස්ත්‍රී රුද්‍රචාපෙ පාංශුවර්ෂත්‍රිශූලයොඃ—මෙදිනී.

g කාලිකා චණ්ඩිකාභෙදෙ කාෂෙණ්‍ය වෘශ්චිකපත්‍රයොඃ
ක්‍රමදෙය වස්තුමූල්‍යෙ ධූසරී නවමෙඝයොඃ
පටොලශාඛා රොමාලී මාංසී කාකී ශිවාසු ච
මෙඝා (ව) ලෞච කාරණෙ......................

h ....කාරිකා නටයොෂිති
කෘතෞ විවරණශ්ලොකෙ ශිල්පයාතනයොරපි
නපුංසකන්තු කර්මාදෞ කාරකෙ කර්තරි ත්‍රිෂු—මෙදිනී.

i කෘත්‍යාඃ සිද පාඨයි.

k කර්ණිකා කරිහස්තාග්‍රෙ කරමධ්‍යාඞ්ගුලාවපි
කුමුකාදිවර්ණ්ටාංශෙ 'බ්ජවරාටෙ කර්ණභූෂණෙ
කර්ණිකා කථ්‍යතෙ 'ත්‍යන්තසූක්ෂ්මවස්තුගණිමණ්ඩයොඃ.

16 (කරිහත්ථාඞ්ගුලෙ පදුමබීජකොසෙසු) (ත්‍රීසු තාරෙ)
1 වානද්දුරකො a (රූපිම්හි නායකෙ) 2 එකො (මුඛ්‍යාන්‍යකෙවලා)
17 3 (සත්ථඤ්ඤුම්හිකා) කොකකුට්ටිකො (යස්සාදූරෙරිතෙක්ඛණා)
4 ලාලාටිකා (ප්‍රභොහිලලදක්ඛී කාර්‍ය්‍යාක්ෂමශ්ච යාb)——තා තානා.
18 5 මයූඛ (සන්විත්තරජ්ජාලාසුච 6 (ලිචානෙණො) ශිලිමුඛො
7 ශඞ්ඛා (නිධෝ ලලාටාස්ථි කම්බෝ නස්ත්‍රී) 8 (ත්‍රියෝපි) ඛම්ං
19 9 (සාණිජ්ජාලෙ අපි)ශිඛෙ d–10 ශෛලවෘක්ෂෞ) නාගාවගෞe–බා—
11 ආශුගෞ (වායුවිශිඛෞ) 12 (ශරාර්කවිහගාඃ) ඛගාඃ f

1 වානදුරක—යනු, රූවත්, නායක, යී–අජිසී තුන්ලිඟුයි—— 2 එක—යනු, ප්‍රධානය, ඉතරය, හුදකලාය, යන අජිසී තුන්ලිඟුයි—— 3 කෞකකුට්ක—යනු, මායාවී, දුර නොබලනුයේ, යී තුන්ලිඟුයි—— 4 ලාලාටික—යනු, ස්වාමිහුගේ අභිප්‍රායදනනාපිණිසවත් කැඩියුකෙතාහි අදක්ෂබැවින්වත් නළල බලනුයේයි, තුන්ලිඟුයි—— 5 මයූඛ–යනු, දීප්ති, රශ්මි, ගිනිසිළුහි, පුං—— 6 ශිලීමුඛ–යනු, භෘඟ, ඊගස්, පුං—— 7 ශඞ්ඛ–යනු, කුවෙරනිධියෙක, නලල්ඇට, සක්ගි, පුංනපුංසකයි—— 8 ඛ—යනු, ඉන්ද්‍රියෙහිද–නපුංසකයි——9 ශිඛා–යනු, රශ්මි, ගිනිසිළුහි–ස්ත්‍රී—— 10 නග=අග—යනු, සෙල, රුක්, යන මෙහි—පුං—— 11 ආශුග—යනු, පවන් ඊදඩු, පුං—— 12 ඛග—යනු, ඊදඩු, හිරු, ලිහිණි, පුං.

a වානද්දුරකඃ සුරෙ පුංසි මනොඥශ්‍රෙෂ්ඨයොඃ ත්‍රිෂු—මෙදිනී.
මේ ශ්ලොක පස මහාරාෂ්ට්‍ර පාඨයි; අධිකයෙකැයි එම ටීකායි.

b භූභෘත්භිත්තබිවලයචක්‍රෙෂු කටකො ‘ස්ත්‍රියාම්
සූච්‍යග්‍රෙ ක්ෂුද්‍රශත්‍රෞච රොමහර්ෂෙ ච කණ්ටකඃ
පාකො පක්තිශිශු මධ්‍යරතෙන නෙතරි නායකඃ
පර්‍ය්‍යඞ්කඃ ස්‍යාත් පරිකරෙ ස්‍යාද් ව්‍යාධෙ‘පිච ලුබ්ධකඃ
ආද්‍රීයාමපි ලුබ්ධකඃ—යිද පාඨයි.

පෙටකස්ත්‍රිෂු වෘන්දෙපි ගුරෞ දෙශ්‍යෙච දෙශිකඃ
ඛෙටකො ග්‍රාමඵලකෞ ධීවරෙ‘පිච ජාලිකඃ
පුෂ්පරෙණෞ ච කිඤ්ජලකඃ ශුලකො ‘ස්ත්‍රී ස්ත්‍රීධනෙ‘පිච
ස්‍යාත් කලෙලොලෙ‘ප්‍යුත්කලිකා වාඩිකං භාවවෘන්දයොඃ
කරිණ්‍යාං චාපි ගණිකා දාරකෞ බාලභෙදකෞ
අන්ධෙ ‘ප්‍යනෙඩමූකඃ ස්‍යාත් ටඞ්කෞ දෘෂ්ටිකුම්දාරණෞ.

c ඛම්න්ද්‍රියෙ පුරෙ ක්ෂෙත්‍රෙ ශූන්‍යබින්දෞ විහායසි
සංවෙදනෙ දෙවලොකෙ ශර්මණ්‍යපි නපුංසකම්—මෙදිනී.
d ශිඛා ශාඛා බර්හිචූඩා ලාඞ්ගලික්‍යග්‍රමාත්‍රකෙ
චූඩාමාත්‍රෙ ශිඛායාඤ්ච ජ්වාලායාං ප්‍රපදෙ ‘පිච.
e නගො මහීරුහෙ ශෛලෙ භාස්කරෙ පවනාශනෙ
f ඛගඃ සූර්‍ය්‍යෙ ග්‍රහෙ දෙවෙ මාර්ගණෙ ච විහඞ්ගමෙ.

20 1 පතඞ්ගෞ a (පක්ෂිසූර්‍යෞච) 2 පූගඃ (ක්‍රමුකවෘන්දයොඃ)
3 පශවො 'පි) මෘගා b 4 වෙගඃ (ප්‍රවාහජවයොරපි)
21 5 පරාගඃ c (කෞසුමෙ රේණෞ ස්නානීයාදෞ රජස්‍යපි)
6 (ගජේ 'පි) නාගමාතඞ්ගාව් d 7 අපාඞ්ගස් (තිලකෙ'පිච) e
22 8 සර්ගඃ (ස්වභාව නිර්මොක්ෂ f නිශ්චයාධ්‍යාය සෘෂ්ටිෂු)
9 යොගඃ g (සන්නහනොපාය ධ්‍යාන සඞ්ගති යුක්තිෂු)
23 10 භොගඃ (සුඛෙ ස්ත්‍ර්‍යාදිභෘතාවහෙශ්ච ඵණකායයොඃ)
11 (චාතකෙ හරිණෙ පුංසි) සාරඞ්ගඃ (ශබලෙ ත්‍රිෂු) ||

---

1 පතඞ්ග-යනු, ලිහිණි, හිරු, යි පුං— 2 පූග-යනු, පුවක්හි, සමූහයෙහි, පුං— 3 මෘග—යනු, සිවුපාවෝද වෙත් පුං— 4 වෙග--යනු, මලාදින්බැහැරයාමෙහි, ජවයෙහි, පුං— 5 පරාග—යනු, මල්රොන්, නාහනු ආදි ධූලි යනි මෙහි, පුං— 6 නාග=මාතඞ්ග—යනු, ඇතුන්කෙරෙහිද, පුං— 7 අපාඞ්ග—යනු, තිලකයෙහිද, පුං— 8 සර්ග-යනු, ස්වභාව, ත්‍යාග, නිශ්චය, පරිච්ඡේද, නිර්මිති, යන මෙහි පුං— 9 යොග-යනු, සන්නාහය,උපාය, ධ්‍යානය, සඞ්ගම, යුජන, යන මෙහි පුං— 10 භොග—යනු, සැපයෙහි, දුරාදීන් i පාලනයෙහි, නයින්ගේ පෙණ, දරණ යන මෙහි පුං— 11 සාරඞ්ග—යනු, කෑදැති, මුව, යන මෙහි පුං, කබුරුවන්හි, තුන්ලිඟුයි.

---

a පතඞ්ගශ් ශලභෙ ශාලිප්‍රභෙදෙ පක්ෂිසූර්‍ය්‍යයොඃ

b මෘගඃ පශෞ කුරඞ්ගෙච කරිනක්ෂත්‍රභෙදයොඃ
අන්වෙෂණායාං යාච්ඤායාං මෘගීතු වර්ණිතාන්තරෙ.

c පරාගඃ කෞසුමෙ රේණෞ ධූලිස්නානීයයොරපි
ගිරිප්‍රභෙදෙ විඛ්‍යාතාවුපරාගෙච චන්දනෙ.

d අපි ශබ්දයෙන්, කාද්‍රුවෙය, නාගකෙසර, නාගකල්ලි, හස්ති නාපුර, මෙඝ, වම්මුත්‍ර, ආදිය ගන්නේයි—නපුංසකවූයේ ඊයම්, ලවඟ, දතපුතුයි—(මාතඞ්ග ශබ්දය චණ්ඩාලයන්කෙරෙහිද වැටේ)

e අපාඞ්ගො නයනස්‍යාන්තෙ ස්‍යාච්චිත්‍රකාප්‍රධානයොඃ—
අඞ්ගහීනෙච..අජයකොෂ

f යොගො 'පූර්වාප්තසම්ප්‍රාප්තෞ සඞ්ගතිධ්‍යානයුක්තිෂු
වපුඃ ස්ථෛර්‍ය්‍යෙ ප්‍රයොගෙච විෂ්කම්භාදිෂු භෙෂජෙ
විශ්‍රබ්ධඝාතකෙ ද්‍රව්‍යොපායසන්නහනෙෂ්වපි
කාර්මණෙ'පිච...................................මෙදිනී කොෂ.

g නිර්මොක්ෂඃ "ත්‍යාගඃ මොක්ෂාභාවොවා" යි භානුදීක්ෂිත ටීකාහෙයින් මුක්තිඅභාවයද ගන්නේයි.

ඇතුන් කෙරෙහිද සාරඞ්ග යනු වැටේ.

ආදි යනුයෙන් භස්ත්‍රශ්වකර්මකාරාදි ගන්න
භෘතිඃ; පාලනෙ භ්‍යවහාරෙච නිර්වේශෙ පණ්‍යයොෂිතාම්—විශ්ව.

24 1 (කපෞච) ප්ලවගඃ a 2 (ශාපෙ තු) 'භිෂඞ්ගඃ (පරාභවෙ)
3 (යානාද්‍යඞ්ගෙ) යුගඃ (පුංසි) 4 යුගං (යුග්මෙ කෘතාදිෂු)

25 5 (ස්වර්ගේෂුපශුවාග්වජ්‍රදිඞ්නෙත්‍රඝෘණිභූජලෙ
ලක්‍ෂ්‍යදෘෂ්ට්‍යා ස්ත්‍රියාං පුංසි) ගෞර් b 6 ලිඞ්ගං c (චිහ්නශෙඵසොඃ)

26 7 ශෘඞ්ගං d (ප්‍රාධාන්‍යසාන්වොශ්ච) 8 වරාඞ්ගං (මූර්ධගුහ්‍යයොඃ)
9 භගං e (ශ්‍රීකාමමාහාත්ම්‍යවීර්‍ය්‍යයත්නාර්කකීර්තිෂු)——ගා—

27 10 පරිඝඃ f (පරිඝාතෙ 'ස්ත්‍රෙ 'පි) 11 ඔඝො g (වෘන්දෙ 'ම්භසාංරයෙ)
12 (මූල්‍යෙ පූජාවිධෞ) අර්ඝා 13 ('ංහොදුඃඛව්‍යසනෙෂ්ව) 'ඝම්

---

1 ප්ලවග-යනු, වඳුරන්කෙරෙහිද පුං——2 අභිෂඞ්ග-යනු; සාපය, පරාජය, යන මෙහි පුං——3 යුග—යනු, රියගැල්ආදීන්ගේ අවයවයෙහි පුං——4 යුගලයෙහි, කෘතයුගාදියෙහි, වැටෙනකල යුගංයි නපුංසකයි——5 ගෞ—යනු, සුරලෝ, ජගස්, ගෙරි, වදන්, විදුරු, දිසා, නෙත්, රශ්මි, පොළෝ, දිය, යන මෙහි; ප්‍රයොගානුසාරයෙන් පුංස්ත්‍රී ලිංග දන්න——6 ලිඞ්ග—යනු, ලකුණ, පුරුෂාදිනිමිත්ත, යන මෙහි නපුංසකයි——7 ශෘඞ්ග—යනු, නායකත්ව, ශිඛර, යන මෙහිද නපුංසකයි——8 වරාඞ්ග—යනු, ඉස, යොනිය, යන මෙහි නපුංසකයි——9 භග—යනු ශොභා, කැමති, ඉසුරු, වීර්‍ය්‍ය, වෑයම්, හිරු, යසස්, යන මෙහි, නපුංසකයි——10 පරිඝ-යනු, අඬු ආදීන් පැහැරීම, යගුරු, යන මෙහි පුං——11 ඔඝ-යනු, සමූහ, ජලවෙග, යන මෙහි පුං——12 අර්ඝ—යනු, මිළ, පුජනිරීම, යන මෙහි පුං——13 අඝ-යනු, පව්, දුක්, විපත්, h යන මෙහි නපුංසකයි.

---

a ප්ලවගො වානරෙ භෙකෙ සාරථෞ චොෂ්ණදීධිතෞ.

b ගෞඃ ස්වර්ගේ වෘෂභෙ රශ්මෞ වජ්‍රෙ ශීතකරෙ පුමාන්
අර්ජුනී නෙත්‍රදිග්වාණ භුවාග්ාදිෂු යොෂිති—විශ්වකොෂයි.
ගෞ නාදිත්‍යෙ බලිවර්දෙ කිරණක්‍රතුභෙදයොඃ
ස්ත්‍රීතු ස්‍යාද්දිශි භාරත්‍යාං භූමෞච සුරභාවපි
නෘස්ත්‍රියොඃ ස්වර්ගවජ්‍රාම්බුරශ්මිදෘග්බාණලොමසු—කෙශවඃ.

c ලිඞ්ගං චිහ්නෙ 'නුමානෙච ශාඞ්ඛ්‍යොක්තප්‍රකෘතාවපි
ශිවමූර්තිවිශෙෂෙ'පි මෙහනෙපි නපුංසකම්—මෙදිනී.

d ශෘඞ්ගං ප්‍රභුත්වෙ ශිඛරෙ චිහ්නෙ ක්‍රීඩාම්බු යන්ත්‍රකෙ
විෂාණොත්කර්ෂයොශ්චාපි ශෘඞ්ගඃ ස්‍යාත් කූර්චශීර්ෂකෙ
ස්ත්‍රී විෂායාං ස්වර්ණමීනභෙදයොර් ස්‍යෘෂභොෂධෞ—මෙදිනී.

e භගං ශ්‍රී යොනි වීර්‍ය්‍යෙච්ඡාඥානවෛරාග්‍යකීර්තිෂු
මාහාත්ම්‍යෛශ්වර්‍ය්‍යයත්නෙෂු ධර්මෙ මොක්‍ෂෙ'ථ නා රවෞ-මෙදිනී.

f පරිඝො යොගභෙදෙ 'ස්ත්‍රවිශෙෂෙ 'ර්ගලඝාතයොඃ

g ………………………ඔඝො වෙගෙ ජලස්‍යච.
වෘන්දෙ පරම්පරායාංච ද්‍රුතනෘත්‍යොපදෙශයොඃ.

h රාගවෙෂාදි යනු; පුරාණසන්නයි-මාගධාදපුතාදිහි, මරාථ්-ටීකාහි

20 1 පතඞ්විශෙෂෙ ‘ල්පෙ) ලඝුඃ a 2 කාචාඃ-(ශික්‍යමෘද්භෙදදෘග්රුජඃ—සා—
3 විපය්‍යාසෙ විස්තරෙච) ප්‍රපඤ්චඃ b 4 (පාවකෙ) ශුචිඃ c
29 (ම්‍යාසත්‍යමාත්‍යෙ චාත්‍යුපධෙ පුංසි මෙධ්‍යෙ සිතෙ ත්‍රිෂු)
5 (අභිෂ්වඞ්ගෙ ස්පෘහායාඤ්ච ගභස්තෞ ච) රුචිඃ-(ස්ත්‍රියාම් —චා—
30 6 d(කෙකිතාක්ෂ්‍යව) ‘භිභූජෝ 7 (දන්තවිප්‍රාණ්ඩජා) විජඃ e
8 අජා (විෂ්ණුහරච්ඡාගා) (ගොෂ්ඨාධ්වනිවහා) 9 ව්‍රජාඃ

---

1 ලඝු—යනු, ඉෂ්ටයෙහි, අල්පයෙහි, තුන් ලිඟුයි 2 කාච—යනු, සහ ලල, කදමැටි, අක්ෂිරොග, යන මොහුයි—පුං 3 ප්‍රපඤ්ච—යනු, විප රීතය, විස්තරය, යන මෙහි, පුං 4 ශුචි—යනු ගිනෙහි, මාසයෙ හි, ශුද්ධචිත්තාඇති අමාත්‍යයා කෙරෙහි, පුං—පවිත්‍රයෙහි, සුදෙහි, තුන් ලිඟුයි 5 රුචි—යනු, වැලදගැන්ම, අභිලාස, කිරණ, යන මෙහි ස්ත්‍රී 6 අභිභූජ්—යනු, මොනරු, ගුරුළෙෝයි—පුං 7 ව්ජ—යනු, දත්, බමුණෝ, බිජුවටින් උපන්නෝයි-පුං 8 අජ-යනු, විෂ්ණු, ශිව, එළු; යන මෙහි, පුං 9 ව්‍රජ—යනු, ගොවුද, මග, සමූහ, යන අජීයි-පුං.

---

a (ත්‍රිෂ්විෂ්ටෙ ‘පි) ලඝුඃ යී—කලිකාතා පාඨයි.
කෘෂ්ණාගුරුණි ශීඝ්‍රෙච ලඝුඃ කලිබං ගුරෞ ත්‍රිෂු
b ප්‍රපඤ්චස්සචයෙ‘පි ස්‍යාද් විස්තරෙච ප්‍රතාරණෙ.
c ශුචිඃ ග්‍රීෂ්මාග්නිශෘඞ්ගාරෙෂ්වාෂාඪෙ ශුද්ධමන්ත්‍රිණි
ජ්‍යෙෂ්ඨෙච පුංසි ධවලෙ ශුද්ධෙ‘නුපහතෙ ත්‍රිෂු—මෙදිනී.
පොසොන්, එසේම ඇසළ, මේදෙමසින් යුක්ත සෘතුව, එනම් ග්‍රීෂ්මයි—
d ජානත අනුක්තයි-මේ ප්‍රක්ෂිප්තයි-මහාරාෂ්ට්‍ර කලිකාතා පොත් දෙකෙහි ආයේය.
ප්‍රසන්නෙ භල්ලූකෙ ‘ප්‍යච්ඡො ශුච්ඡඃ (සනවකහාරයොඃ)
(පරිධානාඤ්චලෙ) කච්ඡො (ජලප්‍රාන්තෙ ත්‍රිලිඞ්ගකඃ)
අච්ඡ—යනු, ජලාදීන්ගේ ප්‍රසන්නතායෙහිද, වලසුන්කෙරෙහිද වැටේ, පුලිඟුයි—ගුච්ඡ-යනු; මල්පොකුරෙහිද, මුතුහරද, වැටේ, කච්ඡ—යනු, ඇඳිවත දසවල්ලෙහි වැටෙනකල පුලිඟුයි—ජලස මීප, භූමියෙහි, තුන්ලිඟුයි.
e විජඃ සතත් බ්‍රාහ්මණක්ෂත්‍රවෛශ්‍යදන්තාණ්ඩජෙෂු නා
විජ භාය්‍යාං භරෙණ්‍යෙච..............................මෙදිනී.
විප්‍රක්ෂත්‍රියවිට්ශූද්‍රා වර්ණාස්ත්වාද්‍යාවිජාඃ ස්මෘතාඃ—ස්මෘතියි

31 1 ධම්මරාජො a (ජිනයමො) 2 කුජො b (දන්තො'පි නාග්‍රි.
8 වලජෙ c (ක්‍ෂෙත්‍රපූර්වාරෙ) 4 වලජ (වලගුදශ්‍රීනා)

32 5 (සමොක්‍ෂමාංගෙ රණෙ 'පජ) ජීඃ 6 ප්‍රජ (සතත් සන්තතො'ජනෙ)
7 අබ්ජො d(ශඞ්ඛශශාඞ්කාච) 8 (ස්විකෙ නිත්‍ය) නිජං-(ත්‍රිෂු)-ජ-

33 9 e (පුංසත්තමිති පුවිණෙච) ක්‍ෂෙත්‍රඥො (වාච්‍යලිඞ්ගකඃ)
10 සංඥ f (ස්‍යාචෙච්තනානාමහස්තාද්‍යෛශ්‍චාර්සූචනා)— g —ඥ-
11 (කාකෙහගඩො) කරටො h 12 (ගජගණ්ඩකටි) කටො)i

---

1 ධම්මරාජ—යනු, බුඩ, යමරාජ, යන අර්ථයි පුං— 2 කුජ—යනු, ද න්තයෙහිද, වැටේ—පුංනපුංසකයි— 3 වලජ-යනු, [illegible]කත, නුවරදො ර, කියයි—නපුංසකයි— 4 වලජ—යනු, මනා [illegible] ඇති ස්ත්‍රීයි— 5 ආජි—යනු, සමබිම, යුඬය, යන මෙහි—ස්ත්‍රී— 6 ප්‍රජා—[illegible], දරු මු නුබුරුපරම්පරාය, ප්‍රාණීහුය, යනමෙහි-ස්ත්‍රී— 7 අබ්ජ—යනු, සක, සඳ, යන මෙහි-පුං— 8 නිජ-යනු, තමාඅයත්තය, නිත්‍යය, යන මෙ හි තුන්ලිඟුයි— 9 ක්‍ෂෙත්‍රඥ—යනු, පුංලිඟුවූයේ පරම්[illegible], නිපු ණයන්කෙරෙහි වැටෙනකල අර්ථානුරූප ලිඟුයි— [illegible]ඥ—යනු, බුඩිය, නම, හස්තාදීන් අර්ථප්‍රකාශය, යන මෙහි—ස්ත්‍රී [illegible] 11 කරට-ය නු, කවුඩුය, ඇත්කොපුල, යන මෙහි පුං— 12 කට [illegible], ඇත්කො පුල, තණවිය, යන මෙහි—පුං.

---

a ධම්මරාජෙ යමෙ බුඩෙ යුධිෂ්ඨිරනෘපෙ පුමාන්,
b කුජො'ස්ත්‍රියානනිකුජෙපි හනෞ දන්තෙපි දන්[illegible]
c වලජං ගොපුරෙ ක්‍ෂෙත්‍රෙ සශ්‍යසඞ්ගරයොරපි. [illegible]
වලජා වරයොෂායාං ක්‍ෂුත්‍යාම්... ... ... [illegible]
d ධන්වන්තරි, පියුම්, යන මෙහිද, වේ.
e ඝ්‍රාන්ත, අපාජිතයි.
f සංඥ නාමති ගායත්‍ර්‍යාං චෙතනාරවිසොෂිත[illegible]
අර්ථස්‍ය ශූචනායාච හස්තාද්‍යෛරපි සොම්නි
මේ ශෙළාකාඩිය, කලිකානා පාඨයෙහි පමණක් පෙණේ.
g දෛෂඥො (වෛද්‍යවිචාංසො) ඥා (විචාන් සොම්ජේ'පිච)
දෛෂඥ—යනු, වෛද්‍යය, පණ්ඩිතය, යන අර්ථදෙක්හි වැටෙයි—පුංලි ඟුයි-ඥ-යනු, ප්‍රාඥය, චන්ද්‍රපූතය, යන අර්ථදෙක්හි වැටේ-පුංලිඟුයි
h කරටො ගජගණ්ඩ සහත් කුසුමෙහ නින්දප්‍රවනෙ
එකාදශාහාදිශ්‍රාඬෙ දුර්දුරුඬේ 'පි වායසෙ—මෙදිනී.
i කටඃ ශ්‍රොණෞ ක්‍රියාකාරෙ කලිජෙ'තිශයෙ ශවෙ
සමයෙ ගජගණ්ඩ 'පි පිපලායාන්තු කටි මතා—විශ්වකොෂයි.

34 1 ශිපිවිෂ්ට a (යතු බලනෙ‍ා දුෂ්චර්මණි මහෙශ්වරේ)
2 (දෙවශිල්පිත්‍යපි) ත්වෂ්ටා b 3 දිෂ්ටං (දෛවෙ'පි නාචයොඃ)

35 4 (රසෙ) කටුඃ c කටච (කාශ්‍යෙ‍ෂි ත්‍රිෂු මත්සර තීක්ෂණයොඃ)
5 රිෂ්ටං d (ක්ෂෙමාශුභාභාවෙෂ්ව) රිෂ්ටෙ e (තු ශුභාශුභෙ)

36 6 (මායා නිශ්චලයන්ත්‍රාෂු කෛතවාන්‍යතරාශිෂු
7 අයොඝනෙ ශෛලශෘංගෙ සීරාංගෙ) කුට (මස්ත්‍රියාම්)

37 8 (සූක්ෂ්මලාංයාං) තුටිඃ (ස්ත්‍රී සත්ත් කාලෙ 'ල්ප සංශයෙ 'පි සා)
9 (අත්‍යුත්කර්ෂාශ්‍රයඃ) කොටෙය f 10 (මූලෙ ලගනකෙච) ජටා g

---

1 ශිපිවිෂ්ට—යනු, ඔළුසෝ, ගැලවූසම් ඇත්තේ, මහදෙවියා, යන මෙ හි-පුං——2 ත්වෂ්ටා—යනු, විශ්වකර්මයාකෙරෙහිද—පුං——3 දිෂ්ට-යනු, පෙරකළ සුචරිතයෙහිද වේ, නපුංසකයි—— 4 කටු—යනු, කුළුරසෙහි, වැටෙනතල පුංලිඟුයි, නොකටයුත්තෙහි, නපුංසකයි—මසුරු, තියුණු, යැ? ?මෙහි තුන්ලිඟුයි—— 5 රිෂ්ට—යනු, සැනසිලල, අශුභ, ශුභ, යන ? ?පුංසකයි—— 6 අරිෂ්ට—යනු, ශුභ, අශුභ, යන මෙහි නපුංසකයි ?මෙහි, 7 කූට-යනු, මායා, ශාස්වත, උගුල්, කපට, අසත්‍ය, පුඤ්ජ, යකුළ ? ?දුන, නගුලිස, යන මෙතෙක් අර්ථයෙහි-පුංනපුංසකයි—— 8 ? ?යනු, හීන්එන්සාල්, ලුහුකුර සතරින්කොටසක් උච්චාරණයකරණ අතිසූක්ෂමකාලය, මදදෙය, සැකය, යන මෙහි ස්ත්‍රී——
9 කොටි—යනු, දුනුමුඩාව, උසස්බව, හූලස්, යන මෙහි ස්ත්‍රී——
10 ?ජටා—යනු, මුල්, අවුල්කෙහෙ, යන මෙහි ස්ත්‍රී

---

a ?,චඃ ශෞරි [ඃ] දුශ්චර්මා බලතිසත්ථා
ශිපිෂු රශ්මිෂු පශුෂුවා විෂ්ටඃ=ශිපිවිෂ්ටඃ—බාරාණයි.

b ත්වෂ්ටා පුමාන් දෙවශිල්පිතක්ෂණොරාදිත්‍යභිදපි.
අපිශබ්දයෙන් කාලයෙහි වැටෙයි එකල පුලලිඟුයි.

c කටුඃ ස්ත්‍රී කටුරොහිණ්‍යාං ලතාරාජිකයොරපි,
නපුංසකමකාශ්‍යෙ‍ෂි සත්ත් පුල්ලිංගො රසමාත්‍රකෙ,
ත්‍රිෂු තවත් සුගන්ධ්‍යශ්ව මත්සරේ'පි බරේ'පිච.

d රිෂ්ටං ක්ෂෙමාශුභාභාවෙ පුංසි ඛඩ්ග ච ඵෙනිලෙ.

e අරිෂ්ටො ලශුනෙ නිම්බෙ ඵෙනිලෙ කාකකඞ්කයොඃ,
අරිෂ්ටමශුභෙ තක්‍රෙ සූතිකාගාර ආස්වෙ,
ශුභෙ මරණච්හෙනච... ... ...

f කොටිඃ ස්ත්‍රී ධනුෂො 'ග්‍රෙ'ශ්‍රෞ සඞ්ඛ්‍යාභෙද ප්‍රකර්ෂයොඃ

g ජටා ලග්නකචෙ මූලෙ මාංස්‍යාං පලඞ්ක්ෂෙ පුනර්ජිටි.

38 1 ව්‍යුෂ්ටිඃ (ඵලෙ a සමෘද්ධෞ ච) 2 දෘෂ්ටි (ර්ඥානෙ'ක්ෂ්ණි දර්ශනෙ)
3 ඉෂ්ටි b (ර්‍යාගෙච්ඡයොඃ) 4 සෘෂ්ටි c (නිශ්චිතෙ බහුලෙ ත්‍රිෂු)

39 5 කෂ්ට (තු කෘච්ඡ්‍රගහනෙ) (දක්ෂාමන්දාගදෙෂු තු)— —වා—
6 පටු d (ර්ද්වෞ වාච්‍යලිඞ්ගෞ ච) 7 නීලකණ්ඨඃ e (ශිවෙ'පි ච)

40 8 (පුංසි) කොෂ්ඨො ('න්තර්ජඨරං කුසූලො 'න්තර්ගෘහන්තථා)
9 නිෂ්ඨා f (නිෂ්පත්තිනාශාන්තාඃ 10 කාෂ්ඨා g (ත්කර්ෂෙස්ථිතෞදිශි)

---

1 ව්‍යුෂ්ටි—යනු, සිද්ධකටයුත්ත, සම්පත්, යන මෙහි, ස්ත්‍රී~~~ 2 දෘෂ්ටි-යනු, බුද්ධිය, නෙත්‍රය, බැල්ම, යනමෙහිහා, දර්ශනෙ, බැල්ම, හෙවත් සිද්ධාන්තනිශ්චය, යන මෙහි, ස්ත්‍රී~~~ 3 ඉෂ්ටි—යනු, යාගය, ඉච්ඡාය, යන මෙහි ස්ත්‍රී~~~ 4 සෘෂ්ට—යනු, නිශ්චයෙහි, ස්ත්‍රී, බොහෝදෙනුයෙහි, වැටෙනකල, තුන්ලිඟුයි~~~ 5 කෂ්ට—යනු, දුක, දුරධිගම=දුෂ්ප්‍රවෙශ යන මෙහි, තුන්ලිඟුයි~~~ 6 පටු-යනු, අනලසයා, තීක්ෂණයා, නිරොගී, යන මෙහි තුන්ලිඟුයි~~~ 7 නීලකණ්ඨ—යනු, ඊශ්වරයාකෙරෙහිද, පුං~~~ 8 කොෂ්ඨ-යනු, ඇතුරුකුස, කොටුව, ඇතුල්ගේ, යන මෙහි පුං~~~ 9 නිෂ්ඨා—යනු, සිද්ධි, අදර්ශන, ප්‍රධ්වංශ, යන මෙහි ස්ත්‍රී~~~ 10 කාෂ්ඨා—යනු, උසස්බැව්, සීමාහෝ කාලවිශෙෂ, දිශා, යන මෙහි ස්ත්‍රී.

---

a ඵලෙ, යන්නට පරණසනනයෙහි හෙතුකත්වූ නියමාදි ඵලයයි, අත්පෙළෙණේ—මහාරාෂ්ට්‍රිකායෙහි, ඵලෙ, සාධ්‍ය යී කියති.

b ඉෂ්ටිර්මතාභිලාෂෙපි සඞ්ග්‍රහශ්ලොකයාගයොඃ—මෙදිනී.

c භාවයෙහි ක්තප්‍රත්‍යයවූකල, සෘෂ්ටං, යී, අකාරාන්තවද පැණේ—මරාටිද, එසේසි—එහෙයින්ම, රුද්‍රයන්විසින්.
මුක්තනිර්මිතයොඃ ප්‍රායෙණ ත්‍රිෂු සෘෂ්ටන්තු නිශ්චිතෙ,

d පටු ස්තීක්ෂණ ස්ඵුටෙ දක්ෂෙ නිෂ්ඨුරෙ නීරුජෙ'පි ච—රුද්‍රයි.
පටුර්දක්ෂෙච නීරොගෙ චතුරෙ 'ප්‍යභිධෙයවත්.
පටොලෙ තු පුමාන් කලීවෙ ඡත්‍රාලවණයොරපි.

e නීලකණ්ඨස්තු දාත්‍යූහෙ කාලවිඞ්කෙච ඛඤ්ජනෙ
සිතායාගෙ හරෙ පීතසාරකෙ නීලකණ්ඨවත්—විශ්වකොෂ.

f නිෂ්ඨා නිෂ්පත්තිනාශාන්තයාඤ්චනිර්වහණෙෂු ච.

g කාෂ්ඨා දාරුහරිද්‍රායාං කාලමානප්‍රකර්ෂයොඃ
ස්ථානමාත්‍රෙ දිශිච ස්ත්‍රී දාරුණ්‍යස්ත්‍රනපුංසකම්

41 (ත්‍රිෂු) 1 ජ්‍යෙෂ්ඨො a ('තිශස්තෙ'පි 2 කනිෂ්ඨො b ('තියුවාල්පයොඃ)-ඨා-
3 දණ්ඩො c ('ස්ත්‍රී ලගුඩෙ 'පි සෛන්‍යෙ) 4 ගුඩො d (ගොලෙක්ෂුපාකයොඃ)
42 5 (සර්පමාංසාත්පශූ) ව්‍යාඩෞ e 6 (ගො භූ වාචස්ත්වි) ඩා ඉලාඃ f
7 ක්ෂ්වෙඩා g (වංශශලාකාපි) 8 නාඩී h (කාලෙ'පි ෂට්ක්ෂණෙ)
43 9 කාණ්ඩො i ('ස්ත්‍රී දණ්ඩ බාණාර්ව වර්ගාවසර වාරිෂු)
10 (ස්‍යාද්) භාණ්ඩ k (මශ්වාභරණෙ 'මත්‍රෙ මූලවණිග්ධනෙ) —ඨා—

---

1 ජ්‍යෙෂ්ඨ—යනු, ඉතා පසස්නා ලද්දහුකෙරෙහිද, තුන්ලිඟුයි⁓⁓ 2 කනිෂ්ඨ—යනු, ඉතාබාල, ඉතාකුඩා, යන මෙහි තුන්ලිඟුයි⁓⁓ 3 දණ්ඩ—යනු; මුගුරෙහිද, පුංනපුංසකයි⁓⁓ 4 ගුඩ—යනු, මැටිආදී යම්කිසිගුලියෙක, ඉක්ෂුවිකෘතිය, යන මෙහි පුං⁓⁓ 5 ව්‍යාඩ—යනු, නාගය, ව්‍යාඝ්‍රය, යන මෙහි පුං⁓⁓ 6 ඉඩා=ඉලා, යන මොහු—ගෙරි, බිම, වාක්, යන අර්ථයි—ස්ත්‍රී⁓⁓ 7 ක්ෂ්වෙඩා—යනු, ලිහිණියන් දමන මැදිරි සිසාරා හිඳුවන හුණකුරුද කියා—ස්ත්‍රී⁓⁓ 8 නාඩී—යනු, ෂට්ක්ෂණයෝ සටි කාකාලයෙහිද, ස්ත්‍රී⁓⁓ 9 කාණ්ඩ—යනු, දඬු, ඊදඬු, කුත්සිත, පරිච්ඡෙද, ප්‍රස්තාව, ජල, යන මෙහි—පුංනපුංසකයි⁓⁓ 10 භාණ්ඩ-යනු, අසුන් සරසනදෑ, බඳුන, වෙළඳුන්ගේ මූලධනය යන මෙහි—නපුංසකයි.

---

a ජ්‍යෙෂ්ඨඃ ශ්‍රෙෂ්ඨෙච වෘද්ධෙච ත්‍රිෂු මාෂාන්තරෙ පුමාන්,
ජ්‍යෙෂ්ඨාතු ගෘහගොධාබ්‍යජ නක්ෂත්‍රභෙදයොඃ
b කනිෂ්ඨා 'තියුවාත්‍යල්පාත්‍නුජෙ ස්ත්‍රී දුර්වලාඞ්ගුලෞ.
c දණ්ඩො දමෙ මානභෙදෙ ලගුඩෙ යමසෛන්‍යයොඃ
ව්‍යූහභෙදෙ ච කාණ්ඩෙ'ශ්වෙ කොණමන්ථානයොරපි
අභිමානෙ ග්‍රහෙ දණ්ඩශ් චණ්ඩාංශොඃ පාරිපාර්ශ්විකෙ
මේ විශ්ව කොෂයි—බාරාණසී—ශබ්දාර්ණවයයි—මරාටි.
d ගුඩඃ ස්‍යාද් ගොලකෙ හස්තිසන්නාහෙක්ෂුවිකාරයොඃ,
ගුඩා ස්නුහ්‍යාංච කථිතා ගුඩිකායාංච යොෂිති
e ව්‍යාඩො ව්‍යාඝ්‍රෙ ඛලෙ සර්පෙ—රභස.
f ... ...ඉඩාතු බුධයොෂිති.
සෞරභෙය්‍යාංච වචනෙ වසුමත්‍යාමපි ස්ත්‍රියාම්
ඩලයොරෛක්‍යාදිඩා ඉලාප්‍යථ.
g ... ...ධ්වනෞ කණ්ඨමයෙ විෂෙ.
ක්ෂ්වෙඩා වංශශලාකායාං සිංහනාදෙච යොෂිති
ලොහිතාර්කපර්ණඵලෙ කොෂපුෂ්පෙ නපුංසකම්
දුරාසදෙච කුටිලෙ වාච්‍යලිඞ්ගඃ ප්‍රකීර්ත්තිතඃ.
h ... ...නාඩී නාලෙ ව්‍රණාන්තරෙ
සිරායාං ගණ්ඩදූර්වායාං චර්‍ය්‍යායාං කුහනස්‍යච.
i කාණ්ඩචාවසරෙ බාණෙ නාලෙ ස්කන්ධෙච ශාඛිනාම්
ස්තම්බෙ රහසි වර්ගෙච......................ධරණි
k භාණ්ඩං පාත්‍රෙ වණිග්මූලධනෙ භූෂාශ්වභූෂයොඃ.

44 1 (භාශප්‍රතිඥයොර්) වාණං 2 ප්‍රගාණං (භෘශකෘච්ඡ්‍රයොඃ)
3 (ශක්තස්ථූලෞ ත්‍රිෂු) දෘඪෞ 4 ව්‍යූඪෞ (වින්‍යස්තසංහතෞ)—ණා-
45 5 භ්‍රූණෝ ('ර්භකෙ ස්ත්‍රෛණගර්භෙ) 6 බාණෝ a (බලිසුතෙ ශරෙ)
7 කණෝ b ('තිසූක්ෂ්ම ධාන්‍යාංශෙ) 8 (සඞ්ඝාතෙ ප්‍රමථෙ) ගණඃ
46 9 පණෝ c ද්‍යූතාදිෂූත්සෘෂ්ටෙ භෘතෞ මූල්‍යෙ ධනෙ'පිච
10 (මෞර්ව්‍යාං ද්‍රව්‍යාශ්‍රිතෙ සත්වශෞර්‍ය්‍යා d සන්ධ්‍යාදිකෙ) ගුණඃ e
47 11 (නිර්ව්‍යාපාරස්ථිතෞ කාලවිශෙෂොත්සවයොඃ) ක්ෂණඃ f
12 වර්ණෝ (ද්විජාදෞ ශුක්ලාදෞ ස්තුතෞ) වර්ණ (න්තු වාක්ෂරෙ

---

1 වාණ-යනු, බොහෝය, ශිව්සිමය, යන මෙහි නපුංසකයි— 2 ප්‍රගාණ, යනු, දැඩිබව, දුක, යන මෙහි නපුංසකයි— 3 දෘඪ-යනු, සමර්ථ, ස්ථූල, යන මෙහි-තුන්ලිඟුයි— 4 ව්‍යූඪ-යනු, වින්‍යාස, හැසුනු බව, යන මෙ හි තුන්ලිඟුයි— 5 භ්‍රූණ-යනු, දරු, දරුගැබ, යන මෙහි පුං— 6 බා ණ-යනු, බලිඅසුරයාගේ පුත්‍ර, හීගස, යන මෙහි පුං— 7 කණ-යනු ඉතා සියුම්දෙය, සුන්සාල්, යන මෙහි පුං— 8 ගණ—යනු, සමූහ, ඊශ්වරානුචර, යන මෙහි පුං— 9 පණ—යනු, දූ ආදියෙහිතැබූ පරදු, වැටුප්, විකිණියයුතුදෑ, කාකිණි හෝ තුට්ටු සතර, යන මෙහි පුං— 10 ගුණ-යනු, දුනුදිය, රසගඳ ආදිය, සත්වරජස්ආදිය, සුරුබව, සන්ධිවිග්‍ර හ ආදිය, යන මෙහි පුං— 11 ක්ෂණ—යනු, තුෂ්ණීම්භාවයෙන් හිඳිම, දස විනාඩියක් පමණකාලය, පෙළහර, යන මෙහි පුං— 12 වර්ණ-ය නු, බමුණු ආදිය, සුද ආදිය, ස්තුතිය, යන මෙහි වැටෙනකල පුලිඟු යි—අකුරෙහි වැටෙනකල පුනපුංසකයි

---

a බාණඃ ස්‍යාද් ගොස්තනෙ දෛත්‍යභෙදෙ කෙවලකාඞ්ඝයොඃ
බාණතු බාණමූල්‍යෙ 'ස්ත්‍රී නීලඣිණ්ටාං පුනර්ව්‍යොඃ—මෙදිනී.
b කෘෂ්ණජීරක කුම්භීර මක්ෂිකා පිප්පලීෂු ච.
c පණෝ මානේ වරාටායාං මූල්‍යෙ කාෂීපණෙ ධනෙ
ද්‍යූතෙ වික්‍රය්‍යශාකාදෙර්බද්ධමුෂ්ටෞ ග්ලහෙ භෘතෞ—ධරණී.
d මරාටි, ඇර ශුකල=ශකල.
e ගුණෝ මෞර්ව්‍යාමප්‍රධානෙ රූපාදෞ සූදඉන්ද්‍රියෙ
ත්‍යාගෙ ශෞර්‍ය්‍යාදිසත්වාදි සන්ධ්‍යාද්‍යාවෘත්තිරජ්ජුෂු
ශුක්ලාදාවපි බුධෝව... ... ...
f ක්ෂණෝ ව්‍යාපාරශූන්‍යත්වමුහූර්තොත්සවපර්වසු—රුද්‍රකොෂ.

48 1 අරුණෝ a (භාස්කරේ'පි ස්‍යාද්වර්ණභෙදෙ'පිච ත්‍රිෂු)
2 ස්ථාණුඃ b (ශර්වේ'ප්‍ය) 3 ('ථ) ද්‍රෝණඃ c (කාකෝ'ප්‍යාජෞ d රවෙ) 4 රණඃ e
49 5 ග්‍රාමණී f (නාපිතෙ පුංසි ශ්‍රෙෂ්ඨෙ ග්‍රාමාධිපෙ ත්‍රිෂු)
6 ඌර්ණා (මෙෂාදිලොම්නි ස්‍යාදාවර්තෙ චාන්තරා භ්‍රුවොඃ) g
50 7 හරිණී h (ස්‍යාන්මෘගී හෙමප්‍රතිමා හරිතා ච යා)
8 (ත්‍රිෂු පාණ්ඩෞ ච) හරිණඃ i 9 ස්ථූණා (ස්තම්භෙ'පි වෙශ්මනඃ k

---

1 අරුණ—යනු, හිරුකෙරෙහි, පුං—වර්ණභෙදයෙහි, තුන්ලිඟුයි~ 2 ස්ථාණු—යනු, මහදෙවියා කෙරෙහිද, පුං~ 3 ද්‍රොණ—යනු, කවුඩන්කෙරෙහිද, පුං~ 4 රණ—යනු, යුධ, හබ, යන මෙහි පුං~ 5 ග්‍රාමණී-යනු, කරනැවැමියන් කෙරෙහි වැටෙනකල, පුං-ශ්‍රෙෂ්ඨය, ග්‍රාමනායකය, යන මෙහි වැටෙනකල තුන්ලිඟුයි~ 6 ඌර්ණා—යනු, එළුආදීන්ගේලොම්, බැම අතර ආවර්තය, යන මෙහි ස්ත්‍රී~ 7 හරිණී—යනු, මුවදෙන, රන්පිළිරුව, පලාවණ, යන මෙහි ස්ත්‍රී~ 8 හරිණ—යනු, පාඬුවර්ණයෙහිද, පුං~ 9 ස්ථූණා—යනු, ගෙය වැඹහිද, ස්ත්‍රී.

---

a අරුණෝ 'ව්‍යක්තරාගෙ'ර්කෙ සන්ධ්‍යාරාගෙ'ර්කසාරථෞ
නිඃශබ්දෙ කපිලෙ කුෂ්ඨභෙදෙ නා ගුණිනි ත්‍රිෂු
අරුණාතිවිෂා ශ්‍යාමා මඤ්ජිෂ්ඨා ත්‍රිවෘතාසු ච
b … … … … … … ස්ථාණුඃ කීලෙ හරෙ පුමාන්
අස්ත්‍රී ධ්‍රුවෙ… … … … … … … … … … … …
c ද්‍රොණො'ස්ත්‍රියාමාඪකෙ ස්‍යාදාඪකාදිචතුෂ්ටයෙ
පුමාන් කපිපතෞ කෘෂ්ණකාකෙ ස්ත්‍රී නීවෘදන්තරෙ
ස්ත්‍රියාං කාෂ්ඨාම්බුවාහිණ්‍යාං ගවාදන්‍යාමපීෂ්‍යතෙ
අශ්වත්ථාමනඃ පිතරිසි මරාටි ටීකායෙහි තිබෙයින් මහාභාරත වෙණීසංහාරාදියෙහි පෙණෙන, ද්‍රොණබමුණාද, අපි ශබ්දයෙන් සමුච්චය කටයුතුයි.
d කාකෝ'පිච රවෙයි බාරාණසී—තලිකාතා.
e රණඃ කොණෙ ක්වණෙ පුංසි සමරෙ පුන්නපුංසකම්.
f ග්‍රාමණීර්භොගිකෙ පත්‍යෞ ප්‍රධානෙ නාපිතෙ'පි ච
ග්‍රාමීනා නීලිකායාං ස්ත්‍රී ග්‍රාමොඅහුතෙ'භිධෙයවත්.
g ආදිනා ශශොෂ්ට්‍රාදීනාව ලොම; සොර්ණාතු චක්‍රවර්ත්‍යාදීනාං මහා යොගිනාව මහාපුරුෂලක්ෂණභූතා මෘණාලතන්තු සූක්ෂ්මා ශුභ්‍රා යතා ප්‍රශස්තාවර්තා ප්‍රායෙණ භවති—මරාටි ටීකා.
h හරිණී හරිතායාම නාරීභිවෘත්තභෙදයොඃ.
i හරිණඃ පුංසි සාරංගෙ ශබලෙත්වභිධෙයවත්.
k අපි ශබ්දයෙන් ලොහොපිළිරුව ගන්නේයි.

51 1 තෘෂ්ණා (ස්පෘහා පිපාසෙ වෙ) 2 (ජුගුප්සා කාරුණෙ) ඝෘණෙ
3 (වණික්පථෙ ච) විපණිඃ a 4 (සුරා ප්‍රත්‍යක්ච) වාරුණී b
52 5 කරෙණු c (රිභ්‍යං ස්ත්‍රී නෙභෙ) 6 ද්‍රවිණං d (තු බලං ධනම්)
7 ශරණං e (ගෘහරක්ෂිත්‍රොඃ) 8 ශ්‍රීපර්ණං f (කමලෙ'පිච).
53 9 (විෂාභිමරලොහෙෂු) තීක්ෂ්ණං (ක්ලීබෙ ඛරෙ ත්‍රිෂු)
10 ප්‍රමාණං g (හෙතුමර්‍යාදාශාස්ත්‍රෙයත්තාප්‍රමාතෘෂු)·
54 11 කරණං h (සාධකතමං ක්ෂෙත්‍රගාත්‍රෙන්ද්‍රියෙෂ්වපි)
12 (ප්‍රාණ්‍යුත්පාදෙ) සංසරණ (මසම්බාධචමූගතෞ)
55 සම්බාධපථෙ) 13 ('ඡ වාන්තාන්නෙ) සමුද්ගිරණ i (මුන්නයෙ)
(අන්තඃ ස්ත්‍රිෂු) 14 විෂාණං (ස්‍යාත් පශුශෘඞ්ගෙභදන්තයොඃ

---

1 තෘෂ්ණා—යනු, වාඤ්ඡා, පිපාසායි, ස්ත්‍රී⁓ 2 ඝෘණා-යනු, පිළිකුල්, කරුණා, යන මෙහි ස්ත්‍රී⁓ 3 විපණී—යනු, සල්පිළෙහිද, ස්ත්‍රී⁓ 4 වාරුණී—යනු, රහ, බටහිරදිග, යන මෙහි ස්ත්‍රී⁓ 5 කරෙණු—යනු, ඇතිනියකෙරෙහි වැටෙණකල ස්ත්‍රීලිඞ්ගයි—ඇතුත්කෙරෙහි වැටෙනකල, පුං⁓ 6 ද්‍රවිණ—යනු, පරාක්‍රම, ධන, යන මෙහි පුංනපුංසකයි⁓ 7 ශරණ-යනු; ගෘහ, ආරක්ෂක, යන මෙහි නපුංසකයි⁓ 8 ශ්‍රීපර්ණී—යනු, පියුමෙහිද, නපුංසකයි⁓ 9 තීක්ෂණ—යනු, වස, යුධ, ලොහො, යන තුනෙහි වැටෙත්නේ නපුංසකයි—තියුණුදෙයෙහි, වැටෙනකල, තුන්ලිඟුයි⁓ 10 ප්‍රමාණ—යනු, අවබොධහෙතු, සීමා, ශාස්ත්‍ර, පරිච්ඡෙද, පමණ දත්නෝ, යන මෙහි නපුංසකයි⁓ 11 කරණ—යනු, ක්‍රියාසිද්ධිහෙතු, කෙත, සිරුර, ඉන්ද්‍රිය, යන මෙහිද නපුංසකයි⁓ 12 සංසරණ-යනු; ප්‍රාණීන් ඉපැද්ම, නිරාවරණසෙනාවගේ ගමන, සතරමං සන්ධිය, යන මෙහි නපුංසකයි⁓ 13 සමුද්ගිරණ—යනු, අහාර වමන, දියබදුන් ඈ උඩනැගීම, යන මෙහි නපුංසකයි⁓මින් මතු ත්‍රිලිඟුයි⁓ 14 විෂාණ—යනු, අඟ, ඇත්දත, යන මෙහි තුන්ලිඟුයි.

---

a ආපණෙ පණ්‍යවීථ්‍යාංච පණ්‍යෙච විපණිඃ ස්ත්‍රියාම්—රුද්‍රකොෂ.

b වාරුණී ගන්ධදූර්වායාං ප්‍රතීචීසුරයොඃ ස්ත්‍රියාම්.

c කරෙණුර්ගජයොෂායාං ස්ත්‍රියාං පුංසි මතඞ්ගජෙ.
කරෙණුශ්ච ගරෙණුශ්ච කරිණී කාණිණීකාරයොඃ-රන්තිදෙවකොෂ.

d ද්‍රවිණං නවයොර්වෘත්ත කාංචනෙව පරාක්‍රමෙ.

e වධය, රක්ෂණය, යන මෙහිද වැටේ.

f ශ්‍රීපර්ණී කුම්භී ගම්භාර්‍යොඃ ක්ලීබෙ පද්මාග්නිමන්ථයොඃ—රභසඃ

g ප්‍රමාණං නිත්‍යමර්‍යාදාශාස්ත්‍රෙෂු සත්‍යවාදිනි
ඉයත්තායාංච හෙතෞ ච ක්ලීබෙකත්වෙ ප්‍රමාතරි—මෙදිනී.

h කරණං කාරණෙ කායෙ සාධනෙන්ද්‍රියකර්මසු
කායස්ථෙ ව්‍රතබන්ධෙච නාට්‍යගීතප්‍රභෙදයොඃ
පුමාන් ශූද්‍රාවිශොඃ පුත්‍රෙ වානරාදෞච කීර්ත්‍යතෙ-අජය කොෂ.

i ක්ලිකාන්තා බාරාණසී "සමුද්ධරණ"
භුක්තොජ්ඣිතොන්මූලිතයොඃ ස්‍යාදුද්ධරණමුන්නයෙ—රභසකොෂ.

56 1 ප්‍රවණඃ (ක්‍රමනිම්නොර්ව්‍යාං ප්‍රහ්වෙ නා තු චතුෂ්පථෙ)
2 සඞ්කීර්ණෞ a (නිචිතාශුද්ධයොඃ) 3 ඉරිණං b (ශූන්‍යමූෂරම්) c—ණා-
57 4 (දෙවසූර්‍යෞ) විවස්වන්තෞ 5 සරස්වන්තෞ d (නදාර්ණවෞ)
6 (පක්ෂිතාර්ක්ෂ්‍යෞ) ගරුත්මන්තෞ 7 ශකුන්තෞ (භාසපක්ෂිණෞ) e
58 8 (අග්න්‍යුත්පාතෞ) ධූමකෙතූ 9 ජීමූතෞ f (මෙඝපර්වතෞ)
10 හස්තෞ g (තු පාණිනක්ෂත්‍රෙ) 11 මරුතෞ (පවනාමරෞ)
59 12 යන්තා (හස්තිපකෙ සූතෙ) 13 භර්තා h (ධාතරි පොෂ්ටරි)
14 (යානපාත්‍රෙ ශිශෞ) පොතඃ 15 i ප්‍රෙතඃ (ප්‍රාණ්‍යන්තරෙ මෘතෙ)

---

1 ප්‍රවණ-යනු, කෙමෙන්නැම්බිම, අවනත, යන මෙහි—තුන්ලිඟුයි-චතුෂ්පථයෙහි වැටෙතලකල, පුං මැයි— 2 සංකීර්ණ-යනු, පිරීමහෝපැතිරීම, මිශ්‍ර, යන මෙහි තුන්ලිඟුයි— 3 ඉරිණ-යනු, හිස්බිම, ලුණුමුසුබිම, යන මෙහි තුන්ලිඟුයි— 4 විවස්වත්-යනු, දෙව්, හිර යන මෙහි පුං— 5 සරස්වත්—යනු, නද, මුහුද, යන මෙහි පුං— 6 ගරුත්මත්-යනු, ලිහිණි, ගුරුළු, යනු මෙහි පුං— 7 ශකුන්ත—යනු, ගොෂ්ඨකුක්කුටයයි ප්‍රසිද්ධපක්ෂිය, සාමාන්‍යපක්ෂිය, යන මෙහි, පුං— 8 ධූමකෙතු—යනු, ගිනි, දුම්වල්ගයක් ඇතිතරු, යන මෙහි පුං— 9 ජීමූත-යනු, වලාව, පර්වතය, යන මෙහි පුං— 10 හස්ත-යනු, අත්ල, හස්තනැකත, යන මෙහි පුං— 11 මරුත්—යනු, පවන්, දෙව්, යන මෙහි පුං— 12 යන්තෘ—යනු, ඇත්ගොව්, රියැදුරු, යන මෙහි පුං— 13 භර්තෘ—යනු, ධරණුයේ, පොෂණය කරණුයේ, යන මෙහි පුං— 14 පොත—යනු, ඔරු, පිළව්, යන මෙහි පුං— 15 ප්‍රෙත—යනු, භූතයා, මළතැනැත්තා, යන මෙහි පුං.

---

a සංකීර්ණං සඞ්කටෙ ව්‍යාප්තෙ කුත්‍රචිද්ධ්වනිසඞ්කරෙ—අජය කොෂ.

b ඊරිණං, ඉරණං, යනු ද පාඨයි.

c සෙතෞච වරණෞවෙණි නදීභෙදෙ කචොච්චයෙ·

මෙය අමූලකයි—මරාටී ටීකායෙහි කියනලදී—ඉතිරි පොත්තුනෙහි නොපෙණේ.

වරණ යනු, සෙතුයෙහි ද; (ච ශබ්දයෙන් ප්‍රාකාරාදියෙහි) ද වැටේ, පුං ලිඟුයි—වෙණි, යනු, නදී භෙදයෙක්හි කෙශකලාපයෙහි ද, වැටේ—ස්ත්‍රීලිඟුයි·

d සරස්වානත්‍ර නදෙවාබ්ධෞ නාත්‍යවදුසිකෙ සත්‍රියාම්
වාණීස්ත්‍රීරත්නවාග්දෙවී ගොනදීෂු නදීභිදි.

e භාසො භාසි සමාඛ්‍යාතො ගොෂ්ඨකුක්කුටගෘධ්‍රයොඃ·

f ජීමූතො'ද්‍රෞ ධෘතිකරෙ දෙවතාබ්ධෙ පයොධරෙ—මෙදිනී.

g හස්තඃ කරෙ කරිකරෙ සප්‍රකොෂ්ඨකරෙ·පිච·
වෘක්ෂෙ කෙශාත්පරොච්චාතෙ… … … … … … … …

h භර්තා ස්වාමිනි පුංසි ස්‍යාත් ත්‍රිෂු ධාතරි පොෂ්ටරි.

i පොතඃ ශිශෞ වහිත්‍රෙච ගෘහස්ථානෙච වාසසි·

60 1 (ග්‍රහභෙදෙ ධ්වජෙ) කෙතුඃ a 2 (පාර්ථිවෙ තනයෙ) සූතඃ b
3 ස්ථපතිඃ c (කාරුභෙදෙ'පි) 4 භූභෘද් (භූමිධරෙ නෘපෙ)
61 5 මූර්ධාභිෂික්තො. d (භූපෙ'පි) 6 ඍතුඃ e (ස්ත්‍රීකුසුමෙ 'පිච)
7 (විෂ්ණාවප්‍ය) 'ජිතාව්‍යක්තෞ f 8 සූත g (ත්වෂ්ටරි සාරථෞ)
62 9 ව්‍යක්තඃ (ප්‍රාඥෙ'පි) 10 දෘෂ්ටාන්තාව් (උභෞ ශාස්ත්‍ර නිදර්ශනෙ)
11 ක්ෂත්තා h (ස්‍යාත්සාරථෞ ද්වාඃස්ථෙ ක්ෂත්‍රියායාංච ශූද්‍රජෙ
63 12 වෘත්තාන්තඃ(ස්‍යාත්ප්‍රකරණෙ ප්‍රකාරෙකාර්ත්ස්න්‍යවාර්තයොඃ)
13 ආනර්තඃ (සමරෙ නෘත්‍යස්ථානනීවෘද්විශෙෂයොඃ)
64 14 කෘතාන්තො (යම සිද්ධාන්ත දෛවාකුශලකර්මසු)
ශ්ලෙෂ්මාදිරසරක්තාදි මහාභූතානි තද්ගුණාඃ

---

1 කෙතු—යනු, එනම් ග්‍රහයාය, කොඩිය, යන මෙහි පුං— 2 සූත-යනු, රජය, පුත්‍රය, යන මෙහි පුං— 3 ස්ථපති—යනු, වඩුවන්කෙරෙහිද පුං— 4 භූභෘත්-යනු, පර්වතයෙහි, රජුන්කෙරෙහි, පුං— 5 මූර්ධාභිෂික්ත-යනු, රජුන්කෙරෙහි ද පුං— 6 ඍතු-යනු, මාගමුන්ඔසප්හිද, වේ පුං— 7 අජිත=අව්‍යක්ත-යන, ශබ්දදෙක විෂ්ණුකෙරෙහි වේ පුං—(අපි ශබ්දයෙන් නොදිනුදෙයෙහි) වාච්‍යලිඞ්ගයි— 8 සූත—යනු, වඩු, රියැදුරු, යන මෙහි තුන්ලිඞ්ගයි— 9 ව්‍යක්ත—යනු, පැණවතුන්කෙරෙහිද අපි, යන්තෙන් ස්ඵුටදෙයෙහිද, වේ පුං— 10 දෘෂ්ටාන්ත-යනු, තර්කව්‍යාකරණාදිය, උදාහරණය, යන දෙක්හි, පුං— 11 ක්ෂත්තෘ—යනු, රියැදුරු, දොරටුපාල, ශූද්‍රයෙකුනිසා ක්ෂත්‍රියාගනාවකගේ දරු, යන අර්ථත්‍රයෙහි, පුං— 12 වෘත්තාන්ත—යනු, ප්‍රස්තාව, භාව, සියලල, ලොකප්‍රසිද්ධිය, යන මෙහි (මින්බැහැර ප්‍රක්‍රියාදගනන- පුං— 13 ආනර්ත-යනු, යුද්ධ, නාටකශාලා, ජනපදවෙසෙසෙක්, යන මෙහි පුං— 14 කෘතාන්ත—යනු, යමයාය, සිද්ධාන්තය, භාග්‍යය, පාපය, යන මෙහි පුං.

---

a කෙතුර්නා රුක් පතාකාරි ග්‍රහොත්පාතෙෂු ලක්ෂ්මණි—මෙදිනී.
b සූතඃ ස්‍යාත් පාර්ථිවෙ පුත්‍රෙ ස්ත්‍ර්‍යපත්‍යෙතු සූතා ස්මෘතා·
c ....ස්ථපතිඃ කඤ්චුකින්‍යපි·
ජීවෙෂ්ට්‍යාජකෙ ශිල්පිභෙදෙ නා සත්තමෙ ත්‍රිෂු·
d මූර්ධාභිෂික්තො භූපාලෙ මන්ත්‍රිණි ක්ෂත්‍රියෙ'පිච.
e ඍතුර්මාසි වසන්තාදෞ ධීරෙ ස්ත්‍රීකුසුමෙ'පිච—ධරණිකොෂයි·
f අව්‍යක්තඃ ශබ්දකාරෙ විෂ්ණාවව්‍යක්තං මහදාදිකෙ
ආත්මන්‍යපි ස්‍යාදව්‍යක්ත මස්ඵුටෙත්වභිධෙයවත්—විශ්වකොෂයි,
g සූතස්තු සාරථෞ තක්ෂණි ක්ෂත්‍රියාද් බ්‍රාහ්මණීසුතෙ
වන්දිපාරදයොඃ පුංසි ප්‍රසූතෙ ප්‍රෙරිතෙ ත්‍රිෂු·
h ක්ෂත්තා ශූද්‍රාත් ක්ෂත්‍රියාජෙ ප්‍රතිහාරෙච සාරථෞ
භුජිෂ්‍යාතනයෙ ක්ෂත්තා නියුක්තෙච ප්‍රජාසෘජි.

65 1 ඉන්ද්‍රියාන්‍යශ්මවිකෘතිඃ ශබ්දයොනිශ්ච) ධාතවඃ
2 (කක්ෂාන්තරෙ'පි) ශුද්ධාන්තො R (නෘපස්‍යාසර්වගොචරෙ)
66 3 (කාංස්‍යසාමර්ථ්‍යයොඃ) ශක්තිර් b 4 මූර්තිඃ (කාඨින්‍යකායයොඃ)
5 (විස්තාරවල්ලෙ‍ය්‍යාර්) ව්‍රතතිර් 6 වසතී (රාත්‍රිවෙශ්මනොඃ)
67 7 (ක්ෂයාර්චයොර්) අපචිතිඃ c 8 සාති (දානාවසානයොඃ)
9 අර්තිඃ d (පීඩාධනුෂ්කොට්‍යොර්) 10 ජාතිඃ e (සාමාන්‍ය ජන්මනොඃ)
68 11 (ප්‍රචාරස්‍යන්දයො) රීතිර් f 12 ඊතිර් g ඩිම්බප්‍රවාසයොඃ)
13 (උදයෙ'ධිගමෙ) ප්‍රාප්තිස් 14 ත්‍රෙතා (ත්‍වග්නිත්‍රයෙ යුගෙ)

---

1 ධාතු—යනු, සෙම්පිත් ආදිය, රස රක්ත වසාදිය, පෘථිවි ආදී පඤ්චමහාභූතය, එම භූතයන් ඇසුරුකොට ඇති ගන්ධාදිගුණය, චක්ෂුරාදී ඉන්ද්‍රිය ගෛරිකාදිශෛලවිකෘතිය, භූ ස්තායාං යනාදී ශබ්දමූලය, යන මෙතෙක් අර්ථයෙහි පුං— 2 ශුද්ධාන්ත-යනු, සියල්ලවුන්, වැද නොහෙන රජුන් රහස්පියෙස්හිද පුං— 3 ශක්ති-යනු, අඩයටිය, ස්‍වෝත්බව, යන මෙහි ස්ත්‍රී— 4 මූර්ති—යනු, දැඩිබව, කය, යන මෙහි ස්ත්‍රී— 5 ව්‍රතති-යනු, විසල්බව, වැල, යන මෙහි ස්ත්‍රී— 6 වසති-යනු, රාත්‍රිය, ගේ, යන මෙහි ස්ත්‍රී— 7 අපචිති-යනු, හානිය, පූජය, යන මෙහි ස්ත්‍රී— 8 සාති-යනු, දන, අවසාන යන මෙහි ස්ත්‍රී— 9 අර්ති-යනු, පීඩා, දුනු මුඩා, යන මෙහි ස්ත්‍රී— 10 ජාති-යනු, සමානබව, ඉපැද්ම, යන මෙහි ස්ත්‍රී— 11 රීති-යනු, කුලාචාරය, වැගිරීම, යන මෙහි ස්ත්‍රී— 12 ඊති—යනු, සස්‍යඋපද්‍රවය, නොරටවිසීම, යන මෙහි ස්ත්‍රී— 13 ප්‍රාප්ති-යනු, උත්පත්තිය, ලාභය, යන මෙහි ස්ත්‍රී— 14 ත්‍රෙතා-යනු, දක්ෂිණ, ගාර්හපත්‍ය, ආහවනීය, යන තුන්ගිනෙහිද, දෙවන යුගයෙහිද, අබන්ත ස්ත්‍රී.

---

a ශුද්ධාන්තො'න්තඃපුරෙ ගුහ්‍යකක්ෂාභෙදෙච භූපතෙඃ-අජය කොෂයි

b ශක්තිරස්ත්‍රාන්තරෙ ශෞර්‍ය්‍යෙ මුත්සාහාදෞ බලෙ'ස්ත්‍රියාම්
කාඤ්චීකල්ප්‍රවාචි ස්‍යාත් කාඤ්චීඃ ශක්ත්‍යායුධෙ පිච—විශ්ව.

c භවෙදපචිතිඃ පූජා ව්‍යය නිශ්චය හානිෂු.

d ආර්ති—කියාත් පාඨයි.

e ජාතිශ්ඡන්දසි සාමාන්‍ය මාලත්‍යාං ගොත්‍රජන්මනොඃ
ජාතිජාතීඵලෙ ධාත්‍ර්‍යාං චුල්ලිකම්පිල්ලයොරපි—විශ්ව.

f රීතිඃ ප්‍රචාරෙ ස්‍යන්දෙච ලොහකිට්ටාරකූටයොඃ—විශ්ව.

g අතිවෘෂ්ටිරනාවෘෂ්ටිඃ ශලභාමූෂකාඃ ශුකාඃ
ස්වචක්‍රං පරචක්‍රංච සප්තෛතා ඊතයඃ ස්මෘතාඃ-මහානිධියෙහි මේ වෙනස්වද පෙණේ.

69 1 (වීණාභෙදෙ'පි) මහතී a 2 භූති b (භස්මනි සම්පදි)
3 (නදීනාගයොෂින්නාගානාං) භොගවත්‍ය c (4 'ථ සඞ්ගරෙ
70 සඞ්ගෙ සභායාං) සමිතිඃ 5 (ක්‍ෂයවාසාවපි) ක්‍ෂිති d
6 (රවෙරර්චිශ්ච ශස්ත්‍රංච වහ්නිජ්වාලාච) හෙතයඃ
71 7 ජගතී e (ජගතිච්ඡන්දොවිශෙෂෙ'පි ක්‍ෂිතාවපි)
8 පඞ්ක්තිශ් f ඡන්දො'පි දශමං) 9 (ස්‍යාත් ප්‍රභාවෙ'පිචා) යතිඃ g
72 10 පත්ති h (ගතෞච) 11 (මූලෙතු) පක්‍ෂතිඃ (පක්‍ෂභෙදයොඃ)
12 ප්‍රකෘති i (යොනිලිඞ්ගෙච) 13 (කෛශික්‍යාද්‍යාශ්ච) වෘත්තයඃ

---

1 මහතී—යනු, නාරදඍෂින් වීණාවෙහිද ස්ත්‍රී〰 2 භූති—යනු, අළුහි, සම්පත්හි, ස්ත්‍රී〰 3 භොගවතී—යනු, නාගයන්ගේ ගඟ, නුවර, යන මෙහි ස්ත්‍රී〰 4 සමිති—යනු, කලහය, සමාගම, සභාව, යන මෙහි ස්ත්‍රී〰 5 ක්‍ෂිති-යනු, වැරීමහෝ හානිය, නිවාසය, යන මෙහි ස්ත්‍රී〰 6 හෙති—යනු, හිරුරැස්, අවි, ගිනි දුල්, යන මෙහි ස්ත්‍රී〰 7 ජගතී-යනු, ලොකය, වාදශාක්‍ෂරඡන්දස, පොළොව, යන මෙහි ස්ත්‍රී〰 8 පඞ්ක්ති—යනු, දශාක්‍ෂරපාදඡන්දසද, ස්ත්‍රී〰 9 ආයති-යනු, තෙජස්හිද· ස්ත්‍රී〰 10 පත්ති—යනු, ගමනෙහිද, ස්ත්‍රී〰 11 පක්‍ෂති—යනු, (ලිහිණියන්පියා) මුලද, පැළවියද, යන මෙහි ස්ත්‍රී〰 12 ප්‍රකෘති—යනු, ස්ත්‍රීනිමිත්ත, පුරුෂනිමිත්ත, යන මෙහි ස්ත්‍රී〰 13 වෘත්ති—යනු, කෛශිකී, යනාදියද, වෙයි (කෛශිකී, ආරභටී, සාත්වතී, භාරතී, යනු නාට්‍ය විශෙෂයි—වශබ්දයෙන්, ජීවිකා, සූත්‍රව්‍යාඛ්‍යාද; ගන්නේයි).

---

a මහතී වල්ලකීභෙදෙ රාජ්‍යෙතු ස්‍යාන්නපුංසකම්
තත්වභෙදෙ පුමාන් ශ්‍රෙෂ්ඨ වාච්‍යවත්...............

b භූතිර්භස්මනි සම්පත්තෞ හස්තිශෘඞ්ගාරයො'ස්ත්‍රියාම්
මාංසපාකවිශෙෂෙච ජාතෞ ගජමණ්ඩනෙ

c අථ භොගවතී නාගපුරීනද්‍යොරහෞ පුමාන්·

d ක්‍ෂිතිර්නිවාසෙ මෙදින්‍යාං කාලභෙදෙ ක්‍ෂයෙ'ස්ත්‍රියාම්·

e ජගත් ස්‍යාද් විෂ්ටපෙ කලිබම් නා වායෞ ජඞ්ගමෙ ත්‍රිෂු
ජගතී භුවනෙ ක්‍ෂ්මායාං ඡන්දොභෙදෙ ජනෙ'පිච.

f පඞ්ක්තිර්දශාක්‍ෂරං ඡන්දො දශශබ්ද්‍යාලිඞ්ගෙෂු ස්ත්‍රියාම්.

g ආයතිඃ සංයමෙ දෛර්ඝ්‍ය ප්‍රභාවාගාමිකාලයොඃ·

h ....පත්තිර්නා පදගෙ ස්ත්‍රියාම්
ගතාවෙකරථෛභෙකත්‍ර්‍යශ්වපඤ්චපදාතිකෙ.

i ප්‍රකෘතිර්ගුණසාම්‍යෙ ස්‍යාදමාත්‍යාදිස්වභාවයොඃ
යොනෞ ලිඞ්ගෙ පෞරවර්ගෙ භාරතීතනුනීචයොඃ.

73 1 සිකතාඃ a (ස්‍යුර්වාලුකාපි) 2 (වෙදෙ ශ්‍රවසිච) ශ්‍රුතිඃ
3 වනිතා (ජනිතාත්‍යර්ථානුරාගායාංච යොෂිති)

74 4 ගුප්තිඃ b (ක්ෂිතිව්‍යුදාසෙ'පි) 5 ධෘති c (ධාරණධෛර්‍ය්‍යයොඃ)
6 වෘහතී d (ක්ෂුද්‍රවාර්තාකීඡන්දොභෙදෙ මහත්‍යපි)

75 7 වාසිතා e (ස්ත්‍රීකරිණ්‍යොශ්ච) 8 වාර්තා (වෘත්තෞ ජනශ්‍රුතෞ)
9 වාර්ත්තං f (ඵල්ගුන්‍යරොගෙච ත්‍රිෂ්ව) 10 (ප්සුච) ඝෘතාමෘතෙ g

76 11 කලධෞතං (රූප්‍යහෙම්නොර් 12 නිමිත්තං (හෙතුලක්ෂ්මණොඃ)
13 ශ්‍රුතං (ශාස්ත්‍රාවධෘතයොර්) 14 (යුගපර්‍ය්‍යාප්තයොඃ) h කෘතම් i

---

1 සිකතා—යනු, වාලුකාවාච්‍යයි ස්ත්‍රී බහු— 2 ශ්‍රුති—යනු, වෙදයෙහි කන්හි, ස්ත්‍රී— 3 වනිතා-යනු, උපදවනලද අත්‍යනුරාගවත් මාගමුන් කෙරෙහිද, සාමාන්‍ය මාගමුන්කෙරෙහිද, ස්ත්‍රී— 4 ගුප්ති-යනු, භූවිවරයෙහිද, ස්ත්‍රී— 5 ධෘති—යනු, ඉසිලීම, ධීරත්‍වය, යන මෙහි ස්ත්‍රී— 6 වෘහතී—යනු, වැල්බටු, නවාක්ෂරඡන්දස, මහත් බව, යන මෙහි, ස්ත්‍රී— 7 වාසිතා—යනු, මවුගම, ඇත්දෙන, යන මෙහි ස්ත්‍රී— 8 වාර්තා-යනු, ජීවිකාව, ප්‍රවෘත්ති, යන මෙහි, ස්ත්‍රී— 9 වාර්ත්ත—යනු, නිස්සාරයෙහි, නපුංසකයි, නිරොගිබැව්හි, තුන්ලිඟුයි— 10 ඝෘත= අමෘත, යනු දියෙහිද, නපුංසකයි— 11 කලධෞත—යනු, රිදී, රන් දෙක්හි, නපුංසකයි— 12 නිමිත්ත—යනු, කාරණය, ලකුණ, යන මෙහි නපුංසකයි— 13 ශ්‍රුත-යනු, ශාස්ත්‍රය, ආකර්ණිතය, යන මෙහි නපුංසකයි— 14 කෘත-යනු, කෘතයුගය, සෑහීම යන මෙහි නපුංසකයි,

---

a සිකතාඃ ස්ත්‍රී සිකතිලෙ වාලුකායාන්තු භූමනි.

b ගුප්තිඃ කාරාගෘහෙ ප්‍රොක්තා භූගර්ත්ත රක්ෂණෙ'ධමෙ-විශ්ව.

c ධෘතිර්‍යොගාන්තරෙ ධෛර්‍ය්‍යෙ ධාරණාධ්වරතුෂ්ටිෂු.
ධෛර්‍ය්‍යනාම්; ස්ථිරචිත්තතානන්‍යිතිසාතු තද්ධෛර්‍ය්‍යමිති ගීයතෙ
මනසො නිර්විකාරත්‍වං ධෛර්‍ය්‍යං සත්ස්වපි හෙතුෂු—ආදියයි.

d වෘහතී—ක්ෂුද්‍රවාර්තාක්‍යාං කණ්ටකාර්‍ය්‍යාංච වාචිච
පරිධාන්‍යාං මහත්‍යාංච ඡන්දොවසනභෙදයොඃ—විශ්ව.

e වාසිතා කරිණී නාර්‍ය්‍යොර්වාසිතං සුරභීකෘතෙ
ධ්වානමාත්‍රෙ ඛගාරාවෙ වාසිතං වස්ත්‍රවෙෂ්ටිතෙ—විශ්ව.

f වාර්තා වාර්ත්තිගණෙ වෘත්තෞ වාර්තාකුඃ සත්‍යුදන්තයොඃ-විශ්ව.

g ඝෘතමාජ්‍යෙ ජලෙ කලිබං ප්‍රදීප්තෙ ත්වභිධෙයවත්.

h අමෘතං යඥශෙෂෙ ස්‍යාත් පීයූෂෙ සලිලෙ ඝෘතෙ
අයාචිතෙච මොක්ෂෙච නා ධන්වන්තරිදෙවයොඃ
ශක්තෞ නිවාරණෙ තෘප්තෞ පර්‍ය්‍යාප්තං ස්‍යාදලෙපසිතම්-රුද්‍රයී-

i කෘතං යුගෙ 'ලමර්ථෙ 'ප්‍යවිහිතෙ හිංසිතෙ ත්‍රිෂු

77 ¹ අච්චාහිතං (මහාභීතිඃ සජීව ජීවිතාපෙක්ඛි ච)
² (යුක්තෙ සම්මාදුව්ෘතෙ) භූතං (ප්‍රාණ්‍යතීතෙ සමෙ ත්‍රිෂු)

78 ³ වෘත්තං (පද්‍යෙ චරිතෙ ත්‍රිෂ්වතීතෙ දෘඪ නිස්තලෙ)
⁴ මහද් (රාජ්‍ය, ච) ⁵ අවර්ණිතං (ජනෙ සත්දේ ගර්හිතෙ ත්‍රිෂු)

79 ⁶ ශ්වේතං a (රූප්‍යෙපි) ⁷ රජතං b (හාටෙර c රූප්‍යෙ සිතෙ ත්‍රිෂු)
⁸ (ත්‍රිෂ්විතො) ⁹ ජගද් d (ඉංගෙපි) ¹⁰ රක්තං e (නීලාදිරාගි ච)

80 ¹¹ අවදාතඃ (සිතෙ පීතෙ ශුද්ධෙ) ¹² (බද්ධාර්ජුනෙ‍ා) සිතො
¹³ (යුක්තෙ‍ාතිසංස්කෘතෙ මර්ෂිණඃ) අභිනීතො ¹⁴ (ය) සංස්කෘතම් f

---

1 අච්චාහිත—යනු, මහාභය, ජීවිත අපෙක්ෂාරහිතක්‍රියා, නොහොත් ජීවිතාපෙක්ෂාරහිතවූ මහත්භයඇති කර්මයෙහි, නපුංසකයි. 2 භූත—යනු, යුක්තිය, පෘථිව්‍යාදි පස මහාභූතය, සත්ව, අතීතකාල හෝ, පැවතිදෑ, සදෘශ, යන මෙතෙක් අර්ථයෙහි, තුන්ලිඟුයි. 3 වෘත්ත—යනු, පද්‍යරචනා, චරිත, යන දෙක්හි, නපුංසකයි; ඉකුත්, දැඩි, වට,යන මෙහි තුන්ලිඟුයි. 4 මහත්-යනු, රජබව ද, නපුංසකයි; (චකාරයෙන්, විසල්, යන මෙහි. 5 අවර්ණිත—යනු, ලොකාපවාදය, නින්දිත, යන මෙහි තුන්ලිඟුයි. 6 ශ්වේත—යනු, රජතයෙහි ද, නපුංසකයි. 7 රජත—යනු, මුත්හරෙහි, රිදියෙහි, නපුංසකයි, සුදුයෙහි ව, මෙතකල තුන්ලිඟුයි. 8 මින්මතුනාතනාවර්ණිත අවසා ගතහක්තුන් ලිඟුයෙහි. 9 ජගද්-යනු, චරදෙයෙහි. 10 රක්ත යනු: නිල්ආදින් රැඳුදූයයි. 11 අවදාත-යනු, සුදුපැ. කහපැ, පිරිසිදු, යන මෙහි. 12 සිත—යනු, බඳනාලද, ශ්වේත, යන මෙහි. 13 අභිනීත—යනු, සුදුසු, මොනවට සකස්කළදෙය, හෝ අතිප්‍රශස්තදෙය, ක්ෂමාඇත්තේ, (අමර්ෂිණීයී, නම්, ක්ෂමානැත්තේ) යන මෙහි. 14 සංස්කෘත—යනු, කර්මයෙන් නිර්වෘත්තදෙය, ශාස්ත්‍රලක්ෂණ යුක්තදෙය, යන මෙහි.

---

a අපි, යනෙනත් ශ්වේතවර්ණී, ශ්වේතවිප, ශ්වේතවරා ටිකා, කාෂ්ඨපාටලා, ශඩ්බිණී, ආදිය ගන්නේ යි.

b රජතං රජතෙ රූප්‍යෙ ශොණිතෙ හ්‍රද හාරයොඃ.

c හෙම්නි, ටීකාදෙක්හිම පෙණේ—රත්හි, අර්ථයි.

d ජගද් යතත් පිශ්ටපෙ කලිබං වායො නා ජඞ්ගමෙ ත්‍රිෂු.

e රක්තා ‘නුරක්තෙ නීලාදිරක්තෙ ලොහිතෙ ත්‍රිෂු. කලිබනතු කුඩ්කුමෙ තාමෙ ප්‍රාචීනාමලකෙ ‘සෑජ්.

f සංස්කෘතඃ කෘත්‍රිමෙ ශසෙත භූෂිතෙ ‘ප්‍යත්‍යලිඞ්ගකඃ කලිබනතු ලක්ෂණොපෙතෙ............................
“ලක්ෂණොපෙත ඉති, පාණිනීයාදිසූත්‍රවයුත්පාදිතෙ”

81 (කෘත්‍රිමෙ ලක්‍ෂණෙපෙතෙ 'ප්‍ය) 1 නන්තො a ('නවධාවපි)
2 (ඛ්‍යාතෙ හෘෂ්ටෙ) ප්‍රතීතො b 3 'භිජාත (ස්තු කුලජෙ බුධෙ)
82 4 විවික්තෞ c (පූතවිජනෞ) 5 මූර්ච්ඡිතෞ d (මූඪසොච්ඡ්‍රයෞ)
6 (ද්වෞචාම්ලපරුෂෞ) ශුක්තෞ e 7 ශිති f (ධවලමෙචකෞ)
83 8 (සත්‍යෙ සාධෞ විද්‍යමානෙ ප්‍රශස්තෙ'භ්‍යර්හිතෙ ච) සත්
9 පුරස්කෘතඃ පූජිතෙ 'රාත්‍යභියුක්තො'ග්‍රතඃ කෘතෙ)
84 10 නිවාතාව් (ආශ්‍රයාවාතෞ ශස්ත්‍රාභෙද්‍යංච වර්ම යත්)
11 (ජාතොන්නද්ධප්‍රවෘද්ධාඃ ස්යුර්) උච්ඡ්‍රිතා 12 උත්ථිතා (ස්ත්වමී
85 වෘද්ධිමත්ප්‍රොද්‍යතොත්පන්නා) 13 ආදෘතෞ (සාදරාර්චිතෞ)—තා-
14 අර්ථො ('භිධෙය රෛ වස්තු ප්‍රයොජන නිවෘත්තිෂු)

---

1 අනන්ත—යනු, සීමාරහිතාදෙයෙහිද—2 ප්‍රතීත—යනු, ප්‍රසිද්ධ, සන්තුෂ්ට, යන මෙහි—3 අභිජාත-යනු, වංසවත්තු, පණ්ඩිතයෝ, යන මෙහි—4 විවික්ත-යනු, පවිත්‍ර, විවෙක, යන මෙහි—5 මූර්ච්ඡිත—යනු, මෝහයුක්ත, වෘද්ධියුක්ත, යන මෙහි—(මූර්ච්ඡා ඇති, උස්වූ, යනු භාවයි)—6 ශුක්ත—යනු, ඇඹුල්, රළුබස්, යන මෙහි—7 ශිති-යනු, ශුක්‍රය, නිලය, යන මෙහි—8 සත්—යනු, සැබවස, සත්පුරුෂයා, විද්‍යමානදෑ, ප්‍රසස්තාදෑ, පූජිත, යන මෙහි—9 පුරස්කෘත—යනු, පූජිතය, සතුරාවිසින් ආක්‍රාන්තය, පෙරටුකරණලදද, යන මෙහි—10 නිවාත—යනු, නිවාසස්ථානය, වාතශූන්‍යස්ථානය, ශස්ත්‍රයෙන් කඩනොකාට හැකි කවචය, යන මෙහි—11 උච්ඡ්‍රිත-යනු, උත්පන්නය, දක්ෂිතහෝ, උස්ය, ප්‍රකර්ෂයෙන් වෘද්ධිත, යන මෙහි—12 උත්ථිත—යනු, මහත්රුය, උත්සාහවත්ය, උත්පන්නය, යන මෙහි—13 ආදෘත-යනු, ආදරකරණලදද, පූදනලදද, යන මෙහි—14 අර්ථ—යනු, වචනාර්ථය, ධනය, වාස්තුය, ප්‍රයොජනය, වැළැක්ම, යන මෙහි පුං.

---

a අනන්තඃ කෙශවෙ ශෙෂෙ පුමාන් නිරවධෞ ත්‍රිෂු
අනන්තා ච විශල්‍යායාං ශාරිවා දූර්වයොරපි
කණා දුරාලභා පථ්‍යා පාර්වතාමලකීෂු ච
විශ්වම්භරා ගුඩූච්‍යොඃ ස්‍යාදනන්තං සුරවර්ත්මනි.
b ප්‍රඛ්‍යාත ඥාත හෘෂ්ටෙෂු ප්‍රතීතඃ සාදරෙ ත්‍රිෂු—රභසයි.
c විවික්තං ත්‍රිෂ්වසංපෘක්ත රහඃ පූත විවෙකිෂු—හෙමකොෂයි.
d ....මූර්ච්ඡා මොහ සමුච්ඡ්‍රයොඃ
මූර්ත්තිං ස්‍යාත් ත්‍රිෂු මූර්ච්ඡාලෙ කාඨිනෙ මූර්ත්තිමත්‍යපි.
e ශුක්ත, චුක්ත, සිද්ධ පාඨයි.
මෘත්තිකාදිගුණෙ භාණ්ඩ සගුඩං ක්ෂෞද්‍රකාඤ්ජිකං
ධාන්‍යරාශෞ ත්‍රිරාත්‍රස්ථං ශුක්තං චුක්තං තදුච්‍යතෙ
f ශිතිර් භූර්ජෙ'පි නශිතෞ නා සිතාසිතයොස්ත්‍රිෂු.

86 1 (නිපානාගමයොස්) තීර්ථං a (ඍෂිජුෂ්ටජලෙ ගුරෞ)
2 සමර්ථ (ත්‍රිෂු ශක්තිස්ථෙ සම්බද්ධාර්ථෙ හිතේ'පිච)

87 3 දශමිස්ථෝ (ක්ෂීණරාගවෘද්ධෞ) 4 වීථි b (පදව්‍යපි)
5 (ආස්ථානීයතනයොර්) ආස්ථා c 6 ප්‍රස්ථා ('ස්ත්‍රීයානුමානයොඃ) d-ථා-

88 7 (අභිප්‍රායවශෞ) ඡන්දෞ 8 අබ්දෞ e (ජීමූතවත්සරෞ)
9 අපවාදෞ f (තු නින්දාඥෙ) 10 දායාදෞ (සුතබාන්ධවෞ)

---

1 තීර්ථ-යනු, උපතුපජලාශය, බුද්ධසමයෙන් පිටත් ආගම, ඍෂීන් විසින් සෙව්තදිය, උපාධ්‍යාය, යන මෙහි නපුංසකයි— 2 සමර්ථ-යනු, ශක්ති මත්, සම්බන්ධාර්ථ, අනුකූල, යන මෙහි තුන්ලිඟුයි— 3 දශමිස්ථ-යනු නෂ්ටකාම, මහලු, යන මෙහි, (මෙහි වෘද්ධශබ්දයා අනූහැවිරිදියෙන් මතුහි වයස්ඇත්තෝයයි සනාහයි) පුං— 4 වීථි—යනු, මාර්ගයෙහි ද, ස්ත්‍රී— 5 ආස්ථා—යනු, සභාය, ප්‍රයත්නය, යන මෙහි, ස්ත්‍රී— 6 ප්‍රස්ථා—යනු, කඳුමුදුන, තැල්ල, යන මෙහි, පුන්නපුංසකයි— 7 ඡන්ද—යනු, කැමැත්ත, වසඟයයෝ අයිති, යන මෙහි පුං— 8 අබ්ද—යනු, වලාය, අවුරුද්ද, යන මෙහි පුං— 9 අපවාද—යනු, ගර්හාය, ආඥාය, යන මෙහි පුං— 10 දායාද—යනු, දරුවෝය, නෑයෝය, යන මෙහි පුං·

---

a තීර්ථං ශාස්ත්‍රාධ්වරක්ෂෙත්‍රෝපායනාරීරජස්සු ච
අවතාරර්ෂිජුෂ්ටාම්බුපාත්‍රෝපාධ්‍යායමන්ත්‍රිෂු
නිපානං, ජලාවතාරඃ—නිදානං, උපායශ්ච, මුකුටඃ—යනු බාරණසී ටීකායි-සිංහල සන්නයෙහි "නිදාන" යනු ශ්ලෝකයෙහි දක්වා ආදිකාරණයයි අර්ථපෙණේ.

b වීථි පංක්තෞ ගෘහාංගෙ ච රූපකාන්තරවර්ත්මනොඃ·

c ආස්ථාලම්බනාස්ථානයත්නාපෙක්ෂාසු යොෂිති.

d ශාස්ත්‍රද්විණයොග්‍රීජ්ඣඃ සංස්ථාධාරෙ ස්ථිතෞ මෘතෞ
මේ අධිකය, මරාටී පොතෙහි පෙණේ·

e අබ්දඃ සංවත්සරෙ මෙඝෙ ගිරිභෙදෙ ච මුස්තකෙ·

f අවවාදස්තු නින්දායාමාඥාවිශ්‍රම්භයොරපි
මෙසේ රාජමුකුට ටීකාකාරයන් විසින් "අවවාද" යි ලියාගෙණ විශ්වප්‍රකාශවාක්‍යයත් එසේමකොට දක්වනලද්දැයි ආචාර්ය්‍යභානුදීක්ෂිතයෝ ස්වකීයටීකායෙහි හෙලාදික්මක්සේ දක්වති—අපවාද යනු විනා අවවාද යනු නොගැලපෙයි කියනාමෙනි.

89 1 පාදා a (රශ්ම්‍යඞ්ඝ්‍රිතුර්‍ය්‍යාංශාඃ) 2 (චන්ද්‍රාග්න්‍යර්කාඃ) තමොනුදඃ
3 නිර්වාදෙ b (ජනවාදෙ'පි) 4 ශාදො (ජම්බාලශෂ්පයොඃ)
90 5 (ආරාවෙ රුදිතෙ ත්‍රාතර්‍ය්‍යා) ක්‍රන්දො (දාරුණෙ රණෙ)
6 (ස්‍යාත්) ප්‍රසාදො c ('නුරොධෙ'පි) 7 සූදඃ d (ස්‍යාද් ව්‍යඤ්ජනෙ'පිච)
91 8 (ගොෂ්ඨාධ්‍යක්ෂෙ'පි)ගොවින්දො e 9 (හර්ෂෙ'ප්‍යා)මොද f(වාන්)මදඃ
10 (ප්‍රාධාන්‍යෙ රාජලිඞ්ගෙ ච වෘෂාඞ්ගෙ) කකුදො ('ස්ත්‍රියාම්
92 11 (ස්ත්‍රී) සම්විජ් g (ඥානසම්භාෂා ක්‍රියාකාරාජිනාමසු)
12 (ධර්මෙ රහස්‍යු) පනිෂත් h 13 (ස්‍යාදෘතෞ වත්සරෙ) ශරත්
93 14 පදං i (ව්‍යවසිතත්‍රාණස්ථානලක්ෂ්මාඞ්ඝ්‍රිවස්තුෂු)
15 ගොෂ්පදං k (සෙවිතෙ මානෙ) 16 (ප්‍රතිෂ්ඨාකෘත්‍යම්) ආස්පදම්

---

1 පාද්-යනු, හිරුරැස්අෑ, පතුල්, සතරෙන්කොටස, යන මෙහි පුං—— 2 තමොනුද්=තමොනුද-යනු, සඳය, ගිනිය, හිරුය, යන මෙහි පුං—— 3 නිර්වාද—යනු, ලොකාපවාදයෙහිද, පුං—— 4 ශාද—යනු, කැඳීම, ලතණ, යන මෙහි පුං—— 5 ආක්‍රන්ද—යනු, බැගෑහඬ, හැඬීම, ආරක්ෂක, බිහිසුනුයුද, යන මෙහි පුං—— 6 ප්‍රසාද-යනු, කරුණායෙහි. පුං—— 7 සූද—යනු, ව්‍යඤ්ජනයෙහි, පුං——/8 ගොවින්ද—යනු, ගොපල්ලන්කෙරෙහි පුං—— 9 ආමොද—මද-යනු, තුෂ්ටියෙහි පුං—— 10 කකුද—යනු, ප්‍රධානබැව්, ඡත්‍රාදීරාජලක්ෂණ, ගොන් මොලලිය, යන මෙහි පුංනපුංසකයි—— 11 සම්විද්-යනු, ප්‍රඥා, පරස්පරාලාප, ගිවිසගැන්ම, යුධ, සංඥා, යන මෙහි ස්ත්‍රී—— 12 උපනිෂද්=යනු, වෙදාන්ත, රහස, යන මෙහි ස්ත්‍රී—— 13 ශරද්—යනු, සරාසෘතු, හවුරුදු, යන මෙහි ස්ත්‍රී—— 14 පද-යනු, උද්‍යම, රක්ෂණ, ස්ථාන, ව්‍යජන, පියවර, වස්තු, යන මෙහි නපුංසකයි—— 15 ගොෂ්පද—යනු, ගෙරින්විසින් සෙව්පෙදෙස, ගෙරින්පාද ප්‍රමාණභූමිය, යන මෙහි නපුංසකයි—— 16 ආස්පද-යනු, පිහිට, කටයුත්ත, යන මෙහි නපුංසකයි.

---

a පාදෙ බුධ්නෙ තුරීයාංශෙ ශෛලප්‍රත්‍යන්තපර්වතෙ
චරණෙ ච මයූඛෙ ච..
b නිර්වාදඃ ස්‍යාත් පරිවාද පරිනිශ්චිතවාදයොඃ—විශ්වකොෂසිං
c ප්‍රසාදො'නුග්‍රහෙ කාව්‍යප්‍රාණස්වාස්ථ්‍යප්‍රසත්තිෂු.
d සූදස්තු සූපවත් සූපකාරෙ ච ව්‍යඤ්ජනෙ'පිච—විශ්ව.
e ගොවින්දො වාසුදෙවෙ ස්‍යාත් ගවාධ්‍යක්ෂෙ වෘහස්පතෞ.
f ....ආමොදො ගන්ධහර්ෂයොඃ
මදො රෙතසි කස්තූර්‍ය්‍යාං ගර්ව්වෙ හර්ෂෙභදානයොඃ—විශ්ව.
g සම්විද් ස්ත්‍රියාං ප්‍රතිඥායාමාචාරෙ ඥානසඞ්ගරෙ
සම්භාෂණෙ ක්‍රියාකාරෙ සඞ්කෙතෙ නාම්නි තොෂණෙ
ක්‍රියායාඃ කාරො=නියමඃ, පණ බන්ධොවා.
h භවෙදුපනිෂද් ධර්ම්මෙ වෙදාන්තෙ විජනෙ ස්ත්‍රියාම්.
i පදං ස්ථානෙ විභක්ත්‍යන්ත ශබ්දෙ වාක්‍යෙකවස්තුනොඃ
ත්‍රාණෙ පාදෙ පාදචිහ්නෙ ව්‍යවසායාපදෙශයොඃ—හෙම.
ව්‍යවසිත=නිශ්චය, යනු, පරණසන්නායි.
k ගොෂ්පදං ගොපදෙ ශ්වභ්‍රෙ ගවාච ගතිගොචරෙ—විශ්ව.

94 1 (ත්‍රිෂ්විෂ්ටේ'මධුරෝ) ස්වාදු 2 මෘදු (චාතීක්ෂ්ණකෝමලෞ)
3 (මූඪාල්පාපටුනිර්භාග්‍යා) මන්දාඃ a (ස්‍යුර් 4 ද්වෞතු) ශාරදෞ b
95 (ප්‍රත්‍යග්‍රාප්‍රතිභෞ) 5 විද්වත්සුප්‍රගල්භෞ) (විශාරදෞ—ද්‍රූ—
6 (ව්‍යාමොවටශ්ච) න්‍යග්‍රෝධාව් 7 උත්සේධඃ (කායඋන්නතිඃ)
96 8 (පර්‍ය්‍යාහාරශ්ච c මාර්ගශ්ච) වීවධෞ විවධෞ (ච තෞ)
9 පරිධි (ර්‍යඥියතරෝඃ ශාඛායාමුපසූර්‍ය්‍යකෙ)
97 10 බන්ධකං ව්‍යසනං චෙතඃපීඩාධිෂ්ඨානම්) ආධයඃ
11 (ස්‍යුඃ සමර්ථන|නීවාකනියමාශ්ච) සමාධයඃ e
98 12 (දෝෂෝත්පාදෙ)'නුබන්ධඃ f (ස්‍යාත් ප්‍රකෘත්‍යාදිවිනශ්වරෙ
මුඛ්‍යානුයායිනි ශිශෞ ප්‍රකෘතස්‍යානුවර්ත්තනෙ)

මෙතැන්පටන් දුන්නාවසානය දක්වා ත්‍රිලිංගයි—

1 ස්වාදු—යනු, රසදෑ, මිහිරි, යන මෙහි— 2 මෘදු—යනු, සිනිඳු, මොලොක්, යන මෙහි— 3 මන්ද—යනු, අඥ, අල්ප, අව්‍යක්ත, පින්නැති, යන මෙහි— 4 ශාරද-යනු, අළුත්, එඩිරහිත, යන මෙහි— 5 විශාරද—යනු, පණ්ඩිත, එඩිඇති, යන මෙහි— 6 න්‍යග්‍රෝධ—යනු, බඹය, නුගතුරු, යන මෙහි පුං— 7 උත්සේධ—යනු, සිරුර, උස, යන මෙහි පුං— 8 වීවධ=විවධ—යනු, පර්‍ය්‍යාහාර, මාර්ග, යන මෙහි පුං— 9 පරිධි—යනු, යාගස්ත මහාශාඛා, පරිවෙෂ, යන මෙහි පුං— 10 ආධි—යනු, උකස්, විපත්, සිත්පෙළීම්, අධිෂ්ඨාන d යන මෙහි පුං— 11 සමාධි—යනු, චොද්‍යපරිහාර, වචනාභාව, අඞ්ගීකාර, යන මෙහි පුං— 12 අනුබන්ධ—යනු, දොස්උපැද්ම, ප්‍රකෘති ප්‍රත්‍යාදීන් අතුරෙහි නොසිටි නසුලු වර්ණය, ප්‍රධානයා අනුවයන්නාවූ දරු, ආරබ්ධානුවර්ත්තන, යන මෙහි පුං.

---

a මන්දෝ'තීක්ෂ්ණෙච මූර්ඛෙච ස්වෛරෙචාභාග්‍යරෝගිනොඃ
අල්පෙච ත්‍රිෂු පුංසි ස්‍යාත් හස්තිජාත්‍යන්තරෙ ශනෞ·

b ශාරදෙ 'බ්දෙ ස්ත්‍රියාං තොය පිප්පලිසප්තපර්ණ්‍යොඃ
ශස්‍ය ක්ලිබං ශරජ්ජාතනූතනාප්‍රතිභෙ ත්‍රිෂු.

c පර්‍ය්‍යාහාරනම්, පරිත ආහ්‍රියතෙ'සෞ=පර්‍ය්‍යාහාරඃ ධාන්‍යාදිඃ, මෙසෙයින් මරාටි ටීකායෙහි ධාන්‍යාදියයි අර්ථපෙණේ—තණ්ඩුලාදියයි සිංහලසන්නයි—උභයතොබද්ධශික්‍යං ස්කන්ධවාහ්‍යං කාෂ්ඨං කාචඩිති ඛ්‍යාතං—බාරාණසී.

d අධිෂ්ඨාන, අධ්‍යසනං සී, මරාටි, ආක්‍රමණ සිංහලසන්නයි.

e ....සමාධිර්නා සමර්ථනෙ
ධ්‍යානෙ වෛරස්‍ය නියමෙ කාව්‍යස්‍යච ගුණාන්තරෙ

f අනුබන්ධස්තු හික්කායාං තෘෂ්ණායාමපි යොෂිති
විනශ්වරෙ ප්‍රකෘත්‍යාදෞ ප්‍රකෘතස්‍යානුවර්ත්තනෙ·

99 1 විධු a (ශීතාංශෞ චන්ද්‍රමසි) 2 (පරිච්ඡේදෙ බිලෙ) 'වධිඃ
3 විධි b (විධානෙ දෛවෙච) 4 ප්‍රණිධිඃ (ප්‍රාර්ථනෙ චරෙ)
100 5 බුධ වෘද්ධෞ (පණ්ඩිතෙ'පි) 6 ස්කන්ධඃ c (සමුදයෙ'පිච)
7 (දෙශෙ නදවිශෙෂෙ'බ්ධෞ) සින්ධු (නා සරිති ස්ත්‍රියාම්)
101 8 විධා d (විධෞ ප්‍රකාරෙච) 9 සාධු e (රම්‍යෙ'පිච ත්‍රිෂු)
10 වධූ f (ජායා ස්නුෂා ස්ත්‍රී ච) 11 සුධා (ලෙපො'මෘතං ස්නුහී)
102 12 සන්ධා (ප්‍රතිඥා මර්‍යාදා) 13 ශ්‍රද්ධා (සම්ප්‍රත්‍යයඃ ස්පෘහා)
14 මධු g (මද්‍යෙ පුෂ්පරසෙ ක්ෂෞද්‍රෙ'ප්‍යා 15 න්ධං h (තමස්‍යපි)

---

1 විධු--යනු, චන්ද්‍ර, සඳ, යන මෙහි පුං— 2 අවධි—යනු, සීමා, බිල, යන මෙහි පුං— 3 විධි—යනු, කර්තව්‍ය, ශුභාශුභවූ පූර්වකර්ම, යන මෙහි පුං— 4 ප්‍රණිධි—යනු, පැතීම, චරපුරුෂ, යන මෙහි පුං— 5 බුධ=වෘද්ධ-යනු, බුද්ධිමතුන්කෙරෙහි, පුං (අපියනුයෙන්, බුධ-යනු, සෞම්‍යයාකෙරෙහිද, වෘද්ධ, යනු මහලුන්කෙරෙහි ද වැටේ)— 6 ස්කන්ධ-යනු, සමූහයෙහි ද, පුං— 7 සින්ධු-යනු, සින්ධුනම්දේශය, සින්ධුනම් ගඟ, මුහුද, යන මෙතෙක් අර්ථයෙහි වැටෙනකල පුල්ලිංගයි, නදීසාමාන්‍යවාච්‍යකල, ස්ත්‍රීලිංගයි—ච, යනුයෙන් ඇතුන්ගේ මදයෙහි පුං— 8 විධා—යනු, විධානය, ප්‍රකාරය, යන මෙහි ස්ත්‍රී— 9 සාධු—යනු, මනොඥයෙහි ද, තුන්ලිංගයි— 10 වධූ—යනු, අඹු, පුත්‍රයාගේ අඹු, ස්ත්‍රී, යන අර්ථයෙහි, ස්ත්‍රී— 11 සුධා—යනු, පුණු, අමා, සීහුක්, යන මෙහි ස්ත්‍රී— 12 සන්ධා—යනු, ගිවිසීම, සීමා, යන මෙහි ස්ත්‍රී— 13 ශ්‍රද්ධා—යනු, ආදරය, කැමැත්ත, යන මෙහි ස්ත්‍රී— 14 මධු—යනු, සුරා, මල්පැණි, මී, යන මෙහි නපුංසකයි— 15 අන්ධ—යනු, අඳුර, යන මෙහි නපුංසකයි·

---

a විධුඃ ශශාඞ්කෙ කර්පූරෙ හෘෂීකෙශෙ ච රාක්ෂසෙ—විශ්ව.
b විධි නා නියතෞ කාලෙ විධානෙ පරමෙෂ්ඨිනි·
c ස්කන්ධඃ ස්‍යාන්නෘපතාවංශෙ සම්පරායසමූහයොඃ
කායෙ තරුප්‍රකාණ්ඩෙච භද්‍රාදෞ ජ්‍යසොභිදි—මෙදිනී.
ස්කන්ධඃ ප්‍රකාණ්ඩෙ කායෙ'ංසෙ විඥානාදිෂු පඤ්චසු
නෘපෙ සමූහෙ ව්‍යූහෙ ච...................හෙමචන්ද්‍ර·
d විධා ගජාන්න ඍද්ධෞච ප්‍රකාරෙ වෙතනෙ විධෞ—විශ්ව·
e සාධු වාර්ධුෂිකෙ චිතෙත්‍යඃ සජ්ජනෙවාභිධෙයවත්—විශ්ව·
f වධූඃ ස්නුෂා නවොඪා ස්ත්‍රී භාර්‍යාස්පෘක්කාඞ්ගනාසු ච
ශටතච ශාර්වායාච.................................විශ්ව.
g මධු ක්ෂෞද්‍රෙ ජලෙ ක්ෂීරෙ මද්‍යෙ පුෂ්පරසෙ මධුඃ
දෛත්‍යෙ චෛත්‍රෙ වසන්තෙ ච ජීවාශොකෙ මධූද්‍රුමෙ—විශ්ව,
h අන්ධන්තු තිමිරෙ කලිබං චක්ෂුර්හීනෙ 'භිධෙයවත්·

103 1 (අථ ශත්‍රූ) 2 සමුන්නද්ධෞ (පණ්ඩිතම්මන්‍යගර්විතෞ)
3 බ්‍රහ්මබන්ධු a (රධික්ෂෙපෙ නිර්දෙශෙ 4 (ʻථාවලම්බිතඃ

104 අවිදූරො ʻප්‍ය) වෂ්ටබ්ධඃ 5 ප්‍රසිද්ධෞ (ඛ්‍යාතභූෂිතෞ)
6 (සූර්‍ය්‍යවහ්නී) චිත්‍රභානූ 7 භානූ (රශ්මිදිවාකරෞ)

105 8 භූතාත්මානෞ (ධාතෘදෙහෞ 9 මූර්ඛනීචෞ) පෘථග්ජනෞ
10 ග්‍රාවාණෞ (ශෛලපාෂාණෞ) 11 පත්‍රිණෞ b (ශරපක්ෂිණෞ

106 12 (තරුශෛලෞ) ශිඛරිණෞ 13 ශිඛිනෞ c (වහ්නිබර්හිණෞ)
14 ප්‍රතියත්නාව් d (උභෞ ලිප්සොපග්‍රහාව්) 15 (අථ) සාදිනෞ e

107 (ද්වෞ සාරථිහයාරොහෞ) 16 වාජිනො (,ශ්වෙෂුපක්ෂිණඃ)
17 (කුලෙʻප්‍ය) භිජනො f (ජන්මභූම්‍යාම්ප්‍ය) 18 (ʻථ) හායනාඃ

---

1 මින්මත්‍ර, ධාන්‍යකොළවරතෙක් තුන්ලිඟුයි— 2 සමුන්නද්ධ-යනු, තමාපණ්ඩිතැයි සිතනනාත්ත කෙරෙහි ද, උඩඟුවූවන් කෙරෙහිද— 3 බ්‍රහ්මබන්ධු-යනු, නින්‍දායෙහි, දක්වීමෙහි— 4 අවෂ්ටබ්ධ-යනු, ආශ්‍රය, කුදුරුය, යන මෙහි— 5 ප්‍රසිද්ධ-යනු, ප්‍රසිද්ධ, සරසනලද, යන මෙහි— 6 චිත්‍රභානු--යනු, හිරු, ගිනි, යන මෙහි පුං— 7 භානු--යනු, චන්‍ද්‍ර සූර්‍ය්‍යාදීන්ගේ රස්, හිරු, යන මෙහි පුං— 8 භූතාත්මන් —යනු, මහබඹ, සිරුර, යන මෙහි පුං— 9 පෘථග්ජන-යනු,මූඪය, නීචය, යන මෙහි පුං— 10 ග්‍රාවන්—යනු, කන්‍ද, ගල, යන, මෙහි පුං— 11 පත්‍රින්—යනු, ඊගස්, ලිහිණි, යන මෙහි පුං— 12 ශිඛරින්—යනු, රුක, ගල යන මෙහි පුං— 13 ශිඛින්—යනු, ගිනි, මොණර, යන මෙහි පුං— 14 ප්‍රතියත්න-යනු,ආසා, අනුකූලතා=බන්‍දිකරණාදිය, යන මෙහිපුං— 15 සාදින්—යනු, රියැදුරු, අසරු, යන මෙහි පුං— 16 වාජින්—යනු, අසුන්, ඊගස්,ලිහිණින් කෙරෙහි පුං— 17 අභිජන-යනු, කුලප්‍රධාන හෝ වංශය, ජන්මභූමිය, යන මෙහි පුං— 18 හායන-යනු, අවුරුද්ද, ගිනිසිළු, වීජාතියක්, යනමෙහි පුං—

---

a බ්‍රහ්මබන්ධුරධික්ෂෙපෙ නිර්දෙශෙ ච විජන්මනාං—විශ්ව·

b පත්‍රී ශ්‍යෙනෙ රථෙ කාණ්ඩෙ ඛගදූරපීකාදිෂු—විශ්ව·

c ශිඛී වහ්නෞ බලීවර්ද්දෙ ශරෙ කෙතුග්‍රහෙ ද්‍රුමෙ
මයූරෙ කුක්කුටෙ පුංසි ශිඛාවත්‍යන්‍යලිඞ්ගකඃ.

d ප්‍රතියත්නශ්ච සංස්කාර ලිප්සොපග්‍රහණෙෂු ච·

e සාදී තුරගමාතඞ්ගරථාරොහෙෂු දෘශ්‍යතෙ.

f අභිජනඃ කුලෙ ඛ්‍යාතෞ ජන්මභූම්‍යාං කුලධ්වජෙ—විශ්ව·

108 (වර්ණාර්චිර්ව්‍රීහිභෙදෑඃ සදෘශ්) 1 (චන්ද්‍රාග්න්‍යර්කා) විරොචනාඃ
2 (කෙශෙ'පි) වෘජිනො a 3 විශ්වකර්මා (ර්කසුරශිල්පිනොඃ)

109 4 ආත්මා b (යත්නොධෘතිර්බුද්ධිඃ ස්වභාවොබ්‍රහ්මවර්ෂ්මච)
5 (ශක්‍රඝාතුකමත්තෙභවර්ෂුකාබ්දා) ඝනාඝනාඃ

110 6 අභිමානො ('ර්ථාදිදර්පෙ ඥානෙ ප්‍රණය හිංසයොඃ)
7 ඝනො c (මෙඝෙ මූර්තිගුණෙ ත්‍රිෂු මූර්තෙ නිරන්තරෙ)

111 8 ඉනඃ (සූර්යෙ ප්‍රභෞ) 9 රාජා d (මෘගාඞ්කෙ ක්ෂත්‍රියෙ නෘපෙ)
10 වාණින්‍යෞ e (නර්තකීමත්තෙ) 11 (ස්‍රවන්ත්‍යාමපි) වාහිනී f

---

1 විරොචන—යනු, චන්ද්‍ර වහ්නි, සූර්ය්‍ය, යන මෙහි පුං~ 2 වෘජින—යනු, පුල්ලිඟුවූයේ, කෙස්හිද (නපුංසකවූයේ-නැම්ම, පව,තෙළිසම යන මෙහි) අපියනුයෙන්සංග්‍රහිතයි~ 3 විශ්වකර්මන්—යනු,හිරු,දෙව්සිප්, යන මෙහි පුං~ 4 ආත්මන්-යනු, උත්සාහ, ධෛර්ය්‍ය, බුද්ධි, ස්වභාව, පරමාත්ම, ශරීර, යන මෙහි පුං~ 5 ඝනාඝන-යනු, ඉන්ද්‍ර, කුරිරු මනැත්, වස්නාසුලුවලා, යන මෙහි පුං~ 6 අභිමාන—යනු, ධනාදින්උපන් එඩිය,නුවන, සෙනහ, හිංසා, යන මෙහි පුං~ 7 ඝන-යනු, මේඝ, දැඩිබව, දැඩිදෑ, ගණිදෑ, යන මෙහි, පූර්වවයෙහි, පුං, සෙසෙහි, තුන්ලිඟුයි~ 8 ඉන—යනු, හිර, ප්‍රධාන, යන මෙහි පුං~ 9 රාජන්—යනු, සඳ, ක්ෂත්‍රියකුල, රජ, යන අර්ථයෙහි පුං~ 10 වාණිනී—යනු, නටනනාවූ ද, මත්වූ ද, ගැහැනුන්කෙරෙහි, ස්ත්‍රී~ 11 වාහිනී—යනු නදියෙහි ද, ස්ත්‍රී·

---

a වෘජිනඃ කෙශෙ වෘජිනං ත්වෙන'සෙ රක්තචර්මණි—හෙමචන්ද්‍ර.

b ආත්මා කලෙවරෙ යත්නෙ ස්වභාවෙ පරමාත්මනි·
චිත්තෙ ධෘතෞ ච බුද්ධෞ ච පරව්‍යාවර්තනෙපිච—ධරණි·

c ඝනං සාන්ද්‍රං ඝනං වාද්‍යං ඝනො මුස්තා ඝනො'ම්බුදඃ.
ඝනඃ කාඨින්‍යසඞ්ඝාතෞ විස්තාරෙ ලොහමුද්ගරෙ—ධරණි·

d රාජා ප්‍රභෞ ච නෘපතෞ ක්ෂත්‍රියෙ රජනීපතෞ·
යක්ෂෙ ශක්‍රෙ ච පුංසි ස්‍යාත්.......................මෙදිනි·

e වාණිනී යනුද පාඨයි·
වාණිනී නර්තකී මත්තා විදග්ධවනිතාසු ච.

f වාහිනී ස්‍යාත් තරඞ්ගින්‍යාං සෙනාසෙනාප්‍රභෙදයොඃ.

112 1 හ්‍රාදිනී (වජ්‍රතඩිතොඃ) 2 (වන්දායාමපි) කාමිනී a
3 (ත්වග්දෙහයොරපි) තනුඃ b 4 සූනා c ('ධොජිහ්විකාපි ච)

113 5 (ක්‍රතුවිස්තාරයොරස්ත්‍රී) විතානං d (ත්‍රිෂු තුච්ඡකෙ
මන්දෙ) 6 ('ථ) කෙතනං e (කෘත්‍යෙ කෙතාවුපනිමන්ත්‍රණෙ)

114 7 (වෙදස්තත්වං තපො) බ්‍රහ්ම බ්‍රහ්මා (විප්‍රඃ ප්‍රජාපතිඃ
8 (උත්සාහනෙ ච හිංසායාං සූචනෙචාපි) ගන්ධනම්

115 9 ආතඤ්චනං (ප්‍රතීවාපජවනාප්‍යායනාර්ථකම්)
10 ව්‍යඤ්ජනං (ලාඤ්ඡනං ශ්මශ්‍රුනිෂ්ඨානාවයවෙෂ්වපි)

116 11 (ස්‍යාත්) කෞලීනං (ලොකවාදෙ යුද්ධෙ පශ්වහිපක්ෂිණාම්)
12 (ස්‍යාද්) උද්‍යානං f (නිඃසරණෙ වනභෙදෙ ප්‍රයොජනෙ)

---

1 හ්‍රාදිනී—යනු, හෙන, විදුලි, යන මෙහි ස්ත්‍රී෴ 2 කාමිනී—යනු, විජාතීයප්‍රරොහඃ, වන්දු යී, ටිකාහා සනනායි෴ 3 තනු—යනු, සිවිය, සිරුර, යන මෙහි ස්ත්‍රී෴ 4 සූනා—යනු, යටදිව්හ, ස්ත්‍රී෴ 5 විතාන—යනු, යාග, විස්තීර්ණ, යන මෙහි පුනපුංසකයි; ශූන්‍ය, මන්ද, යන මෙහි වැටෙනකල තුන්ලිඟුයි෴ 6 කෙතන—යනු, කර්තව්‍ය, කොඩි, වෙතට කැඳවීම, යන මෙහි නපුංසකයි෴ 7 බ්‍රහ්මන්-යනු, නපුංසකවූයේ චතුර්වේද, තත්ව, තපස්, කියයි; පුංලිඟුවූයේ, බමුණු, මහබඹ, කියයි෴ 8 ගන්ධන-යනු, වැයම්, හිංසා, ආශය ප්‍රකාශනයෝ හැඟවීම, යන මෙහි නපුංසකයි෴ 9 ආතඤ්චන—යනු, මුහුන්අදිබහාලීම, වේගය, පිනවීම, යන මෙහි නපුංසකයි෴ 10 ව්‍යඤ්ජන—යනු, ලකුණ, රවුල, සූපාදිය, ස්ත්‍රී පුරුෂලක්ෂණ, යන මෙහි නපුංසකයි෴ 11 කෞලීන—යනු, ලොකාපවාද, සිවුපා, සර්ප, පක්ෂි, යන මොවුන්ගේ, යුද්ධද;(අජයුද්ධ කුක්කුට යුද්ධාදියයි දතයුතුයි) නපුංසකයි෴ 12 උද්‍යාන—යනු, ගෙන් පිටත්වීම, වෙනවන, ප්‍රයොජන, යන මෙහි නපුංසකයි.

---

a ....කාමිනී ස්ත්‍රීවන්දයොඃ
කාමීතු කාමුකෙ චක්‍රවාකෙ පාරාවතෙ'පිච.

b තනුඃ කායෙ ත්වචි ස්ත්‍රී ස්‍යාත් ත්‍රිෂ්වල්පෙ විරලෙ කෘශෙ—මෙදිනී.

c අධොජිහ්විකා ගලශුණ්ඩිකා, මරාඨි ටිකායි—ගොජිහ්විකායි පාඨ, ලියාගෙණ ගොදිවුද, අපි ශබ්දයෙන් උසදිවද සූනා නාමැයි සිංහල සනනායි.

d විතානො යඥ විස්තාරොල්ලොචෙෂු ක්‍රතුකර්මණි
වෘත්තභෙදාවසරයොර්විතානං තුච්ඡමන්දයොඃ.

e කෙතනන්තු ධ්වජෙ කෘත්‍යෙ නිමන්ත්‍රණ නිවාසයොඃ-අජය.

f උද්‍යානං වනභෙදෙ ස්‍යාත් නිඃසෘතෞ ච ප්‍රයොජනෙ—ධරණි.

117 1 (අවකාශෙ ස්ථිතෞ) ස්ථානං a 2 (ක්‍රීඩාදෞ,චල) දෙවනම් b
3 උත්ථානං c (පෞරුෂෙ තන්ත්‍රෙ සන්නිවිෂ්ටොද්ගමෙ'පි ච)
118 4 ව්‍යුත්ථානං (ප්‍රතිරොධෙ ච විරොධාචරණෙ'පි ච)
5 (මාරණෙ මෘතසංස්කාරෙ ගතෞ ද්‍රව්‍යෙ'ර්ථදාපනෙ
119 නිර්වර්තනොපකරණානුව්‍රජ්‍යාසු ච) සාධනම් d
6 නිර්යාතනං (වෛරශුද්ධෞ දානෙ න්‍යාසාර්පණෙ'පි ච)
120 7 ව්‍යසනං e (විපදි භ්‍රංශෙ දොෂෙ කාමජකොපජෙ)
8 පක්ෂ්මා (ක්ෂිලොම්නි කිඤ්ජල්කෙ තන්ත්වාද්‍යංශෙ'ප්‍යණීයසි)

---

1 ස්ථාන—යනු, අවසර, සිටීය එනම් නැගයාදිය අනුව පැවැත්ම, යන මෙහි නපුංසකයි— 2 දෙවන-යනු, කෙළි ආදියෙහි, නපුංසකයි— 3 උත්ථාන—යනු, උද්‍යම, තන්ත්‍ර, ඥාතීන් නගා හිඳීම, යන මෙහි නපුංසකයි— 4 ව්‍යුත්ථාන—යනු, වැළැක්ම, විරුද්ධ හැසිරීම, යන මෙහි නපුංසකයි—(සම්ප්‍රධාන බැව් සිද්ධ)— 5 සාධන-යනු, සෑදීම (පාරදමාරණාදී), මිනී දැවීම, ගමන, ධන, ධනාදිය දෙවීම, ඉපදීම, සමක් මුදුන් පත් කිරීමට උපකාර වන දෑ (වඩුආදීන්ට වෑ පොරෝ ආදිය සමනි), කැටිව යාම, යන මෙහි නපුංසකයි— 6 නිර්යාතන-යනු, පළිගැන්ම, දීම, තැබූ දෑ පෙරළා දීම, යන මෙහි නපුංසකයි—(න්‍යාසාර්පණ, යනු, අස්ඹ බාසැව්මයි, පරණස නානයි-පෙරළා දීමැයි දසබිහරු මෙහි අභිකියති)— 7 ව්‍යසන—යනු, විපත, පාතවැටීම, කාමයෙන් කෝපයෙන් වූ දෝෂය, (මෙහි කාමදෝෂනම්, දූත, ස්ත්‍රී, මද්‍යාදියෙහි ඇල්මයි—කෝපජනම්, රළුබස් ආදියයි)— 8 පක්ෂ්මන්—යනු, ඇසිපියෙහි ලොම්, නෙළුම් ආදී රේණු, හූ ආදී අණුතර අවයව, යන මෙහි නපුංසකයි.

---

a ස්ථානං සාදෘශ්‍යාවකාශෙ ස්ථිතෞ වෘද්ධික්ෂයෙ 'න්තරෙ.

b දෙවනං ව්‍යවහාරෙ ස්‍යාත් ජිගීෂාක්‍රීඩයොරපි
අක්ෂෙෂු දෙවනඃ ප්‍රොක්තඃ........................විශ්ව.

c උත්ථානමුද්‍යමෙ තන්ත්‍රෙ පෞරුෂෙ පුස්තකෙ රණෙ
"තන්ත්‍රං" කුටුම්බකෘත්‍යෙ ස්‍යාත් සිද්ධාන්තෙ චෞෂධොත්තමෙ
ප්‍රධානෙ තන්තුවායෙ ච ශාස්ත්‍රභෙදෙ පරිච්ඡදෙ
ශ්‍රුතිශාඛාන්තරෙ හෙතාවුභයාර්ථප්‍රයොජනෙ.

d සාධනං මෘතසංස්කාරෙ සෛන්‍ය සිද්ධෞෂධෙ ගතෞ
නිර්වර්තනොපායමෙඪ්‍රදාපනෙ'නුගමෙ ධනෙ.

e ව්‍යසනං ත්වශුභෙ සක්තෞ පානස්ත්‍රීමෘගයාදිෂු
දෛවානිෂ්ටඵලෙ පාපෙ විපත්තෞ නිෂ්ඵලොද්‍යමෙ—විශ්ව.

121 1 (ඨිතිහෙතාදී කාරණෙ) පවත්ත a 2 වත්ම (නෙතුවජ්ජෙද්ධනි)
3 (අනායත්තුපෙතෙ) කොපීනෙ 4 මෙථුනං b (සඟතො රතෙ)
122 5 පධානං c (පරමාතුම්හි ඛී:) 6 පඤ්ඤානං (බුද්ධිචිහනයො:)
7 පසූනං (පුප්ඵවලයොර්) 8 නිධනං (කුලනාගයො:)
123 9 කුන්දන (රොදනාකුවනෙත 10 වණ්ණ d (දෙහපමාණයො:)
11 (ගෘහාදන්තොච්පුභාවා) ධාමානිෂ e (ඊ වතුසපෙ
124 12 සන්නිවෙසෙව) සංඨානං 13 ලඤ්ජ (විසොපුධානයො:)
14 ආච්ඡාදනෙ (සම්පිධානෙපවාරණචිතස්ප්‍රහෙ)
125 15 ආරාධනං (සාධනෙ සම්පත්තියං තොසණෙපිච)
16 අධිට්ඨානං (වත්‍ථපුරපුභාවාධිසෙරනාසුමි)

---

1 පවත්—යනු, අපාවාසී ආදිය, නැකැත්කෙළි, යන මෙහි නපුංසකයි— 2 වත්මන්—යනු, ඇසිපිය, (නෙතුපිධානකම්බිලුව—ඇසිපිය ලන සම) මාර්ග, යන මෙහි නපුංසකයි— 3 කොපීන—යනු, රහස්තටයුතුවා, ලිඟ, යන මෙහි නපුංසකයි— 4 මෛථුන—යනු, සඟම, සුරත, යන මෙහි නපුංසකයි— 5 ප්‍රධාන—යනු, මහබඹ, බුද්ධි, යන මෙහි නපුංසකයි— 6 ප්‍රඥාන—යනු, නුවණ, ලකුණ, යන මෙහි නපුංසකයි— 7 ප්‍රසූන—යනු, මල්, ගෙඩි, යන මෙහි නපුංසකයි— 8 නිධන—යනු, වංශ, මරණ, යන මෙහි නපුංසකයි— 9 කුන්දන—යනු, හැඬීම, කැඳවීම, යන මෙහි නපුංසකයි— 10 වර්ෂ්මන්—යනු, ශරීර, මැනීම, යන මෙහි නපුංසකයි— 11 ධාමන්—යනු, ගේ, ශරීර, රශ්මි, තෙජස්, යන මෙහි නපුංසකයි— 12 සංස්ථාන—යනු, සන්ධිය, අවයවවිභාග, යන මෙහි නපුංසකයි—(මේ සඳහෙන්, ආකාර, කාරණ, යන මෙහි ද)— 13 ලක්ෂ්මන්—යනු, සලකුණ, ප්‍රධාන, යන මෙහි නපුංසකයි— 14 ආච්ඡාදන—යනු, පියන, ඇඳුම, යන මෙහි නපුංසකයි— 15 ආරාධන—යනු, නිපදවීම, ලැබීම, තුටුකිරීම, යන මෙහි නපුංසකයි— 16 අධිෂ්ඨාන—යනු, රැකුම, නුවර, ප්‍රභාව බැව්=මඩම, ආක්‍රමණ, යන මෙහි නපුංසකයි.

---

a පවත්ත සහදුතසමෙව ගුණෙතා ප්‍රසාංගෙ විප්‍රවෘද්ධිෂු
දෘෂ්ටිප්‍රතිපදඃ සංකෝ සංකත් තිථේ: පචනාන්තරෙ—ධරණි.
b සම්භොගෙ සුරතෙ යුග්මෙ රාගො මිථුන මිත්‍යනෙ—විශ්වප්‍රකාශ
c ප්‍රධානං සත්වමහාමාත්‍රෙ ප්‍රකෘතෞ පරමාත්මනි
ප්‍රඥායාමපිච කලිබමෙකාගෙ නු ගතමෙ සදා.
d වර්ෂ්ම දෙහප්‍රමාණාකෘතිසුන්දරාකාරෙෂු සංස්ථානම්—මෙදිනී.
e ධාම ශෙක්තා ප්‍රභාවෙච තෙජෙරශ්මිරජ්ජන්මසු—විශ්ව.
ධාම රශ්මෞ ගෘහෙ දෙහෙ ස්ථානෙ ජන්මප්‍රභාවයො:—හෙමචන්ද්‍ර

126 1 රතනං a (සජාතිසෙට්ඨෙ'පි) 2 වනෙ b (සලිලකානනෙ)
3 තලිනං c (විරලෙ ථොකෙ) 4 (වාච්‍යලිඞ්ගා ඉතො'පරෙ)

127 5 සමානා (සතසමෙකෙ සදිසෙ) 6 පිසුණො d (බලසූචකො)
7 හීනනූනා (ඌනගරහිතා) 8 (වෙගිසූරෙ) තරස්විනො

128 9 අභිපන්නො ('පරාධො 'භිසත්ත ව්‍යාපන්නගතාවපි)—නා—
10 කලාපො (භූසණෙ චෙව තුණීරෙ සංහතෙ'පිච)

129 11 (පරිච්ඡදෙ) පරිවාපො (පයිකූපෙතෙ සලිලසයිනො)
12 (ගොධුගොශාණ්ඨපති) ගොපො e 13 (හරවිණ්හු) වෘෂාකපි f

---

1 රතන—යනු, ස්වකීයජාතිඋත්තමය, යන මෙහි නපුංසකයි— 2 වන—යනු, ජලය, වල්, යන මෙහි නපුංසකයි— 3 තලින—යනු, තුනීදෑ, මදදෑ, යන මෙහි තුන්ලිඟුයි— 4 නානා කෙළවරදක්වා මෙසේම තුන්ලිඟුයි— 5 සමාන—යනු, පණ්ඩිත, සදෘශ, එක, යන මෙහි— 6 පිශුන—යනු, දුර්ජන, කෙලාම්කියනුයේ යන මෙහි— 7 හීන-නූන—යනු, අඩු, නින්දිත, යන මෙහි— 8 තරස්වින්—යනු, ද්විමෙහි සූර්‍ය, බලවත්ය, යන මෙහි— 9 අභිපන්න—යනු, අපරාධ ඇත්තේ, සතුරන් විසින් පැරදවූයේ, විපත්පැමිනියේ, යන මෙතෙක් දෙනාකෙරෙහි—(අපියනුයෙන්, ස්වීකෘත, උදුර, යන මෙහිද, වැටේ, සනනායි)— 10 කලාප—යනු, අබරණ, මොණරපිල්, හියවුරු, හැසුනුදැහෝ සමූහ, යන මෙහි (අපියනුයෙන්, හිනුදම්හිද, වැටේ, පුං— 11 පරිවාප—යනු, වතුකුටිආදිය, මුළුලවැපිරීම, ජලාධාර, යන මෙහි පුං— 12 ගොප—යනු, ගොපල්, ගෙරින්හිමි, යන මෙහි පුං— 13 වෘෂාකපි—යනු, මහදෙවියා, විෂ්ණු, යන මෙහි, පුං.

---

a රතනං සජාතිසෙට්ඨෙ'පි මණිම්හිපි. නපුංසකං.
b කළිබෙ සහත් කානනෙ නීරෙ නිවාසෙ නිලයෙ වනං—රහස.
c තලිනං විරලෙ ථොකෙ සච්ඡෙපි වාච්‍යලිඞ්ගකං.
d ....පිසුනං කුඩ්කුමෙ සමාතං
කපිවකෙතුව කාකෙ නා සූචකක්‍රූරයොස් ත්‍රිෂු
ස්ත්‍රීකකායාං පිශුනා සත්‍රී සහත්.........................
e ගොපො ග්‍රාමෞඝගොෂ්ඨාධිකෘතයොර් බල්ලවෙ නෘපෙ—විශ්ව.
f වෘෂාකපිඃ පුමාන් කෘෂ්ණ ශඞ්කරෙ ජාතවෙදසි.

130 1 බාෂ්පම් (ඌෂ්මාශ්‍රු) 2 කශිපු (ත්වන්නමාච්ඡාදනං ද්වයම්)
3 තල්පං (ශය්‍යාට්ටදාරෙෂු) 4 (ස්තම්බෙ'පි) විටපො (ස්ත්‍රියාම්)
131 5 ප්‍රාප්තරූපස්වරූපා'භිරූපා (බුධමනොඥයොඃ)
(භෙද්‍යලිංගා අමී) 6 (කූර්ච වීණාභෙදශ්ච) කච්ඡපී—පා—a
132 7 (රවර්ණෙ පුංසි) රෙඵඃ (ස්‍යාත් කුත්සිතෙ වාච්‍යලිංගකඃ—ඵා—
8 (අන්තරාභවසත්ත්වෙ'ශ්වෙ) ගන්ධර්වො b (දිව්‍යගායනෙ)
133 9 කම්බු (ර්නා වලයෙ ශඞ්ඛෙ) 10 ද්විජිහ්වෞ (සර්පසූචකෞ
11 පූර්වො (න්‍යලිංගඃ ප්‍රාගාහ පුම්බහුත්වෙ'පි පූර්වජාන්)—බා—
134 12 කුම්භෞ c (ඝටෙභමූර්ධාංශෞ) 13 ඩිම්භෞ (තු ශිශුබාලිශෞ)
14 ස්තම්භෞ (ස්ථූණාජඩීභාවෞ) 15 ශම්භූ (බ්‍රහ්මත්‍රිලොචනෞ

---

1 බාෂ්ප—යනු, උණුසුම්, කඳුලු, යන මෙහි පුං (බාෂ්පමූෂ්මාශ්‍රු, යි ටී කාදෙක්හිම නපුංසකරූප පෙණෙයි, බාෂ්පසංඥ-සිද, මරාටිටීකායෙ හි නපුංසකබැව්ම තරව පෙණේ—එහෙත් වහපාඨ, සිංහ.ද්‍රපාඨ, ශබ්ද ස්තොම මහානිධි, යන මෙහි පුංලිඟුම පෙණේ— 2 කශිපු—යනු, ආහාර, වස්ත්‍ර, යන මෙහි පුනනපුංසකයි— 3 තල්ප—යනු, ඇඳ, අටලල, භාර්‍ය්‍යා, යන මෙහි පුනනපුංසක්යි— 4 විටප—යනු, තණප දුරු ආදිය, අප්‍ර්‍යනුයෙන්, ව්‍යාපිදිඅතු, යන මෙහි පුනනපුංසකයි— 5 ප්‍රාප්තරූප-ස්වරූප-අභිරූප-යනු, පඬිත, මනොහර, යන අර්ථදෙක් හි තුන්ලිඟුයි— 6 කච්ඡපී—යනු, ඉදිබුව, සරස්වතී වීණාව, යන මෙහි ස්ත්‍රී— 7 රෙඵ—යනු, රකාරය කියනකල පුලිඟුයි; කුත්සිතාර්ථ වාච්‍යකල තුන්ලිඟුයි— 8 ගන්ධර්ව—යනු, මවුකුසපිළිසිඳගන්නාසත්ත්ව ඇති සත්වය, අශ්වය, දිව්‍යගායකය, යන මෙහි පුං— 9 කම්බු—යනු, වලල්ල, සක්ගෙඩිය, යන මෙහි පුං— 10 ද්විජිහ්ව—යනු,සර්ප, කෙලාම් කියනුයේ, යන මෙහි පුං— 11 පූර්ව—යනු, වාච්‍යලිඟුවූයේ, පෙර, දෙශාදිය, කියයි;පුලිඟුබහුවචනවූයේ,පූර්වජනයන්, කියයි;(අපිශබ්ද යෙන් පළමුනැයන් ආදිය ගන්නේයි)— 12 කුම්භ-යනු, කළය, ඇත් කුඹ, යන මෙහි පුං— 13 ඩිම්භ—යනු, දරු, මෝඩ, යන මොවුන් කෙරෙහි පුං— 14 ස්තම්භ—යනු, ටැඹ, ජඩබව, යන මෙහි පුං— 15 ශම්භු—යනු, මහබඹ, මහදෙව්, යන මෙහි පුං—(අජිත්, විෂ්ණු, යන මෙහිද වැටෙයි, භානුජිදීක්ෂිත ටීකායි).

---

a කුතපො මෘගරොමොත්ථපටෙ චාහ්නො'ෂ්ටමෙ'ංශකෙ
කුතප—යනු, මුවලොමින්කළපිළි, දිනයාගේ අටින් කොටසක් යන මෙහි පුං. (මරාටී පොතේ මේ අතිරේකය පෙණේ).

b ....ගන්ධර්වස්තු නභශ්චරෙ
පුංස්කොකිලෙ ගායනෙච මෘගභෙදෙ තුරංගමෙ
අන්තරාභවදෙහෙච...................... ...හෙමචන්ද්‍ර.

c කුම්භඃ ස්‍යාත් කුම්භකර්ණස්‍ය සුතෙ වෙශ්‍යාපතෞ ඝටෙ
රාශිභෙදෙ ද්විපාභෙච...........................විශ්වප්‍රකාශයි.

135 1 (කුක්ෂි භ්‍රූණාර්භකා) ගර්භා a 2 විස්‍රම්භඃ b (ප්‍රණයෙපිච)
3 (ස්‍යාද් භෙරීස්ත්‍රී) දුන්දුභිඃ c (පුංසි ස්‍යාදක්ෂෙ) දුන්දුභිඃ (ස්ත්‍රියාම්)
136 4 (ස්‍යාන්මහාරජනෙ ක්ලීබං) කුසුම්භං (කරකෙ පුමාන්)
5 (ක්ෂත්‍රියෙ' පිච) නාභි d (නා) 6 සුරභි e (ගවිච ස්ත්‍රියාම්)
137 7 සභා f (සංසදි සභ්‍යෙච) 8 (ත්‍රිෂ්වධ්‍යක්ෂෙ 'පි) වල්ලභඃ g
9 (කිරණප්‍රග්‍රහෞ) රශ්මී h 10 (කපිභෙකෞ) ප්ලවඞ්ගමෞ
138 11 (ඉච්ඡාමනොභවෞ (කාමෞ i 12 ශෞර්‍යොද්‍යොගෞ) පරාක්‍රමෞ k
13 ධර්මාඃ l (පුණ්‍යයමන්‍යායස්වභාවාචාරසොමපාඃ)

---

1 ගර්භ—යනු. කුස, කුසෙහිවූ තරුදරු, දරුවා, යන මෙහි පුං —— 2 විශ්‍රම්භ—යනු, ශෘංගාරප්‍රාර්ථනායෙහිද, පුං —— 3 දුන්දුභි—යනු, බෙරය, කී යනකල පුං ලිඟුයි; පස ඇට තියනකල, ස්ත්‍රී ලිඟුයි —— 4 කුසුම්භ—යනු, වණුක්මල වැටෙනකල. නපුංසකයි; ඞබරායෙහි වැටෙනකල, පුංලිඟුයි —— 5 නාභි—යනු, රජකුල ඇත්තන්කෙරෙහි, පුං —— 6 සුරභි—යනු, දෙනුන්කෙරෙහි, ස්ත්‍රී —— 7 සභා—යනු, ගොෂ්ඨියෙහි, සභාසදයන්කෙරෙහි, ස්ත්‍රී —— 8 වල්ලභ—යනු, ප්‍රධානයන්කෙරෙහි, තුන් ලිඟුයි —— 9 රශ්මි—යනු, හිරුආදීන්ගේ රස් රථරැහැන්, යන මෙහි පුං —— 10 ප්ලවඞ්ගම—යනු, කපි, මැඩි, යන මෙහි, පුං —— 11 කාම—යනු, කැමැත්ත, කාමදෙව, යන මෙහි, පුං —— 12 පරාක්‍රම—යනු, සුරුබැව්, වෑයම්, යන මෙහි, පුං —— 13 ධර්ම-යනු, කුසල්, යමරජ, යුක්ති, ස්වභාව, හැසිරීම, සොමපානයකරන්නේ, යන මෙහි පුං.

---

a ගර්භඃ කුක්ෂෞශිශෞසන්ධෞ භ්‍රූණෙ පනසකණ්ටකෙ-හෙමචන්ද්‍ර
b විශ්‍රම්භඃ කෙලිකලහෙ විශ්වාසෙ ප්‍රණයෙ වධෙ—විශ්ව—හෙම.
විශ්‍රම්භ, සි තාලව්‍යශකාරාදි වේ.
c ....දුන්දුභිඃ පුමාන්
වරුණෙ දෛත්‍යභෙදෙයෙක්ෂෙච ත්‍ර්‍යක්ෂබින්දු ත්‍රිකාවයෙ—මෙදිනී
d නාභිර්මුඛ්‍යනෘපෙ චක්‍රමධ්‍යක්ෂත්‍රියයොඃ පුමාන්
ද්වයොඃ ප්‍රාණිප්‍රතීකෙ ස්‍යාත් ස්ත්‍රියාං කස්තූරිකාමදෙ.
e සුරභිඃ ශල්ලකීමාතෘභිත්සුරාගොෂු යොෂිති
චම්පකෙච වසන්තෙච තථා ජාතිඵලෙ පුමාන්,
ස්වර්ණෙ ගන්ධොත්පලෙ ක්ලීබං සුගන්ධිකාන්තයොඃ ස්ත්‍රියාම්
f ස්ත්‍රියාං සාමාජිකෙ ගොෂ්ඨ්‍යාං ද්‍යූතමන්දිරයොඃ සභා—රභසයි.
g වල්ලභො දයිතෙ'ධ්‍යක්ෂෙ සලක්ෂණ තුරඞ්ගමෙ.
h රශ්මිඃ පුමාන් දීධිතෞ ස්‍යාත් පක්ෂ්මප්‍රග්‍රහයොරපි—මෙදිනී.
i ....කාමඃ ස්මරෙච්ඡයොඃ පුමාන්
රෙතස්‍යපි නිකාමෙච කාමෙප්‍ය ස්‍යාන්නපුංසකම්.
k පරාක්‍රමඃ ස්‍යාත් සාමර්ථ්‍ය වික්‍රමොද්‍යොගයොරපි.
l ධර්මා 'ස්ත්‍රී පුණ්‍ය ආචාරෙ ස්වභාවොපමයොඃ ක්‍රතෞ
අහිංසොපනිෂන්න්‍යායෙ නා ධනුර්ධම සොමපෙ

139 1 (උපායපූර්ව ආරම්භ උපධාව්‍යපෙක්ෂු) උපක්‍රමඃ a
2 (වණික්පථඃ පුරම්වෙදෙ) නිගමො 3 (නාගරො වණික්)

140 නෛගමෞ (ද්වෞ) 4 (බලෙ) රාමො b (නීලචාරු සිතෙ ත්‍රිෂු
5 (ශබ්දාදිපූර්වෝ වෘන්දෙ'පි) ග්‍රාමඃ c 6 (ක්‍රාන්තෞ ච) වික්‍රමඃ d—

141 7 ගුල්මා f (රුක්ස්තම්බසේනාශ්ච) 8 ජාමිඃ g (ස්වසෘකුලස්ත්‍රියොඃ)
9 (ක්‍ෂිතික්‍ෂාන්ත්‍යොඃ) ක්‍ෂමා (යුක්තෙ) ක්‍ෂමං (ශක්තෙ හිතෙ ත්‍රිෂු

---

1 උපක්‍රම—යනු, උපාය දැන පටන් ගැන්ම, අමාත්‍යශීල පරීක්‍ෂා, යන මෙහි, පුං—— 2 නිගම-යනු, වෙළඳම, නුවර, වෙදය, යන මෙහි, පුං—— 3 නෛගම—යනු, නුවරවැසියා, වෙළෙඳ, යන මෙහි, පුං—— 4 රාම-යනු, පුංලිඟුවූයේ, බලභද්‍රයා කියයි, නිල්පැහැ, සිත්කළු, සුදු, යන මෙහි, වාච්‍යලිඟුයි—— 5 ග්‍රාම—යනු, ශබ්දග්‍රාම, ස්වරග්‍රාම, යනාදියෙන් සෙයින් ශබ්දාදිපෙරටුකොට ඇත්තේ සමූහයෙහි, වැටේ, පුං—— 6 වික්‍රම-යනු, සතුරන් මිරිකීමෙහිද, පුං—— 7 ගුල්ම—යනු, රෝගය, පඳුර, සෙනා රක්‍ෂණය, යන මෙහි පුං—— 8 ජාමි—යනු, සහෝදරී, කුලවධූ, යන මෙහි ස්ත්‍රී—— 9 ක්‍ෂමා—යනු, භූමිය, ක්‍ෂමාව, යන මෙහි වැටෙනකල ස්ත්‍රී; යොග්‍යයෙහි වැටෙනකල ක්‍ෂමං යි නපුංසකයි; හැකි, පථ්‍ය, යන මෙහි අභිධෙය ලිඟුයි.

---

a උපක්‍රමඃ ස්‍යාදුපධාචිකිත්සාරම්භවික්‍රමෙ—විශ්ව.

b රාමඃ පශුවිශෙෂෙ ස්‍යාජ් ජාමදග්න්‍යෙ හලායුධෙ
රාඝවෙ චාසිතෙ ශ්වෙතෙ මනොඥෙ'පිච වාච්‍යවත්—විශ්ව.

c ග්‍රාමඃ ස්වරෙ සංවසථෙ වෘන්දෙ ශබ්දාදිපූර්වකෙ—විශ්ව.

d වික්‍රමඃ ශක්ති සම්පත්ති ක්‍රාන්තිමාත්‍රෙච වික්‍රමෙ—ධරණි.

e මේ ශ්ලෝකය කලිකාතා සිංහල දෙක්හිම නොපෙණේ.
ස්තොමඃ ස්තොත්‍රෙ'ධ්වරෙ වෘන්දෙ ජිහ්මස්තු කුටිලෙ'ලසෙ
ඌෂ්මණ්‍යපි ඝර්මශ්චෙෂ්ටාලඞ්කාරෙ භ්‍රාන්තෞ ච විභ්‍රමඃ
ස්තොම-යනු, ස්තුති, යාග, සමූහ, යන මෙහි පුං—— ජිහ්ම—යනු නැමි, අලස, යන මෙහි, පුං—— ඝර්ම—යනු, උණුසුම්, වැයම්ක්‍රියා, අලඞ්කාර යන මෙහි පුං—— විභ්‍රම යනු, භ්‍රාන්තියෙහිද පුං.

f ගුල්මඃ ස්තම්බෙ ප්ලීහ්නි කටකෙ සෛන්‍යයොඃ සෛන්‍යරක්‍ෂණෙ-විශ්ව.

g ප්‍රහරෙ සංයමෙ යාමො යාමිඃ ස්වසෘකුලස්ත්‍රියොඃ, යි—රභසයෙහිත්ද-යාමිඃ කුලස්ත්‍රී ස්වස්‍රොඃ ස්ත්‍රී; යි-කොෂාන්තරයෙහිත්ද අන්‍යාස්‍යාදි 'යාමි' ශබ්දයකුත් දතයුතුයි.

ක්‍ෂමා තිතික්‍ෂා පෘථ්විච යොග්‍යෙ ශක්තෙ හිතෙ ක්‍ෂමං—ධරණි

142 1 (ත්‍රිෂු) ශ්‍යාමෞ a (හරිතකෘෂ්ණෞ) ශ්‍යාමා (සකච්ඡාරිවා b නිශා)
2 ලලාමං c (පුච්ඡපුණ්ඩ්‍රාශ්වභූෂාප්‍රාධාන්‍ය කේතුෂු)
143 3 සූක්ෂ්මං d (මධ්‍යාත්මමප්‍ය) 4 (ආදෞ ප්‍රධානෙ) ප්‍රථමං (ස්ත්‍රිෂු) ।
5 වාමෞ e (වල්ගුප්‍රතීපෞ වාච්) 6 අධමෞ (න්‍යූනකුත්සිතෞ)
144 7 (ජීර්ණංච පරිභුක්තංච) යාතයාම f මිදං ද්වයං)—මා—
8 (තුරඟගරුඩෞ) තාර්ක්ෂ්‍යෞ g 9 (නිලයාපචයෞ) ක්ෂයෞ h

---

1 ශ්‍යාම—යනු, පලාවන්, කළුවන්, කියන කල, අභිධෙය, ලිඟුයි; කිර මසු හා, රාත්‍රිය, වාච්‍යකල, ශ්‍යාමා යී ස්ත්‍රී— 2 ලලාම—යනු, වාලධි, අශ්වාදීන්ගේ නළලසිනියම, අශ්ව, අශ්වාභරණ, ප්‍රධාන, කොඩි, යන මෙහි නපුංසකයි—(ලලාමන් යී නානත්වාද, දත්‍යයුතුයි)— 3 සූක්ෂම—යනු, අධ්‍යාත්මයෙහි ද, නපුංසකයි— 4 ප්‍රථම—යනු, ආදිය, ප්‍රධානය, යන මෙහි, මා නාත්‍රාවධිකොටම් තුන්ලිඟුයි— 5 වාම-යනු, මනොහර, විරුද්ධපක්ෂ, යන මෙහි— 6 අධම-යනු, හීන, නින්දිත, යන මෙහි— 7 යාතයාම—යනු, මහළුවූද, පරිභුක්තවූද, අර්ථයෙහි— 8 තාර්ක්ෂ්‍ය—යනු, අශ්ව, ගුරුළු, යන මෙහි පුං— 9 ක්ෂය—යනු, ගෙය, වැරීම, යන මෙහි පුං.

---

a ශ්‍යාමෝ වටෙ ප්‍රයාගස්‍ය වාරිදෙ වෘද්ධදාරකෙ
පිකෙච කෘෂ්ණහරිතොඃ පුංසි සත්ත්වවති ත්‍රිෂු
මරිචෙ සින්ධූලවණෙ නලිබං ස්ත්‍රී ශාරිවෞෂධෞ
අප්‍රසූතාඞ්ගනායාංච ප්‍රියඞ්ගාවපි චොච්‍යතෙ
යමුනායාං ත්‍රියාමායාං කෘෂ්ණා ත්‍රිවෘතිකෞෂධෞ
නීලිකායාමථ ශ්‍යාමො මාෂබ්ධක කාකයොඃ—මෙදිනී.
b ශාරිවා, ශතාවරී, යී මරාටි ටීකා.
c ප්‍රධානධ්වජශෘඞ්ගෙෂු පුණ්ඩ්‍රවාලධිලක්ෂ්මසු
භූෂාවාජිප්‍රභාවෙෂු ලලාමං ස්‍යාල්ලලාමච
"භූෂා" සාමීප්‍යාදශ්වසෙව්‍ය—යී—ටීකා. 2
d සූක්ෂ්මං ස්‍යාත්කෛතවෙ'ධ්‍යාත්මෙපුංස්‍යණෞ ත්‍රිෂු චාල්පකෙ-මෙදිනී
e වාමං සව්‍යෙ ප්‍රතීපෙච ද්‍රවිණෙචාතිසුන්දරෙ
පයොධරෙ හරෙ කාමෙ විද්‍යාද් වාමාමපි ස්ත්‍රියාම්
වාමී ශෘගාලි වඩබා රාසභී කරභීෂුච—විශ්වප්‍රකාශ.
f යාතයාමො'න්‍යවජ් ජීර්ණේ පරිභුක්තොජ්ඣිතෙ'පිච.
g තාර්ක්ෂ්‍යස්තු ස්‍යන්දනෙ වාහෙ ගරුඩෙ ගරුඩාග්‍රජෙ
අශ්වකර්ණාඛ්‍යවෘක්ෂෙ..............................හෙමචන්ද්‍ර.
h ක්ෂයො රොගාන්තරෙ වෙශ්මකල්පාන්තාපචයෙෂුච.

145 1 ශ්වශුර්‍ය්‍යෞ (දෙවරශ්‍යාලෞ) 2 භ්‍රාතෘව්‍යෞ a (භ්‍රාතෘජද්විෂෞ)
3 පර්ජන්‍යෞ (රසදබ්දෙන්ද්‍රෞ) 4 (ස්‍යාද්) අර්‍ය්‍යඃ (ස්වාමිවෛශ්‍යයෝඃ)
146 5 තිෂ්‍යඃ (පුෂ්‍යෙ කලියුගෙ) 6 පර්‍ය්‍යායො b (’වසරෙ ක්‍රමෙ)
7 ප්‍රත්‍යයො c (’ධීනශපථඥාන විශ්වාසහෙතුෂු
147 රන්ධ්‍රෙ ශබ්දෙ) 8 (’නු)ශයො d (දීර්ඝද්වෙෂානුතාපයොඃ)
9 ස්ථූලොච්චය e (ස්ත්වසාකල්‍යෙ ගජානාං මධ්‍යමෙ ගතෙ)
148 10 සමයාඃ f (ශපථාචාරකාල සිද්ධාන්ත සම්විදඃ)
11 (ව්‍යසනාන්‍යශුභං දෛවං විපදිත්‍ය) නයා (සමාඃ)
149 12 අත්‍යයො (’තික්‍රමෙ කෘච්ඡ්‍රෙ දොෂෙ දණ්ඩෙ ’ප්‍යථාපදි
13 යුද්ධායත්‍යොඃ) සම්පරායඃ 14 පූජ්‍ය (ස්තු ශ්වශුරෙ’පිච)

---

1 ශ්වශුර්‍ය-යනු, හිමියාගා කුසඟගාගෙනතා, බිරඳසොහොයුරා, යන මෙහි, පුං·—— 2 භ්‍රාතෘව්‍ය—යනු, බෑයාපුත්, සතුරා, යන මෙහි, පුං·—— 3 පර්ජන්‍ය—යනු, ඝන වලා, ශක්‍ර, යන මෙහි, පුං·—— 4 අර්‍ය්‍ය—යනු, හිමියා, වෛශ්‍යකුල ඇත්තේ, යන මෙහි, පුං·—— 5 තිෂ්‍ය-යනු, පුසනැකත, කලියුග, යන මෙහි, පුං·—— 6 පර්‍ය්‍යාය-යනු, ප්‍රස්තාව, ක්‍රම, යන මෙහි, පුං·—— 7 ප්‍රත්‍යය—යනු, ආයත්ත, සිවිසීම, ප්‍රඥා, ඇදහීම, කාරණ, සිදුර, ශබ්දය, යන මෙහි, පුං·—— 8 අනුශය—යනු, දීර්ඝවෛර, පසුතැවිලි, යන මෙහි, පුං·—— 9 ස්ථූලොච්චය—යනු, අසම්පූර්ණ, ඇතුන්ගේ මධ්‍යමගමන, යන මෙහි, පුං·—— 10 සමය-යනු, දිවිරීම, ආචාරය, කාලය, සිද්ධාන්ත, එකඟවීම, යන මෙහි, පුං (සිද්ධො නිශ්චිතො අන්තො යස්මාත් ප්‍රමාණාදි උපන්‍යාසෙන පූර්වපක්‍ෂනිරාශඞ්කො, සිද්ධපක්‍ෂස්‍ය ස්ථාපනාරූපෙ වාක්‍යරාශෞ)—— 11 අනය—යනු, අඹුසොඬබැව් සුරාසොඬබැව් ආදි ව්‍යසනය, දුර්දෛවය, හානිය, යන අර්ථයෙහි, පුං·—— 12 අත්‍යය—යනු, ඉක්මීම, ආයාස, වරදට පැමිනීම, දඬුවම, යන මෙහි, පුං·—— 13 සම්පරාය-යනු, විපත්, යුද්ධ, ආගාමිකාල, යන මෙහි, පුං·—— 14 පූජ්‍ය—යනු, අඹු සැමියන් පියන්කෙරෙහි ද, (අප් යනුයෙන් පිදිය යුත්තන් කෙරෙහි ද), පුං·

---

a භ්‍රාතෘපුත්‍රඃ, ශත්‍රුපුත්‍රශ්ච, යනු මරාටි ටීකායි—

b පර්‍ය්‍යායස්තු ප්‍රකාරඃ ස්‍යාත් නිර්මාණෙ'වසරෙ ක්‍රමෙ—විශ්වයි.

c ප්‍රත්‍යයඃ ශපථෙ රන්ධ්‍රෙ විශ්වාසාචාරහෙතුෂු
ප්‍රථිතත්වෙච සන්තාදුවවිඥානයොරපි.

d භාවෙදනුශයොවෛෂ පශ්චාත්තාපානුබන්ධයොඃ

e ස්ථූලොච්චයස්ත්වසාකල්‍යෙ ගණ්ඩොපලකරණ්ඩයොඃ—විශ්වයි.

f සමයඃ ශපථෙ භාෂාසම්පදොඃ කාලසම්විදොඃ
සිද්ධාන්තාචාර සඞ්කෙත නියමාවසරෙෂු ච
ක්‍රියාකාරෙ ච නිර්දෙශෙ..........................හෙම චන්ද්‍රයි·

150 1 (උත්සාහවත්‍යාපි බලං සම්වාහශ්ච) සන්නාහෝ
2 (සඞ්ඝාතෙ සන්නිවේශෙ ච) සංඝාතඃ 3 ප්‍රණයා (ස්ත්වමී

151 විස්‍රම්භයාච්ඤාප්‍රේමාණෝ) 4 (විරෝධේ'පි) සමුච්ඡ්‍රයඃ a
5 විෂයෝ b (යස්‍ය යෝඥාතස්තත්‍ර ශබ්දාදිකෙෂ්වපි)

152 6 (නිර්යාසෙ'පි) කෂායෝ c ('ස්ත්‍රී) 7 (සභායාංච) ප්‍රතිශ්‍රයඃ d
8 ප්‍රායෝ e (භූම්න්‍යන්තගමනෙ) 9 මන්‍යු (දෛන්‍යෙ ක්‍රතෞ ක්‍රුධි)

153 10 (රහස්‍යොපස්ථයෝර්) ගුහ්‍යං f 11 සත්‍යං g (ශපථතථ්‍යයෝඃ)
12 වීර්‍යං h (බලෙ ප්‍රභාවෙ ච) 13 ද්‍රව්‍යං i (භව්‍ය ගුණාශ්‍රයෙ)

---

1 සන්නාහ—යනු, සේනා, සන්නද්ධවී සිටි අනුබලසේනා, සම්බල, යන මෙහි. පුං— 2 සංඝාත—යනු, සමූහය, නගරාදීන් බැහැරපෙදෙස, යන මෙහි. පුං— 3 ප්‍රණය—යනු, විශ්වාස, ඉල්ලීම, ප්‍රේම, යන මොහු හි. පුං— 4 සමුච්ඡ්‍රය—යනු, විරුද්ධයෙහිද, පුං— 5 විෂය—යනු, දෙසය, ඉන්ද්‍රියගෝචර, යන මෙහි, පුං— 6 කෂාය—යනු, කාටයෙහි ද, ත්‍රිලිංගයෙහි— 7 ප්‍රතිශ්‍රය—යනු, සබයෙහිද, පුං— 8 ප්‍රාය—යනු, බහුල, ප්‍රතිඥාපූර්වක අනසන (මරණයෝ), යන මෙහි, පුං— 9 මන්‍යු—යනු, දීනබව, යාග, ක්‍රෝධ, යන මෙහි, පුං— 10 ගුහ්‍ය—යනු, රහස, ස්ත්‍රීපුංනිමිත්ත, යන මෙහි, නපුංසකලිං— 11 සත්‍ය—යනු, දිවිරීම, සැබෑව, යන මෙහි, නපුංසකලිං— 12 වීර්‍ය—යනු, ශක්තිය, තේජස, යන මෙහි, නපුංසකලිං— 13 ද්‍රව්‍ය—යනු, වියයුත්තා, ගුණාධාර, යන මෙහි නපුංසකලිං.

---

a ....ශ්‍රෛවිරෝධාන්තයෝඃ සමුච්ඡ්‍රයඃ—රභසඃ.
b විෂයඃ ගොචරෙ දේශෙ නද්‍යාං ජනපදේපිච
ප්‍රසිද්ධෙද්‍රෂ්ටෙ ශෝක්‍රාණාත්‍ර රූපාදිකෙ ප්‍රමාන්
යස්‍ය ඉන්ද්‍රියෙ ආප්‍ය ජ්‍ලාදි ශුභඃ නිත්‍යසේවිතඃ තස්‍ය තත්‍ර
විෂයෝ යත්‍ර දෘෂ්ටි විශේෂි.
c කෂායො රූපසෙ රෝදෙ සද්ගන්ධෙ විලෙපනෙ
නිර්යාසෙ ච කාෂායෙ ච පූර්වෙහා ලෝහිතෙ නාවත්—විශ්ව.
d ප්‍රතිශ්‍රයඃ සභායාං විශ්‍රයෙ ප්‍රතිශ්‍රවෙපිච.
e ප්‍රායස්තුල්‍යෙ නිත්‍යෙ මෘත්‍යෞ බාහුල්‍යෙපි—විශ්ව.
f ගුහ්‍යං රහස්‍යොපස්ථෙ ච ගුහ්‍යඃ කපටදම්භයෝඃ—විශ්ව.
g සත්‍යං කෘතෙ ච ශපථෙ තථ්‍යෙ ච ත්‍රිෂු තද්වති.
h වීර්‍යං ප්‍රභාවෙ ශුක්‍රෙ ච තේජඃසාමර්ථ්‍යයෝරපි.
i ද්‍රව්‍යං භව්‍යෙ ද්‍රව්‍යම් දිව්‍යෙ ප්‍රාප්තිවිත්තයෝඃ ච පිත්තලෙ
ලෝකෙ ච විලෙපෙ ච ජතුද්‍රුමවිශේෂයෝඃ.

154 1 ධිෂ්ණ්‍යං(ස්ථානෙ ගෘහෙ භෙ'ග්නෞ)2 භාග්‍යං(කර්ම ශුභාශුභම්
3 (කශෙරුහෙමෙනාර්) ගාඞ්ගෙයං a 4 විශල්‍යා b (දන්තිකාපිච)
155 5 වෘෂාකපායී c (ශ්‍රීගෞර්‍ය්‍යෝර්) 6 අභිඛ්‍යා d (නාමශොභයොඃ
7 (ආරම්භො නිෂ්කෘතිඃ ශික්‍ෂා පූජනං සම්ප්‍රධාරණම්
156 උපායඃ කර්ම චෙෂ්ටාච චිකිත්සාච නව) ක්‍රියාඃ
8 ඡායා (සූර්‍ය්‍යප්‍රියා කාන්තිඃ ප්‍රතිබිම්බමනාතපඃ)
157 9 කක්‍ෂ්‍යා (ප්‍රකොෂ්ඨෙ හර්ම්‍යාදෙඃ කාඤ්ච්‍යාං මධ්‍යෙභබන්ධනෙ)
10 කෘත්‍යා e (ක්‍රියාදෙවතයොස්ත්‍රිෂු භෙද්‍යෙ ධනාදිභිඃ)
158 11 ජන්‍යං f (ස්‍යාජ්ජනවාදෙ'පි) 12 ජඝන්‍යො g ('න්ත්‍යෙ'ධමෙ'පිච)
13 (ගර්හ්‍යාධීනෞච) වක්තව්‍යෞ h 14 කල්‍යෞ i (සජ්ජනිරාමයෞ)

---

1 ධිෂ්ණ්‍ය-යනු, තැන, ගෙය, තරුව, ගිනි. යන මෙහි, නපුංසකයි— 2 භාග්‍ය—යනු, ශුභවූහෝ අශුභවූහෝ පූර්වකර්මයි, නපුංසකයි— 3 ගාඞ්ගෙය—යනු, කෙකටිය, රන්, යන මෙහි, නපුංසකයි— 4 විශල්‍යා-යනු, දන්තිකාසඳ, තියසී, ස්ත්‍රී— 5 වෘෂාකපායී—යනු, ශ්‍රීකාන්තා, උමා, යන මෙහි, ස්ත්‍රී— 6 අභිඛ්‍යා—යනු, නම, හොබනාබව, යන මෙහි, ස්ත්‍රී— 7 ක්‍රියා—යනු, උපක්‍රම, පව්ගෙවන පිළිවෙත්, හික්මීම, පිදීම, යුක්තායුක්තවිභාගයෙන් අර්ථ නිර්ණය, සාධනය, කර්මය, වෑයම් කිරීම, පිළියම, යන අර්ථනවයෙහි, ස්ත්‍රී— 8 ඡායා—යනු, හිරුගේ භාර්‍ය්‍යා, ශොභාව, පිළිරුව, සෙවන, යන මෙහි, ස්ත්‍රී— 9 කක්‍ෂ්‍යා—යනු, රජගෙවල් ආදියගේ ඇතුල්ගෙය, මේවුල්දම, ඇතුන් බඳ පොරොඳු, යන මෙහි, ස්ත්‍රී— 10 කෘත්‍යා—යනු, ස්ත්‍රී ලිඞ්ගවූයේ යම් කිසිවක් කිරීමහා, දෙවතාවන් කියසී, ධනාදින් භෙදකටයුතුයෙහි වැටෙනකල වාච්‍යලිඞ්ගයි-(ධන ස්ත්‍රී භූම්‍යාදිභිර් භෙදනීයො යඃ පරරාජ්‍ය යතදූරාමාදිස් තත්‍ර කෘත්‍ය ශබ්දො වාච්‍යලිඞ්ගඃ—මරාටි)— 11 ජන්‍ය—යනු, ජනාපවාදයෙහිද, තුන්ලිඞ්ගයි— 12 ජඝන්‍ය—යනු. අන්තිමය, අධමය. යන මෙහි, තුන්ලිඞ්ගයි— 13 වක්තව්‍ය—යනු, නින්දාකටයුතුය, අනුන් අණෙහි වැටෙන්නාද, යන මෙහි තුන්ලිඞ්ගයි— 14 කල්‍ය—යනු, උපකරණ ඇත්තාද, රෝගනැත්තා, යන මෙහි, තුන්ලිඞ්ගයි.

---

a ගාඞ්ගෙයඃ සකත් පුමාන් ක්‍ෂෛම කලිබං සුවර්ණකශෙරුණොඃ.

b විශල්‍යාග්නිශිඛාදන්ති ගුඩූචීත්‍රිපුටාසුච.

c වෘෂාකපායී ශ්‍රීගෞර්‍ය්‍යෝර් ජීවන්තිකාසුච.

d අභිඛ්‍යාභිධානෙ ශොභායාංච යශස්‍යපි—මෙදිනී.

e කෘත්‍යා විද්විශි කාර්‍ය්‍යෙච කෘත්‍ය ක්‍රියාදිවෞකසොඃ—රභසයි.

f ජන්‍ය මාතෘවයස්‍ය ස්‍යාජ්ජන්‍ය ජනිවරප්‍රියා
ජනනී ජනසින්ත්‍රොෂු ජන්‍යං නිර්වාද යුද්ධයොඃ—ධරණී.
ජන්‍යං හට්ටෙ පරිවාදෙ සඞ්ග්‍රාමෙ ච නපුංසකම්—මෙදිනී.

g ජඝන්‍යං චරමෙ ශිශ්නෙ ජඝන්‍යං ගර්හිතේ'න්‍යවත්.

h වක්තව්‍යං කුත්සිතෙ හීනෙ වචනාර්හෙච වාච්‍යවත්.

i කල්‍යං ප්‍රභාතෙ කලිබං සකත් කල්‍යො වාක්ශ්‍රුතිවර්ජිතෙ
සජ්ජනීරොගදක්‍ෂෙෂු කල්‍යාණවචනෙ'පිච
උපාය වචනෙ'පි සකත්................ ....මෙදනී.

159 1 (ආනම්වාන්තාන්තපෙතො'ථාද්) අර්ථ්‍යඃ a 2 පූර්ණ්‍යං b (තු වාච්‍යවත්)
3 රූප්‍යං c (ප්‍රශස්තරූපෙ'පි) 4 වදාන්‍යො d (වල්ගුවාගපි)
160 5 (න්‍යාය්‍යෙ'පි) මධ්‍යං e සෞම්‍යං f (තු සුන්දරෙ සොමදෛවතෙ)-යා-
7 (නිවහාවසරෞ) වාරෞ g 8 සංස්තරෞ h (ප්‍රස්තරාධ්වරෞ)
161 9 ගුරූ i (ගීෂ්පතිපිත්‍රාද්‍යෞ) 10 ද්වාපරෞ (යුගසංශයෞ)
11 ප්‍රකාරෞ (භෙදසාදෘශ්‍යෙ) 12 ආකාරාව් (ඉඞ්ගිතාකෘතී)

---

1 අර්ථ්‍ය-යනු, පැණවත්, ධනවත්, යන මෙහි තුන්ලිඟුයි— 2 පූර්ණ්‍ය-යනු, සොඳුරු, යන අර්ථයෙහිද, තුන්ලිඟුයි— 3 රූප්‍ය-යනු, පසස්නා ලද රූ ඇත්තවුන්කෙරෙහි ද, තුන්ලිඟුයි— 4 වදාන්‍ය-යනු, මනාතෙපුල් ඇත්තේද, තුන්ලිඟුයි— 5 මධ්‍ය—යනු, උචිතයෙහි ද, තුන්ලිඟුයි— 6 සෞම්‍ය—යනු, සොඳුරුද, චන්ද්‍රයාදෙවතාකොට ඇති යාගය, යන මෙහි තුන්ලිඟුයි— 7 වාර—යනු, සමූහය, ප්‍රස්තාව හෝ අවකාශය, යන මෙහි, පුං— 8 සංස්තර—යනු, ඉළුබ්මිට හෝ එයින් රචිත ශය්‍යාව, යාගය, යන මෙහි, පුං— 9 ගුරු—යනු, වෘහස්පතිය, මවුපියෝය, යන අර්ථදෙක්හි, පුං— 10 ද්වාපර—යනු, තුන්වන යුගය, සැකය, යන මෙහි, පුං— 11 ප්‍රකාර-යනු, නානාවිධ, සදෘශ, යන මෙහි, පුං— 12 ආකාර—යනු, ඉඟි හෝ ගාත්‍රවිකාර, අවයවසංස්ථානය හෝ සටහන යන මෙහි, පුං.

---

a ....අර්ථ්‍යො විඥාඪ්‍ය ශාලිනොඃ—අජයකොෂඃ.
අර්ථ්‍යං ශිලාජතුන්‍යර්ථ්‍යො බුධෙ න්‍යාය්‍යෙතු වාච්‍යවත්

b පූර්ණ්‍යං ත්‍රිෂු මනොඥෙ ස්‍යාත් ක්ලීබං සුකෘත ධර්මයොඃ—විශ්වඃ.

c රූප්‍යං ස්‍යාදාහතස්වර්ණරජතෙ රජතෙ'පිච.
රම්‍ය ප්‍රශස්තරූපෙතු වාච්‍යවත්............................විශ්වඃ.

d ....වදාන්‍යො දානවාග්මිනොඃ—අජයකොෂඃ.

e න්‍යාය්‍යාවලග්නයොර්මධ්‍ය මන්තරෙ වාධමෙ ත්‍රිෂු—රභසඃ.

f සෞම්‍යො බුධෙ මනොඥෙ ස්‍යාදනුග්‍රෙ සොමදෛවතෙ.

g වාරඃ සූර්‍ය්‍යාදිදිවසෙ වාරෙ'වසරවෘන්දයොඃ
කුබ්ජවෘක්ෂෙ හරෙ වාරො වාරං මද්‍යස්‍ය භාජනෙ.

h සංස්තරප්‍රස්තරාවෙතෞ ප්‍රස්තරාධ්වරයොරපි
මණිපාෂාණයොඃ............................විශ්වප්‍රකාශඃ.

i ගුරුස්ත්‍රිලිඞ්ගත්‍යං මහති දුර්ජරාලඝුනොරපි
පුමාන් නිෂෙකාදිකරෙ පිත්‍රාදෞ සුරමන්ත්‍රිණි.

162 1 කිංශාරු (ධාන්‍යශූකෙස්‍යාත්) 2 මරු (ධන්වධරාධරෞ
3 අද්‍රයො (ද්‍රුමශෛලාර්කාඃ) 4 (ස්ත්‍රීස්තනාබ්දෞ) පයොධරෞ a
163 5 (ධ්වාන්තාරිදානවා) වෘත්‍රා b 6 (බලිහස්තාංශවඃ) කරාඃ c
7 ප්‍රදරා (භඟනාරීරුග්බාණාඃ) 8 අස්‍රාඃ d (කචා අපි)
164 9 (අජාතශෘංගොගොඃ කාලෙ'ප්‍යශ්මශ්‍රුනා ච) තූබරෞ f
10 (ස්වර්ණෙ'පි) රාඃ g 11 පරිකරඃ h (පර්‍ය්‍යඞ්කපරිවාරයොඃ)
165 12 (මුක්තාශුද්ධෞ ච) තාරඃ i (ස්‍යාත්) 13 ශාරො (වායෞ ස තු ත්‍රිෂු
කබ්බුරෙ) 14 ('පි ප්‍රතිඥාජිසම්විදාපත්සු) සඟරඃ k

---

1 කිංශාරු—යනු, වීබුව=තඩුහෝය, ඊතස, යන මෙහි, පුං (කාඩක, නම් ලිඞ්ගවිශෙෂයෙහි ද වැටේ)— 2 මරු-යනු, තිඹිරළුදෙශ, පර්වත, යන මෙහි, පුං— 3 අද්‍රි-යනු, රුක්, සෙල්, හිරු, යන මෙහි, පුං— 4 පයොධර-යනු, ගැහැණුන් තන, වලා, යන මෙහි, පුං— 5 වෘත්‍ර—යනු, අඳුරු, සතුරු, අසුර, යන මෙහි, පුං— 6 කර-යනු, රජුන්ට දිය යුත්තා, අත, රශ්මි, යන මෙහි, පුං— 7 ප්‍රදර—යනු, පැළුම, ස්ත්‍රී රෝගයක්=මහලේ, හීදඬු, යන මෙහි, පුං— 8 අස්‍ර—යනු, කෙශයෙහි ද වැටේ, පුං— 9 තුවර—යනු, සුදුසු කල හං නොනැඟි ගොන්ස, එසේම, දැලි නොනැඟි පිරිමි, යන මෙහි, පුං— 10 රෛ—යනු, රණෙහි ද, පුං— 11 පරිකර—යනු, ඇඳ, පිරිවර, යන මෙහි, පුං— 12 තාර—යනු, මුක්තාශුද්ධියෙහි ද, පුං— 13 ශාර-යනු, පුංලිඞ්ගවූයේ වාතයෙහි වැටෙයි, තුන්ලිඞ්ගවූයේ චිත්‍රවර්ණයෙහි වැටේ— 14 සඟර-යනු, ගිවිසීම, යුද්ධය, ක්‍රියාකාරය (මෙසේකී කටයුතුයිවිසීම), විපත්තිය, යන මෙහි, පුං.

---

a පයොධරඃ කොෂකාරෙ නාරිකෙලෙ ස්තනෙ'පිච
කසෙරු මෙඝයොඃ පුංසි.......................................මෙදිනී.

b වෘත්‍රො මෙඝෙ'ප්‍යෙධ්වාන්තෙ දානවෙ වාසවෙ රිපෞ-හෙමචන්ද්‍ර.

c කරො වර්ෂොපලෙ රශ්මෞ පාණෞ ප්‍රත්‍යය ශුණ්ඩයොඃ·

d අස්‍ර යන පාඨාන්තරය ගැලපේද?

e අස්‍රඃ කොණෙ කචෙ පුංසි ක්ලීබෙ ශ්මශ්‍රුණි ශොණිතෙ.

f තූවරයො 'ශ්මශ්‍රු පුරුෂෙ ප්‍රෞඪාශෘංගගවෙ'පිච
පුරුෂෙ ව්‍යඤ්ජනත්‍යක්තෙ ස්‍යාත් කෂායරසෙ'පිච·

g ....රාඃ පුංසි ස්වර්ණවිත්තයොඃ.

h භවෙත් පරිකරො ව්‍රාතෙ පර්‍ය්‍යඞ්කපරිවාරයො
ප්‍රගාඪගාත්‍රිකාබන්ධෙ විවෙකාරම්භයොරපි
යත්නාරම්භෙ පරිකරෙ.....................................

i තාරො මුක්තාදිසංශුද්ධෞ තරණෙ ශුද්ධමෞක්තිකෙ
තාරඤ්ච රජතෙ'ත්‍යුච්චස්වරෙ'ප්‍යත්‍යවදිරිතම්·

k ....සඟරො යුධ්‍යාපදි
ක්‍රියාකාරෙ විෂෙ'ච්ඡාකාරෙ ක්ලීබං ශම්ඵලෙ—මෙදිනී.

166 1 වෙදභෙදෙ ගුප්තවාදෙ) මන්ත්‍රො a 2 මිත්‍රො b (රවාවපි)
3 (මඛෙෂු යූපඛණ්ඩෙ'පි) ස්වරුර් 4 (ගුහ්‍යෙ'ප්‍ය) වස්කාරඃ
167 5 ආඩම්බර c (ස්තූර්‍ය්‍යරවෙ ගජෙන්ද්‍රාණාංච ගර්ජිතෙ)
6 අභිහාරො ('භියොගෙච චෞර්‍ය්‍යෙ සන්නහනෙ'පිච)
168 7 (ස්‍යාජ්ජඞ්ගමෙ) d පරීවාරඃ (ඛඩ්ගකොශෙ පරිච්ඡදෙ)
8 විෂ්ටරො (විටපී) දර්භමුෂ්ටිඃ පීඨාද්‍යමාසනං)
169 9 (ද්වාරි ද්වාඃස්ථෙ) ප්‍රතීහාරඃ 10 ප්‍රතීහාර්‍ය්‍යපි (අනන්තරෙ) e
11 (විපුලෙ නකුලෙ විෂ්ණෞ) බභ්‍රුඃ f (ස්‍යාත් පිඞ්ගලෙ ත්‍රිෂු)
170 12 සාරො (බලෙ ස්ථිරාංශෙ ච න්‍යාය්‍යෙ ක්ලීබං වරෙ ත්‍රිෂු
13 දුරොදරො g (ද්‍යූතකාරෙ පණෙ ද්‍යූතෙ) දුරොදරම්

---

1 මන්ත්‍ර—යනු, වෙදමන්ත්‍රය, රහස්කථාය, යන මෙහි, පුං—— 2 මිත්‍ර—යනු, හිරුකෙරෙහිද, පුං—— 3 ස්වරු—යනු, යාග, රුදඬු, යාගටැඹ, සස්නාකල පළමුවෙන්ගැලවූ පතුර, යන මෙතෙක් අර්ථයෙහි, පුං—— (අපි ශබ්දයෙන් ඉන්ද්‍රවජ්‍රධ්වනි ගන්නේයි)—— 4 අවස්කාර—යනු, පුරුෂාදී නිමිත්තෙහිද, පුං—(අපි ශබ්දයෙන් විෂ්ඨාදිමල ගන්නේයි)—— 5 ආඩම්බර—යනු, වාද්‍යශබ්ද, ඇතුන් ගර්ජනා, යන මෙහි, පුං—— 6 අභිහාර—යනු, යුද්ධාදියෙහි, සතුරුසෙන් බැහැරලනපර්ද්දෙන් ඉදිරියට රිම(අභියම ආක්‍රමණං සී ටීකායි), සොරකම්, යුදපිණිස සැරසීම, යන මෙහි, පුං—— 7 පරිවාර—යනු, පිරිවර, කඩුකොපුව, උපකරණ, යන මෙහි, පුං—— 8 විෂ්ටර-යනු, රුක, ඉළුප්මිට, පුටු ආදි අස්න, (ආදිශබ්දයෙන් තෙළිසම් ආදියයි) පුං—— 9 ප්‍රතිහාර—යනු, දෙර, දොරටුපාලු යන මෙහි, පුං—— 10 ප්‍රතිහාරී—යනුදු, අනන්තරොක්තාර්ථයෙහි වැටේ, ස්ත්‍රී—— 11 බභ්‍රු—යනු, නඹරිලු (හෝතඹු), විෂ්ණු, යන මෙහි, පුං—පිඞ්ගලාර්ථවාචී ලක, තුන්ලිඟුයි—— 12 සාර—යනු, සාමර්ථ්‍ය, නිගිරි ආදිහර. යන මෙහි පුං, යුක්තියුක්තයෙහි නපුං—ශ්‍රෙෂ්ඨාර්ථයෙහි තුන්ලිඟුයි—— 13 දුරොදර—යනු, දුකෙළියෙහි තත්පරයා, පරදු, යන මෙහි, පුං—දුකෙළිමාත්‍රය කියනකල, නපුං.

---

a ....මන්ත්‍රො දෙවාදි සාධනෙ.
වෙදාංශෙ ගුප්තවාදෙච.............................හෙමචන්ද්‍රයි.

b ....මිත්‍රං සුහෘදි න ද්වයොඃ;

c ආඩම්බරඃ සමාරම්භෙ ගජගර්ජිත තූර්‍ය්‍යයොඃ.

d ජඞ්ගමෙ, පරිජනෙ භානු දීක්ෂිත ටීකායි.

e මේ ශබ්දයෙන් පුරුෂයාකියවෙතුදු ස්ත්‍රී ලිඟමැයි—හිසිතැනක ස්ත්‍රීයෝද දොරටුපාලව සිටිති මේ ශබ්දය "ඉන්" ප්‍රත්‍යයාන්තපුංය යි සිතා භ්‍රාන්තියට නොයායුතු.

f බභ්‍රුර්නා නකුලෙ විෂ්ණෞ විපුලෙ පිඞ්ගලෙ ත්‍රිෂු—බලශර්ම
බභ්‍රුර්විශාලෙ නකුලෙ කෘශානෞ වහජෙ මුනෞ
ශූලිනි පිඞ්ගලෙචෙති.............................විශ්වයි.

g දුරොදරො ද්‍යූතකාරෙ ද්‍යූතෙ'ක්ෂපණයොඃ පුමාන්.

171 1 (මහාරණ්‍යෙ දුර්ගපථෙ) කාන්තාරඃ a (පුන්නපුංසකම්)
2 මත්සරො b ('න්‍යශුභද්වෙෂෙ තද්වත් කෘපණයොස්ත්‍රිෂු)

172 3 (දෙවාද්වෘතෙ) වරඃ c (ශ්‍රෙෂ්ඨෙ ත්‍රිෂු ක්ලීබෙ මනාක් ප්‍රියෙ)
4 (වංශාංකුරෙ) කරීරො ('ස්ත්‍රී තරුභෙදෙ ඝටෙච නා)

173 5 (නා චමූජඝනෙ හස්තසූත්‍රෙ) ප්‍රතිසරො d ('ස්ත්‍රියාම්)
6 (යමානිලෙන්ද්‍රචන්ද්‍රාර්ක විෂ්ණු සිංහාංශුවාජිෂු

174 ශුකාහි කපිභෙකෙෂු) හරි (ර්නා කපිලෙ ත්‍රිෂු)
7 ශර්කරා e (කර්පරාංශෙ'පි) 8 යාත්‍රා f (ස්‍යාද්‍යාපනෙ ගතෞ)

---

1 කාන්තාර—යනු, මහවන, ගමට දුක්වූමඟ, යන මෙහි, පුන්නපුංස කයි— 2 මත්සර-යනු, අනුන්ගේවන ශුභගෙනාකමැතිබැව්හි,පුං—අනුන් ගේවන ශුභයනාකමැති තැනැත්තෙකරෙහි ද, මසුරාකෙරෙහි ද වැටෙනක ල, තුන්ලිඟුයි— 3 වර—යනු; දෙවියන් කෙරෙන් ඉල්ලූදෙය, කියන කල, පුං—ශ්‍රෙෂ්ඨාර්ථය කියනකල තුන්ලිඟුයි, මඳක් ප්‍රියයෙදයෙහි,නපුං සකයි— 4 කරීර—යනු, හුණකිළිල කියනකල, පුන්නපුංසකයි, මිහ උක් කලස් කියනකල, පුං— 5 ප්‍රතිසර-යනු, පුලිලිඟුයෙහි වැටෙනු යේ සෙනාපසුභාගයෙහිද—අස්ත්‍රී වූයේ අතනූලෙහිද, වැටේ— 6 හ රි—යනු, යමයා, වායුදෙවතා, ශක්‍ර චන්ද්‍ර, සූර්‍ය්‍ය, විෂ්ණු, සිංහ, රශ්මි, අශ්ව, ගිරා, සපී, වඳුරු, මැඩි, යන තෙළෙස්, අර්ථයෙහි, පුංලිඟුයි-- කිඹුල්වන් කියනකල, තුන්ලිඟුයි—(අන්‍යලෝක, පලාවන් යන අර්ථ දෙක්හිද, මේ ශබ්දය වැටේ)— 7 ශර්කරා—යනු, බිඳීගිය කබල්කඩ, ස්ත්‍රී— 8 යාත්‍රා—යනු, නැහැම් ආදියෙන් සිරුර යැපීම, ගමන, යන මෙහි ස්ත්‍රී;

---

a කාන්තාරො 'ස්ත්‍රී මහාරණ්‍යෙ බිලෙ දුර්ගමවර්ත්මනි
පුංසි සන්දිග්ධහෙදෙ'ථ..

b මත්සරො මක්ෂිකායාං සන්‍යත් මාත්සර්‍ය්‍යක්‍රොධයොඃ පුමාන්.

c වරො ජාමාතරි වෘතෞ දෙවතාදෙරභීප්සිතෙ
ෂිඩ්ගෙ පුංසි ත්‍රිෂු ශ්‍රෙෂ්ඨෙ කුඞ්කුමෙතු නපුංසකම්
වරී ප්‍රොක්තා ශතාවර්‍ය්‍යාං වරාච ස්‍යාත් ඵලත්‍රිකෙ
මනාගිෂ්ටෙ වරම් ක්ලීබං කෙචිදව්‍යයම්—මෙදිනී.

d භවෙත් ප්‍රතීසරො මන්ත්‍රභෙදෙ මාල්‍යෙච කඞ්කණෙ
ව්‍රණශුද්ධෞ චමූපෘෂ්ඨෙ පුංසි නාස්ත්‍රීතු මඩලෙ
ආරක්ෂෙ කරසූත්‍රෙච නියොජ්‍යෙත්වන්‍යලිඞ්ගකඃ.

e ශර්කරා ඛඩ්විකෘතාවුපලා කර්පරාංශයොඃ
ශර්කරාන්විතදෙශෙ'පි රුග්භෙදෙ ශකලෙ 'පිච—මෙදිනී.

f යාත්‍රාතු ගමනොපායෙ ගතෞ දෙවාර්චනොත්සවෙ—විශ්ව.

175 1 ඉරා (භූවාක්සුරාප්සු ස්‍යාත් 2 තන්ද්‍රී (නිද්‍රාප්‍රමීලයොඃ)
3 ධාත්‍රී (ස්‍යාදුපමාතාපි ක්‍ෂිතිරප්‍යාමලක්‍යපි)
176 4 ක්‍ෂුද්‍රා a (ව්‍යඞ්ගා නටී වෙශ්‍යා සරඝා කණ්ටකාරිකා
ත්‍රිවෘත් ක්‍රූරෙ'ධමෙ'ල්පෙ'පි) ක්‍ෂුද්‍රො 5 මාත්‍රා b (පරිච්ඡදෙ
177 අල්පෙච පරිමාණෙ සා) මාත්‍රං (කාර්ත්ස්න්‍යෙ'වධාරණෙ
6 (ආලෙඛ්‍යාශ්චර්‍ය්‍යයොශ්)චිත්‍රං c 7 කලත්‍රං d (ශ්‍රොණිභාර්‍ය්‍යයොඃ)
178 8 (යොග්‍යභාජනයොඃ) පාත්‍රං e 9 පත්‍රං f (වාහනපක්‍ෂයොඃ)
10 (නිදෙශග්‍රන්ථයොඃ) ශාස්ත්‍රං 11 ශස්ත්‍රම් g (ආයුධලොහයොඃ)

---

1 ඉරා—යනු, පොළොව, තෙපුල්, රහ, ජල, යන මෙහි, ස්ත්‍රී⁓ 2 තන්ද්‍රි-යනු, නිඳ, සියල්ලඉඳුරන් මැලවීබව, යන මෙහි, ස්ත්‍රී⁓ 3 ධාත්‍රි—යනු, කිරමවු, පොළොව, ඇඹුල්, යන මෙහි, ස්ත්‍රී—(අපි ශබ්දයෙන් වැදූමවුන් ද දන්නේ)⁓ 4 ක්‍ෂුද්‍රා—යනු, අඟවිකලාහෝ, ගීනතැනැත්ති, තළඹ, වෙසඟ, මීමැසි, කටුවැල්බටු යන මෙහි, ස්ත්‍රී—මෙම ශබ්දය තුන්ලිඟුයෙහි වැටෙන්නේ, කුරු, අධම, අල්ප, යන මෙහි වෙයි⁓ 5 මාත්‍රා—යනු, උපකරණ, අල්ප ප්‍රමාණ, යන මෙහි, ස්ත්‍රී—මාත්‍රං යී, නපුංසකවූයේ, සියල්ල, අවධාරණ, යන මෙහි වෙයි⁓ 6 චිත්‍ර—යනු, සිතියම්, ආශ්චර්‍ය්‍ය, යන මෙහි, නපුංසකයි⁓ 7 කලත්‍ර—යනු, උකුල, අඹු, යන මෙහි නපුංසකයි⁓ 8 පාත්‍ර—යනු, සුදුස්ස, බඳුන, යන මෙහි, නපුංසකයි⁓ 9 පත්‍ර—යනු, වාහන, පක්‍ෂ, යන මෙහි, නපුංසකයි⁓ 10 ශාස්ත්‍ර—යනු, ආඥා. ව්‍යාකරණාදි ශාස්ත්‍ර, යන මෙහි, නපුංසකයි⁓ 11 ශස්ත්‍ර—යනු, අවි, ලොහො, යන මෙහි නපුංසකයි.

---

a ක්‍ෂුද්‍රා ව්‍යඞ්ගී නටී ව්‍යඞ්ගා වෘහතී සරඝාසුච
චාංගෙරිකායාං හිංස්‍රායාං මක්‍ෂිකාමාත්‍රයොරපි—හෙමචන්ද්‍ර.

b මාත්‍රං ත්‍වවධෘතෞ ස්වාජෝ කාර්ත්ස්න්‍ය මාත්‍රා පරිච්ඡදෙ
අක්‍ෂරාවයවෙ ද්‍රව්‍ය මානෙ 'ල්පෙ කර්ණභූෂණෙ
කාලෙ වෘත්තෞච........................... හෙමචන්ද්‍රයි.

c චිත්‍රාඛුකර්ණී ගොඩුම්බා සුභද්‍රා දන්තිකාසුච
මායායාං සර්පනක්‍ෂත්‍ර නදීභෙදෙෂුච ස්ත්‍රියාම්
තිලකාලෙඛ්‍යයොඃ ක්ලීබං කර්බුරාද්භුතයොරපි
තද්‍යුක්තයොර්වාච්‍යලිඞ්ගං චිත්‍රං ක්ලීලකං නපුංසකම්
ගොශ්‍රනෙ වස්ත්‍රභෙදෙච ලෙඛාලිඛනභෙදයොඃ.

d දුර්ගස්ථානෙ නෘපාදීනාං කලත්‍රං ශ්‍රොණිභාර්‍ය්‍යයොඃ—රභසයි.

e පාත්‍රන්තු භාජනෙ යොග්‍යෙ පාත්‍රං තීරද්වයාන්තරෙ
පාත්‍රං ස්‍රුවාදෞ පර්ණෙච රාජමන්ත්‍රිණි චෙෂ්‍යතෙ—විශ්වයි.

f පත්‍රන්තු වාහනෙ පර්ණෙ පක්‍ෂෙච ශරපක්‍ෂිණොඃ—විශ්වයි.

g ශස්ත්‍රං ලොහාස්ත්‍රයොඃ ක්ලීබං ක්‍ෂුරිකායාන්තු යොෂිති.

179 1 (යගාපරමාංගුලකයොර්) නෙත්‍රං a 2 ක්ෂෙත්‍රං b (පත්නීශරීරයොඃ)
3 (භ්‍රූබාගෙ ග්‍රාබකලපයොඃ) පොත්‍රං c 4 ගොත්‍රං d (තු නාම්නිච)
180 5 සත්‍රම් e (ආච්ඡාදනෙ යඥෙ සදාදානෙ වනෙ'පිච*)
6 අජිරං f (විෂයෙ කායෙ'පජ) 7 ඔිරං g (වෙශ්මනි වාසසි)
181 8 චක්‍රං h (රාෂ්ට්‍රෙ'පජ) 9 අක්ෂරං i (තු මොක්ෂෙ'පි) 10 ක්ෂීරම් (අපස්‍වච)
11 (සචිවෙ'ණීපි) හුරිවණ්ඩෝ k (වෙ 12 වාරමාත්‍රෙ'පි) ගොපුරම් l

---

1 නෙත්‍ර--යනු, රුක්මුල, දුහුල්පටවත්, යන මෙහි, නපුංසකයි— 2 ක්ෂෙත්‍ර--යනු, අඹු, සිරුර, යන මෙහි, නපුංසකයි— 3 පොත්‍ර-යනු, උගරත්, නගුල්, යන මොවුන්ගේ තුඩු අග, නපුංසකයි— 4 ගොත්‍ර--යනු, නම්හි ද, නපුංසකයි— 5 සත්‍ර—යනු, පිළි, යාග, නිතිදන්, වල්, යන මෙහි, නපුංසකයි— 6 අජිර-යනු, රූප, ශබ්දාදිය, සිරුර, යන මෙහි, නපුංසකයි— 7 අඹර--යනු, අහස, පිළි, යන මෙහි, නපුංසකයි— 8 චක්‍ර—යනු, රජයෙහි ද, නපුංසකයි— 9 අක්ෂර—යනු, නිවන්හි ද, නපුංසකයි— 10 ක්ෂීර—යනු. ජලයෙහි ද, (කිරෙහි ද)—නපුංසකයි— 11 හුරි—වණ්ඩ—යන, ශබ්දදෙක, රනෙහි ද, පුං— 12 ගොපුර—යනු, වාරමාත්‍රයෙහි ද, නපුංසකයි·

---

* ධනෙපිච—බාරාණසී·

a .... නෙත්‍රං නෙතරි හෙදයවත්—විශ්ව·
නෙත්‍රං මථිගුණෙ වස්ත්‍රභෙදෙ මූලෙ ද්‍රුමස්‍යච
රථෙ චක්ෂුෂි නද්‍යාංච නෙත්‍රී නායකව යොෂිති—මෙදිනී.
b ක්ෂෙත්‍රං ශරීරෙ කෙදාරෙ සිද්ධස්ථානකලත්‍රයොඃ-විශ්ව මෙදින්‍යෞ
c පොත්‍රං වසෙත්‍ර මුඛාග්‍රෙච සූකරස්‍ය හලස්‍යච—විශ්ව.
d ගොත්‍රා භූ ගව්‍යයොගෝත්‍රඃ ශෛලෙ ගොත්‍රං කුලාඛ්‍යයොඃ
සම්භාවනීයෙ බොධෙච කානන ක්ෂෙත්‍ර වර්ත්මසු—මෙදිනී.
e සත්‍රං යඥෙ සදාදානාච්ඡාදනාරණ්‍යකෛතවෙ·
f අජිරං ප්‍රාඞ්ගණෙ වාතෙ විෂයෙදර්දුරෙ තනෞ—මෙදිනී·
g අඹරං වාසසි වෙශ්මනි කාර්පාසෙච සුගන්ධකෙ—විශ්වඃ.
h චක්‍රඃ කොකෙ පුමාන් ක්ලීබං ව්‍රජෙ සෛන්‍යරථාඞ්ගයොඃ
රාෂ්ට්‍රෙදම්භාන්තරෙකුම්භකාරොපකරණාස්ත්‍රයොඃ
ජලාවර්තෙ'පි.......................... .... මෙදිනී
i අක්ෂරං ස්‍යාදපවර්ගෙ පරමබ්‍රහ්මවර්ණයොඃ
ගගනෙ ධර්මතපසො රම්බරෙ මූලකාරණෙ—හෙමචන්ද්‍ර.
k හුරිණා වාසුදෙවෙ ච හරෙච පරමෙෂ්ඨිනි
නපුංසකං සුවර්ණෙ ච ප්‍රාජ්‍ය ස්‍යාද් වාච්‍යලිඞ්ගකඃ—මෙදිනී.
චණ්ඩඃ කපිපුරකාම්පිල්ලසුධාංශුසුවර්ණ වාර්ෂු—මෙදිනී.
l ගොපුරං වාරි පූර්වාරි කෛවර්තීමුස්තකෙ'පිච.

182 1 (ගුහාදම්භෞ) ගහ්වරෙ a (ද්වෙ 2 රහොඃන්තිකම්) උපහ්වරෙ
3 (පුරොධිකමුපයෂ්ටි) ග්‍රාණ්‍ය b 4 (ආගාරෙ නගරෙ) පුරම් c
183 මන්දිරං d (වා ඵ) 5 රාෂ්ට්‍රා (ස්ත්‍රී විෂයෙ ස්‍යාදුපද්‍රවෙ)
6 දරෝ e (ස්ත්‍රියාං භයෙ ශ්වභ්‍රෙ) 7 වජ්‍රෝ f ('ස්ත්‍රී හීරකෙ පවෞ)
184 8 තන්ත්‍රං g (ප්‍රධානෙ සිද්ධාන්තෙ සූත්‍රවාපෙ පරිච්ඡෙදෙ)
9 ඖශීර (ශ්චාමරෙ දණ්ඩෙ'පේ‍යෞ) ශීරං (ශයනාසනෙ)
185 10 පුෂ්කරං (කරිහස්තාග්‍රෙ වාද්‍යභාණ්ඩමුඛෙ ජලෙ
ව්‍යොම්නි ඛඩ්ගඵලෙ පද්මෙ තීර්ථෞෂධිවිශෙෂයොඃ h

---

1 ගහ්වර-යනු, ගුහාව, ශඨබව, යන මෙහි, නපුංසකයි— 2 උපහ්වර—යනු, රහස, සමීපය, යන මෙහි, නපුංසකයි— 3 අග්‍ර—යනු, ඉදිරිය, වැඩිසක්; මත්ත, යන මෙහි, නපුංසකයි— 4 පුර=මන්දිර, යන ශබ්දදෙක, ගෙහි, නුවරෙහි, නපුංසකයි— 5 රාෂ්ට්‍ර—යනු, ජනපදය, උපද්‍රවය, යන මෙහි, පුන්නපුංසකයි— 6 දර—යනු, බිය, බිල, යන මෙහි, පුන්නපුංසකයි— 7 වජ්‍ර—යනු, විදුරු, අකුණු, යන මෙහි, පුන්නපුංසකයි— 8 තන්ත්‍ර—යනු, නායකා, විවාදරහිත ශාස්ත්‍රදිය, නූල්විසනනාගෝ දික්ගෑශීම, කුටුම්බකෘත්‍ය, යන මෙහි, නපුංසකයි— 9 ඖශීර—ශබ්දය, පුංලිඟුවූයේ, චාමරදණ්ඩයෙහි, නපුංසකවූයේ, ඇඳෙහි, පුටුවෙහි— 10 පුෂ්කර—යනු, ඇතුන්සොඬ අග, බෙර ඈස් ආදි වාදැමුඛය, ජලය, අහස, කඩුමැද, පියුම, තොට, පොකුරුමුල්—යන අවරුත්හි, නපුංසකයි.

---

a ගහ්වරස්තු ගුහාදම්භ නිකුඤ්ජගහනෙෂ්වපි—විශ්ව.
b අග්‍රඃ පුරස්තා දුපරි පරිමාණෙ පලස්‍යච
ආලම්බනෙ සමූහෙ ච ප්‍රාන්තෙ ච ස්‍යාන්නපුංසකම්
අධිකෙ ච ප්‍රධානෙ ච ප්‍රථමෙචාභිධෙයවත්—මෙදිනී.
c පුරං ශරීරමිත්‍යුක්තං ගෘහොපරිගෘහෙ පුරම්
පුරො ගුග්ගුලුරාඛ්‍යාතො නගරේ'පි පුරං පුරී—ධරණී.
d මන්දිරං නගරෙ කලිබං නාතු ස්‍යාත් මකරාලයෙ.
e දරොඃස්ත්‍රී සාධ්වසෙ ගර්තෙ කන්දරෙතු දරා ස්මෘතා
දරාවස්‍යං මනාගණේ....... ....
f වජ්‍රං ස්‍යාත් බාලකෙ ධාත්‍රයං කලිබං යොගාන්තරෙ පුමාන්
වජ්‍රා ස්නුහ්‍යාං ගුඩූච්‍යාංච විජ්‍ර් ස්නුහ්‍යන්තරෙ ස්මෘතා
දම්භොලෞ හීරකෙ 'ප්‍යස්ත්‍රී වජ්‍රං නපු වරත්‍රයොඃ.
g තන්ත්‍රං කුටුම්බකෘත්‍යෙ ස්‍යාත් සිද්ධාන්තෙචෞෂධොත්තමෙ
ප්‍රධානෙ තන්තුවායෙ ච ශාස්ත්‍රභෙදෙ පරිච්ඡෙදෙ
ශ්‍රුති ශාඛාන්තරෙ හෙතාවුභයාර්ථප්‍රයොජනෙ.
h කලිබ රෙතසි ශුක්‍රො නා භාගීගව ජ්‍යෙෂ්ඨ වස්ත්‍රිෂු
මේ අඬිය බාරාතයි පොතෙහි අධිකව පෙණේ.

.186 1 අන්තරම් (අවකාශාවධි පරිධානාන්තර්ධිභෙදතාදර්ථ්‍ය
ඡිද්‍රාත්මීය විනාබහිරවසරමධ්‍යෙ'න්තරාත්මනි ච)

187 2 (මුෂ්කො'පි) පිඨරං a 3 (රාජකශෙරුණ්‍යපි) නාගරම් b
4 ශාර්වරං (ත්වන්ධතමසෙ ඝාතුකෙ c භෙද්‍යලිඞ්ගකඃ)

188 5 ගෞරො d ('රුණෙ සිතෙ පීතෙ) 6 (ව්‍රණකාර්‍ය්‍යෙ'ප්‍ය) රුෂ්කරඃ e
7 ජඨරඃ (කඨිනෙ'පි ස්‍යාත්) 8 අධස්තාදපිචා) ධරඃ f

189 9 (අනාකුලෙ'පි චෛ) කාග්‍ර්‍යො g 10 ව්‍යග්‍රො (ව්‍යාසක්ත ආකුලෙ)
11 (උපර්‍ය්‍යුදීච්‍යශ්‍රෙෂ්ඨෙෂ්වප්‍යු) ත්තරඃ h (ස්‍යාත්) 12 අනුත්තරඃ

---

1 අන්තර—යනු, අවසර=අවකාශ, සීමා, අඳනාඳෑ, මුවහවීම, වෙනස තාදර්ථ්‍ය, සිදුර, තමා, අයත්, විනාහෝ හැර, බැහැර, ප්‍රාප්තකාල, මැද, (අන්තරාත්ම නම්පරපරිකල්පිත ආත්මයයිලොකව්‍යාපතහෝදෙහාභ්‍යන්තරගත ආත්මයයි)———— 2 පිඨර—යනු, කලාඳුරු අලෙහි ද, නපුංසක යි———— 3 නාගර, යනු, කොකට්යෙහිද, නපුංසකයි———— 4 ශාර්වර-යනු, දැඩි, අඳුර, හිංසක, යන මෙහි, තුන්ලිඟුයි———— 5 ගෞර—යනු, මදරත, සුදු, කසාවන්, යන මෙහි තුන්ලිඟුයි———— 6 අරුෂ්කර—යනු, බදුළුවල යෙහි ද, තුන්ලිඟුයි———— 7 ජඨර-යනු, දැඩිදෙයෙහිද, පුං, (අපි ශබ්දයෙන් කුක්ෂි, උදරරෝග, ගන්නේයි)තුන්ලිඟුයි———— 8 අධර—යනු, යටද, පුං———— 9 එකාග්‍ර—යනු, නිරවුල්හෝ නිරොගි, යන මෙහි, තුන්ලිඟු යි———— 10 ව්‍යග්‍ර—යනු, ව්‍යාවෘත, වියවුල්, යන මෙහි, තුන්ලිඟුයි————
11 උත්තර—යනු, උඩ, උතුර, අතිශයින් ප්‍රශස්ත, යන මෙහි, තුන්ලිඟු යි———— 12 අනුත්තර—යනු, මේ උපරි ආදීතුන්දෙනාගේ විරුද්ධාර්ථයෙහි ද, ශ්‍රෙෂ්ඨාර්ථයෙහි ද වැටේ, තුන්ලිඟුයි·

---

a ස්ථාල්‍යාං නා පිඨරඃ ක්ලීබං මුස්තාමන්ථානදණ්ඩයොඃ—මෙදිනී.

b නාගරං මුස්තකෙ ශුණ්ඨ්‍යාං විදග්ධෙ නාගරොද්භවෙ·

c ඝාතුකෙහෙ නාලිඞ්ගකම්-මෙසේ පාඨකීයා, ඝාතුකශ්චාසාවිහශ්ච, නාලිඞ්ගං පුල්ලිඞ්ගං යි ක්ෂීරස්වාමීන්ගේ ව්‍යාඛ්‍යානයි—බාරාණසී·

d ගෞරඃ පීතෙ'රුණෙ ශ්වෙතෙ විශුද්ධෙචාභිධෙයවත්
නා ශ්වෙතසර්ෂපෙ චන්ද්‍රෙ නව්යොඃ පද්මකෙසරෙ—මෙදිනී·

e අරුෂ්කරො ව්‍රණකෘති ත්‍රිෂු භල්ලාතකෙ පුමාන්

f අධරස්තු පුමානොෂ්ඨෙ හීනෙ 'න්‍යුර්ධ්වෙ'පි වාච්‍යවත්.

g එකාග්‍රමන්‍යලිඞ්ගඃ ස්‍යාදෙකතානෙ'ප්‍යනාකුලෙ·

h උත්තරං ප්‍රතිවාක්‍යෙ ස්‍යාදූර්ධ්වාදිච්‍යෙත්තමෙ 'න්‍යවත්
උත්තරස්තු විරාටස්‍ය තනයෙ දිශිචොත්තරෙ—මෙදිනී.

190 (එෂාං විපය්‍ය්‍යෙ ශ්‍රෙෂ්ඨ 1 දූරානාත්මොත්තමාඃ) පරාඃ a
2 (ස්වාදු ප්‍රියෞතු) මධුරෞ b 3 ක්‍රූරෞ c (කඨිනනිර්දයෞ)

191 4 උදාරො (දාතෘමහතොර්) 5 ඉතර (ශ්‍රෙෂනීචයොඃ)
6 (මන්දස්වච්ඡන්දයො) ස්වෛරඃ 7 ශුභ්‍රම් (උද්දීප්තශුක්ලයොඃ—රා—

192 8 (චූඩා කිරීටං කෙශාශ්ච සංයතා) මෞලයඃ d ත්‍රයඃ)
9 (ද්‍රුමප්‍රභෙද මාතඞ්ග කාඬපුෂ්පාණි) පීලවඃ e

193 10 (කෘතාන්තානෙහසොඃ) කාලශ් 11 f (චතුර්ථෙපි යුගෙ) කලිඃ g
12 (ස්‍යාත් කුරඞ්ගෙපි) කල්මලඃ 13 h (ප්‍රාවාරෙපිච) කම්බලඃ i

---

1 පර—යනු, දුර, අනාත්ම, උත්තම, යන මෙහි තුන්ලිඟුයි— 2 මධුර—යනු, මිහිරි, ප්‍රිය, යන මෙහි තුන්ලිඟුයි— 3 ක්‍රූර—යනු, දැඩිබැව්, දයානැති, යන මෙහි, තුන්ලිඟුයි— 4 උදාර—යනු, දන්දෙන්නෝ, මහත්තු, යන මෙහි තුන්ලිඟුයි— 5 ඉතර—යනු, සෙසු, නීච, යන මෙහි, තුන්ලිඟුයි— 6 ස්වෛර—යනු, මන්ද, ස්වාධීන යන මෙහි, තුන්ලිඟුයි— 7 ශුභ්‍ර—යනු, ඉතාදිලිහීම, සුදු, යන මෙහි, තුන්ලිඟුයි— 8 මෞලි—යනු, සිළු, ඔටුනු, බැඳිකෙහෙ, යන අර්ථත්‍රයෙහි, පුං— 9 පීලු—යනු, (ජංගලභූමියෙහි ඇතිවන සියුම් පත් ඇති වෘක්ෂවිශෙෂයක් යී සනාතනයි), ඇත්තු, ඊගස්, මල්, යන මෙහි, පුං— 10 කාල—යනු, යම, වේලාව, යන මෙහි. පුං— 11 කලි—යනු, සතරවෙනියුගයෙහිද, පුං— 12 කමල—යනු, මුව වර්ගයෙක්හි, (කළුමුවා එණ නම්, රක්තවර්ණවූයේ හරිණ නම්, කළු රතු නුවූයේකුරඞ්ග නම්, එසේම වෘඩ සුශ්‍රුතයන්විසින්
එණඃ කෘෂ්ණස්තයොර්ඥෙයො හරිණස්තාම්‍ර උච්‍යතෙ
න කෘෂ්ණො නච තාම්‍රශ්ච කුරඞ්ගඃ සොභිධීයතෙ)— 13 කම්බල—යනු, රොමු පිළියෙහි, පුං.

---

a පරඃ ශ්‍රෙෂ්ඨාර්දූරානාත්මොත්තරෙ ක්ලීබං තු කෙවලෙ—මෙදිනී.
b ....මධුරස්තු රසෙ විෂෙ.
මධුරං රසවත් ස්වාදු ප්‍රියෙෂු මධුරො ත්‍රිවත්—විශ්ව.
c ක්‍රූරස්තු කඨිනෙ ඝොරෙ නෘශංසෙත්‍රභිධෙයවත්.
d මෞලිඃ කිරීටෙ ධම්මිල්ලෙ චූඩායාමනපුංසකම්
නාශොකදෞ ස්ත්‍රියාං භූම්නෞ......................මෙදිනී.
e පීලුඃ පුමාන් ප්‍රසූනෙ ස්‍යාත් පරමාණෞ මතඞ්ගජෙ
අස්ථිඛණ්ඩෙච තාලස්‍ය කාඬපාදපභෙදයොඃ—මෙදිනී.
f කාලො මෘත්‍යෞ මහාකාලෙ සමයෙ යමකෘෂ්ණයොඃ—මෙදිනී.
g කලිඃ ස්ත්‍රී කලිකායාං නා ශූරාජි කලහෙ යුගෙ—මෙදිනී.
h කමලං සලිලෙ තාම්‍රෙ ජලජෙ ව්‍යොම්නි භෙෂජෙ.
i කම්බලො නාගරාජෙ ස්‍යාත් සාස්නා ප්‍රාවාරයොරපි.

194 1 (කරෝපහාරයෝඃ පු,සි) බලිඃ a (ප්‍රාණ්‍යගජෙ ස්ත්‍රියාම්)
2 (ශෝල්‍යසාමර්ථ්‍යසෛන්‍යෙෂු) බලංb (නා කාකසීරිණෝඃ)
195 3 වාතූලඃ c (පුංසි වාතාසයාම්ප වාතසඞ්ඝ ත්‍රිෂු)
4 (භෙදප්‍රලිඟඃ ශොඩ්) වතූලඃ d (පුංසි ශ්වාපදඝපියෝඃ)
196 5 මලො e ('ස්ත්‍රී පාපවිට් කිට්ටාන්‍යස්ත්‍රී) 6 ශූලං f (රුගායුධම්)
7 (ශඞ්කාවපි වා යොඃ) කීලඃ 8 g පාලිඃ h (ස්ත්‍ර්‍යශ්‍ර්‍යඞ්ක පඞ්ක්තිෂු)

1 බලි—යනු, සුංකම්, පූජා=පදවිනි, යන මෙහි, පුං; අංගරලිඟයෙහි, ස්ත්‍රී— 2 බල-යනු, තරබව, හැකිබව, සේනාව, යන අර්ථයෙහි, න පුංසකයි; කවුඩා, බලභද්‍රයා, යන මෙහි,පුං— 3 වාතූල—යනු, වාත සමූහයෙහි, පුං; වාතවත්කාර ඉවසනුයේ, තුන්ලිඟුයි— 4 වතූල—යනු, දුර්ජනයන්කෙරෙහි වැටෙනකල අභිධෙය ලිඟුයි, සිංහව්‍යාඝ්‍රාදීන්කෙ රෙහි සර්පාදීන්කෙරෙහි, පුං— 5 මල—යනු, පව්, ගූථ, ධන ආදීන් උපන්කිලිට,යන මෙහි, පුංනපුංසකයි— 6 ශූල-යනු, රුජා, අවි,යන මෙහි, පුනපුංසකයි— 7 කීල—යනු, කුඤ්ඤයෙහිද, විලිඟුයි— 8 පාලි-යනු, කඩු ආදීන් මුව අගහෝතුඩ, ලකුණහෝ උත්සඟය,පෙළ යන මෙහි ස්ත්‍රී.

a බලිර්දෛත්‍යප්‍රභෙදෙ ච කරචාමරදණ්ඩයෝඃ
උපහාරෙ පුමාන් ස්ත්‍රී තු ජරයා ශලථචර්මනි·
ගෘහදාරුප්‍රභෙදෙ ච ජඨරාවයවෙපි ච
b බලං බර්බරෙස රූපෙ ස්ථාමනි සෞල්‍යසෛන්‍යයෝඃ
බලොහලායුධෙ දෛත්‍යභෙදෙ බලිනි වායසෙ—විශ්ව.
c වාතූලඃ පුංසි වාත්‍යායාමප වාතාසඞ්ඝෙ ත්‍රිෂු
මෙසේ පෙළලියාගෙණ වාතා නාං සමූහඃ,වාතං නසහන්ත වාවා තාන් සමූහෙච" ඌලඃ, චාත් තදසහනෙ, හාතුදීක්ෂිතාචාර්,අණ කියයි—අතින් සියලුපොත්ම උක්තප්‍රකාරයි—වාතසමූහයෙහි වැ ටෙනකල පුං ස්ත්‍රීලිඟය, වාතලාදි ද්‍රව්‍යයෙහි වැටෙනකල තුන්ලි ඟුයි—යනු පුරාතන සතනයි.
d වතූලො දුෂ්ටගජෙ සර්පෙ බලෙ ශ්වාපදසිංහයෝඃ
e මලො 'ස්ත්‍රී පාපවිට්කිට්ටෙ කෘපණෙත්‍යභිධෙයවත්
වසා ශුක්‍රමසෘග්මජ්ජාමූත්‍රං විට්කර්ණවිඩ්නඛාඃ
ශ්ලෙෂ්මාශ්‍රුදූෂිකාසෙවදෙ වාදශෙතෙ මලානෘණාම්·
f ....ශූලො'ස්ත්‍රී රොග ආයුධෙ
මෘත්‍යුනෙතකනෛ යාගෙෂු.................................... මෙදිනී·
g කීලඃ කඵොණිකාසාතෙ ස්ථාණෞ ච ජ්වලනාර්චිෂි—ධරණී.
h පාලිඃ කර්ණ ලලාටාග්‍රෙ'ශ්‍රෞ පඞ්ක්තාවඞ්කභෙදයෝඃ·
ඡාත්‍රාදිදෙයෙ ස්ත්‍රී පාලී යූකා සශ්මශ්‍රුයොෂිතොඃ·

197 1 කලා a (ශිල්පෙ කාලභෙදෙ'ප්‍ය) 2 අලි b (සඛ්‍යවළී අපි)
3 (අබ්ධ්‍යම්බුවිකාරතො) වෙලා c (කාලමර්‍ය්‍යාදයොරපි)
198 4 බහුලාඃ d (කෘත්තිකාගාවො) බහුලො ('ග්නිඃ * ශිතෞ ත්‍රිෂු)
5 ලීලා e (විලාසක්‍රියයොර්) 6 උපලා f (ශර්කරාපිච)
199 7 (ශොණිතෙ'ම්භසි) කීලාලං 8 මූලම් g (ආද්‍යෙ ශිඵාභයොඃ) h
9 ජාලං i (සමූහ ආනායො ගවාක්ෂක්ෂාරකාවපි)

---

1 කලා—යනු, ශිල්වැයුම් ආදිය, පන්සියසාළිස් නිමෙසකාලය, යන මෙහි ස්ත්‍රී—— 2 අලි—යනු, සෙහෙලි, පඞ්ක්ති, යන මෙහි, ස්ත්‍රී—— 3 වෙලා—යනු, සාගරජල විකෘතියෙහිහෝ වෙරල, ඝටිකාදි කාලවිශෙෂය, සීමාය, යන මෙහි, ස්ත්‍රී—— 4 බහුලා—යනු, ස්ත්‍රීලිඟුවූයේ කැතිනැකත, දෙනුන්, කිසසි, බහුලඃ, යී පුංලිඟුවූයේ, ගිනෙනැහි වැටෙයි, කෘෂ්ණවර්ණයෙහි වැටෙනකල, තුන්ලිඟුයි—— 5 ලීලා—යනු, ස්ත්‍රීන්ගේ ශෘංගාරචෙෂ්ටාභෙදය, ක්‍රියාය, යන මෙහි, ස්ත්‍රී—— 6 උපලා—යනු, සිහින්ගල්, කඩසකුරුහෝ යී ස්ත්‍රී—— 7 කීලාල—යනු, ලෙහෙ, දිය, යන මෙහි; නපුං—— 8 මූල—යනු, ආරම්භය, රුක් ආදිමුල, මුලේනැකත යන මෙහි; නපුංසකයි—— 9 ජාල—යනු, සමූහය, දැල, කවුළු, මල් කැකුල, යන මෙහි, නපුංසකයි.

---

* අග්ගෙනා—ටීකා. 2.

a කලා ස්‍යාත් මූලරෛවෘද්ධෞ ශිල්පාදාවංශමාත්‍රකෙ
ෂොඩශාංශෙ ච චන්ද්‍රස්‍ය කලනා කාලමානයොඃ—මෙදිනී.

b ....ස්‍යාදලිර්විශදාශයෙ
ත්‍රිෂු ස්ත්‍රියාං වයස්‍යායාං සෙතෞ පඞ්ක්තෞ ච කීර්ත්තිතා—මෙදිනී

c වෙලා කාලෙ ච ජලධෙස් තීරනීරවිකාරයොඃ
අක්ලිෂ්ටමරණෙ රොගසීම්නි වාචි බුධස්ත්‍රියාම්
භොජනෙ'පීශ්වරාණාං ස්‍යාත්..............................විශ්ව.

d බහුලා නීලිකායාං ස්‍යාදෙලායාං ගවි යොෂිති
කෘත්තිකායාං ස්ත්‍රියාං භූම්නි විහායසි නපුංසකම්
පුංස්‍යග්නෞ කෘෂ්ණපක්ෂෙ ච වාච්‍යවත්ප්‍රාජ්‍යකෘෂ්ණයොඃ-මෙදිනී

e ලීලාං විදුඃ කෙලිවිලාසවෙලා ශෘංගාරභාවප්‍රභවක්‍රියාසු—විශ්ව.

f උපලඃ ප්‍රස්තරෙ රත්නෙ ශර්කරායාං ස්මෘතොපලා.

g ශිඵාජ්ඣයොඃ, තියාත් පාඨයි—එහි, අජ්ඣ යනු, මිළයි.

h .... මූලං පාර්ශ්වාද්‍යයොරුඩෞ
නිකුඤ්ජශිඵයොඃ ස්වීයෙ ශිලායාංච වශීකෘතෞ
ප්‍රතිෂ්ඨායාං..................................යනු, හෙමචන්ද්‍ර.

i ජාලං ගවාක්ෂ ආනායෙ ක්ෂාරකෙ දම්භවෘන්දයොඃ
ජාලො නීපද්‍රුමෙ..

200 1 ශීලං (ස්වභාවෙ සද්වෘත්තෙ 2 සස්‍යෙ හෙතුකෘතෙ) ඵලම් a
3 (ඡදිර්නෙත්‍රරුජොඃ ක්ලීබං සමූහෙ) පටලං b (න නා)

201 4 (අධඃ ස්වරූපයොරස්ත්‍රී) තලං c 5 (ස්‍යාච්චාමිෂෙ) පලම්
6 (භූවිවාන්තලෙ'පි) පාතාලං d 7 චෙලං (වස්ත්‍රෙ'ධමෙ ත්‍රිෂු)

202 8 කුකූලං (ශඞ්කුභිඃ කීර්ණෙ ශ්වභ්‍රෙ නා තු තුෂානලෙ)
9 (නිෂ්කීතෙ) කෙවලම් (ඉති ත්‍රිලිඞ්ගං ත්වෙකකෘත්ස්නයොඃ)

203 10 (පර්‍ය්‍යාප්තික්ෂෙමපුණ්‍යෙෂු) කුශලං (ශික්ෂිතෙ ත්‍රිෂු)
11 ප්‍රවාලම් e (අඞ්කුරෙ'ප්‍යස්ත්‍රී 12 ත්‍රිෂු) ස්ථූලං f (ජඩෙ'පි ච)

---

1 ශීල—යනු, ප්‍රකෘතිය, මනාහැසිරීම, යන මෙහි, නපුංසකයි— 2 ඵල—යනු, රුක් ආදීන්හටගන්නාඵල, භාග්‍යයෙන් හටගන්නාවිපාක, යන මෙහි, නපුංසකයි— 3 පටල—යනු, පියස්ස, ඇස්රෝග, යන මෙහි, නපුංසකයි—සමූහයෙහි වැටෙනකල, ස්ත්‍රී නපුංසකයි— 4 තල—යනු, යට, ස්වරූපය, යන මෙහි, නපුංසකයි— 5 පල—යනු, මාංසයෙහි ද, (පලමෙහිද)—නපුංසකයි— 6 පාතාල—යනු, වඩබාග්නියෙහි ද, නපුංසකයි— 7 චෙල—යනු, පිළියෙහි වැටෙනකල, නපුංසකයි, අධමයන්කෙරෙහි වැටෙනකල, තුන්ලිඟුයි—"චෛලං"යි ද පාඨයි— 8 කුකූල—යනු, හුලින්ගැවසිවලෙහි වැටෙනකල, නපුංසකයි, දහසුන්ගිනෙහි වැටෙනකල, පුං— 9 කෙවල—යනු, නිශ්චිතයෙහි වැටෙනකල, නපුංසකයි, හුදකලා, සියලු, යන අර්ථදෙක්හි, තුන්ලිඟුයි— 10 කුශල—යනු, සම්පූර්ණබව, නිර්භය, පින, යන මෙතෙක් අර්ථයෙහි නපුංසකයි, නිපුනයන්කෙරෙහි වැටෙනකල, වාච්‍යලිඟුයි— 11 ප්‍රවාල—යනු, අකුරුදළුවෙහි ද, පුන්නපුංසකයි— 12 ස්ථූල—යනු, වාච්‍යලිඟුවූයේ, අඥයන්කෙරෙහි ද වැටේ.

---

a ඵලං හෙතුසමුත්ථෙ ස්‍යාත් ඵලකෙ ව්‍යුෂ්ටිලාභයොඃ
ජාතීඵලෙ 'පි කක්කොලෙ සස්‍යවාණාග්‍රයොරපි—විශ්ව.
ත්‍රිපල්‍යාංද—හෙම.

b ....අථ පටලං පිටකෙච පරිච්ඡෙදෙ
ඡදිර්දෘග්‍රොගතිලකෙ ක්ලීබං වෘන්දෙ පුනර්න නා—මෙදිනි.

c තලං ස්වරූපෙ'නූර්ධ්වෙ'ස්ත්‍රී ක්ලීබං ජ්‍යාඝාතවාරණෙ
කානනෙ කාය්‍යබීජෙච පුංසි තාලමහීරුහෙ
චපෙටෙච ත්‍රසරෞ තනාත්‍රිකාතෙ සවේ‍යත පාණිනා—මෙදිනි.

d පාතාලං නාගලොකෙ ස්‍යාච්චවරෙ වඩබානලෙ.

e ප්‍රවාලො'ස්ත්‍රී කිසලයෙ වීණාදණ්ඩෙච විද්‍රුමෙ—මෙදිනි.

f ස්ථූලං කූටෙච නිෂ්ප්‍රඥෙ පීවරෙ චාන්‍යලිඞ්ගකම්—මෙදිනි.

204 1 කරාලො a (දන්තුරෙ b තුඞ්ගෙ 2 චාරෞ දක්ෂෙච) පෙශලඃ
3 (මූර්ඛෙ'ර්භකෙ'පි) බාලඃ c (ස්‍යාත්) 4 ලොල d (ශ්චලසතෘෂ්ණයොඃ)-ලා

205 5 දවදාවෞ (වනාරණ්‍යවහ්නී 6 ජන්මහරෞ) භවෞ e
7 (මන්ත්‍රී සහායඃ) සචිවෞ) 8 (පතිශාඛිනරාඃ) ධවාඃ

206 9 අවයඃ (ශෛලමෙෂාර්කා 10 අඥාහ්වානාධ්වරා) හවාඃ
11 භාවඃ f (සත්තා * ස්වභාවාභිප්‍රායචෙෂ්ටාත්මජන්මසු)

207 12 (ස්‍යාදුත්පාදෙ ඵලෙ පුෂ්පෙ) ප්‍රසවො (ගර්භමොචනෙ)
13 (අවිශ්වාසෙ පහ්නවෙ'පි නිකෘතාවපි) නිහ්නවඃ

---

1 කරාල—යනු, උස්දත් ඇත්තන්කෙරෙහිද, උස්දෙයෙහිද, තුන්ලිඟුයි— 2 පෙශල—යනු, මනොහරදෙයෙහි, චතුරයන්කෙරෙහි, තුන්ලිඟුයි— 3 බාල—යනු, අඥ, දරු, යන අර්ථදෙක්හි, තුන්ලිඟුයි— 4 ලොල—යනු, චචල, තෘෂ්ණාසහිත යන අර්ථදෙක්හි, තුන්ලිඟුයි— 5 දව=දාව-යන, ශබ්දදෙක, අරණ්‍ය, වනවහ්නි, යන දෙක්හි, වැටේ පුං— 6 භව—යනු, උත්පත්ති, ඊශ්වර, යන අර්ථදෙක්හි, වැටේ, පුං— 7 සචිව—යනු, ඇමති, යහලු, යන අර්ථදෙක්හි, පුං— 8 ධව—යනු, සැමි, දිවරුක්, මිනිස් යන මේ අර්ථත්‍රයෙහි, පුං— 9 අවි—යනු, සෙල් එළු, හිරු, යන මෙහි—(ධූර්තයන්කෙරෙහි ද.) පුං— 10 හව—යනු, අණ, කැඳවීම්' යාග, යන මෙහි, පුං— 11 භාව—යනු, විම්, ස්වභාව, අභිප්‍රාය, ශාරීරික උත්සාහය, ආත්මය, ජන්මය, යන මෙහි, පුං— 12 ප්‍රසව-යනු, උත්පත්ති, ගෙඩි, මල්, දරුවන්වැදීම්, යන මෙහි—(දරුවන්කෙරෙහිද) පුං— 13 නිහ්නව—යනු, විස්වස්නැතිබව, වලහාබිණීම, සටබව, යන මෙහි, පුං.

---

* ස්වභාවයි කාලිකාහා සිංහල.

a කරාලං දන්තුරෙ තුඞ්ගෙ භීෂණෙ චාභිධෙයවත්
සසර්ජරසතෛලෙ නා කලිඛං කෘෂ්ණකුඨෙරකෙ.

b දන්තුරස්තුන්නත රදෙ තථොන්නතනතෙ ත්‍රිෂු.

c බාලඃ කචෙ ශිශෞ මූර්ඛෙ ත්‍රිෂ්වෙරෙ'ශ්වහස්ත්‍යපුච්ඡයොඃ—විශ්ව.
බාලො නා කුන්තලෙ'ශ්වස්‍ය ගජස්‍යාපිච වාලධෞ
වාච්‍යලිඞ්ගො භවෙදඥෙ ත්‍රිශ්වෙරෙ පුන්නපුංසකම්
අලඞ්කාරාන්තරෙ මෙධ්‍ය බාලී බාලතුවෞ ස්ත්‍රියාම්.

d ලොලශ්චලෙ සතෘෂ්ණෙච ලොලාතු රසනාශ්‍රියොඃ.

e භවඃ ක්ෂෙමෙච සංසාරෙ සත්තායාං ප්‍රාප්තිජන්මනොඃ—මෙදිනී.

f ක්‍රියා ලීලා පදාර්ථෙෂු විභූති බුධ ජන්තුෂු
රත්‍යාදෞච භාවඃ..............................

208 1 (උත්සාහාමර්ෂයොරිච්ඡාප්‍රසරෙ a මහ) උත්සවඃ
2 අනුභාවඃ (ප්‍රභාවෙ සතාත් සතාච මතිනිශ්චයෙ)

209 3 (ස්‍යාජ්ජන්මහෙතුඃ) ප්‍රභවඃ b (ස්ථානචාද්‍යොපලබ්ධයෙ)
4 ශූද්‍රායාං විප්‍රතනයෙ ශස්ත්‍රෙ) පාරශවඃ (පුමාන්)

210 5 ධ්‍රුවො c (භභෙදෙ ක්ලිබන්තු නිශ්චිතෙ ශාශ්වතෙ ත්‍රිෂු)
6 ස්වො (ඥාතාවාත්මනි) ස්වං (ත්‍රිෂ්වාත්මීයෙ) ස්වො('ස්ත්‍රියාං ධනෙ)

211 7 ස්ත්‍රී කටීවස්ත්‍රබන්ධෙ 'පි) නීවී (පරිපණෙ'පි ච)
8 ශිවා d (ගෞරීඵෙරවයොර්) 9 ද්වන්ද්වං e (කලහයුග්මයොඃ)

---

1 උත්සව—යනු, උඩනැගීම, කෝප, රිසි, උත්පත්ති, සැණකෙළි; යන මෙහි, පුං—— 2 අනුභාව—යනු, තෙජස, සාධූන්ගේ ප්‍රඥානිශ්චය, යන අර්ථදෙක්හි, පුං—— 3 ප්‍රභව-යනු, උත්පත්තිකාරණය, (ගඞ්ගාප්‍රභවො හිමවාන් යනාදියෙහි සෙයින්) උපලබ්ධිමූල, යන මෙහි, පුං—— 4 පාරශව—යනු, ශූද්‍රබිරිඳකුස බමුණකුනිසා උපන් පිත්, පොරව, යන මෙහි—(පරස්ත්‍රිය පුතුකෙරෙහිද) පුං—— 5 ධ්‍රුව—යනු, ධ්‍රැවතාරකායෙහි, වැටෙන්කල පුලිඟුයි, නිශ්චිතයෙහි නපුංසකයි, නිත්‍යයෙහි තුන්ලිඟුයි—— 6 ස්ව—යනු, නෑයන්, කෙරෙහි, ආත්මයෙහි, වැටෙනකල, ස්වඃ යි පුලිඟුයි, තමා අයත්දෙයෙහි වැටෙන්තේ තුන්ලිඟුයි, ධනයෙහි වැටෙනුයේ පුනපුංසකයි—— 7 නීවි-යනු, ගැහැණුන් හිනබැඳි වස්ත්‍රසන්ධියෙහි ද, වෙළඳුන් මූලධනයෙහි ද, ස්ත්‍රී—— 8 ශිවා—යනු, උමයගනා, සිවල්, යන මෙහි, ස්ත්‍රී—— 9 ද්වන්ද්ව—යනු, ඩබර, යුගල, යන මෙහි, නපුංසකයි-(පුංලිඟුද කිසිතැණෙක පෙණේ).

---

a "ප්‍රසරෙ" යි මරටී සිංහලදෙක්හි "ප්‍රසරො—වෙගඃ, යි මරාටි ටීකා යි—"ප්‍රසවඃ උත්පත්තිඃ" යි භානුදීක්ෂිත ටීකායි.

b ප්‍රභවො ජන්මමූලෙ ස්‍යාජ්ජන්මහෙතෞ පරාක්‍රමෙ
ඥාතස්‍යචාදිමස්ථානෙ... ... ...මෙදිනී.

c ධ්‍රුවඃ ශඞ්කෞ හරෙ විෂ්ණෞ වටෙවොත්තානපාදජෙ
වසුයොගභිදෙඃ පුංසි ක්ලීබං නිශ්චිතතර්කයොඃ—මෙදිනී.

d පුණ්ඩරීකද්‍රුමෙචාපි ශිවා ඣටාමලෞෂධෞ
අභයාමලකීගෞරී ක්‍රොෂ්ට්‍රී සකාතුළිලාසුච—විශ්ව.

e ද්වන්ද්වං රහස්‍ය කලහෙ තථා මිථුනයුග්මයොඃ

212 1 (ද්‍රව්‍යාසුව්‍යවසායේෂු) සත්ත්වම් a (අස්ත්‍රීතු ජන්තුෂු)
2 ක්ලීබං b (නපුංසකෙ ෂණ්ඩෙ වාච්‍යලිඞ්ගමවික්‍රමෙ)—වා—

213 3 (වෞ) විශෞ c (වෛශ්‍යමනුජෞ 4 වෞ චරාභිමරෞ) ස්පශෞ
5 (වෞ) රාශී (පුඤ්ජමෙෂාද්‍යෞ 6 වෞ) වංශෞ d (කුලමස්කරෞ)

214 7 (රහඃ ප්‍රකාශෞ) විකාශෞ e 8 නිර්වේශෞ f (භෘතිභොගයොඃ
9 කෘතාන්තො පුංසි) කීනාශඃ (ක්ෂුද්‍රකර්ෂිකයොස්ත්‍රිෂු)

---

1 සත්ත්ව-යනු, වස්තු, ප්‍රාණ, නිශ්චය හෝ වීර්‍ය්‍යාතිශය, යන මෙහි, නපුංසකයි; පුන්නපුංසකවූයේ, ප්‍රාණීන් කියා—— 2 ක්ලීබ-යනු, විලිඟුවූයේ තෘතීයාප්‍රකෘතියයි කියනලද නපුංසකයන්කෙරෙහි වැටේ, අලසයන්කෙරෙහි වැටෙනකල, වාච්‍යලිඟුයි—— 3 විශ්—යනු, ගොවිකුල ඇත්තහු, මිනිසා, යන අර්ථදෙක කියයි—— 4 ස්පශ-යනු, චරපුරුෂ, යුද්ධ, යන අර්ථදෙක්හි, පුං—— 5 රාශි-යනු, සමූහය, මෙෂවෘෂාදි දොළොස්රාස, යන මෙහි පුං—— 6 වංශ—යනු, ගොත්‍රය, හුණගස, යන මෙහි පුං—— 7 විකාශ=(විකාශ)—යනු, විජනස්ථාන, ස්ඵුට, යන මෙහි, පුං—— 8 නිර්වේශ-යනු, වෙතන, උපභොග=සම්පත් හෝ, යන දෙක්හි, පුං—— 9 කීනාශ—යනු, පුංලිඟුයෙහි වැටෙන්නේ, යමයා කියයි, ත්‍රිලිඟුවූයේ කෘපණයන්, සස්කරුවන් කියයි.

---

a සත්ත්වං ද්‍රව්‍යෙ ගුණෙ චිත්තෙ ව්‍යවසායස්වභාවයොඃ
පිශාචාදාවාත්මභාවෙ බලෙ ප්‍රාණෙෂු ජන්තුෂු—හෙමචන්ද්‍ර

b අයමොෂෙධ්‍යත්‍ර භ්‍රමාත් පඨිතඃ—යනු භානුදීක්ෂිත ටීකායි.
ඛවයොඃ සාවර්ණ්‍යාත් අස්‍ය අත්‍ර පාඨඃ—යනු කියා
අස්ත්‍රී නපුංසකෙ ක්ලිබං වාච්‍යලිඞ්ගමවික්‍රමෙ—රුද්‍රයි
… … … … … … … ක්ලිබො පෞරුෂෂණ්ඩයොඃ—හෙමචන්ද්‍ර
ක්ලීබං ස්‍යාත් ෂණ්ඩකෙ නස්ත්‍රී වාච්‍යලිඞ්ගස්ත්වවික්‍රමෙ—මෙදිනී
ක්ලීබ ශබ්දයා තමා පවර්ග තෘතීයාන්තබැව් නිශ්චිත පිණිසමේ උදාහරණත්‍රයද දක්වනලදී—මරාටි

c විට් ස්ත්‍රියාං වෛශ්‍යමනුජප්‍රවෙශෙෂු මණීෂිභිඃ—විශ්ව

d වංශඃ සඞ්ඝෙ 'න්වයෙ වෙණෞ පෘෂ්ඨාද්‍යවයවෙ'පි ච—හෙමචන්ද්‍රයි

e විකාශඃ පුංසි විජනෙ ප්‍රකාශෙ සද්භාගමෙ
උච්‍යතෙච… … … … … … … … … … …

f නිර්වේශස්තු පුමාන් භොගෙ වෙතනෙ මූර්ච්ඡනෙ'පි ච

215 1 (පදෙ ලක්ෂ්‍ය නිමිත්තෙ) 'පදෙශඃ a 2 (ස්‍යාත්) කුශම්(අප්සුම b)
3 දශා c (වස්ථානෙකවිධාපි) 4 ආශා d (තෘෂ්ණාපිවායතා)
216 5 වශා e (ස්ත්‍රී කරිණීච ස්‍යාද්) 6 දෘශ් f (ඥානෙ ඥතරි ත්‍රිෂු)
7 (ස්‍යාත්) කර්කශඃ g (සාහසිකඃ කඨොරාමසෘණාවපි)
217 8 ප්‍රකාශො h ('තිප්‍රසිද්ධෙ'පි 9 ශිශාවඥෙච) බාලිශඃ—ශා—
10 සුරමත්ස්‍යයොඃ) අනිමිෂො 11 පූරුෂා (වාත්ම මානවෙ)
218 12 (කාකමත්ස්‍යාත්පක්ෂයො) i ධ්වාංක්ෂො 13 කක්ෂො k (තෘණවීරුධොඃ)
14 අභීෂුඃ (ප්‍රග්‍රහෙ රශ්මෞ) ප්‍රෛෂඃ 15 l (ප්‍රෙෂණමර්දනෙ)

1 අපදෙශ—යනු, ව්‍යාජ, ඉලක්ක, සලකුණ, යන මෙහි, පුං— 2 කුශ—යනු, දියෙහි ද, නපුංසකයි— 3 දශා—යනු, බාල්‍යාදී නානා අවස්ථාව තියා, ස්ත්‍රී— 4 ආශා—යනු, දිශාතෘෂ්ණාවද තියා— 5 වශා—යනු, ගැහැණි, ඇතිනි, යන අර්ථදෙක්හි, ස්ත්‍රී— 6 දෘග්-යනු, නුවන, නුවනැත්තා, යන මෙහි, තුන්— 7 කර්කශ-යනු, නොවිමසා ක්‍රියා කරන්නේ, දැඩිහෝ කෲරය, අමෘදුය, යන මෙහි, තුන්— 8 ප්‍රකාශ—යනු, ඉතා ප්‍රසිද්ධයෙහි, තුන්— 9 බාලිශ—යනු, දරුය, අඥය, යන මෙහි, තුන්— 10 අනිමිෂ—යනු, දෙවි, කුඩමැසි, යන මෙහි, පුං— 11 පූරුෂ—යනු; ආත්මය, පිරිමිය, යන මෙහි·පුං-(දේඛගසද වැටෙයි, යනු, හෙමචන්ද්‍රයි)— 12 ධ්වාංක්ෂ-යනු, කවුඩු, කුඩමසුන් ගසා කන බකාද ලිහිණි, යන අර්ථදෙක්හි, පුං— 13 කක්ෂ-යනු, තණ, ප්‍රතානවත් ලතා, යන මෙහි, පුං— 14 අභීෂු—යනු, රථරුහැන් ආදිය, හිරු ආදීන්ගේ රැස්, යන මෙහි, පුං— 15 ප්‍රෛෂ-යනු, මෙහෙයීම, මැඩීම; යන මෙහි, පුං·

a අපදෙශඃ පුමාන් ලක්ෂ්‍ය නිමිත්ත ව්‍යාජයොරපි—විශ්ව·
පදෙ යන්නාට ස්ථානෙ යි බාරානසී—ව්‍යාජෙ යි මරාටී—
b කුශො රාමසුතෙ දර්භෙ යොක්ත්‍රෙ ද්වීපෙ කුශෝජලෙ—විශ්වඃ
c දශා වස්ත්‍රදීපවල්ල්‍යාවස්ථානෙත භූමති යොෂිති·
d ආශා කකුභි තෘෂ්ණායාං... ... ...
e වශා වන්ධ්‍යා සුතා යොෂා ස්ත්‍රී ගවී කරිණීෂුච—විශ්ව මෙදිනෞ.
f දෘක් ස්ත්‍රියාං දෘෂ්ටෞ නෙත්‍රෙ බුද්ධෞච ත්‍රිෂු වීක්ෂකෙ—මෙදිනී.
g කර්කශඃ පරුෂෙ කෲරෙ කෘපණෙ නිර්දයෙ දෘඪෙ·
ඉක්ෂෞ සාහසිකෙ කාසමර්දකාම්පිල්‍යයොරපි—විශ්ව·
h ප්‍රකාශො 'තිප්‍රසිද්ධෙ ස්‍යාත් ප්‍රහාසාතපයොඃ ස්ඵුටෙ·
i ධ්වාංක්ෂඃ සතු කාකබකයො ස්තක්කුටෙ භික්ෂුකෙ ගෘහෙ—විශ්ව·
තක්කුට නම්, ඇටයෙන් කපු තොරකරණ යන්ත්‍රයි.
k කක්ෂඃ ස්‍යාත්තො භුජමූලෙ කක්ෂො'රණ්‍යෙච වීරුධි
කක්ෂඃ ශුෂ්කතෘණෙ ප්‍රොක්තඃ කක්ෂඃ කච්ඡ උදාහෘතඃ
කක්ෂා ස්පර්ධාපදෙ කාච්‍යාං රථගෙහප්‍රකොෂ්ඨයොඃ
ගජරජ්ජෞ පරීධානෙ පශ්චාදඤ්චලපල්ලවෙ—ධරණිකොෂයි·
l ප්‍රෛෂඃ ස්‍යාත් ප්‍රෙෂණෙ ක්ලෙශෙ මර්දනොන්මාදයොරපි—විශ්ව·

219 1 පක්ෂඃ a (සහායෙ'පි) 2 උෂ්ණීෂඃ b (ශිරොවෙෂ්ටකිරීටයොඃ)
3 (ශුක්‍රලෙ c මූෂිකෙ ශ්‍රෙෂ්ඨෙ සුකෘතෙ වෘෂභෙ) වෘෂඃ d
220 4 කොෂො ('ස්ත්‍රී කුඩ්මලෙ ඛඩ්ගපිධානෙ'ර්ථෞඝදිව්‍යයොඃ) e
5 (ද්‍යූතෙ'ක්ෂෙ සාරිඵලකෙ'පි) ආකර්ෂෝ 6 ('ථා) ක්ෂම් f ඉන්ද්‍රියෙ)
221 නාද්‍යූතාඞ්ගෙ කර්ෂෙචක්‍රෙ ව්‍යවහාරෙ කලිද්‍රුමෙ)
7 කර්ෂූ (ර්වාර්ත්තා කරීෂාග්නිඃ) කර්ෂූඃ (කුල්‍යාභිධායිනී)
222 8 (පුම්භාවෙ තත්ක්‍රියායාඤ්ච) පෞරුෂං g 9 විෂම් h (අප්සුච)
10 (උපාදනෙ'පි) ආමිෂං i ස්‍යාද් 11 (අපරාධෙ'පි) කිල්විෂම් k

---

1 පක්ෂ—යනු, යහළුවන් කෙරෙහිද, පුං〰 2 උෂ්ණීෂ-යනු, ඉසවෙළුම, කිරුළ, යන මෙහි, පුනපුංසකයි〰 3 වෘෂ-යනු, ශුක්‍රධාතු අධික, මූෂික, ශ්‍රෙෂ්ඨ, යහපත්ක්‍රියා, වෘෂභ, යන මෙහි, පුං〰 4 කොෂ=කොශ-යනු, මල්කැකුල, කඩුකොපුව, වස්තුරාශිය, දිව්‍යරීම, යනමෙහි, පුනපුංසකයි〰 5 ආකර්ෂ—යනු, දුකෙළිය, පස ඇට, දුපෝරුව, යන මෙහි, පුං〰 6 අක්ෂ—යනු, චක්ෂුරාදිය, පස ඇට, කර්ෂය, රියසක, අයවැය සැලකීම, බුළුගස, යන මෙහි, ඉඳුරන්හි නපුංසක, සෙස්ස පුං〰 7 කර්ෂූ—යනු, පුංලිඟුවූයේ, ජීවිකා, ගොම්වැරටිගිනි, තියා, ස්ත්‍රීලිඟුවූයේ, කපනලද ඇල, යන මෙහි, පුං〰 8 පෞරුෂ—යනු, පිරිමිබව, පිරිමිකම, යන මෙහි; නපුංසකයි〰 9 විෂ—යනු, ජලයෙහිද, නපුංසකයි〰 10 ආමිෂ—යනු, අත්ලස්හි, පුනපුංසකයි〰
11 කිල්විෂ—යනු, අපරාධයෙහිද, නපුංසකයි.

---

a පක්ෂො මාසාර්ධකෙ පාර්ශ්වෙ ග්‍රහෙ සාධ්‍යවිරොධයොඃ
කෙශාදෙඃ පරතො වෘන්දෙ බලෙ සඛිසහායයොඃ
චුල්ලිරන්ධ්‍රෙ පතත්‍රෙ ච වාජිකුඤ්ජරපාර්ශ්වයොඃ—මෙදිනී.

b උෂ්ණීෂං ලක්ෂණාන්තරෙ-යනුයෙන් උෂ්ණීෂං යි නපුංසකලිඟුවූයේ එක්තරා මහාපුරුෂලක්ෂණයෙක්හි වැටෙයි-හෙම චන්ද්‍රයෝ කියති.

c ශුක්‍රලො වෘෂණඃ යි මරාටි ටීකායි.

d වෘෂො ධර්මෙ බලිවර්දෙ ශෘඞ්ග්‍යං පුංරාශිභෙදයොඃ
ශ්‍රෙෂ්ඨෙ ස්‍යාදුත්තරස්ථෙ ච වෘෂමූෂිකා ශුක්‍රලෙ.

e මේ අර්ථය මරාටිපොතෙහි 'කොශො' යි තාලව්‍යවර්ගාන්තයෙහි ද පෙණේ.

f අක්ෂඃ කර්ෂෙ තුෂෙ චක්‍රෙ ශකටව්‍යවහාරයොඃ
ආත්මජ්ඤෙ පාශකෙ චාක්ෂං තුත්ථෙ සෞවර්චලෙන්ද්‍රියෙ—විශ්ව.

g පෞරුෂං පුරුෂස්‍ය ස්‍යාද් භාවෙ කර්මණි තෙජසි
ඌර්ධ්වවිස්තෘතදෙඃ පාණිනෘමානෙ ත්‍රිෂ්වභිධෙයවත්-විශ්වමෙදින්‍යෞ.

h විෂන්තු ගරලෙ තොයෙ..............................විශ්ව.

i ....ආමිෂං පුනපුංසකම්
භොග්‍යවස්තුනි සම්භොගෙ'ප්‍යුත්කොචෙ පලලෙ පි ච.

k ....කිල්විෂම්පාපරොගයොඃ

223 1 (සමාඞ්ගෙ ලොකධාත්වංශෙ වත්සරෙ) වර්ෂම් (අස්ත්‍රියාම්)
2 ප්‍රෙක්ෂා a (නෘත්‍යෙක්ෂණං ප්‍රඥා) 3 භික්ෂා (සෙවාර්ථනාභෘතිඃ)
224 4 ත්විට් b (ශොභාපි ත්‍රිෂු පරෙ) c 5 න්‍යක්ෂං d (කාර්ත්ස්න්‍ය නිකෘෂ්ටයොඃ)
6 (ප්‍රත්‍යක්ෂෙ'ධිකෘතෙ)'ධ්‍යක්ෂො 7 රූක්ෂ (ස්ත්වප්‍රෙම්ණ්‍යචික්කණෙ)-ෂා
225 8 (රවිශ්වෙතච්ඡදෞ) හංසෞ e 9 (සූර්‍ය්‍යවහ්නී) විභාවසූ
10 වත්සෞ f (තර්ණකවර්ෂෞ ද්වෞ 11 සාරඞ්ගෙ ච) දිවෞකසඃ g
226 12 (ශෘඞ්ගාරාදෞ විෂෙ වීර්‍ය්‍යෙ ගුණෙ රාගෙ ද්‍රවෙ) රසඃ h
13 (පුංසි) උත්තංසාවතංසෞ (ද්වෞ කර්ණපූරෙ'ප ශෙඛරෙ)

---

1 වර්ෂ-යනු, වැස්ස, දඹදිවහෝ, (එහි භාරතාදි කාඩහෝය), අවුරුද්ද, යන මෙහි, පුන්නපුංසකයි— 2 ප්‍රෙක්ෂා-යනු, නැටුම්බැලීම, නුවණ, යන මෙහි, ස්ත්‍රී— 3 භික්ෂා-යනු, සේවා, අයීනා, බැලමෙහෙ, යන මෙහි, ස්ත්‍රී—(සිඟාගත්දැද, භික්ෂිතවස්තුනි, යන ටීකායෙන් දතයුතු)— 4 ත්විෂ්—යනු, ශොභාවහෝ කාන්තිය, (අපි ශබ්දයෙන්, වචනය, රුචිය, ගන්නේයි) ස්ත්‍රී— 5 න්‍යක්ෂ-යනු, සියල්ල, දිළිඳුහෝ අධම, යන මෙහි— 6 අධ්‍යක්ෂ-යනු, ඉන්ද්‍රියගම්‍යද්‍රව්‍ය (හෝ ප්‍රමාණප්‍රමෙයදෙක),ප්‍රධාන යන මෙහි— 7 රූක්ෂ—යනු, අප්‍රෙම, නොමෙලෙක්, යන අර්ථදෙක්හි— 8 හංස—යනු, හිර, තිසර, යන මෙහි, පුං— 9 විභාවසු—යනු, ඉර, ගිනි, යන මෙහි, පුං—(භාරහෙදෙව සි ටීකාහෙයින් මුතුවැල ද වැටේ)— 10 වත්ස—යනු, වස්සා, අවුරුද්ද, යන මෙහි, පුං— 11 දිවෞකස්—යනු, කැදැත්තන්ද කියයි, පුං— 12 රස—යනු, ශෘංගාර වීරාදි නවවිධරසය, සර්පාදිවිෂ, තෙජස,මිහිරිඇඹුල් ආදි ෂඩ්රස,අනුරාග, ජලාදි ගලායනද්‍රව්‍ය, යන මෙහි, පුං— 13 උත්තංස=අවතංස—යනු, කර්ණාභරණ, මුදුන්මල්කඩ, යන මෙහි, පුං—(රුද්‍රකොෂ නමින් නපුංසකලිඞ්ගදවෙයි පුරාණසන්නයි.

---

a ප්‍රෙක්ෂා ධීරීක්ෂණං නෘත්තං............ ....හෙමචන්ද්‍ර.
b කාන්තෞ වාචි රුචෞ ත්විට් ස්ත්‍රී....................යනු රභස.
c මින්මත්තෙහි කියන ශාන්තයෝ තුන්ලිඞ්ගයි.
d න්‍යක්ෂඃ පරශුරාමෙ ස්‍යාත් න්‍යක්ෂඃ කාර්ත්ස්න්‍ය නිකෘෂ්ටයොඃ-විශ්ව
e හංසො විහඞ්ගභෙදෙ ස්‍යාදර්කෙ විෂ්ණෞ හයාන්තරෙ
යොගි මන්ත්‍රාදිභෙදෙෂු පරමාත්මන්‍යමත්සරෙ
නිර්ලොභනෘපතෞ හංසඃ ශාරීරමරුදන්තරෙ—විශ්ව.
f ....වත්සඃ පුත්‍රාදි වර්ෂයොඃ
තර්ණකෙ නොරසි ක්ලීබං...... ....මෙදිනි.
g දිවොකාශ්ච දිවෞකාශ්ච පුංසි දෙවෙච චාතකෙ—විරූපකෝෂ.
h රසො ගන්ධරසෙ'ශ්වාදෞ තික්තාදෞ විෂරාගයොඃ
ශෘඞ්ගාරාදෞ ද්‍රවෙ වීර්‍ය්‍යෙ දෙහධාත්වම්බුපාරදෙ
රසාතු ශල්ලකී පාඨා ජිහ්වා ධරණී කඞ්ගුෂු—විශ්ව.

227 1 (දෙවභෙදේ'නලෙ රශ්මෞ) වසු (රත්නෙ ධනෙ) වසු a
2 (වපෙණෞච) වෙධාඃ b 3 (ස්ත්‍රීභා) ශී (හිතාශංසාහිදංෂ්ට්‍රයොඃ)

228 4 ලාලසෙ c (ප්‍රාර්ථනෞත්සුක්‍යොඃ) 5 හිංසා (චෞර්‍ය්‍යාදි කර්ම්මච)
6 ප්‍රසූ d (රශ්වාපි 7 භූද්‍යාවෞ) රොදසෙ‍‍්‍යා රොදසී e (ච තෙ)

229 8 (ජ්වාලාභාසොර්න පුංස්‍ය) අර්චිර් 9 ජ්‍යොතිර් f (භද්‍යොතදෘෂ්ටිෂු)
10 (පාපාපරාධයොර්) ආගඃ 11 (ඛගබාල්‍යාදිනොර්) වයඃ

---

1 වසු-යනු, පුල්ලිංගවූයේ, අෂ්ට වසුදෙවතාවෝය, ගිනිය, සූර්‍ය්‍යාදිරශ්මිය යන මෙනෙක් අර්ථයි, නපුංසකවූයේ, රත්නයෙහි, ධනයෙහි, වැටේ— 2 වෙධස්—යනු, වාසුදෙවයාකෙරෙහි ද, පුං— 3 ආශිස්—යනු, අභිෂ්ටප්‍රාර්ථනා, සර්ප්පයන්ගේ දළ, යන මෙහි, ස්ත්‍රී— 4 ලාලස—යනු, යාච්ඤා, වැයම හෝ ආසාව, ස්ත්‍රී— 5 හිංසා—යනු, සොරකම්හි ද, ස්ත්‍රී—(ආදියනුයෙන්, බන්ධන, ත්‍රාසන, තාඩන, වෘත්තිනාසාදිය, අන්තර්ගතකෙරෙති)— 6 ප්‍රසූ-යනු, වෙළඹුන්කෙරෙහි ද, ස්ත්‍රී— 7 රොදසී=රොදසෙ‍්‍යා—යනු, අහසපොළෝදෙක්හි, ස්ත්‍රී—(අව්‍යයයිද කියති)— 8 අර්චිස්—යනු; ගිනිසිළු, රශ්මි, යන මෙහි, ස්ත්‍රී නපුංසකයි— 9 ජ්‍යොතිස්—යනු, තරු, ආලොක, දෘෂ්ටි, යන මෙහි, නපුංසකයි— 10 ආගස්—යනු, පව්, අපරාධ, යන මෙහි, නපුංසකයි— 11 වයස්—යනු, ලිහිණි, ළදරු, යන මෙහි, නපුංසකයි—(ආදි ශබ්දයෙන් යෞවනාදිය, ගන්නේයි).

---

a වසුර්නා දෙවභෙදෘග්නිභායොකත්‍රබකරාජසු
කළිඛං වෘධෙ‍්‍යාෂධෙ 'ශ්‍යාමෙ' රෛරත්නෙ මධුරෙ ත්‍රිෂු—මෙදිනී මෙහි 'ශ්‍යාලෙ' යි ටීකාදෙක්හිම පෙණේ—ඒ වරදයයි තකා ශ්‍යාමෙ යි යෙදීමු.

b වෙධාඃ පුංසි ඍෂීකෙශෙ බුධෙච පරමෙෂ්ඨිනි.

c තෘෂ්ණාතිරෙකෙච යී මෙදිනී කොෂානුගත ටීකාහෙයින් අධිකතෘෂ්ණාද යෙති.

d ප්‍රසූරශ්වාජනන්‍යාශ්ච කදලීවීරුධොරපි—විශ්ව.

e රොදශ්ච රොදසීචාපි දිවි භූමෞ පෘථක් පෘථක්
සහප්‍රයොගෙ'ප්‍යනයොරොදසීචාපි රොදසී—විශ්ව.

f ....ජ්‍යොතිරග්නෞ දිවාකරෙ
පුමාන් නපුංසකං දෘෂ්ටෞ ප්‍රකාශස්ඵුරභෙදකෙ.

230 1 (තෙජඃපුරීෂයොර්) වර්චො a 2 මහස් (තුත්සවතෙජසොඃ)
3 රජො b (ගුණෙ ස්ත්‍රී පුෂ්පෙච 4 රාහෞ ධ්වාන්තෙ ගුණෙ) තමඃ

231 5 ඡන්දඃ c (පද්‍යෙ'භිලාෂෙච) 6 තපඃ d (කෘච්ඡ්‍රාදිකර්මච)
7 සහො e (බලං) සහා (මාර්ගෙ) 8 නභඃ f (ඛං ශ්‍රාවණෙ) නභාඃ

232 9 ඔකඃ g (සද්මාශ්‍රයශ්චෞ) කාඃ 10 පයඃ (ක්ෂීරං) පයො ('ම්බුච)
11 ඔජො h (දීප්තෞ බලෙ) 12 ස්‍රොත (ඉන්ද්‍රියෙ නිම්නගාරයෙ)

---

1 වර්චස්—යනු, තෙද, මල; යන මෙහි, නපුංසකයි— 2 මහස්—යනු, පෙළහර, මහිම, යන මෙහි, නපුංසකයි— 3 රජස්—යනු, රජෝගුණය, මාගමුත්ඔසජ, යන මෙහි, නපුංසකයි— 4 තමස්—යනු, රාහුය, අන්ධකාරය, අඳුරුගුණය, යන මෙහි, නපුංසකයි-(පාපෙ ශොකෙච යි ටීකාහෙයින් අකුසල්හා සොකද, තමස්ශබ්දයෙනි)— 5 ඡන්දස්-යනු, චතුෂ්පදි ආදි කවිය, ආසාය, යන මෙහි, නපුංසකයි— 6 තපස්-යනු; දුෂ්කරක්‍රියා ආදියෙහි, නපුංසකයි— 7 සහස්—යනු, නපුංසකලිංගවූයේ, ශක්තිය කියා, පුල්ලිංගවූයේ, උඳුවප්මස කියයි— 8 නභස්-යනු, නපුංසකවූයේ, අහස කියා, පුංලිංගවූයේ, නිකිණිමසයි— 9 ඔකස්-යනු, ගේ, ආශ්‍රය, යන දෙක්හි, පුන්නපුංසකලිංගයි—(අදන්තවූ ඔක ශබ්දයද නපුංසකයි)— 10 පයස්—යනු, කිරි, දිය, යන මෙහි, නපුංසකයි— 11 ඔජස්—යනු, දීප්තිය, ශක්තිය, යන මෙහි, නපුංසකයි— 12 ස්‍රොතස්—යනු, ඉන්ද්‍රියෙහි, නදීවෙගයෙහි, නපුංසකයි.

---

a වර්චො නපුංසකං රූපෙ විෂ්ඨායාමපි තෙජසි
පුංසි චන්ද්‍රස්‍ය තනයෙ.......................මෙදිනී.

b රජෝ'යං රජසා සාර්ධං ස්ත්‍රීපුෂ්පගුණධූලිෂු—අජය
රජ යන අකාරාන්ත ශබ්දයාගේ අර්ථත් මේමැයි
මෙදිනී කොෂනයින් මල්රේණුද ගන්නේයි.

c ඡන්දඃ පද්‍යෙ'ච වෙදෙච ස්වෛරාචාරාභිලාෂයොඃ—මෙදිනී.

d ....තපො ලොකාන්තරේ'පිච
චාන්ද්‍රායනාදෞ ධර්මෙච පුමාන් ශිශිර මාඝයොඃ.

e සහො බලෙ ජ්‍යොතිෂිච පුංසි හෙමන්තමාර්ගයොඃ
මාර්ගඃ, මුවසිරිසය, සහාඃ, සහස්නම් වන්නේයි—යනු සතනයි.

f නභො ව්‍යොම්නි නභා ඝ්‍රාණෙ බිසතන්තෞ පතද්ග්‍රහෙ
ප්‍රාවෘෂි ශ්‍රාවණෙ...හෙමචන්ද්‍ර.

g ඔක ආශ්‍රයමාත්‍රෙච මන්දිරෙච නපුංසකම්.

h ....ඔජො දීප්තිප්‍රකාශයොඃ
අවෂ්ටම්භෙ බලෙ ධාතු තෙජසි—හෙමචන්ද්‍ර.

233 1 තේජඃ a (ප්‍රභාවෙ දීප්තෞච බලෙ ශුක්‍රෙ'ප්‍ය 2 තස්ත්‍රිෂු)
3 විචාන් b (විදංශව) 4 බීභත්සා c (හිංස්‍රො'ප්‍යතිශයෙහම්)
234 5 (වෘද්ධප්‍රශස්‍යයොර්) ජ්‍යායාන් 6 කනීයාංස්තු (යුවාල්පයොඃ)
7 වරීයාං (ස්තුරුවරයොඃ) 8 සාධීයාන් (සාධුවාඪයොඃ)—සා—
235 9 (දලෙ'පි) බර්හං 10 නිර්බන්ධොපරාගාර්කාදයො) ග්‍රහාඃ d
11 (වාය්‍යාජ්ජෙ ඤ්වාථරසෙ) නිර්ව්‍යූහො (නාගදන්තකෙ)
236 12 (තුලාසූත්‍රෙ 'ශ්වාදිරශ්මෞ) ප්‍රග්‍රාහඃ ප්‍රග්‍රහො e (,පිච)
13 (පත්නිපරිජනාදානමූලශාපාඃ) පරිග්‍රහාඃ f

---

1 තේජස්— යනු, ආනුභාව, තෙජස, ශක්තිය, ශුක්ලධාතුව, යන මෙහි, නපුංසකයි—— 2 අතඃ,මින්මතුයෙහි, සා නපු ශබ්දාවසානය දක්වා සියල්ල, ත්‍රිෂු, ලිඟත්‍රයෙහි, වැටෙයි—— 3 විචස්-යනු,පැණෑත්තේයි—— 4 බීභත්ස— යනු, කෲරයි—— 5 මතුමෙහි දක්වනලබන "ජ්‍යායස්" ආදි ශබ්දචතුෂ්ටය අතිශයාර්ථ ප්‍රත්‍යයාන්තයි—අතිශයින් මහළුවූයේහෝ ප්‍රසංසාකටයුතුවූයේ ජ්‍යායස්නම්—— 6 අතිශයින් යොවුන්වූයේ හෝ,කුඩා=බාල මල්වූයේ කනීයස්නම්—— 7 අතිශයින්, මහත්වූයේහෝ උතුම්වූයේ, වරීයස් නම්—— 8 අතිශයින්,මනාවූයේහෝ දෑඩිවූයේ,සාධීයස් නම්—— 9 බර්හ —යනු, පත්‍රයෙහි, (අපිශබ්දයෙන් සදෑස්පිල්, පිරිවර), යන මෙහි, පුනපුංසකයි—— 10 ග්‍රහ— යනු, බාධා, ග්‍රහණ, සූර්‍ය්‍යාදිහු, යන මෙතෙක් අර්ථයෙහි, පුං—— 11 නිර්ව්‍යූහ--යනු, දොර, ශෙඛර, කෂාය, ආලම්බනප්‍රණිය ගෙහාදිභිත්තියෙන් නිර්ගත දඬු, යන මෙතෙක් අර්ථයෙහි, පුං—— 12 ප්‍රග්‍රාහ=ප්‍රග්‍රහ-යනු, තරාදිබැඳ එල්වනලනුව, රතරුණහෝ අශ්ව වෘෂාදින් මුවබඳනා රැහැණ, යන මෙහි වැටේ, පුං—— 13 පරිග්‍රහ—යනු, අඹුවෝ, සෙවකයෝ, ගැණුම්, මුල්, ශපථ, යන මෙහි, පුං.

---

a ……………………………තෙජස් ත්විට්රෙතසොබලෙ
නවනීතෙ ප්‍රභාවෙගෙනෞ……………………හෙම චන්ද්‍ර.

b ත්විචා නාත්මච්ඡි ප්‍රාඥෙ පණ්ඩිතෙචාභිධෙයවත්—විශ්ව.

c බීභත්සා විකෘතෙ කෲරෙ රසෙ පාපෙ ඝෘණාත්මනි-හෙම චන්ද්‍ර.
බීභත්සා විකෘතෙ පාපෞකෲරෙ පාපඝෘණාත්මනොඃ-අජයකොෂ.

d ග්‍රහො'නුග්‍රහනිර්බන්ධග්‍රහණෙෂු රණොද්‍යමෙ
සූර්‍ය්‍යාදෞ පූතනාදෞ ච සෛංහිකෙයොපරාගයොඃ—විශ්ව.

e ප්‍රග්‍රහස්තු තුලාසූත්‍රෙ වන්ධනං නියමනෙ භුජෙ
හයාදිරශ්මෞ රශ්මෞ ච සුවර්ණස්‍යච පාදපෙ—විශ්ව.
ප්‍රග්‍රහඃ ස්‍යාත් තුලාසූත්‍රෙ වෘෂාදීනාංච බන්ධනෙ
……………………………ප්‍රග්‍රහඃ කිරණෙ භුජෙ
තුලාසූත්‍රෙ 'ශ්වාදිරශ්මෞ සුවර්ණේ හරිපාදපෙ
බන්ධෙ බන්ධ්‍යාම්……………………………හෙම චන්ද්‍ර.

f පරිග්‍රහඃ කලත්‍රෙච මූලස්වීකාරයොරපි
ශපථෙ පරිවාරෙච රාහුවක්ත්‍රාර්ථභාස්කරෙ—අජය කොෂ.

236 1 (දූරෙඤවපි) ගාහාඃ 2 (ශ්‍රොණතමපත) රෝහො a (වරස්ත්‍රියාඃ)
3 වජූහො b (වාදෙපත්) 4 අහි c (වාත්‍රෙ'පප් 5 අගති තවකීකාස්) තමොපහාඃ
237 6 (පරිවප්දෙ නාපාශෙඵ) පරිබාහා 7 ('වාඃයාඃ පරෙ)

32 වර්ගය.

1 8 ආඞ් (ඊෂදර්ථෙ'භිව්‍යාප්තෞ සීමාර්ථෙ ධාතුයොගජෙ)
9 ආ (ප්‍රගෘහ්‍යඃ ස්මෘතෞ වාක්‍යෙ'පප්) 10 ආස් (තු ස්‍යාත් කොපපීඩයොඃ)

---

1 ගාහ-යනු, පුං බහුවචනවූයේ අනුවත් කෙරෙති, (අපිශබ්දයෙන් ගෙහි ද) වැටේ— 2 ආරෝහ—යනු, උත්තම්ස්ත්‍රිය උකුලෙහි ද, පුං— 3 ව්‍යූහ—යනු, සමූහයෙහි ද, පුං— 4 අහි-යනු, වෘත්‍රනම් අසුරයා කෙරෙහි ද, පුං— 5 තමොපහ—යනු, ගිනි, සඳ, හිරු, යන මෙහි, පුං—(ජිනෙච තමොපහඃ යි මහාරාජ්‍ය ටීකායෙහි බුදුන් කෙරෙහිත් දතයුතු)— 6 පරිබර්හ-යනු පිරිවර ද, රජුන්ට හොබනා සේසත් ආදියෙහි ද, පුං— 7 මින් මතු අව්‍යයෝයි— 8 ආඞ්-යි, ඊෂදර්ථ සහිත, අව්‍යයා, ඊෂදර්ථ, අභිවිධි, සීමා, ධාතුයොග, යන මෙහි වැටේ-ක්‍රමයෙන් උදාහරණ දක්වනු ලැබේ-'ආ පිඞ්ගලඃ' මඳක් පිඟුවින් 'ආ සංසාරං' සසර තෙක් හෝ මුළුලෝ පැතිරයෙණ 'ආ සමුද්‍රං' සමුදුර සීමා කොට 'ආ හරති' රැගෙණ එයි— 9 ස්මරණයෙහි, වාක්‍යයෙහි, වැටෙන්නේ අනුබන්ධරහිතයි 'නිපාත එකාජනාඞ්' යී පාණිනීය සූත්‍රයෙන් ප්‍රගෘහ්‍ය සංඥ ඇතිව (සන්ධිනොවේ)· උදාහරණ 'ආ එවං කිල තත්' අත ඒවූක ලි එසේයි—'ආ එවං මන්‍යසෙ' ඔබු එසේ මෙනෙහි කෙරෙයි— 10 ආඃ, යි විසර්ගසහිතවූයේ, කොපයෙහි, පීඩායෙහි, වැටේ—'ආඃ පාප කිං විකත්ථසෙ' අහෝ පාපය කුමක් ප්‍රසංසා කෙරෙහි ද 'ආඃ ශීතං' ඊයි ශීතල·

---

a ආරෝහො දෛර්ඝ්‍යෙ උච්ඡ්‍රායෙ ස්ත්‍රීකට්‍යාං මානභිද්‍යපි
ආරෝහණෙ ගජාරොහෙ.................................සෙම චන්ද්‍රයි.
ආරෝහස්ත්වවරොහෙච වරාරොහාකට්‍යාවපි
ආරෝහණෙ ගජාරොහෙ දීර්ඝ තෙච සමුච්ඡ්‍රයෙ·
b ව්‍යූහඃ ස්‍යාත් බලවින්‍යාසෙ නිර්මාණෙ වෘන්දතර්කයොඃ.
c අහිර්වෘත්‍රාසුරෙ සර්පෙ.................................විශාවයි.

2 1 (පාපකුත්සෙෂදර්ථෙ) කු a 2 ධික් (නිර්භර්ත්සනනින්දයෝඃ)
3 ච b (අන්වාචයසමාහාරෙතරෙතරසමුච්චයෙ)

3 4 ස්වස්ති c (ආශීඃක්ෂෙමපුණ්‍යාදෞ 5 ප්‍රකර්ෂෙ ලඞ්ඝනෙ'ප්‍ය) ති d
6 ස්විත් ප්‍රශ්නෙ ච විතර්කෙ ච) 7 තු e (ස්‍යාද් භෙදෙ'වධාරණෙ)

---

1 කු—කුත්සිත, පාපාදි අර්ථයන්හි, 'කු කර්ම' පාපකර්මයයි 'කාපථඃ' දුක් වූ=නින්දිතවූ මාර්ගයයි 'කවොෂ්ණඃ' මඳ උෂ්ණයයි—— 2 ධික්——යනු අනාදරවිශාදි අර්ථදෙක්හි; 'ධික් ත්වාං තාඩිතාභිං අනධ්‍යයන ශීලඃ' භද්‍රණීදුලු නොවූ තැළීමට යොග්‍යවූ තා නොපතමි, යනාදීන් ධිපැන්විම 'ධික් ලොකමීශ්වරඃහතකඃ' ඊශ්වරභක්තිනැති ජනයාට නින්දු වේවා—— 3 ච—යන අන්වාචය, අන්‍යතරයක්හුගේ අනුෂඞ්ගයයි කියනලද අන්වාචය 'භික්ෂාං අට ගාංච ආනය' යනාදියයි—සමාහාරයයි කියනලද සමූහය 'සංඥාච පරිභාෂාච=සංඥාපරිභාෂං' යනාදියයි—හැටිවූවන්ගේ සතනති අවබොධය කියනලද ඉතරෙතර යොගය—'ධවශ්ච ඛදිරශ්ච=ධවඛදිරෞ' යනාදියයි—උභයත් අපෙක්ෂානැති නොයෙක්දෙනාගේ එක්තැනෙක පැවැත්මයයි යන සමුච්චය 'ඊශ්වරං ගුරුංච භජස්ව' යනාදියයි—— 4 ස්වස්ති—යනු, ('ස්වස්ති තෙ භූයාත්') යනාදි ආශිර්වාදය 'ස්වස්ති ගච්ඡ' යනාදි ක්ෂෙමය=නිරුපද්‍රවය 'ස්වස්ති මාන් ස්වර්ගම් අශ්නුතෙ' යනාදි පුණ්‍යය, යන මෙතෙක් අර්ථයෙහි—5 අති—යනු, 'අත්‍යුත්තමෝවිද්‍යඃ' යනාදි ඉතා උත්කර්ෂය, අතිවෙලම් අතික්‍රමඃ, යනාදි ලඞ්ඝනයෝ ඉක්ම පැවැත්ම, යන මෙහි—— 6 ස්විත්—යනු, 'කිං ස්වින් කුශලං අස්ති' යනාදි පැණය, 'කිං පිත්තවෘත්ති චරකාදීනං 'අග්නිරාහොස්විත් පිත්තමෙවාග්නිඃ ඉති' යනාදි විතර්ක හෝ පක්ෂාන්තර චින්තාව, යන මෙහි—— 7 තු—යනු, 'ක්ෂීරාත් මාංසන්තු පුෂ්ටිකෘත්' කිරටවඩා මාංසය පුෂ්ටිකරයි, යනාදි භෙදය, 'ශිවෙභො මිතනතු තදුක්තං' ආප්තයන්විසින් අනුමතකරණලද්දේ ඒ යුතුයි යනාදි අවධාරණය යන මේ අර්ථදෙක්හි·

---

a කු පාපීයසි කුත්සායාමීෂදර්ථෙ නිවාරණෙ—හෙමචන්ද්‍රයි.

b චඃ පාදපූරණෙ පක්ෂාන්තරෙ හෙතෞ විනිශ්චයෙ—ත්‍රිකාණ්ඩ·

c ස්වස්තිඃ සන්මඞ්ගලෙ පුණ්‍යප්‍රශංසායාමපි ක්වචිත්—මෙදිනී·

d අති ශබ්දඃ ප්‍රශංසායාං ප්‍රකර්ෂෙ ලඞ්ඝනෙපිච—විශ්වයි.
....අති ප්‍රකර්ෂෙ ලඞ්ඝනෙ භෘශෙ
සත්‍යතාවසම්ප්‍රතික්ෂෙපෙ'පි..........................හෙම චන්ද්‍රයි.

e තු පාදපූරණෙ භෙදෙ සමුච්චයෙ 'වධාරණෙ
පක්ෂාන්තරෙ නියොගෙච ප්‍රශංසායාං විනිග්‍රහෙ—මෙදිනී.

4 ₁ සකෘත් (සහෛකවාරෙචාප්‍ය a) ₂ ආරාද් (දූරසමීපයොඃ)
₃ (ප්‍රතීච්‍යාං චරමෙ) පශ්චාද් ₄ උතා b (ප්‍යර්ථවිකල්පයොඃ)
5 ₅ (පුනඃ සහාර්ථයොඃ c) ශශ්වත් d ₆ සාක්ෂාත් (ප්‍රත්‍යක්ෂතුල්‍යයොඃ)
(ඛෙදානුකම්පාසන්තොෂවිස්මයාමන්ත්‍රණෙ) ₇ වත e

---

1 සකෘත්-යනු, "සකෘත් යාතානි" සමග යෙති, යනාදි සහාර්ථය 'ජගෙත් ක්ෂපාබ්ධං සකෘත් අජනාත් තෘණාම්, එක්වරක් අඳුන්ලීමෙන්මිනිසුන්ගේ රැකණ දිනන්නේය, යනාදි එකවාරය, යන මෙහි— 2 ආරාත්-යනු "ආරාත් ශත්‍රොඃ සදා වසෙත්" සතුරාගෙන් ඈත්ව හැම කල්හි වසන්නේය, යනාදි දූරාර්ථය "ආරාත් සඅගිඃ අසූඩකන" සත්පුරුෂයන්හා සමීපව යෙදුනේ, යනාදි සමීපාර්ථය, යන මෙහි— 3 පශ්චාත්-යනු "පශ්චාද් අස්තං ගතොරවිඃ" බටහිරදිග හිරු අතුරුදහන්වී යනාදිය, ප්‍රතීචි=පැළදිග "පශ්චිමෙ වයසි වර්ත්තමානෙන" මහලුවයස පවත්නා, චරම=අන්ත්‍යකාලය, යන මෙහි— 4 උත-යනු "උත භීම උතාර්ජ්ජුනඃ" භීමයාද, අර්ජුනයාද, අප්‍යර්ථයෙහි සමුච්චය "විෂ්ණුරුත ශිවඃ සෙව්‍යඃ" විෂ්ණුහෝ ඊශ්වරයා සේවා කටයුතුද, යනාදි නානාපක්ෂ, යන මෙහි— 5 ශශ්වත්-යනු "ශශ්වත් විෂ්ණුං ස්මරෙත්" නැවත නැවත විෂ්ණු මෙනෙහි කරන්නේය, යනාදි පෞනඃපුන්‍යාර්ථය (පුනරර්ථෙ, පෞනඃ පුන්‍යෙ සි ටීකාහෙයින් මෙසේ අර්ථ කියයුතු) "ශිෂ්‍යෛඃ ශශ්වත් ගතොගුරුඃ" ශිෂ්‍යයන් සමග ගුරුතෙමේ ගියේයි, යනාදි සහාර්ථය, යන මෙහි— 6 සාක්ෂාත්-යනු "සාක්ෂාත් දෘෂ්ටොමයා හරිඃ' මාවිසින් හරිතෙමේ ඇස්හමුව දක්නාලද්දේය, මේ ආදි ප්‍රත්‍යක්ෂය, 'සාක්ෂාත් ලක්ෂ්මීරියං වධූඃ' මේ නවොඪාතොමෝ ශ්‍රී දෙවතාසදෘශයි, මේ ආදි තුල්‍යාර්ථය, යන මෙහි— 7 වත-යනු 'අහොවත මහත් කෂ්ටම්' අනේ මහදුකෙකි, ආදි ඛෙදය 'වතතිඃශෙවා'සි' අදෝමැයි දිළිඳෙහිය, ආදි අනුකම්පාය, 'වත පතිරාලිඞ්ගිතඃ" අහ වල්ලභතෙම වැළඳනාලද්දේය, ආදි තුෂ්ටිය 'අහොවතායං බ්‍රැව ආපදෙවං' අඳුහගෙක මේ නිශ්චිතයි, විපත මෙසේයි ආදි විස්මය, 'එහි වත සඛෙ' හැබ යහළු එව, ආදි ආමන්ත්‍රණය, යන අර්ථපඤ්චකයෙහි

---

a සහද්, කලිකාතා.

b ....උතඃ ප්‍රශ්නවිතර්කයොඃ
සමුච්චයෙ විකල්පෙච..............................හෙමචන්ද්‍රයි.

c සදෘශ්‍යොඃ—කලිකාතා—සිංහල.

d ....ශශ්වත් සහදෘතම්ප්‍රශෙනච මඞ්ගලෙ
පුරා කල්පෙ සදෘශේ‍යච පුනරර්ථෙච දෘශ්‍යතෙ—මෙදිනී.
..................................ශශ්වත් සහ සදෘශ්‍යොඃ—අජය
ශශ්වත් සහ පුනර් නිත්‍ය···..............................හෙම.

e මෙය'බත'යි දක්වා දන්ත්‍යෞෂ්ඨ්‍යාදියයි අජයාචාර්යි යන්ල-මරම්

6 1 හන්ත a (හර්ෂේ'නුකම්පායාං වාක්‍යාරම්භවිෂාදයොඃ)
2 ප්‍රති (ප්‍රතිනිධෞ වීප්සාලක්ෂණාදෞ ප්‍රයොගතඃ)

7 3 ඉති b (හෙතුප්‍රකරණ ප්‍රකාශාදි c සමාප්තිෂු)
4 (ප්‍රාච්‍යාං) පුරස්තාත් (ප්‍රථමෙ පුරාර්ථේ'ග්‍රත ඉත්‍යපි)

---

1 හන්ත—යත්‍ර 'හන්ත ලාභඃ ශතගුණඃ' ප්‍රියයෙක ලාභය සියක් ගුණයි, ආදි හර්ෂය, 'හන්ත දීනො රක්ෂිතව්‍යඃ' අදෝමයි බැගෑතැනැත්තේ රක්ෂාකටයුතුයි, ආදි අනුකම්පාය 'හන්ත තෙ කථයිෂ්‍යාමි' එසේනම් තට කියත්තෙමි, ආදි වාක්‍යාරම්භය 'හන්ත ජිතමජිතාරෙඃ ප්‍රථමෙන භයාරිණා' බෙදයෙකි පළමු ශ්‍රීවෛර තාහා නුපන්වෛර ඇත්තාක්නූගේ ඉපැද්මෙක, ආදි කනස්සලල, යන මේ අර්ථසතරෙහි~~~~ 2 ප්‍රති-යත්‍ර 'අභිමන්‍යුං ප්‍රතිපරීක්ෂිත්' අභිමන්‍යුහු සෙයින් පරීක්ෂිත් 'ප්‍රද්‍යුම්නඃ කෘෂ්ණාත් ප්‍රති' ප්‍රද්‍යුම්නතෙමේ විෂ්ණුහා සදෘශයි, මෙහි ප්‍රද්‍යුම්න නම් කාමදෙවහෝ වෛෂ්ණවයන්විසින් අභිප්‍රෙත සතරසමූහයක් ආගමකොට ඇති විෂ්ණුහුගේ එක්තරා අංශයක්හෝයි ආදි ප්‍රතිනිධි=මුඛ්‍යසදෘශය, 'තීර්ථං තීර්ථං ප්‍රතිගච්ඡති' පවිත්‍රස්ථානයක් පාසා යෙයි, ආදි වීප්සාය 'වෘක්ෂං ප්‍රති විද්‍යොතතෙ විද්‍යුත්' තුරෙහි අත්තකෙළින් විදුලිය තෙමේ දිලිසෙයි, ආදි ලක්ෂණය, මෙකී තුන්තැන්හා ආදි ශබ්දයෙන් 'ඉත්ථම්භූතාඛ්‍යානභාගප්‍රතිදානාදිය' ප්‍රයොගපැණින පරිද්දෙන් දත්නේය~~~~ 3 ඉති-යත්‍ර 'රාමො හන්ති ඉති රාවණඃ පලායතෙ' රාමතෙමේ මරයි යන හේතුවෙන් රාවණතෙමේ පලායයි, ආදි හෙතුය 'විප්‍රක්ෂත්‍රිය විට්ශූද්‍රා ඉති වර්ණාඃ' බ්‍රාහ්මණ ක්ෂත්‍රිය වෛශ්‍ය ශූද්‍ර,මේ ආකාර කුලයෝයි ආදි ප්‍රකාරය 'ඉති පාණිනිඃ' ප්‍රසිද්ධ පාණිනිය, ආදි ප්‍රකාශය 'ක්‍රමාදමුං නාරද ඉත්‍යබොධි' මෙසේ ක්‍රමයෙන් නාරදයයි අවබොධකෙළේයි, ආදි ශබ්දයෙන් ගත්, එවංජාතීය 'ධම්මමාචරෙදිති' ආදි වාක්‍යාවසානසමාප්තිනම්, යන මෙහි~~~~ 4 පුරස්තාත්-යත්‍ර 'පුරස්තාත් සවිතරි උදයති' ආදි ප්‍රාචී අර්ථය 'පුරස්තාත් භුඞ්ක්ෂ්ව' ප්‍රථමකොට කායි, ආදි ප්‍රථමාර්ථය 'පුරස්තාත් වාසො'භූත්' අතීතයෙහි අවසෙක් වී, ආදි පුරාර්ථය 'පුරස්තාත් පුස්තකං' ඉදිරියෙන් පොත, ආදි අග්‍රතොර්ථය, යන මෙහි,

---

a හන්ත දනෙ'නුකම්පායාං වාක්‍යාරම්භවිෂාදයොඃ
නිශ්චයෙච ප්‍රමොදෙච..............................හෙමචන්ද්‍රයි.

b ඉති ස්වරූපෙ සාන්නිධ්‍යෙ විවක්ෂානියමෙපිච
හෙතෞ ප්‍රකාර ප්‍රත්‍යක්ෂ ප්‍රකාශේෂ්වවධාරණෙ
එවමර්ථෙ සමාප්තෞ ස්‍යාත්...........................හෙමචන්ද්‍රයි.

c ප්‍රකාශාදි—කලිකාතා, බාරාණසී.

8 ₁යාවත් තාවත් (ච් සාකල්‍යෙ 'වධෞ මානෙ'වධාරණෙ)
₂(මඞ්ගලානන්තරාරම්භප්‍රශ්න කාර්ත්ස්න්‍යෙෂ්ව) 'ථො අථ a
9 ₃වෘථා (නිරර්ථකාවිධ්‍යෝර් ₄නානා (නෙකොභයාර්ථයොඃ)
₅නු b (පෘච්ඡායාං විකල්පෙච ₆පශ්චාත්සාදෘශ්‍යයොර්) අනු c

---

1 යාවත්=තාවත්—යනු 'යාවන්දත්තං තාවත් භුක්තං' යම්තාක්දිනි ද එතාක් අනුභව කෙළේය, ආදී සකල්‍යාර්ථය 'මූලාත් සාඛාං යාවත් ප්‍රකාණ්ඩඃ' මුලපටන් වෙළෙප දක්වා කඳයි, ආදී සීමාය 'යාවත් සුවර්ණං තාවත් රජතං' යම්තාක් රන් විද රිදීත් එතෙකි, ආදී ප්‍රමාණය 'ශ්‍රොත්‍රියං තාවත් ආමන්ත්‍රයස්ව' බමුණම කැඳව, ආදී නිශ්චය, යන මෙහි— 2 අථෝ=අථ—යන, දෙදෙන, 'අථාතො බ්‍රහ්මජිඥාසා' ශුභයෙක් වෙද දන්නා කැමැත්ත, ආදී මංගලය 'සනාතං කෘත්වා අථ භුඤ්ජිත' නෑහැව කොට ඉක්බිති වළඳනුය, ආදී අනන්තරය 'අථ ශබ්දානුශාසනං ලිඛ්‍යතෙ' ශබ්දානුශාසනා ප්‍රස්තුතකොට ලියනු ලැබේ, ආදී ආරම්භය 'අථ වක්තුං සමර්ථඃ අසි' කිමෙක්ද කියන්ට සමර්ථයෙහි ද, ආදී ප්‍රශ්නය 'අථ ධාතූන් බ්‍රෑමඃ' සාකල්‍යයෙන් ක්‍රියාර්ථයන් කියමු, යන පසෙහි— 3 වෘථා—යනු 'වෘථා දුග්ධඃ අනඩ්වාන්' නිෂ්ඵලේ ගොනා දෙනලද්දේය, ආදී නිරර්ථකය, 'වෘථා දත්තං' විධිරහිත දුනය, ආදී අවිධිය, යන මෙහි— 4 නානා—යනු 'නානාවිධා ජනාඃ' නොයෙක් ආකාර ජනයෝ, ආදී නානාර්ථය, 'නානාවිධං නසජ්ජන' උභයවිධියෙන් නොසැරසෙන්නේය, ආදී උභයාර්ථය, යන මෙහි— 5 නු-යනත 'කො නු ධාවති' කවරෙක් දිවේද, ආදී පෘච්ඡාය, 'අයං හිමො නු ධූමො නු' මේ තෙමේ හිමයාද ධූමය දෝ, ආදී විකල්පය, යන මෙහි— 6 අනු—යනත 'රථං අනු ගච්ඡති' රථය පසුව යේ, ආදී පශ්චාදර්ථය, 'ජ්‍යෙෂ්ඨං අනු කරොති' ජ්‍යෙෂ්ඨයා සෙයින් කෙරෙයි; ආදී සදෘශය, යන මෙහි.

---

a .... අථෝ අථ සමුච්චයෙ
මඞ්ගලෙ සංශයාරම්භාධිකාරානන්තරේෂුච
අන්වාදෙශෙ ප්‍රතිඥායාං ප්‍රශ්නසාකල්‍යයොරපි—හෙමචන්ද්‍රයි.

b නු ප්‍රශ්න 'නුනයෙ'ත්‍යාණෞ විකල්පවිතර්කයොඃ—හෙමචන්ද්‍රයි.

c අනු ලක්ෂණවීප්සේත්ථම්භූතභාගෙෂු සන්නිධෞ
සාදෘශ්‍යායාමහීනෙෂු පශ්චාදර්ථසහාර්ථයොඃ—හෙමචන්ද්‍රයි.

10 1 (ප්‍රශ්නාවධාරණානුඥානුනයාමන්ත්‍රණෙ) නනු a.
2 (ගර්හාසමුච්චයප්‍රශ්නශඞ්කාසම්භාවනාස්ව) පි b

11 3 (උපමායාං විකල්පෙ) වා c 4 සාමි (ත්වර්ධෙ ජුගුප්සිතෙ)
5 අමා (සහ සමීපෙච) 6 කම් (වාරිණිච මූර්ධනි)

---

1 නනු—යන්නා 'නනු ඉයං සන්නිහිත වෙශ්‍යාසනා' මෝතොමෝ වේවැලින් එසනලද අසුන්ඇතනි නොවේද, ආදි ප්‍රශ්නය, 'නනු අයං යොගී' මේතෙමේ තපස්වීමැයි, ආදි අවධාරණය, 'නනු ගච්ඡ' එයේනම් යව, ආදි අනුඥත්ව, 'නනු කොපං මුඤ්ච දයාං කුරු' කොපය මුදාවා කරුණා කෙරේවා, ආදි නැලවිල්ල, 'නනු රාජන්' භවත් රජ්ජුරුවෙනි, ආදි සම්බොධනය, යන මෙතෙක් අර්ථයෙහි— 2 අපි—යනු 'අපි සිංචෙත් පලාණ්ඩුං' ලූහුණු ඉස්නේ නිනදුයෙක, ආදි ගර්හාය, 'සිඤ්චයං පාලය පුත්‍රං අපි' අඹුවහා පුතු රකු, ආදි සමුච්චය, 'අපි ජානාසි කිංචිත් ත්වං' කිමෙක්ද තෝ කිසිවක් දනියිද, ආදි ප්‍රශ්නය, 'අපි චොරො භවෙත්' සොරෙක් වන්නේ හෝද, ආදි ශඞ්කාය, 'අපි ස්ථාණුං ජයෙත් රාමඃ' රාමතෙමේ ඊශ්වරයා දිනාද්‍යෙ, ආදි උත්කටකොටිකසංශයයි කියනලද සම්භාවනාය, යන මෙහි— 3 වා—යනනා 'ආශීවිෂොවා සඞ්කුඩඃ' දළුවිෂසර්පයෙකුමෙන් තිපෙනලදුයේ, ආදි උපමාය, 'ශිවංවා යදිවා විෂ්ණුං' ඉසුරුහෝ වෙණුහෝ, ආදි විකල්පය, යන මෙහි— 4 සාමි—යනු 'සාමි සම්මීලිතාක්ෂි' අඩක් පියූ ඇස්ඇති, ආදි අර්ධය, 'සාමි කෘතං අකල්‍යාණකාරි' නොමැනවක්කරන්නිය (තීව්සින්) පිළිකුලක්කරණලදී, ආදි ජුගුප්සිතය, යන මෙහි— 5 අමා—යනු 'පුත්‍රෙණ අමා භුඞ්ක්ත' පුතුහා කැටිව වළඳ, ආදි සහාර්ථය, 'අමාත්‍යඃ' (රාජදීත්ගා) කැටිව පවත්නේ, ආදි සමීපාර්ථය, යන මෙහි— 6 කම්—යනු දියෙහි ඉසෙහි, (සැපයෙහි) වැටෙයි.

---

a නන්වාක්ෂෙපෙ පරිප්‍රශ්නෙ ප්‍රත්‍යුක්තාවවධාරණෙ
වාක්‍යාරම්භෙ ප්‍රසූනායාමන්ත්‍රණානුඥයොරපි—හෙමචන්ද්‍රයි.

b අපි සම්භාවනා ප්‍රශ්න ශඞ්කා ගර්හාසමුච්චයෙ
තථා යුක්තපදාර්ථෙච කාමචාරක්‍රියාසුච—විශ්වයි.

c වා ස්‍යාද් විකල්පොපමයොරෙවාර්ථෙච සමුච්චයෙ—විශ්වයි.

12 1 (ප්‍රකාරොපමාඞ්ගීකාරාවධාරණෙ) එවං a 2 නූනං (තර්කෙ'ර්ථනිශ්චයෙ)
3 (තූෂ්ණීම්භාවෙ සුඛෙ) ජොෂං 4 කිම් b (පෘච්ඡා ජුගුප්සනෙ)
13 5 නාම c (ප්‍රාකාශ්‍ය d සම්භාව්‍යක්‍රොධොපගමකුත්සනෙ)
6 අලම් (භූෂණපර්‍යාප්ති ශක්ති වාරණවාචකම්)

---

1 එවං—යනු ‘අග්නිරිවං විප්‍රඃ’ බමුණා ගිනිමෙන් සවානයි, ආදී උපමානය, ‘එවං වාදිනි දෙවර්ෂෞ’ දෙවරුසියා මේ ආකාර කියනකල, ආදී ප්‍රකාරය, යන මෙහි—— 2 නූනං—යනු ‘නූනං අයං අරයජිතාං ප්‍රියඃ’ මෙතෙමේ අජයාග කරනනවුන්ගේ ප්‍රියයෙක් නොවේද, ආදී තර්කය, ‘නූනං අහිමාංශුඃ අයෝ කිල’ නියවයෙන් මේතෙමේ උෂ්ණකිරණයාල, ආදී නිශ්චය, යන මෙහි—— 3 ජොෂං—යනු ‘ජොෂං තිෂ්ඨ’ නොබැණ හිඳු, ආදී තූෂ්ණීම්භාවය, ‘ජොෂමාසිත විඥාසු, විසිමාසයක් හි සුවසේ හිඳිනේය, ආදී සුඛාර්ථය, (ශ්‍රැති ලක්ෂනාර්ථදෙකෙහිද වැටෙයි හෙමචන්ද්‍රයෝ කියති)—— 4 කිම්-යනු ‘කිම් ආද්‍රියෙරන් රසිකාඃ කාතිං නොකිළෙක් ද නාටක ශාස්ත්‍රදනෙනෝ නායේ කෘතියට සතුටු නොවනනාහුද, ආදී ප්‍රශ්නය, ‘කිං රාජා යඃ ප්‍රජාං නරක්ෂති’ යමෙක් ප්‍රජාපාලනය නොකෙරේනම් ඒතෙමේ කවර රජෙක්ද, නින්දිතයෙකි, ආදී ජුගුප්සනය යන මෙහි—— 5 නාම්—යනු ‘හිමාලයෝනාම නගාධිරාජඃ’ හිමාලයයි, ප්‍රසිද්ධපර්වතාධිරාජයෙක්, ආදී ප්‍රසිද්ධිය, ‘භවිෂ්‍යති යුද්ධනාම’ කිසිසේත් යුද්ධයෙක් වන්නේය, ආදී සම්භාවිතාය ‘මම වෛරී රාවණෝනාම පාපඃ’ මාගේ වෛරීතෙමේ රාවණනම් පවිටායි, ආදී ක්‍රෝධය, ‘ශත්‍රොඃ සකාශාත් ගෘහණනිනාම’ සතුරාවෙතින් ගන්නේද, ආදී සවෙෂාඞ්ගීකාරයයි කියනලද උපගමය, ‘කො නාමායං ප්‍රලපති මේ ව්‍යශ්‍යතඃ සභායාං’ මාවදනාකල සභායෙහි මේ කවරෙක්නම් දොඩයිද, ආදී නින්දනය, යන මෙහි—— 6 අලම්—යනු ‘අලඞ්කෘතඃ ශිශුඃ’ දරුතෙමේ සරසනලදී, ආදී භූෂණය, ‘අලං භුක්තවාන්’ සෑහෙනතෙක් අනුභවකෙළේයි, ආදී පර්යාප්ති සඞ්ඛ්‍යාත පරිපූර්ණතාය ‘අලං මල්ලො මල්ලාය’ මල්ලතෙමේ මල්ලයාහට සුදුසුයි, (සාදෘශ්‍ය ශක්ති දැක්වේයි සේයි) ආදී ශක්තිය, ‘අලං මහීපාල තව ශ්‍රමෙණ’ මහීපාලයානෙනි ඔබගේ වෙහෙසින් පමණි (කම් නැත්) ආදී වාරණය, යන ජෙනෙක් අර්ථකියා——(නිරර්ථකයෙහි ද වැටෙයි හෙමචන්ද්‍රයෝ කියති).

---

a එවං ප්‍රකාරොපමයොරඞ්ගීකාරෙ'වධාරණෙ—ධරණි කා—හෙම.
b කිම් විතර්කෙ පරිප්‍රශ්න ක්ෂෙපනින්දා ප්‍රකාරයොඃ—විශ්ව.
කිම් කුත්සායාං විතර්කෙච නිෂෙධ ප්‍රශ්නයොරපි.
c නාම කොපෙ 'භ්‍යුපගමෙ විස්මයෙ ස්මරණෙපිච
සම්භාව්‍යකුත්සාප්‍රාකාශ්‍ය විකල්පෙෂ්වපි දෘශ්‍යතෙ—මෙදිනී.
d 17 අපරාඩ්යෙහිත් ‘ප්‍රකාශ්‍ය’ යි-කාලිකානා සිංහල දෙක්හිම පෙණේ.

14 1 හුම් a (විතර්කෙ පරිප්‍රශ්නෙ) සමයා (නිකාමමධ්‍යයොඃ)
3 පුනර් b (අප්‍රථමෙ භෙදෙ) 4 නිර් (නිශ්චය නිෂෙධයොඃ)

15 5 (සන්තත් ප්‍රබන්ධෙ චිරාතීතෙ නිකටාගාමිකෙ) පුරා c
6 ඌරරීස්වූරී චොරරී (ච විස්තාරෙ'ඞ්ගීකෘතෞ ත්‍රයම්)

---

1 හුං—යනු 'හුං ජලං හුං මෘගතෘෂ්ණා' ජලයද්‍යෙ මිරිඟුද්‍යෙ, ආදී විතර්කය, 'හුං දෙවදත්තොයං' මේ තොමේ දෙවදත්තද, ආදී ප්‍රශ්නය, යන මෙහි—— 2 සමයා—යනු 'සමයා පත්තනං නදී' නදී තොමෝ පටුන වෙනයි, ආදී සමීපය, 'සමයා ශෛලයොඃ ග්‍රාමඃ' පර්වතයන් දෙදෙනාගේ අන්තරාලයෙහි ගමයි, ආදී මධ්‍යය, යන මෙහි—— 3 පුනර්—යනු 'පුනරුක්තම්' පසුව කියන ලදී ආදී අප්‍රථමය, 'කිං පුනර් බ්‍රාහ්මණාඃ පුණ්‍යාඃ' බමුණෝ පිරිසිදුහ හෙද කිම, ආදී භෙදය, යන මෙහි—— 4 නිර්—යනු 'නිරුක්තං' නිශ්චයෙන් කියනලද, ආදී නිශ්චය, 'නිර්ධනො රාජා' රජතෙමේ දිළිඳුදැ; මේ ආදී නිෂිධය, යන මෙහි–(ක්‍රාන්ත්‍යාදී අර්ථ, නිඃශෙෂ, දෙක්හිද වැටෙයි හෙමචන්ද්‍රයෝ කියත්)—— 5 පුරා—යනු 'පුරාධීතෙ' නිතොර හදාළේය, ආදී ප්‍රබන්ධය, 'පුරාතනං=අතීතං භූතං' ආදී චිරාතීතය, 'පුරාභවත්' සන්නිහිතවී, ආදී නිකටය, පුරා වර්ෂං භවිෂ්‍යති' එනකල වැසිවස්නේය, ආදී ආගාමි අර්ථය, යන මෙහි——
6 ඌරරී=ඌරී=උරරී-යන අව්‍යයත්‍රය 'ඌරරී කරොති' විස්තාරකෙරේයි, ආදී විස්තාරය, පාතාලරාජ්‍යං උරරීචකාර=ගුරොරුපදෙශමූරීකෘත්‍ය' අඞ්ගීකාරහෝ පිළිගැන්ම යන මෙහි.

---

a හුං විතර්කෙ චානුමතෞ.. ....ත්‍රිකාණ්ඩශෙෂයි.
හුං විතර්කෙ පරිප්‍රශ්නෙ හුං රුෂොක්ත්‍යනුනීතිෂු—විශ්වයි.
හුං විතර්කෙ පරිප්‍රශ්නෙ හුං ලජ්ජායාං නිවාරණෙ-හෙමචන්ද්‍රයි
හුම්, හූම්, හුම්, හුං, මේ සතරාකාරයම ඒ ඒ පොත්හි දක්නාලැබේ

b ....පුනරප්‍රථමෙ මතං
අධිකාරෙච භෙදෙච තථා පක්ෂාන්තරෙ 'පිච—මෙදිනී.

c පුරා පුරාණෙ නිකටෙ ප්‍රබන්ධාතීතභාවිෂු—විශ්ව—මෙදිනී.

16 ¹ (ස්වර්ගෙ පරෙච ලොකෙ) ස්වර් ² (වාර්තාසම්භාව්‍යයොඃ) කිල
³ (නිෂෙධවාක්‍යාලඞ්කාරජිඥාසානුනයෙ) ඛලු [a]
17 ⁴ (සමීපොභයතඃ ශීඝ්‍රසාකල්‍යාභිමුඛෙ) ‘භිතඃ
⁵ (නාමප්‍රාකාශ්‍යයොඃ) ප්‍රාදුර් ⁶ මිථො (‘න්‍යොන්‍යං රහස්‍යපි)
18 ⁷ තිරො (‘න්තර්ධෞ තිර්‍ය්‍යගර්ථෙ) ⁸ හා (විෂාදශුගර්තිෂු)

---

1 ස්වර්-යනු, ‘ස්වර්ගං යාති නාරදඃ’ නාරදර්ෂීතෙමේ දෙව්ලෝ ගමනගනී, ආදී ස්වර්ගය, ‘ස්වර්ගතස්‍ය ක්‍රියා කාර්‍යා පුත්‍රෙණ පරමභක්තිතඃ’ පරලොව ගියහුගේ ක්‍රියාතොමෝ පුත්‍රයාවිසින් උත්කෘෂ්ටභක්තියෙන් කටයුත්තීයි, ආදී පරලොකය, යන මෙහි— 2 කිල—යනු, ‘ජඝාන කංසං කිල වාසුදෙවඃ’ වාසුදෙවතෙමේ කංසයා මැරීල, ආදී ප්‍රවෘත්තිය, ‘ගුරුන් කිලාතිශෙතෙ ශිෂ්‍යඃ’ ශිෂ්‍යතෙමේ ගුරුන් දුකගේ ඉක්මයේ, ආදී සම්භාව්‍යය යන මෙහි— 3 ඛලු—යනු, ‘ඛලු රුදිත්වා’ හඬා නිම, (නොහඬාවා) ආදී ප්‍රතිෂෙධය, ‘එතත් ඛලු අනූඃ’ මේ වූකලී කියති, ආදී වාක්‍යභූෂණය, ‘ඛලු ජනාසි’ සලකා දනිහි ආදී ජිඥාසා(දන්නා කැමැත්තය) ‘දෙහි ඛලු වාචකං’ බසක් දුනමැනේ,(බසක් සැනසිල්ලේ කියව) ආදී අනුනය (නැලවිල්ල) යන මෙහි— 4 අභිතඃ—යනු, ‘වාරාණසීං අභිතඃ භාගීරථී’ බරණැස වෙත ගඟා යී, ආදී සමීපය, ‘අභිතඃ කුරු චාමරෙ’ චාමරදෙක දෙපසට කර, ආදී උභයාර්ථය, ‘අභිතඃ අධීෂ්ව’ වහා හදාර, ආදී ශීඝ්‍රාර්ථය, ‘අභිතො වනද්‍රුහඃ’ හාත්පසින් ලැව් ගිනිනා, ආදී සාකල්‍යාර්ථය, ‘අභිතඃ සිංහකඃ හන්ති’ වඩම්ගයා ඉදිරියෙන් අවුදින් නසයි (සිංහයා ඉදිරියෙන් මුත් පිටුපස ආදියෙන් නොපනී) ආදී අභිමුඛය, යන මෙහි— 5 ප්‍රාදුස්—යනු, ‘ප්‍රාදුරාසීත් චක්‍රපාණිඃ’ චක්‍රපාණි නම් නැනැත්තේවූයේයි, ආදී නාමය, ‘ප්‍රාදුර්බභූවිජිඝිෂාති’ බුද්ධිය ප්‍රකාශබවට යන්නීහෝ පහළවන්නීය, ආදී ප්‍රාකාශ්‍යය, යන මෙහි— 6 මිථස්—යනු, ‘වසිෂ්ඨ කෞශිකස්‍ය මෛත්‍රාවරුණානාං මිථො නාස්ති විවාහඃ’ වසිෂ්ඨකුලය, කුශික කුලය, මිත්‍රාවරුණ කුලය යන කුලත්‍රයෙහි උපන්නුන්ගේ උනුන් හා විවාහනැත්, ආදී අන්‍යොන්‍යාර්ථය, ‘මිථො මන්ත්‍රයතෙ’ රහස මන්ත්‍රණය කෙරේ, ආදී රහස, යන මෙහි.

7 තිරස්—යනු, ‘තිරොදධෙ භූතපතිඃ’ ඊශ්වරතෙමේ අන්තර්ධානවී, ආදී අන්තර්ධානය, ‘තිරො වර්තතෙ චක්ෂුඃ’ චක්ෂුතෙමේ සරස යයි, ආදී තිර්‍ය්‍යගර්ථය, යන මෙහි— 8 හා-යනු, ‘හා රම්‍යස්‍යො ගතඃ කාලඃ’ අහෝ සිත්කළුකාලය ගතවී, ආදී විෂාදය, ‘හා පිතඃ ක්වාසි’ අහෝ පියේ කොයි වෙහිද, ආදී ශොකය, ‘හා හතො ‘ස්මි’ පීඩායෙකි නසනලදුයෙමි, ආදී පීඩාය, යන මෙහි (තුත්‍යාර්ථයෙහි ද වැටෙයි මරුවී ටීකායි).

---

[a] ඛලු ස්‍යාද් වාක්‍යභූෂායාං ජිඥාසායාංච සාන්ත්වනෙ
විප්සාමාත්‍රනිෂෙධෙෂු පූරණෙ පදවාක්‍යයොඃ—මෙදිනී.

3 අභයෙ a (ත්‍යද්භූතෙ භෙදෙ) 4 හි b (හෙතාවවධාරණෙ)

33 වර්ගය.

1 5 චිරාය චිරරාත්‍රාය චිරස්ස (ද්‍රාඝචිරාර්ථකාඃ)
6 මුහුඃ පුනඃපුනඃ ශශ්වද භීක්ෂ්ණ c මසකෘත් (සමාඃ)

---

3 අභය—යනු, අභය බුද්ධප්‍රකාශම්භෝරාශ්‍රඃ' ආශ්චර්‍ය්‍යයෙක රජහුගේ නුවණ අධිකබවෙක්, ආදි අද්භූතය, 'අභය මහාපඨෙක පතිතඃ'බෙදයෙකි මහමඩ හුනුයෙහි, ආදි බෙදය (අභයා යී, දීර්ඝාන්තද වෙයි මරාටි)—
4 හි—යනු, අඤ්ඤිරත්‍ර අග්ගි හූමොහි දෘශ්‍යතෙ' ගිනි මෙහි ඇත්තේ ය දුම් පැණෙනුයේ එහෙයිනි, ආදි හෙතුය, 'චන්ද්‍රාහි ශීතඃ' සඳතෙමේ සිසිල් මැයි, ආදි අවධාරණය, යන මෙහි— 5 චිරාය—චිරරාත්‍රාය—චිරස්‍ය, යන—ආදිහු බොහෝකල් යන අර්ථ ඇත්තාහු (ආද්‍ය ශබ්දයෙන්, චිරං, චිරෙණ, චිරාත්, යනුදු ගන්නේ); උදාහරණ 'චිරාය සන්තාපස් සම්බුරගණිං' බොහෝකලක් දරින් ගිනහ සතප්වා 'චිර රාත්‍රාය සචිතං' බොහෝ කලක්රැස්කරණලද, 'චිරස්‍ය දෘෂ්ටොව මෘ තොපිතෙව' මළ එකාක්හු ප්‍රකෘතිවූවාසෙයින් බොහෝකලකින්දකම 'ස චිරං තපසි ස්ථිතඃ' ඒ තෙමේ බොහෝකාලයක් තපස්හි සිටියේ, 'චිරෙණ නාකං ප්‍රමොදබ්භුවඃ' 'චිරාත් සුතස්පර්ශරසඥතාං යයෞ' බොහෝකලකින් දරු පහස්රසදන්නාබවට ගියේය— 6 මුහුඃ—පුනඃපුනඃ-ශශ්වත්-අභීක්ෂ්ණම්-අසකෘත්-යන පස නොයෙක්වර යන අර්ථබැවින් සමයෝ යි, මුහුඃ පශ්‍යසි කෝනෙනය, ආගච්ඡති පුනඃ පුනඃ' කුන්ති පුත්‍රය හැමකල දක්නෙහි, නැවත නැවත එයි 'ශශ්වත් සම්පාද යන්නඃ' න්තිසම්පාදනය කරන්නාවූ 'අභීක්ෂ්ණ මක්ෂුණ්ණතයාතිදුර්ග මම්' සතතයෙන් නොපහට බැවින් ඉතාදුර්ගමවූ (අතිසයින් යානො හෙත) 'අසකෘත් ජලපානාච්ච සකෘත් තාම්බූලචර්වණාත්' නොයෙක්වර දිය බීමෙන් ද, වරක් බුලත් සැපීමෙන් ද.

---

a අභයෙත්‍යද්භූතෙ බෙදෙ පරිකෙලශප්‍රහර්ෂයොඃ
සම්බොධනෙ'පි..............

b හි පාදපූරණෙ හෙතෞ විශෙෂෙ'ප්‍යවධාරණෙ
ප්‍රශ්න හෙත්වපදෙශෙච සම්භ්‍රමාසූයයොරපි
හි දුඃඛහෙතා වාක්‍ය්‍යතො විෂාදෙ විස්මයෙ පිච.

c අභීක්ෂ්ණන්තු පෞනඃපුන්‍ය සර්වදාප්‍යෙව දෘශ්‍යතෙ, යි
අජයාචාර්‍ය්‍යන් විසින් අනව්‍යයප්‍රකරණයෙහි ගද්‍යහෙයින්
නාමබව්ක්දගැයේ.

2 ₁ ස්‍රාග් ඣටිත්‍යඤ්ජසාහ්නාය ද්‍රාඞ්මඞ්ක්ෂු සපදි ද්‍රුතෙ [a]
₂ බලවත් සුෂ්ඨු කිමුත ස්වත්‍යතීව (ච නිර්භරෙ)
3 ₃ පෘථග්විනාන්තරෙණර්තෙ හිරුඞ්නානා (ච වර්ජනෙ)
₄ යත්තද්‍යතස්තතො (හෙතාව ₅ අසාකල්‍යෙතු) චිච්චන

---

1 ස්‍රාග්, ඣටිති, අඤ්ජසා, අහ්නාය, ද්‍රාක්, මඞ්ක්ෂු, සපදි, යන සත්දෙනා ශීඝ්‍රයෙහි වැටෙති, 'ස්‍රාගවයො යාති දෙහිනාං' ජන්තූන්ගේ වයස වහා යෙයි, 'වෘක්ෂං ඣටිති ආරුරොහ' රුකට වහා නැංගේල, 'අඤ්ජසා යාති තුරගඃ' අශ්වතෙමේ යුහුව දිවෙයි, 'අහ්නාය සූර්‍ය්‍යෙණ තමොනිරස්තං' හිරුවිසින් අන්ධකාරයතෙම වහා බැහැරලනු ලදී, 'ද්‍රාග් භවිෂ්‍යති සුඛං තව ප්‍රියෙ' සොඳුර තිගේ සැපයතෙම වහා වන්නේයි 'මඞ්ක්ෂුගෘහාද් පරිතඃ පටලෛරලීනාම්' භෘඞ්ගජාලාවන් විසින් එකෙණෙහි ගෙත් පසින් වටපනවනලදී, 'සපදි විගතනිද්‍රාසාලපමුජ්ඣාවකාර' එකෙණෙහි දුරුකරණලද නිද්‍රාඇත්තේ ශයනාව හැරියේයි— 2 බලවත්, සුෂ්ඨු, කිමුත, සු, අති, අතීව, යන සදෙනා, අතිශයෙහි වැටෙති, 'පූනර්වශිකාද් බලවත්‍යගෘහං' වසෙහි ලූ ඉඳුරන් ඇති බැවින් පෙරලා අතිශයින් නිග්‍රහකොට, 'සුෂ්ඨු පීතං ඝෘතං මයා' අතිශයින් මාවිසින් ගිතෙල් බොනලදී, 'කිමුත අවර්ධත ක්ෂෙත්‍රං' අතිශයින් කෙත වඩනාලදී, 'සුප්‍රකටං' අතිශයින් ප්‍රකාශයී, 'අති වෘෂ්ටිඃ' අධික වැස්සයි, 'අතීව ශොභතෙ රාජා' රජතෙමේ ඉතා හෙබී— 3 පෘථක්, විනා, අන්තරෙණ, ඍතෙ, හිරුක්, නානා යන සය වර්ජනයෙහි වැටෙති, 'කිඤ්චිද්දත්වා පෘථක්‍රියා' කිසිවක් දී වෙන්කිරීමයි, 'ඖරො නාස්ති ඌෂ්මණා විනා' උෂ්ණසුම් නැති උණෙක් නැත්' අන්තරෙණ සුතං නාස්ති සුඛං සංසාරිණාං භුවි' ස සර හැසිරෙන්නන්ට ලෙව්හි පුතු විනා සුවයෙක් නැත්, 'ඍතෙ දෙව මනුෂ්‍යෙභ්‍ය නාන්‍යෙ විෂයන්තෙ තු තං' දෙව්මිනිසුන්හැර අනිකෙක් ඒ නොඉවසයි, 'හිරුක් කර්ම්ම න මොක්ෂඃ ස්‍යාත්' කර්ම්මය විනා නිවනෙක් නොවන්නේය, 'විෂ්ණුම් නානා මොක්ෂදෙ නාස්ති දෙවඃ' විෂ්ණු හැර නිවන් දෙන දෙවියෙක් නැත්— 4 යත්, තත්, යතඃ, තතඃ, යන සතර හෙතුයෙහි වැටෙති, 'යන්නාරම්‍යං තරස්විභ්‍යඃ' යුහුසුලුන්ට යම්හෙයකින් සිත්කළුනොවේද, 'තද්දං පරිරක්ෂ ශොභනෙ' එහෙයින් සොඳුර මෙය රක්ෂණය කර 'යතො ගඞ්ගාම්භසි සන්නාතඃ තතොනිෂ්කලමෂොනරඃ' යම්හෙයකින් සුරගඟදිය නෑයේ ද එහෙයින් මනුෂ්‍යතෙමේ පවිත් තොරයි— 5 චිත්, චන' යන දෙක ඒ සාදෙශයෝ කිසිවක් යන අර්ථයෙහි ,කශ්චිත්; කිසිවෙක් 'කචන' කිසිවක්.

---

a සපදි ද්‍රාඞ් මංක්ෂුච ද්‍රුතෙ—සපදි ද්‍රාඞ් මංක්ෂුද්‍රුතෙ—කලිකාතා-බාරාණසී· පොත්· 2 මෙසේයි·

4 1 කදාචිජ්ජාතු 2 සාර්ධං (තු) සාකං සත්‍රා සමං සහ
3 (ආනුකූල්‍යාර්ථකං) ප්‍රාධ්වං 4 (ව්‍යර්ථකෙතු) වෘථා මුධා
5 5 ආහො උතාහො කිමුත (විකල්පෙ) කිං කිමූත ච
6 තු හි ච ස්ම හ වෛ (පාදපූරණෙ 7 පූජනෙ) ස්වති
6 8 දිවා (අහ්නීත්‍ය 9 ථ) දොෂා (ච) නක්තං (ච රජනාවිති)
10 (තිර්‍යගර්ථෙ) සාචි තිරො (‘ප්‍යථ සම්බොධනාර්ථකාඃ

---

1 කදාචිත්, ජාතු, යන දෙක කිසිකලෙක යන අර්ථයි, ‘සචාප විෂමොද්දේශං න කදාචිත් විමුඤ්චති’ වැලි ඒ විෂම ගුණ කිසිකලෙකත් දෙහය නො හරී ‘ශ්‍රුතං තෙ ජාතු සූත්‍රාම’ කිසිකලෙකත් තාගේ නුවන ඉතා උතුම්- 2 සාර්ධං, සාකං, සත්‍රා’ සමං, ’ සහ, යන පස සහාර්ථයෙහි, ‘සාර්ධං දානව වෛරිණා’ අසුර වෛරීහු සමග ‘පත්‍යා සාකං පතිර්භුඞ්ක්ත’ වලල හතෙමේ බිරිඳ කැටිව අනුභවකෙරේ ‘සත්‍රා කලත්‍රෙණ සුඛං සමශ්නුතෙ’ බිරිඳහා සැප වලඳයි ‘සමං වධූභිස්තරුණා රමන්තෙ’ තරුණයෝ තරුණීන්හා ඇලෙති ‘නිඃශ්වාසධූමං සහ රත්නභාභිඃ’ රත්නමරීචීන් හා (නාගයින්ගේ) බැහැරලූ සුස්ම— 3 ප්‍රාධ්වං-යනු, අනුකූලභාවයෙහි ‘ප්‍රාධ්වං රථං’ රථය අනුව— 4 වෘථා, මුධා යන දෙක නිරර්ථකයෙහි ‘වෘථා පුෂ්පාඃ’ පලනැතිව පොහොනා ලදී ‘මුධා බුධා භ්‍රමන්ත්‍යත්‍ර’ ප්‍රාඥයෝ මෙහි නිරර්ථකයේ බමති— 5 ආහො, උතාහො, කිමුත, කිං, කිමූ, උත, යන සදෙන අනෙකාන්ත බැව්හි ‘දෙව ආහො ගන්ධර්වඃ’ දෙව් හෝ ගඳබඳ, ‘උතාහො බ්‍රහ්මචොච්‍යතෙ’ නොවිනම් වේදයද කියනු ලැබේ ‘කිමු තත්වං ශිවො බ්‍රහ්මා’ කිම පරමාත්මයා ඉසුරුහෝ මහබඹ හෝ ද ‘ස්ථාණුරයං කිං පුරුෂඃ’ කිම මේ කණුවෙක්හෝ මිනිසෙක්ද ‘ගෘහං කිමු වනං ගතඃ’ කිම ගෙටහෝ වලට ගියේද ‘විෂ්ණුඃ උත ශිවඃ සෙව්‍යඃ’ සේවාකටයුතුවූයේ විෂ්ණුහෝ ඊශ්වරද— 6 තු, හි, ච, ස්ම, හ, වෛ, යන සදෙන ඡන්දස්පූරණයෙහි, ‘රාමස්තු ලක්ෂ්මණං ප්‍රාහ’ රාම තෙමේ ලක්ෂ්මණයාහට කී ‘අහංහි නගරං යාස්‍යෙ’ මම නුවර යනෙනමි ‘සච ප්‍රාහච රාජානං’ හෙතෙම රජහට කීයේය ‘මයාස්ම භුක්තං’ මාවිසින් අනුභව කරණලදී ‘ස හ තං ප්‍රාහ ලක්ෂ්මණඃ’ ඒ ලක්ෂ්මණතෙම ඔහුට කී ‘තෙන වෛ හතඃ’ ඔහුවිසින් මරණලදී— 7 සු, අති, දෙදෙන පිදීමෙහි, ‘සුස්තුතං’ ගරුකොට ස්තුති කරණලදී ‘අති උත්තමඃ’ ගරු කටයුතු උතුමෙකි— 8 දිවා-යනු, දහවල් යන අර්ථයි, ‘දිවා ස්වපෙත් නාම අධර්මඃ’ දහවල් නිඳු සවහා නොවෙයි— 9 දොෂා, නක්තං, යන දෙදෙන රෑ යන අර්ථයි ‘චොරාශ්ච දොෂා යයුඃ’ සොරුද රාත්‍රියෙහි ගියෝයි ‘නක්තං දිනන්ති භුක්තාංශෙර් ව්‍යාධිකාලඃ’ රාත්‍රිය, දිවාය, සෘතුය, භොජනය, මෙතෙක් දෙනාගේ කොටසින් රොගකාලයයි— 10 සාචි, තිරස්, යන දෙදෙන සරස යන අර්ථයෙහි, ‘කෘතං සාචි ධනුස්තෙන’ ඔහුවිසින් දුනන සරස්කරණ ලදි ‘තිරො ගත්වා සම්ක්ෂෙත’ සරස ගොස් බලන්නේය.

7 1 ස්‍යුඃ) පකට් පාඩිහ ගෙහෙ ගෙ හොඃ 2 සමයා නිකෂා හිරුක්
3 (අතකීකිතෙනු) සහසා 4 (සහත්) පුරඃ පුරතො ‘ග්‍රතඃ
8 5 ස්වාහා (දෙවහවිර්දාන) ශ්‍රෞෂඩ් වෞෂඩ් වෂට් ස්වධා
6 කිංචිදීෂන්මනාග් (අල්පෙ) 7 ප්‍රෙත්‍යාමුත්‍ර (භවාන්තරෙ)
9 8 ව a වා b යථා තථෛවෛවං (සාම්‍යෙ) 9 ‘හො හී (ච විස්මයෙ)

1 පකට්, පාට්, අහ, ගෙහෙ, ගෙ, හොඃ, යන සය සම්බොධනාර්ථයි, ‘පකට්
හිම යඥං රක්ෂස්ව’ ඕ හිමය යාගය රකු, පාඩාදීයෙහි උදාහරණත්
මෙම නයයි— 2 සමයා, නිකෂා, හිරුක්, යෙ තුන සමීපාර්ථයෙහි, ‘ග්‍රා
මං සමයා’ ගමවෙත ‘නිකෂා ගිරිශං ගෞරී’ උමාදෙවිතොමෝ මෙහෙසුරු
වෙතයි ‘පර්වතස්‍ය හිරුක් නදී’ නදීතොමෝ පර්වතය වෙතයි— 3 සහ
සා—යකු, අතකීකිතයෙහි (මෙසේ වන්නේයයි අකාංක්ෂා නැති), ‘ස
හසා විදධීත න ක්‍රියාං’ ලා හෙලාහෝ නොසලකා (කිසි) ක්‍රියාවක්
නොකරන්නේයි ‘දිවඃ ප්‍රසූනං සහසා පපාත’ බලාපොරොත්තු නැතිකා
ල අහසින් මල් වැස්සේයි— 4 පුරඃ, පුරතඃ, අග්‍රතඃ, යන තුන සම්මුඛාර්ථ
යෙහි, ‘පුරඃ පශ්‍යසි කිං බාලෙ’ දූරිය ඉදිරියෙහි කුමක් දකිහිද ‘පුර
තඃ ස්ථාප්‍ය සවේශං’ හමුයෙහි සවේශයා තබා ‘ලෙඛඃ ප්‍රත්‍යර්පිතො
‘ග්‍රතඃ’ සතුරා හමුයෙහි ලියමන— 5 ස්වාහා, ශ්‍රෞෂට්, වෞෂට්, වෂ
ට්, ස්වධා, යන පස දෙවියන්ට යාගද්‍රව්‍ය දීමෙහි, ‘ඉන්ද්‍රාය ස්වාහා’ ඉඳුරු
දෙවියාට මේ පුදයි; සෙසු උදාහරණත් මේ නයින් දන්නේයි, ‘පිතෘභ්‍යඃ
ස්වධා’ පිතෘදෙවතාවුන්ට මේ පුදයි— 6 කිංචිත්, ඊෂත්, මනාක්, යන තු
ණ, අල්පාර්ථයෙහි, ‘කිංචිත් විකසිතං කුසුමං’ මදක් පිප්මල ‘ඊෂද්දුෂ්ණං
පයඃ පිබ’ මදක් හුණු කිරබොව ‘මනාක් විහස්‍ය සන්තුෂ්ටඃ’ මදක් සි
නාසී සතුටුවී— 7 ප්‍රෙත්‍ය, අමුත්‍ර, යන දෙක ජන්මාන්තරයෙහි ‘ප්‍රෙ
ත්‍ය ස්වර්ගෙ මහීයතෙ’ භවාන්තරගතව දෙව්ලොවදී පුදනු ලැබේ ‘ඉ
හචාමුත්‍රච ඵලං’ මෙලොවද පරලොවද ඵලයි— 8 ව, වා, යථා, තථා
ඉව, එවං, යන සය සාදෘශ්‍යයෙහි; ‘ශාන්‍රවං ච වපුර් යස්‍ය’ යස්ස සතුරු
ශරීරයක් බඳුයි; ‘ජාතාං මන්‍යෙ ශිශිරමථිතාං පද්මිනීං වාන්‍යරූපාං—වා
න්‍ය=වා අන්‍ය’ සිසිලින් පෙළෙන ලද පියුම්විලක්සෙයින් අන් ආකාරවූ
වායි හඟිමි ‘යථා බුභුක්ෂිතස්‍යාන්නං—තථෛවාර්තස්‍යෞෂධම්’ බඩසා
ඇත්තාහුට ආහාරයතෙමේ යම්සේද පීඩිතයාහට බෙහෙදත් එසේමැ
යි, ‘ප්‍රාප්‍ය හිරුඃ ඉව අහවං’ හයසිලි(කිසිවෙක්)පුඩසව පැමිනිසෙයින්,
‘අග්නිරෙවං විප්‍රඃ, බමුණ ගින්න බඳුයි— 9 අහො, හී, යන දෙක විස්ම
යෙහි; ‘අහො රූපමහො සත්වං’ ආශ්චර්යයීයෙකි රුවක්; අරුම්යෙකි එ
ඩියක් ‘හී චිත්‍රං, විස්මයෙක=ආශ්චර්යයීයක්.

a වං ප්‍රචෙතසි ජානියා දිවාපෞතුතද්‍රව්‍යයම්-මෙදිනාද්‍යදියෙහි පෙණේ.
b වචා—කලිකාතා, සිංහල. 2.
c හී විස්මය විෂාදයොඃ—විශ්ව.

1 (මෞනෙ තු) තූෂ්ණීං තූෂ්ණීකාං 2 සද්‍යස් සපදි (තත්ක්‍ෂණෙ)
10 3 දිෂ්ට්‍යා සමුපජොෂං a (ඉත්‍යානන්දෙ 4 'ථා) න්තරෙන්තරා
අන්තරෙණ (ච මධ්‍යෙ ස්‍යුඃ) 5 ප්‍රසහ්‍ය (තු හඨාර්ථකම්)
11 6 (යුක්තෙ ද්වෙ) සාම්ප්‍රතං ස්ථානෙ 7 භීක්ෂ්ණං ශශ්වද් (අනාරතෙ)
8 (අභාවෙ) නහ්‍යනොනා (පි) 9 මාස්ම මාලං (ච වාරණෙ)
12 10 (පක්ෂාන්තරෙ) චෙද්‍යදි (ච 11 තත්වෙ) ත්වද්ධාඤ්ජසා (ද්වයම්)

---

1 තූෂ්ණීං, තූෂ්ණීකාං, යන දෙක අභාෂණයෙහි; 'තූෂ්ණීං ස්ථිත්වා ක්‍ෂණං භූයඃ' ඇසිල්ලක් නොබැණහිද ඉක්බිති 'තූෂ්ණීකාං ජල්පමධ්‍යගඃ' මුවෙන් නොබැණ දියමැදට පැමිණියේ— 2 සද්‍යඃ, සපදි, යන දෙදෙන තත්කාලාර්ථයෙහි; 'සද්‍යඃ කෘත්තවිරදදශන' එකෙණෙහි කපනලද හස්තිදන්තයාගේ, 'ශත්‍රුං ජඝාන සපදි' එකෙණෙහි සතුරා නැසීල— 3 දිෂ්ට්‍යා, සමුපජොෂං, යන දෙක ආනන්දාර්ථයෙහි; 'දිෂ්ට්‍යා තෙ දර්ශනං කාන්තෙ' සොඳුර තිගේ දර්ශනය ආනන්දයෙකි 'සමුපජොෂං භූයාත්' ප්‍රීතියක් වේවා— 4 අන්තරෙ, අන්තරා, අන්තරෙණ, යන තුණ මධ්‍යාර්ථයෙහි; "අනයොරන්තරෙ තිෂ්ඨ" මුත්දෙදෙනා මැද සිටු 'ත්වාං මාංච අන්තරා කමණ්ඩලුඃ, අන්තරෙණ වා' තටත් මටත් මැද කමඬලාවයි— 5 ප්‍රසහ්‍ය—යත්නු, බලාත්කාර අර්ථයෙහි; 'ප්‍රසහ්‍ය සිංහඃ කිල තාං චකර්ෂ' සිංහයෙක් තෙමේ ලාහෙලා ඒ ධෙනුව ඇද්දේල— 6 සාම්ප්‍රතං, ස්ථානෙ, යන දෙක යුක්තයෙහි; 'විෂවෘක්ෂොපි සංවර්ධ්‍ය ස්වයං ඡෙත්තුමසාම්ප්‍රතම්' විෂගසකුදු වවා තමාවිසින්ම කපන්ට යුතු නොවේ; 'ස්ථානෙ හෘෂීකෙශ තව ප්‍රකීර්ත්‍යා' හෘෂීකෙශය ඔබගේ යශසින් යුක්තයි— 7 අභීක්ෂ්ණං, ශශ්වද්, යන දෙක නිරන්තරාර්ථයෙහි; 'අභීක්ෂණං ශශ්වත් කාලඃ' සදාකාලය— 8 නහි, අ, නො, න, යන සතර අභාවයෙහි; 'න හි ස්වාත්මාරාමං විෂයමෘගතෘෂ්ණා භ්‍රමයති' ගොචරමරීචිකාතොමෝ ස්වාත්මයෙහි ඇලුනහු මුළා නොකරන්නීමැයි 'අරාජදෙවිකං නෂ්ටං' රජ්ජුන්නැති දෙවායතනදෑ නැසිති 'නො චක්‍රී කිං කුලාලඃ' නොවෙමි, චක්‍රපාණියෙමි, කිම කුඹලෙක්ද්‍ෙ 'නාමෙ කිඤ්චන දහ්‍යති, මාසතු කිසිවක් නොදදී— 9 මාස්ම, මා, අලං, යන තුණ ප්‍රතිෂෙධයෙහි; ඉතිස්ම මා මානිති මානමාගමාඃ, මත් ඇත්තිය මෙසේ නහමක් මානයට යේවා; 'මා ප්‍රයච්ඡ ඊශ්වරෙ ධනං' පොහොසතුන් විෂයෙහි දන් නොදේවා; 'අලං මහීපාල තවශ්‍රමෙණ' මහීපාලයානෙනි ඔබගේ වෑයමින් පමණි (නොකෙරේවා)— 10 චෙත්, යදි, යන දෙක පක්ෂාන්තරයෙහි; 'සත්‍යං චෙත් තපසාච කිං ශුචිමනො යදි අස්ති තීර්ථෙන කිං' ඉදිත් සත්‍යය වේනම් තපසින් කිම—පිරිසු සිත වීනම් තීර්ථයෙන් කිම (තීර්ථනම් ශුද්ධස්ථානයි)— 11 අද්ධා, අඤ්ජසා, යන දෙක තත්වාර්ථයෙහි; "යදි ශොත්‍රුණං දෙවි යමනිරතදෙහාඩ්ඪටනා දශෙවතීත්වාමඩා" "අඤ්ජසෙති රුරුධුඃ කුවග්‍රගෙහඃ".

---

a සමුපජොෂං-කලිකාතා-රාජමුද්‍රිතටීකාත් එශේලසී—බාරාණසී පී.

1 (ප්‍රාකාශ්‍යෙ) ප්‍රාදුරාවිඃ (ස්‍යාද්) 2 ඔමෙ a එවං b පරමං (මතෙ)
13 3 සමන්තතස් (තු) පරිතඃ සර්වතො විෂ්වග් (ඉත්‍යපි)
4 (අකාමානුමතෞ) කාමම් c 5 (අසූයොපගමෙ) 'ස්තු d (ච)
14 6 නනු (ච ස්‍යාද්විරොධොක්තෞ) 7 කච්චිත් (කාමප්‍රවෙදනෙ)
8 නිඃෂමං දුඃෂමං (ගර්හ්‍යෙ) යථාස්වං (තු) යථායථම්

---

1 ප්‍රාදුඃ, ආවිඃ, යන දෙක පහළවීමෙහි; 'ප්‍රාදුරාසීත් තමොනුදඃ, අන්ධකාර දුරුකරන්නේ පහළවී 'තෙෂාමාවිරභූත් බ්‍රහ්මා' ඔහුබඹ ඔවුන් හමුයෙහි පහළවී— 2 ඔම්, එවං, පරමං, යනු පිළිගැන්මෙහි; 'ඔමි ත්‍යුක්තවතො'ථ ශාර්ඞ්ගිණඃ' වැළි එසේ වේවායි කීවාවූ විෂ්ණුහුගේ 'එවං යදූහ භගවාන්' භගවත් තෙමේ මෙසේ යී යමක් කීයේද 'පරම මිත්‍යුක්තවා' මැනවැයි ඉතා උතුමැයි හෝ කියා— 3 සමන්තතඃ, පරිතඃ, සර්වතඃ, විෂ්වක්, යන සතර හාත්පසෙහි; 'සමන්තතො වර්ෂති මෙඝඃ' මෙඝයතෙමේ සෑම අතින් වසී 'ආයාන්ති පරිතඃ ශ්‍රියඃ' සියාරා සිරි හූ එති; 'සර්වතො වාති පවනඃ' මුළුලෙලෙහි වාතය හමී; 'විෂ්වක් පතන්ති කිරණඃ' හාත්පස හිරුරැස් වැටෙති— 4 කාමම්, යනු-නොසතුටු පිළිගැන්මෙහි; 'ත්වං ගමිෂ්‍යසි චෙත් කාමම්' ඉදින් කිසිවෙකු විසින් බලාත්කාරයෙන් තෝ නසතු ලැබෙහි නම්— 5 අස්තු, යනු-නොසතුටු පෙරදැරි පිළිගැන්මෙහි; 'තථාවිධස්තාවදශෙෂමස්තු නඃ' ඒ තාක් එසේය සියල්ලම අපට වේවා (ච ශබ්දයෙන් කාමං යනුද සම්බන්ධයි— 6 නනු, යනන—විරුද්ධකථායෙහි; 'නනු එවං මන්‍යසෙ තර්හි කිමපි න ස්‍යාත්' මෙසේ සිතන්නෙහි නොවේද එසේකල කිසිවක් නැත්තේය— 7 කච්චිත්—යනු, ඉෂ්ටවිචාරණයෙහි; (කැමැත්ත කියමනෙහි හෝ) 'කච්චිත් ජීවති මෙ මාතා' කිමෙක්ද මාගේ මවුතොමෝ ජීවත් වන්නීද— 8 නිඃෂමං, දුඃෂමං, යන දෙක නින්දනීයදෙයෙහි, 'නිඃෂමං වර්තිමෙ මුක්තිඃ' අනුතෙමේ මට නොසමපරිද්දෙන් (හෝ නින්දිතදෙයක්) කියයි; 'දුඃෂමං වර්තතෙ වධූඃ' වධූතොමෝ විෂමව (නින්දිතවහෝ) පවත්නීය— 9 යථාස්වං, යථායථම්, යන දෙක යථායොග්‍යත්වයෙහි; 'යථාස්වමාශ්‍රමෙ චක්‍රෙ' අසපුවෙහි ස්වකීය අනතික්‍රමය කෙළේයි; 'ලිඞ්ගං වචනීනාං තද්‍යථායථම්' වචනීන් තමන්වූපරිද්දෙන් ඒ ලක්ෂණයි·

---

a "ඔං ප්‍රශ්නෙ'ඞ්ගීකාරෙ රොෂෙ"..............................
විශ්වප්‍රකාශයෙහි කියන ලද්දයි මල්ලිනාථාචාරීන්ගේ මාඝටීකායි·
"ඔමිත්‍යනුමතෞ ප්‍රොක්තං ප්‍රණවෙ චාප්‍යුපක්‍රමෙ"
එහිම කියනලද්දයි මරාටි ටීකායෙහි පෙණේ.
b එවං ප්‍රකාරොපමයොරඞ්ගීකාරෙ'වධාරණෙ.
c කාමං ප්‍රකාමෙ 'නුමතාවසූයානුගමෙ 'පිච—හෙම විශෙෂ්‍යඃ
d අස්තු ස්‍යාදභ්‍යනුඥානෙ 'සූයාඞ්ගීකාරයොරපි—මෙදිනී.

15 1 මෘෂා මිථ්‍යා (ච විතථෙ) 2 යථාර්ථං (තු) යථාතථම්
3 (ස්‍යුර්) එවං තු පුනරෙවෛවෙ (ත්‍යවධාරණවාචකාඃ)

16 4 ප්‍රාග් (අතීතාර්ථකං) 5 නූන 2 මවශ්‍යං (නිශ්චයෙ ද්වයම්)
6 සංවද් (වර්ෂේ 7 'වරෙත්ව) 'ර්වාග් 8 ආමෙවං 9 ස්වයම්(ආත්මනා)

17 10(අල්පෙ)නීචෛ11 ර්මහත්‍යු)ච්චෛඃ12 ප්‍රායො(භූම්න්‍යද්‍රුතෙ)13 ශනෛඃ

---

1 මෘෂා, මිථ්‍යා, යන දෙක අසත්‍යයෙහි 'භවන්ති නොඅද්‍යම්ගිරාං කවී නාමුච්ප්‍රාය සොඃනුයනිගුණමෘෂොද්‍යාඃ' උස්වූ සොඳුරුවූ ගුණයෝතුමූ ප්‍රගල්භ වචන ඇති කවින් විසින් බොරු (ගොතා) කියනලද්දේතො වෙති; 'මිථ්‍යා උක්තං ත්වයා' තාවිසින් වරදවා (බොරුවක්) කියනලදී—
2 යථාර්ථං, යථාතථම්, යන දෙක සැබවස්නී; 'යථාර්ථං උක්තං නාන්‍යත්' වූපරිදි (වූපරිදෙන්) කියන ලදී අනිකක් නොවේ; 'ගුරුඃ යථාතථම් වක්ති' ඇදුරුතෙමේ සැබවස් කියයි (තථාශබ්දඃ තථශබ්දෙවා සත්‍යාර්ථඃ—ටීකා. 2.

3 එවං, තු, පුනඃ, වෛ, වා, යන පස නිශ්චයාර්ථයහ; 'එවමෙව යථාප්‍රාහ' මෙසේම වූපරිදි කීයේය; 'රාවණනාතු දුරාත්මානාමබධීද්‍රාඝවඃ ප්‍රභුඃ' රාමස්වාමි තෙමේ දුෂ්ටබුද්ධිඇති රාවණ මැරුයේමැයි; මේ ආදියයි—
4 ප්‍රාග්-යනු, අතීතාර්ථයෙහි, 'ප්‍රාක්කර්ම' පූර්වජන්මයෙහි උපචිත කර්මය— 5 නූනං, අවශ්‍යං, යන දෙක නිශ්චිතාර්ථයෙහි; 'නූනං සරණං ප්‍රපන්නා' අවශ්‍යයෙන්සරණගතවූවා; 'අවශ්‍යං යාතාරශ්චිරතරමුෂිත්වාපි විෂයාඃ' බොහෝකලක් වැසදු පංචකාමයෝ ඒකාන්තයෙන් යනසුලෙල්‍යි— 6 සංවත්, (සංවත්) යනු-හවුරුදුයෙහි; 'ප්‍රභවාබ්ද්‍ය සංවත්' ප්‍රභවනම් අවුරුද්දයි— 7 අර්වාක්—යනු, පශ්චාත් අර්ථයෙහි; සෘතුත්‍රයාදර්වාක් මණ්ඩිතාන් නතු මුණ්ඩිතම්' සෘතුත්‍රයෙන් පසු සැරසීම් නිමි තෙතන් (ඉස)මුඩු නොකරන්නේය— 8 ආං, එවං, යන දෙක පිළිගැන්මෙහි, 'ආං කුර්මඃ, ඔවු කරමු; 'එවං කුර්මඃ, එහෙයි කරමු— 9 ස්වයම්, යනු—තමාවිසින් යන අර්ථයි; 'ස්වයං ජෙතනුමිසාම්ප්‍රතම්' අර්ථ කීයේමැනෝ—
10 නීචෛඃ, යනු-අල්ප-ර්ථයෙහි; 'වානීරාඉව දෘශ්‍යන්තෙ නීචෛඃ ප්‍රත්‍යර්ථිනස්තව' ඔබගේ සතුරෝ හෝමුවඟු (ඔමී) සෙයින් කුඩාව පෙණෙති— 11 උච්චෛඃ-යනු, මහදර්ථයෙහි; ත්‍රිකූටමෙව තත්‍රොච්චෛර්ජයන්ත්‍යම්බං චකාරසඃ, එහි ඒ තෙමේ ත්‍රිකූටයසෙයින් මහත් ජයටැඹ කෙළේල— 12 ප්‍රායඃ, යනු-බාහුල්‍යාර්ථයෙහි; 'ප්‍රායො නවවධූ කාන්තා, නවාගනාතොමෝ බොහෝසෙයින් සිත් අලවා— 13 ශනෛඃ-යනු, අශීඝ්‍රාර්ථයෙහි; 'ශනෛර්‍යාති පිපීලිකා' වේයාහෝ කුහුඹුවා සෙමින් යයි.

---

2 .... නූනං නිශ්චිතතර්කයොඃ—විශ්ව.

1 සනා (නිත්‍යෙ) 2 බහිර් (බාහ්‍යෙ) 3 ස්ම (අතීතෙ) 4 'ස්තම් (අදෘශ්‍යනෙ)
18 5 අස්ති (සත්වෙ 6 උ (රොෂොක්ත්‍යාම්) උ 7 ඌං (ප්‍රශ්නෙ 8 'අයි (නුනයෙව) යි
9 හුං (තර්කිත තතඃ) 10 උෂා (රාත්‍රෙරවසානෙ) 11 නමො (නතෞ)
19 12 (පුනරර්ථෙ) 'ඟ 13 (නින්‍ද්‍යායාං) දුෂ්ඨු 14 සුෂ්ඨු (ප්‍රශංසනෙ)
15 සායං (සායෙ) 16 ප්‍රගෙ ප්‍රාතඃ (ප්‍රභාතෙ) 17 නිකෂා (අන්තිකෙ)

---

1 සනා—යනු, නිත්‍යාර්ථයෙහි; 'සං-සනාතනඃ පිතරමුපාගමිෂ්‍යත්' ශාශ්වත තෙමේ යම් පියෙකු කරා එළඹියේද- 2 බහිර්-යනු, බාහිරාර්ථයෙහි; 'නිෂ්කාසිතො බහිර් ග්‍රාමාත්' ගමින් බැහැර යවනලදී— 3 ස්ම—යනු, අතීතාර්ථයෙහි; 'හන්තිස්ම රාවණං රාමඃ' රාමතෙමේ රාවණා මැරීය— 4 අස්තම්-යනු, අදෘශ්‍යාර්ථයෙහි; 'ලබ්ධාගතානාම් විබොධිකාලෙ තුලාමිතාරූඪස්‍ය ගතො'ස්තම්න්දුඃ' ලබාගතන් පුබුදිනකල තුලාකාරණයට නොපැමිණ චන්ද්‍රතෙම අදෘශ්‍යනයට ගියේයි— 5 අස්ති-යනු, විද්‍යමානාර්ථයෙහි; 'අස්ති පුෂ්පපුරීනාම නගරී' කුසුම්පුරී (පැළලුප්) නම් නගරයක් ඇත්තේයි— 6 උ-යනු, කිපිබස්හි; 'උ අගතඃ කෘෂ්ණඃ' සතුරා ආයේද— 7 ඌං-යනු, ප්‍රශ්නයෙහි; 'ඌංගිරතිස්සෝ තී ඌං කාන්තා' විලඳහස බැහැර සිටියිද; 'හ්‍රස්වපාදෙ උම්ත්‍යපි' ටීකාහෙයින් ඌං යනුද, මෙම අර්ථයෙහි ඌහාකරණු— 8 අයි-යනු, නලවා කියන බස්හි; 'අයි විලාසිනි කිංසාසි' මැණිකේ කොහි යන්නීද— 9 හුං—යනු තර්කයෙහි; 'සපත් වෙත් කිං හුං ප්‍රපද්‍යතෙ' ඉදින් කුමක්වේද්‍යෙයි තර්කයට පැමිණෙත්— 10 උෂා-යනු රාත්‍රි අවසානයෙහි; 'චිත්‍රසෙනෙපිටාකූපත්ව් උෂා පානං තථා සායම්' වෙදුන්විසින් අනකළ පරිදි යම්සේද එසේ රාත්‍රි අවසානයෙහි පානය කරණලදී— 11 නමඃ—යනු, වැඳීමෙහි; 'නමො බ්‍රහ්මණ්‍යදෙවාය' වෙදප්‍රභූ දෙවියාහට නමස්කාර වේවා— 12 අඟ—යනු, නැවත යන අර්ථයෙහි; 'මුග්ධො'පි නාවමන්‍යතෙ කිමඟ විචාන් මූඪයෙක්ද අවමන් නොකෙරේ වැලි නුවනැත්තෙක් කිම (අවමන් කෙරේද)— 13 දුෂ්ඨු-යනු, නින්‍ද්‍යයෙහි; 'බලස්‍ය මාතසං දුෂ්ඨු යථා දුර්බොධනස්‍යච' දුර්බොධන රජහුගේ සෙයින් දුර්ජනයා සිත නින්දිතයි දුෂ්ඨයි— 14 සුෂ්ඨු-යනු, ප්‍රශංසනයෙහි; 'විවර්ජනමනොහාරි සුෂ්ඨු කාව්‍යං ප්‍රජායතෙ' පණ්ඩිතජනයා ලගනනා කාව්‍යය මනාවෙයි— 15 සායං-යනු, දිනාන්තයෙහි; 'නථාතා ස්නාමිතෙ සූර්යෙ' එසේම හිරුඅස්තනොවනතෙක් සන්ධ්‍යාකාලයෙහි හෝමය කරණුලැබේ— 16 ප්‍රගෙ, ප්‍රාතඃ, යන දෙක රාත්‍රි අන්තයෙහි; 'ප්‍රගෙ ප්‍රගායන්ති ච වන්දිනස්තථා' එසේම අරුණුනැගෙන කල වන්දිනයෝ ගායනා කෙරෙති; 'යඃ පඨේත් ප්‍රාතරුත්ථාය' යමෙක්තෙමේ උදෑසන්හි නැගිට හදුරන්නේද; 'කාත්තිකෙ 'හං කරිෂ්‍යාමි ප්‍රාතඃ ස්නානං ජනාර්දන' විෂ්ණුදිව්‍යරාජයාණෙනි මම ඉල්මස උදෑසන්හි ස්නානය කරන්නෙමි. 17 නිකෂා—යනු, සමීපාර්ථයෙහි; 'නිකෂා ගිරිශං ගෞරී' උමාදෙවිතොමෝ ඊශ්වරයාවෙතයි.

---

a. උ සම්බොධනරොෂොක්ත්‍යනුකම්පානියොගයොඃ
..............................පාද පූරණෙපිච දෘශ්‍යතෙ—මෙදිනී.

20 1 පරුත්පරාර්‍යෛෂමො ('බ්දෙ පූර්වෙ පූර්වතරෙ යති)
2 අද්‍ය (ත්‍රාහ්නා 3 ථ පූර්වෙ'හනීත්‍යාදෞ පූර්වොත්තරාපරාත්)
21 4 (තථාධරාන්‍යාන්‍යතරෙතරාත්) පූර්වෙද්‍යුර් (ආදයඃ)
5 උභයද්‍යු (ශ්චො) භයෙද්‍යුඃ 6 (පරෙත්වහ්නි) පරෙද්‍යවි
22 7 හ්‍යො (ගතෙ 8 'නාගතෙ'හ්නි) ශ්වඃ 9 පරශ්වස් (තත්පරෙ'හනි)

---

1 පරුත්, පරාරි, ඓෂමස්, යන තුන; පූර්ව අබ්ද, ගියහවුරුද්ද; පූර්වතරෙ (ඊටපූර්වවූ) පළමුහවුරුද්ද, යති, වර්තමානහවුරුද්ද යන වරුෂත්‍රයෙහි ක්‍රමයෙන් වැටෙති; 'පරාරිගතඃ කාන්තඃ පරුත්තනාගත ඓෂමො'පි නාගතඃ' වල්ලභතෙම පළමු හවුරුද්දෙහි ගියේ-ගිය හවුරුද්දෙහිත් නායෙ-මේ හවුරුද්දෙහිත් නායේය.
2 අත්‍ර අහනි; මේ දවස්හි යනෙනාහි; අද්‍ය, අද්‍ය යනු සිඩයි—3 අථ, වැලි; පූර්ව අහනීති ආදෞ, පෙරදවස යනාමේ ආදි අර්ථයෙහි; පූර්වොත්තරාපරාත්, පූර්වය උත්තරය අපරය යන ශබ්දයන් කෙරෙන්ද—— 4 තථා, එසේම; අධරාන්‍යාන්‍යතරෙතරාත්, අධරය අන්‍යය අන්‍යතරය ඉතරය යන ශබ්දයන් කෙරෙන්ද (ප්‍රත්‍යයවත්ව); පූර්වෙද්‍යුරාදයඃ, පූර්වෙද්‍යුඃ යනාදිය සිඩවෙයි (ඒමෙසේයි) 'පූර්වස්මින් අහනි=පූර්වෙද්‍යුඃ' a පෙරව්ද; උත්තරස්මින් අහනි=උත්තරෙද්‍යුඃ; අපරස්මින් අහනි=අපරෙද්‍යුඃ; අධරස්මින් අහනි=අධරෙද්‍යුඃ b අන්‍යස්මින් අහනි=අන්‍යෙද්‍යුඃ අන්‍යතරස්මින් අහනි=අන්‍යතරෙද්‍යුඃ ඉතරස්මින් අහනි=ඉතරෙද්‍යුඃ—පිළිවෙළින් උදාහරණ; 'අද්‍යගන්තුන්නශක්නොමි' අද යනු නොහැක්කෙමි; 'පූර්වෙද්‍යුරාගතඃ' ඊයේහෝ පෙරවරු ආයේය; 'උත්තරෙද්‍යුඃ විවාහඃ පරිකීර්තිතඃ' එනදවසහෝ සෙට විවාහය කියන ලදී; 'ආගතානපරෙද්‍යුස්තාන්' අනික්දවසහෝ අනිද්‍යා එන්නාන්; 'අධරෙද්‍යුඃ ප්‍රසූතා සා' ඕතොමෝ පෙරෙව්ද වැදූවා; අන්‍යෙද්‍යුරාත්මානුචරස්‍ය භාවං ජිඥාසමානා' පසුවද තමා අනුව හැසිරෙන්නාහුගේ අභිප්‍රාය දන්නට කැමැත්තී; අන්‍යතරෙද්‍යුඃ පිතරං ද්‍රක්ෂ්‍යසි' එක්තරාදවසෙක පියා දකු; 'කණ්ඨදිනාදිතරෙද්‍යුඃ ප්‍රියොද්‍රෂ්ටව්‍යඃ' දුක්දවසින් අනික් දවස ප්‍රියතෙමේ දක්සයුත්තේයි— 5 උභයද්‍යුඃ, උභයෙද්‍යුඃ, යන දෙක දෙදවස්හි යන අර්ථයෙහි; 'උභයද්‍යුරුපොෂණං' දෙදවස්හි පෙහෙවසි—— 6 පරෙද්‍යවි—යනු, අනිද්‍යාහි; 'මිත්‍රං ද්‍රක්ෂ්‍ය පරෙද්‍යවි, පසුවද මිතුරා දකු—— 7 හ්‍යස්-යනු, ගියදවස; 'හ්‍යස්සර්වමභවත් කාර්‍යං' සියලු කටයුතු ඊයේ වී— 8 ශ්වස්-යනු, අනාගතදවස්හි=සෙට— 9 පරශ්වස්-යනු, තත්පරෙ අහනි, එයින් අපරදවස්හි=අනිද්‍යා; 'අද්‍යශ්වොවා පරශ්වොවා සර්වං කර්ම භවිෂ්‍යති' අදහෝ සෙටහෝ අනිද්‍යාහෝ සියලු කම් වන්නේයි.

---

a පූර්වෙද්‍යුරිත්‍යතෙ ප්‍රාතඃ පූර්වෙද්‍යුඃ පූර්වවාසරෙ--රුද්‍රකොෂ.
b අධරස්තු පුමාන්නොෂ්ඨ හීනෙ'න්‍යූර්ධ්වච වාච්‍යවත්.

1 තදා තදානීම් 2 යුගපදෙකදා 3 සර්වදා සදා
23 4 එතර්හි සම්ප්‍රතීදානීමධුනා සාම්ප්‍රතං (තථා)
5 (දිග්දෙශකාලෙ පූර්වාදෞ) ප්‍රාගුදක් ප්‍රත්‍යග් (ආදයඃ)

---

1 තදා, තදානීම්, යන දෙක එකල යන අර්ථයෙහි; 'තදා චක්ෂුෂ්මතා, මුනිඃ' එකල ඇස්ඇ තතාවුන්ට ප්‍රීතියෙකි; 'යදා සන්ත් ප්‍රියයා සඟතාදෘමෙව මෙසුඛං' යම්කලෙක බිරිඳුගා සමාගමය වීනම් එකල්හිම වූ සැප වන්නේයි— 2 යුගපත්, එකදා, යන දෙක එක්වට යන අර්ථයෙහි; 'ශත්‍රුමිත්‍රොදාසීනාඃ යුගපද්භූතාඃ' සතුරු මිතුරු උදාසීනයෝ එකවට කැඳවනලද්දහ—'ගවාං ශතමෙකදා දත්තම්' ගෙරින් සියයක් එකවට දෙනලදි— 3 සර්වදා, සදා, යන දෙක සියලුකල්හි යන අර්ථයි; 'සර්වදා සර්වදාසීති යාචතෙ යාචකඃ සදා' යාචකඃ, යදිතෙමේ; සර්වදා, හැමදවස්හි; සර්වදා අසි ඉති, සියලලදෙන්නේවෙහි යයි; සදා, හැමකල; යාචතෙ, ඉල්ලයි— 4 එතර්හි, සම්ප්‍රති, ඉදානීම්, අධුනා, සාම්ප්‍රතං, යන පස, මේ කාලයෙහි යන අර්ථයි; 'එතර්හි ක්‍රියතෙ කාර්යං' කටයුත්ත දැන් කරණු ලැබේ; 'සම්ප්‍රත්‍යසෞගෘහං යාතෙ' මේතෙමේ දැන් ගෙට යයි; 'ඉදානීමස්මි සංවෘත්තඃ' දැන්මේ හැරී ආයෙම් නොහොත් සැගවුනෙමි; 'අධුනාගතොස්මි' දැන් ආයෙමි; 'තත්‍රාසෙත සාම්ප්‍රතං මුනිඃ' මුනිතෙමේ දැන් එහි ඉඳිනේයි— 5 පූර්වාදෞ, පූර්වෝත්තරාදිවූ; දිග්දෙශකාලෙ, දිශාය දෙශය කාලය යන අර්ථයන් හි; ප්‍රාගුදක් ප්‍රත්‍යගාදයඃ, ප්‍රාච් උදච් ප්‍රත්‍යච් යනාදිහුවෙති=ප්‍රාච්‍යං දිශි-ප්‍රාච්‍යදිශඃ—ප්‍රාචිදිග්වා—ප්‍රාචිදෙශෙ ප්‍රාචිකාලෙ—ප්‍රාචොදෙශාත්-ප්‍රාචඃ කාලාත්-ප්‍රාග්දෙශඃ-ප්‍රාක්කාලඃ—යන ක්‍රමයෙන් සප්තමී පචමී ප්‍රථමාවන්ගේ අර්ථයෙහි මේ නිපාතන දතයුත්තාහ—පූර්වාදෞ, යනෙනකි ආදිශබ්දයෙන්, අවාච්‍යං දිශි-අවාච්‍යදෙශාත්—අවාග්දෙශඃ-යනාදිය දතයුතුයි—ප්‍රත්‍යගාදයඃ, යනෙහියි ආදිශබ්දයෙන්, උත්තරාත්-අධරාත්-දක්ෂිණාත්-උත්තරෙන, අධරෙන, දක්ෂිණෙන, උත්තරතඃ, යනාදීන්ගේ ග්‍රහනය දතයුතුයි.

අව්‍යය වර්ගය නිමි

UNIVERSITY COLLEGE
CEYLON.

1 සලිඞ්ගශාසනෛඃ සන්නාදිකෘත්තද්ධිතසමාසජෛඃ
අනුක්තෛඃ සඞ්ග්‍රහොලිඞ්ගං සඞ්කීර්ණවදිහොන්නයෙත්
2 ලිඞ්ගශෙෂවිධිර්ව්‍යාපී විශෙෂෛර්යද්‍යබාධිතඃ
ස්ත්‍රියාමීදූද්විරාමෛකාච් සයොනිප්‍රාණිනාම ච
3 නාම විද්‍යුන්නිශාවල්ලීවීණාදිග්භූනදීහ්‍රියාං
අදන්තෛර්ද්විගුරෙකාර්ථො න ස පාත්‍රයුගාදිභිඃ
4 තල්වෘන්දෙ යෙනිකට්‍යත්‍රාවෛරමෛථුනිකාදිවුන්

---

1 සලිඞ්ගශාසනෛඃ, (පාණිනි ආදීන් විසින් උපදිෂ්ට) ලිඞ්ගානුශාසනා සහිතවූ; සන්නාදිකෘත්තද්ධිත සමාසජෛඃ, චිකීර්ෂාප්‍රභෘති සන්ප්‍රත්‍යයාදි ප්‍රත්‍යයාන්තය ශ්වපාකාදි කෘත්ප්‍රත්‍යයාන්තය යන මෙයින්හා වාශිෂ්ඨාදි තද්ධිතප්‍රත්‍යයෙන්හා ත්‍රිලොකී යනාදි සමාසප්‍රත්‍යයෙන් නිෂ්පන්නවූද; අනුක්තෛඃ, පූර්වයෙහි නොකියන ලද්දාවූද ශබ්දයන්ගෙන්; සඞ්ග්‍රහඃ, මේ සඞ්ග්‍රහය තෙමේ (කරණුලැබේ); ඉහ, මෙහි; සඞ්කීර්ණවත්, සඞ්කීර්ණවර්ගයෙහි සෙයින්; ලිඞ්ගං උන්නයෙත්, ලිඞ්ගාවබොධය කරන්නේයි.

2 විශෙෂෛඃ, විශෙෂකථනයෙන්; යදි අබාධිතඃ, ඉදින් (යමක්) අපවාද නොකරණලදනම් (එය); ලිඞ්ගශෙෂවිධිඃ, ලිඞ්ගශෙෂවිධිය; ව්‍යාපී, වැතිර සිටගණී-ද්විරාමෛකාච්, අවසානයෙහි එකස්වරව සිටියාවූ; ඊදූත්, ඊකාරාන්ත ධී ශ්‍රී ආදියහා ඌකාරාන්ත භූ භ්‍රූ ආදි ශබ්දද; සයොනිප්‍රාණිනාමච, ධෙනු මාතා ආදි යොනිසහිත සතුන්ගේ නම්ද; ස්ත්‍රියාම්, ස්ත්‍රීත්වයෙහි වෙති.

3 විද්‍යුත්, විදුලිවාචී, විද්‍යුත්, තඩිත් යනාදිය; නිශා, රාත්‍රිවාචකවූ නිශීථිනී, ත්‍රියාමා, යනාදිය; වල්ලී, ලතාවාචීවූ ව්‍රතතී, ලතා, යනාදිය; වීණා වීණාවාචීවූ විපඤ්චී, පරිවාදිනී, යනාදිය; දික්, දිශාවාචීවූ හරිත්, කාෂ්ඨා දිය, භූ, භූමිවාචීවූ අචලා, අනන්තා, යනාදිය; නදී, සරිත් වාචීවූ තරඞ්ගිණී, ශෛවලිනී, යනාදිය; හ්‍රියාං, ලජ්ජාවාචීවූ ත්‍රපා, අපත්‍රපා, යනාදිය (යන මෙතෙක් දෙනාගේ); නාම, අභිධානය; අදන්තෛඃ, අකාරාන්ත ශබ්දයෙන් කරණලද; එකාර්ථඃ ද්විගුඃ, ‘ද්විගුරෙකවචනං’ යනෙනින් එකත්වකරණලද ද්විගුසමාසය (ස්ත්‍රියාම් යි අනුවර්තනය කරණු); සඃ, ඒ ද්විගුසමාසය තෙම; පාත්‍රයුගාදිභිඃ, පාත්‍රයුගාදි ශබ්දයන්ගෙන් කරණලදුයේ; න, (ස්ත්‍රී ලිඞ්ග) නොවේ.

4 තල්, ‘ශුක්ලතා’ සුදුබව ‘බ්‍රාහ්මණතා’ බමුණුකම ‘ග්‍රාමතා’ ගම්වැසි සමූහය ‘දෙවතා’ දෙවිය, මෙසේ භාව කර්ම සමූහ ස්වාර්ථ යන චතුෂ්කයෙහි තල්ප්‍රත්‍යයාන්තශබ්දය-වෘන්දෙ, සමූහාර්ථයෙහි වන; යෙනිකට්‍යත්‍රාඃ, ය ඉනි කට්‍යච් ත්‍ර යන මේ ප්‍රත්‍යය සතර අන්තකොට ඇත්තෝ ස්ත්‍රීභ

ස්ත්‍රීභාවාදාවතික්තිණ්ණ්වුල් ණච් ණ්වුච් ක්‍යබ්‍යුජිඤ්ඩනි ශාඃ
5 1 උණාදිෂු නිරූරීශ්ච ඩාබූඩනානාං වරං a ස්ට්‍රට්

'පාශ්‍යා, මලපත් සමූහය; පාශානාං සමූහඃ, යි විග්‍රහයි; වාත්‍යා ආදියදමෙ සේමැයි; වාතානාං සමූහඃ' යි විග්‍රහයි 'ඛලිනී, කලවිටි සමූහයි; ඛලානාං සමූහඃ' යි විග්‍රහයි 'පද්මිනී, යනාදියද මෙසේමැයි; පද්මානාං සමූහඃ' යි විග්‍රහයි, පියුම්රැසගෝ පියුම් විලයි 'රථකට්‍යා' රථසමූහයි 'රථකඩ්‍යා' යිද ව්‍යවහාරයි 'ගොත්‍රා' ගෙරින් සමූහයි—වෛරමෛථුනිකා දිවුන්, වෛරය, මෛථුනිකාය, යනාදී අර්ථයෙහි වත වුන් ප්‍රත්‍යය ස්ත්‍රීයි; අශ්වමහිෂිකා' අසුන් මීවුන්ගේ වෛරයි–කාකොලූකිකා, යනුදු මෙසේමැයි 'අත්‍රිභරවාජිකා' අත්‍රිකුල භරවාජ කුලයන්ගේ විවාහ සම්බන්ධයි 'කුත්සකුශිකිකා' යනාදියද මෙසේමැයි—වේ වුන් ප්‍රත්‍යයට උපලක්ෂණයෙන් වුඤ් ප්‍රත්‍යයද දතයුතු 'කාශිකා, ගාර්ගිකා' යනාදිය එව උදාහරණයි—ශෞත්‍රාකයෙහි ආදි ශබ්දයෙන් විජ්‍යාදි අර්ථයෙහි වත වුඤ් ප්‍රත්‍යයාගේද ග්‍රහණයි.

ස්ත්‍රී භාවාදෞ, ස්ත්‍රී විශිෂ්ටභාවාදියෙහි වැටෙනා; අති, ක්තින්, ණ්වුල්, ණච්, ණ්වුච්, ක්‍යප්, යුච්, ඉඤ්, අඩ්, නි, ශ, මේ එකොළොස් ප්‍රත්‍යයානායෝ ස්ත්‍රී ලිඟයහ—'අකරණිඃ, නොකිරීමවේවයි ශාපයෝ ආක්‍රොශයි, 'අජනනිඃ' අනුත්පත්තිය වේවයි ආක්‍රොශයෝ ශාපයි, 'අජීවනිඃ' යනුදු මෙම නයයි–අති ප්‍රත්‍යය මෙසේයි–'කෘතිඃ' කිරීම; 'ගතිඃ' ගමන; ක්තින් මෙසේයි—'ප්‍රච්ඡර්දිකා' අතිවමනයි 'ප්‍රවාහිකා' හිදත් අතීසාරයි 'ආසිකා' හිදීමයි; ණ්වුල් මෙසේයි—'ව්‍යාවක්‍රොශී' ඔවුනොවුන් ආක්‍රොශාව, ණච් මෙසේයි–'ශායිකා' නිදීම'ඉක්ෂුභක්ෂිකා' උගුසම්බන්ධ කෑම; ණ්වුච් මෙසේයි—'ව්‍රජ්‍යා' ගමන, 'ඉජ්‍යා' යාගය දූනය හෝ යි; ක්‍යප් මෙසේයි—මිඃශොද්‍ය බ්‍රහ්මහත්‍යාදියෙහි ක්‍යප් ප්‍රත්‍යයතෙමේ ස්ත්‍රී භාවාදියෙන් බැහැර හෙයින් නපුංසකයි–'කාරණා' හෙතුහෝ වධයි 'ආසනා' හිඳීමයි; යුච් මෙසේයි—'වාපි' වැවයි 'වාසි' වෑයයි; ඉඤ් මෙසේයි—(ඉඤ් ප්‍රත්‍යයට උපලක්ෂණහෙයින් ඉණ්, ඉක්, ප්‍රත්‍යයවයද අන්තර්ගතයි) 'ආජිඃ' යුධයි, 'කෘෂිඃ' සීසෑමයි–'පචා' පිසීමයි, 'ත්‍රපා' ලජ්ජායි 'භිදා' හෙදයි; අඩ් මෙසේයි–'ග්ලානිඃ' ගිලන්බව, හානිඃ, හානිය=පිරිහීම; නි මෙසේයි-'ක්‍රියා' කිරීමයි 'ඉච්ඡා' කැමැත්තයි; ශ මෙසේයි.

5 1 උණාදිෂු, උණ්ආදි ප්‍රත්‍යය විෂයෙහි; නිරූරීශ්ච, නිඃ, ඌඃ, ඊය, යන මේ ප්‍රත්‍යයත්‍රය අන්තකොට ඇත්තෝ (ස්ත්‍රී ලිඟයහ—'ශ්‍රේණිඃ' ශිල්පි සමූහය 'ශ්‍රොණිඃ' කටිය; ද්‍රොණිඃ' හොරු ආදි දඬුබඳන; (උණාදිෂු නිරූරීශ්ච' යිද පාඨයි, එසේකල 'අතිනිස්‍යාද්‍යධ්මන්‍යෂ්‍යාවිත්‍යාහෙත 'නිඃ' 2. 103. යන සූත්‍රයෙන් සිඬවනනාවූ අනිප්‍රත්‍යය ගැණේ—

---

a චලං යි ටීකා. 2.

තත්ක්‍රීඩායාං ප්‍රහරණං චෙන්මෞෂ්ටා පාලලවා ණාදික්
6 සංඥා ඤඃ සා ක්‍රියාස්‍යාං දෞණ්ඩපාතාහි ඵාල්ගුනී
ශ්‍යෛනම්පාතා ච මෘගයා තෛලම්පාතා ස්වධෙ[a] ති දික්
7 ස්ත්‍රී සතත් කාචිත් මෘණාලතාදිර්විවක්‍ෂාපචයෙ යදි
ලඞ්කා ශෙඵාලිකා ටීකා ධාතකී පඤ්ජිකාඩකී

ධරණිඃ, ධමනිඃ, ශරණිඃ, යනාදියයි; ධරණි, පොළොව; ධමනි, නගර විශෙෂයක්; ශරණි, මාර්ගයයි; අනිමෙසේයි 'චමූ' සේනායි; 'කර්ෂූ' ඇළහෝ නදිමාත්‍රයි; ඌප්‍රත්‍යය මෙසේයි—'තන්ත්‍රීඃ' තිඳි, වෙණ, ආදියයි 'තරීඃ' නැවයි; ඊදන්තයයි-ධත්‍රබුද්ධන්තං, ඞිය, ආප්ය, ඌඞ්ය, යන ප්‍රත්‍යයත්‍රය අන්තකොට ඇති; චරංස්ථිරං, ජඞ්ගම ස්ථාවරදෑ ස්ත්‍රී ලිඞ්ගයි—'නාරී' ගෑහැණි, 'ශිවා' සිවලා 'බ්‍රහ්මබන්ධූඃ' බැමිණි; ප්‍රත්‍යයත්‍රය පිළිවෙළින් චරදෑයි—'කදලී' කෙසෙල්ය; 'මාලා' මල්දම් ඈයි, 'කර්කන්ධූඃ' ඉලන්ද=ඩෙබරයි; ප්‍රත්‍යයත්‍රය පිළිවෙළින් ස්ථිරදෑයි—තත්ක්‍රීඩායාං, ඒ කෙළිමෙහි; ප්‍රහරණං චෙත්, (මුෂ්ටිආදිය) අවි වීනම්; ණ, එහි වන්නාවූ ණප්‍රත්‍යයාන්තයා ස්ත්‍රී ලිඞ්ගයි—මෞෂ්ටා පාලලවා දික්, මෞෂ්ටා, පාලලවා, යන්නු උදාහරණ දිශායි—'මුෂ්ටිඃ ප්‍රහරණං අස්‍යාං ක්‍රීඩායාං=මෞෂ්ටා; පලලවඃ ප්‍රහරණම් අස්‍යාං ක්‍රීඩායාං=පාලලවා—(දික්යන්නුයෙන්) දණ්ඩඃ ප්‍රහරණම් අස්‍යාං ක්‍රීඩායාං=දාණ්ඩා; මුසලඃ ප්‍රහරණම් අස්‍යාං ක්‍රීඩායාං=මෞසලා—ආදියයි.

6 චෙත්, ඉදින්; සඤඃ, සඤ් නම් කෘද්වාචී ප්‍රථමාන්තයා කෙරෙන්; අස්‍යාං සා ක්‍රියා, මෙහි ඒ ක්‍රියාය යන වාක්‍යයෙහි; ඤඃ, කරණලද තද්ධිතඤාන්ත වීනම් ඒ ස්ත්‍රී ලිඞ්ගයි-'දණ්ඩපාතො' 'අස්‍යාං ඵාල්ගුන්‍යාං=දාණ්ඩපාතා, ඵාල්ගුනී' ශ්‍යෙනපාතො 'අස්‍යාං=ශ්‍යෛනම්පාතා, මෘගයා; කිසිදෙශයක මැදින පුණුපොහෝදවස්හි දණ්ඩපතනසහිතවූ නකත්කෙළිඇති ඵරට උකුස්සන් වැටෙන තරම් දඩකෙළියයි-'තිලපාතො' 'අස්‍යාං=ස්වධා ක්‍රියායාං තෛලම්පාතා, ස්වධා, තලඉසිමින් මළමවුපියන් සඳහා දෙන දානයි-ඉති, මේ දක්වූයේ; දික්, උදාහරණ දිශා මාත්‍රයයි.

7 මෘණාලතාදිඃ කාචිත්, මෘණාලි ආදි කිසිවක්; අපචයෙ, කුඩාබැව්හි; යදි විවක්‍ෂා, ඉදින් කියට්වීනම්; ස්ත්‍රී සතත්, ස්ත්‍රී ලිඞ්ගවෙයි; 'අල්පංමෘණාලං=මෘණාලී' ආදි ශබ්දයෙන් 'හ්‍රස්වඃ වංශඃ=වංශී-අල්පඃ කුම්භඃ=කුම්භී' ප්‍රණාලී-ජත්‍රී-පටී-තරී-මසී-ආදියද මෙසේමැයි—ලඞ්කා, ලක්දිව, ශෙඵාලිකා, එනම් පුෂ්පවෘක්‍ෂවර්ගය; ටීකා'විෂමපදව්‍යාඛ්‍යා' යි වචනහෙයින් ගැටපදසන්නයි; ධාතකී, මලඉත්ත(මයිල); පඤ්ජිකා 'නිශෙෂපදව්‍යාඛ්‍යා, යි ටීකාහෙයින් සකලපදයන්ගේ අර්ථව්‍යාඛ්‍යානයි; (තාලව්‍යවර්ග පළ

a ....පිතෘදානෙ ස්වධාමතම්—යන අමරමාලා මතයෙන් ස්වධාශබ්ද නපුංසකැයි ගැගේ—ස්වධා ක්‍රියා ප්‍රවෙණි යනාදින් වරරුචින් විසින් මෙම ශබ්දයාගේ ස්ත්‍රීත්වය කියන ලදී.

8 සිවුකා සාරිකා ශිකකා ප්‍රාචිකාලූතා පිපිලිකා
ජිඤ්ජිනී කණ්ණිකා භගී: a සුරුඝා b සූචි c භාජ්‍යය:
9 පිචඡා d විතණ්ඩා කාකිණ්ඩ e චූර්ණී: f ශාණී ද්‍රෝණී g දරත් h

මුවැනන මැඳිවූ පඤ්චිකාශබ්දය මෙරට ව්‍යවහාරයි, සන්නයෙහිත් එ ලෙසයි, බාරාණසී කලිකාතා මහාරාෂ්ට්‍ර මුද්‍රිත ගැට පොත්හි වච්ගිහත ජිය ජකාර මඩායි—තවද සිංහලසන්නයෙහි ටීකායෙහු සකලපදවන ඛනය; පච්කා යනු විෂමපදවනඛනයි පෙණේ—අබිදිවපොත්සතරවිලිප රිදියි; ආඪකී යනු, ලයගෙසෑහි, රුවරෙහි, වැවෙ.
8 සිවුකා, තුරුවෙසෙසක්; සාරිකා, සැළලිහිණියි; ශිකකා, භූසකාය; ප්‍රාචිකා, ඇටමැස්සාය (පක්ෂිභෙදයෙකැයි ක්ෂීරස්වාමි කියත්තු); ලූතා, තෙජස්පිඩයි; පිපිලිකා, වේයෝයි (කුහුඹුවෝ යිද සමහරු කියත්) 'ශ ෙතෙසිාති පිපිලිකඃ' පිපිලිකතෙමේ සෙමෙන් යයි; යනු උදාහරණයෙකා ට පුලලිංග පිපිලික ශබ්දයක්ද ඇතැයි ක්ෂීරස්වාමි කියත්තු) ජිඤ්ජිනී, තිඹිරියි; කණිකා, පරමාණුයි; භගී:, බිදිම් ආදියයි; සුරුඟා, උමගයි; සූචි, ඉදිකටුව විදිනාකටුව හෝස්; මාණි, පත්‍රශිරා යි ටීකාහා සන්නයි.
9 පිචඡා, මැලියම්; විතණ්ඩා, වාදභෙදයෙකි; කාකිණි, පණමෙහි සත රවැනි භාගයි; චූර්ණි, චූර්ණිකායි; ශාණි, 'ශණපටවිශෙෂඃ' යනුයෙන්

---

a වසාජවජලතිහෙ භගිච්චද්බිහි තිනිමිලකෙ—රභස.
b සූරඩගා—ටීකා. 2.
c සත්‍රී සූචිනීඃතාසහෙදෙ ච ව්‍යධනිශිඛයොරපි—රත්නකොෂ.
d ....පිචඡා ශාල්මලිවෙෂ්ඨකෙ
පඩක්තිපූගවජ්ටාකොශ මඬෙඹවශව පදූමයෙ-
[මොචායාං පිච්ජිලඃ-යනු, හෙමචන්ද්‍රයි].
e කාකිණි පණතුර්‍යාංශෙ මානදණ්ඩ ච දෘශ්‍යතෙ.
කාකණිලෙකවරාටෙතඃ සාදුනිාානසංශකෙ 'පිච—මෙදිනි.
පණෙදමාණදඩානාං තුර්‍යාංශෙ 'පිච කාකිනී-යි
ද්‍රනත්‍ය නකාරාන්තකොටද රභසයෝ කියති—මෙහි, පණය, උ දමානය, දඬය, යන මොවුන්ගේ සතරින් කොටසෙහි කාකිනී ශ බ්දය වැටෙයි—ආඪකස්‍ය පචාශතමො භාග උදමානං; මෙම කිය නලදී ගණිතාවලියෙහි-
කුලතසසදෂ්ටභිද්‍රෝණෙද්‍රෝණපාදෙනවාඪකඃ-
අතො 'ඩ්ශතිකොභාග උදමාන මුද්‍රහෘතම්.
f චූර්ණිණා ධූලෙ ක්ෂාරභෙදෙ චූර්ණෝ තිවාසයුක්තිෂු.
g ද්‍රෝණ්‍යම්බුද්‍රොණි කාචජපෙතඃ..............................
ද්‍රෝණී කුම්මතං ජලද්‍රොණ්‍යං—යනු, හෙමචන්ද්‍ර.
h දරත් ස්ත්‍රියාං ප්‍රපාතෙ 'පි භයපර්වතයොරපි.

සාති a කණ්ඨා b (තථා) සන්දී c නාභි රාජසභා (පිච)
ඛලලරී d චච්චරී e පාරී f හොරා g ලටවා h (ච) සිධ්මලා i
ලාක්ෂා ලික්ෂා (ච) ගණ්ඩූෂා k ගාධුසී චමසී l මසී m

ශණපිළිවර්ගයෙකි—මරාඨී ටීකායි 'ප්‍රාවාරවිශෙෂඃ, යනුයෙන් පොරෝණය හෝ උතුරුසළුවයි—බාරාණසී ටීකා—'නිකෂ' ඉති ස්වාමීටීකා—යනුයෙන් ඝණගලයි-අකාරාන්තමුත් ඊඛත්‍යායෙන් ඝණගල අපූකටයි-ද්‍රෑණී, කන්වායායි; 'දරත් මෙලච්ඡජාතිඃ' යනුයෙන් වැද්දන් ආදී පිටිසරුයී——සාති, දන අවසාන දෙක්හි; කණ්ඨා, මැටිබිතු ආදිය; ආසන්දී, පීඨ විශෙෂයෙක් (වේවැලින් වි පුටුයයිද කියති—දික්ගලා පුටුයයි නොයෙක් පාලි සන්නයි)-නාභි, කස්තුරු ආදියයි; රාජසභා, රජුන්ගේ සබයයි—— 10 ඛලලරී, උඩැක්කියයි; චච්චරී, ගී වෙසෙසක්; පාරී, ඇතුන් පාබඳනා රැහැන් ආදියයි; හොරා, රාශ්‍යර්ධයි; ලටවා, කුරුළු වර්ගයක්; සිධ්මලා, වැල්හිර ආදියයි; ලාක්ෂා, ලාකඩයි; ලික්ෂා, යූකාණ්ඩයි=ලේඩියි; ගණ්ඩූෂා, මුඛකබලයි; (ගණ්ඩූෂයි පුලුලිගුද පෙණේ); ගාධුසි, රක්තවාත නිමිත්ත සිඟල්ඉසක්සෙයින් දන හිද්ම ඝටගන්නා රෝගයි; චමසී, යඥපාත්‍රයි (පුණ්තා සිද ප්‍රසිඩයි, වෛද්‍යශාස්ත්‍රයෙහි මාෂපිණ්ඩපොලිකා විශෙෂයයි කියත්ලු—පපඩාද?); මසී, අඳුන් දිලිවිශෙෂයී——ස්ත්‍රීලිඞ්ගශෙෂයි.

---

a ....සාතිර්දානාවසානයොඃ.
b කණ්ඨා මෘන්මයභිත්තෞ ච තථා ප්‍රාවරණාන්තරෙ—මෙදිනී.
c වෙත්‍රාසනමාසන්දී ස්ත්‍රී වෘෂී ච ව්‍රතිකාසනම්
d ඛලලරී ඛඩ්කිරී ච වෙ හුහුකෙක වාලචක්‍රකෙ—මෙදිනී.
හුහුකෙක—යන්නට, හුඩුකෙක සී මරාඨී පාඨයි.
e චච්චරී ගීතභෙදෙච කෙශභිත්තාරශබ්දයොඃ.
f ....පාරී පූරාපරාගයොඃ
පාත්‍රයං කර්පූරිකායාංච පාදබන්ධෙ ච හස්තිනාම්—හෙමචන්ද්‍ර.
g හොරාතු ලග්නෙ රාශ්‍යර්ධෙ ශාස්ත්‍රරෙඛාප්‍රභෙදයොඃ—හෙමචන්ද්‍ර.
h ලටවා කරජභෙදෙ ස්‍යාත් ඵලෙ වාද්‍යෙ ඛගාන්තරෙ—මෙදිනී.
i සිධ්මලා ශුෂ්කමාංසෙ'ස්ත්‍රී ත්‍රිලිඞ්ගස්තු කිලාසිනි—ත්‍රිකාණ්ඩශෙෂ.
සිධ්මලා මත්ස්‍යවිකෘතෞ.................................මෙදිනී.
k ගණ්ඩූෂො මුඛපූර්තෞ ස්‍යාද් ගජහස්තාඞ්ගුලාවපි
ප්‍රසෘතස්‍ය ප්‍රමිතෙ'පි ස්‍යාත්.................................හෙමචන්ද්‍ර.
උන්නතනාභිස්තු ගණ්ඩූෂා නාපි මුඛපූර්තිඃ—වොපාලිතයි.
l චමසො යඥපාත්‍රස්‍ය භෙදෙ 'ස්ත්‍රී පිෂ්ටකෙ ස්ත්‍රියාම්—මෙදිනී.
m මෙලා මසීජලම්පත්‍රාජනාච ස්‍යාත්සිද්ධීයොඃ—ත්‍රිකාණ්ඩශෙෂ.

11 පුංසෙව සහෙදානුචරා: සපරියායා: සුරාසුරා
සග්ගයාගාද්‍රිමෙඝාබ්ධිද්‍රු කාලාසිසරාරයඃ
12 කරගණ්ඩදොස්දාඨා a කණ්ඨ b කොසතූණකාරුකා:

---

11 සහෙදානුචරා:, හෙද අනුචරයන් සහිතවූ; සපරියායා:, පර්‍යාය ශබ්ද යුක්ත සංඝ (වේ මතුකියන ශබ්දයෝ); පුංසෙව, පුල්ලිංගයෙහි වෙති; සුර, දෙවියන්ට නම්—පර්‍යායයෝ සමානාර්ථශබ්ද—අමර, නිර්ජර, යනාදියයි—හෙද, තුෂිත, සාධ්‍ය, ඉන්ද්‍ර සුරාදී යනාදීයයි—අනු චර—සුනඝ යනාදියයි—අසුර, අසුරයන්ට නම්; දෛත්‍ය, දෛතෙය යනාදිය පර්‍යායයි—වෙපචිත්ති, පුලොම යනාදිය හෙදයි—කුහ, මාඛ යනාදීහු අනුචරයෝයි—සග්ග· දෙව්ලොවයි—නාක, ත්‍රිදිව යනාදිය පර්‍යායයි-ද්‍යෝ, දිව්, ත්‍රිවිෂ්ටප, ශබ්දයන් ස්ත්‍රී නපුංසකයයි පූර්වොක්තබැවින් බාධිතයි—යාග, යජ්ඤනයි—යඥ, මඛ යනාදිය පර්‍යායයි-අග්නිෂ්ටොම යනාදිය එහි හෙදයි—එහිම හෙදවූ ඉෂ්ටි ආදීන්ගේ ස්ත්‍රීත්වය පූර්වොක්තයෙහයින් බාධිතයි—අද්‍රි පර්වතයි; ගිරි, ශෛල යනාදිය එහි පර්‍යායයි—මෙරු, මන්දරාදිය හෙදයි—ගන්ධමාදන, යනු නපුංසකත්ව උක්තබැවින් බාධිතයි—සෙසුත් බාධිත යමක් ශෛලවර්ගයෙහි උක්තනයින් දතයුතු—මේඝ, වලාවයි; ඝන යනාදිය පර්‍යායයි—ආවර්තාදිය හෙදයි—අභ්‍රං, යි නපුංසකබැව් පූර්වොක්තබැවින් බාධිතයි—අබ්ධි, මුහුදයි—සමුද්‍ර, පාරාවාරාදිය පර්‍යායයි-ද්‍රු, වෘක්ෂයි—ශාඛී, යනාදිය පර්‍යායයි—අශ්වත්ථ, වටාදිය හෙදයි—පාටලා, ශිංශපා යනාදීන්ගේ වෘසි චාරය පූර්වොක්තයි—කාල, කලි—සමයාදිය පර්‍යායයි—මාසාදීහු හෙදයි—වෙලා, දින, තිථි ආදීන් පූර්වොක්තබැවින් බාධිතයි—අසි, කඩුවයි—මණ්ඩලාග්‍ර, යනාදිය පර්‍යායයි—තන්‍රකාදීහු හෙදයි—ඡුරි යනාදිය බාධිතයි—ශර, ඊගසයි; බාණ යනාදිය පර්‍යායයි—ඉෂුද්විශෝඃ යි කී බැවින් විශෙෂදර්ශිතයි—අරි, සතුරායි; ද්විෂ්, විද්වෙෂින් යනාදිය පර්‍යායයි—ආතතායී යනාදිය හෙදයි.

12 කර, සුණ්ඩකම්-සුණ්ඩා, කිරණ, හස්ත, යන මේයි-දිවිනි ආදීන්ගේ ස්ත්‍රීත්වය පූර්වොක්ත හෙයින් පුල්ලිංග බාධිතයි-ගණ්ඩ, කොපුලයි; ඔෂ්ඨ, තොලයි; දශනවාසස් යනු බාධිතයි—දෝස්, බාහුවයි ‘වදොඃ භුජබාහු’යි පූර්වොක්තයෙහයින් විශෙෂ දතයුතුයි—දාඨා, දන්ත; රද යනාදිය, විශෙෂයි—ජම්භ යනාදිය හෙදයි—කණ්ඨ, ගෙලයි; කොස, ඛඩ්ගකෝෂ—කාව යනාදිය පර්‍යායයි; තූණ තිගයි; කාරුක යනාදිය පර්‍යායයි; නා

---

a දෙඪීඩ—කලිකාතා.

b සම්පතලම්හෙදෙෂු කණ්ඨං ත්‍රිෂු විද්‍රුමාඃ--ශාශ්වතයි
මෙබඳුවිශෙෂද දතයුතුයි

අහ්නාහ්නාන්තාඃ ක්ෂ්වෙඩභෙදා රාත්‍රාන්තාඃ ප්‍රාක්සඞ්ඛ්‍යකාඃ
13 ශ්‍රීවෙෂ්ටාද්‍යාශ්ච නිර්‍ය්‍යාසා අසන්නන්තා අබාධිතාඃ
කශෙරුජතුවස්තූනි හිත්වා තුරුවිරාමකාඃ
14 කෂණභමරොපාන්තා යද්‍යදන්තා අමී අථ
පථනයසටොපාන්තා ගොත්‍රාඛ්‍යාඃ චරණාහ්වයාඃ

බො, 'ස්ත්‍රී' යනාදිය විශෙෂයි—අහ්නාහ්නාන්තාඃ අහ්න, අහ, යන ශබ්දය අන්තකොට ඇත්තෝද පුල්ලිඞ්ගයි—'අහ්නඃ පූර්වං=පූර්වාහ්නඃ, අපර වරුයි—අපරාහ්නඃ, යනාදියද මෙම නයයි-ද්වෙ අහනී සමාහෘතෙ-ද්ව්‍යහඃ, යනාදියද මෙම නයයි-ක්ෂ්වෙඩභෙදනම්, විෂ විශෙෂයි; පුල්ලිඞ්ගයෝ වෙති-ගරලඃ, විෂං, පුංසිකලිවෙච කාකොලඃ යි බාධිතයි-රාත්‍රාන්තාඃ රාත්‍ර යනු අන්තකොට ඇති ශබ්දද පුල්ලිඞ්ගයි-මෙහි රාත්‍රනම්-සමාසාන්තයෙහි රාත්‍රිශබ්දයහට ආදෙශ රූපයකි—අහශ්ච රාත්‍රිශ්ච=අහොරාත්‍රඃ, දෙවරුයි—සර්වරාත්‍ර, පූර්වරාත්‍ර, අපර රාත්‍ර, යනාදියද මෙම නයයි—ප්‍රාක්සඞ්ඛ්‍යකාඃ සඞ්ඛ්‍යාශබ්ද පූර්වකොට ඇති රාත්‍රාන්තයෝ පුල්ලිඞ්ග නොවෙති—පඤ්චරාත්‍රං, ගණරාත්‍රං, යනාදියද උදාහරණයි—පඤ්ච රාත්‍රනම් ශුභනොපාය පසයි-බොහෝ රාත්‍රීහු ගණරාත්‍රනමි.

13 ශ්‍රීවෙෂ්ටාද්‍යාශ්ච, සිරවටු ආදිවූ; නිර්‍ය්‍යාසාඃ, ද්‍රව්‍යසාරයෝ පුල්ලිඞ්ගහ-ආදි ශබ්දයෙන්-ශ්‍රීවාස (සිරවටු); වෘකධූප, (බොහෝ මැලියම් ජාති එක්කොට සෑදූ සුවඳ දුමකි); ච ශබ්දයෙන්, ගුග්ගුලු සිහලකාදිය (තුරුක් තෙල් ගන්න—අබාධිතාඃ, අනිෂිද්ධවූ; අසන්නන්තාඃ, අස්, අන්, අන්තකොට ඇත්තෝද පුල්ලිඞ්ගයෝයි—'අඞ්ගිරස්, එනම් ඍෂියෙ; වෙධස්, මහබ්‍රහ්මයා; චන්ද්‍රමස්, සඳ; අස් අන්තයි—කෘෂ්ණවර්ත්මන්, ගින්නයි; මඝවන් ඉන්ද්‍රයි; අන් අන්තයි—වයස්, ලොමන්, යනාදිය පූර්වයෙහි නපුංසකභාවය කීහෙයින් බාධිතයි—කශෙරුජතුවස්තූනි, කශෙරු ජතු වස්තු ශබ්දයන්; හිත්වා, හැර; තුරුවිරාමකාඃ, තු ය රු ය යන දෙන්න අන්තකොට ඇත්තෝ පුල්ලිඞ්ගයහ—(කශෙරු නම්, පිටකටුහෝ කොකටියයි-ජතු, ලාකඩයි; වස්තු, ධනාදියයි) ඔවුන්හැර තුරු අන්තයෝ, හෙතු, සෙතු, ධාතු, තුරු, මේරු, කිංශාරු, යනාදියයි—දාරු, ශ්මශ්‍රු ආදිය කශෙරු, ආදීන්ට උපලක්ෂණහෙයින් නපුංසකයි

14 අථ, වැලි; කෂණභමරොපාන්තාඃ, කකාරාදී මේ වර්ණෂට්කය; උපාන්තකොට ඇති; අමී, මොහු; යදි අදන්තාඃ, ඉදින්; අකාරාන්තවූ නම් පුල්ලිඞ්ගයි—අඞ්ක, ලොක, ස්ථවික යනාදිය ක උපාන්තයි-ශුල්ක, වල්කාදිය පූර්වබාධිතයි—මෂ. ඝොෂ, පක්ෂ යනාදිය ෂ උපාන්තයි—වඤ්ඣ ආදිය පූර්වබාධිතයි—පාෂාණ, ගුණ, කිරණ ආදිය ණ උපාන්තයි—විෂාණ [illegible] බාධිතයි—කාසභ, දර්භ, ශරභ ආදිය භ උපාන්තයි—කුසුම්භ

15 ඝාමුනාඃකත්තරි භාවෙච ඝඤජප්නඞ්ණසාථුචඃ
ලඝුඃ කර්තරි මජ්ජභාවෙ කො ඝොඃ කිඃ ප්‍රාදිතො'න්‍යතඃ

ඝාදිය බාධිතයි—ඝොම, ග්‍රාම, ගුල්ම, ව්‍යාම ආදිය ම උපාත්තයි—පද්ම, ආදිය බාධිතයි—සීකර, සීර ආදිය ර උපාත්තයි—අජිර ආදිය බාධිතයි.

පඨිතායසවොපාත්තාඃ, පාදි වර්ණෂට්කය උපාත්තකොට ඇත්තාඃ පුල්ලිඞ්ගයි—උදාහරණ, යූප, බාෂ්ප, කලාප, ආදිය ප උපාත්තයි-කුතපාදිය, බාධිතයි—වෙපථු, රොමන්ථ ආදිය ථ උපාත්තයි—අපථාදිය බාධිතයි—ඉන, ඝන, භානු ආදිය න උපාත්තයි—වනාදිය බාධිතයි-අය, ව්‍යය, ජන්‍ය, තන්තුවායාදිය ය උපාත්තයි—මෘගයාදිය බාධිතයි—රස, භාසාදිය, ස උපාත්තයි-බිසාදිය බාධිතයි-පට, වටාදිය ට උපාත්තයි-කිරිටාදිය බාධිතයි—ගොත්‍රාඛ්‍යඃ; වංසවාචක ශබ්දයෝ ගෝත්‍රයෙහිත් අභෙදොපචාරයෙන් පූර්වපුරුෂ නාමයන් ව්‍යවහාර ශබ්දයෝ පුල්ලිඞ්ගයි-උදාහරණ, භරද්වාජ ආදියයි; භරද්වාජගොත්‍රාපත්‍යකං—එසේම, කශ්‍යපගොත්‍රාපත්‍යකං—වසිෂ්ඨගොත්‍රාපත්‍යකං—යන ක්‍රමයෙන් විස්තර දතයුතුයි—චරණාඛ්‍යාඃ, වෙදශාඛාහදාරන්නාවුන් එම නමින් කියන කල්හි පුල්ලිඞ්ගයයි-කඨ, බහවෘච ආදියයි-ඉම් වේදශාඛාව කඨ නම්; කඨ නම් වේදශාඛාවගෝ චරණය පූර්වකරණතැනැත්තේ ද; අභෙදොපචාරයෙන් කඨයයි කියනු ලැබේ—එසේම බහවෘච යනුද ඍග්වේද චරණයි-එය හදාරන්නේද අභෙදොපචාරයෙන් එම නම්—මේ ආදිශබ්ද පුල්ලිඞ්ගයෝයි යනු භාවයි.

15 ඝඤජප්නඞ්ණසාථුචඃ, ඝඤ්, අච්, අප්, නඞ්, ණ, ස, අථුච්, යන සප්ත ප්‍රත්‍යයන් අන්තකොට ඇත්තාඃ; භාවෙ, භාවය කියන කල්හිද; අකර්තරි, කර්තෘවින් බැහැර කාරකයෙහිද; භාවෙච, භාවය යන මෙහි වැටෙනතාඃ පුල්ලිඞ්ගයි—"ප්‍රාසාදඃ" පහය; ප්‍රසීදන්ති අස්මින් මනාංසි යි විග්‍රහයි-ප්‍රාසඃ, කුන්තය; ප්‍රකර්ෂෙණ අස්‍යතෙ යි විග්‍රහයි-වෙදඃ, ඍගාදි සතරයි; විදන්ති අනෙන යි විග්‍රහයි-ප්‍රපාතඃ, පර්වතාදීන් වෙත පාතාලයි; ප්‍රපතන්ති අස්මාත් යි විග්‍රහයි—භාව හා කර්තෘවිනා කාරකයෙහි ඝඤ් උදාහරණයි—පාකඃ, පැසීමයි; පචනං යි විග්‍රහයි; ත්‍යාගඃ=ත්‍යජනං; රොගඃ=රුජනං ආදියද මෙමනායයි භාව, ඝඤ්-ජයඃ, දිනුම්; චයඃ, රැස්කිරීම්; නයඃ, ක්‍රමාදිය; අච්, මෙහෙයි—කරඃ, බාහාදිය; ගරඃ, වැයිරම ආදිය; ලවඃ, ලේදාදිය; ප්ලවඃ, ඉපිලීම් ආදිය; අප් මෙහෙයි—යඥඃ, යාගය; ප්‍රශ්නඃ, පිළිවිසීම; නඞ්, මෙහෙයි-මෙම නඞ් ප්‍රත්‍යයාන්ත යාච්ඤා ශබ්දයාගේ පුංස්ත්වය පූර්වයෙහි බාධිතයි—නඞ් ප්‍රත්‍යයට උපලක්ෂණයෙන් තන් පසද ගන්නා—ස්වප්නා, නිද්‍රාව; යත්නඃ, ආහරය; ණ මෙහෙයි—උරච්ඡද, කවචයයි; ප්‍රච්ඡද, දන්තච්ඡද ප්‍රභාතීහුද මෙම නායයි—ස මෙහෙයි—වෙද්ළුඃ, වෙව්ලීම; භඤවථු, දවථු යනාදියද මෙම නායයි—අථුච් මෙහෙයි.

16 වනේව ශ්වවඩවාවශ්වවඩවානසමාහාරෙ
කාන්තඃ සූර්‍ය්‍යෙන්දූපලයස්පූර්වෝ'යඃපූර්වකො'පිච

17 වටක (ශ්වා) නුවාක (ශ්ව) රලලක (ශ්ව) කුඩඟකඃ a

කාත්තරි, කර්තෘයෙහි කරණලද; ල්‍යුඃ, ල්‍යුප්‍රත්‍යයද; භාවෙ, භාවයෙහි; ඉමනිච්, ඉමනිච්හා; කඃ, කප්‍රත්‍යයද යන මෙතෙක්ප්‍රත්‍යය අන්තකොට ඇත්තෝ පුල්ලිඟුයි—ප්‍රාදිතඃ, උපසර්ගයෙන් කෙරෙන් පරවූද; අන්‍යතඃ, සෙස්සන් කෙරෙන් පරවූද; ඝඃ, ඝසංඥධාතූන්ගෙන් පරකොට කරණලද; කිඃ, කි ප්‍රත්‍යාන්තශබ්දයද පුල්ලිඟුයි—“නන්දනඃ” නන්දයති, චි=පුත්‍රාදීහුය; මරණඃ, මධුසූදනඃ, මධුං සූදයති; චි, මධුනම් අසුරයා නිවාරණය කරනෙනාන් මරනෙනාත් මධුසූදන නම්; එනම්, විෂ්ණුයි—ප්‍රථිමන් පෘථොර්භාවඃ, පුථුල්බව; මහිමන් මහතොභාවඃ, මහත්බව ආදී “පෘථ්වාදිභ්‍යඉමනිච්වා” යන සූත්‍රයෙන් වන්නාවූ ඉමනිච් ප්‍රත්‍යය මෙහි දතයුතුයි—භාවෙ යි කවරහෙයින් කියන ලදද? වරිමත් ආදීන්ගේ පරිහාරපිණිසයි; වර්මානම් පෘථිවියයි ඒ ස්ත්‍රී ලිඟුයි—තවද මෙහි භාවෙ යන්න එලිඳතුයෙහි නැබූ පහනක් සෙයින් පූර්වයාහා අපරය සමගත් සම්බන්ධ වේ—ආඛුඝඃ, මීයන්නැයිම්මයි; ප්‍රසාඃ, නැළිය—කඳුමුඳුනයි පුං—ශෛල වර්ගයෙහි මේ පුන්නපුංසක බැව් පූර්වෝක්තයි—මේ භාවයෙහි කප්‍රත්‍යයට උදාහරණයි—ප්‍රධි, චක්‍රනාභිය; නිධි, නිදන; ආදි, ප්‍රාරම්භාදියි; ජලධි, වාරිධි, සාගරයි; ප්‍රාදීන්හා ශබ්දයන්ගෙන් පරවසිටි ඝසංඥධාත්‍යන් භාවයෙහි කළ කි ප්‍රත්‍යයාගේ පුල්ලිඟු බැව්හි උදාහරණ මෙසේදන්න.

16 අසමාහාරෙ, සමාහාරයෙන් බැහැර; වනෙව, චාර්ථසමාසයෙහි අශ්වවඩවෞ, අශ්වවඩවාන්; යි පුල්ලිඟුවේ; සමාහාරයෙහි; නම් අශ්වවඩවං යි නපුංසකයි—සූර්‍ය්‍යෙන්දූපලයස්පූර්වඃ, රවිචන්ද්‍ර නාමයන් පෙරටු කොට ඇත්තාවූද; අයඃ පූර්වකොපිච, අයඃ ශබ්දපෙරටුකොට ඇත්තාවූද; කාන්තඃ, කාන්තශබ්දය පුල්ලිඟුයි—සූර්‍ය්‍යකාන්තඃ, අර්කකාන්තඃ, සූර්‍ය්‍යකාන්තපාෂාණයයි කියති; චන්ද්‍රකාන්තඃ, සෝමකාන්තඃ, චන්ද්‍රකාන්තපාෂාණයයි කියති-ස්ඵටිකවිශෙෂයි; අයස්කාන්තඃ, ලොහකාන්තඃ කාන්තවිශෙෂයි.

17 වටකඃ, හත්වටයි=අගුලාසි; අනුවකඃ, වෙදවයවයෙකි, රලලකඃ, රෝමුපිළිසී; කුඩඟකඃ, යහනයි=සෙවන පුඩ්ඩි; ර් පශිලියයි; නාදඛඃ, සාමවෙදයෙහි ව්‍යවහාර නිපාතවිශෙෂවූ; ඔකාරයි; සමුද්‍රඃ, සමුද්‍ර

---

a කුටඟක යින් පෙණේ—ටීකායි—කුටුඟකඃ, යි කලිකාතා, “කුටඟකා නාච්ඡද් පිටං” වොපාලිතයෙහි පෙණේ—රූඪඵලතා ගහණයයි ක්ෂීරස්වාමි කියත්නු

පුටභේදා නගුරිකා: a සන්ධ්‍යා (පුං) වීථි b පථො c ධජොඃ d ඛරිකාඃ e
18 කොට්ඨාරසට්ටාගට්ටා (පුං) පිණ්ඩි ගොණ්ඩ පිච ?ඩි (වත්)
ගබ්බු: f කරණ්ඩා g ලගුණ්ඩා වරණ්ඩ h (පුං) කිණ්ණ සුණ්ණ: i
19 දූති k සිම්තන්තරිතා l රොමණ්ඩාදිං m බුබ්බුදු:

ටකයි—කරඬුවයි; විට, බුහීතයි; පට්ට, ඇඹුඅස්නයි; ධවාඃ, තුලායි=තරාදියයි; ඛවාඃ, අනිකූපාදියයි.
18 කොට්ට, දුර්ග තුවරයි; අරසට්ට, ලින් විශෙෂයනි "අපරෙඃ චක්‍රාවය වසදෘශෙඃ කාෂ්ඨවිශෙෂෙඃ සට්‍යතෙ අසෞ=අරසට්ටඃ" යි ටීකායි—සම්භර ආචාර්‍ය්‍යීන්ගෙන් මානනවර්ගයෙහි උවත් කොට්ටාර, යි රකාරාන්තකොට බිද "කො ට්ටාරො නාගරෙ කූපෙ පුෂ්කරිණ්‍යාංච පාඨ්‍යක" යන රභසකොෂ දක්වන්; සට්ට, තොට (නගත්ට බස්නාවූ හෝ සුඩිකාවි ගන්නා තැනයි); ගට්ට, සල්පිලයි; පිණ්ඩි, ගුළාවියි; ගොණ්ඩා, තොරු නැබයි; "ගොණ්ඩාපාමරජාතිෂු ච වෘබ ඌහෙ ච සම්මතඃ" රුද්‍රකොෂයි—පචණ්ඩ, බඩයි; "පිවිණ්ඩ" යිද පාඨයි—පිචණ්ඩවත්, යි දක්වූවත් ප්‍රත්‍යයෙන් මතෙහි දක්වන ගබු ශබ්දාදීන්ගෙ පුංසකයද මෙසේමැයි දක්වති—ගබු, ගලගණ්ඩයි; කරණ්ඩ, කරඬුවයි; ලගුඩ, මුගුරුයි; වරණ්ඩ, මුඛරොගයි; කිණ, කරගැටයි (වණ සුවවූ කැළලද කියත්); සුණ, ලිවිදිත පක්ෂිවිශෙෂයි (ගුලලා අම්බලම්පාළුවාදියි ව්‍යවහාර කුරුවෙණියා ආදියයි.

a ටීකායි නන්දබ යි දීඝ් ඌකාර මිඩ්‍යව පැණේ,
නන්දබඃ සම්පුන්තමනොශෙ ච සාමනාඃ ෂට්ප්‍රවණෙ 'පිච—මෙදිනි.
b වීථය, මද්‍රෟ .... මුෂිකො බදිරෙ'පිච—මෙදිනි.
c පට්ටඃ පෙෂණපාෂාණෙ ව්‍රණාදීනාංච බන්ධනෙ
චතුෂ්පථෙ ච රාජදීශාසනාන්තරපීඨයොඃ—හෙමචන්ද්‍ර
d ධවො ද්විත්‍යතුලායාං සන්ද් ඛට් විමර ච වෘසෙස—මෙදිනි.
e ඛවො නිකූප කාළියොඃ ප්‍රහාරාන්තර ටඞ්කයොඃ.
f ගබ්බුඃ පෘෂ්ඨගුණෙඩ කුබෙජ—විශ්ව.
g කරණ්ඩා මධුකොෂෙ 'සෞ කාරණ්ඩ වෙදලාඨකෙ.
h වරණ්ඩා 'ප්‍යන්තරාවෙදෞ සමූහමුඛරොගයොඃ.
වරණ්ඩා දීඝ්කාෂ්ඨං—දිගලියයි මෑච්ජකටික ටීකායි.
i සුණඃ සන්ත් කාෂ්ඨවෙධකෙ—රත්නකොෂ
k දූශවමීමපූටෙ මන්‍යුෂ නාෘ—මෙදිනි.
l හරිද් දිශි ස්ත්‍රියාං පුංසි හයවර්ණවිශෙෂයොඃ
අස්ත්‍රියාං සන්ත් තෘණෙ 'පිච .... දිනි.
m උඅයිටඃ ප්‍රව ජඃ ස.මංවෙදඩවනිඃ යි—අරුණදත්තයි.

කාසමද්දො a අබ්බුදො b කුට්ඨං c සොසනාඩිවණො (ච) ලූතාසො
20 ආතපො (ඛත්තියෙ) නහාරු කුණප ඛුර d කෙදරා
පූරෝ e ඛුරප්ප චූළා f (සව) ගොළා g සිඞ්ගාල h පුලාකා i

19 ධූනි, චම්මසන්නාසයි; සීමන්ත, කෙස විනාසයයි; හරිත්, පලාවණ් ණයි; රොමන්ථ, ගවාදීන් විසින් කෑ ගොදුරු වමාරා නැවත විකීමයි; උ ද්ගීථ, සාමවේද භේදයක්; ඛුද්බුද, බුබුලයි; කාසමර්ද්ද, තුවරගසයි වෙ සවාරභේදඃ" යි හාන්‍යුදීක්‍ෂිතටීකායි; අර්බුද, දශකොටි ඇයි කුෂ්ඨ, ශිලා හාඩ ආදියයි; ඵේන, පෙන=ජලවිකාරයයි; යූප, දශැබ=සැය; ඥූපකා= ඥූප, යාගස්තම්භය, (ක්‍ෂීරස්වාමින් විසින් ඥූපකා=ඥූප—යි දක්වනලදී.

20 ආතප, සූර්‍ය්‍යාලෝකයයි; නහාරු, පෙකණිය තියනකල ස්ත්‍රී ශුභබැව් පූජාවාකතායි; ඛත්තියෙ, ඛත්තිය වාචිවූයේ පූලලිඞ්ගයි; කුණප, මවුල, කු ණපය, ලන්සයයි ව්‍යවහාරයයි-කුණප යිද මරාවී පැඩයි; පූතිගන්ධෝශ වෙපිව යි, මේදිනී කොෂයෙන් එහි අභිධානයයි—ඛුර, දලිපිහියායි; කෙදර, විතිශවයාදි ව්‍යවහාරයි-සමහරුවූ ස්වශෙෂයෙකැයි කියත්-චචරුස්සෝ පුරාණසන්නායි ඒ සැබැනාම් "කෙකර" යි පැඩයි; පූර, නා දි ආදීන්ගේ දෙගොඩ තලායන මහවතුරයි; ඛුරප්ප, ඊදඹු විශෙෂයෙ ති (ඛුරප්‍ර යි කවිශී විනියෑදීකොට රාජමුකුටාදී හිසිවෙක්තියත්ලු); චූළා, පලාවශීර්ෂයයි (ඇබුරුවශීගයකට නමැයි පුරාණසන්නායි); ගොළ, ගුලිකායි (ස,මියන් මළහැනැත්තියගේ සොරසැමියන්ට උපන් පුතු කෙරෙහිද) යි පුරාණසන්නයි ඒ අර්ථයෙහි (ගොළක යයි පුව් දක්ව යි); සිඟුල, දැසිඟුලි 'සිඟුලු' යි උකාරාන්තද වෙයි හාන්‍යුදීක්‍ෂිතටීකායි, උදහායා නපුංසකයි පුරාණසන්නායි); පුලාක, ආගමයෙහිද ශබ්ද යෙහි ද වැටේ.

a කාසමර්ද්දඃ—යි රාජමුකුට පැඩයි—එහි අර්ථයි යනාට අගතී යයි; අර්ථයි—මේදිනී.
b අර්බුදං මාංසකීලෙ සඞ්ඛ්‍යාභෙද දශකොටිෂු—මේදිනී.
c කුෂ්ඨං මාංසෙ 'ස්ත්‍රී මුකුන්දපුම්ව්‍යාධිවිශෙෂේ නා—මේදිනී.
d ඛුරඃ සත්‍යපත්‍රභේදෙ කොකිලාක්‍ෂෙ ච ගොඛුරෙ—මේදිනී.
e පූරෝ ජලප්‍රවාහෙ ස්‍යාත් ව්‍රණසංශුද්ධිඛාද්‍යයොඃ—හෙමචන්ද්‍ර.
f චූඩා ව්‍යාමිලචාහෙසාඃ ස්ත්‍රී පුංසෙමෙලංමලවෙතහෙ.
g ගොලා ගොදවරීසම්බන්ධඃ කුණ්ඩි දුහිතොඃ ස්ත්‍රියාම්—හෙමචන්ද්‍ර.
පත්‍රාජනෙ මණ්ඩනවාලීප්‍රරබාලබාලෙන
වසැලිඞ්ගවිනං පූමාන් කාෂ්ඨ කම්පදූතනෙහිධෙන වත්.
h සිඟුලො වර්ණදාරුවෙඃ නා හණ්ඩාකසකෝ සිඟුලි
සිඟුලුඃ සැතතු සිඟුලා යි රාජමුකුටයෝ කියත්ලු.
පුලාකඃ පුශ්පාකාර තුච්ඡ ධාන්‍යසංක්‍ෂෙපයොඃ—මේදිනී.

21 වෙතාලං මල්ලං a හල්ලං b (ච) පූරභාගො c (පි) පච්ඡිමො d
කුලම්භො e රහස f (ගෙහෙට්ට ය) කටාහො g පදග්ගහො

22 විභීතො'නාථව ධාරණී පණ්ණෙ ච උත්තිම්බො h දකව

---

21 වෙතාල, යක්ෂාවේශ ඇති මළසිරුරයි, "භූතාවිෂ්ටශවඃ" යි හාත්‍රු ක්ෂිතයි; යක්ෂවේශෙන යක්ෂ යක්ෂයෙකුට නම් පුරාණ සත්නයි;) මල්ල– යත්‍ර, බාහුයුද්ධ දක්ෂවූ මල්ලව ආදියයි; හල්ල, අධසදවත් ඊතක්හල ඇති ඊවශ්‍යයයි (සිංහල සඟ මරාට් "හල්ලමල්ලණව" යි පාඨයි) පුරග ධාශ, යාගයෙහි පිය යුතු මූඛ කබලයි; පච්ඡිම, කොවරියයි; "අයුෂ්ක ඤඃ=ශසත්‍රහෙදඃ" යි ටීකාදෙක්හි; කුතපලින් පරණයන්නයි); කුලම්භ, තලපයි "අඩ්ඪිංසනො යවඃ කුතයිත මාංශාවා" මරාට් විකායි; රහස, හඹියි; කටාහ, ගත්වටාදි ආකාශයතායි; පතදග්‍රය, කොලවිලාවියි— දූලලිහගෙලාගයි

22 අනාථමව, බාධිතදයිත් සෙසසද; ධාරණීය, ධාරණීආදි වාසප්‍රිස්ත බඳහා අනාථකොට ඇතිතාර්; විහිතෙ, නපුංසකලිඟුයෙහි වැනවත්– බ, ඉන්ද්‍රිය, ජීද්‍ර, නහස් ආදියයි; අරණ්‍ය, විපිත, වන, කාන්තාදයයි; පණ්, පත්‍ර, දල, පලාශ, ආදියයි; ශ්වභ්‍ර, බිල, පාතාලාදියයි; හිම,

---

a මල්ලඃ පාත්‍රෙ කපොලෙ ච මත්ස්‍යභෙදෙ බලියසි.
b හල්ලඃ සතත් පුංසි හල්ලූකෙ ශසත්‍රභෙදෙ පුනාවියොඃ
හල්ලාතකාඃ ස්ත්‍රියාං හල්ලී.......... ... .
c පූරොඩාශො හවිර්භෙදෙ ච්ඡසතං පිෂ්ටකස්‍යච
රඝස සොමලතායාච භූතශෙෂෙ ච කීර්තිතඃ—විශ්ව·
d පච්ඡිඃ ස්ත්‍රී පටභෙදෙ සතත් ලලාටෙ කුම්භිකාදූමෙ
"පච්ඡිං ශුතී ශොනනුකරණෙ පච්ඡිස" කියා රාජමුකුට ටීකාකාර තයෝදන්තාන්තකොට දක්වති, එසේ කල 'ශො අනාකර්මණි' ධාතු දතයුතුයි යනු හානුදීක්ෂිත–ටීකායි·
e කුලම්භො පාවකෙ ප්‍රොක්තඃ කුලම්භං කාෂ්ඨකෙ 'පි—විශ්ව· කුලං මිෂති=මිෂ හිංසායාං—ධාතුපාරායනයෙහි කුලම්භං යි දන්තාන්තව පෙණෙයි, එහි මිසි ධාතු ගතයුතුයි·
f රහසො වේගහර්ෂයොඃ—විශ්වයි·
g කටාහො කුතහොලාදි පාකපාත්‍රෙ 'පි කර්පරෙ
කටාහඃ කුර්මපෘෂ්ඨෙ ච කූපෙ ච මහිෂීශිශෞ—විශ්ව.
..............................කටාහඃ කූර්මකර්පරෙ
විපසෘ ච ප්‍රභෙදෙ ච තථා සතත් මහිෂී ශිශෞ
තෙලාදිපාකපාත්‍රෙ ච............................මෙදිනී.
h හිමං තුෂාරමලයොද්භවයොඃ සතත් නපුංසකම්—මෙදිනී·

සීතොෂ්ණ a මාංස b රුධිර c මුඛා d ක්ෂිද්‍රවිණ e බලම් f
23 ඵල g හෙම ශුල්ව h ලොහ i සුඛදුඃඛ ශුභාශුභම්
ජලපුෂ්පං ලවණං k ව්‍යඤ්ජනා l න්‍යනුලෙපනම්

තුහින, ආදියයි; උදක, ජල, නීරාදියයි; ශීත, ශීතල, ශිශිර යනාදියයි; උෂ්ණ, තිග්ම ආදියයි; මාංස—පිශිත, තරසාදියයි; රුධිර, ලොහිත, රක්ත ආදියයි; මුඛ, වක්ත්‍ර ලපන ආදියයි; අක්ෂි, නෙත්‍ර, චක්ෂුස් ආදියයි; ද්‍රවිණ, ධනාදියයි; බල, ශෞර්‍ය්‍ය, සෛන්‍යාදියයි.

23 ඵල, ඵල කපත්‍රාදියයි; (ඵල, කියාද තිසිතැනෙක පෙණේ, එසේ කල නිර්ඝ කුටකාදියයි) හෙම, සුවර්ණ, කනකාදියයි—ශුල්ව, තාම්‍රාදියයි; ලොහ, කාලායසාදියයි; සුඛ, ශාත, ශර්මාදියයි; දුඃඛ, කාච්ඡ්‍ර, කෂ්ටාදියයි; ශුභ, කුශල, කල්‍යාණාදියයි; අශුභ, අකල්‍යාණ, අමඞ්ගලාදියයි; ජලපුෂ්ප, කුමුද, කමල, උත්පලාදියයි; ලවණ, සෛන්ධව, මෙචකාදියයි; ව්‍යඤ්ජන, තෙමන, නිෂ්ඨානාදියයි [ව්‍යඤ්ජනවිශෙෂවූ දධිතක්‍රාදියද ගැණෙයි:) අනුලෙපන, චන්දන කුඞ්කුමාදියයි.

---

a උෂ්ණො ග්‍රීෂ්ම පුමාන් දක්ෂාශීතයොරන්‍යලිඞ්ගකඃ·

d මාංසං සත්‍යදම්භෙ 'පිදං කාකොලි ජටයොස්ත්‍රියාම්.

c රුධිරො'ඞ්ගාරකෙ පුංසි කළිබන්තු කුඞ්කුමෙ [illegible]

D මුඛං නිඃසරණෙ වක්ත්‍රෙ ප්‍රාරම්භොපායයොරපි
සන්ධ්‍යන්තරෙ නාටකාදෙඃ ශබ්දෙ 'පිච නපුංසකම්.

e ද්‍රවිණං තපොවීර්‍ය්‍යවිත්ත කාඤ්චනෙ ච පරාක්‍රමෙ.

f බලං ගන්ධරසෙ රූපෙ ස්ථාමනි ස්ථෞල්‍යසෛන්‍යයොඃ,
පුමාන් හලායුධෙ දෛත්‍යප්‍රභෙදෙ වායසෙ 'පිච,
බලයුක්තෙ'න්‍යලිඞ්ගඃ ස්‍යාත් වාට්‍යාලකෙ තු යොෂිති.

g ඵලං හෙතුකෘතෙ ජාතීඵලෙ ඵලකසස්‍යයොඃ
ත්‍රිඵලායාඤ්ච කක්කොලෙ ශස්ත්‍රාග්‍රෙවෘෂ්ටිලාභයොඃ·

h ශුල්වං තාම්‍රෙ යඥකර්මණ්‍යාචාරෙ ජලසන්නිධෞ—මෙදිනී.

i ලොහො 'ස්ත්‍රීශස්ත්‍රකලභෙ ලොහකෙ සර්වතෙජසෙ.

k ලවණං සෛන්ධවාදෞ නා සිංධුරක්ෂාභිදෙ රසෙ
තද්‍යුක්තෙ වාච්‍යලිඞ්ගඃ ස්‍යාත් නදීභෙදවිශෙෂඃ ස්ත්‍රියාම්.

l ව්‍යඤ්ජනං තෙමනෙ චිහ්නෙ ශ්මශ්‍රුණ්‍යවයවෙ'ඞ්ගනිං

24 කොටයඃ ශතාදිසඞ්ඛ්‍යනන්‍යා වා ලක්‍ෂා [a] නියුතඤ්ච [b] තත්
ව්‍යඤ්ජනමසිසුසන්තනන්තං යදන්තානන්තමකර්ත්තරි

25 ත්‍රාන්තං සලොපධං ශිෂ්ටං රාත්‍රම් ප්‍රාක්සඞ්ඛ්‍යයාන්විතම්
පාත්‍රාද්‍යදන්තෛරෙකාර්ථො ද්විගුර්ලක්‍ෂ්‍යානුසාරතඃ

---

24 කොටයඃ අන්‍ය, කොටිශබ්දයෙන් අන්‍යවූ; ශතාදිසඞ්ඛ්‍ය, ශත
ආදි ශඞ්ඛ්‍යතොමෝ; "ක්ලීබෙ" යි අනුවර්ත්තනයි—එනම්, ශත සහස්‍ර
යනාදියයි; ලක්‍ෂා, ලක්‍ෂාශබ්දය; වා, විකල්පයෙන් ලක්‍ෂ කියා නපුංස
ක ලිඟුවේ; තත්, එම ලක්‍ෂ සඞ්ඛ්‍යාව; නියුතඤ්ච, නියුත කියාදවෙයි
(ලක්‍ෂ නියුත ශබ්ද සමානාර්ථයහයි යනුභාවයි)——යත්, යම් ශබ්දය
ක්; ව්‍යඤ්ජනම්, ව්‍යඤ්ජන ඇත්තේ; අසිසුසන්තනන්තං, අස් ඉස් උස් අන් යන
මේ අන්තකොට ඇත්තේනම් හෙද නපුංසකයි-පයස්, මනස්, නභස්
ආදිය අසන්තයි; සර්පිස්, ජ්‍යොතිස් යනාදිය ඉසන්තයි; වපුස්, යජුස් ය
නාදිය උසන්තයි; චර්මන්, ශර්මන් යනාදිය අනන්තයි——අකර්ත්තරි, ක
ර්ත්තෘ කාරකයෙන් බැහැර; අනාන්තං, අන යනන අන්තකොට ඇති ශ
බ්ද නපුංසකයි; ගමනං, මරණං, කරණං, දානං, යනාදිය එහි උදාහර
ණයි; "අකර්ත්තරි" යනුයෙන්, ඉධ්මව්‍රශ්චනඃ නන්දනඃ යනාදිය බාධිතයි.

25 ශිෂ්ටං, පරිශිෂ්ටවූහෝ ස්ත්‍රී පුංස්ත්වයෙන් ඉතිරිවූ; ත්‍රාන්තං, ත්‍රකා
රාන්ත ශබ්දද; සලොපධං, දන්ත්‍යසකාර ලකාර අන්ත්‍යස්වරයෙන් පූර්ව
කොට ඇති ශබ්දද (ක්ලීබෙයි අනුවර්ත්තනයෙන් නපුංසකයි); පාත්‍ර, ගා
ත්‍ර, වස්ත්‍ර, වහිත්‍රාදිය ත්‍රාන්තයි; බිස, අභතමස, ආදිය සොපධයි; කුල, මූ
ල, ආදිය ලොපධයි; ශිෂ්ටං යනුයෙන්, පුත්‍ර, වෘත්‍ර, හංස, පනස, ශිලා, කා
ල, යනාදිය බාධිතයි——ප්‍රාක්සඞ්ඛ්‍යයාන්විතම්, සඞ්ඛ්‍යාශබ්ද උපපද
කොට ඇති; රාත්‍රම්, රාත්‍රශබ්දය නපුංසකයි; ත්‍රිරාත්‍රං, පඤ්චරාත්‍රං, යනා
දිය තදුදාහරණයි-සඞ්ඛ්‍යයාන්විතම් යනුයෙන්, අර්ධරාත්‍රඃ, මධ්‍යරාත්‍රඃ, ය
නාදිය බාධිතයි—මේ "රාත්‍ර" යනන සමාසාන්ත අනුකරණයි; පාත්‍රාද්‍යද
න්තෛඃ, පාත්‍ර ආදි අකාරාන්ත ශබ්දයෙන් උපලක්‍ෂිතවූ; එකාර්ථො
ද්විගුඃ, එකවචන අර්ථකොට ඇති ද්විගුසමාසාන්ත ශබ්දය; ලක්‍ෂ්‍යානු
සාරතඃ, ආප්තප්‍රයොගානුසාරයෙන් නපුංසක ලිඟුද වෙයි; "පඤ්චරා
ත්‍රං" යනාදියයි; ආදි ශබ්දයෙන් චතුර්වීධං යනාදිය ගන්නේයි-ලක්‍ෂ්‍යානු
සාරතඃ යනෙනන්ම-පඤ්චමූලි, ත්‍රිලොකී, යනාදින්ගේ අපවාදයි—එ
කාර්ථඃ, යනු කුමටයි? පඤ්චකපාලඃ යනාදිය පිණිසයි; මේ ද්විගුසමාසය
තද්ධිතාර්ථයි.

---

a ලක්‍ෂා නපුංසි සඞ්ඛ්‍යයාං කලීබං ව්‍යජශරව්‍යයොඃ—මෙදිනී.

b ශතං සහස්‍රමයුතං නියුතං ප්‍රයුතං මතාම්
ස්ත්‍රී කොටිරබ්බුදමිති ක්‍රමාද්දශගුණොත්තරම්—රත්නකොශයි.

26 එකෙනෙවතත්ථාව්‍යයීභාවො පථඃ සඞ්ඛ්‍යාව්‍යයාත් පරඃ
ෂණ්ඪකෙ ඡායා බහූනාංචෙද් විච්ඡායං සංඝතො සභා

27 ශාලාචාපි පරා රාජමනුෂ්‍යචාදරාජකාත්
දසීසභං නෘපසභං රක්‍ෂඃසභම්මාදිශඃ

---

26 එකෙනෙවකත්ථාව්‍යයීභාවො, එකදේශ සමාසයාගේ එකත්වයද අව්‍යයී භාවසමාසයද (නපුංසකයි); "පාණිපාදං, මණ්ඩූකමත්ස්‍යං" යනාදිය එකෙනෙවතීභාවොදාහරණයි; "අධිස්ත්‍රි, උපගඟං" ආදිය අව්‍යයීභාවො දාහරණයි—සඞ්ඛ්‍යාව්‍යයාත් පරඃ, සඞ්ඛ්‍යාශබ්ද අව්‍යය ශබ්දයන්ගෙන් පරවූ පථඃ, පථශබ්දය (නපුංසකයි); "ත්‍රිපථං චතුෂ්පථං" යනාදිය සඞ්ඛ්‍යා පූර්වයට උදාහරණයි–ත්‍රයාණං පථාං සමාහාරඃ, යනාදිය විග්‍රහයි–"විප ථං, කාපථං" යනාදිය අව්‍යය පූර්වෝදාහරණයි-සඞ්ඛ්‍යාව්‍යයාත්, යනුයෙන් ධර්මපථඃ, යොගපථඃ, යනාදිය බාධිතයි–මෙහි "පථ" යනුද සමාසාන්ත අනුකරණයි—ෂණ්ඪකඃ, ෂණ්ඪත්වයාකෙරෙන් පරවූ; ඡායා, ඡායාශබ්ද ය තෙම; චෙත්, ඉදින්; බහූනාං, බොහෝදෙනාසම්බන්ධි නම් නපුංසක යි—උදාහරණ 'විච්ඡායං,' යනාදියයි-වීනාං පක්‍ෂිණං ඡායායි වාක්‍යයි—ශලභච්ඡායම්, ඉක්‍ෂුච්ඡායම්, වෘක්‍ෂච්ඡායම්, යනාදියද මෙම නයයි—"බහූනාං" යනු කුමටද? කුඩ්‍යච්ඡායා, තරුච්ඡායා, යනාදියෙහි නොවනපි ණිසයි—මෙහි කුඩ්‍යස්‍ය ඡායා; තරොඃ ඡායා, යනු විග්‍රහයි—සංඝතො, ෂණ්ඪත්වයා කෙරෙන් පරවූ සමූහාර්ථයෙහි වැටෙනාවූ; සභා, සභාශබ්දය ද (එසේම).

27 අරාජකාත්, රාජන් ශබ්දවර්ජිතකොට ඇති; රාජමනුෂ්‍යාර්ථාත්, රාජාර්ථ අමනුෂ්‍යාර්ථ ෂණ්ඪත්වයාන්ත ශබ්දයන් කෙරෙන්; පරා, පරවූ සභාශබ්දයා; ශාලාර්ථා අපි, ශාලාර්ථවූවත් නපුංසකයි—දාසීසභං, නෘපසභං, රක්‍ෂඃසභං, යන; ඉමාඃ දිශඃ, මොහු දිශාමාත්‍රයි; ඉනසභං, ප්‍රභුසභං යනාදිය රාජන් ශබ්දවර්ජිතකොට ඇති තත්පර්යාය ශබ්දයන්ගෙන් පරවූ සභා යනනාහුගේ නපුංසකත්වයෙහි උදාහරණයි—රක්‍ෂඃසභං පිශාච සභං, යනාදිය අමනුෂ්‍යපර්යායයන් කෙරෙන් පරවූ සභා යනනාගේ නපුංසකත්වයෙහි උදාහරණයි—අරාජකාත් යනු කුමටද? රාජසභා යනාදියෙහි නොවන පිණිසයි—චන්ද්‍රගුප්තසභා, යනුත්-රාජපර්යායහෙයින් ම නපුංසකත්ව නිරාසයි—ෂණ්ඪාඃ යනු කුමටද? නෘපතිවිෂයෙ සභා=නෘපතිසභා, යනාදියෙහි නපුංසකත්වයාගේ ප්‍රතිෂෙධපිණිසයි—අමනුෂ්‍යාර්ථාත්-යනු කුමටද? දාසීන්ගේ ශාලා යන අර්ථයෙහි දාසීසභා යනනාගේ නපුංසකත්ව නිරසනපිණිසයි—දාසීසභං යනු දාසීසමූහමැයි—නෘපසභං-යනු රාජසමිතිහෝ රාජමන්දිරයි: රක්‍ෂඃසභං-යනු රාක්‍ෂස සමිති හෝ රාක්‍ෂස ශාලායි.

28 උපඤ්ඤොපක්කමාන්තාඛ්‍යෙ තදාද්‍යත්තපකාසනෙ
කොපඤ්ඤ * කොපක්කමාදි කන්ථොසීනරනාමසු
29 භාවෙ නණිකච්චෙය්‍යත්තෙ‍්‍ය සමූහෙ භාවකම්මණි;
අදන්තප්‍රත්‍යයාඃ පුණ්‍ණ‍්‍යසුද්දිනාහතං ඣයාඃ පරාඃ

---

28 උපඤ්ඤොපක්කමාන්තාඛ්‍යෙ, උපඤ්ඤශබ්ද උපක්කමශබ්ද අන්තයෙහි ඇත්තාවූද ෂෂ්ඨී තත්පුරුෂය; තදාද්‍යත්තප්‍රකාශනෙ, ඒ උපඤ්ඤාදීශබ්ද ප්‍රථම ත්‍යපනිබැව් ප්‍රකාශනයෙහිලා නපුංසකයි; කොපඤ්ඤකොපක්කමාදි, කොපඤ්ඤය කොපක්කමය යනාදිය උදාහරණයි; ඒ මෙසේයි—කස්ස මුණ්ණ උපඤ්ඤඃ=කොපඤ්ඤම්; කස්ස බ්‍රහ්මණ උපක්කමඃ=කොපක්කමම්: කොපඤ්ඤං ප්‍රජා, කොපක්කමං ලොකඃ, ප්‍රජතොමෝ බ්‍රහ්මනිර්මිතිහෙයින් ප්‍රථමයෙන් ඔහුවිසින් දන්නාලද-ලොකයතෙමේ බ්‍රහ්මනිර්මිතිය යනු අර්ථයි—'උපඤ්ඤ ඤනමාද්‍යං ස්‍යාජ් ඤත්‍වාරම්භ උපක්කමඃ" මෙහිම යට බිම්වග උත්පලෙලාකාඩ්යෙන් උපඤ්ඤ උපක්කම ශබ්දයන්ගේ අර්ථදක්වූහුයි—තදාද්‍ය යනු කුමටයි? දෙවදත්තොපඤ්ඤ ප්‍රාකාරඃ, දෙවදත්තොපක්කමොරථඃ, යනාදීන්ගේ නපුංසකත්වාභාව පිණිසයි—උශීනරනාමසු, උශීනරනාමියන් විෂයෙහි ෂෂ්ඨීසමාසාන්තවූ;කන්ථා, කන්ථා ශබ්ද නපුංසකවෙයි—සෞශමිකන්ථං, වාහග්‍රිකන්ථං, යනාදිය උදාහරණයි—උශීනර-යනු කුමටයි? දක්ඛිකන්ථා යනාදියෙහි නොවනපිණිසයි-නාමසු-යනු කුමටයි? වීරණකන්ථා යනාදියෙහි නපුංසකනොවන පිණිසයි-සිව්රට දනවුහෝ තත රච්ශෙෂයකට නම්.

29 නණිකච්චෙය්‍යා' නය ණය කය චකාරඉත්ය යන මොවුන් කෙරෙන්; අන්‍යෙ, බැහැරවූ; භාවෙ, භාවයෙහි කරණලද; අදන්තප්‍රත්‍යයාඃ, ත්‍රි ප්‍රත්‍යයන් කෙරෙන්වූ තවාදී යම් අකාරාන්තප්‍රත්‍යකෙනෙක් වෙත්නම් ඔහුද එසේම; සමූහෙ, සමූහාර්ථයෙහිද; භාවකම්මණෙඃ, භාවය කර්මය යන දෙක්හි තද්ධිත අදන්තප්‍රත්‍යයෝද නපුංසකලිංගයහ යනු අර්ථයි; උදාහරණ, භව්තව්‍යං භූතං, බ්‍රහ්මභූයං, යනාදියයි; බ්‍රහ්මබවනෝ ප්‍ර රසමයාභිමත මහබ්‍රහ්මයා එකීභාවය බ්‍රහ්මභූයනම් වේ-නණිකච්චෙය්‍ය 'නෙ‍්‍ය-යනු කුමටයි? ප්‍රශනඃ, න්‍යාදඃ, ආඛුත්‍යඃ; චයඃ, යනාදීන්ගේ නපුංසකත්ව නිරාසපිණිසයි-භෛක්ෂං=භික්ෂූනාං සමූහඃ; ඖපගවකම්=උපගූනාං සමූහඃ; මේ ආදිය සමූහතද්ධිත උදාහරණයි; ශොත්‍වං; මෞනං=මුනෙර්භාවඃ; මාර්දවං=මෘදෙර්භාවඃ; මානොඥකං=මනොඥස්‍ය භාවඃ, ආදිය භාවතද්ධිතොදාහරණයි-ශෞක්ලං=ශුක්ලස්‍ය කර්ම භාවොවා; බ්‍රාහ්මණ්‍යං=බ්‍රාහ්මණස්‍ය කර්ම භාවොවා; රාජ්‍යං=රාඥඃ කර්ම-චෞර්‍ය්‍යං=චොරස්‍ය කර්ම, යනාදිය කර්මතද්ධිතොදාහරණයි—පුණ්‍ය සුදිනාභ්‍යාන්තා, පුණ්‍යය සුදිනය යන ශබ්දයන්දෙදෙනාකෙරෙන්; පරඃ, පරවූ; අහඃ, සමාසාන්තව සිටි අහන්ශබ්දය නපුංසකයි; පුණ්‍යාහං, සුදිනාහං, පවිත්‍රදින ප්‍රශස්තදින යනු අර්ථයි.

---

* කොපඤ්ඤං, බාරාණසී කාලිකාතා.

30 [illegible]
[illegible] a [illegible] b [illegible] c
31 [illegible] d ([illegible])
[illegible] e [illegible] f [illegible] g [illegible] h

30 [illegible]

31. [illegible]

a [illegible]

b [illegible]

c [illegible]

d [illegible]

e [illegible]

f [illegible]

g .... [illegible]

h [illegible]

32 [illegible] a [illegible] b [illegible]
([illegible]) [illegible] c [illegible] d
33 [illegible] e [illegible] f [illegible] g [illegible] h [illegible] i

[illegible]

32 [illegible]

[illegible]

a [illegible]—මෙදිනී.
b [illegible].
c [illegible]—මෙදිනී.
d [illegible]
[illegible].
[illegible]
[illegible].
e [illegible]—මෙදිනී.
f [illegible]
[illegible]—මෙදිනී.
g [illegible]
[illegible]—මෙදිනී.
h [illegible]
[illegible].
i [illegible]
[illegible] .... මෙදිනී.

පාතකොද්‍යොග a චරකතමාලා d මලකා නඩාඃ
34 කුෂ්ඨං c මුණ්ඩා, ශීධු බුසං සෞවර්ච්චිතං ක්ෂෙම d කුට්ටිමම්
සඞ්ගමං ශතමානාර්ම ශබලා e ව්‍යය f තාඩවම්

33 මොදක, ගත්වටයිඃ තණ්ඩික, උපතාපවිශෙෂයි "දණ්ඩික" යිද පාඨයි; ටඞ්ක, ගල්කටුවයි, සිංහලසන්නයෙහි "තඞ්ක ශබ්ද ප්‍රියාවිරාගයෙහිවූ තාපයෙහි" යි පෙණෙයි; ශාටක, වස්ත්‍රභෙදයි; ඛර්ව්වට, ප්‍රදෙශවිශෙෂයෙකි "කර්පටඃ ස්‍යාත්‍භෙදඃ වස්ත්‍රභෙදෙ, ච ඛර්ව්වටමිත්‍යපි" මරාටී-(ඛර්ව්වටශබ්දය ග්‍රාම්ශතමධ්‍යස්ථවූ ඒග්‍රාමශතයෙහි වසනනාවූ ජනයාවිසින් ආශ්‍රයණීයවූ ග්‍රාමයෙහි වැටෙයි—එහෙයින් කීහු-ඛර්ව්වටො නාම, ග්‍රාමශතජනොපජීව්‍යග්‍රාමඉති) යනු පරණසන්නයි; අබ්බුද, රොගවිශෙෂද සඞ්ඛ්‍යාවිශෙෂද වෙයි; පාතක, බ්‍රහ්මහත්‍යාදි අශුභකර්මයි; 'පාතුක' යිද ගීතගොවින්දදියෙහි පෙණේ; උද්‍යොග, පටන්ගැන්ම උත්සාහය; චරක, වෛද්‍යශාස්ත්‍රයි; (සමහරකෙනෙක් 'කරක' යි ලියාගෙණ සේලදෙකක් එකෙකාට මැසූ පිළිසට නමැයි කියති "කරකමිති පාඨෙ ස්‍යූතවස්ත්‍රං" යි ටීකාදෙක්හි; තමාල, තමලුගසයි (හුනු පොතෙහිද වැටෙයි) සන්නයි; ආමලක, ඇඹුලුයි "ආමල්කො ධාත්‍රීඵලං" යී මරාටී-(ආමලක්‍යාඃ ඵලං නිත්‍යං වෘඩෙනිමයට් තස්‍ය ඵලෙ ලුක්) බ්‍රාරාණසී—සිංහලපාඨයෙහි සහ සන්නයෙහි ("මාලක" යි ශබ්දය ලියා ග්‍රාමදෙකක් මධ්‍යවූ වලද පත්‍රශිරායෙහි හෙවත් පත්කුරෙහිද ජනපදයෙහිද පර්ව්වතභූමියෙහිද ක්ෂෙත්‍රයෙහි ද වැටෙයි) කියත්; නඩ, හුණ ආදියයි; "නඩොන්‍යච්වරං තෘණභෙදෙ ච" යි ටීකාදෙක්හි—(නාලයයි ඛ්‍යාතවූ අනූපදෙශයෙහි ඝටගනනා තෘණවිශෙෂයෙක වැටේ) පරණසන්නයි.

34 කුෂ්ඨ, අටළොස්වැදෑරුම්වූ කුෂ්ඨරොගයි (කුෂ්ටං යි ටවර්ගීප්‍රථමාන්තව මරාටී); මුණ්ඩ, ශීර්ෂාදිය මුඩුකිරීමයි; ශීධු, සුරාවිශෙෂයෙකිඃ බුසා; බැද්මස්, පනසාදීන්ගේ අසාරභාග යන මෙහි; කිසිතැනෙක (පුසත, කියාද එසේම ශබ්ස්ත්‍ය කියාද පෙණේ—පුසාන්ම් පූසකාදියයි, ශබ්ස්ත්‍ය නම් සෙටවනදෙයයි); සෞවර්ච්චිත, වීරගර්ජනායි; ක්ෂෙම, මොක්ෂකුශලාදියයි; කුට්ටිම, භිත්තිවිශෙෂයි (මණිකුට්ටිම යනාදී තන්හි මිණිඑබ්බූහෝ දැවානබැදි බිමයි); සඞ්ගම, සංයොගයි සූරතාදිය ඝෝෂයි;

a උද්‍යොගඝස්වභියොගෙහි උද්‍යොග උද්‍යමෙක්ෂවපි.
b තමාලඃ තිලකෙ ඛඩෙග තාපිඡෙච වරුණද්‍රුමෙ—මෙදිනී.
c කුෂ්ඨං රොගෙ පුෂ්කරෙ 'ස්ත්‍රී.................................මෙදිනී.
d ....ක්ෂෙමො 'ස්ත්‍රී ලබ්ධරක්ෂණෙ
චණ්ඩායාං නා ශුභෙ නස්ත්‍රී කාත්‍යායන්‍යානතු යොෂිති—මෙදිනී.
e ශබලො 'ස්ත්‍රී ශබලවත් කුලපාථෙය මත්සරෙ—මෙදිනී.
f අව්‍යයො 'ස්ත්‍රී ශබ්දභෙදෙ නා විෂ්ණෞ තද්ව්‍යයෙ ත්‍රිෂු—මෙදිනී.

35 කව්‍යං a කන්‍ද b කාර්පාසං පාරාවාරං c යුගන්ධරම්
යූපං ප්‍රග්‍රීවපාත්‍රීවෙ යූෂං d චමසචික්කසෞ
36 අර්ධර්චාද්‍යෞ ඝෘතාදීනාං පුංස්ත්වාද්‍යං වෛදිකං ධ්‍රුවම්
තන්නොක්තමිහ ලොකෙ'පි තච්චෙදස්ත්‍යස්තු ශෙෂවත්
37 ස්ත්‍රීපුංසයොරපත්‍යාන්තා ද්විචතුෂ්ෂට්පදෝරගාඃ
ජාතිභෙදාඃ පුමාඛ්‍යාශ්ච ස්ත්‍රීයොගෛඃ සහ මල්ලකාඃ

ශතමාන, මානවිශෙෂයෝ රිදීපලමයෝයි; අර්ම, අක්ෂිරොගයෙකි; ශ ඛල, වර්ණභෙද මාගේගාපකරණ යනාදියයි; අව්‍යය, නිපාතයි; තාඩ ච, නැටීමයි (තඬුහුවිසින් ප්‍රොක්තයෙයින් තාඩවයි ව්‍යවහාරයි).

35 කව්‍ය, අශ්වාදීන්ගේ මුඛවලලලයි (කඩියාළි යී මහාරාෂ්ට්‍රභාෂාවෙ හිද සූර්‍ය්‍යශතකසන්නාදී සිංහලපොත්හි කඩියාළම් කියාද පෙණේ)-කන්ද, නෙලුඹල ආදියයි (කිසිපොතෙක "කර්ම" යිද පාඨයි); කාර්පාස, කපුය; පාරාවාර, සමුද්‍රාදියයි; යුගන්ධර, රථ දණ්ඩයි; යූප, යාගස්ථම්භයි; ප්‍රග්‍රීව, රුක්මුදුන, ගෙයඉදිරිශාලාව, කවුළුව, යන මෙහි; පාත්‍රීව, යාගයෙහි ව්‍යවහාර පාත්‍රයෙකි; යූෂ, පත්‍රාදිරසයි; චමස, දුරුයෙන්නි මිතසොමපානපාත්‍රයි; චික්කස ,යවයෙන් ඉදිකළ ආහාරවිශෙෂයෙකි.

36 අර්ධර්චාද්‍යෞ, අර්ධර්ච, ගොමය, කෂාය ආදි මේ වර්ගයෙහිලා; ඝෘතාදීනාං, ඝෘතශබ්දාදීන්ගේ; පුංස්ත්වාද්‍යං, පුල්ලිංග භාවාදිය; ධ්‍රුවම්, ඒකාන්තයෙන්; වෛදිකං, වෙදයන්තයි; ඉහ, මෙහිලා; තන්නොක්තම්, ඒ නොකියනලදී; චෙත්, ඉදින්; ලොකෙ අපි, ලෞකිකව්‍යවහාරයෙහිත් තත් අස්ති, එසේ ඇත්නම්; ශෙෂවත්, කීවාසිත්ඉතිරියක්සේ; අස්තු, වේවා——පුන්නපුංසක සඞ්ග්‍රහ නිමි.

37 අපත්‍යාන්තාඃ, අපත්‍යප්‍රත්‍යයාන්තශබ්දයෝද; ද්විචතුෂ්ෂට්පදෝරගාඃ ජාතිභෙදාඃ, ද්විපද චතුෂ්පද ෂට්පද උරග සඞ්ඛ්‍යාත ජාතිවිශෙෂ වාචීශබ්දයෝද; ස්ත්‍රීයොගෛඃ සහ, ස්ත්‍රීඅර්ථයා පවත්නා; පුමාඛ්‍යාශ්ච, පුරුෂ වාචක ශබ්දයෝද; ස්ත්‍රී පුංසයොඃ, ස්ත්‍රී පුංලිංගවයෙහි වැටෙති—උදාහරණ "උපගොරපත්‍යං පුමාන්=ඖපගවඃ, ස්ත්‍රී ඖපගවී-වෛදෙහඃ, වෛදෙහී; අපත්‍යාන්තයි-මානුෂඃ, මානුෂී, ශූද්‍රඃ, ශූද්‍රා, ආදිය ද්විපාදයි-මෘගඃ, මෘගී, අජඃ, අජා, ආදිය චතුෂ්පාදයි—භ්‍රමරඃ, භ්‍රමරී, ආදිය ෂට්පදයි—නාගඃ, නාගී, ආදිය උරගයි-ඉන්ද්‍ර, ඉන්ද්‍රාණී, මාතුලඃ, මාතුලී, එසේම මාතුලානී, ආදිය පුරුෂසමායොග ස්ත්‍රී ශබ්දයි-මල්ලක-යනු, මල්වැල්විශෙෂයෙකි—මල්ලකඃ, මල්ලිකා.

a නායන්ත්‍රාං කවී ඛලීනං කව්‍යං වා නා තුරගමුඛභාණ්ඩම්-චොපාලිතයි.
b කන්‍දෙ 'ස්ත්‍රී සූරණෙ ශස්‍යමූලෙ ජලධරෙ පුමාන්—මෙදිනී.
c පාරාවාරඃ පයොරාශෞ පාරාවාරං තටද්වයං—හෙමයි.
d මුද්ගාමලකයූෂස්තු ග්‍රාහී පිත්තකඵේ හිතඃ—ආදිය වෛද්‍යකයි.

38 මුනි a ච්වරාටකඃ සවාතිර්වණ්ණකො b ඛාටලිර්මනුඃ
මූෂා c සංපාටී කක්ඛනාධූර්යෂ්ටිඃ ශාටී කටී කුටිඃ
39 ස්ත්‍රී නපුංසකයොර්භාවක්‍රියයොඃ ෂ්‍යඤ් ක්වචිච්ච වුඤ්
ඖචිත්‍යමෞචිතී මෛත්‍රී මෛත්‍ර්‍යං වුඤ් ප්‍රාගුදාහෘතඃ
40 ෂෂ්ඨ්‍යන්තාත්ප්‍රාක්පදඃ සෙනා ඡායා ශාලා සුරා නිශාඃ
ස්‍යාද්වා නෘසෙනං ශ්වනිශං ගොශාලමිතරෙච දික්

---

38 මුනි, යති ආදියයි; (ඌර්ම්මි-ෂී මරාට්-එහි අර්ථ, තරඟයි)-වරාටක, බෙලිකටුයි, වරාටකඃ, වරාටිකා; සවාති, සානැකතයි; වර්ණක, චන්ද නාදියයි; ඛාටලි, රුක්වෙසෙසෙකි (කිංශුකවෘක්ෂසදෘශඃ මොබා ඉති ප්‍රසිද්ධඃ) යි-මරාටියි; මනු, මනුරජයි; මනුඃ, මනාවි; මූෂා, කෝවයි; මූෂඃ, මූෂා; සංපාටි, මානහෙදයි; සංපාටඃ, සාපාටී; "අසංපාටි" යි පදච්ඡෙදන ම්, ලෝහිතධාරායි අර්ථයි-කක්ඛනාධූ, ඩෙබර=ඉලන්ද; කක්ඛනාධූඃ, කක්ඛනාධූඃ; යෂ්ටි, රිටිආදියයි; ශාටි, කුඩාපිළී ආදියයි; කටී, තුනටියයි; කුටි, ගබ්ගෙවල්, පැල්, ආදියයි-~~~~-ස්ත්‍රී පුංස සඞ්ග්‍රහයි.

39 භාවක්‍රියයොඃ, භාවකර්ම්මකාරකදෙක්හිවූ; ෂ්‍යඤ්; ෂ්‍යඤ්ප්‍රත්‍යයද; වුඤ්, වුඤ්ප්‍රත්‍යයද යන දෙක; ක්වචිච්ච, කිසිතැනෙක්හිම; ස්ත්‍රී නපුංසකයොඃ, ස්ත්‍රී නපුංසකදෙක්හි වැටෙයි; ඖචිත්‍යං=ඖචිතී-උචිතස්‍ය භාවඃ කර්ම්මවා; මෛත්‍ර්‍යං=මෛත්‍රී, මිත්‍රස්‍ය භාවඃ කර්ම්මවා, යනාදිය ෂ්‍යඤ් ප්‍රත්‍යයට උදාහරණයි; වුඤ්, වුඤ්ප්‍රත්‍යයතෙමේ; ප්‍රාක්උදාහෘතඃ, පූර්වයෙහි ප්‍රකාශකරණලදී; මෛථුනකං=මෛථුනිකා—මිථුනස්‍ය භාවඃ කර්ම්මවා, යනාදිය උදාහරණයි.

40 ෂෂ්ඨ්‍යන්තප්‍රාක්පදඃ, ෂෂ්ඨීවිභක්ත්‍යන්තපූර්වපදකොට ඇති; සෙනා ඡායා ශාලා සුරා නිශාඃ,සෙනාදී ශබ්දයෝ (තත්පුරුෂයෙහි සමාසවූවෝ පුනපුංසකයෙහි); වා, විකල්පයෙන් වෙති; නෘසෙනං ස්‍යාත්, නෘසෙනං යනාදිය වෙයි—නෘසෙනං=නෘසෙනා, නෘණං සෙනා; ශ්වනිශං=ශ්වනිශා—ශුනාං නිශා; ගොශාලං=ගොශාලා, ගවාං ශාලා; ඉතරෙච, සෙසෙසෝද; දික්, මෙසේම උදාහරණකටයුත්තාහ—කුඩ්‍යච්ඡායං=කුඩ්‍යච්ඡායා, කුඩ්‍යස්‍ය ඡායා, කුඩ්‍යානාං ඡායා යී බහුවචන වීනම්, කුඩ්‍යච්ඡායං යී නපුංසකබව පූර්වයෙහිම නිශ්චිතයි; යවසුරං=යවසුරා, යනාදියද මෙසේ මැයි.

---

a මුනිර්යතිර්ගුද්බුධපියාලාගස්තිකිංශුකෙ—විශ්ව.
මුනිඃ පුංසි වශිෂ්ඨාදෞ වගසෙනතරෞ ජිනෙ—මෙදිනී.
b විලෙපනෙ චන්දනෙ ච වර්ණකං පුනපුංසකම්—රභසකොෂ.
වර්ණකශ්චාරණෙ ස්ත්‍රී තු චන්දනෙ ච විලෙපනෙ
වයොන්නීලාහදිෂු ස්ත්‍රී ස්‍යාද්දූතකාඤ්ඡෙ කාචනාස්‍යච—මෙදිනී.
c මූෂන් තියා නකාරාන්තයයි මරාටි ටීකායී—එහෙත් මූෂ ලුණ්ඨනෙ යන්නෙන් පචාදිගණ අනන්තර්භාවහෙයින් අච්ප්‍රත්‍යයයි—භානුදීක්ෂිත ආචාර්‍ය මතයි-එහෙයින් මූෂ යී අකාරාන්ත මැයි.

41 අබන්තාන්තොත්තරපදෙ අනශ්චාපුංසි නාණ්ව ලුප්
ත්‍රිඛට්ව ත්‍රිඛට්වීච ත්‍රිතක්ෂංච ත්‍රිතක්ෂ්‍යපි

42 (ත්‍රිෂු) පාත්‍රි a පූවි වාටි b පෙටි කුවල c දූම්බ්‍යා
පරං ලිංගං ස්වප්‍රධානෙ ද්වන්ද්වෙ තත්පුරුෂෙපි තත්

43 අර්ථාන්තාඃ ප්‍රාද්‍යලම්ප්‍රාප්තාපන්නපූර්වාඃ පරෝපගාඃ
තද්ධිතාර්ථෝ ද්විගුඃ සංඛ්‍යාසර්වනාමතදන්තකාඃ

---

41 අබන්තාන්තොත්තරපදඃ, ආප්ප්‍රත්‍යයාන්ත ශබ්දයා අන්ප්‍රත්‍ය යාන්ත ශබ්ද උත්තරපදකොට ඇති; ද්විගුච, ද්විගුසමාසයද; අපුංසි, පුල්ලිඟුයෙහි නොවෙයි ස්ත්‍රී නපුංසකයයි ද්‍රෙසි; නාණ්ව ලුප්, අන්ප්‍රත්‍ය යාන්ත නකාරද ලොප්වෙයි—ත්‍රිඛට්වං=ත්‍රිඛට්වී—ත්‍රිස්‍රඃ ඛට්වාඃ සමාහෘ තාඃ–ඛට්වානම් මචකයි; මේ ආදිය අබන්ත උදාහරණයි—ත්‍රිතක්ෂං=ත්‍රි තක්ෂී—ත්‍රයඃ තක්ෂාණඃ සමාහෘතාඃ—සමාසවූකල තක්ෂන් ශබ්දාන්ත න කාරලුප්තයි–තක්ෂන් යනු වඩුවන්ට නම්~~~ස්ත්‍රී නපුංසක සඞ්ග්‍රහයි.

42 ත්‍රිෂු, මේ වක්ෂ්‍යමාණ ශබ්ද ෂට්කය ලිංගත්‍රයෙහි වේ—එනම්, පාත්‍රී පාත්‍රඃ, පාත්‍රං–බඳුනයි-පූවී, පූවඃ, පූවං–පණිණිවසත්‍යාදී කිසිවකින් වෙළා බැඳිගුළාවකි, එසේම පද්ගොට්ටුවෙක්—වාටී, වාටඃ, වාටං—වැටි ආදියයි— පෙටී, පෙටඃ, පෙටං–පෙට්ටි ආදියයි-කුවලී, කුවලඃ, කුවලං—ඩෙබර ආදිය යි-දූම්බී, දූම්බඃ, දූම්බං—දෙළුම්~~~ස්වප්‍රධානෙ, උභයාර්ථප්‍රධානවූ; ද්ව න්ද්වෙ, ද්වන්ද්වසමාසයෙහි හෙවත් ඉතරේතරද්වන්ද්වයෙහි; පරං ලිංගං, පරපද යාගේ ලිංගවෙයි; තත්පුරුෂෙච, තත්පුරුෂසමාසයෙහි ද; තත්, එම පර කීයලිංගවත්නේය; කුක්කුටමයූර්‍යෞ=මයූරකුක්කුටෞ—මෙසේ ද්වන්ද්ව රපද ලිංගතාදතයුතුයි; ධාන්‍යාර්ථඃ, සම්පත්තිඃ=ධාන්‍යෙන අර්ථඃ, සම්පත් තිඃ යි විග්‍රහයි-මෙසේ තත්පුරුෂ පරවල්ලිංගතා දතයුතුයි-නියතලද තත්පුරුෂ පරවල්ලිංගතාපවාද වක්ෂ්‍යමාණ දූයින් දතයුතු.

43 අර්ථාන්තාඃ, අර්ථශබ්දයා අන්තකොට ඇත්තාවූද; ප්‍රාද්‍යලම්ප්‍රාප්තා පන්නපූර්වාඃ, ප්‍රාදිගුය, අලංය, ප්‍රාප්තය, ආපන්නය, යනමොවුන් උපප දකොට ඇත්තාවූද (තත්පුරුෂ සමාසපදයෝ); පරෝපගාඃ, විශෙෂ්‍යාධී නලිඟුවෙති–උදාහරණ–විජාර්ථඃ, විජාර්ථා, විජාර්ථං–බමුණන්පිණිස සප

---

a පාත්‍රනත්‍ර කුලයොම්මධ්‍යෙ පණෙණ නෘපතිමන්ත්‍රිණී—හෙමයි.
යොග්‍යභාජනයොර්‍යඥභාණ්ඩ නාට්‍යනුකර්තර්
පාත්‍රමත්‍රෙ ත්‍රිෂු කලිබං ස්‍රුවාදෞ රාජමන්ත්‍රිණි
තීරව්‍යාන්තරෙ යොග්‍යෙ....... ....මෙදිනි.

b වාටඃ පථි වෘතෞ වාටං වරණ්ඩ්‍යාන්තභෙදයොඃ
වාටිවාස්තෞ ගෘහොද්‍යාන කට්‍යෝඃ.....................හෙමචන්ද්‍ර.
වාසෞ සිද–වරණ්ඩශාන්ත සිද බාරාණසී.

c කුවලංචොත්පලෙ මුක්තාඵලෙපි බදරීඵලෙ
කුඩ්මලෙ මුකුරෙ ප්‍රාසී තවයොතීරකාන්තාරෙ—මෙදිනි.

44 බහුව්‍රීහිරදිඞ්නාම්නාමුත්තයං තද්ගුණාහෘතම් a
ගුණද්‍රව්‍යක්‍රියායොගොපාධයඃ b පරගාමිනඃ
45 කෘතඃ කර්ත්තර්‍යසංඥායාං කෘත්‍යාඃ කර්ත්තරි කර්ම්මණි
අණාද්‍යන්තා c සොතරක්තාද්‍යර්ථෙ නානාර්ථභෙදකාඃ

යනාලද, සූප, යවාගූ, ක්ෂීර පිළිවෙළින් අර්ථයි-අර්ථශබ්දාන්ත උදාහරණ මෙසේ සි "අර්ථෙන නිත්‍යසමාසො විශෙෂ්‍යලිඞ්ගතාච ඉති වක්තව්‍යම්" යි වාර්ත්තිකයි; අතිමාලඃ=අතික්‍රාන්තොමාලාං හාරඃ; අතිමාලා; අතික්‍රාන්තා මාලාං ඉයං; අතිමාලං-අතික්‍රාන්තං මාලාං ඉදං; අවකොකිලඃ, අවක්‍රුෂ්ටඃ කොකිලයා-මේ නයින් ප්‍රාදියද දතයුතුයි—අලඞ්කුමාරිඃ=අලඞ්කුමාර්‍යෙ අයං, අලඞ්කුමාරිඃ ඉයං, අලඞ්කුමාරි ඉදං, යනු, අලංයනනට උදාහරණයි; ප්‍රාප්තජීවිකඃ=ප්‍රාප්තඃ ජීවිකාං විජඃ—ප්‍රාප්තජීවිකා—ප්‍රාප්තා ජීවිකාං ස්ත්‍රී-ප්‍රාප්තං ජීවිකාං—ප්‍රාප්තපූර්ව උදාහරණ මෙසේයි; ආපන්නජීවිකඃ-යනාදියද මෙම නයයි—තද්ධිතාර්ථොද්විගුඃ, තද්ධිත අර්ථ කොට ඇති ද්විගුසමාසයද; සඞ්ඛ්‍යා, සඞ්ඛ්‍යාශබ්දද; සර්ව්වනාම, සර්ව්වනාමද; තදන්තකාඃ, එම සඞ්ඛ්‍යාසර්ව්වනාම අන්තකොට ඇත්තාවූ සමාසපදද අභිධෙයලිඞ්ගයි—පඤ්චකපාලඃ-පඤ්චසු කපාලෙෂු සංස්කෘතඃ, පුරොඩාශඃ; එසේම පඤ්චකපාලං හවිඃ-තද්ධිතාර්ථද්විගුසමාසයෙහි උදාහරණ මෙසේයි; එකඃ, එකා, එකං-ත්‍රයඃ, තිස්‍රඃ, ත්‍රීණි-චත්වාරඃ, චතස්‍රඃ, චත්වාරි—බහවඃ, බහ්ව්‍යඃ, බහූනි, සඞ්ඛ්‍යා උදාහරණ මෙසේයි; සර්ව්වඃ, සර්ව්වා, සර්ව්වං-සර්ව්වනාම උදාහරණ මෙම නයයි; ඌනත්‍රයඃ, ඌනතිස්‍රඃ, ඌනත්‍රීණි-සඞ්ඛ්‍යාන්ත උදාහරණ මෙසේයි; පරමසර්ව්වඃ, පරමසර්ව්වා, පරමසර්ව්වං-සර්ව්වනාමාන්ත උදාහරණ මෙසේයි.

44 අදිඞ්නාම්නාං, දිශානාමයන්හැර සෙසුන්ගේ; බහුව්‍රීහිඃ, අන්‍යාර්ථ සමාසයද වාච්‍යලිඟයි; තද්ගුණාහෘතම්, ඊට උදාහරණ; උත්තයං; තමන් ම දත්නාලැබේවා—බහුධනඃ, බහුධනා, බහුධනං-යනු උදාහරණයි; අදිඞ්නාම්නාං-යනු, කුමටද, දක්ෂිණපූර්ව්වා=දක්ෂිණස්‍යාඃ පූර්ව්වස්‍යාශ්චදිශොඃ—යනාදිය දිග්වාචකබැවින් ස්ත්‍රී ලිඟුමැයි—ගුණද්‍රව්‍යක්‍රියායොගොපාධයඃ, ගුණද්‍රව්‍යක්‍රියා සම්බන්ධනිමිත්තකොට ඇත්තෝ; පරගාමිනඃ,වාච්‍යලිඟයි; ඒකෙසේද-ගන්ධවතී පෘථිවී, ගන්ධවාන් අශ්මා, ගන්ධවත් කුසුමං; ගුණයොගොදාහරණ මෙසේයි; දණ්ඩී, දණ්ඩි, යනාදිය මෙසේම ද්‍රව්‍යයොගොදාහරණයි; පාචකඃ, පාචිකා, ආදිය ක්‍රියායොගොදාහරණයි.

45 අසංඥායාං, සංඥ ශබ්දයෙන් බැහැර; කර්ත්තරි, කර්තෘවෙහි නිවෘත්ත වූ; කෘතඃ, කෘත්ප්‍රත්‍යයාන්තයෝද; කර්ත්තරි, කර්තෘයෙහිත්; කර්ම්මණි, කර්ම්මයෙහිත් කරණලද; කෘත්‍යාඃ, කෘත්‍යප්‍රත්‍යයාන්තයෝද; වාච්‍යලිඟුයි

a උත්තයා තද්ගුණාහෘතිඃ—කලිකාතා b පාදිහිඃ—මරාටි.
c අනාද්‍යන්තා—කලිකාතා.

46 ෂට්සංඥකාස්ත්‍රිෂු සමාඃ යුෂ්මදස්මදව්‍යයම්
පරං විරොධෙ ශෙෂන්තු ඥෙයං ශිෂ්ටප්‍රයොගතඃ
47 ඉත්‍යමරසිංහකෘතෞ නාමලිඞ්ගානුශාසනෙ
සාමාන්‍යකාණ්ඩස්තෘතීයඃ සාඞ්ග එව සමර්ථිතඃ

එනම්-කර්ත්‍රී, කර්තෘ, කර්තෘ-කාරිකා, කාරකඃ, කාරකං-යනු කෘත් උදාහරණයි; අභ්‍යාසයං යනු, කුමටය? ප්‍රණී, හරිඃ, ආදීන්ගේ නියතලිඞ්ගතාපිණිසයි-කර්තරි; යනු; කුමටය? කෘතිඃ, යනාදීන්ගේ නිරාසපිණිසයි-වාසනවත්‍යඃ, වාසනවතී, වාසනවත්‍යං—වසති-යනු, විග්‍රහයි-කෘත් උදාහරණමෙසේයි—කතීනවත්‍යඃ, කතීනවතී, කතීනවත්‍යං—ක්‍රියතෙ කර්තුං යොගෙනවා, යි විග්‍රහයි; කර්මයෙහි සිඬකෘත්‍ය උදාහරණ මෙසේයි—තෙතර කතාදි අණු, එයින්රඳනලදුයි යනාදි අර්ථයෙහි කරණලද, අණාදනත්‍යඃ, අණ් ආදිප්‍රත්‍යයන් අන්තකොටඇති තද්ධිතයෝ; නානාර්ථභෙදකාඃ, අනෙකාර්ථභෙදවෙති, එහෙයින් වාච්‍යලිඞ්ගයි-කෞසුම්භී, කුසුම්භෙන රක්තා සා ඉති විග්‍රහයි-කෞසුම්භඃ පටඃ, කෞසුම්භං වාසඃ, යනාදියඋදාහරණයි; අණාදියි, ආදිශබ්දයෙන් ග්‍රාමීණා, ග්‍රාමීණඃ, යනාදිය ගතයුතුයි.

46 ෂට්සංඥකාඃ, ෂාන්ත නාන්ත සඞ්ඛ්‍යා ශබ්දහා කතිශබ්දයද යන ෂට්සංඥකශබ්දයෝය; යුෂ්මදස්මදව්‍යයම්, යුෂ්මද්, අස්මද්, ශබ්දගඬනහ හෝ ආඛ්‍යාතපදහා අව්‍යයයෝ උපසර්ග නිපාත යන මොහුහුසමාඃ, ලිඞ්ගත්‍රයෙහි එකරූපයි—උදාහරණ—ඉමෙ ෂට්, ඉමාඃ ෂට්, නි ෂට්, මේ ෂාන්තයි-පුරුෂාඃ පඤ්ච, ස්ත්‍රියඃ පඤ්ච, ඵලානි පඤ්ච, මේ නායි-කතිපුමාංසඃ, කති ස්ත්‍රියඃ, කති කුලානි, කතිශබ්ද එකරූපතා මේයි-ත්වං පුමාන්, ත්වං ස්ත්‍රී, ආදී යුෂ්මද් ශබ්ද එකරූපතායි—අහං පුමාන් අහං ස්ත්‍රී, ආදිය අස්මත් ශබ්ද එකරූපතායි—සචොභවති, සාලී භවති, ධනං භවති, ආඛ්‍යාත එකරූපතායි—විරොධෙ, විප්‍රතිෂේධකල ගෙවත් පූර්වයෙහි කී දෑයක් පසුව අන්පරිදෙකින් කියන කල; පරං, පසුකී දැගන්නේයි-එනම්, මානුෂශබ්දයහට "කෂණාභමරොපාන්තාඃ" යනුයෙන් කෂණාදීන් අන්තකොට ඇති පුල්ලිඞ්ගයහයි පළමුකොට කියා පසුව "විචතුඃ ෂට්පදෛරයාඃ" යනෙනන් විලිඞ්ග විධානහෙයින් පසුවිධානය ගතයුතුයි-ඒ මෙසේයි-විපදජාතිහෙයින් විලිඞ්ගතා දතයුතුයි-අයං මානුෂඃ, ඉයං මානුෂී, උදාහරණ මෙසේයි—ශෙෂන්තු, මෙයින් ඉතිරි කිසිවක් පෙළෙණේ නම්; ශිෂ්ටප්‍රයොගතඃ, ආප්තප්‍රයොගයෙන් හෙවත් භාෂ්‍යකාරාදීන්ගේ හා මාඝාදි මහාකවීන්ගේ ප්‍රයොගයෙන්; ඥෙයං, අවබොධ කටයුතුයි.

47 ඉති, මෙසේහෝ මෙතෙකින්; අමරසිංහකෘතෞ, අමරසිංහනම් ආචාර්යන්විසින් කළ; නාමලිඞ්ගානුශාසනෙ, නාමලිඞ්ගානුශාසනයෙහි; තෘතීයඃ, තුන්වැනිවූ; සාමාන්‍යකාණ්ඩඃ, සාමාන්‍යකාණ්ඩයතෙම; සාඞ්ගඃ එව, අවයවසහිත කරණලදුයේම; සමර්ථිතඃ, නිරූපිතයි.

නිමි.